

Amstelodami.

Apud Jansonio-Waesbergios

ILLUSTRISSIMO

DN. HENRICO,

MAGNÆ BRITANNIÆ PRINCIPI.

DUÆ sunt artes (Princeps Illustrissime) in quibus Reges præcipue versari, studiumq; ponere aut solent aut debent: altera militaris, civilis altera. Eo nimirum, ut per illam populum rebellem coërcere, hostilemq; injuriam propulsare possint: per hanc vero, ut se & suos cives bonis moribus exornare, atq; optimis legibus institutisque regere & temperare valeant. Quarum utra sit præstantior, si quis in dubium vocabit, facile profecto est judicare, quod hæc, per quam civitates, regna & respublicæ, otio, opibus & virtute florent, multis nominibus sit illi anteponenda. Ad arma enim raro & non nisi necessario leges confugiunt, tum scilicet quando per vim & ferrum, non per rationem & orationem coguntur jus suum defendere aut obtinere: idque duntaxat in eum finem, ut injuria ferro repulsa, simul & jure suo armis recuperato, tandem aliquando otio fruantur & pace. Atqui in republica administranda, quocunque se reges vertunt, pios se & providos, sapientes & justos, communis salutis amantes & valde studiosos præbere oportet. Quod qui faciunt, subditos (quibus præsunt) fortunæ bonis locupletes & copiosos, viribus corporis valentes & robustos, & (quod caput est) egregiis animi virtutibus ornatos reddunt & instructos. Itaque antiquissimi illi Poëtæ, non aliam ob causam *Palladem* finxerunt armatam, quam, ut significarent, in regibus bellicam virtutem cum sapientia conjunctam esse oportere. Qua ratione adducti prisci Heroës, in disciplinam doctorum hominum filios suos studiose tradiderunt. *Alexandrum* magnum docuit *Aristoteles*, *Timotheum Cononis* optimi Imperatoris filium *Isocrates*, *Epaminondam Lysias* Pythagoreus: atque, ut veteres prætercam, tu Princeps illustrissime (quæ patris tui summa est prudentia, & amor in te singularis) habes, qui tibi optimarum artium & literarum viam præeant, *Challineram*, *Neutonum*, atque alios, omnes certe viros inprimis eruditos, qui consilio, eloquentia, omnique scientiarum genere animum tuum adhuc tenerum informare & perpolire possunt. Jam vero in iis Authoribus qui sapientiæ laudibus clarent, quique ad vitam bene & sa-

pienter instituendam multum adjumenti videntur afferre, Poëtæ non postremum locum sibi vendicant: siquidem à vitio & turpidine animos avocant, ad virtutem autem & honestatem excitant & acuunt, mores malos & corruptos emendant, paucis tantum exceptis, qui nihil præter voluptatem lectoris quærunt. Quapropter Reges maximi singulari benevolentia Poëtas semper sunt complexi. Nam *Hiero Simonidem*, *Cato Ennium*, *Cæsar Augustus Virgilium*, *Varium*, & hunc (quem tibi nunc offerimus) *Quintum Horatium Flaccum* in summo pretio habuit plurimique fecit: hunc, inquam, non unum de multis, sed Poëtam (audeo dicere) omnibus numeris absolutum: Poëtam multiplici rerum copia refertum, verborum elegantia perpolitum, Poëtam denique aulicum, & Principe Christiano maxime dignum. Hinc est, quod Divus *Augustinus* inprimis jubet legendum esse hunc Poëtam: quippe qui non modo justitiam, invictam animi magnitudinem, parsimoniam, continentiam, religionem in Deum, pietatem in parentes, patientiam paupertatis, & comtemptionem rerum humanarum summis laudibus prosequatur: sed contra, perfidiam, injustitiam, metum, prodigalitatem, libidinem, luxuriam, avaritiam, atq; omnia fere vitia acerbe carpat, vituperet, exagitet. Dies me deficiat, si sapientiam hujus Poëtæ in rebus ipsis inveniendis, si mirificum ejus artificium in singulis disponendis, si verborum vim atque notiones ad res ipsas exprimendas, cæterasque ejus virtutes Poëticas velim aperire. Quid multis? *Horatius* sine controversia omnibus Poëtis & Græcis & Latinis (*Homerum* semper excipio) est merito anteponendus, in quo sic suavitas cum utilitate contendit, ut lectorem suis illecebris semel captum semper teneat irretitum, nec dimittat unquam. Hunc igitur (Princeps illustrissime) tibi sæpius legendum non dubito quin illi censeant, qui tibi libros quasi prægustant: ex quo tanquam ex amœnissimo & amplissimo fonte non solum multa officia ad Principis vitam præstantia: verum etiam quid deceat quodvis genus hominum, quid deceat quemvis ordinem, quidq; erudiat quamvis ætatem, sexum & conditionem, haurire licebit. Adde, si placet, quod Philosophorum nullus distinctius edocuerit, quo pacto cum civibus & domesticis, quo modo cum advenis & peregrinis, porro qua ratione cum universis & singulis sit agendum vivendumque. Hæc omnia (Princeps illustrissime) quum *Horatius* tuæ Celsitudini & adferat & offerat, non potui (post patrem tuum) Pratronum mihi deligere te digniorem aut magis idoneum, cui hos meos (qualescumque sunt) consecrârem labores.

labores. Qui si te in bonarum artium studiis jam optime progredientem quovis modo juvare aut promovere queant, tum certe id habeo quod optem, & (ut Poetæ verbis utar) *Sublimi feriam sidera vertice.* Deinde gratias agam Deo immortales, quatenus ego homo humilis loci, aliquid facerem, quod tibi & reipublicæ usui esse possit; præsertim in eo, quod te quasi vivam reddat imaginem Patris tui, Regis potentissimi & literatissimi. Illum enim omnes nos sui subditi (ut pro reliquis etiam ipse loquar) non solum propter pietatem, justitiam, clementiam, munificentiam, atque alios suavissimos mores, veneramur & amamus: sed etiam propter incredibilem cum in sacris tum in humanis literis scientiam admiramur & suspicimus. O filium terque quaterque beatum, cui talis pater contigit, qui liberis suis egregium & conspicuum omnium virtutum exemplar abunde superque esse possit! Hunc igitur, quod facis, toto animo & tota mente amplectere, hunc cole, hunc observa, hujus heroicas & divinas virtutes imitare & penitus exprime: & quo melius hoc præstes, da operam ut in literis & libris patrem tuum si non superare, at saltem æquare valeas. Qua in re, quamvis alio minime egeas exemplo quam patre tuo, quem tibi ad imitandum proponas: tamen quum sis Regia stirpe utrinque progenitus, cur non Avunculum etiam tuum inspicias *Christianum, Danorum* Regem inclytum? qui quidem ut Rex est voce suavis, vultu amabilis, gestu & statura corporis admodum decorus atque procerus: sic certe pietate, prudentia, fortitudine atque aliis virtutibus & salutaribus artium maximarum disciplinis ad regna sua moderanda est optime instructus & eruditus. Cujus præsentia, nunc in Anglia paucos dies cum sorore sua Regina serenissima & charissimis nepotibus hilariter transigentis, non possum tacere quantopere gaudeant nostrates, cum aliis de causis, tum maxime, quod hinc omnes & domi & foris plane videant duos Reges terra marique potentissimos, arctissimo religionis, affinitatis & amicitiæ vinculo, quasi clavis trabalibus, conjunctos esse & copulatos: quorum diu vivat & valeat uterque, hominibus gratus, dilectus Deo, qui tuam ætatem simul & Celsitudinem, quam diutissime augeat & conservet incolumem.

Celsitudini tuæ omni officio devinctissimus

JO. BOND.

BENEVOLO LECTORI.

QUUM juventutis erudiendæ munus sustinerem (quod saxum volvi viginti annos & amplius) mihi semper in more positum fuit (candide Lector) Annotationes quasdam, seu scholia (si sic magis appellari placeat) discipulis meis tradere, in eum finem, ut scriptis commissa quæ verbo protuleram, altiores in eorum animis radices agerent atque firmius inhærerent. Hinc factum est, ut amicorum aliquot, cum hæc scholia in Horatium, nescio quo casu, vidissent, me iterum atque iterum rogarent, ut in publicum emitterem, quæ domi inter chartulas diu latitarant. Persuaserunt tandem, quamvis primum pertinaciter ibam inficias, haud ignarus Momos mihi non defuturos, qui bene dicta sinistra interpretatione notarent. Quod genus hominum, cum injusti sint rerum æstimatores, debebant id cogitare, quod à Græcis prudentissime dictum est, μωμεῖσθαι μὲν ῥᾴδιον εἶναι, μιμεῖσθαι δὲ χαλεπὸν, facillimum esse alienum opus reprehendere, sed non perinde facile aliquid simile aut præstantius conficere. Agnosco lubens, me nihil magni aut eximii in hac re præstitisse. Hoc tamen (Lector benevole) pro certo invenies, me nullam dictionem, phrasin, aut sententiam intellectu difficilem per totum hunc Authorem prætermisse, quin eam, qua licebat brevitate, explicuerim, explanaverim, facilemque reddiderim. Præterea regiones, civitates, oppida, villas, montes, valles, agros, maria, flumina, nomina hominum propria & patronymica, leges moresque gentium, inusitatas loquendi formulas, omnia denique, quæ habet Horatius paulo reconditiora, ego sic paucis tetigi, ut quivis in lingua Latina vel mediocriter versatus, Horatium ipsum intelligat facillime. Ita tamen ut singulas annotationes ad figuras Arithmeticas referas in contextu, cum quo feci ut eædem Annotationes genere, numero, casu, modo, tempore, & persona consonent & congruant. Quod ni facias, non pauca ex Annotationibus præ se ferens quandam speciem orationis incongruæ, & sensus videbuntur expertes esse & vacuæ. Verum, si eas bene copules & conferas cum Textu præcedente & subsequente, certe Authoris sensum tibi manifestum reddent & valde perspicuum, qui solus est scopus & finis unicus meorum laborum. Boni consule, Lector humanissime: sic animos dabis majora aggrediendi, si Deus largiorem hujus vitæ usuram mihi dederit. Interim

----- si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti: si non, his utere mecum.

Vale Augusti 7. 1606.

Tui commodi studiosus,
JO. BOND.

TAndem, Flacce, Lyram tangis, tandem arte Poëtam
Instruis, exagitas crimina, corda domas.
Scilicet, ut nimiam docto de carmine noctem
Dispulit immisso cura secunda die:
Te meus insolita perfudit luce Magister,
Jamque potes pueris & sine nube legi.

H. SANFORDUS.

QUIN-

QUINTI HORATII FLACCI ODARUM SEU CARMINUM LIBER PRIMUS.

AD MECOENATEM. *Ode* I.

Alios alia delectant, Horatius vero Poëtæ nomen, præsertim Lyrici, affectat.

MEcœnas, [1] *atavis edite regibus,*
O & [2] *præsidium & dulce decus meũ:*
[3] *Sunt quos* [4] *curriculo pulverem Olympicũ*
Collegisse juvat: [5] *metaque* [6] *fervidis*
Evitata rotis, [7] *palmaque nobilis,*
Terrarum Dominos [8] *evehit ad Deos.*
[9] *Hunc, si* [10] *mobilium turba Quiritium*
Certat [11] *tergeminis* [12] *tollere honoribus:*
[13] *Illum,* [14] *si proprio condidit horreo*
Quidquid de [15] *Libycis verritur areis,*
Gaudentem patrios [16] *findere sarculo*
Agros, [17] *Attalicis conditionibus*
Nunquam dimoveas, ut trabe [18] *Cypria*
[19] *Myrtoum* [20] *pavidus nauta secet mare.*
[21] *Luctantem Icariis fluctibus* [22] *Africũ*
Mercator metuens, ocium & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
[23] *Quassas,* [24] *indocilis pauperiem pati.*
[25] *Est qui nec veteris pocula* [26] *Massici,*
Nec partem solido [27] *demere de die*
Spernit, nunc viridi [28] *membra sub arbuto*
Stratus, nunc ad aquæ lene caput [29] *sacræ.*
Multos castra juvant, & [30] *lituo tubæ*

1 Antiquis regibus prognate, cui Menodorus pater, Menippus avus, Cecinna ex Etruscorum fuit atavus. 2 Tutela vel propugnatio mea & dulce ornamentum. 3 Sunt qui ludis delectantur, utpote Olympiacis, in quibus concitari solebat pulvis quo currentes spargebantur. 4 Curru. 5 Terminus (ad quem dirigitur cursus) caute evitatus. 6 Rotæ currendo ferventes. 7 Præmium victoriæ, quæ homines nobilitat. 8 Diis æquiparat. 9 Hunc, i. alium, qui honoribus inservit. 10 Pop. Romanus in suffragiis ferendis semper erat mobilis & inconstans. 11 Honoribus amplissimis & maximis, vel, Ædilitate majore, Prætura & Consulatu. 12 Extollere ad sublimiorem dignitatis gradum. 13 Illum, id est, alium hominem, qui agriculturam exercet. 14 Si factus sit dives & copiosus arator. 15 Quicquid colligitur ex agris fertilibus, cujusmodi sunt in Libya regione frumenti feracissima. 16 Agros ligone fodere, vel, agros colere sarculo, quod est genus rastri. Græci τὸ σκαλίδιον appellant. 17 Nunquam eum de sententia sua deducas, quamvis regis opes ei offeras, cujusmodi erant Attali reges Pergami. 18 Nave ex trabibus Cypriis compacta, pro quavis nave. 19 Mare à Myrtoo Oenomai regis Arcadiæ auriga sic nominatum. 20 Propter naufragii metum. 21 Confligentem cum fluctibus Icariis. 22 Qui flat ab occasu hyberno. 23 Naves laceras. 24 Qui doceri non potest pauperiem pati. 25 Est aliud genus hominum, qui genio indulgent. 26 Vini generosi, quale in Massico Campaniæ monte nascitur. 27 Frangere diem intermittendo laborem, pabuloque corpus reficiendo. 28 Habens membra strata sub arbuto viridi, id est, sub arbuto amœna & conviviis idonea. 29 Omnis fons in origine sacer est, suoque murmure somnos allicit. 30 Lituus equitum est & incurvus, tuba peditum & directa.

Permistus sonitus, bellaque matribus
[31] Detestata. Manet sub [32] Iove frigido
Venator, [33] teneræ conjugis immemor:
Seu visa est catulis cerva [34] fidelibus,
[35] Seu rupit teretes [36] Marsus aper plagas.
Me doctarum [37] ederæ præmia frontium
Dîs miscent superis: me gelidum nemus,
Nympharumq; [38] leves cum Satyris Chori
[39] Secernunt populo: [40] si neque tibias
[41] Euterpe cohibet, nec [42] Polyhymnia
[43] Lesboum refugit tendere barbiton.
[44] Quod si me Lyricis vatibus inseres,
Sublimi feriam sidera vertice.

31 Propter filiorum interitum. 32 Sub aëre frigido. 33 Conjugis delicatæ. 34 Mira est canum fidelitas in dominos. 35 Seu effugit aper ruptis retibus ex tereti & rotundo fune contextis 36 Sabellus, pro quovis apro. 37 Poëtæ victores coronis ederaceis donabantur. 38 In saltando celeres. 39 Me dignum faciunt, ut propter excellentiam à vulgo segreger. 40 Si .i. quia sic placet Musis, quarum favore hæc beneficia consecutus sum 41 Una ex musis, eaque jucunda. 42 Musarum altera, cui bene dicendi facultas adscribitur. 43 Quale barbiton Sappho & Alcæus, egregii Poëtæ in insula Lesbo tendere solebant. 44 Si me (ô Mecœnas) inter Lyricos Poëtas numerabis, ad cœlum usque evehar, idemque digito attingam, id est, fortunatus ero supra mortalium conditionem, vel ero in oculis omnium resplendens ut sidus inter homines.

AD AUGUSTUM CÆSAREM.
Ode II.

In vindictam Julii Cæsaris occisi multæ tempestates Pop. Romano immittuntur. Unica Imperii spes in Augusti incolumitate constituitur.

JAm satis terris nivis, atque [1] diræ
Grandinis misit [2] Pater: & [3] rubente
Dextera sacras [4] jaculatus arces,
Terruit urbem:
Terruit gentes, grave ne rediret
[5] Sæculum Pyrrhæ, nova monstra [6] questæ,
Omne quum [7] Proteus pecus egit altos
Visere montes:
Piscium & summa genus hæsit [8] ulmo,
Nota quæ sedes fuerat [9] columbis:
Et [10] superjecto pavidæ natarunt
Æquore damæ.
Vidimus [11] flavum Tiberim, retortis
[12] Littore Etrusco violenter undis,

1 Grandinis formidandæ, ut à Jovis ira provenientis. 2 Jupiter. 3 Fulmine ex igne rubente. 4 Qui Capitolium vel templa deorum quum fulmine percusserit, Romanis terruit id est, cives urbanos timere fecit. 5 Ne tempus eluvionis rediret, cum Deucalion & Pyrrha soli ex universo hominum genere relicti Parnassum montem conscenderent, ibi ut se tutos ab aquarum vi conservarent. 6 Quæ de admirabilibus monstris querebatur. 7 Quum Proteus Phocarum pastor & custos, pecus, id est, vitulos marinos, eduxit ad visendum altos montes. 8 Ulmus ponitur pro quavis arbore. 9 Turturibus vel palumbibus. 10 In terram ejecto. 11 Tiberim turbidum & arenæ colore flavum. 12 Undis repulsis à littore Etrusco, vel à Tyrrheno mari, in quod Tiberis influit.

Ire

Ire dejectum [13] *monumenta regis ,*
Templaque [14] *Vestæ :*
[15] *Iliæ dum se nimium* [16] *querenti*
[17] *Iactat ultorem?* [18] *vagus, &* [19] *sinistra*
Labitur ripa ([20] *Iove non probante)*[21] *Uxorius amnis.*
[22] *Audiet cives acuisse ferrum ;*
Quo graves Persæ melius perirent ;
Audiet pugnas , [23] *vitio parentum*
Rara juventus.
[24] *Quem vocet divum populus ruentis*
Imperi [25] *rebus ?* [26] *prece qua fatigent*
Virgines sanctæ minus audientem
[27] *Carmina Vestam ?*
[28] *Cui dabit partes scelus expiandi*
Iupiter ! tandem venias , precamur ,
Nube candentes humeros [29] *amictus*
[30] *Augur Apollo.*
Sive tu mavis , [31] *Erycina ridens ,*
[32] *Quam Iocus circumvolat , & Cupido :*
Sive neglectum [33] *genus & nepotes*
Respicis [34] *autor ,*
Heu nimis longo satiate [35] *ludo ,*
Quem juvat clamor , galeæque [36] *leves ,*
[37] *Acer & Mauri peditis cruentum*
Vultus in hostem :
Sive [38] *mutata* [39] *juvenum figura*
Ales in terris [40] *imitaris , almæ*
Filius Majæ , [41] *patiens vocari*
Cæsaris ultor ;
[42] *Serus in cœlum redeas , diuque*
Lætus intersis populo [43] *Quirini :*
Neve te [44] *nostris vitiis iniquum*
[45] *Ocior aura*

13 Regiam Numæ Pompilii. 14 Fuit Vesta Saturni filia ex Ope , foci custos & præses , cui Numa Pompilius ædem condidit. 16 Iliæ Romuli matri, Tiberis uxoris, abs qua Julius Cæsar ortum habuit. 15 Conquerent de Cæsaris nece. 17 Magnifice gloriatur, 18 Errans extra alveum. 19 Ergo sinistra , quia Tiberi currenti urbs est à sinistra 20 Jove indignante & pene invito. 21 Tiberis , suæ uxori nimium indulgens. 22 Rara juventus , id est , postori nostri , pauci admodum ex bellorum civilium reliquiis, ideoque rari , audient , cives in civium corpora gladios exacuisse , quibus Persæ Pop. Romani hostes perirent melius , id est. justius perirent. 23 Parentum culpa. 24 Ergo quem divum vocet populus? &c. 24 Libertati & dignitati senatus vergentis ad ruinam. 26 Quibus precibus virgines Vestales impense rogent & obsecrare debeant Vestam ? 27 Hymnos & preces supplicantium. 28 Cui deorum dabit Jupiter partes , id est, munus delendi. scelus, quod patraverunt Romani in occidendo Cæsare ? 29 Habens humeros candente nube amictos 30 Vates , qui præsentis futuri. 31 Venus , sic dicta à monte Eryce : ubi religiosissime colebatur. 32 Circa quam Jocus volat. 33 Genus ex oculis tuis rejectum (ô Mars) qui opem ferre negligis. 34 Mars pater Romuli , qui Romam condidit. 35 Bellis , quæ sunt Martis ludi, & oblectamenta. 36 Galeæ expolitæ. 37 Virilis & truculentus , qualis erat Maurorum vultus. 38 Mutata figura tui in formam Augusti. 39 Augustum , cui Poëta assentatur, Mercurium eum esse dicens. 40 Repræsentas. 41 Qui pateris te vocari Cæsaris ultorem. Ordo est : sive, ô tu ales , id est , alate Mercuri , filius almæ Majæ , patiens vocari Cæsaris ultor , imitaris in terris juvenem Augustum mutata figura. 42 Utinam sero in cœlum redeas , & diu vivas in terris. 4[3] Romuli , pro Pop. Romano. 44 Nostris contentionibus indignantem. 45 Velox ventus ne tollat te in cœlum è conspectu nostro.

Tollat. [46] *hic magnos potius triumphos,*
Hic ames dici [47] *pater atque princeps:*
Neu sinas [48] *Medos* [49] *equitare inultos*
[50] *Te duce, Cæsar.*

46 Romæ. 47 Augustus Senatusconsulto Pater Patriæ appellatus est. 48 Persas & Medos, quibus bellum inferre Augustus hoc tempore cogitabat. 49 Ex equo pugnare. 50 Qui non modo princeps inter homines, sed Deus etiam effectus es, ideoque dux invictissimus.

Ode III.

Navi Virgilium Athenas vehenti incolumitatem precatur: deinde in hominum temeritatem audaciamque vehementer insurgit.

[1] SIc te [2] *diva potens Cypri,*
Sic [3] *fratres Helenæ, lucida sidera,*
Ventorumque regat [4] *pater,*
[5] *Obstrictis aliis, præter* [6] *Iapyga,*
Navis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serves [7] *animæ dimidium meæ.*
[8] *Illi robur, & æs triplex*
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit [9] *præcipitem Africum*
[10] *Decertantem aquilonibus,*
Nec tristes [11] *Hyadas, nec rabiem Noti:*
[12] *Quo non arbiter Adriæ*
Major, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit [13] *gradum,*
Qui [14] *siccis oculis* [15] *monstra natantia,*
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos [16] *Acroceraunia?*
[17] *Nequicquam Deus* [18] *abscidit*

1 Ordo est: O navis, quæ debes finibus Atticis Virgilium tibi creditum, precor sic te regat salutare Veneris sidus, &c. ut finibus Atheniensibus eum salvum restituas, velut rem tuæ fidei commissam. 2 Venus domina Cypri insulæ, ubi præcipue colebatur. 3 Castor & Pollux nautarum opitulatores. 4 Æolus. 5 Aliis ventis vinctis & in utre inclusis, quemadmodum ab Æolo omnes venti dati sunt Ulyssi, præter Zephyrum, qui liber & solutus eum deferat in patriam. 6 Ventum ex Apulis flantem, iis utilem, qui ex Italia in Græciam navigant. 7 Vitæ meæ dimidium. Amicorum enim una est anima in duobus corporibus. 8 Erat ille animo robusto & pectore ferreo, qui nullius periculi metu territus, primus navigare ausus est. 9 Africum impetuosum, qui præcipitat quicquid impellit. 10 Colluctantem cum Aquilonibus.

11 Stellas à fratre Hyante sic dictas, noxias admodum & pluviosas, quia suo ortu & occasu pluvias solent excitare. 12 Quo Noto nullus est ventus major dominus maris Adriatici, id est, majus obtinet imperium in mare Adriaticum, sive concitare, sive sedare vult fluctus. 13 Quod genus mortis timuit? ad quam quasi gradibus imus. 14 Absque lacrymis. 15 Cete, pisces monstrosos. 16 Altos montes in Epiro à fulmine sæpe ictos, idcirco infames propter crebra naufragia ibi facta. 17 Frustra Dei providentia dissociavit terras à mari, & homines nihilominus audent navigare. 18 Separavit.

Prudens Oceano [19] *dissociabili*
Terras, si tamen [20] *impiæ*
Non tangenda rates transiliunt [21] *vada.*
[22] *Audax omnia perpeti*
Gens humana[23] *ruit per vetitum nefas.*
Audax [24] *Iapeti genus*
Ignẽ fraude[25] *mala gentibus* [26] *intulit:*
Post ignem ætherea domo
[27] *Subductum, macies &* [28] *nova febrium*
Terris incubuit cohors:
Semotique prius [29] *tarda necessitas*
Lethi corripuit gradum.
Expertus [30] *vacuum Dædalus aëra*
Pennis [31] *non homini datis.*
Perrupit[32] *Acheronta Herculeus labor.*
Nil mortalibus [33] *arduum est.* (*neq;*
[34] *Cœlum ipsum petimus* [35] *stultitia:*
Per nostrum patimur [36] *scelus*
Iracunda Iovem [37] *ponere fulmina.*

19 Quem necesse erat à terris secludi, propter salutem hominum aliorumque animantium, quæ usui humano inservientia terræ pabulo nutriuntur. 20 Impii homines cum ratibus, qui Dei consilium in hoc, scilicet navigando, videntur contemnere. 21 Loca in mari periculosissima. 22 Parata ad quamvis facinoris pœnam perferendam. 23 Impetu fertur, non ratione, ad res lege vetitas. 24 Prometheus Iapeti filius. 25 Furto. 26 Hominibus distribuit. 27 Post ignem è cœlo furtim ablatum. 28 Inaudita morborum multitudo terram occupavit. 29 Necessitas mortis prius tarda & matura senecta venientis celeravit gradum & citius advenit. 30 Aëra apertum, vel inanem, ab hominibus infrequentem. 31 Sed avibus, quibus proprium est volare. 32 Hercules per vim descendit ad inferos, ut inde tricipitem Cerberum ad superos protraheret. 33 Difficile est. 34 Cœlum ipsum affectamus, ut olim Gigantes & Phaëton. 35 Per stultitiam, unde nostra vitia enascuntur. 36 Per nostram impietatem. 37 Deponere fulmina, quæ Jupiter effectus iratus sumit in manus, ut improbos exanimet.

AD L. SEXTIUM, CONSULAREM.

Ode IV.

Amœnitate veris descripta, & communi moriendi consuetudine proposita, tanquam Epicureus ad vitam voluptuosam Sextium hortatur.

[1] *Solvitur* [2] *acris hyems*[3] *grata vice veris &* [4] *Favonî:*
[5] *Trahuntque siccas* [6] *machinæ carinas.*
Ac neq; [6] *jam stabulis gaudet pecus aut arator igni,*
Nec parta canis [8] *albicant pruinis.*
Jam [9] *Cytherea Choros ducit* [10] *Venus, imminente Luna;*

1 Veris adventu mollescit & relaxatur terra, quæ fuerat hyemis frigore vincta & adstricta. 2 Hyems mordax & aspera. 3 Vere in vicem redeunte, quæ vicissitudo post asperam hyemem grata est. 4 Zephyri, qui verno tempore flare incipit. 5 Trahunt in mare, ad navigandum, naves siccas: atque ideo siccas, quod à principio Novembris usque ad initium Martii conquieverant extra aquam in navalibus. 6 Instrumenta quæ maximas habent virtutes ad moles suo loco movendas. 7 Ut in hyeme. 8 Albescunt. 9 Cythera insula est contra Cretam, in quam ferunt Venerem primum vectam concha marina. 10 Venus dux chori jam cum Nymphis & Gratiis ad Lunam saltat imminentem, id est, propinquam, & supra caput lucentem.

Iunctaque Nymphis [11] *Gratiæ decentes*
[12] *Alterno terram quatiunt pede:*[13] *dum graves Cy-* (*clepum*
Vulcanus ardens [14] *urit officinas.*
Nunc decet aut viridi [15] *nitidum caput* [16] *impedire* (*myrto*
Aut flore, [17] *terræ quem ferunt solutæ.*
[18] *Nunc & in umbrosis,* [19] *Fauno decet* [20] *immolare* (*lucis,*
Seu poscat agnam, sive malit hœdum,
[21] *Pallida mors* [22] *æquo pulsat pede pauperum* [23] *ta-* (*bernas,*
Regumque turres. ô beate Sexti,
[24] *Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare longam*
[25] *Iam te premet nox,* [26] *fabulæque manes,*
Et domus [27] *exilis Plutonia.* [28] *quo simul mearis,*
[29] *Non regna vini sortiere* [30] *talis,*
Nec tenerum [31] *Lycidam mirabere,* [32] *quo calet ju-* (*ventus*
Nunc omnis, & [33] *mox virgines tepebunt.*

11 Aglaja, Euphrosyna, Thalia. 12 Nunc hoc, nunc illo pede terram pulsant numerose saltantes. 13 Dum Vulcanus in Ætna monte cudit fulmina cum Gigantibus, quorum opera & ministerio in iis fabricandis utitur. 14 Non revera urit, sed Poëta vehementem ignis ardorem exprimit, quo metalla liquescunt. 15 Caput unguento splendescens. 16 Coronare caput serto ex myrto aut aliis floribus concinnato, 17 Quem veris calore laxatæ producunt terræ, quæ hyemis frigore fuerant constrictæ. 18 Anno jam expleto, scil. veris tempore. 19 Fauno, rusticorum Deo, quem quidam volunt eundem esse atque Pana. 20 Sacrificare vel agnam vel hœdum, utrum mavult. 21 Mors pallidos efficit. 22 Indifferenter & æque fortiter principum fores atque pauperum casas pulsat. 23 Domos humiliores. 24 Breve vitæ spatium longam sperare vitam nos vetat. 25 Statim te opprimet mors, quæ secundum Epicureos, nihil habet præter tenebras. 26 Fabulosi inferi, de quibus & Poëtæ & Philosophi tam multa fabulantur. 27 Domus tenuis & parva, sic dicta ob manes exiles illic habitantes, qui aspectum oculorum fugiunt, nec possunt circumscribi. 28 Ad quam domum simul admigraveris. 29 Non eris bibendi magister, cui constituenti leges in conviviis omnes parere necesse erit. 30 Talorum jactu. Veneris enim jactus regem vini efficiebat, 31 Puerum mollem & delicatulum. 32 Cujus amore juvenes nunc ardent. 33 Ubi Lycidas adoleverit, virgines ejus complexu cupient potiri.

AD PYRRHAM. *Ode* V.

Horatius ex Pyrrhæ illecebris tanquam è naufragio enataverat, cujus amore irretitos, affirmat esse miseros.

[1] *Quis multa gracilis te puer in rosa*
[2] *Perfusus liquidis urget odoribus,*
Grato Pyrrha sub [3] *antro?*
[4] *Cui flavam religas comam*
[5] *Simplex munditie? heu quoties* [6] *fidem*
Mutatosque [7] *deos flebit, &* [8] *aspera.*

1 O Pyrrha, quis puer tenero & gracili corpore, id est, quis adolescens ætati puerili proximus te multis in rosis urget, id est, arcte avideque amplectitur? 2 Delibutus unguentis, quæ odores effundunt. 3 In fornice vel lupanari, ubi meretrices aliquando latebant ut alienos oculos in re pudenda fugerent; aliquando prostabant impudice ad captandam prædam. 4 Cujus gratia crines flavos habes religatos ut ei placeas. 5 Simplice munditie contenta absque sumtuoso corporis cultu. 6 Promissa in levitatem & perfidiam mutata. 7 Venerem cum suis pedissequis. scil. Gratiis, risu, joco, osculis, aliisque hujusmodi, quæ tales amores comitari, facileque mutari solent. 8 Allegoria est ducta à mari, ventis agitato, significans meretricum blanditias more tempestatum mobiles esse & inconstantes.

9 Nigris

[9] *Nigris* [10] *æquora ventis*
Emirabitur [11] *insolens,*
Qui nunc te fruitur credulus [12] *aurea:*
Qui semper [13] *vacuam, semper amabilem*
Sperat, nescius [14] *auræ*
Fallacis. [15] *miseri quibus*
Intentata nites. me tabula [16] *sacer*
[17] *Votiva paries indicat uvida*
Suspendisse [18] *potenti*
[19] *Vestimenta maris Deo.*

9 Tempestates à ventis agitatæ sunt nigræ. 10 Per æquora significat meretricem fallacem, quæ ex serena & placida facta est sæva & implacabilis. 11 Insuetus, & talem in Pyrrha meretricum amorem non expertus. 12 Te pulchra & amabili. Quid enim auro amabilius? 13 Qui sperat te sibi soli vacantem & paratam fore, aliis omnibus contemptis. 14 Inconstantiæ muliebris ignarus. 15 Miseri sunt ii, quibus non probata neque usu cognita fulges & amabilis videris. 16 Sacellum vel templum Neptuno dicatum. Est Allegor. ducta à naufragis, qui periculo elapsi Neptuno solebant suspendere tabulam, in qua naufragii casus depingebatur, 17 Quam vovi mediis in periculis, id est, Pyrrhæ blandimentis. 18 Neptuno, imperium maris obtinenti. 19 Naufragi sua vestimenta, in quibus fuerant servati, Neptuno etiam consecrabant.

AD AGRIPPAM. *Ode* VI.

Varius tragœdiographus bella ab Agrippa gesta decantabit, Horatius vero conviviis tantum & moribus describendis aptus & idoneus.

Scriberis [1] *Vario fortis, & hostium*
Victor, Mæonii carminis alite,
[2] *Quam rem cunque ferox navibus aut equis*
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neq; hæc dicere, nec gravem
Peleidæ [3] *stomachum,* [4] *cedere nescii,*
Nec [5] *cursus duplicis per mare Ulyssei,*
Nec [6] *sævam Pelopis domum,*
Conamur; [7] *tenues grandia: dum pudor,*
[8] *Imbellisque lyræ Musa potens vetat*
Laudes egregii Cæsaris & tuas
[9] *Culpa deterere ingeni.*
Quis [10] *Martem tunica tectum adamantina*
Digne scripserit? aut pulvere Troico
Nigrum [11] *Merionen? aut* [12] *ope Palladi:*

1 Scriberis à Vario, Mæonii carminis alite, id est, majestate carminis Homerici. vel, penna & stylo carminis Homerici. vel, ab heroico Poëta, cantu prædito plane Mæonio, id est, Homerico. fuit enim Homerus, aut ex Mæonia, aut Mæonis filius. 2 Quamcunque rem. 3 Iram implacabilem Achillis, Peleo & Thetide geniti. 4 Qui placari noluit. 5 Navigationes longas subdoli Ulyssis, qui aliud loquebatur, aliud sentiebat: unde à Græcis dictus est δίπλοος. 6 Sævam propter varia homicidia in eadem familia perpetrata. Nam Pelops à Tantalo patre, Atreus & Agamemnon ab Ægystho, Clytemnestra ab Oreste filio est occisa. 7 Nos, qui tenui sumus ingenio, non audemus dicere grandia viribus nostris imparia. 8 Dum Polyhymnia Musa Lyrica (quæ potestatem habet in Lyram, imbellem nempe & ineptam ad res bellicas scribendas) me vetat deterere, id est, diminuere atque extenuare tuas & Cæsaris laudes. 9 Ingenii mei tarditate. 10 Martem, id est, viros bellicosos, tectos & indutos lorica, quæ dura & solida est ut adamas. 11 Virum fortissimum, pulvere Troico squallidum & obductum. 12 Pallas semper opem tulit Diomedi Tydei filio.

Tydiden 13 *superis parem?*
Nos convivia, nos prælia virginum,
Sectis in juvenes unguibus 14 *acrium*
Cantamus 15 *vacui, sive quid urimur,*
16 *Non præter solitum leves.*

13 Animo & fortitudine diis æqualem. Nam Martem & Venerem Diomedes vulneravit. 14 Virgines & puellæ ita acres sunt in juvenes, ut tamen ungues suos ad repugnandum sectos habeant, ne forte pugna sit cruenta, quod raro fit. 15 Sive quod sumus vacui, id est, valde otiosi, sive quid urimur. id est, aliquantulum amamus. 16 Nostro more leves & inconstantes, quod amatoribus proprium est & usitatum.

AD MUNATIUM PLANCUM CONSULAREM. *Ode* VII.

Alii alias laudant civitates & regiones. Horatius vero reliquis anteponit Tibur, ubi natus est Plancus, quem ad diluendas vino curas cohortatur.

Laudabunt alii 1 *claram Rhodon, aut* 2 *Mitylenen,*
Aut 3 *Ephesum*, 4 *bimarisve Corinthi*
Mœnia: vel Baccho 5 *Thebas, vel Apolline* 6 *Delphos*
Insignes, aut Thessala 7 *Tempe.*
8 *Sunt quibus unum opus est, intactæ Palladis* 9 *urbẽ*
Carmine 10 *perpetuo celebrare, &*
11 *Undique decerptam fronti præponere olivam.*
12 *Plurimus, in Iunonis honorem,*
Aptum dicit 13 *equis Argos, ditesque* 14 *Mycenas.*
Me nec tam 15 *patiens Lacedæmon,*
Nec tam 16 *Larissæ* 17 *percussit campus opimæ,*
Quam 18 *domus Albuneæ resonantis,*
19 *Et præceps Anio* & 20 *Tiburni lucus, & uda*

1 Rhodon claram propter elegantiam structuram trium civitatum quæ sunt in eadem insula. aut claram, i. præclaram portubus, viis, mœnibus, legum præstantia, &c. aut claram, i. semper illustratam radiis Solis, qui puellæ Rhodiæ amore captus, insulam ab ea nominavit Rhodon. 2 Mitylene urbs est in Lesbo. 3 Nobilissimam civitatem ab Amazonibus extructam, & magnæ Dianæ templo nobilitatam. 4 Corinthus dicitur bimaris, quod hinc Ionio, hinc Ægæo mari cingitur. 5 Thebæ urbs est in Bœotia à Cadmo ædificata, cujus filia Semele Bacchum peperit ex Jovis compressu. 6 Nobile fuit Delphis Apollinis oraculum. 7 Loca amœnissima Thessaliæ. 8 Sunt Poëtæ, quibus unicum opus est. 9 Athenas Minervæ inviolatæ urbem. 10 Carmine non interrupto, ut aliud laudent. 11 Frontem oliva coronare, cujus folia undique. i. circumcirca detonsa & breviora facta majorem addunt ornatum. Aliis alia lectio magis arridet vid. *Undique decerpta frondi præponere olivam*, ut sit sensus: Omnibus locorum & terrarum frondibus olivam anteponere, quæ Palladis est propria. 12 Plurimi, i. multi dicunt. 13 Argos equis nutriendis idoneum. Unde Homerus appellat Ἄργος ἱππόβοτον. 14 Urbem opulentam, in qua regnavit Agamemnon, à Mycena Nympha sic appellatam. 15 Lacedæmon dicitur patiens ob severam disciplinam, ubi pueri ad Dianæ aram loris flagellati usque dum sanguis è visceribus exiret, ne ingemuerunt quidem. 16 Larissa est urbs in Thessalia, à qua & Achilles Larissæus dictus est. 17 Permovit, affecit. 18 Nemus delectabile, Albuneæ Nymphæ una cum fonte consecratum. 19 Fluvius Anio de celso scopulo multam aquam deorsum effundens. 20 Tiburnus primus Tiburis conditor dicebatur.

21 *Mihi.*

[21] *Mobilibus pomaria rivis.*
[22] *Albus ut* [23] *obscuro deterget nubila cœlo*
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
Tristitiam vitæque labores
Molli Plance [24] *mero.* [25] *seu te fulgentia* [26] *signis*
Castra tenent, seu densa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer [27] *Salamina patremque*
[28] *Quum fugeret, tamen uda Lyæo*
[29] *Tempora* [30] *populea fertur vinxisse corona,*
Sic tristes affatus amicos:
Quo nos cunque feret [31] *melior fortuna parente,*
Ibimus, ô socii comitesque.
Nil desperandum Teucro duce & [32] *auspice Teucro:*
[33] *Certus enim promisit Apollo*
[34] *Ambiguam tellure nova Salamina futuram.*
O fortes [35] *pejoraque passi*
Mecum sæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens [36] *iterabimus æquor.*

21 Pomaria discurrentibus rivis irrigua. 22 Notus serenus. 23 Cœlo caliginoso. 24 Vino suavi. 25 Sive militiæ, sive domi tuæ eris. 26 Aquila, Dracone, aliisque id genus signis militaribus. 27 Civitatem Telamonis, qui duos habuit filios, Teucrum & Ajacem. 28 Quamvis fugeret. 29 Caput vino madidum. Lyæus, nomen Bacchi, ponitur pro vino. 30 Corona ex frondibus populi arboris, quæ animi fortitudinem denotat. 31 Melior, quia fortuna mihi patriam dabit, at pater Telamon negavit. 32 Me Teucro hortatore. 33 Apollo non fallax aut mentiens. 34 Promisit duas fore Salaminas, quarum altera nunc est in Attica, alteram ego & vos condemus in Cypro. 35 O passi graviora! *Virgil.* 36 Iterum navigabimus.

AD LYDIAM. *Ode* VIII.

Juvenem Sybarin Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum notat.

[1] L*ydia dic, per omnes*
Te deos oro, [2] *Sybarin cur properes* [3] *amando*
[4] *Perdere? cur apricum*
Oderit [5] *campum,* [6] *patiens pulveris atque solis?*
Cur neque [7] *militaris*
Inter æquales equitet, [8] *Gallica nec* [9] *lupatis*
[10] *Temperet ora frænis?*
Cur timet flavum Tiberim [11] *tangere?* [12] *cur olivam*
Sanguine [13] *viperino*

1 Meretrix delicatula, non vulgaris formæ. 2 Juvenem mollem. 3 Dum tui amore capius est. 4 Ejus bona abligurire & corporis vires frangere. 5 Campum martium cur oderit. 6 Quum possit pati pulverem & solem & alios etiam labores militares. 7 Militarem in morem. 8 Gallicorum equorum ora. 9 Frænis instar lupinorum dentium asperis & inæqualibus. 10 Moderetur & sibi parere doceat. 11 Tiberim tranare. 12 Cur luctam horret? Luctaturi utebantur unguento, quod ex cera fit oleo subacta. 13 Sanguine venenoso.

Cautius vitat? neque jam livida gestat [14] *armis*
Brachia: sæpe [15] *disco,*
[16] *Sæpe trans finem jaculo nobilis expedito?*
[17] *Quid latet, ut marinæ*
[18] *Filium dicunt Thetidis* [19] *sub lacrymosa Troja*
Funera, [20] *ne virilis*
*Cultus in cædem & * [21] *Lycias proriperet catervas?*

14 Frequenti armorum pondere. 15 Disco nobilitatus; qui quidem ludus erat primo Græcus, deinde à Græcis translatus ad Romanos. 16 Sæpe ultra terminum jaculo fortiter & expedite emisso. 17 Cur non prodit Sybaris in publicum, sed inter meritrices latet & emollescit? 18 Achillem, qui à matre Thetide habitu puellari indutus, ne agnosceretur, in insulam Scyrum ad Diomedem est deductus. 19 Paulo ante eversionem Trojæ. 20 Ne vestitus virilis enim in bellum Trojanum protraheret. 21 Ponuntur Lycii pro Trojanis, quibus opem ferebant, sic cognominati à Lyco Pandionis filio.

AD THALIARCHUM. *Ode* IX.

Quo magis sævit hyems, eo magis voluptati indulgendum.

Vides ut alta [1] *stet nive candidum*
[2] *Soracte: nec jam sustineant* [3] *onus*
Sylvæ [4] *laborantes: geluque*
Flumina [5] *constiterint acuto?*
Dissolve frigus, ligna super foco
[6] *Large reponens: atque* [7] *benignius*
Deprome quadrimum Sabina
O Thaliarche merum [8] *diota.*
[9] *Permitte Divis cætera: qui* [10] *simul*
Stravere ventos æquore [11] *fervido*
Deprœliantes, nec cupressi,
Nec veteres [12] *agitantur orni.*
Quid sit futurum cras, fuge quærere: &
[13] *Quem fors dierum cunque dabit,* [14] *lucro*
Appone: nec dulces amores
Sperne [15] *puer, neque tu* [16] *choreas:*
[17] *Donec virenti canities abest*
Morosa nunc & [18] *campus & areæ,*
Lenesque [19] *sub noctem* [20] *susurri*

1 Vides ut Soracte cooperiatur, vel è longinquo appareat nive plenum 2 Mons in Faliscis, quem hodie appellant montem Divi Sylvestri, eo quod in ejusdem montis spelunca ad plurimum tempus se continuisse dicitur. 3 Nivis pondus. 4 Oneris magnitudine laborantes. 5 Flumina vi frigoris congelata à cursu desistunt superne. 6 Copiose, pro foci magnitudine. 7 Largius quam solebas prome de diota Sabina vinum quadrimum, id est, quatuor amorum. 8 Diota est vas vinarium duas habens ansas, quadraginta & octo sextarios capiens. 9 Committe cætera Deorum curæ & procurationi. 10 Simul ac, id est, postea quam ventos inter se concertantes compresserunt. 11 Mari concitato, ut solet aqua in aheno fervens. 12 Non commoventur. 13 Quemcunque diem tibi dabit fors. i. fortuna, seu potius Dei voluntas, τύχη δαίμονος. 14 In lucro deputa. 15 Dum puer es, adolescens, juvenis. 16 Chorea dicitur à choro, ubi junctis manibus saltatur. 17 Quamdiu tibi juveni & adhuc virentis ætatis canities (id est senectus) abest querula. 18 Campus Martius & areæ, i. loca in quibus Rom. juventus se exercebat. 19 Paulo ante noctem. 20 Colloquia, quæ edi solent ab amantibus voce leni & submissa.

[21] *Composita repetantur hora:*
[22] *Nunc & latentis proditor intimo*
Gratus puellæ risus ab angulo,
[23] *Pignusque direptum lacertis,*
Aut digito male pertinaci.

21 Hora constituta iterum atque iterum à te usurpetur. 22 Et nunc repetatur à te gratus risus, proditor & index puellæ latentis, i. in angulum se abdentis ac delitescere simulantis. Ridet enim puella ne diu quæratur, sed ut seipsam prodat. 23 Armilla vi avulsa ex lacertis, aut annulus à digito, male, i. parum pertinaciter retinente. Nam fingunt puellæ se velle retinere, quod cupiunt sibi adimi.

AD MERCURIUM. *Ode* x.

Quem laudat à facundia, à parentibus, à palæstræ & lyræ inventione, à maxima in furando calliditate, atque ab iis, quibus fungitur muneribus.

Mercuri [1] facunde, nepos [2] Atlantis,
Qui [3] feros cultus hominum recentum
[4] *Voce formasti [5] catus, & decora*
More [6] palæstræ:
Te canam, magni Iovis & [7] deorum
Nuncium, curvæque lyræ [8] parentem:
[9] *Callidum, quicquid placuit, jocoso*
Condere furto.
Te, [10] boves olim nisi reddidisses
Per dolum [11] amotas, [12] puerum minaci
Voce dum terret, [13] viduus pharetra,
[14] *Risit Apollo.*
Quin & [15] Atridas [16] duce te superbos,
Ilio dives Priamus relicto.
[17] *Thessalosque ignes & [18] iniqua Trojæ*
Castra [19] fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
[20] *Sedibus: [21] virgaque [22] levem coërces*
Aurea turbam, [23] superis deorum
Gratus & imis,

1 Eloquentiæ Deus & orationis inventor. 2 Maja Atlantis filia Mercurium peperit ex Jove. 3 Agrestes hominum primorum mores. 4 Eloquentia vel musica conformavisti 5 Quasi cautus. 6 Palæstra Græci exercebantur ad tuendam corporis valetudinem. 7 Reliquorum deorum interpretem. 8 Lyræ inventorem. 9 Astutum & ingeniosum ad furtum occultandum, quod jocum risumque concitaret. 10 Boves Admeti Regis, quas Apollo divinitate privatus pascebat. 11 Abactas & furtim ademptas. 12 Te, qui puerilem formam assumpseras, dum terreret minis. 13 Privatus pharetra. 14 Ridendum sibi putavit. 15 Agamemnonem & Menelaum. 16 Qui te ducem Priamo præbebas. 17 Thessalicas excubias. 18 Castra Trojanis inimica. 19 Sic latuit, ut à nomine cognitus ac ne visus quidem fuerit. 20 Campis Elysiis. 21 Caduceo, quo Mercurius animas deducit ad inferos. 22 Incorpoream animarum multitudinem. 23 Diis superis & inferis gratus.

AD LEUCONOEN. *Ode* XI.

Hortatur Leuconoën, omissa futurorum cura, voluptati indulgere, argumento à vitæ brevitate & celeritate ducto.

TU ne quæsieris scire([1]nefas)quem mihi,quem tibi
[2] Finem dii dederint, Leuconoë, nec [3] Babylonios
Tentaris numeros. [4] ut melius quicquid erit pati
(Seu plures [5] hyemes, seu tribuit Iupiter ultimam:
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum) sapias, [6] vina liques: & [7] spacio brevi
Spem longam reseces. dum loquimur, fugerit invida
Ætas. [8] carpe diem, [9] quam minimum credula postero.

1 Impossibile est, vel, malum est. 2 Vitæ terminum. 3 Mathematicos, qui Astrologiam invenisse dicuntur. 4 Ut sapias melius pati quidquid acciderit. 5 Annos. 6 Ut vina promas & fundas. Aut, ut vina percoles: vina enim percolata sunt delicatiora. 7 Et quum breve sit vitæ spatium, ne spem differas in longum. 8 Fruere die præsenti. 9 Nullam pene fidem adhibens diei futuro.

AD AUGUSTUM. *Ode* XII.

Collaudatis diis, heroibus, virisque aliquot claris, tandem ad divinas Augusti laudes descendit.

[1] QUem virum aut heroa lyra vel [2] acri
Tibia sumes celebrare [3] Clio?
Quem deum? cujus [4] recinet jocosa
Nomen [5] imago,
Aut in umbrosis [6] Heliconis oris,
Aut super [7] Pindo, gelidove in [8] Hæmo?
Unde [9] vocalem temere insequuta
Orphea sylvæ,
[10] Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus, celeresque ventos,
[11] Blandum & auritas [12] fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid [13] prius dicam solitis parentum
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, variisque mundum
[14] Temperat [15] horis?
[16] Unde nil [17] majus generatur ipso,
Nec viget quicquam simile aut [18] secundum:

1 O Clio, quem virum fortem aut heroa semideum suscipies celebrandum? 2 Tibia acriter sonante. 3 Una ex novem Musis. 4 Resonabit. 5 Echo vocis imago, quæ veluti ludens respondet. 6 Helicon est mons Bœotiæ, non procul à Parnasso, Apollini sacer & Musis, unde Musæ appellatæ sunt Heliconides. 7 Monte Arcadiæ. 8 Monte Thraciæ. 9 Orphea sonorum & facundum poëtam (Calliopes & Apollinis filium) sylvæ sequutæ sunt temere, i. αὐτομάτως, sua sponte & confuse. 10 Musica. 11 Et adeo blandum, ut quocunq; voluerit posset ducere quercus auritas, i. sensu audiendi præditas. 12 Cithara canora. 13 Quid potius dicam quam solitas & ab omnibus decantatas laudes parentis, i. Jovis? 14 Regit, vel temperatum efficit. 15 Quatuor anni temporibus, Vere, Æstate, Autumno, Hyeme. 16 A quo Deo. 17 Quia Deus est Optimus Maximus. 18 Nihil Jovi est secundum, quia nullus ordo esse potest inter infinitum & finitum.

[29] *Proximos illi tamen occupavit*
[20] *Pallas honores.*
Prœliis [21] *audax, neque te filebo*
Liber, & sævis inimica [22] *Virgo*
Belluis: nec te metuende [23] *certa*
Phœbe sagitta.
Dicam & [24] *Alciden,* [25] *puerosque Ledæ,*
[26] *Hunc equis,* [27] *illum superare pugnis*
Nobilem: [28] *quorum simul alba nautis*
Stella refulsit,
[29] *Defluit saxis agitatus humor:*
[30] *Considunt venti:* [31] *fugiuntque nubes:*
Et [32] *minax (quod sic* [33] *voluere) ponto*
Unda recumbit.
[34] *Romulum post hos prius, an* [35] *quietum*
Pompili regnum memorem, an [36] *superbos*
Tarquini [37] *fasces, dubito, an* [38] *Catonis*
Nobile lethum.
[39] *Regulum, &* [40] *Scauros, animaq; magnæ*
[41] *Prodigum Paulum, superante* [42] *Pœno,*
[43] *Gratus insigni referam camœna,*
[44] *Fabritiumque.*
[45] *Hunc, &* [46] *incomptis* [47] *Curium capillis*
Utilem bello [48] *tulit, &* [49] *Camillum*
[50] *Sæva paupertas, &* [51] *avitus apto*
[52] *Cum lare fundus.*
Crescit [53] *occulto velut arbor ævo*
Fama [54] *Marcelli: micat inter omnes*

19 Pallas proxima est Jovi, sed longo intervallo proxima. 20 Minerva non è muliere concepta, sed Jovis cerebro nata, vera & divina sapientia. 21 Bacchus *ad prælia truditinermes*, dictus Liber, quod animum curis liberat. 22 Diana venatrix. 23 Adeo certa est & inevitabilis Phœbi sagitta, ut semper id feriat quod petit. 24 Herculem, Jovis & Alcmenæ filium. 25 Filios Ledæ. 26 Nempe Castorem equestri prælio nobilitatum. 27 Et Pollucem pugna pedestri insignem. 28 Quorum stella serena simul atque nautis apparuit. 29 Fluit de saxis humor ex nive geluve in aquam resolutus. 30 Venti definunt flare. 31 Nubes in fugam vertuntur. 32 Unda nautis minans naufragium quiescit, quæ vento intumuerat. 33 Filii Ledæ Castor & Pollux sic voluere. 34 Romæ conditorem. 35 Numa Pompilius à Romulo secundus Romanorum rex, regnum armis paratum, religione, justitia & bonis moribus stabilivit. 36 Magnificos & excellentes honores Tarquinii Prisci, non Tarquinii Superbi, commemoratu certe indigni propter Lucretiæ constuprationem. 37 Virgarum fasces, quos securibus alligatos, lictores primum ante Reges, postea ante Consules ad populi terrorem portabant. 38 Catonis Uticensis, qui violentas manus sibi intulit, ne vultum tyranni aspiceret, ut inquit Cicero. 39 Regulum Carthaginenses resectis palpebris illigatum in machina perpetuis vigiliis necnerunt. 40 Quorum clara extitit virtus in repub. administrandâ. 41 Paulum, vitæ contemptorem, qui animam profudit ad Cannas, ubi cum quadraginta & quinque Romanorum millibus est occisus. Vide Livium. 42 Hannibale. 43 Libens, ut memor meritorum Pauli in patriam. 44 Fabritium ter Consulem, de cujus abstinentia, continentia, severitate, aliisque egregiis animi dotibus, vide Plutarch, & Valer. Maxim. 45 Fabritium. 46 Capillis impexis. Turpe est viro bellicoso comam habere comptam & calamistratam. 47 Curius Samnitibus magnum auri pondus sibi afferentibus dixit, *Se malle aurum habentibus imperare, quam possidere.* 48 Protulit, produxit. 49 Camillus sexto mense post Romam à Gallis captam eos ex Italia expulit. 50 Paupertas aspera & perpessu difficilis. 51 Fundus à suis majoribus sibi relictus. 52 Cum domo non sumptuosa, sed quæ fundum deceat. 53 Occulte, veluti arbor quæ temporis progressu increscit, hominibus non advertentibus. 54 Marcellus quinquies Consul fuerat, tandem vero ab equitatu Hannibalis circumventus est & occisus.

55 Iu-

[55] *Iulium sidus, velut* [56] *inter ignes*
Luna minores.
Gentis humanæ [57] *pater atque custos,*
Orte Saturno, tibi cura magni
Cæsaris [58] *fatis data* [59] *tu secundo*
Cæsare regnes.
Ille seu Parthos [60] *Latio imminentes*
[61] *Egerit justo Dominus triumpho,*
Sive subjectos Orientis oris
[62] *Seras & Indos:*
[63] *Te minor latum reget æquus orbem:*
[64] *Tu gravi curru quaties Olympum,*
[65] *Tu parum castis inimica mittes*
Fulmina lucis.

55 Stella crinita, quæ visa est septem noctes post Cæsarem occisum: & credebatur esse Cæsaris anima in cœlum subvolans. 56 Inter stellas. 57 Jupiter. 58 Per fata, juxta Stoicorum opinionem, qui deos immortales fatis obligati volunt ad observanda eorum statuta. 59 Ita regnes, ut Cæsar Augustus fit secundus post te, scilicet ut tu in cœlo regnes, Cæsar in terris. 60 Insidiantes Latio, quod hic ponitur pro toto Imperio Romano. 61 Seu subegerit, vel in triumphum duxerit. 62 Populos in Æthiopia, apud quos altissimæ sunt arbores, quæ non solum folia, sed lanam etiam proferunt tenuissimam, ex qua conficiunt vestimenta. 63 Ille æquus, id est, non invidens tibi, sed æquo animo ferens tuum in cœlo imperium, te minor, id est, se inferiorem te gerens, reget terras. 64 Tu tonabis, nam ex Jovis curru cœlum quatiente vulgus opinatur tonitru fieri. 65 Tu mittes inimica, id est, tristia fulmina, parum castis lucis, id est, lucis contaminatis & pollutis.

AD LYDIAM. *Ode* XIII.

Moleste fert Telephum rivalem sibi à Lydia anteponi.

Quum tu Lydia [1] *Telephi*
Cervicem [2] *roseam, &* [3] *cerea Telephi*
Laudas brachia, [4] *væ, meum*
Fervens [5] *difficili* [6] *bile* [7] *tumet jecur.*
Tunc nec [8] *mens mihi, nec* [9] *color*
Certa sede manet: [10] *humor & in genas*
[11] *Furtim labitur,* [12] *arguens*
[13] *Quam lentis penitus macerer ignibus.*
[14] *Uror, seu tibi candidos*
Turparunt humeros [15] *immodicæ mero*
Rixæ: sive [16] *puer furens*
[17] *Impressit* [18] *memorem dente labris notam.*
Non, [19] *si me satis audias,*
Speres [20] *perpetuum, dulcia* [21] *barbare*
Lædentem oscula, quæ Venus

1 Rivalis sui. 2 Cervicem pulchram instar rosæ. 3 Brachia flexibilia, ceræ similia. 4 Interjectio est, dolentis. 5 Tumet jecur ira implacabili, quæ facile sedari non potest. 6 Cholera, qua incalescente in iram insurgimus. 7 Turgescit cystis fellis, jecinori annexa quæ bilis est receptaculum. 8 Ratio. Nam amantes sunt amentes. 9 Animi perturbatio colorem variat, & pallida res amor est. 10 Lachrymæ, doloris interni indicium. 11 Antequam advertam, & me invito. 12 Demonstrans. 13 Quam languidis flammis amoris intus tabescam. 14 Aspectu crucior. 15 Rixæ ultra modum progredientes mero, i. per ebrietatem. 16 Telephus ardens libidine. 17 Momordit tibi labra. 18 Ne amoris sui obliviscare. 19 Si mihi credis. 20 Non speres perpetuum tibi fore amatorem. 21 Inhumaniter.

22 *Quinta parte sui nectaris imbuit.*
Fœlices ter & 23 amplius,
Quos 24 irrupta tenet copula, 25 nec malis
Divulsus querimoniis
Suprema citius solvet amor die.

22Quæ oscula Venus quinta parte suæ suavitatis, i. concubitu replevit. Quinque etenim sunt partes amoris, aspectus, colloquium, tactus, osculum, concubitus.23 Terque quaterque. 24 Indissolubilis conjunctio. 25 Nec amor divulsus malis querimoniis, i. litibus & rixis, solvet ultima morte citius, id est, ante mortem.

AD REMPUBLICAM BELLUM CIVILE REPARANTEM.

Ode XIV.

O [1] *Navis, referent* [2] *in mare te novi*
[3] *Fluctus. ô* [4] *quid agis? fortiter occupa*
[5] *Portum. nonne vides ut*
[6] *Nudum remigio latus?*
Et [7] *malus celeri* [8] *saucius Africo,*
[9] *Antennæq; gemant? ac sine* [10] *funibus*
Vix [11] *durare carinæ*
Possint [12] *imperiosius*
Æquor? non tibi sunt [13] *integra lintea,*
[14] *Non dii,* [15] *quos iterum pressa voces malo.*
Quamvis [16] *Pontica pinus,*
Sylvæ filia nobilis.
Iactes & genus [18] *& nomen inutile.*
Nil [19] *pictis timidus navita puppibus*
Fidit. tu, [20] *nisi ventis*
Debes ludibrium, [21] *cave.*
22 *Nuper sollicitum quæ mihi tædium;*
23 *Nunc desiderium, curaque non levis,*
Interfusa 24 *nitentes*
25 *Vites æquora* 26 *Cycladas.*

1 O Respub. Tota hæc Ode est Allegorica. 2 In periculum. 3 Bellum civile redintegratum. 4 Quam male agis? 5 Pacem & tranquillitatem. 6 Nudatum remigiis? id est, ut Respublica destituta est militibus? 7 Malus arbor est, cui velum annectitur, ponitur hic allegorice pro Ægyptio rege, à quo Pompejus est obtruncatus. 8 Perfractus Africo, id est, gravi bello. 9 Senatores & viri principes. 10 Sine pecuniis belli nervis. 11 Perferre. 12 Severiorem civilis belli tempestatem. 13 Integra vela, i. integri exercitus. 14 Dii tutelares, ut Castor & Pollux, seu quivis alius Deus, quod erat Navis Insigne. 15 Quos nunc sub Octaviano tu oppressa invoces. 16 In Ponto magna est arborum copia unde naves fiant. 17 Quamvis generis claritate & antiquitate glorieris. 18 Et famam quæ tibi nil proderit. 19 Non navis picturæ sed robori & armamentis fidunt nautæ: si milites non in generis splendore, sed armis & exercitu spem collocant. 20 Nisi vis fieri ludibrio ventis. i. inflatis & ambitiosis ducibus. 21 Noli amplius movere bellum. 22 O Respub. quæ mihi ex tuis malis solicitudinem & tædium induxeras. 23 Quæ nunc me absentem tui desiderio afficis. 24 Cycladas longe apparentes. 25 Suadeo ut fugias periculorum angustias quibus te facile extricare non possis. 26 Cycladæ sunt insulæ in mari Ionio, numero Liij. sic appellatæ, quod in cycli formam disponuntur.

NEREI VATICINIUM DE RUINA TROJÆ. XV.

[1] *Pastor quũ traheret per freta navibus*
[2] Idæis Helenam [3] perfidus hospitam,
[4] Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret [5] fera
[6] Nereus fata. [7] Mala ducis avi domum,
[8] Quam multo repetet Græcia milite,
[9] Conjurata tuas [10] rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.
[11] Eheu quantus equis, quantus adest viris
[12] Sudor: quanta moves [13] funera Dardanæ
Genti! jam galeam Pallas & [14] ægida
Currusque & [15] rabiem parat.
[16] Nequicquam, Veneris præsidio [17] ferox.
[18] Pectes cæsariem, grataque fœminis
[19] Imbelli cithara carmina [20] divides.
Nequicquam thalamo [21] graves
Hastas, & calami spicula [22] Gnossii
Vitabis, [23] strepitumq;, & celerem [24] sequi
Ajacem: tamen heu [25] serus adulteros
Crines pulvere collines.
Non [26] Laërtiadem, exitium tuæ
Gentis non [27] Pylium Nestora respicis?
[28] Urgent impavidi te Salaminius
[29] Teucerque, & [30] Stenelus, [31] sciens
Pugnæ: sive opus est imperitare equis,
Non auriga piger: [32] Merionem quoque
Nosces. ecce furit te reperire atrox
[33] Tydides, melior patre:

1 Paris. 2 Navibus fabricatis in Ida Phrygiæ monte, ubi Paris fuit educatus. 3 Perfidus, quia jura hospitalitatis fregerat. 4 Otio molesto compressit ventos ne spirarent: nihil enim ventis magis est ingratum quam non flare. 5 Fata luctuosa non solum Paridi sed omnibus etiam Trojanis. 6 Deus marinus Ponti filius, à mendacio alienus. 7 O Pari, tu quidem malis auspiciis ad domum paternam ducis Helenam. 8 Quam Græcia cum magno exercitu requiret. 9 Omnibus jurejurando in portu Aulidis obstrictis, ad unanimiter dimicandum, donec Helenam essent nacti. 10 Dissolvere illicitas nuptias, & evertere antiquum Priami regnum. 11 Dolentis est. 12 Labor bellicus. 13 Quantas strages commoves Trojanæ genti! quæ olim dicta est Dardana, à Dardano, qui vixit tempore Moysis. 14 Scutum Palladis. 15 Furorem belli. 16 Frustra. Nam Venus, cum non sit bellicosa, non potest esse Paridi præsidio. 17 Animosus. 18 Ornabis capillum. 19 Cithara bello non apta est, sed mensæ ad hilaritatem. 20 Nequicquam suis numeris aptum carmen ad imbellem citharam canes, *vel*, nequicquam distribues carmina alternatim, ut solent citharœdi, qui dum carmina canunt, modo sua voce, modo lyræ sono utuntur. 21 Hastas odiosas thalamo nuptiali, propter copulæ disjunctionem. 22 Sagittas Cretenses, est Gnossos urbs Cretæ, quæ olim claruit arte sagittandi. 23 Strepitum pugnantium. 24 Celerem ad sequendum, erat Ajax tam celer pedibus, ut nemo fugiens eum evaderet. 25 Sero crines tuos adulteros, olim unguentis delibutos, pulvere deturpabis, id est, sero tandem traheris mortuus. 26 Ulyssem Laërtis filium. 27 A Pylo urbe Nestor denominatur Pylius. 28 Insequuntur. 29 Teucer qui in Cypro condidit Salamina. 30 Capanei filius, unus eorum qui in equo Trojano se abdiderunt. 31 Doctus ad pugnandum, & equorum promptissimus moderator, 32 Vide supra Ode 6, 33 Diomedes patre suo Tydeo fortior & valentior.

[34] *Quem tu, cervus uti vallis in altera*
Visum parte lupum graminis immemor
[35] *Sublimi fugies mollis anhelitu,*
Non hoc pollicitus [36] *tuæ.*
[37] *Iracunda diem* [38] *proferet Ilio,*
Matronisque Phrygum classis Achillei.
[39] *Post certas hyemes uret* [40] *Achaicus*
Ignis [41] *Iliacas domos.*

34 Quem tu homo mollis, & luxuriosus fugies, sicut cervus fugit lupum visum in altera parte vallis. 35 Anhelitu qui ex alto pectore ducitur. 36 Tuæ Helenæ, cui multa de te gloriose jactaveras. 37 Iracunda classis Achillei (propter ereptam sibi Briseida) proferet diem Ilio matronisque Phrygum. 38 Prorogabit tempus, id est, bellum Trojanum producet & retardabit. 39 Post annos novem à fatis certo decretos. 40 Ignis Græcus, nam Achaia est pars Græciæ, 41 Domos Trojanas.

AD AMICAM. *Ode* XVI.

Palinodiam canit. Nam veniam petit à puella quam Jambis læserat: culpamque transfert in iram, cujus vim indomitam describit.

O Matre pulchra filia [1] *pulchrior,*
[2] *Quem criminosis cunque voles modum*
Pones Iambis: [3] *sive flamma,*
Sive mari libet [4] *Adriano.*
Non [5] *Dindymene,* [6] *non adytis quatit*
Mentem sacerdotum [7] *incola Pythius,*
Non Liber [8] *æque: non* [9] *acuta*
Sic geminant [10] *Corybantes æra,*
Tristes ut iræ: quas neque [11] *Noricus*
Deterret ensis, nec mare naufragum,
Nec sævus ignis, nec tremendo
Jupiter ipse [12] *ruens tumultu.*
Fertur [13] *Prometheus addere* [14] *Principi*
Limo [15] *coactus particulam* [16] *undique*
Desectam, [17] *& insani Leonis*
Vim [18] *stomacho apposuisse nostro.*

1 Numquid mulier hanc laudem agnoverit, ut dicatur pulchra pulchrior? 2 Quemcunque voles modum, i. quamcumque voles rationem tu præscribes ad mordaces Jambos meos abolendos, quos in te scripsi. 3 Sive jambos exurere voles, sive in mare dejicere. 4 Mare Adrianum ponitur pro quovis mari. 5 Dea Cybele Dindymene dicta à Dindymo Phrygiæ monte, in quo sacra sibi per Corybantes instituit. 6 Non ex adytis, locis templi sacris & secretis, ad quæ nulli nisi sacerdoti fas erat accedere. 7 Apollo qui in dandis oraculis mentem sacerdotis incolit, i. quatit, movet, cogit. 8 Non æque, sed vehementius ira animos hominum commovet, quam Cybele, Apollo, aut Liber concutit mentem sacerdotum. 9 Tympana acute sonantia. 10 Sacerdotes Cybeles, qui tympanorum pulsu & cornuum cantu Jovis vagitum celabant Saturnum. 11 Noricus, pro quovis ense. In Norico (quam regionem plerique nunc appellant Bavariam) optimi fiunt gladii ex ferro probatissimo. Homo iratus neque enses, neque quodvis aliud periculum extimescit. 12 Descendens cum fulmine tremendo. 13 Japeti & Clymenæ filius, propter singularem ingenii excellentiam, hominem primum ex limo finxisse existimatur, animum vero ex particulis aliorum animalium undique dissectis illi indidisse. Nam à Leone iracundiam, à Sue libidinem, à Vulpe astutiam, & ab aliis aliud mutuatus est. 14 Primo homini ex limo efformato. 15 Necessitate compulsus, quod in bestiis fingendis omnes naturæ facultates consumpsisset. 16 Ex omnibus animalibus. 17 Et rabidi leonis furorem. 18 Hinc dicunt Latini, stomachum movere, pro, iratum facere, & stomachari, pro irasci.

Ira

Iræ [19] *Thyeſten exitio gravi*
[20] *Stravere: & altis urbibus* [21] *ultimæ*
Stetere cauſæ cur perirent
Funditus, imprimeretque muris
Hoſtile [22] *aratrum exercitus* [23] *inſolens.*
[24] *Compeſce mentem.* [25] *me quoq;* [26] *pectoris*
Tentavit in dulci juventa
Fervor, & in celeres Iambos
Miſit [27] *furentem:* [28] *nunc ego mitibus*
Mutare quæro triſtia: [29] *dum mihi*
Fias [30] *recantatis amica*
Opprobriis, [31] *animumque reddas.*

19 Thyeſti ſuos filios frater Atreus edendos appoſuit, eo quod Thyeſtes cum Atrei uxore concubuiſſet. 20 Dejecere de ſtatu. 21 Extremæ fuerunt cauſæ uſque ad everſionem. 22 Urbs tum eſſe deſinit, cum in ea aratrum ſit circumductum: aratro etiam priſci in condendis urbibus utebantur. *Interea Æneas urbem deſignat aratro. Virgil.* 23 Exercitus ſuperbus, quia victoria natura inſolens eſt & ſuperba. 24 Comprime animum, nec me imitare, quem pœnitet iræ. 25 Excuſat ſe Horatius conferens iræ cauſam in adoleſcentiæ fervorem. 26 Ira eſt ebullitio ſanguinis circa cor. 27 Propter iram. 28 Nunc ſtudeo mitia perſequi, triſtia relinquere. 29 Ea conditione ut fias mihi amica. 30 Recantatis conviciis atque maledictis. quibus tu etiam me laceraſti. 31 Atque ea conditione ut me in ſpem ducas tecum in gratiam redeundi.

AD TYNDARIDEM.
Ode XVII.

Invitat eam in Lucretilem, multa oſtendens commoda, quæ ex eo percipiet.

[1] *VElox amœnum ſæpe* [2] *Lucretilem*
[3] *Mutat Lycæo Faunus: & igneam*
[4] *Defendit æſtatem capellis*
Uſque meis, [5] *pluvioſque ventos.*
[6] *Impune tutum per nemus arbutos*
Quærunt latentes, & thyma [7] *deviæ*
[8] *Olentis uxores mariti:*
Nec virides metuunt colubros,
Nec Martiales [9] *hædiliæ lupos:*
[10] *Utcunque dulci Tyndari fiſtula*
Valles, & [11] *Uſticæ cubantis*
[12] *Levia* [13] *perſonuere ſaxa.*
Dî me tuentur: dîs pietas mea
Et [14] *Muſa cordi eſt.* [15] *hinc tibi copia*

1 Caprinos pedes habent Fauni, velocitati accommodos. 2 Lucretilis mons eſt in Sabinis, in cujus valle villam habuit Horatius amœniſſimam. 3 Sæpe demigrat in Lucretilem ex Lycæo, qui mons eſt in Arcadia, in quo ſacra Fauno vel Pani paſtorum Deo celebrabantur. 4 Prohibet æſtum fervidum à meis capellis; uſque, i. ſemper. 5 Ventos pluviam ferentes. 6 Sine damno. 7 Olentis mariti uxores deviæ, i. capellæ errantes de recta via quærunt arbutos, &c. 8 Fœtentis capri, qui à Virgilio dicitur, *vir gregis*, hic maritus. 9 Nec hœdorum ſtabula ſeu greges metuunt lupos Martiales. i. lupos Martis tutelæ conſecratos: nam vi & inſidiis pecora ſpoliant. 10 Ubicumque ô Tyndari iſtæ valles & lævia ſaxa montis Uſticæ perſonuere dulci fiſtula Fauni vel Panos. qui propulſator eſt cujuſcumque mali à monte Lucretili. 11 Uſtica, mons eſt in Sabinis leniter declinans inſtar hominis cubantis. 12 Saxa levigata vel attrita. 13 Sonitu fuere completa. 14 Carmen meum placet diis. 15 Ex hoc meo agro opulenta ruris honorum copia. i. frugum terræ copia manabit tibi ad plenum, *Ruris honores, ſunt ruri naſcentia,*

Manabit ad plenum[16] *benigno*
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic[17] *in reducta valle,*[18] *caniculæ*
Vitabis æstus! & fide[19] *Teja*
[20] *Dices laborantes*[21] *in uno*
Penelopen[22] *vitreamque Circen.*
Hic innocentis pocula Lesbii
[23] *Duces sub umbra:*[24] *nec Semelejus*
Cum Marte[25] *confundet Thyoneus*
Prælia: nec metues protervum
[26] *Suspecta Cyrum,*[27] *ne male dispari*
Incontinentes injiciat manus:
Et scindat hærentem[28] *coronam*
Crinibus,[29] *immeritamque vestem.*

16 Liberali & largo cornu. Alludit ad cornu copiæ, quod Hercules cum Acheloo in speciē tauri mutato congressus, ei detraxit, quo significatur omnium rerum ubertas & copia. 17 In valle secreta, quæ flexuoses habet recessus, à ventis tuta. 18 Ex Canicula dies caniculares nomen sumunt. 19 Carminibus Lyricis, quę sunt paria & similia versibus Anacreontis, cujus patria fuit civitas Teja. 20 Cantabis. 21 Ulyssis amore, utraq; enim Ulissem ardenter amavit, quarum altera fuit Ulyssis uxor, altera mulierum veneficarum crudelissima. 22 Circa pulchram & pellucidam instar vitri. 23 Hic bibes pocula vini Lesbii innocentis, .i. non onerantis caput propter tenuitatem. 24 Nec à vino & poculis ad rixas & arma venietur, quod sæpe contingit inter homines bibaces & ebriosos. 25 Commiscebit prælia Bacchus Semeles filius. 26 Nec tu à Cyro suspecta & observata quod alium ames, metues eum. fuit Cyrus Horatii rivalis vel Tyndaridis maritus. 27 Ne scelerate tibi imbecilliori petulantes manus injiciat. 28 Coronam è floribus, cujusmodi in conviviis utebantur antiqui. 29 Vestem, quæ parum commeruit à Cyro dilacerari.

AD QUINTILIUM VARUM. *Ode* XVIII.

Vinum moderate sumptum exhilarat animum, at haustum immoderate furorem concitat.

N*Ullam Vare*[1] *sacra vite*[2] *prius severis arborem*
Circa[3] *mite solum*[4] *Tiburis, & mœnia*[5] *Catili.*
[6] *Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque*
[7] *Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.*
[8] *Quis post vina gravem militiam aut pauperiem*
crepat?
[9] *Quis non te potius, Bacche pater, teque decens Venus?*
At[10] *ne quis*[11] *modici transiliat munera Liberi,*
Centaurea monet cum[13] *Lapithis rixa*[13] *super mero*

1 Vite Baccho consecrata. 2 Potius plantaveris. 3 Fundum bene excultum, vel mites uvas efferentem. 4 De quo vide supra Od. 7. 5 Catilus fuit frater Tiburis, à quo conditum est Tibur. Poëta igitur sua utitur licentia, ponens fratrem pro fratre. 6 Iis qui sobrii sunt, & vino nequaquam madidi. 7 Edaces curę. 8 Quis bene potus crepat, id est, commemorat vel queritur militiam esse rem gravem? 9 Quis non te potius ô Bacche, crepat & prædicat? 10 Ne quis supra modum bibat. 11 Vini moderate bibiti. 12 Centaurea rixa super mero debellata cum Lapithis monet, &c. id est, pugna è Centauris habita cum Lapithis, inde exorta, quod Centauri inter epulas Perirhoi nuptiales plus nimium poti Lapitharum uxoribus vim inferre conarentur. 13 Post ebrietatem,

[14] Debellata: monet [15] Sithoniis non levis Evius:
[16] Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Discernunt [17] avidi. non ego te [18] candide Bassareu
[19] Invitum quatiam: nec variis obsita frondibus
[20] Sub divum rapiam. [21] sæva tene cum Berecynthio
Cornu tympana, [22] quæ subsequitur cæcus [23] amor sui,
Et tollens [24] vacuum plus nimio gloria verticem.
Arcanique fides [25] prodiga, perlucidior vitro.

14 Rixa armis dijudicata. 15 Thracibus non levis. i. iratus Bacchus, dictus Evius à voce bacchantium εὐοῖ. 16 Quum licitum & illicitum distinguunt exiguo fine, id est nullo discrimine. Nam ebrii exiguam differentiam esse volunt inter turpe & honestum. 17 Cupidi ad explendam libidinem. 18 O bone Bacche! qui Bassareus est appellatus à vestis genere, qua Bassarides Bacchi sacerdotes induebantur. 19 Tunc homines bibunt Baccho invito, quum bibunt usque ad ebrietatem. 20 Nec divulgabo arcana tua multis pampinis operta, id est, non proferam in lucem res secretas meæ fidei commissas. 21 Comprime tympana & cornua tua, id est, reprime ebrietatem, quemadmodum tuæ sacerdotes ad furorem accenduntur tympano tuo audito, & cornu Berecynthio, id est, Phrygio. 22 Quæ tympana, id est, quam ebrietatem. 23 φιλαυτία, arrogantia, & linguæ incontinentia, sunt tres comites ebrietatis. 24 Caput sine cerebro. i. sine prudentia. 25 Fides effusa in secretis prodendis omnia consilia nudans, veluti vitrum quod nihil occultat.

DE GLYCERA. *Ode* XIX.

Se illius amore uri.

[1] MAter sæva Cupidinum,
[2] Thebanæque jubet me Semeles
[3] puer,
Et lasciva [4] licentia
[5] Finitis animum reddere amoribus.
[6] Urit me Glyceræ nitor
[7] Splendentis Pario marmore purius:
Urit grata [8] protervitas,
Et vultus nimium [9] lubricus aspici.
In me [10] tota ruens Venus
[11] Cyprum deseruit, nec patitur [12] Scythas
Et [13] versis animosum equis
Parthum dicere, [14] nec quæ nil attinent.
[15] Hic vivum mihi cespitem, hic
[16] Verbenas pueri ponite, thuraque,

1 Venus crudelis mater est multorum affectuum, qui eā comitantur. 2 Bacchus qui colitur Thebis. 3 Semeles filius. 4 Otium quod in lasciviam semper resolvitur. 5 Ad amores extinctos animum reducere. 6 Incendit me Glyceræ pulchritudo, 7 Quæ splendet clarius marmore candidissimo, quod in insula Paro effoditur. 8 Petulantia vel ira ficta, quæ in puella gratior est amatoribus, quam obsequela, pudor, aut taciturnitas. 9 Vultus lubricus aspectu, nam veluti in via lubrica difficile est sine casu vel prolapsione insistere, adeo certe est difficile Glyceræ splendorem adspicere & complexum ejus non expetere. 10 Totas vires effundens. 11 Insulam, ubi religiosissime colebatur. 12 Scytharum & Parthorum bella describere. 13 Parthi fugientes ex equis pugnant. 14 Nec Venus me patitur ea dicere quæ nihil spectant ad amorem, id est, bella dicere. 15 Ad Venerem placandam, ut facilius Glyceræ complexu fruar. O pueri, id est, ô servi, ponite & parate mihi cespitem vivum. i. viridem (cujus herba adhuc viridis est) ut super eam Veneri sacrificem. Nota. quod in rebus longam moram non ferentibus cespes locum aræ obtinebat. 16 Herbas sacras.

17 Bimi

17 *Bimi cum patera meri.*
18 *Mactata veniet lenior hostia.*

17 Duorum annorum. 18 Postquam factum fuerit sacrificium, Glycera veniet multo lenior & mansuetior, non proterva.

AD MECOENATEM. *Ode* xx.

Invitat Mecœnatem ad convivium minime sumptuosum.

1 *Vile potabis modicis* 2 *Sabinum*
3 *Cantharis, Græca quod ego ipse*
4 *testa*
Conditum 5 *levi: datus in theatro*
6 *Quum tibi plausus,*
Care Mecœnas, 7 *eques:* 8 *ut paterni*
9 *Fluminis ripæ, simul & jocosa*
Redderet laudes tibi 10 *Vaticani*
Montis 11 *imago.*
12 *Cæcubam, & prælo* 13 *domitam Caleno*
Tu bibes 14 *uvam,* 15 *mea nec Falerna*
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

1 Non magni pretii. 2 Vinum in montibus Sabinis natum. 3 In poculis modicis, non admodum capacibus. 4 Cado fictili, vel amphora, quæ fingebatur in Græcia. 5 Picavi, vel pice illivi, à verbo *lino*. 6 Quo tempore populus in theatro tibi applaudebat. 7 In equestri dignitate permanens. 8 Sic, ut ripæ Tiberis & mons Vaticanus simul resonarent ad acclamationem & plausum à populo tibi datum, quemadmodum in Theatro excipi solebant viri bene deRepublica meriti; mali contra sibi lis explodebantur. 9 Tiberis, qui fluit ab Hetturia Mecœnatis patria. 10 Vaticanus mons est theatro Pompeji vicinus prope Tiberim. 11 Echo, quæ ultimæ seu extremæ vocis desinentis repercussione jocari videtur. 12 Vinum Campaniæ regionis. 13 Pressam. 14 Tu bibes etiam vinum Calenum, sic dictum ab urbe Caleno. 15 Ego nec Falernum habeo tibi vinum nec Formianum, quæ illis temporibus vina fuere generosissima. Falernus regio est Campaniæ, ubi multi sunt colles vitiferi. Formiæ, urbs est Latina juxta Cajetam, quam Lacones condidere.

IN DIANAM ET APOLLINEM. *Ode* xxi.

Hortatur virgines & pueros ad canendas eorum laudes.

1 *Dianam teneræ* 2 *dicite virgines,*
3 *Intonsum pueri dicite* 4 *Cynthium,*
5 *Latonamque supremo*
Dilectam 6 *penitus Iovi.*
7 *Vos lætam fluviis, & nemorum coma*
8 *Quæcunq; aut gelido prominet Algido,*

1 Latonæ filiam ex Jove, quæ in cœlo Luna, in terris Diana, apud inferos Hecate nominatur. 2 Cantate. 3 Capillis prolixis Sol pingitur, quia radios extendit usque in longissima. pingitur etiam imberbis, quia nunquam senescit. 4 Sic dictum à Cynthio sublimi monte, qui Delo imminet, ubi natus est. 5 Latona Dianam & Apollinem peperit ex Jove. 6 Valde, vel familiariter. 7 Vos virgines cantate Dianam, quæ gaudet fluviis & nemorum frondibus, i. venatione. 8 Quæcunque nemorum coma prominet, aut in Algido (qui mons est in agro Tusculano, distans ab urbe Roma quindecim millia passuum) aut in Erymantho, monte in Arcadia, aut in nigris, i. umbrosis sylvis Cragi, qui mons est in Lycia.

Nigris aut Erymanthi
Sylvis, aut viridos Cragi:
[9] *Vos Tempe totidem tollite laudibus,*
[10] *Natalemque, mares, Delon Apollinis,*
[11] *Insignemque pharetra,*
Fraternaque humerum lyra.
[12] *Hic bellum lachrymosum, hic* [13] *miseram famem*
Pestemque à populo & principe Cæsare, in
Persas atque Britannos
Vestra motus [14] *aget prece.*

9 Vos mares. i. pueri, laudare Tempe loca amœnissima in Thessalia 10 Delon, in qua nati sunt Apollo & Diana. 11 Laudate etiam Apollinis humerum insignem pharetra & lyra quam ipse à fratre Mercurio dono acceperat. 12 Hic Apollo motus vestra prece à pop. Romano & principe bellum, famem, pestem abiget in Persas atque Britannos pop. Romani hostes. 13 Fame nihil miserius. 14 Depellet.

AD ARISTIUM. *Ode* XXII.

Vitæ integritas ubique tuta est, idque suo exemplo probat.

[1] *INteger vitæ, scelerisque purus*
Non eget Mauri [2] *jaculis, neque arcu,*
Nec venenatis [3] *gravida sagittis,*
Fusce, pharetra:
[4] *Sive per Syrtes iter æstuosas,*
Sive facturus per [5] *inhospitalem*
Caucasum, vel quæ loca [6] *fabulosus*
[7] *Lambit Hydaspes.*
Namque [8] *me sylva lupus in Sabina,*
Dum meam canto Lalagen, & ultra
Terminum curis vagor expeditus,
Fugit [9] *inermem.*
[10] *Quale portentum neque militaris*
[11] *Daunia in latis alit* [12] *esculetis,*
Nec [13] *Jubæ tellus generat, leonum*
[14] *Arida nutrix.*
Pone me [15] *pigris ubi nulla campis*
Arbor [16] *æstiva recreatur aura:*
[17] *Quod latus mundi nebula malusque*
[18] *Juppiter urget:*

1 Innocens, & qui suam vitam scelere non reddit impuram. 2 Cujusmodi utuntur Mauri, qui optimi erant jaculatores. 3 Pharetra plena sagittis veneno imbutis. 4 Sive iter fecerit per Syrtes (Libyæ solitudines mediterraneas, arenosas, pulverulentas, & siticulosas) sive per Caucasum Scythię montem. 5 Inhabitabilem propter æstum. 6 Hydaspes Indię fluvius, de quo multa fabulosa ab Historicis scribuntur. 7 Præterlabitur & placide tingit. 8 Lupus fugit me inermem in sylva Sabina, dum canto meam Lalagen. i. Lalagæ amicæ meæ laudes, & dum vagor ultra terminum. i. dum exspatior ultra agri mei fines, curis expeditus. i. liber à curis. 9 Mirum sane hoc, quod ferus lupus Horatium fugeret inermem, vitæ igitur integritati est hoc assignandum. 10 Qualem portentosum lupum. 11 Apulia, dicta Daunia à Dauno illic rege. militaris autem dicitur quia viros effert fortes & ad militiam aptos. 12 In sylvis quę esculis arboribus glandiferis sunt consitę. 13 Mauritania in qua Juba regnavit. 14 Propter aquarum penuriam. 15 In frigidis locis Arctico vel Antarctico subjectis, ubi aquæ glacie pigrescunt. 16 Tepido temperatur vento. 17 Quam partem mundi. 18 Malignus & insalubris aër perpetuo premit.

Pone

Pone [19] sub curru nimium [20] propinqui
Solis, in terra [21] domibus negata:
[22] Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

19 Sub Zona torrida in Africa. 20 Sol illic directos dejicit radios, obliquos alibi. 21 Credebant antiqui Zonam torridam fuisse inhabitabilem, at jam notum est multis eò navigantibus, eam vitæ humanæ protrahendæ satis esse idoneam. 22 Dulciter.

AD CHLOEN. *Ode* XXIII.

Non est cur Chloë viri contactum fugiat, quum sit jam viripotens & ætate matura.

VItas [1] hinnuleo me similis Chloë,
Quærenti pavidam montibus [2] aviis
[3] Matrem, non sine vano
Aurarum & sylvæ metu.
Non [4] seu mobilibus veris inhorruit
Adventus foliis, seu virides [5] rubum
Dimovere lacertæ:
[6] Et corde & genibus tremit.
[7] Atqui non ego te, [8] tigris ut aspera,
[9] Getulusve leo, [10] frangere persequor.
Tandem desine matrem
[11] Tempestiva sequi viro.

1 Similis hinnulo pullo cervino, quo nihil timidius. 2 In montibus sine viis, queis feræ discurrere solent. 3 Cervam. 4 Sive veris adventus inhorruit, i. tremuit mobilibus foliis. Sed per Hypallagen, lege sic, sive folia mobilia inhorruerunt veris adventu. Poëta per veris adventum significat Favonium veris comitem. 5 Sentem, vel morum agreste. Angl. *the brambiebusch.* 6 Et animo & corpore. 7 Atqui ô Chloë, ego non persequor te frangere ut aspera tigris atque ut leo Getulus. 8 Tigris truculentum est animal & velocissimum. 9 Africus leo, est enim Getulia pars Africæ. 10 Ut te frangam & occidam. 11 Viro apta & matura, annos nata decem & septem.

AD VIRGILIUM,

Qui mortem Quintili deflebat immoderate. *Ode* XXIV.

QUis desiderio sit pudor aut modus
Tam chari capitis? præcipe [2] lugubres
Cantus Melpomene, cui liquidam [3] pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium [4] perpetuus sopor
Urget? cui Pudor, & Iustitiæ soror
[5] Incorrupta Fides. [6] nudaque Veritas,
[7] Quando ullum invenient parem?
Multis ille bonis flebilis [8] occidit:
Nulli flebilior quam tibi, Virgili.

1 O Musa Melpomene, cui pater vocem liquidam dedit cum cithara, præcipe, i. præmonstra, vel doce, cur quemquam pudeat desiderio tam chari hominis affici? aut quis debeat esse finis ejus desiderio? 2 Querulos cantus ad deplorandam Quintilii mortem accommodatos. 3 Jupiter, cujus filiæ dicuntur Musæ ex Mnemosyne. 4 Perpetua mors occupat. 5 Fides quæ neque prece neque precio corrumpitur. 6 Veritas aperta, sine fuco. 7 Raro aut nunquam. 8 Mortuus est ille multis bonis deplorandus.

[9] Tu frustra pius (heu) non ita [10] creditum
Poscis Quintilium deos.
[11] Quid si Threicio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vana redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
[12] Durum: Sed levius fit [13] patientia,
Quicquid corrigere est [14] nefas.

9 Tu quamvis pius es, in vanum poscis deos, ut Quintilium ab inferis excitatum tibi restituant. 10 Non ita tibi commissum à diis, ut nunquam moreretur. 11 Quid si tu blandius & delectabilius Threïcio Orpheo moderere fidē, id est. citharæ chordā, auditam arboribus, id est, quā arbores audiebant & sequebantur, non redeat tamen sanguis vanæ imagini, id est, animæ incorporeæ, quam Mercurius non lenis precibus (sed inexorabilis) ad revocandum fati necessitatem semel compulerit & congregaverit in animarum multitudinem virga sua horrida, id est, caduceo de quo vide supra Od. x. 12 Durum est talis amici mortem ferre. 13 Patiendo. 14 Non licet, vel, non est possibile, ἀδύνατον.

AD LYDIAM. *Ode* XXV.

Insultat ei, quod jam vetula, merito ab amatoribus spernatur.

[1] Parcius [2] junctas quatiunt fenestras
[3] Ictibus crebris juvenes protervi,
Nec tibi somnos adimunt: amatque
[4] Ianua limen,
[5] Quæ prius multum faciles movebat
Cardines: [6] audis minus & minus jam:
Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis?
[7] Invicem mœchos anus [8] arrogantes
Flebis in solo levis angiportu,
[9] Thracio bacchante magis [10] sub interlunia vento:
Quum tibi flagrans amor, & libido,
[11] Quæ solet matres furiare equorum,
Sæviet circa jecur [12] ulcerosum,
[13] Non sine questu:
Læta quod pubes hedera [14] virenti
Gaudeat, [15] puella magis atque myrto:

1 Rarius quam antea. 2 Quasi clausa. 3 Lapidum jactu. 4 Janua tua clausa est, nec à limine recedit. 5 Quæ quidem janua crebro olim aperiebatur. 6 Audis quotidie minus & minus vocem amatoris exclusi, dicentis: O Lydia, dormis tu longas noctes, dū ego qui tuus sum perco? 7 Tu levis anus & contempta vicissim flebis arrogantes mœchos in solo angiportu. i. cum fueris sola in angiportu derelicta ab amatoribus, Thracio vento bacchante magis sub interlunia. 8 Amatores te fastidientes. 9 Aquilone è Thracia furenter flante. 10 Paulo ante, vel, circiter interlunii tempus, quando sunt noctis tenebræ. Plinius vocat illud tempus Lunæ silentium. 11 Quæ solet equas ad libidinis furorem concitare. hinc mulieres libidinosæ dicuntur à Grecis ἱππομανεῖς i. e. equæ furentes. 12 Circa jecur tuum ulceribus madens propter ardorem libidinis. 13 Non sine querimonia, eo quod juvenes vetulis anteponunt puellas. Viridiore ætate, puellis nimirum. 15 Quodque magis gaudeat puella myrto. i. sub viridi myrto. i. pene nigra, Metaph. est. nam myrtus nigra ponitur pro forma constante, quæ non facile perit, qualis est in puella subfusca & nigrante. laudant Galli hunc colorem, quam puellam sic coloratam appellant *belle Brunette.*

16 *Aridas frondes hyemis sodali*
Dedicet Hebro.

16 Quod edentulas & rugosas anus ætate frigidas dedicet Hebro Thraciæ fluvio frigidissimo, quisdcirco dicitur hyemis sodalis, quod septentrioni subjacet, ubi maximum est frigus.

AD MUSAM, DE ÆLIO LAMIA. *Ode* XXVI.

Non decet Musarum cultores curis & mœroribus esse obnoxios. Poëta suum Lamiam Musæ Pimpleæ commendat.

1 *MUsis amicus, tristitiam & metus*
2 *Tradam protervis in mare Creticũ*
Portare ventis; 3 quis sub 4 Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
*Quid * Tiridatem terreat, unice*
Securus. 5 ô quæ fontibus 6 integris
Gaudes, 7 apricos necte flores,
Necte meo 8 Lamiæ coronam
9 *Pimplea dulcis. nil 10 sine te mei*
Possunt honores. 11 hunc fidibus novis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
Teque tuasque decet sorores.

1 Ordo est. Ego amicus Musis tradam tristitiam & metũ protervis ventis portare in Creticum mare, id est, ut portent eas animi ægritudines in mare. 2 Tradere ventis, est oblivioni tradere; perinde ac si diceret, ego omnes curas ex animo ejiciam. 3 Unice securus, id est, non admodum sollicitus à quibus Æolus rex oræ gelidæ metuatur, & quid terreat Tiridatem Armeniæ regem: quasi dicat, Quid nostra interest, qui Musas colimus, reges & potentes viros suis affectibus exagitari? 4 Sub ursa, signo cœlesti. * Al. Mithridatem. 5 Ordo est. O Pimplea dulcis, quæ gaudes integris fontibus, necte flores, necte coronam meo Lamiæ. 6 Fontibus puris & plenis, id est, viris bonis & incorruptis. 7 Flores in apricis locis nascentes sunt pulchriores. 8 Qui Consul fuit anno octavo post mortem Horatii cum M. Servilio. 9 Musæ à Pimpla Macedoniæ monte Musis sacro appellantur Pimplejades. 10 Sine Musarum instinctu poësis mea in laudem Lamiæ facta nihil honoris ei acquiret. 11 Hunc, id est, Lamiam decet te tuasque sorores fidibus Latinis & plectro Lesbio, id est, carmine lyrico (quali Sappho & Alcæus ex Lesbo uti consueverunt) sacrare, id est, immortalitati consecrare.

AD SODALES CONVIVAS.

Ne inter potandum rixentur & poculis ipsis pugnent barbarorum more.

Ode XXVII.

1 *NAtis in usum lætitiæ scyphis*
Pugnare, Thracum est: tollite barbarum.
Morem, 2 verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
3 *Vino & lucernis Medus 4 acinaces*
5 *Immane quantum discrepat? impium*

1 Pugnare cum scyphis natis, i. natura factis in usum lætitiæ, est hominum barbarorum, cujusmodi sunt Thraces, gens per ebrietatem rixis dedita. 2 Et prohibere rixas sanguineas à Baccho, quem cum verecundia & modestia tractare debetis. Hypallage est. 3 A vino & conviviis nocturnis (quæ lucernis indigent) magnopere discrepat ferrum. 4 Gladius Persicus pro quovis gladio. 5 Quam multum discrepat? i. mirum in modum. Immane hic ponitur pro magno.

6 *Le-*

[6] Lenite clamorem ſodales,
Et [7] cubito remanete preſſo.
Vultis [8] ſeveri me quoque ſumere
Partem falerni? [9] dicat Opuntiæ
Frater [10] Megillæ, quo beatus
Vulnere, qua pereat ſagitta.
[11] Ceſſat voluntas? non alia bibam
[12] Mercede. [13] quæ te cunque domat Venus,
Non erubeſcendis adurit
[14] Ignibus: [15] ingenuoque ſemper
Amore peccas. [16] quicquid habes, age,
Depone [17] tutis auribus. [18] ah miſer,
[19] Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore [20] flamma!
[21] Quæ ſaga, quis te ſolvere Theſſalis
Magus venenis, quis poterit Deus?
[22] Vix illigatum te triformi
[23] Pegaſus expediet [24] Chimeræ.

6 Compeſcite vociferationem & tumultum. 7 Ne inſurgite ad pugnam, ſed diſcumbite cubito innitentes veterum Romanorum more. 8 Vini auſteri & acrioris ſaporis. 9 Non alia bibam conditione, niſi frater Megillæ (unus è convivis) dicat quo vulnere. i. cujus puellæ amore ſit ſaucius, & qua ſagitta Cupidinis pereat. i. quam amet puellam. 10 Megilla dicta eſt Opuntis ab Opunte Locridis urbe, ubi nata eſt. 11 Negas puellam quã amas nominare? 12 Nullo alio pretio adducar ad bibendum. 13 Quæcunque Venus aut amaſia ſub ſuum te jugum mittit, non eſt cur pudeat pœniteatve te eam amare, quia libera eſt & ingenua. 14 Amoribus non ignobilibus. 15 Ingenuam non ſervilem aut mercenariam ſemper amas. 16 Quæcunque ea ſit quam amas, age, dic mihi in aurem non vulgaturo. 17 Auribus fidelibus & clauſis ad rem creditam continendam. 18 Horatius audito puellæ nomine exclamat. 19 Quanto in periculo verſaris! quam rapacem & avaram meretricem (propter voracitatem Charybdi ſimilem) nactus es! 20 Meliori amore. 21 Quæ mulier venefica & incantatrix? quis Magus poterit te ejus amore liberare Theſſalis venenis. i. herbis efficaciſſimis, cujuſmodi ſunt in Theſſalia? 22 Pegaſus te illigatum. i. te in illa implicitum & impeditum vix ſolvet ab hac triformi Chimæra. Poëta ut ſupra meretricem Charybdi propter rapacitatem, ita hic Chimæræ propter varios dolos & libidinum incitamenta comparat. 23 Equus alatus Bellerophontis Neptuni & Meduſæ filius. 24 Chimæra Typhonis & Echidnæ filia monſtrum horrendum tria habuit capita, unum Leonis, alterum Capræ, tertium Draconis, unde dicta eſt triformis.

Ode XXVIII.

Inducitur Archytas Philoſophus & Geometra nautæ cuidam reſpondens, quod omnibus ſit moriendum, petenſque à nauta ne ſinat corpus ſuum jacere in littore inſepultum.

[1] TE maris & terræ, numeroque carentis arenæ
[2] Menſorem, cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope littus [3] parva [4] Matinum
Munera. nec quicquam tibi [5] prodeſt

1 Archytæ cadaver ſic nauta alloquitur, O Archyta parva munera exigui pulveris prope littus Matinum cohibent (id eſt, continent) te menſorem maris, terræ & arenæ quæ caret numero. 2 Geometram. 3 Munera parvi ſumptus, id eſt, parvum ſepulchrum, quod munus & officium viventes præſtare debent mortuis. 4 Matinus mons eſt in Apulia juxta quem Archytas jacet ſepultus. 5 Ad mortem effugiendam.

[6] *Aërias tentasse domos, animoque rotundum*
Percurrisse[7] *polum, morituro.*
[8] *Occidit & Pelopis*[9] *genitor, conviva deorum:*
[10] *Tithonusque remotus in auras:*
Et Iovis arcanis[11] *Minos admissus. habentque*
Tartara[12] *Panthoiden,*[13] *iterum Orco*
Demissum:[14] *quamvis clypeo Trojana refixo*
Tempora testatus, nihil ultra
Nervos atque cutem morti concesserat atræ:
Iudice te[15] *non sordidus autor*
Naturæ verique. Sed omnes una manet[16] *nox,*
Et calcanda semel via lethi.
Dant alios[17] *Furiæ torvo spectacula Marti:*
Exitio est avidis mare nautis.
[18] *Mista senum ac juvenum*[19] *densantur funera: nullum*
Sæva caput[20] *Proserpina fugit.*
Me quoque[21] *devexi rapidus comes Orionis,*
[22] *Illyricis Notus obruit undis*
[23] *At tu nauta, vagæ ne parce*[24] *malignus arenæ*
Ossibus & capiti inhumato
Particulam dare,[25] *sic, quodcunque minabitur Eurus*
Fluctibus Hesperiis,[26] *Venusinæ*
Plectantur sylvæ,[27] *te sospite: multaque merces,*
[28] *Unde potest, tibi defluat*[29] *æquo*
Ab Iove, Neptunoque sacri custode[30] *Tarenti.*
[31] *Negligis immeritis nocituram*

6 Quod sis adeo curiosus in astris observandis. 7 Cœlum mente peragrasse. 8 Respondet Archytas. Non est mirum me Mathematicum & Philosophum esse mortuum, quum mors sit omnibus communis. 9 Tantalus, qui deos in convivium recepit. 10 Tithonus Laomedontis filius tandem post longissimam vitam, in cicadam transformatus dicitur. 11 Minos Rex Cretæ qui nono quoque anno sermones cum Jove conferre solebat. 12 Pythagoram, qui animarum transmigrationem suo confirmabat exemplo, dicens se fuisse apud Trojam Euphorbum Panthoi filium. 13 Sæpe mortuum, transeunte ejus anima in alios. 14 Quamvis per detractum è poste templi Euphorbi clypeum testatus se Trojanis temporibus Euphorbum fuisse, nihil præter corpus interire sibi persuaserat.
15 Nobilissimus indagator naturalis veritatis. 16 Una mortis necessitas omnes expectat. 17 A furiis conflantur bella quæ Martis sunt ludi. 18 Cujusque ætatis homines interire oportet, quamvis diverso mortis genere. 19 Cumulantur. 20 Mors, est enim Proserpina mortis & vitæ arbitra. 21 Devexum intellige, vel qui ad occasum vergit, vel qui in declivi cœli parte situs est. Nam Orion, sive oriens sive occidens, nimbos & ventos excit, ti qui idcirco ipsius comites dicuntur. 22 Firmum est castellum vergens ad Illyriam, unde hic Archytas dicitur Firmanus. 23 Archytas nautam orat ne remaneat insepultus. Ordo est. At tu nauta, ne parce malignus dare particulam vagæ arenæ ossibus & inhumato capiti. i. corpori meo. 24 Ne parce tanquam malignus, sed velis hilariter & bono animo dare. 25 Adjurantis est vel comprecantis. Rogat enim, si nauta eum sepeliverit, ut omnes tempestates à navigantibus avertantur in sylvas. 26 Sylvæ Venusinæ luant, pro quibuscunque sylvis. Venusium civitas est Apuliæ. 27 Te salvo. 28 Undecunque est occasio. 29 Ab Jove tibi favente. 30 Ubi Neptunus devotius colebatur. 31 Leve esse putas. Ordo est. forsan tu negligis committere fraudem nocituram postmodo te natis immeritis, id est, paulo post ex te natis.

 Post-

Post modo te natis [32] *fraudem committere. forsan*
[33] *Debita jura vicesque superbæ*
Te maneant ipsum. precibus non linquar [34] *inultis:*
[35] *Teque piacula nulla resolvent.*
Quanquam festinas ([36] *non est mora longa) licebit*
Injecto [37] *ter pulvere* [38] *curras.*

32 Culpam committere (me non sepeliendo) quæ sit culpa etiam tuis liberis immerentibus nocitura. 33 Si me inhumatum relinquas, justa sepulturæ cadaveri insepulto debita, & poenæ graves reciprocæque superbis factis dignæ te expectent. 34 Execrationibus meis frustratis, *ac si diceret*, eventura precatus sum. 35 Nulla te sacrificia expiabunt, nisi meo cadaveri terram injeceris. 6 Persuadet à facili. 37 Ter manes vocabant. Virg. -------- *Et magna manes ter voce vocavi.* 38 Licebit ut naviges.

AD ICCIUM. *Ode* XXIX.

Mirum est & monstri simile, Iccium Philosophum, studio intermisso, ad militiam transisse divitiarum cupiditate.

Icci, [1] *beatis nunc Arabum* [2] *invides*
Gazis: & acrem militiam paras
Non ante [3] *devictis Sabææ*
[4] *Regibus: horribilique Medo*
[5] *Nectis catenas.* [6] *quæ tibi virginum*
Sponso necato barbara serviet?
Puer quis [7] *ex aula capillis*
[8] *Ad cyathum statuetur* [9] *unctis,*
Doctus sagittas tendere [10] *Sericas*
Arcu paterno? [11] *quis neget arduis*
Pronos relabi posse rivos
Montibus, & Tiberim reverti:
Quum tu coëmptos undique nobiles
Libros [12] *Panæti, Socraticam &* [13] *domum*
[14] *Mutare loricis* [15] *Iberis,*
Pollicitus [17] *meliora,* [16] *tendis?*

1 Divitiæ (ut putat vulgus) beatos efficiunt. 2 Æmularis Arabum divitias, quarum particeps cupis fieri per militiam. 3 Regibus non à Romanis, sed olim ab Alexand. devictis. 4 Militiam paras contra Reges Sabææ, quæ Æthiopiæ est Metropolis & civitas regia. 5 Fabricas. 6 Quæ virgo tuæ serviet libidini (virgo quidem barbara, quamvis pulchra) postquam sponsus ejus, erit à te occisus? 7 Puer regius, vel nobili genere natus. 8 Ad ministrandum tibi pocula. 9 Capillis unguento delibutis. 10 Doctus optime sagittare ut Seres; populus Parthis vicinus. 11 Ordo est. quis neget relabi posse rivos pronos arduis montibus, & Tiberim posse reverti, quum tu pollicitus meliora tendis mutare loricis Iberis libros nobiles Panætii undique coëmptos & domum Socraticam. 12 Philosophi sectæ Stoïcæ nobilissimi. 13 Familiam Socraticam, Platonem, Xenophontem & alios veteres Academicos. 14 Philosophiæ studio omisso, arma capere. 15 Loricis Hispanicis, 16 Quam militiam persequi. 17 Contendis & in animo habes?

AD VENEREM. *Ode* XXX.

Rogat Venerem ut in ædem Glyceræ sibi dedicatam veniat.

O Venus, regina [1] Cnidi Paphique,
[2] Sperne dilectā Cypron, & [3] vocantis
Thure te multo Glyceræ decoram
[4] Transfer in ædem.
Fervidus tecum [5] puer, & solutis
[6] Gratiæ zonis; properentque [7] Nymphæ,
Et [8] parum comis sine te [9] Iuventas,
[10] Mercuriusque.

1 Est Cnidus urbs Cariæ, ubi Venus sanctissime colebatur. Paphos urbs in Cypro insula, de qua supra Ode XIX. 2 Minoris facito. 3 Glyceræ te invocantis & tibi sacrificantis. 4 Migra in sacellum à Glycera tibi consecratum. 5 Cupido. 6 Gratiæ tres sunt Virgines, Veneris comites, quæ pinguntur solutis ac perlucidis vestibus, quia amicorum animi soluti inter se & aperti esse debent. 7 Nympharum varia sunt genera, Najades, Oreades, Dryades, &c. 8 Juventas severa & tristia sine te. i. sine rebus Veneris. 9 Juventas Dea Jovis & Junonis filia, quam Græci appellant *Heben*. i. pubertatem. 10 Multum valet eloquentia ad amorem conciliandum.

AD APOLLINEM. *Ode* XXXI.

Non divitias petit ab Apolline, sed ut sit mens sana in corpore sano.

Quid [1] dedicatum poscit Apollinem
[2] Vates? quid orat, [3] de patera novum
Fundens liquorem? non opimas
[4] Sardiniæ segetes feracis:
Non [5] æstuosæ grata Calabriæ
Armenta: non aurum, aut ebur [6] Indicum:
Non rura quæ [7] Liris quieta
[8] Mordet aqua, taciturnus amnis.
[9] Premant Calena falce, quibus dedit
Fortuna, vitem: [10] dives & aureis
Mercator [11] exsiccet culullis
Vina Syrâ reparata merce
Dis charus ipsis: quippe ter & quater
Anno revisens æquor [12] Atlanticum
[13] Impune. me pascunt olivæ,
Me [14] cichorea, [15] levesque malvæ,
Frui [16] paratis & [17] valido mihi

1 Apollinem divinis honoribus affectū, cui Augustus in Palatio templum dedicaverat. 2 Horatius de se loquitur in tertia persona. 3 De calice fundens vini primitias, sacrificantium more. 4 Horatius non poscit agros fertiles pinguis Sardiniæ, quæ insula est in mari Tyrrheno. 5 Calabriæ Solis ardore torridæ, quæ est ora Italiæ, proxima Siciliæ, omni bonorum genere plenā, equorum præsertim. 6 Virgil. *India mittit ebur, molles sua thura Sabæi.* 7 Liris est Campaniæ fluvius lenis & altus. 8 Alluit, vel, lambit ut supra, Ode XXII. 9 Calcent in torculari uvas abscissas cultello instar falcis, quæ Calena dicitur à Calibus oppido in agro Sabino, ubi optima nascuntur vina. 10 Ordo est. & dives mercator charus diis ipsis, quippe ter & quater anno impune revisens Atlanticum mare, exsiccet vina aureis culullis. 11 Bibat in poculis vina reparata i. vina empta vel permutata Syriis mercibus. 12 Mare remotissimum. 13 Sine naufragio. ergo Diis charus est mercator. 14 Herba est notissima. 15 Malvæ lubricæ, quæ ventrem gravem levant. 16 Iis quæ ego paravi. 17 Mihi sano.

18 *Latoë dones, & (precor) 19 integra*
Cum mente, 20 nec turpem senectam
Degere, nec cithara carentem.

18 O Apollo Latonæ fili. Ordo est. ô Latoë, precor ut dones mihi valido frui paratis cum mente integra, & dones degere senectam nec turpem, nec cithara carentem. 19 Cum mente sana. 20 Non delirantem vel inhonoratam senectutem, sed laudabilem & jucundam.

AD LYRAM. Ode XXXII.

Alloquitur Lyram, eamque poscit ut sibi adsit, & secum canere non desinat.

1 P*Oscimus, si quid 2 vacui sub umbra*
3 Lusimus tecũ, quod & hunc in annũ
Vivat, & plures: age, dic, 4 Latinum
Barbite carmen:
5 Lesbio primum modulate civi:
6 Qui ferox bello tamen inter arma,
Sive jactatam religaret udo
Littore navim:
7 Liberum & Musas, Veneremque, & illi
Semper hærentem 8 puerum canebat,
Et 9 Lycum, nigris oculis nigroque
10 Crine decorum.
O decus Phœbi, & dapibus supremi
11 Grata testudo Iovis, ô laborum
Dulce lenimen, 12 mihi cunque salve
Rite vocanti.

1 Poscimus te ô barbite, si quid memoria dignum in occulto per otium scripsimus, ut id evulgetur & in publicum prodeat. 2 Otiosi & à negotiis liberi. 3 Cecinimus. 4 Cujus ego sum Author & Princeps. 5 Qui primum usurpatus es ab Alcæo ad canendos versus Lyricos. Nota, quod Participium verbi deponentis passive profertur. 6 Qui quidem Alcæus vir militaris & bellicosus, tamen sive bella gereret, sive in portu à navigatione conquiesceret, citharæ solatium non omisit. 7 Convivia quæ vino abundant. 8 Cupidinem. 9 Puerum, quem Alcæus amabat. 10 Prisci laudabant in pueris & puellis oculos & crines nigros. 11 O Cithara supremi Jovis epulis apta. 12 Salve cithara dulce solatium mihi te cunque, i. te quovis tempore vocanti.

AD ALBIUM TIBULLUM. Ode XXXIII.

Ne plus æquo doleat, sibi rivalem à Glycera indigne anteponi.

A*Lbi, 1 ne doleas plus nimio, memor*
2 Immitis Glyceræ: neu 3 miserabiles
Decantes elegos, 4 cur tibi junior
5 Læsa præniteat fide.
6 Insignem 7 tenui fronte Lycorida
Cyri 8 torret amor, Cyrus in asperam

1 Ne forte doleas plus multo. 2 Glyceræ crudelis, quod amantem non redamet, sed fidem datam violet. 3 Rebus miserabilibus carmen Elegiacum imprimis erat attemperatum. 4 Quod rivalis junior tibi anteponatur & pluris fiat à Glycera. 5 Fracta fide quam tibi dederat Glycera. 6 Ne forte doleas plus justo: hoc te scire volo, quod Lycoris Cyri amore incenditur, at Cyrus spernit Lycorida. 7 Parva fronte. 8 Inflammat.

9 Declinat Pholoën: sed prius 10 Appulis
Iungentur capreæ lupis.
11 Quam turpi Pholoë peccet 12 adultero.
13 Sic visum Veneri: cui placet 14 impares
Formas atque animos 15 sub juga ahenea
Sævo mittere cum joco.
Ipsum me 16 melior quum peteret Venus,
17 Grata detinuit compede 18 Myrtale;
Libertina, fretis 19 acrior Adriæ
20 Curvantis Calabros sinus.

9 Cyrus propensus est in amorem Pholoës asperæ & protervæ. 10 Pro quibusvis lupis. 11 Quam Cyro morem gerat Pholoë. 12 Amatore, hic infra amatorem nominat adulterum, Ode xxxvi. 13 Sic placitum est Veneri una cum sævo Joco, i. Cupidine. 14 Formas inæquales & discordes inter se jungere. utpote, quum deformis formosam, senex puellam, vel quis alius forma vel moribus disparem amat. 15 Sub durum & difficilem amorem, quum maritus cogitur omnia facere non suo conjugis arbitratu. 16 Quum elegantior puella me expeteret. 17 Grata servitute me devinxit. 18 Nomen concubinæ. 19 Iracundior fretis Adriæ. 20 Quod Calabriam ambit, vel, quod sese in Calabriam insinuat.

AD SEIPSUM. *Ode* XXXIV.

Quem pœnitet quod Epicureos sequutus, parum studiose Deos coluerit.

1 PArcus deorum cultor & 2 infrequens
Insanientis dum sapientiæ
3 Consultus erro, 4 nunc retrorsum
Vela dare, 5 atque iterare cursus
Cogor relictos. namque 6 Diespiter
7 Igni corusco nubila dividens,
Plerumque 8 per purum tonantes
9 Egit equos, volucremque 10 currum:
Quo 11 bruta tellus, & vaga flumina,
Quo 12 Styx, & 13 invisi horrida Tænari
Sedes, 14 Atlanteusque finis
Concutitur 15 valet ima summis
Mutare, & insignem 16 attenuat Deus,
17 Obscura promens, 18 hinc apicem rapax
Fortuna cum 19 stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet.

1 Tardus. 2 Rarus, non assuetus. 3 Dum erro consultus. i. peritus Epicureæ sapientiæ, quæ docet contemnere omnes religiones. 4 Nunc mutare consilium cogor. Metaph. à nautis ducta, qui quum aberraverint retro navigant. 5 Atque recurrere, & eadem redire via, fortasse ab Epicureis ad Stoicam professionem. 6 Jupiter, diei & lucis pater. 7 Fulmine nubes disrumpens. 8 Per aëra vel cœlũ serenũ. fulmina puro cœlo facta portendunt hominibus tristia: poëta igitur, non vano deorum metu perterritus, respicit. 9 Tonuit. 10 Vide supra Ode xii. 11 Tellus immobilis, gravis & sine sensu. 12 Inferorum palus. 13 Tænari odiosi sedes. Est Tænarus urbs Laconiæ, vel promontorium, unde fingunt poëtæ descensum esse ad inferos. 14 Atlas mons est in ultimo Oceani fine, cujus cacumen cerni non potest. 15 Deus alta potest humilia reddere, humiliaque in altum attollere. 16 Deus obscurat excellentem. 17 Quæ non apparent, aperiens. 18 Ab hoc homine apicem. i. summitatem potestatis aufert Fortuna. i. Deus, hic posuisse gaudet. i. in alium opes & honores transfert. Poëta fortunam & Deum pro eodem hic ponere videtur. 19 Cum strepitu luctuoso.

AD FORTUNAM. *Ode* XXXV.

Obsecrat eam, ut Cæsarem conservet in Britannos iturum.

O [1] *Diva, gratum quæ regis* [2] *Antium,*
[3] *Præsens vel imo tollere de gradu*
Mortale corpus, vel superbos
[4] *Vertere funeribus triumphos:*
Te pauper [5] *ambit sollicita prece*
Ruris colonus: te dominam æquoris,
[6] *Quicunque Bithyna lacessit*
Carpathium pelagus carina.
Te [7] *Dacus asper, te* [8] *profugi Scythæ,*
Urbesque, gentesque, & Latium ferox:
Regumque [9] *matres barbarorum, &*
[10] *Purpurei metuunt tyranni:*
Injurioso ne pede proruas
[11] *Stantem columnam:* [12] *neu populus frequens*
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet: imperiumque frangat.
Te semper anteit sæva [13] *Necessitas,*
[14] *Clavos trabales &* [15] *cuneos manu*
Gestans ahena: nec severus
[16] *Uncus abest, liquidumque plumbum.*
[17] *Te spes & albo* [18] *rara fides colit*
Velata panno: [19] *Nec comitem abnegat,*
[20] *Utcunque mutata potentes*
Veste domos inimica linquis.
At vulgus infidum & meretrix [21] *retro*
Perjura cedit: diffugiunt cadis
Cum fæce siccatis amici,
Ferre jugum pariter [22] *dolosi.*
[23] *Serves iturum Cæsarem in ultimos*

1 O fortuna Jovis subministra. 2 Quæ præsides Antio, urbi in qua templum tibi consecratum. 3 Potens & parata hominem de ima plebe in altum efferre. 4 Mutare in cædes & funera. 5 Te rogat. 6 Omnis te rogat, qui lacessit, i. qui navigat & remis impellit pelagus Carpathium Bithyna carina. 7 Gens bellicosa juxta Istrum fluviū degens. 8 Scythæ in plaustris tanquam in domibus habitantes, certam sedem nusquam habentes. 9 Solent matres timere liberis. 10 Reges purpura ornati. 11 Statum imperii ne evertas. 12 Neve populus congregatus concitet quietos ad arma & destruat Imperium. 13 Idcirco Necessitas dicitur Fortunā præcedere, quod certiora sunt & stabiliora quæ fiunt necessario, quam quæ fortuito. 14 Trabales sunt clavi magni, quibus trabes configuntur, vel, ut alii volunt, sunt prægrandes pali ad instar clavorū uspidem habentes, ad torquendum & cruciandū noxios parati. 15 Quibus insertis non solū tes induntur, sed etiam combinantur. 16 Unco utebantur antiqui ad maleficorum pœnas, sed hic significat hamum ferreum, quo saxa & cæmenta firmissime inter se devinciuntur, præsertim plumbo liquido adjecto. 17 Ordo est. te Spes albo velata panno & rara Fides colit. Alludit ad candidatos, qui veste candida induti quum peterent Magistratum aut dignitatem, sperabant se εὐτυχεῖς futuros. 18 Fides nuda & simplex, vel, quæ à paucis colitur. 19 Nec ipsa (Fides scilicet) tibi comes esse recusat. fidelis enim amicus non deserit amicum olim florentem, nunc miserum. 20 Quandoque tu facta inimica linquis & deseris quos antea beaveras, veste tua mutata aut luctu aut pauperie. 21 Retrocedit & diffugit te mutata & adversa. 22 Amici dolosi & fraudulenti in ferendo pariter jugo cum amicis calamitate affectis, diffugiunt consumptis amicorum divitiis. 23 O diva gratum quæ regis Antium, serves iturum Cæsarem, &c.

Orbis Britannos, 24 *& juvenum recens*
Examen Eois timendum
Partibus, 25 *Oceanoque rubro.*
Eheu 26 *cicatricum & sceleris pudet,*
27 *Fratrumq;* 28 *quid nos dira refugimus*
Ætas? quid intactum 29 *nefasti*
Liquimus? unde manus juventus
30 *Metu deorum continuit?* 31 *quibus*
Pepercit aris? 32 *ô utinam nova*
Incude diffingas retusum in
33 *Massagetas Arabesque ferrum.*

24 Et serva novum exercitum ex juvenibus conscriptum, Eois, i. orientalibus partibus, Medis, Persis, &c. horribilem. 25 Et formidolosum Britannis, qui incolunt partem mundi solis occasui propinquam, cujus radiis Oceanus quasi rubescit. 26 Pudor vulnerum in bello civili acceptorum. 27 Fratrum interfectorum, qui contrariarum erant partium. 28 A quo scelere refugimus nos, qui sumus dira ætas, i. homines hujus ætatis sine misericordia? 29 Nefarii. 30 Religione adversus Deos. 31 Quæ templa deorum non violat juventus? 32 O Fortuna, utinam nova incude diffingas, i. de novo fingas & refabrices ferrum retusum in bello civili, quod non in cives, ut in prima fabricatione, sed in hostes Massagetas & Arabes formari debeat. Ego certe hanc explicationem (cum bona Lambini venia) neque pinguem esse puto, neque elegantia Horatiana indignam, sed cum genuino sensu totius Odæ optime consentire. 33 Populum Scythicum ultra mare Caspium.

AD POMPONIUM NUMIDAM. *Ode* XXXVI.

Ob cujus ex Hispania reditum gaudio exultat.

ET thure & 1 fidibus juvat
Placare, & vituli sanguine 2 debito
Custodes Numidæ 3 Deos:
4 *Qui nunc 5 Hesperia sospes ab ultima,*
Charis multa sodalibus,
Nulli plura tamen dividit oscula
Quam dulci Lamiæ: 6 *memor*
Actæ non alio rege pueritiæ,
7 *Mutatæque simul togæ.*
8 *Cressa ne careat pulchra dies nota:*
9 *Neu promptæ modus amphoræ,*
10 *Neu morem in Salium sit requies pedum:*
11 *Neu multi Damalis meri*

1 Carmine lyrico. 2 Debito, vel voti vel officii causa. 3 Castorem & Pollucem navigationis Præsides, iratos forsan futuros, nisi sacrificia eis promissa persolveret. 4 Ordo est qui nunc sospes reversus ab ultima Hesperia dividit multa oscula charis sodalibus, nulli tamen plura quã dulci Lamiæ, memor pueritiæ actæ non alio rege, & memor simul mutatæ togæ. 5 Hispania, non ab ea Hesperia quæ apud hunc poëtã sæpe pro Italia ponitur. 6 Memor pueritiæ exactæ sub eodẽ magistro & communi doctore. 7 Cumq; essent ætate pares, simul & eodem tempore prætexta deposita, togam virilem sumpserunt. 8 Cretensi vel niveo lapillo notetur hæc dies. 9 Neve in bibendo sit mensura, sed promatur vinum in amphora magna. 10 Neu cesseut saltus & tripudia in morem Salium. i. ut saltant Salii Martis Gradivi sacerdotes, à Numa Pompilio primum instituti. Salium est Adjectivum quarti casus. 11 Neque Damalis, quæ multi meri est & mulier bibacissima, Bassum vincat in potando, sed cum Numida potius contendat vibendo.

Bassum Threïcia vincat [12] amystide:
Neu desint epulis rosæ.
Neu [13] vivax apium, neu [14] breve lilium.
[15] Omnes in Damalin putres
Deponent oculos: [16] nec Damalis novo
Divelletur adultero,
Lascivis ederis [17] ambitiosior.

12 Poculo capacissimo, quod sine interspiratione haustim & labris non clausis epotabatur. Alii dicunt amystiden hoc loco non poculum significare, sed intemperatum inter Thraces bibendi genus, in quo compotatores potum in alvum non secus atq; in dolium infundebant, idque confertim & sine respiratione, cui sorbillare paulatim est contrarium. Angli appellant *Carowsing or drinking of health*. 13 Apium diu virens. 14 Lilii flos magnus est, sed durat brevi tempore. 15 Omnes designent & conjicient in Damalin suos oculos putres. i. oculos ebrios vel libidine fractos. 16 Non tamen illa divelletur à novo amatore Pomponio Numida. 17 Eum arctius ambiens, quam ederæ complectuntur arbores.

AD SODALES. *Ode XXXVII.*

Quos hortatur ad indulgendum Genio ob victoriam Actiacam.

NUnc est bibendum, [1] nunc pede libero
Pulsanda tellus: nunc [2] Saliaribus
Ornare [3] pulvinar deorum
[4] Tempus erat dapibus sodales.
[5] Antehac nefas depromere Cæcubum
[6] Cellis avitis, [7] dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
[8] Funus & imperio parabat,
Contaminato cum grege [9] turpium
Morbo virorum: [10] quidlibet impotens
Sperare, fortunaque dulci
[11] Ebria. [12] sed minuit furorem
Vix una sospes navis ab ignibus:
Mentemque [13] lymphatam Mareotico
Redegit [14] in veros timores
Cæsar, ab Italia [15] volantem
[16] Remis adurgens (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis

1 Nunc post Augusti victoriam libere tripudiandum est. 2 Dapibus opiparis & delicatis, cujusmodi Salii Martis sacerdotes uti consueverunt. 3 Lectulos & pulvinos, quibus dii imponebantur. 4 Tempus est. 5 Antehac nefas erat è cellis avitis depromere vinū Cæcubum. id est, vinū generosum. Cæcubum dictū à Cæcubis Campaniæ populis apud quos nascitur, sed nunc devicto Antonio cum Cleopatra, hoc erat illud tempus, in quo decebat epulari. 6 Cellæ avitæ denotant vini vetustatem, in qua laus summa est. 7 Interea dum demens Cleopatra ruinam & eversionem urbi & Reipub. Ro. moliretur. 8 Exitium. 9 Cum grege Eunuchorum turpi morbo laborantium, quos Cleopatra cubicularios habebat. 10 In eo impotens, quod se continere non poterat, quin ea speraret quæ speranda non erant. 11 Rebus secundis elata, & ob hoc improvida, ut solent ebrii. 12 Sed ejus in sperando insaniam compressit vix una navis superstes in qua fugit Cleopatra. 13 Mentem furiosam vino, quod apud Mareotidem in Ægypto paludem nascitur, vel, mentem fanaticam Mareotici regni, i. regni Ægyptiaci opulentia dementatam. 14 In timores mentem ejus graviter concutientes. 15 Celeriter fugientem. 15 Ordo est. Cæsar remis adurgens. i. celeri navigatione Cleopatram persequens (velut accipiter, &c.) ut illam in vincula conjiceret quasi monstrum fatis sibi reservatum.

[17] *Æmoniæ) daret ut catenis*
Fatale monstrum. quæ generosius
Perire quærens, [18] *nec muliebriter*
Expavit ensem, nec latentes
Classe cita reparavit oras.
Ausa & [19] *jacentem visere regiam*
Vultu sereno fortis, [20] *& asperas*
Tractare serpentes: ut [21] *atrum*
Corpore combiberet venenum:
[22] *Deliberata morte ferocior:*
[23] *Sævis Liburnis scilicet invidens,*
[24] *Privata deduci superbo*
Non humilis mulier triumpho.

17 Thraciæ ab Hæmone monte frigido & nivoso. 18 Nec more mulierum extimuit ensem, nec celeri navigio in abstrusas Ægypti latebras se contulit, ubi latitaret. 19 Regnum suum desperatum & dejectum. 20 Et fortis, i. impavida ad apponendos suo corpori serpentes. 21 Ideo atrum, quia veneno interempti plerumque nigrescunt & inflantur. 22 Propter deliberatam & præmeditatam mortem promptior effecta & ferocior, quam prius fuerat. 23 Scil. invidens, id est, nolens ad triumphum Cæsaris Romam deduci sævis Liburnis, id est, in hostilibus navibus Liburnorum, quorum auxilio parta fuerat Augusto victoria. 24 Invidens etiam quod tanquam privata (non amplius regina) duceretur in superbo Cæsaris triumpho, existens mulier non ignobilis, sed summo loco nata.

AD MINISTRUM.

Ode XXXVIII.

Vult famulum suum nihil aliud adhibere ad externum convivii apparatum quam myrtum.

[1] P*Ersicos odi puer apparatus:*
Displicent nexa [2] *philyra coronæ:*
[3] *Mitte sectari, rosa quo locorum*
[4] *Sera* [5] *moretur.*
Simplici myrto nihil allabores
[6] *Sedulus curo, neque te ministrum*
D[illegible] myrtus, neque me, sub arcta
Vite bibentem.

1 Odi regales & sumptuosas delitias, scil. odores, unguenta, coronas operosas, quibus uti solebant Persæ in conviviis. 2 Tenuissima tiliæ membrana qua flores floribus annectebantur. 3 Omitte studiose quærere quo in loco succrescunt rosæ tardius enascentes, ex quibus fiunt coronæ. Rosa serotina, quæ elapso suo tempore non nisi in raris locis invenitur. 5 Maneat & ultra cæteras rosas duret. 6 Sedulo curo ut nihil laboriose addas ad convivium condecorandum præter myrtum. 7 Myrtus Veneri gratissima & ad discutiendum vini vaporem utilissima, non faciet te minoris esse gratiæ, neque me, sub spissa & umbrosa vite bibentem.

ODA-

ODARUM

LIBER SECUNDUS.

AD C. ASINIUM POLLIONEM. *Ode* I

Pollionem monet ut tragœdiarum scripturam tantisper intermittat, dum respublica sit composita. Deinde commendat illius scripta.

1 M*Otum ex Metello consule civicum,*
Belliqueque [2] *causas, &* [3] *vitia, &*
[4] *modos*
Ludumque Fortunæ, [5] *gravesque*
Principum amicitias, [6] *& arma*
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus [7] *aleæ,*
Tractas: & incedis per ignes
Suppositos [8] *cineri doloso.*
[9] *Paulum severæ musa tragœdiæ*
Desit theatris: mox [10] *ubi publicas*
Res ordinaris, [11] *grande munus*
[12] *Cecropio repetes cothurno,*
[13] *Insigne mœstis præsidium reis,*
Et consulenti Pollio curiæ:
Cui [14] *Laurus æternos honores*
[15] *Dalmatico peperit triumpho.*
[16] *Iam nunc* [17] *minaci murmure cornuum*
[18] *Perstringis aures, jam litui* [illegible]*nt:*
Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumque vultus.
Audire magnos jam videor duces
[19] *Non indecoro pulvere sordidos:*

1 Tu Pollio tractas motum civilem ex Metello, id est, ex eo tempore quo Metellus fuit consul, &c. periculosæ plenum opus aleæ, &c. Intermitte hanc scriptionem, &c. Et sine Musam tragicam paulisper desiderari in theatris. 2 Dominandi cupiditátem.
3 Arrogantiam, Avaritiam, Ambitionem. Pompejus enim non ferebat parem, nec Cæsar superiorem.
4 Modos, quibus Fortuna lusit in his contentionibus, nunc adversa, nunc prospera. 5 Amicitias noxias & infidas. 6 Et arma sanguine civili oblita, nondum lota, nec aliqua expiatione pura effecta. 7 Opus plenũ fortunæ, quæ, ut *aliarum* lusus, dubiũ habebit eventum, tibique periculosum, quod multorũ vitia quum tu notaveris, in eo nõ paucis displicebis. 8 Cineri, qui tegit ignes subjectos.
9 Paulisper intermittat tua Musa tragœdias scribere, easque scenæ committere. 10 Postquam belli civilis historiam (quæ res publicas continet) soluta oratione conscripseris. 11 Tragœdiæ scriptionem, quæ grandia continet, revocabis. 12 Atheniensi cothurno (quo tragœdi in theatris calceabantur) sic dicto à Cecrope Athenarum rege, qui primus scripsit tragœdias. 13 O Pollio, qui reis insignis es patronus, & curiæ i. senatui in statuendo de rep. das consilium, id à te expetenti. 14 Victoria, quæ laurum meruit. 15 Salonam Dalmatiæ civitatem vicerat Pollio, de qua egerat triumphum. 16 Tam graphice exprimis res gestas ô Pollio, ut jam mihi videar non audire, sed interesse præliis quæ narras. 17 Murmure mortem minitante. 18 Percutis vel obtundis aures.
19 Pulvere glorioso sordidos, qui fortiter pugnantes pro patriæ libertate ceciderunt.

20 *Et cuncta terrarum subacta,*
Præter atrocem animum Catonis.
Iuno, & deorum quisquis 21 *amicior*
Afris, 22 *inulta cesserat impotens*
Tellure: 23 *victorum nepotes*
Rettulit inferias Iugurthæ.
24 *Quis non Latino sanguine pinguior*
Campus sepulchris impia prælia
Testatur, 25 *auditumque Medis*
26 *Hesperiæ sonitum ruinæ?*
27 *Qui gurges, aut quæ flumina lugubris*
Ignara belli? quod mare 28 *Dauniæ*
Non decoloravere cædes?
Quæ caret ora cruore nostro?
29 *Sed ne relictis Musa procax jocis*
Ceæ retractes munera 30 *næniæ:*
Mecum Dionæo sub antro
Quære modos leviore 31 *plectro.*

20 Et omnes terrarum partes imperio Rom. à Cæsare subjugatas, præter invictũ animum Catonis. 21 Qui faverat Numidis in bello Jugurthino. 22 Ab Africa discesserat haud potens suum odiũ explere. 23 Romanorum posteros nuper cæsos in Africa mactavit, tanquã victimas Jugurthæ manibus immolandas. 24 Quis campus factus pinguior Romanorũ sanguine & sepulchris non testatur impia prælia, in quibus civẽ civis trucidavit? quasi diceret, Omnis campus est pinguior Romanorum sanguine. 25 Auditũ ab extremi orbis habitatoribus præ stragis magnitudine. 26 Italicæ ruinæ. 27 Quæ aquarũ congeries? *Est lamentatio belli navalis.* 28 Italorum cædes Dauniæ, dictæ à Danno rege Apuliæ, quæ pars est Italiæ. 29 Poëta dum tragicum laudat, ipse pene tragicus factus est: revocat igitur suam Musam à luctu & lamentis ad res amœnas & amatorias carmini lyrico aptiores. Ordo & sententia horum verborum hæc est: sed tu ô procax (i. petulans) Musa ne iterum tractes lugubre carmen primo inventum à Simonide poëta in Insula Cea nato, jocis (i. rebus lascivis) relictis: quære mecum modos (i. versus faciliori stylo) sub antro Dionæo (i. sub antro venereo) in quo res leves & venereæ sunt canendæ. 30 Næniæ, carmen est lugubre, quod cum lamentatione extremum atque ultimum defunctis canitur. 31 Plectrum latine pecten, id est instrumentum citharœdi, quo fides plectuntur, i. percutiuntur, à πλήττω percutio.

AD C. SALLUSTIUM CRISPUM. *Ode* II.

Proculejum laudat ob liberalitatem in fratres. Contemptus pecuniæ solum regem efficit & beatum.

1 *Nullus argento color est, avaris*
Abditæ terris inimice lamnæ.
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat usu
Vivet 2 *extento Proculejus ævo,*
3 *Notus in fratres animi paterni:*
4 *Illum aget penna metuente solvi*
Fama superstes.

1 Ordo est, ô Crispe Sallusti inimice lamnæ (i. lamīnæ) ab avaris in terris abditæ & defossæ, nullus est color vel splendor argento (i. argentum nihil habet pulchritudinis) cujus nullus est usus moderatus. 2 Ævo producto ad posteros, i. Proculejus vivet in æternum. 3 Nobilitatus propter animum paternum in suos fratres, qui hostes publici post Cæsaris victoriam judicati, omne patrimonium amiserant. 4 Fama perennis Proculejo superviens extollet eum penna, cujus nulla unquam dissolutio futura est, significatur æternitas, quæ neque perit, neque perire metuit.

[5] Latius regnes, avidum domando
Spiritum, quam si Libyam [6] remotis
Gadibus jungas: [7] & uterque Pœnus
Serviat [8] uni.
[9] Crescit indulgens sibi dirus hydrops:
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
[10] Fugerit venis, [11] & aquosus albo
Corpore languor.
[12] Redditum Cyri solio [13] Phraaten,
Dissidens plebi, numero beato-
rum eximit virtus: [14] populumque falsis
Dedocet uti
Vocibus: regnum & diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

5 Latius possis regnare, si animum tuum à cupiditatibus refrænes, quam si orbem universum possideas. 6 Gadibus disjunctis & procul sitis ab ipsa Libya. Gades oppidum est Hispaniæ à Pœnis conditum. 7 Tam Carthago quæ est in Africa, quam illa Carthago quæ est in Hispania Spartica dicta. 8 Tibi uni 9 Hydropicus dum bibendi desiderio obsequitur, morbum suum auget. 10 Fugiens è venis, i. ex hepate infirmato. 11 Et nisi fugerit ex pallido & pigro corpore ipse hydrops, qui aquam inducendo facit languorem in corpore. 12 Ordo est. virtus dissidens plebi (i. virtus à plebi discrepans) eximit numero beatorum (i. beatum non reputat) Phraaten redditum solio Cyri (i. in Cyri sedem restitutum) & virtus dedocet (i. virtus secus docet) populum uti falsis vocibus, deferens uni (i. soli sapienti) regnum & tutum diadema, & deferens propriam laurum (i. gloriam specialem & perpetuam) ei qui spectat ingentes acervos (i. qui intueri potest pecuniæ cumulos) oculo irretorto (i. oculo continenti) qui ad aspectum pecuniæ non magis movetur quam lapis. 13 Persarum regem, Cyri filium. 14 Populus inter beatos, reges, ut omnes alios divites, numerat.

AD DELIUM. — *Ode* III.

Moderate ferenda utraque est fortuna, quum omnibus impendeat æqua moriendi conditio.

[1] ÆQuam memento rebus in arduis
Servare mentem, non secus ac bonis
[2] Ab insolenti temperatam
Lætitia: [3] moriture Deli,
Seu mœstus omni tempore vixeris,
[4] Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum beâris
[5] Interiore nota Falerni:
[6] Qua pinus ingens, albaque [7] populus
Umbram hospitalem consociare [8] amant
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax [9] trepidare rivo.

1 Mentem æquabilem, non fractam in rebus adversis. 2 A gestiente & profusa hilaritate temperatam in rebus secundis. 3 O Deli, qui moriturus es, sive mœstus vixeris, sive hilaris. 4 Seu te recumbentem ad bibendum feceris beatum in gramine remoto, i. in loco herboso, à frequentia hominũ remoto. 5 Vino optimo & vetustissimo, quale erat Falernum in interiore parte cellæ vinariæ reconditum. Consulum nominibus vini cadis inscriptis ad tempus & vini præstantiam significandum. 6 In quo gramine. 7 Populus arbor, cujus frondes internæ sunt albæ. 8 Amanter consociant suos ramos ad umbram faciendam, quæ velut hospitium sit epulantibus. 9 Trepide fluere & cum murmure.

10 Huc

[10] *Huc vina, & unguenta, & nimium*
[11] breves
Flores amœnæ ferre jube rosæ:
[12] Dum res, & ætas, & sororum
Fila trium patiuntur atra.
[13] Cedes coëmptis saltibus, & domo,
Villaque, [14] flavus quam Tiberis lavit,
Cedes: [15] & extructis in altum
Divitiis potietur hæres.
Divesne, prisco natus ab [16] Inacho,
Nil interest, an pauper, & infima
De gente [17] sub dio moreris,
[18] Victima nil miserantis [19] Orci.
[20] Omnes eodem cogimur. [21] omnium
Versatur [22] urna: [23] serius, ocyus
Sors exitura, & nos in æternum
Exilium impositura [24] cymbæ.

10 Ad hunc locum. 11 Rosæ cito deflorescentis. *Quã longa una dies, ætas tam longa rosarum est.* Virg. 12 Dum res familiaris & ætas juvenilis patiuntur, & dum Parcæ etiam patiuntur, quarum fila dicuntur atra, quod omnibus mortem minentur. 13 Discedes ab omnibus divitiis, & à villa etiam quam Tiberis præterfluit. 14 Vide Ode 2. lib. 1. 15 Et divitiis coacervatis potietur hæres, fortasse ingratus. 16 Argivorum rege. 17 An vivas sine domo & sub cœlo nudo habites. 18 Existens victima Plutoni mactanda, id est, qui es moriturus. 19 Orci, quem nullius miseret. 20 Omnes ad mortem compellimur. 21 Ordo est, sors omnium exitura serius vel ocyus, & nos impositura cymbæ in æternum exilium, versatur in urna. 22 In urna fatali, in quam conjiciuntur omnium sortes vitæ morti sque. 23 Sive tardius sive celerius moriendum est. 24 Navi Charontis, quæ animas per Acherontem fluvium traducit.

AD XANTHIAM PHOCEUM. *Ode* IV.

Non est cur Xanthias erubescat quod Phyllída ancillam amet, quũm multis magnis Viris idem usu venerit.

[1] NE sit *ancillæ tibi amor pudori,*
Xanthia Phoceu, [2] prius insolentem
[3] Serva Briseis [4] niveo colore
Movit Achillem:
Movit Ajacem [5] Telamone natum
[6] Forma captivæ dominum Tecmessæ:
Arsit [7] Atrides medio in triumpho
[8] Virgine rapta:
[9] Barbaræ postquam cecidere turmæ
[10] Thessalo victore, [11] & ademptus Hector
Tradidit fessis leviora tolli
Pergama Grajis.
[12] Nescias an te generum [13] beati

1 Ut non pudeat te amare ancillam Phyllidem. 2 Achillem antea non amare solitum. 3 Ex Lyrnesso capta, ergo serva, jure belli. 4 Colore candido, i. sua pulchritudine. 5 Non Ajacem, qui fuit Oilei filius. 6 Pulchritudo Tecmessæ, quæ ex Ajace filium peperit Euricalem. 7 Agamemnon Atrei filius in media victoria vehementer amavit Cassandram. 8 Cassandra Priami filia è templo Palladis rapta à Græcis. 9 Phrygiæ turmæ, quia Phryges proprie barbari dicebantur. 10 Achille qui fuit ex Larissa urbe Thessaliæ. 11 Et postquã Hector morte peremptus ab Achille, tradidit Græcis decennali bello fessis Pergama leviora tolli, i. faciliora ut tollerentur & everterentur. 12 Incertum est an pulchra Phyllis (quamvis captiva) sit summo loco nata. 13 Parentes nobiles & divites.

Phyllidis flavæ decorent parentes.
[14] *Regium certe genus & penates*
Mæret iniquos.
Crede non illam tibi [15] *de scelesta*
Plebe delectam: [16] *neque sic fidelem,*
Sic lucro aversam potuisse nasci
Matre pudenda.
Brachia & vultum, [17] *teretesque suras*
[18] *Integer laudo,* [19] *fuge suspicari,*
Cujus octavum [20] *trepidavit ætas*
Claudere lustrum.

14 Dolet certe se tam regiis parentibus ortam penates habere sibi inimicos, adeo ut jam captiva sit & præ paupertate suo stemmati respondere nequeat. 15 Impura & abjecta plebe esse natam. 16 Neque crede mulierem tam fidelem & à lucro abhorrentem potuisse nasci à matre erubescenda, i. à matre quæ propter vitæ turpitudinem suis liberis est pudori. 17 Tibias longas & rotundas. 18 Castus laudo. 19 Noli suspicari me Phyllidis amore esse captum, quod eam laudo, quippe quadragenarius sum, i. languidior ad res venereas quam adolescens annos viginti natus. 20 Cujus ætas properavit finire octavum lustrum, i. quinquennium octavum, scil. 40 annos.

IN LALAGEN. *Ode* V.

Pulcherrima Lalage est virgo viro immatura, ergo ab ejus cupiditate est mens revocanda.

[1] *NOndum subacta ferre jugum valet*
[2] *Cervice:* [3] *nondum munia comparis*
Æquare, nec [4] *tauri ruentis*
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tuæ
Campos [5] *juvencæ, nunc fluviis gravem*
[6] *Solantis æstum, nunc in udo*
Ludere cum vitulis salicto
[7] *Prægestientis.* [8] *tolle cupidinem*
Immitis [9] *uvæ: jam tibi lividos*
[10] *Distinguet autumnus racemos*
Purpureo varius colore:
[11] *Iam te sequetur.* [12] *currit enim ferox*
Ætas: [13] *& illi, quos tibi dempserit,*
Apponet annos. [14] *jam proterva*
Fronte petet Lalage maritum.
[15] *Dilecta, quantum non Pholoë* [16] *fugax,*

1 Lalage nondum est ad concubitum matura Metaphora est perpetua, ducta à juvenca, quæ nondum subiit jugum, nec taurum irruentem ferre queat. 2 Cervice subacta, i. suppesita vel domita. 3 Nondum officia conjugii valet exæquare cum suo pari, i. marito. 4 Pondus viri robusti ad concubitum prompti. 5 Tuæ puellæ. 6 Refrigerantis æstum. 7 Vehementer cupientis ludere non cum tauris morosis, sed cum vitulis lætis in udo salicto, i. loco salicibus consito. 8 Est alia allegoria ducta ab uva immatura. 9 Puellæ impuberis, i. ad concubitum propter teneriorem ætatem ineptæ. 10 Autumnus tibi fructus maturos depinget, id est, tempus subsequens illam tibi virginem maturabit. 11 Puella, quæ propter ætatem immaturam te nunc refugit, propediem matura te ultro petet. 12 Non tarda est ætas, citro pede labitur. 13 Et ætas, i. tempus adjiciet tuæ Lalagi florentes annos, quos tibi detraxit. i. illa maturescet, tu vero senesces. 14 Jam tua Lalage te maritum petet fronte inverecunda. i. non pudebit eam maritum petere. 15 Dilecta à quocunque qui eam viderit, magis quam Pholoë & Chloris fœminæ pulcherrimæ. 16 Viros fugiens, ut inde plus ametur.

Non

Non Chloris; [17] *albo sic humero nitens,*
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, [18] *Cnidiusque Gyges.*
[19] *Quem si puellarum insereres choro,*
Mire sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus ambiguoque vultu.

17 Lalage sic splendens humeris albis, quemadmodum luna pura, id est, luna nullis nebulis obducta resplendet in mari tempore nocturno. 18 Puer formosissimus, Cnidius dictus ex Cnido Insula Veneri dicata. 19 Quem Gygen si inter puellas prostitueres, discrimen obscurum, id est, parva differentia falleret peregrinos, quantumvis acutos & perspicaces: nam ignoraretur ille ab hospitibus qui eum aspiciant, quia crinibus longis utitur & intonsis, faciemque habet tam venustam & politam, ut ambigi possit sit ne puer an puella.

AD SEPTIMIUM. *Ode* VI.

Optat habere suæ senectutis sedem Tibur & Tarentum, quorum laudat amœnitatem.

Septimi [1] *Gades aditure mecum, &*
[2] *Cantabrum indoctum juga ferre nostra,*
[3] *Barbaras Syrtes,* [4] *ubi Maura semper*
Æstuat unda:
Tibur Argeo [5] *positum colono,*
Sit mea sedes utinam senectæ:
[6] *Sit modus lasso maris, & viarum,*
Militiæque.
[7] *Unde si Parcæ prohibent iniquæ,*
Dulce [8] *pellitis ovibus Galesi*
Flumen, & regnata petam Laconi
Rura Phalanto.
[9]
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus [10] *ridet, ubi non* [11] *Hymetto*
Mella decedunt, viridisque certat
[12] *Bacca Venafro:*
Ver ubi longum, tepidasque præbet
[13] *Iupiter brumas: & amicus* [14] *Aulon*
Fertili Baccho, minimum Falernis
Invidet uvis.

1 Qui si opus est, mecum aditurus es Gades ultimam Hispaniæ insulam. 2 Populum Hispaniæ ferocissimum, qui nondum didicit Romano imperio obedire. 3 Syrtes inhospitales. Vide Ode xxij. lib. 1. 4 Ubi unda Africana veluti fervens exundat. 5 Tibur conditum à Tiburno colono Argivo. 6 Utinam Tibur sit finis mihi, navigationibus, itineribus, & militia defatigato. 7 A quo Tibure si Parcæ i. tres sorores lanificæ (Erebi & noctis filiæ) me prohibent. 8 Adibo Galesum Calabriæ fluvium juxta Tarentum, ubi oves aliis pellibus præterquam suis sunt copertæ propter excellentem lanæ bonitatem, ne sua vellera inquinentur ad tincturæ nocumentum. 9 Et adibo Tarentum, in quo regnavit Phalantus Lacedæmonius, quo duce Lacones Apollinis oraculo Tarentum considerunt. 10 Arridet, placet. 11 Ubi mella non dant locum. i. ubi mella non sunt deteriora melle suavissimo quod colligunt apes in Hymetto Atticæ monte, thymo aliisque herbis odoriferis abundante. 12 Et ubi oliva propter bonitatem contendit cum oliva quæ oritur in Venafro, oppido in Campaniæ littore sito. 13 Aër. 14 Aulon mons est Tarento vicinus, ferax. fertilis vitis, cujus uva non invidet, i. non cedit neque est deterior uvis Falernis.

15 Ille locus, ubi hæc omnia sunt. 16 Beatæ arces, i. fertiles montes. 17 Ibi tu mihi mortuo justa persolves, favillam calentem, i. cineres meos lacrymis conspergens. 18 Lachryma debita propter nostram amicitiam. 19 Tui Horatii.

15 Ille te mecum locus & 16 beatæ
Postulant arces : 17 ibi tu calentem
18 Debita sparges lacryma favillam
19 Vatis amici

AD POMPEJUM VARUM.
Ode VII.

Cui reditum gratulatur in patriam.

O 1 Sæpe mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militiæ duce,
Quis te redonavit Quiritem
Diis patriis, 2 Italoque cœlo,
Pompei, meorum 3 prime sodalium ?
Cum quo 4 morantem sæpe diem mero
5 Fregi, 6 coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos.
Tecum 7 Philippos & celerem fugam
8 Sensi relicta 9 non bene parmula,
Quum fracta virtus, 10 & minaces
11 Turpe solum tetigere mento.
Sed me per hostes Mercurius celer
12 Denso paventem sustulit aëre :
Te rursus in bellum 13 resorbens
Unda fretis tulit 14 æstuosis.
Ergo 15 obligatam redde Iovi dapem :
Longaque fessum militia 16 latus
Depone 17 sub lauru mea : nec
Parce cadis tibi 18 destinatis.
19 Obliviosa lævia Massico
Ciboria exple : funde capacibus
Unguenta de 20 conchis: quis udo
21 Deproperare apio coronas

1 Ordo est, ô Pompei prime meorum sodalium sæpe deducte mecum in ultimũ tempus (i. qui sæpe mecum deductus fuisti à Bruto in periculum mortis) quis redonavit te Quiritem diis patriis Italoq; cœlo? i. quis te patria ejectum iterum fecit civem Romanum? 2 Italiæ regioni. 3 Princeps vel amicissime meorum sodalium. 4 Diem longum æstivum. 5 Diem frangere, est partem diei in vino & poculis ponere. Vide Od. 1. lib. 1. 6 Habens capillos coronatos & delibutos Malobathro, quod est unguentum Syrium pretiosissimũ, factum ex folio in Indicis paludibus nascente sine radice. 7 Ubi Cassius & Brutus sunt victi. 8 Vidi & expertus sum. 9 Indecore, quia fugi clypeo adjecto. 10 Quum Cassius & Brutus, vel eorum milites, de virtute sua gloriantes, turpiter ceciderunt. 11 Terram cruore fœdatam cum suis mentis tetigere. 12 Nubæ, quæ densior est aër. 13 Retrahens. Metaph. ducta à Charybdi, qua significat Pompejum cum impetu mentis & furore correptum ad Bruti partes esse reversum. 14 Per freta æstuosa, i. bella ferventia. 15 Promissum ac debitum redde epulum. 16 Corpus. 17 Sub meo patrocinio: nam laurus est incolumitatis & custodiæ symbolum. 18 Vasis vinariis ad tuum reditum reservatis. 19 Imple ad summum & ebibe ciboria lævia (i. expolita pocula capaciora) Massico obliviosô, i. vino Campaniæ impleta, quod vinum liberius epotum oblivionem malorum affert, vel per se vel propter somnum subsequentem. 20 Testis in quibus unguenta servabantur. 21 Celeriter nectere & ex Apio & Myrto concinnare coronas in conviviis assuetas.

Curat ve myrto? quem [22] *Venus arbitrum*
[23] *Dicendi? non ego ſanius*
Bacchabor [24] *Edonis.* [25] *recepto*
Dulce mihi [26] *furere eſt amico.*

22 Venereus talorum vel teſſerarum jactus regem bibendi conviviique magiſtrum efficiebat, quem factum alii putarunt eſſe numerum ter ſenarium, alii, quum omnes tali jacti cadebant diſſimiliter, vultuque diverſo apparebant. 23 Dabit. 24 Thraciæ populo bibaciſſimo. 25 Amico præter ſpem mihi reddito. 26 Furenter potare.

IN JULIAM BARINEN.

Ode VIII.

Non eſt cur Barinæ juranti credatur, quum ex perjuriis pulchrior exoriatur.

Ulla ſi [1] *juris tibi pejerati*
Pœna, Barine, nocuiſſet unquam:
[2] *Dente ſi nigro fieres, vel uno*
Turpior ungui:
[3] *Crederem. ſed tu* [4] *ſimul obligaſti*
Perfidum votis caput, eniteſcis
Pulchrior multo, juvenumque prodis
[5] *Publica cura.*
[6] *Expedit matris cineres opertos*
Fallere, [7] *& toto taciturna noctis*
Signa cum cœlo, gelidaque divos
[8] *Morte carentes.*
[9] *Ridet hoc (inquam) Venus ipſa, rident*
[10] *Simplices nymphæ, ferus & Cupido,*
Semper ardentes acuens ſagittas
[11] *Cote cruenta.*
Adde, quod [12] *pubes tibi creſcit omnis:*
[13] *Servitus creſcit nova:* [14] *nec priores*
Impiæ tectum dominæ relinquunt
Sæpe minati,
Te ſuis matres metuunt [15] *juvencis,*
[16] *Te ſenes parci: miſeræque nuper*
Virgines nuptæ, tua ne retardet
[17] *Aura maritos.*

1 Jurisjurandi abs te violati. i. perjurii. 2 Si minima parte corporis fieres deformior. 3 Crederem tibi juranti, vel crederem deos eſſe vindices perjurii in rebus amatoriis. 4 Simulac, i. poſtquam per caput tuum juraſti. 5 In publicum prodis à multis juvenibus unice amara. 6 Utile eſt tibi & aliis (ſi perjuria non puniantur) matri mortuæ promiſſa non perſolvere. 7 Et omnem mundi majeſtatem fallere. ſcil. ſydera, quæ ſunt ſigna nocte ſilenti 8 Deos immortales *ἀθανάτους*. 9 Hoc deridet Venus: *Perjuria ridet amantum Iupiter & ventos irrita ferre jubet. Tibullus.* 10 Nymphæ faciles, non iracundæ, Veneris comites, nimirum, Jocus, Riſus, Fletus. 11 Cote aſperſa ſanguine ſagittarum quæ in illa cote acuuntur, vel cruenta dicitur cos, propter cædes ex amore orientes, vel, quod immoderatus amor exitium amantis maturet. 12 Juventus perjurii tui & doli meretricii ignara. 13 Amatores accedunt novi, qui tibi ſerviant. 14 Nec veteres amatores domum tuam relinquunt, quamvis id ſæpe minentur, propter tuum perjurium. 15 Matres filiis ſuis juvenibus metuunt, ne à te corrumpantur. 16 Senes etiam te metuunt, ne dilapidetur patrimonium liberis ſuis relictum. 17 Ne tui odores, venuſtas & blanditiæ maritos ſuos ab ſeſe alienent, inque tuo amore occupatos detineant.

AD VALGIUM, *Ode* IX.

Ut tandem aliquando mortem pueri sui Mystis deflere desinat.

[1] Non semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros, aut [2] mare Caspium
Vexant [3] inaequales procellae
[4] Usque: nec [5] Armeniis in oris,
Amice Valgi, stat glacies [6] iners
Menses per omnes: aut aquilonibus
[7] Querceta Gargani laborant,
[8] Et foliis viduantur orni.
[9] Tu semper urges flebilibus modis
Mysten ademptum: [10] nec tibi vespero
Surgente decedunt amores;
Nec rapidum fugiente solem.
At non [11] ter aevo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum senex
Annos: nec [12] impubem parentes
Troilon, [13] aut Phrygiae sorores
Flevere semper. [14] desine mollium
Tandem querelarum: & potius nova
Cantemus Augusti [15] trophaea
Caesaris, [16] & rigidum Niphaten,
[17] Medumque flumen gentibus additum
Victis, minores volvere vortices:
[18] Intraque praescriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

1 Imbres è nubibus non semper manant in agros asperos & senticosos. i. non est semper hyems. 2 Mare in Scythia. 3 Procellae tempestuosae, quae mare reddunt inaequale. 4 Semper. 5 Armenia regio est in Asia, inter montes Taurum & Caucasum sita. 6 Glacies, quae fluvios & agros efficit pigros atq; otiosos. 7 Quercus altae in Gargano Apuliae monte, non semper ventis agitantur. 8 Nec foliis semper nudantur orni. i. fraxini sylvestres. 9 Tu assidue insequeris Mysten mortuum carminibus Elegiacis ad fletum provocantibus. 10 Nec mane, nec vesperi Mystis amor te deserit. Est Vesper stella Veneris, quae Solem occidentem subsequens dicitur Vesper, orientem vero antegrediens nuncupatur. Hesperus vel Lucifer. 11 Nestor (qui tertiam aetatem hominum vivebat. i. trecentos annos) non semper ploravit Antilochum filiū suum, ex Euridice, caesum in praelio ab Hectore. 12 Imberbem Troilum Priami filium. 13 Aut Troili sorores, Polixena, Cassandra, &c. 14 Desine à muliebribus querelis. Graecorum more ponitur Genitivus post Verbum finiendi. 15 Caesaris victorias. sunt enim trophaea victoriae signa. 16 Et cantemus Niphaten, qui vel frigidus est Scythiae fluvius; vel mons est Armeniae, nive horridus & inaccessus. 17 Et cantemus Mediae flumen adjunctum gentibus, nimirum Armeniis, Parthis, & aliis, à Caesare victis. Cantemus (inquam) hos fluvios, quia minores aquarum globos jam volvunt: nam sentientes se cum Armeniis & Medis esse debellatos, angustius fluunt propter acceptae cladis dolorem. 18 Et Cantemus Gelonos Scythiae Europaeae populos intra exiguos terminos ab Augusto praescriptos equitare. i. non excurrere & vagari, ubi libuisset.

AD LICINIUM. *Ode* X.

Mediocritas in utraque fortuna est ferenda.

[1] *R*ECtius vives, Licini, [2] *neque altum*
[3] *Semper urgendo: neque dum procellas*
[4] *Cautus horrescis, nimium premendo*
[5] *Littus iniquum.*
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret [6] *obsoleti*
Sordibus tecti, caret [7] *invidenda*
Sobrius aula.
Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus: & celsæ graviore casu
[8] *Decidunt turres: feriuntque summos*
Fulmina montes.
[9] *Sperat infestis, metuit secundis*
Alteram sortem bene præparatum
Pectus. [10] *informes hyemes reducit*
Iupiter, idem
[11] *Summovet. non, si male nunc, &* [12] *olim*
Sic erit. [13] *quondam cithara tacentem*
Suscitat musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.
[14] *Rebus angustis animosus atque*
Fortis appare: sapienter [15] *idem*
[16] *Contrahes vento nimium secundo*
Turgida vela.

1 Facilius, commodius. 2 Est Allegoria, qua significat, neque sublimia nimis appetenda, neq; quod ad infima & sordida, metus gratia, sic debemus descendere, ut nulla habeatur dignitatis ratio. 3 Semper occupando profundum mare. i. in alto mari semper navigando. 4 Cautus reformidas. 5 Littus flexuosum, vel, littus naufis propter vada & saxa periculosum. 6 Domicilii paupertate squallidi. 7 Caret aula sumptuosa, quæ propter magnificentiam cadit in invidiā. 8 De alto ruunt. 9 Pectus bene præparatum, id est, animus bene institutus, in rebus adversis fortunam bonam sperat, in secundis metuit alteram sortem. id est, fortunam malā. 10 Hyemes assiduis imbribus terram deformantes. 11 Idem abducit. 12 Posthac. Non semper eadem manet fortuna. 13 Apollo non est semper iratus, sed quondam, id est, interdum citharam ad cantandum provocat. 14 In rebus difficilibus fortis esto animoque plenus, in secundis humilis esto & animum contrahe. 15 Quisquis es. 16 Supprime vela vento nimium prospero inflata.

AD Q. HIRPINUM. *Ode* XI.

Omissis curis vivendum est hilariter.

[1] *Q*Vid bellicosus [2] *Cantaber, &* [3] *Scythes,*
Hirpine Quinti, cogitet, Adria
[4] *Divisus objecto, remittas*
Quærere: [5] *nec trepides in usum*
Poscentis ævi pauca. [6] *fugit retro*

1 Ordo est. ô Q. Hirpine, remittas quærere, quid cogitur bellicosus Cantaber. & quid cogitet Scythes divisus objecto Adria. 2 Populus Hispaniæ. vide supra Ode VI. 3 Gens Orientalis. vide Ode XXXV. lib. I. 4 Scythes sejunctus à nobis maris Adriatici interfusione. Adria in masc. genere ponitur pro mari Adriatico. 5 Nec sis anxius propter usum vitæ, quæ pauca poscit, quia vita brevis est. 6 Imberbis juventus tandem senescit.

Levis juventas, & decor [7] arida
Pellente lascivos amores
Canitie, facilemque somnum.
Non semper idem floribus est [8] honos
Vernis, neque uno Luna rubens nitet
Vultu: quid æternis [9] minorem
Consiliis animum fatigas?
[10] Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu jacentes sic temere, & rosa
Canos [11] odorati capillos,
Dum licet, [12] Assyriaque nardo,
Potamus uncti? dissipat [13] Evius
Curas edaces. [14] quis puer ocyus
Restinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
[15] Quis devium scortum eliciet domo
Lyden? [16] eburna, dic age, cum lyra
Maturet, incomptum Lacænæ
More comam religata nodum.

7 Sicca senectute Venerem abigente & somnum facilem, i. somnum gravem & longum. nam somnus senibus difficilis est & brevis, propter caloris defectum & morborum molestiam. 8 Pulchritudo. 9 Inferiorem, quam ut futura Dei consilia comprehendat. 10 Ordo est. cur non potamus uncti, dum licet jacentes sic temere, i. in umbra jacentes sine ullis cæremoniis, ut casus tulerit, nulla habita personarum ratione? 11 Habentes capillos odoratos rosa, i. rosæ succo, vel ipsa rosa interne xos. 12 Unguento nardino. est nardus herba in unguentis componendis laudatissima. Assyria pro Syria, non quod in Syria nardus nascitur, sed quod montis, in quo oritur, pars una ad Syros, pars altera ad Indos flectitur, unde dicta est Nardus Indica. Diosc. lib. 1. 13 Bacchus 14 Loquitur Poëta quasi jam sit in convivio, dicens, quis servus refrigerabit pocula ardentis vini Falerni prætereunte lympha. i. quis refrigerabit pocula, aqua fluviatili dilutа, ne in ebrietatem incidatur? 15 Quis evocabit è domo sua Lyden, meretricem non publicam, sed secretius cognitam? quæ quum sit devia. i. à via publica semota, minus est vulgaris, minusque omnium libidini exposita. 16 Ego cum Cruquio locum hunc sic ordinandum intelligendumque censeo. ò puer age, dic Lydæ ut maturet venire cum Lyra eburnea, (erat enim fidicina) habens comam religatam in nodum comptum, more Lacænæ. i. pexum tantum & negligenter compositum, more mulieris Laconicæ.

AD MECOENATEM. *Ode XII.*

Res graves & tragicæ carmini lyrico non conveniunt. Horatius præter Lycymniæ formam & res amatorias nihil canet.

[1] Nolis longa feræ bella [2] Numantiæ,
Nec [3] durum Annibalem, nec [4] Siculum mare
Pœno purpureum sanguine, mollibus
[5] Aptari citharæ modis;
Nec sævos [6] Lapithas, & nimium mero
[7] Hylæum, domitosque Herculea manu

1 Ne velis, ne jubeas, æquum est te nolle. 2 Numantiam, post bellum 18 annos inter Romanos & Carthaginienses gestum, Scipio Africanus funditus delevit. 3 Annibalem laborum patientem. alii legunt *dirum*. i. crudelem. 4 Duilius Consul in mari Siculo primus omnium Carthaginenses prælio navali superavit, captis navibus 31. mersis 13. tribus hominum millibus cæsis, captis 7000. 5 A me decantari Lyricis carminibus. 6 Lapithas ab Hercule nuptiis Pirithoi devictos. 7 Unum è Centauris mero nimium, i. ex nimio meri potu superbum & intolerabilem.

[8] *Telluris*

8 *Tellu[...] juvenes, 9 unde periculum*
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris. tuque 10 pedestribus
Dices historiis prælia Cæsaris
Mecœnas melius, ductaque per vias
11 Regum colla minantium
Me dulces dominæ Musa 12 Lycymniæ
Cantus, me voluit dicere 13 lucidum
Fulgentes oculos, & 14 bene mutuis-
Fidum pectus amoribus:
15 Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
16 Nec certare joco, nec dare brachia
17 Ludentem nitidis virginibus, 18 sacro
Dianæ celebris die.
19 Num tu, quæ tenuit dives 20 Achæmenes,
21 Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Lycymniæ?
22 Plenas aut Arabum domos?
*Dum * fragrantia 23 detorquet ad oscula*
Cervicem, 24 aut facili sævitia negat,
Quæ poscente magis gaudeat eripi:
25 Interdum rapere occupet.

8 Gigantes, terræ filios, Herculis subsidio superatos, qui bellum diis indixerunt. 9 Unde, id est, à quibus cœlum timuit periculum. 10 Historiis scriptis prosa oratione, quæ constat non certis &pedibus, sed non certa lege strictis. 11 Regum, quos Cæsar subjugaverat in triumphum ductos. 12 Amicæ tuæ & dominæ. alii legunt Licinniæ. 13 Lucide fulg. oc. 14 Pectus valde fidele. 15 Quam non dedecuit saltare, 16 Nec facetis dictis certare, vel jocose gesticulari. 17 Quam non dedecuit brachia manusque dare pulchris virginibus, quum inter illas saltaret. 18 Die festo Dianæ. 19 Ordo est. nunquid tu permutare velis crine Lycymniæ regna, vel bona quæ tenuit dives Achæmenes, aut Mygdonias opes pinguis Phrygiæ. aut plenas Arabum domos, id est. domos omnium rerum copia refertas?
20 Persarum rex. 21 Aut fertilis Phrygiæ opes dictas Mygdonias à Mygdone Phrygiæ rege. 22 Domos opulentas propter aromata. Sensus Poëtæ hic est, tu non potes regum opes pluris facere quam Lycymniæ amorem. * Alii flagrantia. 23 Avertit cervicem. 24 Aut ficta sævitia negat oscula, quæ magis gaudeat sibi eripi, quam ille (nempe amans) qui oscula poscit. 25 Quæ interdum osculum rapere antevertat atque prior osculetur, ut irascenti amatori satisfaciat. O astum meretricium!

IN ARBOREM, cujus casu repentino pæne oppressus fuerat: *Ode* XIII.

Nunquam homini satis certum est quid cavere debeat. Sapphonis & Alcæi laudes.

1 *ILle nefasto te posuit die,*
Quicunque primum & sacrilega manu
2 Produxit arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum & parentis 3 crediderim sui,
Fregisse cervicem, & 4 penetralia
Sparsisse nocturno cruore

1 O arbos, ille te plantavit infausto die.
2 Progenuit in posterorum perniciem & totius vici ignominiam.
3 Credere possim.
4 Partem interiorem domus.

 Ho-

Hospitiis: ille venena [5] Colchica,
Et quicquid usquam concipitur nefas,
Tractavit, agro qui statuit meo
Te triste lignum, te [6] caducum
In domini caput immerentis.
Quid quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est [7] in horas. navita [8] Bosporum
Pœnus perhorrescit, [9] neque ultra
Cœca timet aliunde fata.
[10] Miles sagittas & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: sed improvisa lethi
[11] Vis rapuit rapietque gentes.
[12] Quam pene [13] furvæ regna Proserpinæ,
Et judicantem vidimus [14] Æacum,
[15] Sedesque descriptas piorum, &
[16] Æoliis fidibus querentem
Sappho puellis de popularibus:
[17] Et te sonantem plenius aureo
[18] Alcæe plectro dura navis,
Dura [19] fugæ mala, dura belli.
[20] Utrumque sacro digna silentio
Mirantur umbræ dicere: [21] sed magis
Pugnas & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum? [22] ubi illis carminibus stupens
Demittit atras bellua [23] centiceps
Aures, & intorti capillis
[24] Eumenidum [25] recreantur angues.
Quin & Prometheus, & [26] Pelopis parens

5 Venena præsentissima. Colchis & Scythiæ regio venenorum & mulierum veneficarum feracissima. 6 Te lignum ruinosum, quod in caput meum nil mali meritum indidisti. 7 Per singulas horas. 8 Bosporus ponitur pro quolibet mari, & Pœnus pro quovis nauta. Bosporus est Ponti fretum, propter angustias valde periculosum. 9 Neque aliunde metuit improvisa fata, id est, neque sibi metuit ab alio exitio quam à Bosporo. 10 Miles Rom. timet sagittas & celerem fugam Parthi, qui fugiens pugnat. vide Od. xix. lib. 1. 11 Sed violentia & mortis necessitas rapit unũquemque, nunc hoc, nunc illud timentem. 12 Quam parvo interstitio ab inferis abfui, id est, à morte. 13 Nigræ Proserpinæ, quæ Plutonis uxor est, inferni regina. vide Ode xxvii. lib. 1. 14 Patrem Achillis, inferorum janitorem & Indicem. 15 Campos Elysios, in quibus umbræ beatorum placido quiescunt. 16 Et Sappho Grajis chordis murmurantem. Scripsit Sappho Æolice, quæ de puellis Lesbiis querebatur, quod sibi in amore non responderent: nam mortuo suo marito multas puellas & pueros amavit; unde à poëta dicitur Mascula. 17 Et quam pæne vidimus te, ô Alcæe, lyra canentem dura mala navigationis, fugæ & belli, aureo plectro, id est, excellenti stylo, quo tyrannos es insectatus. 18 Fuit Alcæus poëta lyricus in eloquendo brevis & magnificus, plurimumque Homero similis. *Quintil.* 9 Exilii, vel, fugæ è prælio. 20 Alcæum & Sapphonem mirantur umbræ, quum res canant religiosissimo silentio dignas. 21 Ordo est. sed vulgus densum humeris bibit aure pugnas & exactos tyrannos, id est, turba umbrarum frequens & conferta attentius audit pugnas & tyrannorum exactiones, quam res amatorias. 22 Quando ad audiendum illa carmina Cerberus Orci custos stupefactus atras demittit aures. 23 Numerus finitus pro infinito, vel, Cerberus dicitur centiceps, propter centum angues, qui à capite ipsius crinium loco dependebant. 24 Eumenides sunt tres Furiæ infernales, Alecto, Megæra, Tisiphone, cædis & flagitiorum ultrices, quarum capillis intorquentur angues. 25 Delectantur. 26 Tantalus carminibus Alcæi delectatus laborum obliviscitur, quos in vita sustinuerat.

Dulci.

Dulci laborum decipitur sono:
[27] *Nec curat Orion leones*
Aut timidos agitare lyncas.

27 Nec curat Orion venatorLeones autLyntas apud inferos persequi, dum Alcæum & Sapphonem canentes audit, sed venationi præfert eorum carmina. fingunt poëtæ, umbras apud inferos iisdem rebus delectari, quibus viventes hic gaudebant.

AD POSTHUMUM. *Ode* XIV.

Vita brevis, & mori necesse est.

[1] *EHeu, fugaces, Posthume, Posthume,*
Labuntur anni: [2] *nec pietas moram*
Rugis & instanti senectæ
Afferet, [3] *indomitæque morti,*
4 *Non si tricenis* [5] *quotquot eunt dies,*
Amice [6] *places illachrymabilem*
Plutona tauris: [7] *qui ter amplum*
[8] *Geryonem* [9] *Tityonque tristi*
Compescit [10] *unda, scilicet omnibus,*
[11] *Quicunque terræ* [12] *munere vescimur,*
Enaviganda: sive reges,
Sive inopes erimus coloni.
13 *Frustra cruento Marte carebimus,*
Fractisque rauci fluctibus [14] *Adriæ:*
Frustra per [15] *autumnos nocentem*
Corporibus metuemus [16] *Austrum.*
[17] *Visendus ater* [18] *flumine languido*
[19] *Cocytus errans,* [20] *& Danai genus*
Infame, damnatusque longi
[21] *Sisyphus Æolides laboris.*
Linquenda tellus, & domus & placens

1 Dolentis est. 2 Ob religionem tu neq; tardius senesces, neq; tardius morieris. 3 Morti inexorabili vel inexpugnabili. 4 Amice Posthume, tu neq; senectam neq; mortē effugies, etiamsi quotidie trecentos tauros Plutoni immoles. 5 Singulis diebus. 6 Si placare studeas Plutona lachrymis non flectendum. 7 Ordo est, qui compescit ter amplum Geryonem & Tityum tristi unda, omnibus enaviganda quicunque vescimur terræ munere, sive erimus reges, sive erimus inopes coloni. 8 Geryonem trimembrem. fuit Geryon rex Hispaniæ, qui ob triplex regnum corpore triplicato ferrur constitisse. Hunc Hercules interfecit boves suos suffurantem. 9 Jovis filium ex Elora. cujus corporis magnitudinem Poëtæ dixerunt fuisse novem jugerum. 10 Stygia palude omnibus cum Charonte enavigandā, quia mors omnibus communis. 11 Quicunque vivimus. 12 Terræ fructu. 13 Frustra vel hoc vel illud periculum vitabimus ad vitam diu producendam, quandoquidem inopinato mortis genere nobis fortasse erit moriendum. 14 Adriæ sonori & tempestuosi maris. Ponitur Adria in masc. genere, ut supra Ode XI. 15 Autumno (inquit Hippocrat. Aphor. 6. lib. 3) morbi sunt acutissimi atque exitiales maxima ex parte. Causas citat Gal. quinque, quem consule (si placet) in eundem Aphor. 16 Austri auditum hebetant, caliginem offundunt, caput gravant, tarditatem motus ac languorem inducunt. Gal. in 5. Aphor. lib. 3.
17 Ordo est. ater Cocytus flumine languido est visendus, id est, moriendum est. 18 Aqua pigre fluente propter ejus crassitiem. 19 Cocytus est fluvius flexuosus, infernalis, è Styge derivatus. 20 Et Danai filiæ infames, quod una nocte patris jussu maritos suos interficerent. 21 Sisyphus Æoli filius sic damnatus, ut longum laborem nunquam finiret.

22 Or'o est, neque ulla harum arborum, quas colis, sequetur te brevem dominum (id est, te brevi victurum) præter cupressos invisas. i. funebres, & Proserpinæ consecratas. 23 Ad delitias & voluptatem comparatas, quales sunt platanus, &c. 24 Hæres

Uxor: [22] neque harum [23] quas colis arborum
Te, præter invisas cupressos,
Ulla brevem dominum sequetur.
[24] *Absumet hæres [25] cæcuba [26] dignior,*
Servata centum clavibus: & mero
[27] *Tinget pavimentum superbum*
Pontificum potiore cœnis.

tuus estulissime consumet, quæ tu nimis parce conquisivisti. 25 Vina accuratissime servata. 26 Te dignior, quia utitur quæ possidet, quum tu parcas ut sacris. 27 Resperget magnificum triclinii pavimentum vino meliore, quam quod datur in cœnis Pontificum.

IN SUI SÆCULI LUXUM.
Ode XV.

1 Ad arandum, quum omnis pæne ager sumptuosis domibus, piscinis & hortis vix sufficiat. 2 Sumptuosa ædificia, quæ regibus conveniant instar molis. 3 Stagna latius producta & ampliora lacu Lucrino in sinu Bajano, sed quæ videnda omni ex parte concurretur. 4 Platanus non maritata vitibus, ut ulmus, sed de ambulationi tantum inserviens, propter opacitatem evincet ulmos, id est, major erit munerus platanorum ad voluptatem, quam ulmorum ad utilitatem. 5 Violaria sunt loca in quibus violæ nascuntur, Ordo est. tum violaria & myrtus & omnis copia narium spargent odorem olivetis fertilibus domino priori. 6 Copia narium significat omnes flores, qui naribus afflati delectationem afferunt. 7 In locis ubi antea crescebant olivæ, quæ sub priore do-

Jam pauca [1] aratro jugera [2] regiæ
Moles relinquent: undique latius
[3] *Extenta visentur Lucrino*
Stagna lacu: [4] platanusque cælebs
Evincet ulmos: tum [5] violaria, &
Myrtus, & omnis [6] copia narium,
Spargent [7] olivetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea fervidos
Excludet [8] ictus. [9] non ita Romuli
[10] *Præscriptum & intonsi Catonis*
[11] *Auspiciis, veterumque norma.*
[12] *Privatus illis census erat brevis.*
[13] *Commune magnum. [14] nulla decempedis*
[15] *Metata privatis opacam*
Porticus excipiebat [16] Arcton:
[17] *Nec fortuitum spernere cespitem*
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu jubentes & deorum
Templa novo decorare saxo.

mino loca erant fertilia. nunc infrugifera. 8 Calores solis. 9 Ordo est. non ita præscriptum est auspiciis Romuli & Catonis veterumq; norma 10 Præceptum. Metaph. ducta a ludimagistris. 11 Legibus & potestate Romuli Romæ conditoris, & Catonis intonsi, id est, hirsuti & severi. 12 Illi parvam & angustam habebant rem familiarem. 13 Rempublicam magni æstimabant. 14 Nemo privatus habebat porticum septentrionibus objectam (in qua æstivo tempore inambularet) adeo amplam, ut ea perveniret ad mensuram decem pedum. Decempeda est partica decempedum, qua fabricæ mensura colligitur. 15 Decempedis mensurata. 16 Ursam astrum boreale. 17 Sensus est. Leges vetabant Romanos villas sumptuosas & porticus ædificare: quapropter vitam agebant simplicem & sine ambitione, nec omnino curabant privatas opes, ut qui omne studium publico ornatui & templis impendebant.

AD GROSPHUM. *Ode* XVI.

Omnes expetunt animi tranquillitatem quæ neque divitiis, neque honoribus potest acquiri, sed cupiditates tantum coërcendo.

[1] Ocium divos rogat in patenti
[2] Prensus Ægæo, [3] simul atra nubes
Condidit Lunam, neque [4] certa fulgent
Sydera nautis:
[5] Ocium bello furiosa [6] Thrace,
Ocium Medi pharetra decori:
Grosphe, non gemmis, neque purpura [7] venale, nec auro.
Non enim [8] gaza, neque consularis
Summovet [9] lictor miseros tumultus
Mentis, [10] & curas laqueata circum
Tecta volantes.
[11] Vivitur parvo bene, cui [12] paternum
Splendet in mensa tenui salinum:
Nec leves somnos [13] timor aut cupido
Sordidus aufert.
[14] Quid brevi fortes [15] jaculamur ævo
Multa? [16] quid terras alio calentes
Sole mutamus? [17] patriæ quis exul
Se quoque fugit?
Scandit [18] æratas vitiosa naves
Cura: nec turmas equitum relinquit,
[19] Ocyor cervis, & agente nimbos
Ocyor [20] Euro.
[21] Lætus in præsens animus, quod ultra est
Oderit curare: & amara læto
Temperet risu. Nihil est ab omni
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem,
Longa [22] Tithonum minuit senectus:
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
Porriget [23] hora.

1 Vitam quietam petit à Castore & Polluce. 2 Is, qui à tempestate deprehenditur in lato mari Ægæo, sic dicto ab Ægæo, qui illud in mare se præcipitem dedit. 3 Statim ut nubes abscondidit Lunam. 4 Sydera nautis certo cognita ut Ursa & similia. 5 Nationes bellicosæ, ut Thraces & Medi, pacem etiam expetunt. 6 Thracia, i. Thrax bellicosus. 7 Animi tranquillitas non potest emi gemmis, nec purpura, nec auro, quia solum provenit ab appetitu rationi obtemperante. 8 Non immensæ divitiæ, neque magistratus, aut imperia removent animi perturbationes. 9 Publicus minister, qui ante Consulem fasces & secures præferebat. 10 Et curas discurrentes circa domos & tecta divitum laquearibus ornata. 11 Ab eo bene beateque vivitur. i. bene vivit is parvo, qui tenui victu & modico apparatu contentus est. 12 Salinum à patre relictum filio, pro quavis supellectile paterna. Salinum vas est, in quo sal continetur. 13 Metus perdendi, aut sordida cupiditas quæstus faciendi. 14 Quorsum nos exiguo tempore victuri multa desideramus? 15 Cur jaculamur & sagittas dirigimus ad multa? i. cur multa petimus? 16 Quorsum proficiscimur, in terras longinquas patriâ relicta? 17 Quis patriæ dulcedinem & se, i. suos affectus & naturæ propensionem obliviscitur? 18 Naves rostratas & robustas. 19 Cura est velocior cervis & ipsis ventis qui nimbos agitant. non potes igitur eam fugere, sive navim, sive equum conscenderis. 20 Eurus est ventus ab Oriente. 21 Gaudeat animus donis præsentibus, quod futurum est minime curet. 22 Senectus Tithonum minuit, vitamque ejus reddidit insuavem, quamvis immortalitatem ab Aurora impetraverat. 23 Tempus.

 24 Te

[24] Te greges centum [25] Siculæque circum
Mugiunt vaccæ, [26] tibi tollit hinnitum apta quadrigis equa, te bis Afro
[27] Murice tinctæ
Vestiunt lanæ: [28] mihi parva rura &
Spiritum [29] Grajæ tenuem Camœnæ
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

24 Circum te. 25 Vaccæ pinguissimæ. 26 Tibi edit hinnitum equa certaminibus curulibus apta, quadrigę sunt quatuor equi ad currum vincti. 27 Te vestiunt lanæ bis tinctæ purpura Tyria, quam M. Tullius Dibaphum nominat. Color purpureus ex sanguine piscis Muricis conficiebatur. 28 Ordo est. Parca non mendax dedit mihi parva rura & tenuem spiritum Grajæ Camœnæ, & dedit mihi spernere malignum vulgus, id est, invidum vulgus nihil facere. 29 Parca non mendax, id est, fatum immutabile mihi tribuit facultatem poëticam ex Græcis Poëtis desumptam. Grajæ, nomen est Adjectivum Genitivi casus singularis.

AD MECOENATEM
Ægrotum. *Ode XVII.*
Quo mortuo negat se velle vivere.

CUr me querelis [1] exanimas tuis?
[2] Nec dis amicum est, nec mihi, te prius
Obire, Mecœnas, mearum
3 Grande decus columenque rerum.
4 Ah, te meæ si partem animæ rapit
Maturior vis, [5] quid moror altera,
[6] Nec charus æque, nec superstes
Integer? [7] ille dies utramque
Ducet ruinam: non ego perfidum
[8] Dixi sacramentum. ibimus, ibimus,
[9] Utcunque præcedes, supremum
Carpere iter [10] comites parati.
Me nec [11] Chimæræ spiritus igneæ,
Nec si resurgat centimanus [12] Gyges,
[13] Divellet unquam. sic potenti
[14] Justitiæ placitumque Parcis:
[15] Seu Libra, seu me Scorpius aspicit
[16] Formidolosus, pars violentior

1 Occidis. 2 Non est gratum, neque placet diis. sic Græci θεοῖς φίλον. 3 Ornamentum & firmitas bonorum & facultatum mearum. sic Ode 1, lib. 1. 4 Ah, si celerior mortis violentia rapiat te, qui animæ meæ pars es una. 5 Cur ego vivā, qui sum animæ meæ pars altera? 6 Nec mihi tā charus futurus ut antea, nec integram vitam habiturus te mortuo, qui es animę meæ medietas. 7 Eodem die utorq; nostrum ruet & morietur. 8 Ego non pejeravi, ut milites, qui sacramento obstricti fidem violarunt. 9 Quandocunque præcedes sive ætate sive sorte correptus. 10 Tecum ibimus ut comites in morte parati. 11 Ignis spirans ex tricipite Chimeræ capitæ, de qua vide Ode XXVII. lib. 1. 12 Gyges Cœli & Terrę filius, qui centum habuit manus & capita quinquaginta. 13 Nec me unquam separabit à proposito meo non vivendi post mortem tuam. 14 Duplicem reddit rationem arctæ amicitiæ. Justitia id poscit, propter accepta à Mecœnate beneficia. Parcæ id poscunt, quia Mecœnas & Horatius nati erant sub eodem sydere, quod multum valet ad amicitiam contrahendam. 15 Ordo est. utrumque nostrum astrum (i. astrum tuum & astrum meum) consentit incredibili modo, seu Libra me aspicit seu Scorpius. Idem erat situs astrorum in tuo horoscopo, qui fuit in meo. 16 Meruendus, quia Scorpius attribuitur Marti, cujus stella malefica est & inclemens.

Nata-

Natalis horæ, seu [17] tyrannus
Hesperiæ Capricornus undæ:
Utrumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum. te Iovis impio
[18] Tutela Saturno [19] refulgens
Eripuit, volucrisque fati
[20] Tardavit alas, quum populus frequens
Lætum theatris [21] ter crepuit sonum;
Me [22] truncus illapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextra levasset, [23] Mercurialium
Custos virorum. reddere victimas
[24] Ædemque votivam memento:
[25] Nos humilem feriemus agnam.

17 Idcirco Capricornus Italiæ tyrannus dicitur, quia Saturnus in Capricorno gravissimas pluvias excitat maxime in Italia. 18 Jovis stella, quę te tuetur, Saturni malignitatem discussit & avertit. 19 Suo aspectu subveniens & Saturno repugnans. 20 Mortem impendentē repressit. 21 Ter applausit. vide Od. xx. li. I. 22 Arbor irruens in caput me interemisset, nisi Faunus sylvarum deus ictum sustinuisset. 23 Custos virorum doctorum, quales sunt Poëtæ, qui sunt sub Mercurii tutela. 24 Templum quod Mecœnas ægrotans Saluti promiserat, si salvus evaderet. 25 Nos parvum sacrificium offeremus, conveniens nobis, qui humiles sumus.

Ode XXIII.

Re tenui se contentum dicit, ubi alii cupiditatibus suis & divitiis student, quasi perpetuo victuri.

[1] Non ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar;
Non trabes [2] Hymettiæ
Premunt columnas [3] ultima recisas
Africa: [4] neque Attali
[5] Ignotus hæres regiam occupavi:
[6] Nec Laconicas mihi
Trahunt honestæ purpuras clientæ,
At fides & ingeni
[7] Benigna vena est: pauperemque dives
Me [8] petit. [9] nihil supra
Deos lacesso: [10] nec potentem amicum
Largiora flagito,
[11] Satis beatus unicis Sabinis,
[12] Truditur dies die,

1 Neque eburneum neque aureum lacunar renidet. i. resplendet in domo mea. 2 Trabes marmoreæ, non ligneæ, ex monte Hymetto petitæ, quæ ex transverso columnis superimponuntur. 3 In Numidia, quæ est pars Africæ interior, ubi lapis erat optimus ad columnas. 4 Meque fraude aut malis artibus cujusquam hæreditatem expugnavi, veluti P. Rom. qui juris simulatione Attali regiam. i. regias opes sibi vendicavit. 5 Non legitimus hæres sed peregrinus & dolo malo factus. 6 Nec honestæ vicinæ, meorum clientium uxores, lanas mihi nent purpureas, ex quibus faciam vestes quum magistratum obtinuerim. Circa Tenarum Laconicæ regionis promontorium capitur piscis Murex ex cujus humore fit color purpureus. 7 At larga est ingenii vena. Metaph. ducta à Metallis vel fontibus, quorum venæ aliæ latiores, aliæ sunt angustiores. 8 Propter fidem meam & ingenium dives appetit meum favorem. 9 Non plura à diis peto. 10 Nec Mecœnatem ampliora rogo. 11 Satis dives unico agro Sabino. 12 Diem dies subsequitur, & integri menses cito transeunt.

[13] *Novaque pergunt interire Lunæ:*
[14] *Tu secanda marmora*
Locas sub ipsum funus: & sepulchri
Immemor, struis domos:
[15] *Marisque Bajis obstrepentis* [16] *urges*
Summovere littora,
Parum locuples [17] *continente ripa.*
[18] *Quid quod usque proximos*
Revellis agri terminos, [19] *& ultra*
Limites clientium
Salis avarus? [20] *pellitur paternos*
In sinu ferens [21] *deos*
Et uxor, & vir, [22] *sordidosque natos.*
[23] *Nulla certior tamen*
[24] *Rapacis Orci* [25] *fine destinata*
Aula divitem [26] *manet*
Herum. [27] *quid ultra tendis? æqua tellus*
Pauperi [28] *recluditur*
Regumque pueris: nec [29] *satelles Orci*
[30] *Callidum Promethea*
Revexit: auro [31] *captus* [32] *hic superbum*
Tantalum atque Tantali
[33] *Genus coërcet:* [34] *hic levare functum*
Pauperem laboribus,
[35] *Vocatus atque non vocatus audit.*

13 Lunæ accrescunt & decrescunt. 14 Tu avare conducis homines mercenarios, qui tibi secent marmora ad ædificiorum structuram sub ipsum funus, i. paulo ante mortem. 15 Ædificas in mari, quod suo sonitu Bajis obstrepit. Bajæ civitas est Campaniæ, à Bajo Ulyssis socio illic sepulto. *Nullus in orbe locus Bajis prælucet amœnis.* 16 Instas fabris, ut maris undas excludant, & littora ulterius protendant.
17 Terra continente non contentus, sed quod mare fuit, in terram convertis.
18 Quid? quod usque, i. semper removes agri terminos, qui sunt inter te & vicinum: 19 Et transilis ultra limites vicinorum alieni fundi cupidus. 20 Eliminatur. 21 Penates. 22 Natos ob paupertatem squallidos. 23 Ordo est. Nulla tamen aula manet divitem herum certior destinata fine rapacis Orci. id est. nulla tamen tibi certior domus est reservata, quam Inferorum sedes. 24 Orcus omnes mortales rapit. 25 *Finem* usurpavit in fœmineo genere, concordat autem cum *destinata.* 26 Expectat divitem. 27 Quid plura cupis? 28 Terra pauperi & regibus aperitur æqualiter, sic Ode XXVIII. l. I. 29 Charon, qui animas cymba sua transvectas nunquam revehet. 30 Ideo Promethea callidum appellat, quia Jovi ignem vitalem eripuerat. 31 Auro corruptus. 32 Charon. 33 Tantali posteros, Pelopem, Atreum, Agamemnonem, Orestem. 34 Ordo est, vocatus atque non vocatus audit levare pauperem functum laboribus. i. audit ut sublevet & liberet pauperem, qui vitam egit laboriosam. 35 Velit, nolit pauper, Charon Orci satelles ei præsto est.

IN BACCHUM. *Ode* XIX.

Bacchi laudes ejus numine plenus canit Poëta.

BAcchum [1] *in remotis carmina rupibus*
Vidi docentem ([2] *credite posteri*)
[3] *Nymphasque discentes, & aures*
[4] *Capripedum Satyrorum* [5] *acutas.*
[6] *Euœ, recenti mens* [7] *trepidat metu,*

1 In secretis nemoribus. 2 Credite vos qui venturi estis, & fidem adhibere talia dicenti. 3 Vidi etiam Nymphas ad discendum paratas. 4 Habent Satyri pedes instar caprarum. 5 Aures quoad formam acutas & ad audiendum erectas. 6 Vocem sibi ipse dat, qua mulieres bacchantes furore plenæ uti consueverunt. 7 Subsultat mens & conturbata est.

Plenoque

Plenoque Bacchi pectore [8] *turgidum*
Laetatur euoe, parce Liber,
Parce, gravi metuende [9] *thyrso.*
[10] *Fas pervicaces est mihi* [11] *Thyadas,*
Vinique fontem, lactis & uberes
Cantare rivos, atque truncis
Lapsa cavis [12] *iterare mella.*
Fas & beatae [13] *conjugis additum*
Stellis [14] *honorem, tectaque* [15] *Penthei*
Disjecta [16] *non levi ruina,*
Thracis & exitium [17] *Lycurgi.*
Tu flectis amnes, tu mare [18] *barbarum:*
Tu separatis [19] *uvidus in jugis*
Nodo coërces viperino,
Bistonidum [20] *sine fraude crines:*
Tu, quum parentis regna [21] *per arduum*
Cohors gigantum scanderet impia,
[22] *Rhaecum retorsisti leonis*
Unguibus horribilique [23] *mala:*
Quanquam choreis aptior & jocis
Ludoque dictus, non sat idoneus
Pugnae [24] *ferebaris: sed idem*
Pacis eras [25] *mediusque belli.*
Te vidit [26] *insons Cerberus aureo*
[27] *Cornu decorum,* [28] *leniter atterens*
Caudam [29] *& recedentis trilingui*
Ore pedes tetigitque crura.

8 Et mens turbide laetatur: i. turbida laetitia afficitur. 9 Virga, nempe hasta Bacchica pampinis involuta. 10 Licet mihi, vel possibile est δυνατόν ἐστι. 11 Protervas Bacchi Sacerdotes & ministras. 12 Iterum atque iterum cantare mella cavis arboribus defluentia. 13 Ariadnae, quam à Theseo relictam Bacchus in uxorem adoptavit. 14 Coronam nuptialem inter sydera collocatam. 15 Thebarum regis. 17 Ruina saeva ab irato deo illata, quod mulieres bacchantes spectaret. 17 Fuit Lycurgus rex Thraciae, qui à Baccho in furorem versus & vites interfecare conatus, crura sua sibi amputavit. 18 Mare Indicum domas, nam Indos Bacchus superaverat. 19 Tu ebrius & vino madidus in remotis montibus, colligis in nodum mulierum Thraciarum comas serpentibus implicitas. 20 Sine ullo damno. 21 Per arduos montes inter se suo perstructos. 22 Rhoecum Gigantem tu in leonem conversus dejecisti. 23 Maxilla leonina. 24 Dicebaris. 25 Ad utrumque paratus, sive bellum esset gerendum, sive pax colenda. Poëta significat, vinum aliquando homines ad arma excitare, interdum animos feros & truculentos mitigare. 6 Cerberus non nocens tibi ad inferos descendenti, ut inde Ariadnen uxorem reduceres. 5 Poëtae idcirco cornua affingunt Baccho, quod bibaces plerumque sunt pugnaces: *Vel ut alii volunt*, quod Bacchus primus terram junctis bobus excoluit. 28 Leni motu caudam agitans, quod faciunt canes dominis aut notis adulantes. 29 Et ore suo trilingui pedes tuos atque crura redeuntis ad superos.

AD MECOENATEM. *Ode XX.*

Horatius in Cygnũ versus, per universum pervolabit orbem, unde sibi promittit suae poëseos immortalitatem.

[1] *Non usitata nec tenui ferar*
Penna [2] *biformis per liquidum aethera*
Vates: neque in terris morabor

1 Ordo est. Ego vates biformis ferar per liquidum aethera non usitata nec tenui penna sed penna sublimi, Latinis auribus ante me inaudita. 2 Nuper homo, nunc cygnus, vel, vates Lyricus, & vates Satyricus.

Longius: [3] invidiaque major
[4] Urbes relinquam. [5] non ego pauperum
Sanguis parentum, [6] non ego, quem vocas
Dilecte, Mecœnas, obibo,
[7] Nec Stygia cohibebor unda.
Iam jam [8] residunt cruribus asperæ
Pelles: & album mutor [9] in alitem,
[10] Superna: nascunturque leves
Per digitos humerosque plumæ.
[11] Iam Dædaleo ocyor Icaro
Visam [12] gementis littora Bospori,
Syrtesque [13] Getulas canorus
[14] Ales [15] Hyperboreosque campos.
Me Colchus, & qui dissimulat metum
[16] Marsæ cohortis Dacus, & ultimi
Noscent [17] Geloni: me peritus
Discet [18] Iber, [19] Rhodanique potor:
[20] Absint inani funere næniæ,
Luctusque turpes & querimoniæ.
Compesce clamorem, ac sepulchri
[21] Mitte supervacuos honores.

3 Cujus gloria superat invidiam. 4 Æthera petens. 5 Non ego obscuris parentibus sum ortus. 6 Hic ordo & horum verborũ sensus mihi præ reliquis placet. O Mecœnas ego non obibo mortem, quem, licet pauperem, tu vocas ô delecte Horati. 7 Ut alii quorũ fama cum morte interiit. de Styge vide Ode XXXIV. lib. I. 8 Hærescunt, insidunt. 9 In cygnũ. 10 Mutor à partibus superioribus. 11 Ocyor Icaro Dædali filio, qui una cum patre à Creta fugiens, fretus alarum fiducia decidit in mare. 12 Bospori murmur emittentis. de Bosporo vide supra Ode XIII. 13 Syrtes Libycas. vide Ode XXII. li. I. 14 Cygnus. 15 Montes sub polo & cardine cœli positos, unde spirat Boreas, ubi dies est sex mensium & nox totidem, anno in duas partes diviso. 16 Marsi sunt populi Italiæ, quos Dacus quamvis revera timet, fingit tamen se non timere. 17 Scythiæ populi, vide supra Od. IX. 18 Hispanus usu peritus, propter longa bella & navigationes assiduas. 19 Gallus Lugdunensis. Rhodanus est Galliæ fluvius, ortum ducens ex Alpibus, quæ Italiam à Gallia dividunt. 20 Absint næniæ, i. absint carmina funebria à funere meo inani, inane appello, quia mihi mortuo funus nihil proderit: nam in sepulchro contineri non possum, sed immortalis futurus poëtarum ales. 21 Omitte.

ODARUM

LIBER TERTIUS.

Ode I.

Vita beata non opibus aut honoribus, sed animi tranquillitate efficitur.

ODi [1] profanum vulgus, & arceo.
[2] Favete linguis. [3] carmina non prius
Audita, Musarum sacerdos,
[4] Virginibus puerisque canto.

1 Odi vulgus indoctum, nam imperitos homines & à Musis alienos Horatius arcet ab his carminibus, tanquam profanus à sacris. 2 Attendite cum silentio, vel bona verba dicite. Εὐφημεῖτε. 3 Ego Musarum sacerdos canto virginibus puerisque carmina non prius audita à Romanis, lyrica scil. exacte & ad plenum facta. 4 Quo rectius suam vitam instituant.

5 Regum

[5] Regum [6] timendorum in proprios greges
[7] Reges in ipsos imperium est Jovis,
[8] Clari giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.
[9] Est ut vir viro latius ordinet
Arbusta sulcis: hic generosior
Descendat [10] in campum petitor:
Moribus hic, meliorque fama
Contendat: illi turba clientium
Sit major: [11] Æqua lege necessitas
Sortitur insignes & imos:
Omne capax [12] movet urna nomen,
[13] Districtus ensis cui super impia
Cervice pendet, non [14] Siculæ dapes
Dulcem [15] elaborabunt saporem,
Non avium citharæque cantus
[16] Somnum reducent. [17] somnus agrestium
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, umbrosamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
[18] Desiderantem quod satis est, neque
Tumultuosum [19] sollicitat mare,
Nec sævus [20] Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis [21] Hœdi:
Non verberatæ grandine vineæ,
[22] Fundusque mendax: [23] arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sydera, nunc hyemes iniquas.
[24] Contracta pisces æquora sentiunt,
Iactis [25] in altum molibus. [26] huc frequens
[27] Cæmenta demittit [28] redemptor.
Cum famulis, dominusque terræ

5 Ordo est. Imperium regum timendorum est in proprios greges. Imperium Jovis clari giganteo triũpho, & cuncta moventis supercilio, est in ipsos reges. 6 Reges à subditis timeri debent, at amari magis. 7 Reges ipsi qui habent imperium in sibi subditos, habent etiam Deum suum Regem, omnis iniquitatis & violentiæ vindicem. 8 Jovis magnifici, qui potuit immanissimos gigantes supercilio. i. nutu & majestate superare. 9 Fieri potest, ut alius alio plures possideat agros, in quibus arbores in ordinem redactas plantet, alius honores ambiat, alius alia sectetur, &c. mortis tamen conditio est omnibus æqua. 10 In Campum Martium, ubi alicujus Magistratus est petitor, hic generis claritate, ille suis virtutibus, alius amicorum numero celebris. 11 Necessitas tamen, i. mors æqualiter sortitur, i. sorte & sine delectu sumit omnes tam claros quã obscuros. 12 Volvit ad sortiendum fatum. Vide Ode 3. lib. 2. 13 De Damocle Dionisii assentatore. vide M. Tul. Tusc. lib. 5. 14 Dapes à Dionysio Siciliæ tyranno apparatæ, quæ erant exquisitissimæ & regio luxu instructæ. 15 Non reddent. 16 Non somnum restituent, quem metus abstulit. 17 Ordo est & sensus. somnus lenis non spernit humiles agrestium domos, neque umbrosam ripam, aut amœna Thessaliæ loca Zephyris agitata. 18 Qui desiderat quod satis est ad victum & vestitum, non navigat, neque se maris periculo exponit, ut rem familiarem augeat. 19 Tumultuosum mare non reddit eum sollicitum. 20 Arcturus stella est in Boote, quæ propter tempestates quas oriens excitat, est vehemens, sed occidens est multo vehementior. 21 Hœdi duæ sunt stellæ exiguæ in sinistra manu Erichthonii, quibus orientibus sævit mare. 22 Fundus infructuosus, qui votis agricolæ non respondet. 23 Arbore (quæ nec flores nec fructus profert) modo pluvias culpante, modo sydera. i. æstum immoderatum è vi syderum provenientem. 24 Æquora angustiora facta. 25 In profundum mare. Vide Ode 15. lib. 2. 26 In hoc altum mare. 27 Lapides cæsos ad fundamentum substruendum, ubi ædificium consistat. 28 Operum conductor ἐργολάβος. Angl. a Tasker.

Fastid.

Fastidiosus. sed timor & minæ
Scandunt eodem quo dominus: neque
Decedit [29] ærata triremi, &
[30] Post equitem sedet atra cura.
[31] Quod si dolentem nec [32] Phrygius lapis
Nec purpurarum sydere clarior
[33] Delinit usus, nec Falerna
[34] Vitis, [35] Achæmeniumque costum;
[36] Cur invidendis postibus & novo
Sublime ritu moliar atrium?
[37] Cur valle permutem Sabina
Divitias operosiores?

29 Vide Ode XVI. lib. II. 30 In clunibus equi. 31 Quod si neque ædes sumptuosæ, neque vestes purpureæ, neque vina Falerna, neque unguenta preciosissima mentem dolentem ac perturbatam mitigent: cur ædificia magnifica aut divitias magno dolore acquisitas concupiscam? 32 Columnæ ex lapide Phrygio, quæ domos sumptuosas fulciebant. 33 Mitigat. 34 Nec vinum Falernum. 35 Unguentum Persicum, sic dictum ab Achæmene rege Persiæ, unde venit Costum, vide Ode XII. lib. II. 36 Cur extruam sublime atrium vel sublimem domum postibus marmoreis, invidia nimirum laborantibus propter luxus magnificentiam? 37 Cur relicto meo agro Sabino (in quo vitam ago tranquillam) divitias appetam molestiarum plenas magnaque opera comparatas?

AD AMICOS. *Ode* II.

Pueri à teeris annis paupertati, militiæ, & vitæ laboriosæ, sunt assuefaciendi.

[1] Angustam, amici, pauperiem pati
[2] Robustus acri militia puer
Condiscat: & [3] Parthos feroces
Vexet eques metuendus hasta.
Vitamque [4] sub dio & trepidis agat
In rebus. illum ex mœnibus hosticis
[5] Matrona bellantis tyranni
Prospiciens, & [6] adulta virgo,
[7] Suspiret: Eheu; ne [8] rudis agminum
Sponsus lacessat [9] regius asperum
Tactu [10] leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
Dulce & decorum est pro patria mori.
Mors & [11] fugacem persequitur virum:
Nec parcit imbellis juventæ
[12] Poplitibus, timidoque tergo.
Virtus, repulsæ [13] nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit aut ponit [14] secures

1 Pauperiem duram & difficilem 2 Puer factus robustus per acrem militiam 3 Parthos pro quibuslibet hostibus. 4 Sub sole extra tectum vivat & in rebus formidolosis, 5 Uxor tyranni alicujus barbari. 6 Virgo nobilis & matura viro. 7 Voce queribunda hæc verba loquatur, Eheu, ne regius sponsus rudis agminum lacessat leonem asperum tactu, quem rapit cruenta ira per medias cædes. 8 Rei militaris inscius. 9 Sponsus regia stirpe progenitus. 10 Militem Rom in conflictu sævum est Allegoria. 11 Qui fugiendo consulunt saluti, sæpius periclitantur quam qui fortiter pugnant. 12 Juvenibus ignavis, quorum poplites quemadmodum & terga cernuntur dum fugiunt. 13 Virtus repulsæ ignominiosæ ignara, puris honoribus fulget. nam viri virtute præstantes non petunt à populo honores. 14 Honores aut magistratus, quorum insignia sunt secures & fasces.

Arbitrio popularis [15] *auræ.*
[16] *Virtus, recludens immeritis mori*
Cœlum, negata tentat iter via:
Cœtusque vulgares & udam
Spernit [17] *humum fugiente penna.*
[18] *Est & fideli tuta silentio*
Merces: [19] *vetabo, qui Cereris sacrum*
Vulgarit arcanæ, sub iisdem
Sit [20] *trabibus fragilemque mecum*
Solvat [21] *phaselum sæpe* [22] *Diespiter*
Neglectus, incesto addidit integrum.
[23] *Raro antecedentem scelestum*
Deseruit pede pœna claudo.

15 Favoris, id est, prout mobili & levi populo placuerit. 16 Virtus aperiens cœlum iis, qui non mortem, sed immortalitatem sunt meriti, iter patefacit & sibi & suis, per vias difficiles & interclusas. 17 Res terrenas spernit, quærens immortalia. 18 Laus silentii. 19 Neque mecum habitabit, neque mecum in eadem navi vehetur, qui sacra Cereris, id est, quodvis arcanum evulgarit, homo scil: rimarum plenus. 20 Sub eodem tecto. 21 Navem velocem & oblongam. 22 Jupiter (diei & lucis pater) non cultus sæpe castos & innocentes punit cum impiis & incestuosis. 23 Pœna tardo pede incedens raro patitur scelestum hominem præeuntem effugere, sed cum aliquando assequitur & comprehendit.

Ode III.

Vir virtute præditus nihil extimescit Oratio Junonis de Troja eversa, de bello Trojano finito, deque Imperio Rom. à Trojanis initium capturo.

Justum & [1] *tenacem propositi virum,*
[2] *Non civium ardor prava jubentium,*
Non vultus, [3] *instantis tyranni*
[4] *Mente quatit solida: neq; Auster,*
[5] *Dux inquieti turbidus Adriæ,*
Nec fulminantis magna Iovis manus,
[6] *Si fractus illabatur orbis,*
Impavidum ferient ruinæ.
7 *Hac arte Pollux, &* [8] *vagus Hercules*
Innixus, arces attigit [9] *igneas,*
Quos inter Augustus [10] *recumbens*
Purpureo bibit ore nectar.
[12] *Hac te* [13] *merentem Bacche pater tuæ*
Vexere tigres, [14] *indocili jugum*

1 Virum in proposito recto perseverantem. 2 Non seditio civium iniqua, leges ponentium, quæ cum æquo & bono pugnant. 3 Tyranni præsentis. 4 De sententia dimovet, id est, non efficit inconstantem. 5 Arbiter Adriæ. vide Ode 3. lib. 1. est Adria generis mascul. 6 Sic cœlum ruat, vir justus illius ruinam non expavescet. 7 His virtutibus, constantia nimirum & justitia, Pollux, Hercules, Bacchus Romulus, ex mortalibus facti sunt immortales. 8 Hercules longinquas terras & multa maria peragravit ad varia monstra domanda. 9 Arces syderibus micantes, id est, cœlum. 10 Accumbens. Virgil. ------ *Tu das epulis accumbere divum.* Augustus ore suo roseo & pulchro bibit nectar, jam divus factus etiam in terra vivus. Virgil. *O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit*, id est, Augustus. 12 Hac virtutis via. 13 Te merentem honores divinos, vel merentem, id est, militantem. 14 Tigrium collum suapte natura est indocile, Bacchi tamen jussui obsequitur.

Collo trahentes: hac [15] *Quirinus*
Martis equis Acheronta fugit,
[16] *Gratum eloquuta* [17] *consiliantibus*
Iunone divis: [18] *Ilion, Ilion*
[19] *Fatalis incestusque judex*
[20] *Et mulier peregrina vertit*
In pulverem, [21] *ex quo destituit deos*
Mercede pacta Laomedon: mihi
Castæque [22] *damnatum Minervæ*
Cum populo & [23] *duce fraudulento.*
Iam nec Lacænæ splendet adulteræ
[24] *Famosus hospes, nec Priami domus*
[25] *Perjura pugnaces Achivos*
[26] *Hectoreis opibus refringit:*
Nostrisque [27] *ductum seditionibus*
Bellum resedit: [28] *protinus & graves*
Iras, & invisum [29] *nepotem,*
Troica quem peperit sacerdos,
[30] *Marti redonabo. illum ego lucidas*
[31] *Inire sedes,* [32] *ducere nectaris*
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
[33] *Dum longus inter sæviat Ilion*
Romamque pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridisque [34] *busto*
Insultet armentum, [35] *& catulos feræ*
Celent inultæ: stet Capitolium
Fulgens, [36] *triumphatisque possit*
Roma ferox dare jura Medis.
[37] *Horrenda late nomen in ultimas*
Extendat oras: qua [38] *medius liquor*
Secernit Europen ab Afro,
Qua tumidus rigat arva [39] *Nilus:*

15 Romulus patris sui equis, id est, arte militari, fugit Acheronta paludem infernalem & ad superos evasit. 16 Junone rem gratam diis eloquuta, quod veteres inimicitias ex animo jam deposuisset. 17 Divis consilium habentibus de recipiendo Romulo in numerum deorum. 18 Hic incipit Junonis Oratio in divorum coetu habita.
19 Paris à fatis datus judex de aureo malo Veneri dato. 20 Et Helena à Paride rapta. 21 Ex quo tempore Laomedon pater Priami destituit, id est, fraudavit promissa mercede deos. Neptunum nempe & Apollinem, qui Jovis jussu Laomedonti suas operas locarant ad muros Trojanos extruendos. 22 Ilion mihi & Minervæ damnatum, propter injuriam nobis illatam in malo pulchritudinis Veneri dato. 23 Laomedonte. 24 Paris infamis hospes Helenæ. 25 Perjura, propter Laomedontis fraudem. 26 Hectoris auxiliis. 27 Et bellum nostris discordiis productum in decennium resedit, id est, finitum est & compositum. 28 Deinceps. 29 Romulum Junonis nepotem per Martem, qui eum genuit ex Ilia. 30 Marti reddam & remittam, quamvis enim Romulus sit de genere Trojano, Marti tamen filio meo & patri suo concedam, ut Romulus sit primus rex Romanorum. 31 In coelos ascendere. 32 Divinos liquores bibere & divis adnumerari. 33 Ordo est & sensus dummodo longus pontus intercurrat inter Trojam & Romam, qualibet in parte orbis regnanto Trojani felices & beati, exules tamen regnanto, sic ut Trojano imperio fruantur nunquam. 34 Paridis sepulchro. 35 Et dummodo Troja sit ita deserta, ut in ea & armenta pascere & feræ suos catulos occultare possim inultæ, id est, illæsæ & securæ, nemine prohibente; ea lege stet Capitolium, &c. 36 Medis devictis & per triumphum ductis. 37 Roma barbaris gentibus formidanda extendat nomen in oras ultimas. 38 Mare Gaditanum. 39 Nilus Ægypti fluvius, sic dictus à Nilo rege, vel, quod trahit νέαν ἰλύν, id est, novum limum, quo tota Ægyptus redditur foecundior post suam inundationem.

40 *Aurum*

[40] Aurum [41] irrepertum, & sic melius situm
Quum terra celat, spernere fortior,
Quam cogere humanos in usus,
Omne sacrum [42] rapiente dextra,
Quicunque mundi [43] terminus obstitit,
[44] Hunc tangat armis, visere gestiens
[45] Qua parte debacchentur ignes,
[46] Qua nebulæ pluviique rores.
Sed bellicosis [47] fata Quiritibus
Hac lege dico, ne nimium pii,
[48] Rebusque fidentes, avitæ
Tecta velint reparare Trojæ.
[49] Trojæ renascens alite lugubri,
Fortuna [50] tristi clade iterabitur,
Ducente victrices catervas
Conjuge me Iovis & sorore,
Ter si resurgat murus aheneus
[51] Autore Phœbo, ter pereat meis
[52] Excisus Argivis: ter [53] uxor
Capta [54] virum puerosque ploret.
[55] Non hæc jocosæ conveniunt lyræ.
Quo Musa tendis? desine [56] pervicax
Referre sermones deorum, [57] &
Magna modis tenuare parvis.

40 Ordo est horrenda Roma nomen suum in ultimas terrarum oras extendat, Roma (inquam) fortior spernere, id est, fortior ad spernendum aurum, quam cogere. 41 Aurum nondum ex auri fodinis effossum. 42 Dextra, quæ sacris non parcit. 43 Polus septemtrionalis & Australis. 44 Arma usque eo Roma inferat. 45 Juxta torridam zonam, ubi sævit iogens solis æstus. Vide Od. XXII, lib. 1. 46 Circulum intelligit utriusque poli, ubi mundus perpetua glacie obrigescit. 47 Hæc fata Romanis prædico & confirmo, ut totius mundi sint Imperatores, verum sub conditione, nempe, ne nimium pii, id est, ne nimium amantes Trojæ, (unde sunt orti) velint reparare, &c. 48 Potentissimo imperio freti. 49 Ordo est, Fortuna Trojæ renascens alite lugubri, id est, malis auspiciis, iterabitur tristi clade, me, (conjuge & sorore Jovis) ducente victrices catervas. 50 Flamma & ferro iterum vastabitur. 51. Etiam si Apollo sit operis autor, tamen ter pereat, &c. 52 Expugnatus ab Argivis meis, qui me Argis colunt. 53. Hecuba vel Andromache. 54 Maritum & filios cæsos ploret. 55 Lyrico carmini res graves non conveniunt. Musam igitur poëta monet, ut humili carmine sermones deorum non imminuat. 56 Desine Musa licentiosa & audax ref. &c. 57 Et desine res amplas lyricis modulationibus extenuare.

Ode IV.

Poëta se à multis periculis Musarum ope ereptum fuisse dicit, omnibusque male cessisse, qui adversum Deos aliquid moliri voluerint.

[1] DEscende [2] cælo, & dic, age, tibia,
Regina, longum Calliope melos
Seu voce nunc mavis acuta,
Seu fidibus, citharave Phœbi.
[3] Auditis? An me ludit amabilis
Insania? [4] audire, & videor pios

1 Ordo est. O Regina Calliope descende cœlo, & age, dic tibia loogum melos, id est, longam & suavem cantilenam. 2 Habent Musę etiam sedem in cœlo, ut Jovis filiæ. 3 Sodales mei, nunquid auditis Calliopen canentē; an me fallit poëtica insania? 4 Videor mihi audire Callionem, quodque ipsa discurrit per lucos pios, id est, per lucos quos Dii incolunt.

Errare

Errare per lucos, amœna
Quos & aquæ [5] ſubeunt & auræ.
[6] *Me fabuloſæ Vulture in Appulo,*
Altricis extra limen Apuliæ,
Ludo fatigatumque ſomno,
Fronde nova puerum palumbes
Texere, mirum quod foret omnibus,
Quicunque celſæ nidum [7] Acherontiæ,
Saltuſque [8] Bantinos, & arvum
Pingue tenent [9] humilis Ferenti:
[10] *Ut tuto ab atris corpore viperis*
Dormirem & urſis: [11] ut premerer ſacra
Lauroque, [12] collataque myrto,
[13] *Non ſine dis animoſus infans.*
[14] *Veſter, Camœnæ, veſter in arduos*
[15] *Tollor Sabinos: ſeu mihi [16] frigidum*
Præneſte, ſeu Tibur [17] ſupinum,
Seu [18] liquidæ placuere Bajæ.
Veſtris [19] amicum fontibus & choris,
Non me [20] Philippis verſa acies retro,
[21] *Devota non extinxit arbos,*
Non Sicula [22] Palinurus unda.
[23] *Utcunque mecum vos eritis, libens*
[24] *Inſanientem navita Boſporum*
Tentabo, & [25] arentes arenas
Littoris Aſſyrii viator.
Viſam [26] Britannos hoſpitibus feros,

5 Quos lucos aquæ jucundæ prætereffluunt, & in quibus gratæ ſpirant auræ.
6 Ordo eſt & ſententia, Palumbes fabuloſæ, (id eſt, palumbes de quibus poëtæ multa fabulantur) me puerum ludo fatigatum & ſomno victum texere & cooperuere nova fronde (id eſt. fronde recenti & viridi) in Vulture Appulo, (id eſt, in Vulture monte Apuliæ) extra limen Apuliæ altricis, id eſt, matricis meæ & ſoli natalis. 7 Acheronia eſt urbs Lucaniæ admodum parva, in ſublimitate montis poſita, ideo quæ eam nido comparat, vel per nidū domum propriam ſignificat.
8 Bantina eſt oppidum Apuliæ paſcuis abundans.
9 Ferentum eſt urbs humili & depreſſa valle poſita.
10 Admirabile præſagium omnibus, quo pacto dormirem corpore tuto, &c.
11 Quod premerer lauro ſacra, id eſt, lauro Apollini dicata, quæ quidem laurus præſagiebat eum futurum Poëtam. 12 Et myrto comportata à palumbibus, quæ Veneri conſecrata ſignificabat eum res amatorias cantaturum. 13 Non ſine divino numine ego infans impavidus. 14 Ubicunque fuero, ô Camœnæ veſter ſum. 15 In montes excelſos Sabini vehor 16 Non ideo frigidum, quia Præneſte in monte poſitum eſt, ſed propter frigidas aquas ibi è fontibus profluentes ad varios morbos ſalutares. 17 In aſcenſu montis conſtitutum. 18 Bajæ eſt urbs Campaniæ aquis calidis nobilitata. 19 Ordo eſt: me amicum veſtris fontibus & choris non extinxit Philippis acies verſa retro, non arbos, &c. 20 Philippi eſt urbs in Theſſalia, ubi verſus erat in fugam Bruti & Caſſii exercitus, in quo bello Horatius erat Tribunus militum. 21 Arbor ſcelerata. vide Ode 13. lib. 2. 22 Promontorium Lucaniæ ſic denominatum à Palinuro navis Æneæ gubernatore, ubi Horatius in ſummo periculo eſt verſatus, quum ex bello Philippenſi in Italiam rediret. 23 Quandocunque. 24 Mare Boſporum æſtuoſum. vide Ode 13. & ult. lib. 2. 25 Arenas calentes.
26 Britanni (inquit Acron) hoſpites mactabant pro hoſtia. feri igitur & inhoſpitales tunc temporis erant. neque id mirum: nam ut à ſole longe diſtabant, ſic certe quamdiu illorum montibus divina gratia non illuxerat, ab omni humanitate, clementia, manſuetudine, & id genus virtutibus, procul aberant. Verum ubi deus (cujus providentia in regnorum mutationibus eſt admirabilis) pro ſua miſericordia hanc gentem ad fidem Chriſtianam vocavit, ſenſim evanuit feritas, indies exulavit immanitas, corruit crudelitas, omnis barbaries in exteras (neſcio quas) nationes tranſmigravit. & Britannia (quæ à noſtro Poëta hic dicitur fera) facta eſt gens perhumana, hoſpitalis, liberalis, comis, atque affabilis.

Et lætum equino sanguine [27] *Concanum*:
Visam pharetratos [28] *Gelonos*,
[29] *Et Scythicum inviolatus amnem.*
Vos [30] *Cæsarem altum, militia simul*
Fessas cohortes [31] *abdidit oppidis,*
Finire quærentem labores
[32] *Pierio recreatis antro.*
Vos [33] *lene consilium & datis, & dato*
Gaudetis almæ. scimus ut [34] *impios*
Titanas immanemque turmam
Fulmine sustulerit [35] *caduco*,
Qui terram [36] *inertem, qui mare temperat*
Ventosum, & urbes, regnaque [37] *tristia*,
Divosque, mortalesque turbas
Imperio regit [38] *unus æquo.*
[39] *Magnum illa terrorem intulerat Iovi*
Fidens juventus horrida brachiis,
[40] *Fratresque tendentes* [41] *opaco*
Pelion imposuisse Olympo.
Sed quid [42] *Typhœus, & validus Mimas*,
Aut quid [43] *minaci Porphyrion statu*,
Quid Rhœcus, [44] *evulsisque truncis*
Enceladus jaculator audax
Contra sonantem Palladis [45] *ægida*
Possent ruentes? [46] *hinc* [47] *avidus stetit*
Vulcanus, hinc matrona Iuno, &
Nunquam humeris [48] *positurus arcum*,
Qui [49] *rore puro Castaliæ lavit*
[50] *Crines solutos, qui* [51] *Lyciæ tenet*
Dumeta, [52] *natalemque sylvam*
Delius & Patareus Apollo.
[53] *Vis consili expers mole ruit sua*:
[54] *Vim temperatam di quoque provehunt*
In majus: *iidem odere vires*
Omne nefas animo [55] *moventes.*

27 Concani erant Hispani, vel (ut alii volunt) Thraces, quibus sanguis ex equini cruris venis subtractus & lacti commixtus potus erat familiaris. 28 Scythiæ populum sagittis potentem, vide Ode 20. lib. 2. 29 Et inviolatus i. salvus Musarum præsidio visam Tanaim. 30 Cæsarem magnum & triumpho sublimem. Ordo est, Vos recreatis Pierio antro Cæsarem quærentem finire labores, simul atque abdidit oppidis cohortes fessas militia. 31 Simul ut in hibernis cõstituit exercitum propter anni tempus ad bellum gerendum ineptum, 32 Antro Musis sacro & secreto. i. vos Cęsarẽ oblectatis arte poëtica. 33 Consilium ab immanitate remotum, quo usus est Cæsar in subjugandis barbaris. 34 Gigantes cum diis belligerantes. 35 Fulmine in caput Titanum cadente. 36 Terram immobilem. 37 Sedem inferorum, ubi omnia sunt tristia. 38 Solus Jupiter. 39 Ordo est, illa juventus horrida fidens brachiis magnum terrorem intulerat Jovi. 40 Gigantes ex terra nati contendentes montem monti imponere. 41 Olympo umbroso. 42 Typhœus, Mimas, Porphyrion, Rhœcus, Enceladus sunt nomina gigantum. 43 Ingenti statura. 44 Enceladus tam fuit robustus, ut arbores eradicatas jacularetur in hostes. 45 Contra Minervæ clypeum, quo Jupiter etiam usus est contra gigantes. Contra Jovis sapientiam nil possunt gigantes. 46 Ex parte Jovis in hac pugna. 47 Vulcanus dicitur avidus propter ignis acitatem, vel quia pugnæ est avidus. 48 Apollo, qui semper arcum gestat. 49 Aqua sincera fontis Castalii, sic dicti à Castalia puella, quam Apollo adamavit. 50 Crines humeris sparsos. 51 In Lycia fons est Castalius. 52 Sylvam, in qua natus est Apollo, dictus Patareus à Patara Lyciæ civitate, ubi maxime colebatur. 53 Robur corporis sine prudentia suo labitur impetu. 54 Vires consilio gubernatas dii augent. 55 Vires cogitantes iniquitatem.

Testis mearum [56] *centimanus Gyges*
Sententiarum notus, & [57] *integræ*
Tentator [58] *Orion Dianæ,*
Virginea domitus sagitta.
[59] *Injecta monstris terra dolet suis:*
Mæretque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum: nec peredit
Impositam celer ignis [60] *Ætnam:*
[61] *Incontinentis nec Tityi jecur*
Relinquit ales, [62] *nequitiæ additus*
Custos: amatorem trecentæ
[63] *Pirithoum cohibent catenæ.*

56 Briareus, de quo vide Od. XVII. lib. 2. 57 Castæ Dianæ. 58 Orion venator stuprare conatus Dianam, ejus sagittis est confossus. 59 Ordo est. Terra mater, imposita monstrosis gigantibus suis filiis, dolet & mœret suos partus esse fulmine missos ad Orcum, i. ad Plutona supra modum pallidum & inferno colore fœdatum. 60 Siciliæ montem Encelado giganti injectum. 61 Nec vultur relinquit perdere jecur Tityi luxuriosi, qui Latonæ stuprum inferre conatus est. 62 Intemperantiæ suæ appositus custos, ut ei fit infestus. 63 Ixionis & Diæ filium; amatorem Proserpinæ, quam rapere quum tentaret Pirithous, catenis dicitur implicitus esse apud inferos.

Ode V.

Divi Augusti laudes. Crassi vituperium, Reguli constantia, & ad Pœnos reditus.

[1] *CŒlo tonantem credidimus Iovem*
Regnare: [2] *præsens divus habebitur*
Augustus, adjectis Britannis
[3] *Imperio, gravibusque Persis.*
Milesne [4] *Crassi,* [5] *conjuge barbara*
[6] *Turpis maritus vixit? & hostium*
([7] *Prô curia, inversique mores!)*
Consenuit socerorum in armis,
Sub rege Medo, [8] *Marsus & Appulus,*
[9] *Anciliorum, nominis & togæ*
Oblitus, [10] *æternaque Vestæ,*
[11] *Incolumi Iove, & urbe Roma?*
[12] *Hoc caverat mens provida Reguli,*
Dissentientis [13] *conditionibus*

1 Ut tonitrua demonstrant Jovem esse cœli regem, sic Cæsaris victoriæ divinitatem ejus arguunt, 2 Dum est in vivis. 3 Imperio Rom. additis Britannis, qui ab Augusto per Drusum privignum superati sunt. 4 Propter Crassi cladem Persæ vel Parthi graves & perniciosi habeantur, qui tamen Augusto facile cesserunt, signaque militaria Crasso & M. Antonio adempta reddiderunt. 5 Cum conjuge alienigena. 6 Ut servus & captivus vixit? 7 O Senatus, vel ô curia, quam indignas res passa es contra majestatem populi Rom. & ô mores quam inversi & corrupti estis ut Rom. milites jam barbaris serviant, qui iis olim dominari solebant. 8 Marsi & Appuli inter Rom. milites erant clarissimi, qui cum Crasso superati & capti, uxores acceperunt à Medis & Persis, ut ibi velut in propriis sedibus omnem ætatem agerent. 9 Ignavi erant milites sub Crasso, qui oblivíscerentur ancilia; scuta brevia numero duodecim in æde Martis servata, ex quibus unum de cœlo lapsum credebatur. nam datum est pro oraculo, ibi fore Imperium, ubi fuisset ancile. ancilia hic pro virtute ponuntur, toga pro dignitate. 10 Æterni ignis, qui in templo Vestæ à virginibus custoditus nunquam extinguebatur. 11 Salvo Capitolio, quæ Jovis erat sedes. q. d. non deserta urbe à suis diis. turpe igitur militibus Rom. ut sub armis hostilibus senescerent. 12 Rugulus hoc providerat, ne quis suo exemplo spem vitæ in captivitate poneret. 13 A conditionibus fœdis, noluit enim Regulus captivos Afrorum pro se reddi.

Fœdis,

· *Fœdis*, [14] *& exemplo trahenti*
Perniciem veniens in ævum:
Si non periret immiserabilis
Captiva pubes. [15] *Signa ego* [16] *Punicis*
Affixa delubris, & arma
Militibus sine cæde (dixit)
Direpta vidi: vidi ego civium
[17] *Retorta tergo brachia libero:*
[18] *Portasque non clausas*, [19] *& arva*
Marte coli populata nostro.
[20] *Auro repensus scilicet acrior*
Miles redibit. flagitio additis
[21] *Damnum, neque amissos colores*
[22] *Lana refert medicata* [23] *fuco:*
Nec vera virtus, quum semel excidit,
[24] *Curat reponi deterioribus.*
[25] *Si pugnat extricata densis*
Cerva plagis, erit ille fortis
[26] *Qui perfidis se credidit hostibus:*
[27] *Et Marte Pœnos proteret altero,*
Qui lora restrictis lacertis
Sensit [28] *iners, timuitque mortem.*
[29] *Hic unde vitam sumeret inscius,*
Pacem duello miscuit. ô pudor!
O magna Carthago probrosis
[30] *Altior Italiæ ruinis!*
[31] *Fertur pudica conjugis osculum,*
Parvosque natos, [32] *ut capitis minor,*
Ab se removisse, & virilem
[33] *Torvus humi posuisse vultum,*
Donec labantes consilio patres
Firmaret [34] *autor nunquam alias dato,*
Interque mœrentes amicos
Egregius properaret [35] *exul.*
[36] *Atqui sciebat quæ sibi barbarus*
Tortor pararet. non aliter tamen

14 Et dissentientis, ab exemplo quod traheret perniciem in posterum tempus, nisi pubes captiva periret immiserabiiis. i. sine misericordia. nam tali exemplo milites deinceps ignavius pugnarent. 15 Hæc est Reguli Oratio in Senatu Romæ habita. *genus est deliberativum.* 16 Ego vidi arma Africanis templis affixa, quæ nostri milites hosti tradiderunt sine cæde. 17 Vidi brachia Rom. revincta tergo quondam libero. 18 Portas Carthaginis apertas. quod arguit Carthaginensium securitatem. 19 Et vidi eos agros coli, qui fuerant à nobis antea devastati. 20 Scilicet miles auro redemptus, ad pugnam fortior redibit. Ironia est. 21 Turpitudinem damno cumulatis, dū milites ignavos auro redimitis. 22 Candida lana alio colore tincta non resumit candorem genuinum amissum. 23 Colore, fucus herba est, qua tinguntur vestes. 24 Vera virtus non solet restitui aut reparari ab iis qui corrupti jam ac depravati sunt. 25 Si fieri potest ut cerva retibus expedita pugnare audeat. 26 Qui hostium potestati se permisit. 27 Et altero prælio Carthaginenses subiget is, qui lora, &c. 28 Ignavus. 29 Hic miles nesciens vitam armis, non deditione esse retinendam, pacem cum bello confudit: nam in ardentissima pugna tanquam in pace se hostibus credidit. 30 Nobilior turpibus Italiæ ruinis. 31 Regulus dicitur à se removisse, i. non admisisse conjugis osculum. 32 Ut capite diminutus, id est, ut servus factus per captivitatem. 23 Et dicitur torvo vultu oculos in terra defixos habuisse, donec consilio nunquam alias dato. i. donec argumentis inauditis firmaret patres labantes dubitantesque. 34 Suasor sive monitor. 34 Exul per captivitatem egregius, id est, nunquam satis laudatus. 36 Non ignorabat Regulus se ad exquisita supplicia proficisci. Cic. de Off. l. 3.

Dimovit

Dimovit [37] *obstantes propinquos,*
Et [38] *populum reditus morantem,*
Quam si clientum longa negotia
[39] *Dijudicata lite relinqueret,*
[40] *Tendens Venafranos in agros,*
Aut Lacedæmonium [41] *Tarentum.*

37 Amicos contradicentes precantesque ne ad hostes rediret. 38 Populum, qui reditum suum tardabat. 39 Lite finita & sententia pronunciata. 40 Iter habens Venafranum Campaniæ civitatem animi relaxandi gratia. Vide Ode 6. lib. 2. 41 Oppidum à Phalanto Lacedæmonio conditum.

AD ROMANOS, DE MORIBUS sui sæculi corruptis.

Ode VI.

[1] *DElicta majorum immeritus lues*
Romane, donec templa [2] *refeceris,*
Ædesque labentes deorum, &
[3] *Fœda nigro simulachra fumo.*
[4] *Dis te minorem quod geris, imperas.*
[5] *Hinc omne principium,* [6] *huc refer exitum.*
Dî multa [7] *neglecti dederunt*
[8] *Hesperiæ mala luctuosæ.*
Iam bis [9] *Monæses, & Pacori manus*
Non auspicatos contudit impetus
Nostros: & adjecisse prædam
Torquibus exiguis [10] *renidet.*
Pæne occupatam [11] *seditionibus*
Delevit urbem [12] *Dacus & Æthiops:*
Hic [13] *classe formidatus,* [14] *ille*
Missilibus melior sagittis.
[15] *Fœcunda culpæ sæcula, nuptias*
Primum inquinavere, & genus, & domos,
[16] *Hoc fonte derivata clades*
In patriam populumque fluxit.
Motus doceri gaudet [17] *Ionicos*
Matura virgo, & [18] *fingitur artibus*
Iam nunc, & incestos amores
[19] *De tenero meditatur ungui.*
[20] *Mox juniores quærit adulteros*
[21] *Inter mariti vina:* [22] *neque eligit,*

1 Ob culpam majorum dabis pœnas, quas non es meritus. 2 Donec reædificaveris vel reparaveris templa deorum decidentes. 3 Simulachra situ vetustatis sordentia. 4 Quia Deos colis, idcirco imperas Romane. 5 A pietate in Deos tuum habes initium. 6 Ad Deos neglectos tuas refer calamitates. Alii hunc versum sic interpretantur, ut sit sensus, in exordio rerum Deos invoca: eisdē in exitu gratias agito. 7 Dii minus studiose culti. 8 Italię lugubri. 9 Monæses & Pacorus Parthorum reges bis, i. primo Crassum, secundo Labienum cum omni exercitu deleverunt, nostrosque conatus inauspicatos (i. quia contempsimus auspiciorum necessariam veritatem) inanes reddiderunt. 10 Gaudet se adjecisse prædam aureis suis torquibus, qui ante nos devictos erant exigui, jam vero facti sunt ampliores. 11 Bellis civilibus. 12 Scythæ & Ægyptii sub Antonio & Cleopatra. 13 Classe, quam Cleopatra instruxerat. 14 Ille Dacus Scytha multo peritior in mittendis sagittis. 15 Sæcula, in quibus homines assidue culpam committunt. 16 Ex adulteriis. 17 Saltationes lascivas, quas primum Iones invenerant. 18 Docetur corpus molliter movere & saltare secundum artem. 19 A teneris annis discit & exercet amores flagitiosos. 20 Post nuptias celebratas quærit amatores marito suo juniores, i. robustiores. 21 Inter epulas nuptiales. 22 Nullum adhibet delectum.

Cui

Cui donet [23] *impermissa raptim*
Gaudia, [24] *luminibus remotis:*
[25] *Sed jussa coram non sine conscio*
Surgit marito, seu vocat [26] *institor,*
Seu navis Hispanæ [27] *magister,*
[28] *Dedecorum pretiosus emptor.*
[29] *Non his juventus orta parentibus*
Infecit æquor sanguine Punico:
[30] *Pyrrhumque & ingentem cecidit*
[31] *Antiochum, Annibalemque dirum:*
Sed rusticorum [32] *mascula militum*
Proles, [33] *Sabellis docta ligonibus*
[34] *Versare glebas, & severæ*
Matris ad arbitrium recisos
[35] *Portare fustes, sol ubi montium*
[36] *Mutaret umbras, & juga demeret*
Bobus fatigatis, amicum
Tempus [37] *agens abeunte curru.*
[38] *Damnosa quid non imminuit dies?*
Ætas parentum pejor avis tulit
Nos nequiores, [39] *mox daturos*
Progeniem vitiosiorem.

23 Illicitas stupri voluptates. 24 Lucernis remotis, ne sint testes pollutæ verecundiæ. 25 Sed veluti publica meretrix ab adultero arcessita è lecto surgit vidēte & consentiente marito, qui tanquam leno pretium concubitus accipit. 26 Negotiator. 27 Nauclerus. 28 Flagitiorum emptor liberalis. 29 Non tam libidinosis parentibus nati sunt illi Rom. qui navali bello Pœnos superarunt. vide Od. 12, lib. 2. 30 Epirotarum regem à Curio Fabricioque in Lucania victum. 31 Syriæ Regem à M. Acilio superatum. 32 Proles virilis, non effœminata. 33 Sabinis, pro quibusvis ligonibus & ferramentis rusticis. 34 Arare. 35 Portare lignum domum post laborem finitum, ad ignem alendum, si matres severæ sic juberent. 36 Vespertinam Sol descendens mutat umbras. 37 Adducens tempus gratum (id est, noctem in qua quiescimus) curru suo, in quo vehitur, recedente. 38 Dies (i. tempus) omnibus rebus damnum & interitum afferens, qui non consumit? 39 Paulo post. hic observa elegantem gradationem in tribus versiculis. Avis parentes, parentibus nos, nobis nostri liberi sunt deteriores.

AD ASTERIEN. *Ode* VII.

Consolatur eam de viri sui absentia mœstam, monetque, ut fidem conjugalem, ei datam, servet.

[1] *Quid fles Asterie, quem tibi candidi*
Primo restituent vere Favonii
[2] *Thyna merce beatum,*
Constanti juvenem fide
Gygen? Ille [3] *notis actus ad Oricum,*
[4] *Post insana Capræ sidera, frigidas*
Noctes non sine multis
[5] *Insomnis lachrymis agit.*

1 Ordo est & sensus. O Asterie, quid fles? i. quid flendo desideras Gygen juvenem constanti fide, quem Thyna merce beatum candidi Favonii. i. sereni venti occidentales primo vere tibi restituent. 2 Locupletatum merce advecta è Cilicia. 3 Notis actus. i. quibuslibet ventis compulsus ad Oricum, urbium primam in Epiro. 4 Post magnas tempestates Capræ occasu excitatas. 5 Non dormiens.

 6 *Atqui*

[6] *Atqui sollicitæ nuntius hospitæ,*
Suspirare Chloën, & miseram tuis
Dicens ignibus uri,
Tentat mille vafer modis :
Ut Prœtum mulier perfida credulum
Falsis impulerit [7] *criminibus, nimis*
Casto Bellerophonti
[8] *Maturare necem, refert.*
[9] *Narrat pæne datum Pelea tartaro,*
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens :
Et peccare docentes ,
Fallax historias monet:
Frustra, nam scopulis surdior [10] *Icarî*
Voces audit adhuc integer. at, tibi
Ne vicinus [11] *Enipeus*
Plus justo placeat, cave :
Quāvis non alius [12] *flectere equum sciens*
Æque conspicitur [13] *gramine Martio :*
Nec quisquam citus æque
[14] *Tusco denatat alveo.*
[15] *Prima nocte domum claude :* [16] *neque in vias*
Sub cantum [17] *querulæ despice tibiæ :*
[18] *Et te sæpe vocanti*
Duram, difficilis mane.

6 Ordo est & sensus, atqui vafer nuntius sollicitæ hospitæ (nempe nuntius à Chloë ad virum tuum missus) tentat illum mille modis, dicens , Chloën miseram suspirare & uri tuis ignibus (i. uri eo amore quo tu virum tuum complecteris) & refert ut perfida mulier (sc. Antea) impulerit Proetum credulum falsis criminibus maturare necē casto Bellerophonti. 7 Criminationibus. 8 Accelerare mortem. 9 Ordo est. & nuntius Chloës narrat Pelea pæne datum tartaro (i. Pelea prope occisum fuisse) dum abstinens fugit Magnessam Hippolyten sed frustra. 10 Scopulis Icarii maris surdior audit integer (i. incorruptus) ita ut verbis nuntii à Chloè missi non commoveatur , sed continens eamq; contemnens permaneat. 11 Nomen est vicini libidinosi, qui eā amabat. 12 Æque peritus in equitandi scientia. 13 In campo Martio, ubi se exercebat Rom. juventus, ut equo uti bene scirent. 14 Tiberino fluvio, qui Tusciam à Sabino dividit. 15 Noctis initio. 16 Neque in vias deorsum despice ex alto. 17 Querentis se immerito abs te contemni. 18 Denique ô Asterie mane inexorabilis Enipeo, te ferream & sævam vocanti.

AD MECOENATEM. *Ode* VIII.

Quum uxorem non habeat, nihilominus Kalendas Martias cur celebret , Mecœnas mirari non debet.

[1] M*Artiis* [2] *cœlebs quid agam* [3] *Kalendis ,*
Quid velint flores, & [4] *acerra thuris*
Plena, miraris, [5] *positusque carbo in*
Cespite vivo ,
Docte sermones [6] *utriusque linguæ :*
Voveram dulces epulas & [7] *album*

1 Ordo est. Mecœnas docte sermones utriusq; linguæ , tu miraris, quid ego cœlebs agam Martiis Kalend. 2 Sine uxore. 3 Kalendis, quas mariti celebrabant , ut uxores castas & pudicas haberent domi. 4 Thuribulum vel patera fictilis , quæ arcula est in qua thus ponebatur. 5 Ignis paratus super aram ex vivo cespite erectam. vide Ode 19 lib. 1. 6. Linguæ Græcæ & Latinæ. 7 Diis superis alba victima, inferis nigra immolabatur.

Libero

Libero caprum, prope [8] *funeratus*
Arboris ictu.
Hic dies, [9] *anno redeunte festus,*
[10] *Corticem astrictum pice dimovebit*
Amphoræ fumum bibere [11] *instituta*
[12] *Consule Tullo.*
Sume Mecænas cyathos amici
[13] *Sospitis centum:* [14] *& vigiles lucernas*
Profer in lucem: procul omnis esto
[15] *Clamor & ira.*
Mitte civiles [16] *super urbe curas.*
Occidit Daci [17] *Cotisonis agmen:*
[18] *Medus infestus sibi luctuosis*
Dissidet armis:
Servit Hispanæ vetus hostis oræ
[19] *Cantaber, sera domitus catena:*
Iam Scythæ [20] *laxo meditantur arcu*
Cedere campis.
[21] *Negligens ne qua populus laboret,*
Parce [22] *privatus nimium cavere: &*
[23] *Dona præsentis rape lætus horæ, ac*
[24] *Linque severa.*

8 Prope morti datus, casu arboris in caput suum procumbentis. vide Ode 13. lib. 2. 9 Anno vertente, i. singulis annis. 10 Corticem pice illitum. i. superius picatum. 11 Amphoræ quæ cœpta est fieri fumosa. i. vetusta. intelligit vinum valde vetustum in utribus ita exsiccatum, ut depromi non posset, neque bibi nisi aqua dilutum. 12 In amphoræ fundo nomen Consulis scribebant, quando vinum in cella vinaria erat repositum, ad significandam vini ætatem. vide Ode xx. lib. 1. 13 Amici incolumis & salvi ab arboris illius casu. 14 Et producito vigiles. i. accendas lucernas in lucem. i. totam noctem compotemus. 15 Vide Ode 27. lib. 1. 16 De urbe. 17 Cotison rex fuit Dacorum, quos Octavianus superavit. 18 Medi seditionibus civilibus inter se dissentiunt. 19 Cantabri populi erant Hispaniæ, quos bellum sex annos cum Romanis gerentes devicit Agrippa. 20 Remisso arcu. i. armis depositis. 21 Negligens esto, non sollicitus ne in re aliqua populus periclitetur. 22 Quum magistratum non geras, parce, id est, noli nimium curare remp. 23 Rape quod præsens hora donat. 24 Omitte res serias.

AD LYDIAM. *Ode* IX.

Dialogus est de præteritis amoribus eisdemque renovandis.

HO. [1] D*onec gratus eram tibi,*
[2] *Nec quisquam potior brachia candidæ*
Cervici juvenis dabat,
Persarum [3] *vigui rege beatior.*
LY. *Donec non alia magis*
[4] *Arsisti, neq; erat Lydia* [5] *post Chloën:*
[6] *Multi Lydia nominis*
Romana vigui clarior [7] *Ilia.*
HO. *Me nunc* [8] *Thressa Chloë regit,*
Dulces docta [9] *modos, & citharæ sciens:*
Pro qua non metuam mori,

1 Quamdiu.
2 Quem pluris faceres.
3 Florui, vixi.
4 Quamdiu non alienam magis amasti.
5 Neque erat Lydia minus dilecta quam Chloë.
6 Ego Lydia magnæ famæ.
7 Romuli matre.
8 Chloë ex Thracia mihi imperat & me habet.
9 Musicæ numeros.

10 Si

[10] *Si parcent animæ fata superstiti.*
LY. [11] *Me torret face mutua*
Thurini [12] *Calais filius Ornithi;*
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent [13] *puero fata superstiti.*
HO. [14] *Quid si prisca redit Venus?*
Diductosque jugo cogit aheneo?
Si flava [15] *excutitur Chloë?*
[16] *Rejectæque patet janua Lydiæ?*
LY. *Quanquam sydere pulchrior*
[17] *Ille est, tu levior* [18] *cortice, &* [19] *improbo*
Iracundior Adria:
Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

10 Si mea morte assequar, ut sit mihi superstes, quasi diceret: Chloën animæ suæ esse dimidium. 11 Ordo est, Calais filius Thurini Ornithi torret me face mutua, id est, amore mutuo me urit 12 Calais est nomen amantis, qui fuit ex Thurio civitate in sinu Tarentino.
13 Calai, 14 Quid si Venus intermissa redit, nosq; discordes copulat jugo aheneo. i. amore indissolubili? 15 Quid si Chloë ejicitur è pectore meo? 16 Lydię repudiatæ. 17 Calais. 18 Levior subere, quod ob levitatem fertur super aquas. 19 Æstuoso mari Adriatico. vide Od. 33, lib. 1.

IN LYCEN. *Ode* x.

Lycen monet, ut posita duritie sibi supplici parcat.

1 *Extremum Tanaim si biberes Lyce,*
Sævo nupta viro, me tamen asperas
[2] *Porrectum ante fores objicere incolis*
Plorares Aquilonibus.
Audis quo strepitu janua, quo [3] *nemus*
Inter pulchra situm tecta [4] *remugiat*
Ventis? [5] *& positas ut glaciet nives*
Puro numine Iupiter?
Ingratam Veneri [6] *pone superbiam:*
[7] *Ne currente retro funis eat rota.*
[8] *Non te Penelopen difficilem procis,*
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec [9] *tinctus viola pallor amantium,*
[10] *Nec vir Pieria pellice saucius*
Curvat, [11] *supplicibus tuis*
Parcas, [12] *nec rigida mollior esculo,*
Nec Mauris animum mitior anguibus

1 O Lyce, si extremam Schytiæ fluvium biberes. i. si barbara esses & Schytiæ nupta. 2 Me dormientem ante tuas fores, mihi quidem asperas & iniquas, non patereris, imo plorares me (inquam) exponere ventis Septentrionalibus, qui in Schytia oriuntur. 3 Viridarium. 4 Resonet. 5 Et quomodo Jupiter. i. æther convertit in glaciem nives demissas puro numine. i. aperto & sereno cœlo? 6 Abjice & depone superbiam. 7 Ne fortuna, quæ nunc tibi favet, retrocedat. Similitudo est ducta à rotis fune circumactis, quo rupto rotæ retro currunt. 8 Tu non es Penelope uxor Ulyssis, quę in procos fuit sæva & difficilis. Tyrrhenus. i. Italus pater non genuit te talem. 9 Color pallidus, violacei coloris particeps, 10 Et quamvis maritus tuus Pieriæ fidicinæ amore captus, non te flectit in amorem meum. 11 Miserere tamen mei supplicis tui. 12 Quę neque esculo es flexibilior nec mitior animum. i. nec mitiorem habes animum, quam serpentes Mauritaniæ,

[13] *Non*

13 *Non hoc ſemper erit liminis aut* [14] *aqua*
Cœleſtis patiens latus.

13 Non ſemper ero juvenis, ut poſſim ſuper limen januæ tuæ cubare, idque cœlo pluvioſo. noli igitur occaſionem amoris mei potiundi præterire.
14 Pluviæ.

AD MERCURIUM. *Ode* XI.

Mercurium rogat, ut cantus ſibi dictet, quibus animum Lydes flectat in ejus amorem, propoſita Danaidum fabula.

[1] M*Ercuri (nam te docilis magiſtro*
Movit [2] *Amphion lapides, canendo)*
Tuque [3] *teſtudo, reſonare ſeptem*
[4] *Callida nervis :*
([5] *Nec loquax olim, neque grata, nunc &*
Divitum menſis & amica [6] *templis)*
Dic modos, Lyde quibus [7] *obſtinatas*
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa [8] *trima campis,*
Ludit [9] *exultim :* [10] *metuitque tangi,*
[11] *Nuptiarum expers, & adhuc protervo*
[12] *Cruda marito.*
Tu potes tigres comiteſque ſylvas
Ducere, & rivos celeres [13] *morari.*
Ceſſit [14] *immanis tibi* [15] *blandienti*
Ianitor aulæ
Cerberus, quamvis furiale centum
Muniant [16] *angues caput ejus, atque*
[17] *Spiritus teter* [18] *ſanieſque manet*
Ore trilingui.
Quin & [19] *Ixion* [20] *Tityoſque vultu*
[21] *Riſit invito :* [22] *ſtetit urna paulum*
Sicca, dum grato Danai [23] *puellas*
Carmine mulces.
[24] *Audiat Lyde ſcelus atque notas*
Virginum pœnas, & inane lymphæ
[25] *Dolium fundo pereuntis imo,*
[26] *Seraque fata,*

1 Ordo eſt. ô Mercuri dic modos, quibus Lyde obſtinatas aures applicet nam te magiſtro docilis Amphion movit lapides canendo, &c 2 Amphion Jovis ex Antiopa filius citharæ cantu traxit poſt ſe lapides, ex quibus muri Thebani ſunt extructi. 3 Ex qua teſtudine Mercurius fecit lyram. 4 Perita, quæ ſcite ſcis reſonare ſeptẽ chordis. 5 Quę non eras ſonora antequam Mercurius te chordis inſtruxiſſet.
6 Deorum ſacris veteres Muſicam adhibebant. 7 Aures contumaces & à me averſas. 8 Equa trium annorũ. 9 Per ſaltationem. 10 Cavet, ne tangatur. 11 Non nupta, ἄγαμος. 12 Immatura viro petulanti. 13 Tardare. alludit ad Orphei fabulam. vide Ode 12. lib. 1. 14 Ingentis & vaſtæ aulæ, quæ omnium mortalium eſt capax. 15 Tibi blande canenti, quum Orpheus ſuam Euridicẽ ab inferis reduceret. 16 Vide Od. 13. lib. 2. 17 Anhelitus niger. 18 Et quamvis atrum venenum, ſeu corruptus humor fluat ex triplici ore. 19 Ixion Junoni ſtuprũ conans inferre, hac pœna apud inferos cruciatur, ut rotę inter ſerpentes alligatus aſſidue & ſine requie circumagatur. 20 Tityos eſt nominativus Græcus. vide Ode 4. hujus lib. 21 Riſit propter lyræ dulcedinem. ſed vultu invito, propter pœnæ acerbitatem. 22 Belides ſuum laborem intermiſerunt, dum tu eas grato carmine oblectas. 23 Danai filias. 24 Audiat Lyde, quas pœnas apud inferos luant, quæ ſuis amatoribus inhumanæ fuerunt. 25 Dolium aquæ vacuum, quia pertuſum eſt & ſine fundo. 26 Fata tarde venientia ad ultionem, ut eo gravius puniant.

Quæ manent culpas etiam sub Orco.
[25] *Impiæ: nam quid potuere majus?*
Impiæ sponsos potuere [28] *duro*
Perdere ferro.
[29] *Una de multis* [30] *face nuptiali*
Digna, perjurum fuit in parentem
[31] *Splendide mendax, & in omne* [32] *virgo*
Nobilis ævum.
Surge (quæ dixit juveni marito)
Surge, ut [33] *longus tibi somnus,* [34] *unde*
Non times, detur: socerum & scelestas
[35] *Falle sorores,*
[36] *Quæ velut nactæ vitulos leænæ*
Singulos (eheu) lacerant, ego illis
[37] *Mollior, nec te feriam, nec intra*
Claustra tenebo.
[38] *Me pater sævis oneret catenis,*
Quod viro clemens misero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.
[39] *I, pedes quo te rapiunt &* [40] *auræ:*
Dum favet nox & [41] *Venus: I, secundo*
Omine: & nostri memorem sepulchro
[42] *Sculpe querelam.*

27 O impiæ sorores: nam quid majus impium potuerunt perpetrare? 28 Crudeli gladio. 29 Hypermnestra ex quinquaginta sororibus sola suo pepercit viro. 30 Honore matrimonii digna, cum facibus enim nuptiæ fiebant Vesperi apud antiquos. 31 Laudabiliter mendax; nam honestum est pro justitia mentiri, in iis præsertim quæ sunt contra Deũ & naturam. 32 Mulier 33 Mors. μακρὸς ὕπνος. 34 A quo. 35 Effuge, λάθανε. 36 Ordo est. quæ velut Leænæ nactæ vitulos (eheu) lacerant singulos. 37 Ego illis humanior nec te occidam, nec clausum tenebo. 38 Esto, quod pater me in vincula conjiciat, vel in exilium pellat, idque classe, ut difficilius sit redire, quod viro, &c. 39 Fugam accelera, sive terra, sive mari iter facere voles. 40 Venti. 41 Amor in te meus. 42 Et scribe Epitaphium, cujus memoria ob vitam tuam servatam, sit sempiterna.

AD NEOBULEN. *Ode XII.*

Neobule Hebri adolescentis amore capta, vitam agit inertem & desidiosam.

[1] *Miserarum est,* [2] *neque amori dare ludum,*
Neque dulci mala vino [3] *lavere: aut* [4] *exanimari, metuentes patruæ verbera linguæ.*
Tibi [5] *qualum Cythereæ puer* [6] *ales,*
Tibi telas, operosæque Minervæ
[7] *Studium aufert, Neobule,* [8] *Liparæi nitor Hebri,*
Eques ipso melior Bellerophonte:

1 O Neobule, miserarum est, id est, miseræ sunt mulieres, quæ in amore non capiunt voluptatem, neque vino sic hilarantur, ut à se pellant curas, & quæ metu examinantur propter patrui objurgationes. solet enim patruus fratris liberos severius reprehendere quam pater ipse. 2 Neque in amore colludere. 3 Diluere curas, à lavo, is, tertiæ conjugationis. 4 Vehementer cruciari. 5 Calathum pro lanificio. 6 Cupido alatus filius Veneris, quæ à monte Cythero dicta est Cytherea. 7 Studium lanificii, cui maxime præest Minerva dea operosa. 8 Pulchritudo Hebri adolescentis, qui fuit ex insula Lipara, eques sane melior ipso Bellerophonte, neque arte pugili, neque cursu pedestri victus.

Neque pugno, neque segni pede victus,
9 *Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis:*
10 *Catus idem* 11 *per apertum fugientes*
Agitato grege cervos jaculari, &
Celer alto latitantem 12 *fruticeto* 13 *excipere aprum.*

9 Simulatque, mox ubi. 10 Ingeniosus vel peritus jaculandi, id est, configendi cervos jaculis. 11 Per campum non arboribus consitum. 12 Ubi frutices crescunt. 13 Celer ad excipiendum aprum. Excipere, verbum est proprium venatorum, qui ex insidiis aprum capiunt incautum.

AD FONTEM BLANDUSIÆ. *Ode* XIII.

Sacrificium Fonti promittit, ejusque amœnitatem summopere commendat.

1 *O Fons Blandusiæ,* 2 *splendidior vitro,*
3 *Dulci digne mero, non sine* 4 *floribus,*
5 *Cras donaberis hœdo:*
Cui frons turgida cornibus
6 *Primis, & venerem & prælia* 7 *destinat,*
Frustra: nam gelidos 8 *inficiet tibi*
Rubro sanguine rivos
9 *Lascivi soboles gregis.*
Te flagrantis atrox hora 10 *Caniculæ*
11 *Nescit tangere: tu frigus amabile*
Fessis vomere tauris
12 *Præbes, & pecori vago.*
13 *Fies nobilium tu quoque Fontium,*
Me dicente cavis impositam ilicem
Saxis: unde loquaces
Lymphæ desiliunt tuæ.

1 Erat hic fons in agro ejus Sabino. 2 Fons lucidior vitro. 3 Digne mero in sacrificiis exhibito. veteres enim fontibus sacrificabant tanquam diis. vide Ode 1. lib. 1. 4 Floribus quibus veteres spargebant fontes, vel, quibus hostias coronabant. 5 Cras tibi hœdus immolabitur. 6 Cornibus nuper natis & erumpentibus. 7 Hœdus quasi deliberat secum & diligit venerem, cui operam det, aliumque hœdum constituit adversarium cum quo possit præliari, sed frustra, nam morte prævenietur & immolabitur. 8 Tinget tibi, id est, in tuum honorem. 9 Gregis luxuriosi. est enim capra animal lascivum. 10 Caniculæ exortus quindecim dies ante Kalendas Augusti ingentes calores infert. 11 Nequit tangere, propter frondes, quæ solis ictus abs te excludunt. 12 Tu frigus suppeditas pecori sitibundo delectabile propter aquæ potum. 13 Tu quoque unus efficieris ex nobilibus fontibus, me canente ilicem cavis impositam saxis, è quibus decurrunt lymphæ tuæ loquaces, id est, cum murmure sonantes.

AD POPULUM ROM.
Ode XIV.

Hæc Ode laudes continet Augusti ex Hispania, devictis Cantabris, revertentis.

[1] *Herculis ritu modo dictus, ô plebs,*
Morte [2] venalem petiisse laurum,
Cæsar, Hispana repetit [3] penates
Victor ab ora.
[4] *Unico gaudens mulier marito*
Prodeat, justis [5] operata divis:
[6] *Et soror clari ducis: & decora*
[7] *Supplice vitta*
Virginum matres, [8] juvenumque nuper
Sospitum. vos ô pueri, & puellæ
Iam virum [9] expertæ, male nominatis
[10] *Parcite verbis.*
Hic dies vere mihi festus [11] atras
Eximet curas: ego nec [12] tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente
[13] *Cæsare terras.*
I, pete [14] unguentum puer, & coronas,
[15] *Et cadum Marsi memorem duelli:*
[15] *Spartacum si qua potuit vagantem*
Fallere testa.
[17] *Dic & argutæ properet Neæræ*
[18] *Myrrhinum nodo cohibere crinem:*
[19] *Si per invisum mora janitorem*
Fiet, abito.
[20] *Lenit albescens animos [21] capillus*
Litium & rixæ cupidos protervæ.
[22] *Non ego hoc ferrem calidus juventa,*
[23] *Consule Planco.*

1 Ordo est. O plebs, Cæsar dictus petiisse laurum venalem morte, modo victor ab Hispana ora repetit penates Herculis ritu, id est, ut olim Hercules, extincto Gerione. 2 Victoriam mortis contemptu emendam: lauro enim coronabantur victores. 3 Domum redit. 4 Matrona casta & pudica, quæ unico marito est contenta, prodeat. 5 Sacra faciens divis. 6 Octavia Augusti soror, Antonii uxor. 7 Et fœminæ supplice vestitu ornatæ. 8 Et matres juvenum, qui nuper è bello salvi redierunt. 9 Nuptæ. 10 A malis verbis seu imprecationibus abstinete. Favete linguis, ut Ode 1. hujus lib. 11 Tristes curas, quæ atram bilem excitare valeant. 12 Civilem furorem. 13 Augusto terrarum imperium obtinente.
14 Unguento homines elegantiores Cæsariem in conviviis madefaciebant.
15 Vinum in cella conditum, cum bello Marsico Italia arderet. 16 Si qua ratione testa vel cadus potuit latere Sparta cum ex Apennino ad Alpes, ab Alpibus in Galliam vagantem, in illo servili bello, quod cum Populo Rom. gessit anno fere xvi, post bellum Marsicum. 17 Dic & Neæræ canoræ fidicinæ, ut properet colligere crinem nodo. id est, religare crinem in nodum, ut veniat semicompta, ad lætitiam repentinam significandum. vide Od. xi. lib. 2. 18 Crinem subflavum myrrhei coloris. vel myrrhino unguento delibutum. 19 Si non statim à janitore admittare, noli esse molestus, sed abito. 20 Quasi dicat: Ego jam vergo ad senectutem, patienter idcirco feram Neæræ contumeliam, sed in juventute ad ultionem devenissem. 21 Canus capillus mitigat animum jam olim litis & rixæ cupidum. 22 Non ferre potuissem fervidus juventute, si me aliquis fastidiret. 23 Consule Planco Horatius fuit annos natus viginti tres. Anno scilicet ab urbe condita 720.

IN CHLORIM. *Ode* XV.

Ut jam vetula, petulantiæ & libidini modum constituat.

[1] *UXor pauperis Ibyci,*
Tandem nequitiæ fige modum tuæ,
[2] *Famosisque laboribus.*
[3] *Maturo propior desine funeri*
Inter ludere virgines,
[4] *Et stellis nebulam spargere candidis.*
[5] *Non, si quid Pholoën satis,*
Et te, Chlori, decet. [6] *filia rectius*
Expugnat juvenum domos,
Pulso Thyas uti concita tympano.
Illam cogit amor [7] *Nothi*
Lasciva similem ludere capreæ:
[8] *Te lanæ prope nobilem*
Tonsæ [9] *Luceriam, non cithara, decent,*
[10] *Nec flos purpureus rosæ,*
[11] *Nec poti vetulam fæce tenus cadi.*

1 Tu Chlori, quæ uxor es pauperis Ibyci, tandem pone modum lasciviæ & obscœnæ libidini. 2 Turpibus & meretriciis laboribus. 3 Desine inter virgines ludere, quum sis propior funeri. i. morti propinqua. 4 Et virginibus formosis te seniculam aridam immiscere. 5 Non, si quid satis Pholoën filiam tuam decet, hoc etiam decet te. 6 Filia tua rectius quam tu ad Juvenum fores ultro currit, inque eas irrumpit, veluti Thyas Bacchi sacerdos tympanorum pulsu concitata. 7 Nothus, est nomen amatoris. 8 Ætas tua lanificio magis apta est quam luxui & ebrietati. 9 Luceria civitas est Apuliæ, circa quam lanæ optimæ tondebantur. 10 Sertum ex rosis. 11 Nec cadi, potati usque ad fæcem, te vetulam decent.

AD MECOENATEM. *Ode* XVI.

Auro omnia patent. Horatius vero contentus est sua sorte, unde beatus exsistit.

INclusum [1] *Danaën terris ahenea,*
Robustæque fores, & vigilum canum
[2] *Tristes excubiæ munierant satis*
Nocturnis ab [3] *adulteris*
Si non [4] *Acrisium, virginis abditæ*
Custodem pavidum, Iupiter & Venus
[5] *Risissent:* [5] *fore enim tutum iter & patens,*
Converso [7] *in precium deo.*
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere [8] *amat saxa, potentius*
Ictu fulmineo. [9] *concidit auguris*
Argivi domus, ob lucrum
[10] *Demersa excidio.* [11] *diffidit urbium*

1 Acrisii filiam. 2 Ab effectis, quod Danaën tristem redderent. 3 A corruptoribus, qui noctu sæpius ambulant. 4 Danaës patrem, qui eam acerrima custodia septam tenebat, quod ab Oraculo responsum tulerat, se ab eo, qui è filia sua nasceretur, interfectum iri. 5 Illusissent. 6 Sciebant fore. 7 In aurum. 8 Solet perrumpere saxa. i. loca munita, quæ viribus expugnari non possunt. 9 Corruit Amphiarai vatis familia, nimirum ipse, & uxor, & liberi, ob monile aureum, quod Eriphile ejus uxor ab Adrasto acceperat. 10 Terræ hiatu absorpta. 11 Refregit vel prostravit.

Portas [12] *vir Macedo, & subruit æmulos*
Reges muneribus. [13] *munera navium*
Sævos illaqueant duces,
Crescentem sequitur [14] *cura pecuniam,*
[15] *Majorumque fames.* [16] *jure perhorrui*
[17] *Late conspicuum tollere verticem,*
Mecœnas, equitum decus.
Quanto quisque sibi [18] *plura negaverit,*
A Dis plura [19] *feret. nil cupientium*
[20] *Nudus castra peto:* [21] *& transfuga divitum*
Partes linquere gestio,
[22] *Contemptæ dominus splendidior rei.*
Quam si, quicquid arat [23] *non piger Appulus*
[24] *Occultare meis dicerer horreis,*
[25] *Magnas inter opes inops.*
Puræ rivus aquæ, sylvaque jugerum
Paucorum, & segetis [26] *certa fides mea,*
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit sorte beatior.
Quanquam nec [27] *Calabræ mella ferunt apes,*
Nec [28] *Læstrygonia Bacchus in amphora*
[29] *Languescit mihi, nec* [30] *pinguia Gallicis*
Crescunt vellera pascuis:
[31] *Importuna tamen pauperies abest:*
Nec, si plura velim, tu dare deneges.
[32] *Contracto melius parva cupidine*
Vectigalia porrigam:
Quam si [33] *Mygdoniis regnum* [34] *Halyattici*
Campis continuem. Multa petentibus
Desunt multa. [35] *bene est, cui deus obtulit*
Parca, quod satis est, manu.

12 Philippus rex Macedoniæ omnia castra expugnari posse dicebat, in quæ asellus auro onustus possit ascendere. 13 Munera irretiunt sævos navium duces. i. piratas, vel, Munera navium. i. merces peregrinæ, quæ navibus ad nos advehuntur, sævos duces illaqueant. 14 Cura servandi. 15 Et majorum divitiarum cupiditas. 16 O Mecœnas equitum ornamentum, ego merito metui caput meum attollere. i. ad summas divitias & nimiam potentiam adscendere. 17 Diffuse celebrem. 18 Pauciora desiderabit. 19 Accipiet. 20 Pauper. O divinum Horatium, quem in hoc utinam Christiani imitarentur! 21 Et tanquam transfuga & fugitivus. 22 Nam magis possidemus ea quæ contemnimus, quam ea, quibus non utimur, si possidemus. 23 Laboriosus. 24 Habere reconditum, 25 Tam deest avaro quod habet, quam quod non habet. 26 Spes indubitata segetis meę, vel, fundus meus fidelis fallit, hoc est, latet eum, vel ignoratur ab eo, qui Africæ imperio fulget, beatiore esse sorte, quam ipsius ingentes opes. sic Lambinus hunc locum (me judice) exponit acutissime. 27 In Calabria sunt flores apibus gratissimi. 28 Amphora Formiana, à Formiis, oppido Campaniæ, ubi suas sedes habuerunt Læstrygones, qui & Cyclopes dicti sunt, olim in Sicilia habitantes.

29 Senescit. 30 Fœcunda vellera. Mart. *Me pinguis Gallia nutrit.* 31 Pauperies molesta & extrema, in qua nulla est requies. 32 Refrænata & coërcita divitiarum cupiditate, melius tributum & vectigal persolvam quam si Lydiam Phrygiæ adjungam, ut sit sensus. Parvo contentus plus possidet, quam qui multum habet. 33 Campis Phrygiis. Mygdon enim Phrygiam tenuit. 34 Regis Lydiæ, Crœsi patris. 35 Bene est ei, cui Deus dedit parca manu, & tamen dedit quantum sufficit ad vitam degendam.

AD ÆLIUM LAMIAM. *Ode* XVII.

Lamiæ nobilitatem laudat, deinde admonet, ut diem crastinum hilariter exigat.

ÆLi, vetusto nobilis ab [1] Lamo,
([2] Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, & nepotum
[3] Per memores genus omne fastos)
Autore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
[4] Princeps, & innantem Maricæ
Littoribus tenuisse [5] Lirin,
[6] Late tyrannus. [7] cras foliis nemus
Multis & [8] alga littus inutili
Demissa tempestas ab Euro
Sternet: aquæ nisi fallit augur
[9] Annosa cornix. dum potes, aridum
[10] Compone lignum: [11] cras genium mero
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis [12] operum solutis.

1 Ab Lamo Formiarum rege & conditore, Neptuni filio. 2 Siquidem hinc.i.ab eo antiquo Lamo. 3 Per fastorum libros, in quibus re annuatim & breviter ad posterorum memoriam notabantur. 4 Primus. 5 Fluvium innantem littoribus Nymphæ Maricæ, uxoris Fauni, influentem scilicet in Minturnas oppidū Campaniæ, ubi Marica colitur. 6 Late regnans, εὐρυκρείων Homer. 7 Ordo est. Cras tempestas demissa ab Euro sternet nemus multis foliis, & sternet littus alga inutili. 8 Alga herba est nullius usus, quam mare ad littus projicit: hinc proverbium, Vilius alga, pro re vilissima & nullius pretii. 9 Cornix diu vivens, quæ sua crocitatione pluvias prognosticatur. 10 Extrue lignum, quod cito flammam cōncipiat ad frigus propulsandum. 11 Cras genium curabis mero & porco duorum mensium ad convivium cum familiaribus habendum, non ut Genio immoles. 12 Cum famulis ab opere vacantibus.

AD FAUNUM. *Ode* XVIII.

Deum sylvestrem, infernum & pestilentem, precatur, ut per suos transiens agros sibi suisque sit propitius.

[1] FAune, Nympharum [2] fugientum amator,
Per meos fines & aprica rura
[3] Lenis incedas, abeasque parvis
Æquus alumnis;
[4] Si tener pleno cadit hœdus anno,
Larga nec desunt Veneris [5] sodali
Vina crateræ, [6] vetus ara multo
Fumat odore,
[7] Ludit herboso pecus omne campo,
Quam tibi non nonæ redeunt Decembres,

1 Fauno (quem Græci Pana appellant) sacrificabant Romani vere ineunte & Nonis Decemb. 2 Fugiunt Nymphæ propter Fauni salacitatem, ne virginitatem amitterent. 3 Precor, ut incedas mitis sine iracundia, utque transeas parvis meis agnis & hœdis innocuus. 4 Siquidem tener hœdus anno completo tibi immolabitur. 5 Cratera idcirco dicitur sodalis vel amicus Veneris, quia sine Cerere & Baccho friget Venus. 6 Ara per multos jam annos tibi instituta. 7 Quasi pecudes sentirent Faunum suum esse custodem; hoc præsertim die, nempe Nonis Decemb. quo tempore Faunalia anniversaria in pratis & sylvis celebrabantur.

[8] *Festus in pratis vacat otioso*
Cum bove pagus.
Inter [9] *audaces lupus errat agnos,*
Spargit agrestes [10] *tibi sylva frondes,*
Gaudet [11] *invisam pepulisse fossor*
Ter pede terram.

8 Pagus tua festa celebrans vacat ab opere. 9 Inter audaces agnos, lupum illo die non metuentes, tui numinis præsidio fretos. 10 In tuum honorem. 11 Invisam propter annuum laborem, quem fossor in terra colenda sustinet. terram pellere, idem valet quod saltare.

AD TELEPHUM. *Ode* XIX.

Reprehendit eum jocose, quod veteres historias describens ea negligat, quæ ad jucunde vivendum pertinent.

1 *Quantum distet ab Inacho*
Codrus, [2] *pro patria non timidus*
Narras, [3] *& genus Æaci,* *(mori,*
Et pugnata [4] *sacro bella sub Ilio:*
5 *Quo Chium pretio cadum*
Mercemur, [6] *quis aquam temperet ignibus,*
7 *Quo præbente domum, & quota*
[8] *Pelignis caream frigoribus, taces.*
9 *Da lunæ propere novæ,*
Da noctis mediæ, da puer, auguris
Murenæ. [10] *tribus aut novem*
Miscentur cyathis pocula [11] *commodis.*
Qui Musas amat [12] *impares,*
[13] *Ternos ter cyathos attonitus petet*
[14] *Vates. tres prohibet supra*
Rixarum metuens, tangere Gratia
15 *Nudis juncta sororibus.*
Insanire [16] *juvat:* [17] *cur Berecynthiæ*
Cessant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
[18] *Parcentes ego dexteras*

1 O Telephe, tu narras (historiam contexens (quot anni intercedant inter Inachum primum Argivorum regem, & Codrum ultimum regem Atheniensium. 2 Codrus pro salute patriæ habitum servilem indutus in medios hostes se immisit, ut incognitus interficeretur. 3 Jovem, Æacum, Peleum, Achillem, Pyrrhum, &c. 4 Sub Ilio à diis instructo. vide Od. 3. hujus lib. 5. Taces, id est, non narras, quo pretio emamus cadum vini Chii, vini optimi & laudatissimi. 6 Quis balneũ calfaciat. nam veteres non nisi loti & uncti discumbebant. 7 Taces cujus domi, & quota hora cœnantes Pelignum frigus luculento foco propulsemus. 8 Pelignum est oppidum apud Samnites, propter montes frigidum. 9 Horat. alloquitur pincernam puerum, quasi jam sit in convivio, dicens puero, Da festinanter lunæ novæ poculum. i. lunæ vespertinæ & orientis, quia ab hoc tempore cœna initium capit. Da noctis mediæ poculum, nam ad mediam noctem cœna producebatur. Da auguris Murenæ cyathum, id est, in honorem Murenæ, qui augurio pollebat. 10 Cum paucissimi sunt convivæ, non pauciores esse debent quam tres, & cum plurimi, non plures quam novem, ne rixæ excitentur ex ebrietate. 11 Cyathis convenientibus cuique suis. 12 Musæ sunt numero novem. 13 Novies bibet. 14 Poeta attonitus & quasi jam stupescens ex nimio vino. 15 Nudæ idcirco finguntur Gratiæ, quia sine fuco esse debent. 16 Juvat me inebriari & furere. 17 Cur cessant soni tibiæ Phrygiæ, quæ sacris Berecynthiæ matris deorum adhiberi consueverat. 18 Manus otiosas à tibiæ cantu, vel parce ministrantes.

Odi. [19] *sparge rosas: audiat invidus*
20 *Dementem strepitum* [21] *Lycus:*
[22] *Et vicina seni non habilis Lyco,*
23 *Spissa te nitidum* [24] *coma,*
Puro te similem Telephe [25] *Vespero,*
26 *Tempestiva petit Chloë:*
Me [27] *lentus Glyceræ* [28] *torret amor meæ.*

19 O puer insperge rosas mensæ. 20 Nostræ hilaritatis indicem. 21 Lycus vicinus. 22 Et strepitum nostrum audiat vicina puella, quæ Lyco seni non est apta. 23 Ordo est. O Telephe tempestiva Chloë petit te nitidum spissa coma & puro similem vespero. 24 Adolescentes densum habent capillum, senes vero caloris defectu calvescunt. 25 Vespertino syderi. 26 Chloë nubilis & viri potens. 27 Languidus amor, qui enre & diu protractus me languore afficit. 28 Interius consumit.

AD PYRRHUM. *Ode* XX.

Ne formosum Nearchum à sua meretricula abstrahat.

NOn vides, quanto [1] *moveas periclo,*
Pyrrhe, Getulæ catulos [2] *leænæ?*
Dura post paulo fugies 3 *inaudax*
Prælia raptor:
Quum per obstantes juvenum catervas
4 *Ibit insignem repetens Nearchum:*
5 *Grande certamen, tibi præda cedat*
Major, an illi.
6 *Interim dum tu celeres sagittas*
Promis 7 *hæc dentes acuit timendos:*
8 *Arbiter pugnæ posuisse nudo*
Sub pede palmam
Fertur, 9 *& leni recreare vento*
Sparsum odoratis humerum capillis:
Qualis aut 10 *Sireus fuit, aut aquosa*
Raptus ab 12 *Ida.*

1 Eripere coneris. 2 Per loænam intelligit puellam, per catulum, Nearchum, per raptorem, Pyrrhum. 3 Timidus raptor. 4 Quum ibit meretricula. 5 Magna contentio erit inter vos, utrum tu vinces an illa. i, uter vestrum Nearcho sit potiturus. 6 Manet poëta in suavissima Allegor. 7 Et dum hæc dentes acuit. 8 Ille Nearchus, quasi pugnæ Judex, dicitur habere in sua potestate victoriam, ut, utri velit, victoriam adjudicet. 9 Et fertur recreare, &c. 10 Rex Naxi, omnium Græcorum qui ad Trojanum bellum venerunt, excepto Achille, formosissimus. 11 Ganymedes. 12 Ida Phrygiæ mons est fontibus abundans, unde duo defluunt fluvii, Scamander & Simois.

AD AMPHORAM. *Ode* XXI.

Jocose eam admonet, ut vinum vetustum in Corvini gratiam effundat, unde occasione oblata vini laudes commemorat.

1 *O Nata mecum consule Manlio,*
2 *Seu tu querelas, sive geris jocos,*
Seu rixam, & insanos amores,
Seu facilem pia testa somnum:

1 O pia testa nata mecum, i. cum ego nascerer Venusii in Apulia. 2 Varii sunt vini effectus, juxta varia hominum temperamenta & ingenia. Exempli causa, si quis biliosus & iracundus natura, paulo liberius bibat, ille suam iracundiam statim declarat; & sic de cæteris.

[3] *Quocunque lectum nomine Massicum*
Servas, moveri digna [4] *bono die ;*
[5] *Descende, Corvino jubente,*
Promere [6] *languidiora vina.*
[7] *Non ille, quanquam Socraticis madet*
Sermonibus, te negligit horridus :
Narratur & prisci [8] *Catonis*
Sæpe mero caluisse virtus.
[9] *Tu lene tormentum ingenio admoves*
Plerumque duro : tu sapientium
[10] *Curas & arcanum jocoso,*
Consilium retegis [11] *Lyæo :*
Tu spem reducis mentibus anxiis,
Viresque: & addis [12] *cornua pauperi,*
Post te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
[13] *Te Liber, & si læta aderit Venus,*
[14] *Segnesque nodum solvere Gratiæ,*
[15] *Vivæque producent lucernæ,*
[16] *Dum rediens fugat astra Phœbus.*

3 Cujuscunque Consulis nomine notaris, & servas vinum Campanum in Massicis montibus natum, electum pro optimo. 4 Die festo. 5 Ex verbo descendendi colligere licet, vasa vinaria tunc temporis in apothecis editioribus fuisse locata, fortasse ut fumosa fierent. 6 Vina vetustate mitiora. 6 Quamvis Corvinus philosophia Socratica sit refertus, non tamen ita erit horridus, ut te negligat, sed magno in honore illi es futura. 8 Catonis virtus. i. ipse prudens Cato vino parce sumpto, hilaris fuisse dicitur. 9 *Laus vini.* per te (ô pia testa) quasi per eculeum & lene tormentum, ingenia severiora explorantur qualia sint. 10 Graviores cogitationes & consilium reconditum vino hilari prodis & in lucem profers. 11 Vino. Lyæus, unum est ex nominibus Bacchi. 12 Addis audaciam & confidentiam. Baccho cornua affinguntur. vide Od. 19. lib. 2. Ordo est. tu addis cornua pauperi, post te (i. postquam te sumpserit) nec trementi apices regum (i. regum majestatem) nec arma militum. 13 O pia testa, Bacchus, Venus, Gratiæ & lucernæ producent te. i. producent convivium, in quo tua procula bibentur totam noctem. 14 Ægre distrahuntur, quos gratiæ conjungunt. 15 Ardentes lucernæ. 16 Dum redit aurora.

IN DIANAM. *Ode* XXII.

Dianæ, cujus officia celebrat, pinum villæ suæ imminentem consecrat.

[1] *Montium custos nemorumque virgo,*
Quæ [2] *laborantes utero puellas*
[3] *Ter vocata audis, [4] adimisque letho*
[5] *Diva triformis:*
[6] *Imminens villæ tua pinus esto :*
Quam per [7] *exactos ego lætus annos,*
[8] *Verris obliquum meditantis ictum*
Sanguine [9] *donem*

1 Diana venatrix per montes vagatur. 2 Parturientes audis. unde appellatur Lucina, quod infantibus in lucem venientibus opem ferat. 3 Numerus ternarius religioni tribuitur. 4 Quæ præstat, ut mulieres salvæ pariant & incolumes. 5 Triplicem personam gerens, in cœlo, in terris, apud inferos, unde triplex sortitur nomen, Lunam, Dianam, Proserpinam. 6 Volo ut pinus sit tua & tibi sacra quæ fundo meo imminet. 7 Per finitos & confectos annos. i. quotannis. 8 Verres est porcus non castratus. 9 Quam pinum ego donem sanguine verris meditantis obliquum ictum. i. conantis morsione obliqua eum vulnerare, à quo cædatur in sacrificium.

AD

AD PHIDILEN. *Ode* XXIII.

Dii puris manibus & conscientia vitæ bene actæ sunt colendi.

COElo [1] supinas si tuleris manus
[2] Nascente luna, rustica Phidile,
Si thure placaris & [3] horna
Fruge Lares, [4] avidaque porca;
Nec pestilentem sentiet [5] Africum
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
[6] Rubiginem, aut dulces [7] alumni
Pomifero [8] grave tempus anno.
[9] Nam, quæ nivali pascitur [10] Algido
[11] Devota, quercus & inter ilices,
Aut crescit [12] Albanis in herbis
Victima, pontificum secures
Cervice [13] tinget. [14] te nihil attinet
[15] Tentare multa cæde [16] bidentium,
Parvos coronantem marino
[17] Rore deos, fragilique myrto.
[18] Immunis aram si tetigit manus,
Non sumptuosa blandior hostia,
Mollibit aversos Penates
[19] Farre pio, & [20] saltente mica.

1 Manus supplices & ad cælum expansas. 2 Luna mater est plantarum, idcirco rusticæ mulieres in novilunio ei sacrificabant. 3 Hujus anni vino novello. 4 Edaci & inexplebili porco. Laribus. i. diis familiaribus porca immolabatur, propterea quod hæc pecus tantum utilis est ad escam, qua familiam abundare optamus. 5 Ventum inferentem vitibus pestem, qua vires sterilescunt. 6 Rubigine nigrescit spica, & fit infœcunda. 7 Dulces liberi. Ordo est aut dulces alumni grave tempus non sentient anno pomifero. i. anni parte pomifera, nempe Autumno, quãdo pueri pomis vehementer delectantur. 8 Tempus pestilens & insalubre. 9 Ordo est. Nam victima quę pascitur nivali Algido inter quercus & ilices, aut quæ crescit in Albanis herbis, tingit secures pontificum cervice. i. Magnæ victimæ à pontificibus sunt immolandæ. 10 In monte nivibus cooperto. 11 Victima ex voto diis promissa. 12 In pascuis Albani montis. 13 Madefaciet. 14 Ordo est. te coronantem parvos deos marino rore & fragili myrto, nihil attinet tentare ipsos deos multa cęde bidentium. 15 Placare parvos deos. i. Lares vel Penates mactando multas bidentes. 16 Ovium bimarum. 17 Rosmarino. 18 Si tua manus immunis à scelere aram tetigit, certe placebit iratos deos, quæ quidem manus nihilo gratior aut acceptior iis fuerit propter sumptuosam hostiam, quam si far aut micam salis offeres. i. Non magna munera, sed mens sincere deos placat. 19 Farre pie oblato. 20 Mica saltante vel crepitante. nam sal igni tactus saltat & crepitat.

IN DIVITES AVAROS. *Ode* XXIV.

[1] INtactis opulentior
Thesauris [2] Arabum, & divitis [3] India,
[4] Cæmentis licet occupes
[5] Tyrrhenum omne tuis & mare Ponticum:

1 Romani Arabes nondum invaserunt. Ordo est. Licet ru opulentior thesauris intactis Arabum & divitis Indiæ occupes mare Tyrrhenum & Punicum tuis cæmentis, tamen tu non expedies animum metu. &c. 2 Ex Arabia proveniunt aromata in omnes partes orbis. 3 India auro, argento lapillisque preciosissimis abundat. 4 Saxis cæsis ad ædificandum in mari. vide Od. 1. 5 Mare Tuscum omne, per Hyperb. exprimit insana ædificia illius sæculi.

[6] Si figit [7] adamantinos
Summis verticibus [8] dira necesſitas
Clavos: non animum metu,
Non mortis laqueis [9] expedies caput.
[10] Campeſtres melius Scythæ,
(Quorum plauſtra vagas rite trahunt domos)
Vivunt, & [11] rigidi Getæ,
[12] Immetata quibus jugera liberas
Fruges & Cererem ferunt:
[13] Nec cultura placet longior annua:
[14] Defunctumque laboribus
Æquali recreat ſorte vicarius.
[15] Illic matre carentibus
Privignis mulier [16] temperat innocens:
Nec dotata [17] regit virum
Conjux, [18] nec nitido fidit adultero.
Dos eſt magna parentium
Virtus, [19] & metuens alterius viri
[20] Certo fœdere caſtitas,
[21] Et peccare nefas, aut pretium eſt mori.
[22] O quiſquis volet impias
Cædes, & rabiem tollere [23] civicam:
[24] Si quæret, pater urbium
Subſcribi ſtatuis, indomitam audeat
[25] Refrænare licentiam, (nefas!
[26] Clarus poſt genitis, [27] quatenus, heu
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.
[28] Quid triſtes querimoniæ,
[29] Si non ſupplicio culpa reciditur?
[30] Quid leges ſine moribus

6 Si fato mors ingrnat, non te liberabunt tuæ divitiæ, quamvis ampliſſimæ. 7 Clavos firmiſſimos & infrangibiles, ut eſt adamas. vide Od. 35. lib. 1. 8 Triſte fatum. 9 Non extricabis caput. 10 Scythæ in campis non domibus babitanres, quæ gens vaga dicta eſt à mutandis paſcuis 11 Getæ propter frigidam regionem dicuntur aſperi, qui carentes rebus ad victum neceſſariis, equas mulgent, & lac earum vaſis exceptum potant. Appellant Græci ἱππημολγοὺς. 12 Quibus jugera nullis metis deſtincta fruges efferunt liberas. i. non unius proprias, ſed omnibus communes. 13 Nec plus ferunt quam ad annum ſufficiat. 14 Ad colendum agrum ſingulis annis ſuccedit alius alii. ſicut eum (qui annum laboravit, ſuiſque laboribus eſt defunctus) vicarius recreet æquali ſorte. i. ſimili labore: nam ipſe quoq; annuum laborem explet. 15 Illic noverca non ſævit in privignos. 16 Parcit. 17 Nec imperat viro, aut domina eſt mariti. Plaut. *Dotem accepi, libertatem vendidi* 18 Nec in ſplendido adultero ponit fiduciam. 19 Et caſtitas nolens ab alio viro tangi. 20 Copula conjugali, in qua fœdus initum eſt, alter alteri fidem ſervat. 21 Et apud eos matrimonii fidem violare eſt nefas. i. non licet: aut ſi violent, pœna adulterii mors eſt. 22 Ex peccandi licentia emanant maleficia, quæ à bono principe legibus ſeveriſſimis ſunt coërcenda. 23 Civilem ſeditionem. 24 Si cupiet hoc hypogramma ſuæ ſtatuæ apponi, ut pater patriæ appelletur. *Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit. Juvenalis.* 25 Comprimere cupiditatem inſatiabilem. 26 Clarus, non apud homines ſuæ ætatis, ſed clarus poſteris fama & nominis gloria futurus, propter ſeveritatis & correctionis leges & inſtituta. 27 Quoniam adeo ſumus invidi, virtutem odimus eorum qui vivi ſunt & incolumes, viros autem virtute præſtantes, quando ſunt morrui, deſideramus, requirimus, extollimus (proh nefas!) 28 Quid triſtes proſunt querelæ? 29 Lex inutilis eſt, ſi de improbis pœnæ non ſumantur. 30 Nihil valent leges ſine moribus. i. ſi cives à pueris non ſunt bene inſtituti atque ad virtutem informati. Ego vero *Mores* hic interpretor cum Varrone, rectum animi propoſitum, & reverentiam cultumque numinis, populi conſuetudine firmatum, quibus rebus cum deſtitutæ ſunt leges, earum inanis ac prope ſepulta vis jacet.

Vanæ

Vanæ proficiunt? si neque fervidis
31 *Pars inclusa caloribus*
Mundi, nec Boreæ finitimum [32] *latus,*
33 *Durataque solo nives*
Mercatorem abigunt? [34] *horrida callidi*
Vincunt æquora navitæ?
Magnum [35] *pauperies opprobrium jubet*
Quidvis & facere & pati,
Virtutisque viam deserit [36] *arduæ.*
37 *Vel nos in Capitolium,*
Quo [38] *clamor vocat & turba faventium:*
Vel nos in mare proximum, (*tile,*
Gemmas, & lapides, aurum & [39] *inu-*
Summi materiam mali,
Mittamus, scelerum si [40] *bene pœnitet;*
Eradenda Cupidinis
Pravi sunt [41] *elementa: & teneræ nimis*
Mentes [42] *asperioribus*
Formandæ studiis. nescit equo rudis
43 *Hærere ingenuus puer,*
44 *Venarique timet ludere doctior,*
Seu Græcos, jubeas [45] *trocho,*
Seu malis vetita legibus [46] *alea*
Quum [47] *perjura patris fides*
Consortem socium fallat & hospitem:
48 *Indignoque pecuniam*
Hæredi properet: scilicet [49] *improbæ*
Crescunt divitiæ. [50] *tamen*
Curtæ nescio quid semper abest rei.

31 Regio zonæ torridæ subjecta. 32 Plaga septemtrionalis. 33 Si nives glacie adstrictæ solo, id est, ad solum, non repellunt mercatorem. 34 Si horrorem æquorum docti & scientes navitæ non formidant. 35 Pauperies putatur probrosa, avaris præsertim. 36 Virtutis via dicitur ardua, vel quia laboriosa est, vel quia homines, efficit claros & deorum similes, 37 Quandoquidem divitiæ sunt bonis moribus impedimento: ergo in Capitolium eas deferamus ad ornatum templi, vel in mare proximum projiciamus, quod suasit olim Crates philosophus. 38 Strepitus popularis. 39 Inutile est aurum, si materia est mali. 40 Si vere pœnitet. 41 Primordia cupiditatis sunt radicitus extirpanda. 42 Studiis fortioribus. 43 Nescit hærere in equo, id est, equitare nescit puer generosus adhuc rudis. 44 Et venari non vult, ad ludendum doctior, seu, &c. 45 Turbine Græco à Græcis invento, quem Virgilius appellat *volubile buxum*. 46 Aleæ lusus puniebatur lege Cornelia & lege Titia. 47 Fides perjurio violata 48 Et filio prodigo pecuniam properet (id est, properando accumulet) qui per luxuriam consumet, quod pater per nefas conquisivit. Nam, *male parta male dilabuntur.* 49 Divitiæ dicuntur improbæ, vel, quia improbe sunt concervatæ vel, quia improbos efficiunt. 50 Post multas divitias partas aliquid semper videtur avaro deesse.

IN BACCHUM. *Ode XXV.*

Bacchi instinctu concitatus nova quædam carmina Lyrica de Augusto est dicturus.

QUo me Bacche rapis tui
[1] *Plenum? quæ in nemora, aut quos*
([2] *agor in specus*
3 *Velox mente nova?* [4] *quibus*

1 Me tuo numine afflatum? 2 Quas ducor in speluncas? sic Od. 15. lib. 2. 3 Expeditus mente non mea, sed divina, 4 In quibus locis secretis. Ordo est, quibus antris meditans, audiar inserere stellis & consilio Jovis æternum decus egregii Cæsaris,

An-

Antris, egregii Cæsaris audiar
Æternum meditans decus
[5] *Stellis inserere & consilio Iovis ?*
Dicam insigne, recens, adhuc
[6] *Indictum ore alio.* [7] *non secus in jugis*
[8] *Ex somnis stupet Euias.*
[9] *Hebrum prospiciens, & nive candidam*
[10] *Thracen, ac pede barbaro*
Lustratam [11] *Rhodopen,* [12] *ut mihi devio*
Rupes & vacuum nemus
Mirari libet ! [13] *O Najadum potens,*
Baccharumque valentium
Proceras manibus vertere fraxinos :
Nil parvum aut humili modo, (*est,*
Nil mortale loquar, [14] *dulce periculum*
[15] *O Lenæe, sequi deum*
Cingentem viridi tempora pampino.

5 Cælo consecrare & deorum cætui. 6 Carmen lyricum, quod primus Latinorum protuli. 7 Non aliter, sed sic, Euias Bacchi sacerdos concitari solet, ut ego nunc commoveor ad Augusti laudes meo carmine decantandas. 8 Vigilans vel experrecta. Nam hæc sacra tempore nocturno celebrabantur. 9 Thraciæ fluvium, quem hyemis sodalem appellat Od. 25. lib. 1. 10 Regionem septentrionalem frigidissimam. 11 Thraciæ montem, quem Thraces barbari peragrant, aut sacris Bacchi & Mænadum cœtu celebrant & illustrant, Orpheo primum imitante. 12 Quo modo mihi libet à via usitata aberranti, id est, versus lyricos scribenti flumina & desertum nemus mirari? *Sunt hæc verba Poëtæ admirantis, non sunt comparationis redditio, ut multi existimant.* 13 O Bacche, qui potestatem habes in Najades (fluviorum Nymphas) & in Bacchas tuas sacerdotes, quæ tuo numine percitæ possunt supra vires humanas suis manibus fraxinos evertere. 14 Periculosum est, ô Bacche, res tam magnas & inauditas dicere, at dulce est id facere Deo ducente, qui viridi pampino coronat quos charos habet. 15 Bacchus Lenæus, ἀπὸ τῦ ληνῦ, id est, à torculari, quo vinum exprimitur.

AD VENEREM. *Ode* XXVI.

Senectute jam confectus, lyræ & rebus amatoriis valedicit.

Vixi puellis [1] *nuper idoneus,*
Et [2] *militavi non sine gloria :*
[3] *Nunc arma* [4] *defunctumque bello*
Barbiton hic paries habebit,
[5] *Lævum marinæ qui Veneris latus*
Custodit. hic, hic ponite lucida
[6] *Funalia, &* [7] *vectes, & arcus*
[8] *Oppositis foribus minaces.*
[9] *O, quæ beatam diva tenes* [10] *Cyprum, &*

1 Cum essem ætate integra. 2 Amori operam dedi. *Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido.* Ovid. 3 Paries hujus templi (quod Veneri consecratur) habebit nunc arma mea militaria, nempe funalia, barbiton, versus lyricos, vectes, & arcus. 4 Et barbiton, quod finivit & absolvit bellum susceptum, amoris nimirum. 5 Id est, paries, qui proximus est lævo lateri Veneris marinæ, id est, Veneris ex spuma maris genitæ, habebit barbiton. 6 Funalia nocturnis ambulationibus inservientia. 7 Instrumenta, quibus amatores à meretricibus non admissi, fores & fenestras effringerent. sic Thraso Thaidis domum expugnaturus inquit, *procede huc cum vecte Dorax.* 8 Foribus clausis. 9 O Venus te precor, ut Chloën hactenus amantibus superbam gravi amoris plaga semel percutias. 10 Insulam opulentam, in qua Venus præcipue colebatur. Vide Od. 3. lib. 1.

[11] *Memphim carentem* [12] *Sithonia nive,*
Regina, [13] *sublimi flagello*
Tange Chloën semel. [14] *arrogantem.*

11 Urbem in Ægypto, quæ nive caret, quod regio est calida. 12 Thracia nive. 13 Flagello in altum sublato, ut ictus sit vehementior. 14 Superbum propter pulchritudinem.

AD GALATEAM NAVIGATURAM. *Ode* XXVII.

Dehortatur eam præcipue ab exemplo Europæ.

[1] IMpios parræ [2] recinentis omen
[3] *Ducat, & prægnans canis, aut ab agro*
[4] *Rava decurrens lupa* [5] *Lanuvino,*
[6] *Fœtaque vulpes;*
Rumpat & serpens iter institutum,
[7] *Si per obliquum similis* [8] *sagitta*
Terruit mannos. [9] *ego cui timebo*
[10] *Providus auspex?*
Antequam [11] *stantes repetat paludes*
Imbrium [12] *divina avis imminentum;*
[13] *Oscinem corvum prece suscitabo*
Solis ab ortu.
[14] *Sis licet felix ubicunque mavis,*
Et memor nostri Galatea vivas:
Teque nec lævus vetet ire [15] *picus,*
Nec [16] *vaga cornix.*
[17] *Sed vides quanto trepidet* [18] *tumultu*
Pronus Orion. ego, [19] *quid sit ater*
Adriæ, novi, sinus: & quid albus
Peccet [20] *Iapix*
[21] *Hostium uxores puerique* [22] *cæcos*
Sentiant motus Orientis Hœdi, &

1 Homines impii & scelerati iter facientes opto, ut habeant hæc mala suorum inceptorum omina, nimirum parram avem (cujus vox tristis est,) ravam lupam, fœtam vulpem & serpentem velocem. sed tibi jam navigaturæ nihil tale est metuendum, ego enim auspicium feci, &c. sed tamen vides anni tempus, &c. 2 Parræ iterum, atque iterum canentis. 3 Dux sit itineris, eo nimirum, ut impii male pereant. 4 Lupa coloris ravi, inter flavum & nigrum. 5 Undecunque, *Species pro genere.* 6 Vulpes gravida. 7 Cum serpens transversa ex parte terruit mannos, id est, equos currum trahentes aurigæ manibus assuetos, quod erat mali ominis. 8 Non quæ à sagittario mittitur, sed sagitta hoc loco significat eam surculi partem, quæ in vitibus incurva & contorta pangitur. est enim serpenti similis. 6 An tibi timebo? nequaquam, quia nec impia es, nec talia monstra tibi tristem eventum prænuntiant. 10 Futurorum providus.

11 Paludes quietas, ut stagna, quæ non fluunt. 12 Cornix imbrium præscia & prænuntia. 13 Oscinem corvum invocabo, ut ab ortu solis felix augurium clare occinat. Oscines quasi oricines, dicuntur aves, quæ ore canentes futura prædicunt, ut corvus, cornix, noctua. 14 Ordo est. Galatea sis felix & memor nostri, licet vivas ubicunque mavis, id est, etsi mavis esse sine me, sis felix tamen. 15 Picus Martius vel picus arborarius à læva volans, erat mali ominis. 16 Vagans volatu. 17 *Dehortatur Galateam à navigatione,* vides (inquit) quantam tempestatem Orion vergens ad occasum denunciet, &c. vide Od. 28. lib. 1. 18 Vides quanto aëris motu, ex vento, pluviis, aut fulmine, trepidet Orion. 19 Vides quam infestus & periculosus sit Adriæ sinus. vide Od. 9. 20 Vides quid Calabriæ ventus albus, id est, serenus peccet, id est peccare soleat. 21 Usitatissimum est scriptoribus mala hostibus optare, quos perire cupiunt, 22 Motus obscuros.

Æquoris

Æquoris [23] *nigri fremitum,* [24] *& trementes*
Verbere ripas.
[25] *Sic & Europe niveum doloso*
[26] *Credidit tauro latus, &* [27] *scatentem*
Belluis pontum, mediasque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis [28] *studiosa florum, &*
[29] *Debitæ Nymphis opifex coronæ,*
[30] *Nocte sublustri, nihil astra præter*
Vidit & undas.
[31] *Quæ simul centum tetigit potentem*
Oppidis [32] *Creten,* [33] *Pater ô relictum*
Filiæ nomen, [34] *pietasque, dixit*
Victa furore,
Unde? quo veni? [35] *levis una mors est*
Virginum culpæ. [36] *vigilansne ploro*
Turpe commissum? an vitiis carentem
Ludit imago
Vana, quæ porta fugiens [37] *eburna*
Somnium ducit? meliusne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
[38] *Si quis infamem mihi nunc juvencum*
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
[39] *Frangere enitar* [40] *modo multum amati*
Cornua tauri.
[41] *Impudens liqui patrios penates,*
Impudens, [42] *Orcum moror. ô deorum*
Si quis hæc audis, [43] *utinam inter errem*
Nuda leones!
Antequam turpis macies decentes
Occupet [44] *malas,* [45] *teneræque succus*
Defluat prædæ, speciosa quæro
Pascere tigres.
[46] *Vilis Europa, pater urget absens:*

23 Æquoris tempestuosi. 24 Et sentiant littora, quæ videntur tremere, undarum ictu conquassata. 25 Quemadmodum taurus decepit Europam, sic tu, ni caves, ab Austro decipieris. 26 Commisit latus fraudulento Jovi in taurum mutato. 27 Extimuit mare Bosphorum belluis marinis repletum, & quamvis ante audax fuerat, jam vehementer metuit Jovis fraudes in medio dolo cognitas, non ante suspectas. 28 Studiosa ut Nymphis floreas necteret coronas. 29 Debitæ ex promisso. 30 Nocte aliquantulum luminosa. 31 Quæ Europa statim ut tetigit, &c. 32 Creten Homerus appellat ἑκατόμπολιν, Iλ. β. 33 Dixit, ô nomen pater relictum, id est, nomen *Pater* neglectum à filia, ô pietas insano amore tauri victa. *Hæc & quæ sequuntur fere usque ad finem Ode sunt verba Europæ ingemiscentis,* 34 Pietas est grata voluntas in parentes. 35 Una mors levior pœna est, quam quæ sufficiat virginitati amissæ. id est, pudor violatus in virgine multas meretur mortes. 36 An sine vitio sum? an species vana, id est, phantasma, in somnis mihi occurrit & me decipit? 37 Per portam eburnam vana somnia emittuntur. De somni portis, vide Vir, lib. 6. Æn. *Sunt geminæ somni portæ, &c.* 38 Si quis in potestatem mihi redigat taurum turpem & infamem: enitar, &c. 39 Cornua discerpere. Est hoc inprimis muliebre, ut suis manibus injurias ulcisci cupiant. 40 Paulo ante. 41 Inverecunda sum bifariam, quod patrem reliquerim, quodque post tale scelus admissum maneam in vita, 42 Orcum vel Plutonem moror, est, non mori cum oporteat. 43 Utinam errem nuda inter leones, atque ab iis devorer antequam contabescam. 54 Maxillas pulchras. 45 Antequam viriditas vel pulchritudo mihi dilabatur, cupio prædæ esse tigribus & leonibus. 46 Pater meus absens corpore, sed animo præsens, vili habitus & neglectus mihi Europæ suæ filiæ, me urget & flagitii conscientia excruciat.

[47] *Quid mori cessas? potes hac ab orno*
Pendulum zona bene te sequuta
[48] *Lædere collum.*
Sive te rupes & [49] acu'a letho
Saxa delectant: age, te procella
[50] *Crede veloci: nisi [51] herile mavis*
Carpere pensum
[52] *Regius sanguis, dominæque tradi*
Barbaræ [53] pellex. Aderat [54] querenti
[55] *Perfidum ridens Venus, & remisso*
[56] *Filius arcu.*
[57] *Mox ubi lusit satis, [58] Abstineto*
(Dixit) irarum [59] calidæque rixæ,
[60] *Quum tibi invisus laceranda reddet*
Cornua taurus.
[61] *Uxor invicti Iovis esse nescis?*
[62] *Mitte singultus: [63] bene ferre magnam*
Disce fortunam: [64] tua sectus orbis
Nomina ducet.

47 *Europa seipsam alloquitur.* 48 Te suspendere potes zona (in usum laquei) quam tecum commode attulisti. 40 Quæ saxa, ut morbi acuti, te celeriter exanimento. 50 Committe te procellæ, quæ te scopulis illidat. 51 Nisi mavis lanam certo pondere traditam, & ab hera imperatā in fila ducere. 52 Regis filia. 53 Concubina mariti. 54 Europæ querenti. 55 Ridens perfide & dolose, non ex animo. 56 Aderat Cupido arcu suo jam laxato sagittariorū more, ubi jaculari desinunt. 57 Postquam Venus Europam satis est ludificata. 58 Abstinero ab iris. est Hellenismus. Genitivus pro ablativo, Ut ἀπίχȣ τῶν ὀργῶν. 59 Rixæ, quæ venit à calore sanguinis. 60 Ironice. nam antea minabatur se cornua tauri fracturam. 61 Nescis te gerere tanquam uxorem invicti Jovis? 62 Singultus omitte. 63 Disce secundam fortunam ferre moderate & composite, quod non est cujuslibet. 64 Una pars orbis in tres divisi tuo nomine appellatur Europa, altera Asia, tertia dicetur Africa.

AD LYDEN. *Ode* XXVIII.

Hortatur Lyden, diē Neptuno sacrum in potu & cantu hilariter transigere.

[1] F*Esto quid potius die*
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde [2] *strenua Cæcubum:*
[3] *Munitæque adhibe vim sapientiæ*
[4] *Inclinare meridiem*
Sentis: [5] *ac, veluti stet volucris dies,*
[6] *Parcis deripere* [7] *horreo*
[8] *Cessantem Bibuli Consulis amphoram.*
Nos cantabimus [9] *invicem*
[10] *Neptunum, & virides* [11] *Nereidum comas:*
[12] *Tu curva recines lyra.*

1 Ordo est. Lyde, prome reconditum vinum Cæcubum (ut bibam) quid enim potius festo Neptuni die facere possum? 2 Strenue, mox. 3 Sapientiæ septæ ac munitæ contra voluptates vim infer, eamque vino & lætitia expugna, ut joco & ludo aliquis sit locus.
4 Sentis diem decrescere, & ad occasum vergere.
5 Ac quasi dies non celeriter abeat, parcis, &c.
6 Cessas deripere horreo vini cadum Bibuli consulatu reconditum. 7 Antiqui in horreis testas vini condebant. 8 Amphoram, quæ diu remanserat in vini apotheca. 9 Per vices, vicissim. 10 Deum marinum Saturni filium in diei festi honorem. 11 Nereides sunt maris nymphæ Nerei filiæ. 12 Tu iterum iterumque canes.

Latonam, & celeris spicula [13] *Cynthiæ:*
[14] *Summo carmine, quæ Cnidon*
Fulgentesque tenet [15] *Cycladas, &*
[16] *Paphon*
Junctis visit [17] *oloribus.*
Dicetur merita Nox quoque [18] *næniæ.*

13 A Cyntho monte Deli Diana appellatur Cynthia, quæ celeris dicitur, quia venatrix est. 14 Ultimo seu supremo carmine Venerem celebrabimus, quæ tenet Cnidon urbem Cariæ, vide Od. xxx. lib. I. 15 Vide Od. xiv. lib. I. 16 Urbem in Cypro clarissimam. 17 Junctis cygnis, quibus ad currum suum trahendum utitur Venus. 18 Nox etiam cantabitur carmine debito, tristi scilicet & lugubri, quod somno & tenebris (quæ sunt mortis imago) optime convenit.

AD MECOENATEM.

Ode XXIX.

Invitat eum ad cœnam hilarem, publicis curis omissis.

[1] *Tyrrhena regum progenies,* [2] *tibi*
[3] *Non ante verso lene merum cado*
Cum flore, Mecœnas, rosarum, &
[4] *Pressa tuis balanus capillis*
[5] *Jamdudum apud me est.* [6] *eripe te moræ:*
Ne semper [7] *udum Tibur &* [8] *Æsulæ*
Declive contempleris arvum, &
[9] *Telegoni juga parricidæ.*
[10] *Fastidiosam desere copiam &*
[11] *Molem propinquam nubibus arduis.*
Omitte mirari beatæ
[12] *Fumum & opes strepitumq; Romæ.*
Plerumque gratæ divitibus [13] *vices,*
[14] *Mundæque parvo sub lare pauperum*
Cœnæ, sine aulæis & [15] *ostro,*
[16] *Sollicitam explicuere frontem.*
Jam clarus occultum Andromedes [17] *pater*
[18] *Ostendit ignem: jam* [19] *Procyon furit,*
[20] *Et stella vesani Leonis,*
Sole dies referente [21] *siccos.*
Iam pastor umbras cum grege [22] *languido*
Rivumque fessus quærit, & horridi

1 Ab Hetruscis regibus oriunda. sic Od. I. lib. I. Ordo est, O Mecoenas Tyrrhena progenies regum, jamdudum apud me est tibi lene merum, non ante verso cado cum flore rosarum, & balanus pressa tuis capillis. 2 In tuum honorem. 3 Cado non ante prompto, cado non ante inverso ad vinum depromendum. 4 Glans unguentaria pressa. i. oleum balaninum ex ea expressum pro capillis tuis. 5 Jam diu domi meæ est. 6 Te nihil impediat, quo minus ad nos venias. 7 Udum propter copiam aquarum, quæ faciunt Tibur insalubre. 8 Æsula est oppidum in latere montis collocatum, Tyburi propinquum. 9 Et Tusculum, urbem conditam à Telegono Ulyssis ex Circe filio, qui patrem imprudens interfecit. 10 Copiam, quæ fastidium parit. Nam copia satietatem, satietas parit fastidium. 11 Turrim in hortis tuis in sublime extructam, unde totam fere Romam prospicis. 12 Auram popularem vel ambitionem, Metaph. 13 Varietates quæ tædium tollunt. 14 Cœnæ frugales, quæ sunt neque sordidæ neque nimis suptuosæ. 15 Sine vestibus purpureis. 16 Frontem tristem exhilararunt: lætitia frontem explicat, mœstitia in rugas contrahit. 17 Cepheus Æthiopum rex inter sydera collocatus. 28 Denunciat æstatem. 19 Anticanis, stella est in Canicula sive Cane minore. 20 Signum septentrionale, circa Cancrum, in quo fit solstitium æstivum. 21 Dies æstuosos. 22 Grege æstu solis fatigato.

Dumeta

Dumeta 23 Sylvani: caretque
Ripa vagis 24 taciturna ventis.
Tu civitatem quis deceat status,
Curas, & urbi sollicitus, times
Quid 25 Seres & regnata Cyro
26 Bactra parent, 27 Tanaisque discors:
Prudens futuri temporis exitum
28 Caliginosa nocte premit Deus:
Ridetque, si mortalis 29 ultra
Fas trepidat. 30 quod adest, memento
Componere aequus: 31 caetera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etru-
-scum in mare, nunc 32 lapides adesos,
33 Stirpesque raptas, & pecus & domos
Volventis una, non sine montium
Clamore, vicinaeque sylvae;
34 Quum vera diluvies quietos
Irritat amnes. 35 ille potens sui
Laetusque deget, cui licet in diem
Dixisse vixi: 36 cras vel atra
Nube 37 polum pater occupato,
Vel sole puro: non tamen irritum
38 Quodcumque retro est, efficiet: neque
39 Diffringet, infectumque reddet,
Quod fugiens semel hora vexit.
Fortuna 40 saevo laeta negotio, &
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores.
Nunc mihi, nunc aliis benigna.
Laudo 41 manentem: 42 si celeres quatit
Pennas, 43 resigno quae dedit 44 & mea
Virtute me involvo. 45 probamque
Pauperiem sine dote quaero.
46 Non est meum, si mugiat Africis
47 Malus procellis, ad miseras preces
Decurrere: 48 & votis pacisci,

23 Sylvano consecrata sunt dumeta, quae sua densitate solem excludunt. 24 Murmur non edens. significat Poëta tempus ventosum jam transiisse. 25 Populi Asiae Scythicae, à Sera urbe sic dicti. 26 Tu curas quid Seres & Bactra praeparent. in quibus Cyrus regnabat. 27 Fluvius Asiam ab Europa disterminans, qui perluit populos discordes & belligerantes.
28 Exitum nobis ignotum voluit. 29 Ultra id quod ei licet. 30 Quod praesens est memento administrare & cum aequitate & tuo arbitratu finire. 31 Futura cursum suum habent instar fluminis delabentis in mare Tyrrhenum nunc placide & quiete, nunc rapide & violenter. 32 Excavata rupium saxa. 33 Arbores extirpatas. 34 Cum tempestas incitat & quasi ad iracundiam provocat amnes quietos. i. cum diluvies ex imbribus oritur. 35 Ille liber est, & compos sui, hilarisque vivet, cui licet dixisse, vixi in diem, i. bonis praesentibus fruor, futura non curo. 36 Cras sit coelum nubilum an serenum nihili aestimat. i. non pondet ex fortunae inconstantia, sed parvi facit utrum adversa sit, an felix futura fortuna. 37 Caelum atra nube Jupiter occupet. 38 Quodcunque jam praeteriit non potest mutari.
39 Neque destruet vel immutabit. 40 Fortuna in rebus adversis gaudens saevire & pertinaciter ludere ludum novum; *Juvenal. Quoties voluit fortuna jocari.* 41 Fortunam stabilem. 42 Si fugit & adversa est. 43 Reddo. 44 Et meis me virtutibus orno, non rebus externis. est Metaph. ducta à vestibus, quibus involvimur. 45 Pauperiem cum virtute conjunctam sine opibus quaero. 46 Nec vitae nec propositi mei est navigationis periculo me committere, ut rem augeam, etenim pauper esse malo. 47 Arbor navis. 48 Cum diis quodammodo votis & precibus pacisci, ne merces meae in mari pereant.

Ne 49 *Cypriæ Tyriæque merces*
Addant 50 *avaro divitias mari.*
51 *Tunc me biremis præsidio* 52 *scaphæ,*
Tutum per Ægaos tumultus
Aura feret, 53 *geminusque Pollux.*

49 Merces Cypriæ pro mercibus quibuscunque. species est pro genere. 50 Mari insatiabili, quod omnia absorbet. 51 Quando maris periculo me expono, tunc Aura & geminus Pollux feret me per Ægæos tumultus tutum præsidio biremis scaphæ, quod nunquam est futurum. 52 Scapha, parva navis est, qua tuto navigare potest nemo in Mari Ægæo. 53 Castor & Pollux gemini nati nautis favent.

AD MELPOMENEM MUSAM. *Ode* xxx.

Horatius Lyricos versus scribendo æternam gloriam est consecutus.

1 EXegi monimentum ære perennius,
2 *Regalique situ pyramidum altius:*
Quod nec imber edax, aut Aquilo 3 *impotens*
Possit diruere, aut innumerabilis
4 *Annorum series, & fuga temporum.*
5 *Non omnis moriar;* 6 *multaque pars mei*
7 *Vitabit Libitinam.* 8 *usque ego postera*
Crescam laude 9 *recens,* 10 *dum Capitolium*
11 *Scandet cum tacita virgine pontifex.*
12 *Dicar, qua violens obstrepit* 13 *Aufidus,*
Et, qua pauper aquæ 14 *Daunus agrestium*
15 *Regnavit populorum.* 16 *ex humili potens*
17 *Princeps* 18 *Æolium carmen ad Italos*
Deduxisse modos. 19 *sume superbiam*
Quæsitam meritis, & mihi Delphica
20 *Lauro cinge volens Melpomene comam*

1 Perfeci carminum volumen, ingenii mei monumentum, æreis statuis durabilius. 2 Altius regali constructione pyramidum, quæ sunt regum Ægyptiorum sepulchra. 3 Aquilo vehementer sæviens, ut qui sibi non possit temperare. 4 Temporis longinquitas & cursus temporum. 5 Non totus moriar. 6 Mens vel ingenium. 7 Effugiet mortem, Libitina est dea funerum. significat etiam capulum vel feretrum, in quo cadavera efferuntur ad sepulturam. 8 Semper ego recens crescam postera laude, dum pontifex scandet Capitoliũ cum tacita virgine. 9 Non senescens. 10 Donec imperium Romanum durabit. 11 Dum pontifex ascendet in Capitolium ad sacra Idulia peragenda, cum virgine vestali tacita. i. cum virgine tacente dum sacra celebrantur. 12 Ordo est. Ego potens, ex humili princeps, dicar deduxisse Æolium carmen ad Italos modos, qua obstrepit violens Aufidus, & qua pauper aquæ Daunus regnavit agrestium populorum. 13 Violentus Apuliæ fluvius, ubi natus est Horatius. 14 Daunus rex Apuliæ fuit, à cujus nomine fluvius sic appellatus est, qui fluvius ob vehementes ibi calores pauper aquæ dicitur. 15 Rex fuit agrestium populorum. Græca est structura. ἐβασίλευσε τῶν λαῶν. 16 Qui libertino patre natus potens & clarus extitit. 17 Omnium primus. 18 Carmine Æolio usus est Alcæus à Lesbo insula, in qua regnavit Æolus. 19 O Melpomene sume superbiam. i. gloriam & nobilitatem quæsitam meritis. i. virtutibus, & volens cinge mihi comam Delphica lauro. 20 Corona ex lauro consecrata Apollini, qui Delphus edidit oracula sub monte Parnasso.

ODARUM LIBER QUARTUS.

AD VENEREM. *Ode* I.

Horatius jam ea est ætate, ut à rebus amatoriis & carminibus ludicris alieno esse animo debeat, & tamen Ligurini vesano amore torretur.

INtermissa Venus diu,
Rursus [1] *bella moves. parce, precor,*
precor.
Nom sum qualis eram bonæ
[2] *Sub regno Cynaræ. desine dulcium*
Mater [3] *sæva Cupidinum,*
[4] *Circa lustra decem flectere* [5] *mollibus*
[6] *Iam durum imperiis. Abi*
Quo blandæ juvenum te revocant preces
[7] *Tempestivius in domo*
Pauli, purpureis [8] *ales oloribus,*
[9] *Commessabere Maximi,*
Si torrere [10] *jecur quæris idoneum.*
[11] *Namque & nobilis & decens,*
[12] *Et pro sollicitis non tacitus reis,*
[13] *Et centum puer artium,*
[14] *Late signa feret militiæ tuæ.*
[15] *Et quandoque potentior*
Largi muneribus riserit æmuli,
Albanos prope, te, lacus
Ponet marmoream [16] *sub trabe Cypria.*
[17] *Illic plurima naribus*
Duces thura: lyræq; & [18] *Berecynthiæ*
Delectabere tibiæ
Mistis carminibus, non sine fistula.
Illic [19] *bis pueri die*
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
[20] *In morem Salium ter quatient humum.*

1 In militiam Veneris urges, *Militat omnis amans & habet sua castra Cupido.* 2 Sub Cynaræ dominio. Qui amant, serviunt. Cynaram bonam appellat, fortasse quod esset ipsi inter cæteros amatores benevolentior, idque sine mercede. 3 Venus aliquando crudelis est & sæva inter dulces voluptates. 4 Cum nunc annos quinquaginta sim natus. 5 Imperiis voluptuosis, quæ molliunt animos. 6 Me jam senio induratum. 7 Opportunius & tempore magis idoneo. 8 Quæ velox es & celeriter vehi soles in curru oloribus juncto. 9 Jocabere & libidinose vives. 10 Jecur amoribus aptum. Jecur enim est sedes libidinis. 11 Paul. Max. juvenis nobilis, formosus & facundus erat quæ omnia exornant amantem. 12 Et pro iis, quorum causa in periculo versatur, patronus non mutus, sed eloquens. 13 Et multis artibus instructus. 14 Multum amabit, & animo libenti. 15 Et quandocunque Paulus riserit. i. hilaris erit, plus valens apud amicam, quam larga rivalis munera, ille marmoream eriget tibi statuam prope lacus Albanos. 16 In templo arboribus odoratis ædificato. 17 Illic bibes naribus plurima ex thure sacrificia. 18 Tibiæ Phrygiæ, à monte Berecyntho, ubi primum inventa dicitur tibia. 19 Mane & vesperi. 20 In morem Saliorum Martis sacerdotum saltabunt.

[21] Me nec fœmina, nec puer
Iam, nec spes animi credula [22] mutui,
[23] Nec certare juvat mero:
Nec vincire novis tempora floribus.
[24] Sed cur, heu, Ligurine, cur
Manat [25] rara meas lachryma per genas?
Cur facunda parum decoro
[26] Inter verba cadit lingua silentio?
[27] Nocturnis te ego somniis
Iam captum [28] teneo, jam [29] volucrem sequor
Te per gramina Martii
Campi, te per aquas, [30] dure, volubiles.

21 Me nec fœmina juvat hoc, &c. 22 Ut mutuo amer ab ea quam amavero. 23 Nec juvat contendere poculis, nec caput in epulis coronare. 24 Apostrophe pathetica, ac si diceret: Eheu Ligurine, quamvis ætate jam ingravesco, amore tamen tui incensus ad pristinas revocor lascivias. 25 Lachryma guttatim & raro defluens, non amoris parvitate, sed ætatis verecundia: nam turpe est seni præ amore flere. 26 Cur lingua in medio sermone titubat? quod nimii amoris est indicium. 27 Ego te (quem vigilans cupio) nocturno tempore plerumque somnio. 28 Tenere videor. 29 Te ex meo complexu evolantem sequor quam ludentem in campo Martio, te sequor quasi denatantem in Tiberi, qui fluit juxta campum Martium, in quo juventus Romana se cursu, lucta, equo, natatione exercebat. 30 O Ligurine inexorabilis.

AD ANTONIUM IULUM,
M. Antonii Triumviri filium.
Ode II.

Antiquos Poetas imitari periculosum est.

[1] PIndarum quisquis studet æmulari, I-
-ule, ceratis ope Dædalea
[2] Nititur pennis, [3] vitreo daturus
Nomina ponto.
[4] Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem super notas [5] aluere ripas,
Fervet [6] immensusque ruit profundo
Pindarus ore,
[7] Laurea donandus Apollinari,
Seu per [8] audaces nova [9] dithyrambos
Verba [10] devolvit, numerisque [11] fertur
Lege solutis:
[12] Seu deos, regesque canit, deorum

1 Pindarum inter Lyricos Poetas facile principem si quis imitari velit, is suos conatus irritos sentiet, ut olim Icarus volare tentans, in mare decidit. 2 Sustentatur pennis cera junctis Dædali partis artificio. 3 Ponto pellucido instar vitri, quod ab Icaro mare Icareum est appellatum. 4 Ordo est. Fervet Pindarus velut amnis monte decurrens, quem imbres aluere super notas ripas, & ruit immensus ore profundo. Significat Horatius Metaphorice copiosam Pindari sapientiam, & celerem in dicendo ubertatem. 5 Ita auxere, ut extra ripas erumpat. 6 Propter diluvium 7 Coronandus lauro Poetis consecrata, vide Oden ult. lib. 3. 8 Dithyrambi vel numeris innumeris & pedibus lege solutis constant, vel sunt versus valde vehementes ad animos concitandos. 9 Dithyrambi sunt metri genus liberius in honorem Bacchi compositum. 10 Deorsum volvit, i. verba grandia loquitur. 11 Pindarus velut vates rapitur numerorum Dithyrambicorum majore licentia. 12 Deos, ut Apollinem, Reges, ut Hieronem Syracusanum, qui suo tempore regnavit in Sicilia.

San-

Sanguinem; [13] *per quos cecidere justa*
Morte Centauri, cecidit tremenda
[14] *Flamma Chimæræ:*
[15] *Sive, quos Elea domum reducit*
Palma cœlestes: [16] *pugilemve equumve*
Dicit, & centum potiore signis
[17] *Munere donat:*
[18] *Flebili sponsæ juvenemve raptum*
Plorat: & vires animumque moresque [19] *aureos educit in astra, nigroque* [20] *invidet Orco.*
Multa [21] *Dircæum levat aura* [22] *cygnum,*
Tendit, Antoni, quoties in altos
[23] *Nubium tractus:* [24] *ego, apis Matinæ*
More modoque,
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, [25] *uvidique*
Tiburis ripas, operosa parvus
[26] *Carmina fingo.*
[27] *Concines majore Poëta plectro*
Cæsarem, [28] *quandoque trahet feroces*
[29] *Per sacrum clivum, merita decorus*
Fronde, Sicambros:
[30] *Quo nihil majus, meliusve terris*
Fata donavere, [31] *bonique divi,*
Nec dabunt: [32] *quamvis redeant in aurum*
Tempora priscum.
[33] *Concines lætosque dies, & urbis*
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumque
[34] *Litibus orbum.*
[35] *Tum meæ (si quid loquar audiendum)*
Vocis accedet bona pars: & ô sol

13 Per quos (Herculem & Perithoum) devicti sunt Centauri Thraciæ populi, qui à Poëtis finguntur esse media parte viri, & media equi, originem ab Ixione trahentes. 14 Per Bellerophontem cecidit Chimæra, cujus tria capita ignem efflant. vide Od 27. lib. 1. 15 Sive dicit & laudat eos quos victoria apud Elidem parta domum reducit cœlestes i. cœlestibus ob gloriam comparandos. 16 Seu pugilatu, seu equorum cursu superiorem dicit. 17 Carminibus donat quæ sunt centum statuis diuturniora. 18 Sive in Epitaphio exprimit ploratum flebilis sponsæ propter juvenem sponsum immatura morte sibi ereptum. 19 Et bonos mores ejusdem juvenis effert ad astra. 20 Invidet morti, id est, à morte & oblivione eum vindicat. 21 Pindarum Poëtam Thebanum sic dictum à Dyrce fonte Thebano. 22 Poetam. nam ut cygnus aura & vento levatus in altum volat, sic Pindarus, quoties deorum & regum canit laudes, sua eloquentia sublimis volat, & suaviter canit. 23 In eam usque regionem cœli, ubi nubes condensantur. i. in cœlos ipsos. 24 Ego, ut apis Calabra in Matino monte pascens, carpensque grata thyma, id est, scribens depresse, suavi tamen stylo fingo carmina &c. 25 Tiburis aqua abundantis. 26 Carmina compono laboriosa existens parvus. 27 O Poëta, tu canes Cæsarem stylo grandiore i. carmine heroico. 28 Quandocunque Cæsar merita laurea decorus trahet per sacrum clivum Sicambros. i. Germaniæ populos, quos hodie *Geldrenses* appellamus. 29 Per sacram viam triumphantes in Capitolium vehebantur. 30 Quo Cæsare. 31 Divi largi. 32 Quomvis redeant aurea sæcula, *vel* aureæ ætatis mores. 33 Decantabis etiam festos dies & publicam civitatis lætitiam, pro Augusti reditu à diis impetrato & concesso. 34 Et cantabis forum contentionibus vacuum, propter ferias, seu potius propter Cæsaris æquitatem. 35 Tum magna mei carminis pars addetur tuo poëmati, si quid loqui possum auditu dignum.

Pulcher, ô laudande, canam, recepto
[36] Cæsare fœlix,
[37] Tuque dum procedis, Io triumphe,
Non semel dicemus, Io triumphe,
Civitas omnis: dabimusque divis
Thura [38] benignis.
[39] Te decem tauri, totidemque vaccæ,
[40] Me tener solvet vitulus relicta
Matre, qui largis [41] juvenescit herbis
In mea vota.
[42] Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium Lunæ referentis ortum,
[43] Qua notam duxit niveus [44] videri,
[45] Cætera fulvus.

36 Et Cæsare à periculis belli erepto, ego beatus & fœlix hæc canam. O Sol pulcher, id est, ô dies pulcher laudibusque celebrande, quo victor Cæsar urbem ingressus est. 37 Et ô triumphe nos (omnis civitas) non semel dicemus Iô, Iô triumphe. 38 Divis liberalibus erga nos illius reditu. 39 Liberabunt te à voto, quo obligaris ex Cæsaris reditu. 40 Parva victima, nempe vitulus à matre, id est, à vacca depulsus me solvet à votis, quæ pro Cæsaris incolumitate diis feci. 41 Qui fit juvencus. 42 Qui cornua habet parva & curva instar Lunæ, tertio die à suo novilunio. 43 Qua parte notabatur, i. in fronte candidus erat, sed fulvus reliquo corpore. 44 Niveus videri, Græca est loquendi figura, ut, Certus amari. 45 Per Synecdochen, id est, habens cætera fulva.

AD MELPOMENEN. *Ode* III.

Natus est Horatius ad artem Poëticam, cujus beneficio immortalem gloriam est consecutus.

[1] Quem tu Melpomene semel
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor [2] Isthmius
[3] Clarabit pugilem, non equus impiger
[4] Curru ducet Achaico
Victorem: [5] neque res bellica [6] Deliis
Ornatum foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
[7] Sed, quæ Tibur aquæ [8] fertile perfluunt,
Et spissæ nemorum comæ,
[9] Pingent [10] Æolio carmine nobilem.
[11] Romæ principis urbium
Dignatur soboles inter amabiles.

1 Melpomene, quem tu semel oculis benevolis adspexeris nascentem, is non athleta neque miles erit sed Poëta. 2 Labor susceptus in ludis Isthmiis, à Sysipho in honorem Neptuni institutis. 3 Clarum faciet pugilem. 4 Curru Græco vel Eleo, i. quadrigali certamine. 5 Neque res bellica bene gesta ostendet eum Capitolio ducem ornatum foliis Deliis, quod contuderit tumidas minas regum. i. quod minantes & superbos reges superaverit. 6 Laurea Appollinari, à Delo insula Apollini sacra. 7 Non hæc supra memorata eum reddent nobilem, sed aquæ, quæ præterfluunt fertile Tibur, ab eo descriptæ Æolio carmine, facient clariorem. 8 Ode 29. lib. 3. udum appellat Tibur, ubi carmina sua conscribebat. 9 Efficient nobilem. 10 Carmine Sapphico & Alcaico. vide Ode 30. lib. 3. 11 Posteritas Romæ (quæ urbium princeps est & caput) dignatur me numerare inter Poëtas lyricos, qui canunt amabilia.

Vatum ponere me choros:
12 *Et jam dente minus mordeor invido.*
13 *O, testudinis aureæ*
Dulcem quæ strepitum Pieri temperas
, 14 *mutis quoque piscibus*
Donatura cygni, si libeat. 15 *sonum!*
16 *Totum muneris hoc tui est,*
17 *Quod monstror digito prætereuntium*
Romanæ 18 *fidicen lyræ:* (*est.*
19 *Quod spiro, & placeo (si placeo) tuum*

12 Et jam virtute supero invidiam. 13 O Pieri Melpomene Musa, quæ moderaris dulcem cantum aureæ & excellentis lyræ. 14 Muti sunt pisces, quia (paucis exceptis) non spirant neque respirant, nam pulmonem non habent, nec pulmone indigent, eo quod non habent sanguinem, quo cordis calor refrigeretur. 15 Cantus dulcedinem. Nam cygni ante mortem canunt dulcissime. 16 Hoc munus est mihi à te datum. 17 Sic olim Demosthenes: οὗτος ἐκεῖνος Δημοσθένης. Hic est ille Demosthenes. 18 Lyricus Poëta. 19 Quod vivo.

AD URBEM ROMAM.

De indole Drusi, ejusque institutione sub Augusto. *Ode IV.*

1 *Qualem ministrum fulminis* 2 *alitem,*
(Cui Rex deorum regnum in aves
3 *Permisit, expertus fidelem* (*vagas*
Iuppiter in 4 *Ganymede flavo,*)
Olim juventas & 5 *patrius vigor*
6 *Nido laborum propulit inscium:*
Vernique jam nimbis remotis,
7 *Insolitos docuere nisus*
Venti paventem: mox 8 *in ovilia*
Demisit hostem vividus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor 9 *dapis atque pugnæ:*
Qualemve lætis caprea pascuis
Intenta, fulvæ matris ab ubere
Iam 10 *lacte depulsum leonem,*
11 *Dente novo peritura vidit:*
12 *Videre Rhæti bella sub Alpibus*
Drusum gerentem, & Vindelici, 13 *quibus*
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quærere distuli:
(Nec scire 14 *fas est omnia) sed diu*

1 Longum est hic hyperbaton, sensus est. Qualis esse aquila in ovium greges ejusque pugnandi cupiditas in draconem, aut qualis est catulus leonis in capream, ejus dentibus jam dilacerandum, talem Rhæti & Vindelici videre Drusum, &c. 2 Aquilam Jovis armigeram. 3 Propter ejus fidem erga Jovem. 4 In pulchro Ganymede Jovis poculatore. 5 Vigor paternus. 6 E nido extrusit volandi & prædandi inscium. 7 Primos & non assuetos volatus. 8 Ut agnos rapiat. 9 Amor dapis egit, ut agnus fit tibi esca, amor etiam pugnæ egit in dracones, propter mutuum inter se odium. 10 Leonem à lacte remotum. 11 Dente Leonini catuli nondum prædæ assuefacto. 12 Talem Rhæti & Vindelici videre Drusum sub Alpibus bella gerentem, à quo erant subjugati. 13 Qui Vindelici cur securibus in prælio (Amazonum more) utantur, non jam quærendum censui. Ordo est, quibus mos, ut obarment suas dextras Amazonia securi, unde deductus, quærere distuli. 14 Pote est, δυνατὸν, vide Ode 2. lib. 1.

Lateque [15] victrices catervæ
Consiliis juvenis revictæ
Sensere, quid mens rite, quid [16] indoles
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
[17] In pueros animus Nerones.
Fortes creantur fortibus, & bonis:
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
[18] Doctrina sed vim promovet insitam,
[19] Rectique cultus pectora roborant.
[20] Utcunque defecêre mores,
Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas, ô Roma, Neronibus,
Testis [21] Metaurum flumen, & [22] Asdrubal
Devictus, [23] & pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma [24] risit adorea,
[25] Dirus per urbes Afer ut Italos,
Ceu flamma per tædas, vel Eurus
Per Siculas equitavit undas.
Post hoc secundis usque laboribus
Romana pubes crevit: & [27] impio
Vastata Pœnorum tumultu
[28] Fana deos habuere rectos.
Dixitque tandem [29] perfidus Annibal,
[30] Cervi, luporum præda rapacium,
Sectamur ultro, quos opimus
[31] Fallere & effugere est triumphus.
[32] Gens, quæ cremato fortis ab Ilio
Iactata Tuscis æquoribus [33] sacra,
[34] Natosque, maturosque patres
Pertulit [35] Ausonias ad urbes,
[36] Duris ut ilex tonsa bipennibus
[37] Nigræ feraci frondis in [38] Algido.

15 Rhæti semper ante victores, nunc consiliis Drusi vicissim victi senfere & experti sunt, quid, &c. 16 Innata virtus. 17 Tiberium & Drusum. 18 Doctrina virtutum igniculos nobis natura insitos provehit ad perfectionem. 19 Recti amor & studium, id est, rectæ disciplinæ & bonæ institutiones mentem muniunt & robustam reddunt. 20 Ubicunque boni mores deficiunt, culpæ, id est facta improba illam natura bonitatem deturpant, dedecoreque afficiunt. 21 Flumen Umbriæ, ubi Asdrubal, cum quinquaginta sex millibus hominum Claudii Neronis opera cæsus est. 22 Asdrubal in Italiam venerat fratri suo Annibali auxiliaturus. 23 Et fœlix ille dies fuit, fugatis tenebris ex Latio, id est, Carthaginiensibus & Afris ex Italia pulsis. 24 Qui lætus est bellica gloria. Farris & frugum copiam significat adorea, qua abundantem putabant gloriosum. 25 Ut, id est, postquam crudelis Annibal equitavit & aufugit per urbes Italas, veluti flamma tædas, vel Eurus Siculas percurrit undas. 26 Post cædem Asdrubalis, & victoriam à Nerone partam, prosperis semper præliis creverunt Romani. 27 Impiorum & barbarorum clamore bellico.
28 Fana statuas deorum habuere erectas, quæ à Carthaginiensibus fuerant de suis sedibus deturbatæ. 29 Annibal primus violavit fœdus inter Romanos & Afros initum. 30 Oratio Annibalis ad suos milites: Nos (inquit) Carthagenienses tanquam cervi Romanos veluti lupos insequimur. 31 Quos latere & fallendo effugere, magnifici triumphi loco ducere debemus. 32 Gens Rom quæ originem duxit à Troja. 33 Deos penates. 34 Virgil. *Ascanium, Anchisemque patrem, Teucrosque penates Commendo sociis, &c.* 35 Ad Italiæ urbes. 36 Ut ilex ramis spoliata magis repullulat, sic Romani adversis præliis magis invalescunt. 37 Frondis umbrosæ. 38 Algidus mons est in agro Tusculano, vide Ode 21. lib. 1.

Per

Per damna, per cædes, ab ipso
[39] Ducit opes animumque ferro.
Non [40] Hydra secto corpore [41] firmior
Vinci [42] dolentem crevit in Herculem:
[43] Monstrumve summisere Colchi
Majus, [44] Echioniæve Thebæ.
[45] Merses profundo, [46] pulchrior evenit:
[47] Luctère, multa proruit integrum
Cum laude [48] victorem: geretque
Prælia [49] conjugibus loquenda.
Carthagini jam non [50] ego nuntios
Mittam superbos: [51] occidit, occidit
Spes omnis, & fortuna nostri
Nominis, Asdrubale interempto.
[52] Nil Claudiæ non efficient [53] manus:
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & [54] curæ sagaces
[55] Expediunt per acuta belli.

39 Acquirit vires & audaciam ab ipsis cædibus, vide Virg. lib. 2. Æn. 40. Hydra. serpens monstrosa in Lerna delitescens, cujus uno capite ab Hercule abscisso, septem subito renascebantur. 41 Subintelligè, *quam fuit hæc gens in nos*. 42 Qui dolebat se ab aliquo vinci. 43 Nec Colchi ediderunt majus monstrum, aut urbs Thebana, quam sunt ipsi Romani. Hæc est hujus loci sententia: Non tantum duo dracones ex dentibus dissiminatis pullularunt, quantum gens Romana ex suis damnis & prælius adversis. 44 Thebæ conditæ ab Echione Cadmi genero. 45 Quamvis in mari Romanos merses, à verbo inusitato Merso, as. 45 Fortior emergit. 47 Si luctere & pugnes, ipse prosternet & evincet te hostem integrum, id est. hostem incolumem, cui exercitus non sit imminutus. 48 Qui paulo ante viceras. 49 Prædicanda à conjugibus, lætitia, dolore, vel alio muliebri affectu permotis. 50 Ego Annibal (occiso jam Asdrubale) posthac desinam superbos mearum victoriarum nuntios Carthaginem mittere. 51 Spes omnis interiit. 52 Hæc loquitur Poëta, non Annibal. 53 Vires Neronum perficient omnia. 54 Industria & cura cum consilio conjuncta. 55 Expeditum faciunt per subtilitates belli, quæ à Græcis στρατηγήματα nominantur.

AD AUGUSTUM. Ode V.

Vt tandem in urbem redeat.

Divis orte [1] bonis, optime [2] Romulæ
Custos gentis, abes jam nimium diu
[3] Maturum reditum pollicitus Patrum
[4] Sancto concilio, redi.
[5] Lucem redde tuæ, dux bone, patriæ:
[6] Instar veris enim vultus ubi tuus
Affulsit populo; gratior it dies,
Et soles melius [7] nitent.
[8] Ut mater [9] juvenem, quem Notus [10] invido
Flatu [11] Carpathii trans maris æquora

1 Divis propitiis & beneficis orte. 2 Romanæ à Romulo Romæ conditore. 3 Celerem. 4 Sancto senatorum cœtui. 5 O bone Auguste, redde te patriæ, cui lux es. 6 Quando vultus tuus ad similitudinem veris affulserit populo, major est dierum serenitas. 7 Nitere videntur. 8 Ordo est, ut mater vocat votis omnibus. & precibus, juvenem cunctantem trans æquora Carpathii maris quem Notus invido flatu detinet à dulci domo longius anni spatio, nec, &c. 9 Filium suum. 10 Adverso flatu. 11 A Carpatho insula contra Ægyptum posita, à qua vicinum mare ad Ægyptum vergens Carpathium dicebatur,

[12] Cunctantem spatio longius annua
Dulci distinet [1] domo ,
Votis , [13] omnibusque , & precibus vocat
Curvo nec faciem littore [15] dimovet :
Sic , [15] desideriis icta fidelibus ,
Quærit patria Cæsarem.
[16] Tutus bos etenim rura perambulat :
Nutrit rura Ceres , almaq; [17] Faustitas :
[19] Pacatum volitant per mare navitæ :
[19] Culpari metuit fides :
Nullis polluitur casta domus stupris :
[20] Mos & lex maculosum edomuit nefas :
[22] Laudantur simili prole puerperæ :
[22] Culpam pœna premet comes.
[24] Quis Parthum paveat ? quis gelidum
([24] Scythen ?
[25] Quis , Germania quos horrida parturit
Fœtus , incolumi Cæsare ? quis feræ
Bellum curet [26] Iberiæ ?
[27] Condit quisque diem collibus in suis ,
Et vitem [28] viduas ducit ad arbores :
Hinc ad vina redit lætus , & [29] alteris
Te mensis adhibet deum.
Te multa prece , [30] te prosequitur mero
[31] Defuso pateris : & [32] Laribus tuum
Miscet numen , [33] uti Græcia Castoris ,
Et magni [34] memor Herculis.
Longas ô utinam dux bone [35] ferias
Præstes [36] Hesperiæ, dicimus [37] integro
[38] Sicci mane die , dicimus [39] uvidi,
[40] Cum Sol Oceano subest.

12 Morantem ultra annum. 13 Bonis verbis, 14 Nec faciem movet de littore , ad quod filium appulsurum sperat, 15 Sic patria justis desideriis affecta. 16 Te præsente. ô Cæsar , omnia terra marique sunt tranquilla. 17 Fœlicitas. 18 Naturæ sine metu piratarum navigant. 19 Fides cavet commisisse , quamobrem culpetur , id est , nemo fidem fallit. 20 Boni mores. & lex Julia de adulteriis coërcendis sustulerunt turpe & immundum nefas. Filii sunt parentibus similes. Non generantur spurii. 22 Sic valent leges , ut pœna celeriter sequatur culpam. 23 Bella jam cessant salvo Cæsare. Nemo enim extimescit Parthos &c. 24 Scythia multo frigore & nivibus est frigida. 25 Quis extimescat fœtus , id est, homines , quos horrida Germania parturit ? 26 Bellicosæ Hispaniæ , à flumine Ibero. 27 Quisque diem terit in operibus rusticis. 28 Ad ulmos , populos , & similes arbores , quæ viduæ dicuntur antequam jungantur vitibus. 29 Secundis mensis tibi honor exhibetur cultu divino. Veteres. prima mensa sublata, secundam eleganter apparatam in deorum honorem exhibebant. 30 Tibi sacrificat. 31 Vino de pateris fuso. 32 Quisque colens Lares. simul & tuum numen colit. 33 Quemadmodum Græcia Herculem , Castora & Pollucem inter deos penates enumerat , sic nos te. 54 Ob beneficia ab illis accepta. Dies festos , id est , otiosam pacem. 36 Italiæ. 37 Primo mane , quando nihil bibitum est , nihil gustatum. 38 Non poti , sed sobrii. 39 Madidi & vino pleni. 40 Cum sol est sub Oceano , id est , vesperi.

AD APOLLINEM ET DIANAM Carmen sæculare. *Ode* VI.

*D*Ive, quem [2] *proles Niobæa* 3 *magnæ*
1 *Vindicem linguæ*, [4] *Tityosque raptor*
Sensit, & Troja [5] *prope victor alta*
[6] *Phthius Achilles*,
Cæteris major, [7] *tibi miles impar*:
Filius quamvis Thetidis [8] *marinæ*
Dardanas turres quateret tremenda
9 *Cuspide pugnax*.
10 *Ille, mordaci velut icta* [11] *ferro*
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
12 *Procidit late*, [13] *posuitque collum in*
Pulvere Teucro.
14 *Ille non inclusus* [15] *equo Minervæ*
Sacra mentito, [16] *male feriatos*
Troas, & lætam Priami choreis
Falleret aulam:
17 *Sed palam captis gravis* (*heu nefas, heu*)
Nescios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latentes
Matris in alvo:
18 *Ni, tuis victus Venerisque grata*
Vocibus, divum pater annuisset
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
19 *Doctor argutæ fidicen Thaliæ*
Phœbe, qui [20] *Xantho lavis amne crines*:
21 *Dauniæ defende decus Camœnæ*,
22 *Lævis Agyeu*.
23 *Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem*
Carminis, nomenque dedit Poetæ.
Virginum [24] *primæ, puerique claris*
Patribus orti,

1 O Apollo. 2 Sex filii Niobes. 3 Vindicem magnificæ & superbæ linguæ, quod liberorum multitudine & pulchritudine Niobe Latonam præ se contemneret. 4 Tityus stuprum Dianæ inferre voluit. vide Od. 4 lib. 3. 5 Cur prope victor. quia Hectorem interfecit, quo pacto facilius Troja capi potuit. 6 Erat Phthia Achillis patria, Thessaliæ urbs. 7 Tibi impar, quia à te sub figura Paridis Achilles fuit occisus, vel, quia tuo consilio ab ipso Paride fuit interemptus, juxta illud Virg. *Dardana qui Paridis direxit tela manusque Corpus in Æacidæ*. 8 Thetis dea marina, fuit filia Nerei, mater Achillis. 9 Pugnax hasta quam nemo præter Achillem poterat vibrare. 10 Achilles ruit velut arbor cadens. 11 Velut icta securi. quæ quasi mordet & paulatim exest arborem incisam. 12 Procidit in latum. unde denotatur violentus casus Achillis, & corporis ejus magnitudo. 13 Occubuit. 14 Achilles non insidiis aut dolo, sed aperto Marte Trojam expugnasset, nisi à Paride tua opera & impulsu prius esset interfectus. 15 In equo ligneo, qui Minervæ sacra mentiebatur & simulabat. Nam Græci ideo equum fabricatum fingebant, ut Palladem offensam placarent. 16 Achilles non fefellisset Trojanos suo malo otiantes & dies festos celebrantes. 17 Sed aperto bello sævus & immitis, etiam parvos infantes & materno ventre inclusos combussisset. 18 Nisi Jupiter flexus tuis & placidæ Veneris precibus concessisset Æneæ laboribus muros Romanos ductos, i. ducendos & erigendos potiore alite. i. melioribus auspiciis 19 O Phœbe, fidicen, qui doces Thaliam Musam argute canentem. 20 Trojæ fluvio. 21 Latinæ Camœnæ, i. carminis sui Lyrici. 22 Imberbis Apollo, qui Agyeus dicitur, eo quod in viis publicis ei solebant sacrificare. 23 Divinum furorem. 24 primariæ & nobiles.

Delia[25] *tutela dea, fugaces*
Lyncas & cervos[26] *cohibentis arcu,*
[27] *Lesbium servate pedem, meique*
Pollicis[28] *ictum:*
[29] *Rite Latonæ puerum canentes,*
Rite crescentem[30] *face*[31] *noctilucam,*
[32] *Prosperam frugum,*[33] *celeremque pronos*
Volvere menses.
[34] *Nupta jam dices, Ego Dis*[35] *amicum,*
[36] *Sæculo festas referente luces,*
[37] *Reddidi carmen, docilis modorum*
Vatis Horati.

25 Qui estis sub protectione Dianæ. 26 Comprehendentis & vulnerantis Lyncas & cervos. 27 Sapphicum pedem. Nam Sappho fuit Lesbia. 28 Lyræ meæ strepitum. 29 Ex veterum instituto & solemni consuetudine canentes Apollinem Latonæ filium. 30 Crescentem lumine. 31 Lunam nocte lucentem, quæ singulis mensibus crescit & decrescit. 32 Luna plantandi & vegetandi vim habet, suoque nocturno humore fruges prosperat. Nota *quod adjectivum verbale cum patrio casu jungitur.* 33 Celerem ad volvendos menses. Nam Luna 28, circiter diebus orbem suum conficit. 34 Cum fueris nupta hoc dices: Ego docilis modorum vatis Horatii reddidi carmen amicum diis, sæculo referente festas luces. *Poeta unam è puellis alloquitur omnium nomine.* 35 Carmen diis gratum & amabile. 36 Anno centesimo festos dies referente. 37 Ego, quæ facile didici versus Horatianos, eosdem cecini & recitavi.

AD L. MANLIUM TORQUATUM.

Ode VII.

Omnia tempore mutantur; jucunde igitur vivendum est.

[1] D*Iffugere nives, redeunt jam*[2] *gramina campis,*
Arboribusque[3] *comæ.*
[4] *Mutat terra vices, & decrescentia ripas*
[5] *Flumina prætereunt.*
[6] *Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet*
Ducere nuda[7] *choros.*
[8] *Immortalia ne speres monet annus, & almum*
Quæ rapit hora diem.
Frigora[9] *mitescunt Zephyris:*[10] *ver proterit æstas*
Interitura,[11] *simul*
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurret[12] *iners.*

1 Veris adventu hyems in fugam vertitur. 2 Herbæ. 3 Frondes. 4 Mutatur anni tempus. 5 Flumina intra suas ripas fluunt, neque eas transiliunt, ut hiberno tempore. 6 Gratiæ & Nymphæ veris amœnitate ad ludum provocantur. Sunt Gratiæ tres, Aglaja, Thalia, Euphrosyne. vide Ode 30, lib. 1. 7 Cur Gratiæ fingebantur nudæ, vide Od. 19. lib. 3. sed hic forte nudæ ducebant choros, propter veris calorem: nam frigora mitescunt Zephyris. Annus ejusque varietates docent nos, ne immortalia speremus: nam cum tempus ipsum semper sit in fluxu, nihil sub tempore potest perpetuo durare. 9 Frigora mitigantur à vere, cujus nuntii sunt Zephyri, venti tepidi & sicci ab occasu Æquinoctiali flantes adversus Eurum. 10 Ver sequitur æstas & consumit. 11 Postea quam. 12 Bruma facit pigros & inertes.

13 *Damna*

[13] *Damna tamen* [14] *celeres reparant* [15] *cœlestia lunæ:*
[16] *Nos, ubi decidimus*
[17] *Quo pius Æneas, quo* [18] *Tullus dives, & Ancus,*
[19] *Pulvis & umbra sumus.*
Quis scit an adjiciant hodiernæ crastina [20] *summæ*
Tempora Di superi?
[21] *Cuncta manus avidas fugient hæredis,* [22] *amico*
Quæ dederis animo.
[23] *Quum semel occideris, & de te splendida* [24] *Mi-*
Fecerit [25] *arbitria,* *(nos*
Non, Torquate, [26] *genus, non te facundia, non te*
Restituet pietas.
[27] *Infernis neque enim tenebris Diana* [28] *pudicum*
Liberat Hippolytum;
Nec [29] *Lethæa valet* [30] *Theseus abrumpere charo*
Vincula Pirithoo.

13 Quasi diceret, Tempora assiduo lapsu fluunt, redeunt tamen, sed nos semel extincti nunquam renascimur. 14 Lunæ dicuntur celeres, quia brevissimo tempore orbem suum metiuntur. 15 Damna, quæ sunt in vicissitudine ortus & interitus. 16 Postquam nos decidimus, sc. ad inferos, non (ut anni tempora) redimus, sed transimus in pulverem 17 In quem locum Æneas decidit. 18 Tullus & Ancus reges Romani fuerunt admodum divites. 19 Ἄνθρωπος ἐστι πνεῦμα καὶ σκιὰ μόνον. Eurip. 20 Numero dierum, quos usque ad hodiernum diem viximus. 21 *Hortatur ad liberalitatem.* Quæ tu consumpseris, ad avarum hæredem non pervenient. 22 Liberali animo. 23 Ubi semel mortuus fueris & inferis per Minoa adjudicatus, non iterum revivisces. 24 Minos Judex inexorabilis apud inferos. 25 Judicia æquissima. 26 Generis nobilitas. 27 Non possunt dii mortem propulsare ab iis, quos charos habent. Quis igitur ab ea liberabitur unquam? 28 Hippolytum castum, qui sua temperantia compressit libidinem Phædræ ejus novercæ. 29 Vincula infernalia, à Lethe flumine apud inferos. 30 Theseus & Pirithous inter rarissima illa quatuor amicorum paria enumerantur, qui ad inferos descendentes, ut inde Proserpinam raperent, ibidem victi remanserunt Vide Plutarch. in vita Thesei.

AD MARTIUM CENSORINUM. Ode VIII.

Nihil est, quod homines magis immortales reddere possit, quam poëtarum carmina.

Donarem [1] *pateras, grataq;* [2] *commodus,*
Censorine, meis [3] *æra sodalibus:*
Donarem [4] *tripodas, præmia fortium*
Grajorum: neque tu pessima munerum
[5] *Ferres: divite me scilicet* [6] *artium,*

1 Vasa argentea, quibus olim Pontifices & sacerdotes in sacrificiis utebantur. 2 Commodus donarem. i. in eo commodus essem & benignus, quod donarem pateras meis sodalibus, &c. 3 Statuas vel pocula ex ære facta. 4 Mensas militares, quod donum apud Græcos erat egregium. Tripus tres pedes pro sustentaculo habebat, ut fortiter staret, & viris fortibus dari solebat in signum victoriæ. 5 Neque tu auferres & acciperes pessima munera. 6 Si essem dives & abundarem artibus, id est signis & tabulis pictis: quas, &c.

Quas aut Parrhasius [7] protulit, aut [8] Scopas;
[9] Hic saxo, liquidis [10] ille coloribus
[11] Solers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non hæc mihi [12] vis: non tibi talium
[13] Res est aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare [14] & pretium dicere muneris.
[15] Non incisa notis marmora publicis,
[16] Per quæ spiritus & vita redit bonis
Post mortem ducibus: non celeres fugæ,
[17] Rejectaque retrorsum Annibalis minæ
Non incendia Carthaginis [18] impiæ,
[19] Ejus, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quam [20] Calabræ Pieridis: neq;
[21] Si chartæ sileant quod bene feceris,
[22] Mercedem tuleris, [23] quid foret Iliæ
Mavortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis [24] invida Romuli?
[25] Ereptum stygiis fluctibus Æacum,
[26] Virtus & favor? & lingua [27] potentium
Vatum divitibus consecrat [28] insulis.
Dignum laude virum Musa vetat mori.
[29] Cœlo Musa beat. [30] sic Iovis interest
Optatis epulis impiger Hercules:
[31] Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis
Quassas eripiunt æquoribus rates:
[32] Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

7 Quas artes evulgavit populo Parrhasius, pictor clarus, natus Ephesi, vel (ut alii volunt) Athenis. 8 Sculptor statuarius insignis. 9 Hic Scopas. 10 Ille Parrhasius. 11 Peritus ad ponendum & formandum nunc hominem, nunc Deum. 12 Hæc facultas mihi non est, 13 Res familiaris. abundas tu quidem talibus deliciis cum re, tum animo. 14 Possumus dicere quam pretiosum sit munus carmen, & quanti æstimandum. 15 Statuæ marmoreæ, titulis à repub. datis notatæ, non reddiderunt Scipionem clariorem quam Ennii scripta. 16 Quæ efficiunt ut homines fortes etiam mortui quodammodo reviviscant. 17 Repulsæ in Africam quando ex Italia fugatus est Annibal. 18 Carthaginis fœdifragæ. Nam, contra fœdus cum Romanis initum, bellum renovabant Carthaginenses. 19 Scipionis, qui ab Africa domita dictus est Africanus. 20 Quam versus Ennii, qui fuit Calaber. Musæ dictæ sunt Pierides à Pieria, monte Bœotiæ, ubi natæ sunt ex Jove & Mnemosyne. 21 Si nemo recte facta litteris mandaverit. 22 Præmium acceperit. 23 Quid foret Romulis Iliæ & Martis filius, si nemo sui nominis memoriam posteritati proderet. 24 Silentium de rebus præclare gestis videtur illorum gloriæ invidere, de quibus siletur. 25 Æacum ereptum morti & oblivioni. 26 Vis ingenii. 27 *The tongue or pen of power-full Poëts.* Nam magna vis est in eloquentia. 28 Insulis fortunatis, vel Elysiis campis, id est, consecrat immortalitati. 29 In cælo collocans beatum efficit. 30 Per carmina. 31 Tyndaridæ, id est, Castor & Pollux fratres, filii Tyndari, clara sidera, poëtarum carminibus dignoscuntur esse dii, qui naves tempestate quassatas ab imis æquoribus eripiunt. 32 Sic per carmina poëtarum Bacchus, habens sua tempora viridi pampino ornata, vota & preces hominum perducit ad bonos exitus.

AD LOLLIUM. *Ode* IX.

Scripta sua nunquam interibunt: virtus sine carminum ope oblivione deletur. Lollii laudes ille cantabit, cujus virtutes etiam celebrat.

[1] *Ne forte credas interitura, quæ*
Longe sonantem natus ad [2] *Aufidum,*
[3] *Non ante vulgatas per artes*
Verba loquor socianda [4] *chordis:*
[5] *Non, si priores* [6] *Mæonius tenet*
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
[7] *Ceæque, &* [8] *Alcæi minaces,*
[9] *Stesichorique graves camœnæ:*
Nec, si quid olim [10] *lusit Anacreon,*
[11] *Delevit ætas,* [12] *spirat adhuc amor,*
Vivuntque commissi calores
[13] *Æoliæ fidibus puellæ.*
[14] *Non sola comptos arsit adulteri*
Crines, & [15] *aurum vestibus illitum*
Mirata, regalesque cultus
[16] *Et comites, Helene Lacæna.*
[17] *Primusve Teucer tela* [18] *Cydonio*
Direxit arcu: non semel [19] *Ilios*
Vexata: [20] *non pugnavit ingens*
Idomeneus [21] *Sthenelusve solus*
Dicenda Musis prælia non ferox
[22] *Hector, vel acer Deiphobus graves*
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes [23] *illacrymabiles*

1 Ordo est. Ne tu forte credas, id est, ut non credas interitura ea verba, quæ ego Horatius natus ad Aufidum longe sonantem loquar, &c. 2 Flumen Apuliæ. 3 Per novas & inusitatas, artes scil. apud Latinos. Primus enim erat poëta lyricus Latinus. 4 Verba loquor lyræ fidibus aptanda. 5 Quamvis Homerus priores sedes in arte Poëtica obtinet, non tamen Pindarus, Simonides, &c. sunt obscuri. 6 Vide Od. 6. lib. 1. 7 Camœnæ Simonideæ vide Od. 1. lib. 2. 8 Alcæus adeo amarus erat, præsertim Tyrannis, ut acribus suis versibus multos è civitate ejiceret. minaces igitur erant ejus Camœnæ. 9 Stesichorus poëta fuit ex Himera, civitate Siciliæ, qui maxima bella, & clarissimos cecinit duces. graves ergo erant ejus Camœnæ. 10 Cantavit Anacreon. Lusit vero, quia res amatorias scripsit. 11 Consumpsit vetustas. 12 Recens est adhuc amor, quem Sappho Poëtria suis lyricis versibus commisit. 13 Sappho fuit ex Æolia, in qua Lesbos, unde Lesbia sæpe appellatur. 14 Non sola Helena Lacæna arsit, id est, vehementer amavit Paridis crines accurate pexos, &c. Intelligit Poeta, multas ante Helenam amasse, quæ belli causam præbuerant, & magna olim bella esse gesta memoria digna, sed hæc omnia fuisse oblivioni tradita, quod poëtæ vel scriptores deessent, qui posterorum memoriæ ea commendarent. 15 Vestes aureas, vel auro ornatas. 16 Comites Paridis in itinere cum Lacedæmona peteret. 17 Teucer non primus fuit bonus jaculator. 18 Cretensi arcu, à Cydone urbe in Creta ubi primum de pecudum cornibus arcus curvati & facti sunt. 19 Troja, quæ prius ab Hercule fuerat expugnata. 20 Non solus pugnavit prælia Idomeneus. &c. 21 Sthenelus sciens pugnæ vide Od. 15 lib. 1. 22 Non solus Hector ab Ajace, vel solus Deiphobus à Merione fuit vulneratus, sed multi alii in bello Trojano fortiter pugnarunt, quorum quia Homerus non meminit, oblivione hominum jam sunt sepulti. 23 Propter quos in bello cæsos nemo lacrymat.

24 Urgentur longa nocte, id est, æterna oblivione obscurantur. 25 Quia nullum habuere poëtam, à quo egregia sua facta memoriæ mandarentur. 26 Virtus non laudata & incognita, non multum differt à vita ignava. Nota quod verbum *distat* cum dandi casu jungitur. 27 Te non illustratum. 28 Non patiar invidas obliviones immerito carpere. i. imminere tot tuos labores, 29 Rerum cognitione præstans. Ergo vere es philosophus. 30 Æquabilis in utraque fortuna. 31 Punitor avaritiæ & abstinens à pecunia, cui omnia parent. 32 Estque tuus animus non unius anni consul, sed semper est ille consul, semper rex, qui suis cupiditatibus imperat, qui honestatem præfert utilitati, qui hominum nocentium muneribus non corrumpitur. 33 Erecto vultu & animo excelso. Nam alti animi est pecuniam contemnere. 34 Per mediam hostium aciem. i. per munera & largitiones tanquam victor exprompsit sua arma, id est, suam integritatem & abstinentiam. *Est optima allegoria.* 35 Non recte vocaveris beatum, qui multa possidet. 36 Merito, 37 Sapit & acute novit. 38 Et turpitudinem odit pejus letho, id est, mori maluit quam flagitium committere. 39 Ille, id est, vir talis non timet mori pro amicis aut patria.

[24] Urgentur, ignotique longa
Nocte, [25] carent quia vate sacro.
[26] Paulum sepultæ distat inertiæ
Celata virtus. non ego te meis
Chartis [27] inornatum sileri,
Totve tuos patiar labores
[28] Impune, Lolli, carpere lividas
Obliviones, est animus tibi
[29] Rerumque prudens, & secundis
Temporibus dubiisque [30] rectus,
[31] Vindex avaræ fraudis, & abstinens
Ducentis ad se cuncta pecuniæ,
[32] Consulque non unius anni,
Sed quoties bonus atque fidus
Iudex honestum prætulit utili, &
Rejecit [33] alto dona nocentium
Vultu: & [34] per obstantes catervas
Explicuit sua victor arma.
Non [35] possidentem multa vocaveris
Recte beatum: [36] rectius occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus sapienter uti
Duramque [37] callet pauperiem pati,
[38] Pejusque letho flagitium timet:
[39] Non ille pro charis amicis,
Aut patria timidus perire.

AD LIGURINUM, puerum speciosum. *Ode* x.

1 Pulchritudine & forma potens. 2 Quum barbæ lanugo, quam adhuc non times, veniet & adjicietur tuæ superbiæ, id est, levitati oris & corporis tui. 3 Et cum vir factus eris, & detonsa erit coma, quæ humeris tuis jam passa est diffusa. *Pueri concubini, puellarum more, comam alebant.*

Futurum dicit, ut Ligurinum suæ adversus amatores arrogantiæ pœniteat, cum flos ætatis suæ exaruerit.

O Crudelis adhuc, & Veneris [1] muneribus potens,
Insperata tuæ quum veniet [2] pluma superbiæ,
[3] Et, quæ nunc humeris involitant, deciderint comæ,

Nunc

Nunc & qui color est puniceæ flore [4] *prior rosæ,*
Mutatus Ligurinum in faciem verterit [5] *hispidam,*
Dices: Heu (quoties te in speculo videris [6] *alterum)*
[7] *Quæ mens est hodie cur eadem non puero fuit?*
Vel cur his animis [8] *incolumes non redeunt genæ?*

4 Melior flore purpureæ rosæ. 5 In faciem pilosam & horridam. 6 Videris mutatum. 7 Quasi diceret: Utinam in puerili ætate præcogitassem faciem meam futuram hispidam, ex qua quæstum meretricium deperdere sit necesse, vel, utinam lævis & glabra pueri facies nunc rediret ad hunc animi mei sensum, id est, utinam sensus ille fuisset in pueritia, aut pueri forma rediret ad hunc sensum. 8 Genæ imberbes. Nam genæ barbatæ tanquam mortuæ habebantur, quia ad amores pueriles erant ineptæ.

AD PHILLIDEM. *Ode XI.*

Die natali Mecœnatis, qui erat Id. Aprilis, invitat eam ad epulas.

EST *mihi nonum superantis annum*
Plenus [1] *Albani cadus: est in horto,*
Phylli, nectendis [2] *apium coronis,*
[3] *Est hederæ vis*
Multa, [4] *qua crines religata fulges.*
[5] *Ridet argento domus: ara castis*
Vincta [6] *verbenis avet immolato*
Spargier [7] *agno.*
[8] *Cuncta festinat manus: huc & illuc*
Cursitant mistæ pueris puellæ:
[9] *Sordidum flammæ trepidant rotantes*
Vertice fumum.
Ut tamen noris [10] *quibus advoceris*
Gaudiis: idus tibi sunt [11] *agendæ,*
Qui dies mensem Veneris marinæ
[12] *Findit Aprilem:*
[13] *Iure solemnis mihi, sanctiorque*
Pæne natali proprio, [14] *quod ex hac*
Luce Mecœnas meus affluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu [15] *petis, occupavit*
[16] *Non tuæ sortis juvenem puella*
Dives & lasciva: tenetque grata
[17] *Compede vinctum.*

1 Vini Albani. 2 Apium ebrietatem pellit, & ab Horatio in rebus lætis adhibetur, quamvis Græcis semper fuerit lugubre. vide Od. 36. lib. 1. 3 Est mihi magna copia hederæ, quæ Baccho consecrata est. 4 Qua (sc. corona ex hedera facta) tu comam habens religatam fulgere soles. 5 Domus splendet argento. 6 Castis & puris herbis frondibusque festis ad aras coronandas. 7 Agni mactati sanguine adspergi & imbui avet. id est, videtur cupere. 8 Omnes adhibent diligentiam. 9 Flammæ generantes nigrum fumum in verticem cum trepido motu sursum feruntur. 10 Ut intelligas ad quod convivium inviteris. 11 Idus celebrandæ. 12 Dividit Aprilem Veneris mensem. Aprilis deducitur ἀπὸ τῶ ἀφρῶ, id est, à spuma. ex qua & cruore genitalium Saturni in mare projectorum Venerem progenitam fabulantur poëtæ, vide Od. 26. lib. 3.

13 Merito mihi celebrandus, ut dies festus, status & fixus quotannis. 14 Quia ab hoc die, Mecœnas meus accrescentes annos suæ ætatis ordine numerat. 15 Quem tu amas. 16 Juvenem tibi valde dissimilem loco, re, genere. 17 Grata servitute.

18 Terret ambustus Phaëton avaras
Spes : & exemplum grave præbet [19] *ales*
Pegasus , terrenum equitem [20] *gravatus*
Bellerophontem :
Semper ut [21] *te digna sequare:* [22] *& ,ultra,*
Quam licet , sperare nefas putando,
Disparem vites. [23] *age jam meorum,*
Finis amorum,
(Non enim posthac alia [24] *calebo*
Fœmina) condisce modos , amanda
Voce quos reddas , minuuntur [25] *atræ*
Carmine curæ.

18 Exemplis docet Phyllidem debere omnem spem Telephi deponere, cum ille sit supra fortunam suam. Phaëton vetat avide sperare, qui negotium supra vires suscipiens , scil.paterni currus moderationem, igne combustus periit. 19 Pegasus penniger vel alatus. 20 Gravatim ferens Bellerophontem. qui cælos conscensurus , ut , quid rerum ageret Jupiter , cognosceret,in terram decidit. 21 Ut sequare res tibi aptas. 22 Ordo est. Et vites disparem , putando nefas esse , sperare ultra quam licet. 23 O Phylli , quam omnium postremam amare constitui , condisce lyræ modos , quos suavi & amabili voce decantes. 24 Non alia incendar , id est, non aliam amabo. 25 Tristes curæ.

AD VIRGILIUM. *Ode* XII.

Describit veris adventum,& Virgilium ad convivium sub conditione invitat.

Jam veris comites , quæ mare [1] *temperant*
[2] *Impellunt animæ lintea Thraciæ :*
Iam nec prata [3] *rigent , nec fluvii strepunt*
Hiberna nive [4] *turgidi.*
Nidum ponit , Ityn flebiliter gemens,
[5] *Infælix avis , &* [6] *Cecropiæ domus*
Æternum opprobrium , quod male barbaras
[7] *Regum est ulta libidines.*
[8] *Dicunt in tenero gramine pinguium*
Custodes ovium carmina fistula ;
Delectantq; [9] deum, cui pecus,& [10] *nigri*
Colles Arcadiæ placent.
[11] *Adduxere sitim tempora , Virgili :*
Sed pressum Calibus ducere Liberum
[12] *Si gestis ,* [13] *juvenum nobilium cliens,*
[14] *Nardo vina merebere.*
Nardi parvus [15] *onyx eliciet cadum ,*

1 Quæ mare tranquillum reddunt. 2 Thracii venti.. i. Favonii impellunt vela. 3 Non glacie durescunt. 4 Aucti. 5 Hirundo (olim Progne Pandionis regis Atheniensis filia) flebiliter Ityn filium gemens à se interfectum , jam nidum ponit. 6 Familiæ regum Atheniensium perpetua infamia , propter immanem in suum filium crudelitatem. Cecrops dux erat Atheniensium, unde domus Cecropia , pro familia Atheniensi. 7 Infelix quod Terei mariti sub barbaram libidinem,in Philomela constupranda , ulta est male.i. parricidio. 8 Pastores modulantur carmina in honorem Panos. 9 Delectant Pana fistulæ inventorem. 10 Colles feraces,quia terra nigra frumentis est optima. vel nigri colles. i. coles umbrosi propter sylvas 11 Virgili , hæc tempora. i. veris amœnitas & aëris temperies suadent lætitiam , & invitant ad voluptatem. 12 Si. vehementer cupis vinum Calenum bibere. 13 Claudii & Drusi privignorum Augusti. 14 Propter unguentum ex Nardo per te allatum , tu accipies à me vinum Calenum. 15 Parum unguenti multum vini eliciet. Onyx hic significat vasculum ex onyche factum , adservandum unguentum.

Qui nunc Sulpitiis accubat [16] *horreis,*
[17] *Spes donare novas largus,* [18] *amaraq;*
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, [19] *cum tua*
Velox merce veni. [20] *non ego te meis*
[21] *Immunem meditor tingere poculis,*
Plena dives ut in domo.
Verum [22] *pone moras, & studium lucri;*
[23] *Nigrorumq; memor, dum licet, ignium,*
[24] *Misce stultitiam consiliis brevem.*
[25] *Dulce est desipere* [26] *in loco.*

16 Apothecis vinariis, cujusmodi Romæ habebat Sulpitius Galba, in quibus oleum, vinum, fruges iisque similia condi solebant. 17 Liberalis ad donandum spes insolitas. 18 Amaras curas, vel amaritudines curarum. 19 Cum parvo Nardi onyche. 20 Non est mihi in animo te vino madefacere sine munere, ut faciunt divites. 21 Te nihil afferentem. Hæc verba olent jocum non infacetum: fortasse tamen Virgilium taxat tenacitatis. 22 Depone moras & cupiditatem lucri. hinc licet conjicere, hunc Virgilium fuisse negotiatorem. 23 Mortis memor. nam rogos sive ignes funebres, quibus cadavera cremabantur, appellat nigros. id est, tristes, ab effectis. 24 Misce seriis ludrica: ita tamen, ut sis brevis in stultitia. 25 Jucundum est aliquando, cum tempus & locus ferunt, desipere, id est, à severitate animum joco remittere. 26 ἐν καιρῷ, opportune.

IN LYCEN MERETRICEM VETULAM. *Ode* XIII.

Insultat ei mordacissime, quod jam anus facta & libidine flagrans contemnitur à juvenibus.

AUdivere, Lyce, Di mea vota: Di
Audivere, Lyce; fis anus, & tamen
Vis formosa videri,
[1] *Ludisque & bibis impudens:*
[2] *Et cantu tremulo* [3] *pota Cupidinem*
Lentum sollicitas. [4] *ille virentis &*
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
[5] *Importunus enim transvolat* [6] *aridas*
Quercus, & refugit, te quia [7] *luridi*
Dentes, te quia rugæ
[8] *Turpant, & capitis* [9] *nives.*
[10] *Nec Coæ referent jam tibi purpuræ.*
Nec clari lapides [11] *tempora, quæ semel*
Notis condita [12] *fastis*
Inclusit volucris dies.

1. Tu ludis ludos amatorios, & vinum bibis impudenter. 2 Vetularum vox senectute intremiscit. 3 Tu potu lentam excitas amoris flammam, in te pene emortuam, vel excitate vis erga te amorem in adolescentibus, quorum amor in vetulas tardus est & piger. 4 Cupido semper vigilat in pulchris genis Chiæ puellæ, ætate florentis & canendi peritæ, cum in te sit sopitus. 5 Non quiescens. *sic importuna pauperies.* Ode 16. lib. 3. 6. Vetul s consumptas & exsangues. 7 Dentes illuvie squallidi. 8 Te deformem reddunt. 9 Canities. 10 Nec elegantia vestium, nec gemmæ pretiosæ reducent tibi tempora præterita, id est, pulchritudinem amissam. In Insula Coo tenuissimæ vestes ex bombyce texebantur, & optima purpura tingebantur. 11 Præterita tempora nunquam redeunt, sed volucris dies (id est, decurrens ætas) ea semper condita & in publicis fastis perscripta, inclusit & sepelivit. 12 In fastis Romani cum res foris gestas, tum acta urbana singulorum annorum, publicæ memoriæ causa, perscribebant.

18 Terret ambustus Phaëton avaras
Spes: & exemplum grave præbet 19 ales
Pegasus, terrenum equitem 20 gravatus
Bellerophontem:
Semper ut 21 te digna sequare: 22 & ultra,
Quam licet, sperare nefas putando,
Disparem vites. 23 age jam meorum,
Finis amorum,
(Non enim posthac alia 24 calebo
Fœmina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas, minuuntur 25 atræ
Carmine curæ.

18 Exemplis docet Phyllidem debere omnem spem Telephi deponere, cum ille sit supra fortunam suam. Phaëton vetat avide sperare, qui negotium supra vires suscipiens, scil. paterni currus moderationem, igne combustus periit. 19 Pegasus penniger vel alatus. 20 Gravatim ferens Bellerophontem, qui cælos conscensurus, ut, quid rerum ageret Jupiter, cognosceret, in terram decidit. 21 Ut sequare res tibi aptas. 22 Ordo est. Et vites disparem, putando nefas esse, sperare ultra quam licet. 23 O Phylli, quam omnium postremam amare constitui, condisce lyræ modos, quos suavi & amabili voce decantes. 24 Non alia incendar, id est, non aliam amabo. 25 Tristes curæ.

AD VIRGILIUM. *Ode* XII.

Describit veris adventum, & Virgilium ad convivium sub conditione invitat.

Jam veris comites, quæ mare 1 temperant
2 Impellunt animæ lintea Thraciæ:
Iam nec prata 3 rigent, nec fluvii strepunt
Hyberna nive 4 turgidi.
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
5 Infælix avis, & 6 Cecropiæ domus
Æternum opprobrium, quod male barbaras
7 Regum est ulta libidines.
8 Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ovium carmina fistula;
Delectantq; 9 deum, cui pecus, & 10 nigri
Colles Arcadiæ placent.
11 Adduxere sitim tempora, Virgili:
Sed pressum Calibus ducere Liberum
12 Si gestis, 13 juvenum nobilium cliens,
14 Nardo vina merebere.
Nardi parvus 15 onyx eliciet cadum,

1 Quæ mare tranquillum reddunt. 2 Thracii venti.. i. Favonii impellunt vela. 3 Non glacie durescunt. 4 Aucti. 5 Hirundo (olim Progne Pandionis regis Atheniensis filia) flebiliter Ityn filium gemens à se interfectum, jam nidum ponit. 6 Familiæ regum Atheniensium perpetua infamia, propter immanem in suum filium crudelitatem. Cecrops dux erat Atheniensium, unde domus Cecropia, pro familia Atheniensi. 7 Infelix quod Terei mariti sub barbaram libidinem, in Philomela comstupranda, ulta est male. i. parricidio. 8 Pastores modulantur carmina in honorem Panos. 9 Delectant Pana fistulæ inventorem. 10 Colles feraces, quia terra nigra frumentis est optima. vel nigri colles. i. coles umbrosi propter sylvas 11 Virgili, hæc tempora. i. veris amœnitas & aëris temperies suadent lætitiam, & invitant ad voluptatem. 12 Si vehementer cupis vinum Calenum bibere. 13 Claudii & Drusi privignorum Augusti. 14 Propter unguentum ex Nardo per te allatum, tu accipies à me vinum Calenum. 15 Parum unguenti multum vini eliciet. Onyx hic significat vasculum ex onyche factum, adservandum unguentum.

Qui nunc Sulpitiis accubat [16] *horreis*,
[17] *Spes donare novas largus*, [18] *amaraq;*
Curarum eluere efficax.
Ad qua si properas gaudia, [19] *cum tua*
Velox merce veni. [20] *non ego te meis*
[21] *Immunem meditor tingere poculis*,
Plena dives ut in domo.
Verum [22] *pone moras, & studium lucri*;
[23] *Nigrorumq; memor, dum licet, ignium,*
[24] *Misce stultitiam consiliis brevem.*
[25] *Dulce est desipere* [26] *in loco.*

16 Apothecis vinariis, cujusmodi Romæ habebat Sulpitius Galba, in quibus oleum, vinum, fruges iisque similia condi solebant. 17 Liberalis ad donandum spes insolitas. 18 Amaras curas, vel amaritudines curarum. 19 Cum parvo Nardi onyche. 20 Non est mihi in animo te vino madefacere sine munere, ut faciunt divites. 21 Te nihil afferentem. Hæc verba olent jocum non infacetum: fortasse tamen Virgilium taxat tenacitatis. 22 Depone moras & cupiditatem lucri. hinc licet conjicere, hunc Virgilium fuisse negotiatorem. 23 Mortis memor. nam rogos sive ignes funebres, quibus cadavera cremabantur, appellat nigros. id est, tristes. ab effectis. 24 Misce seriis ludicra: ita tamen, ut sis brevis in stultitia. 25 Jucundum est aliquando, cum tempus & locus ferunt, desipere, id est, à severitate animum joco remittere. 26 ἐν καιρῷ, opportune.

IN LYCEN MERETRICEM VETULAM. *Ode* XIII.

Insultat ei mordacissime, quod jam anus facta & libidine flagrans contemnitur à juvenibus.

AUdivere, Lyce, Di mea vota: Di
Audivere, Lyce; fis anus, & tamen
Vis formosa videri,
[1] *Ludisque & bibis impudens:*
[2] *Et cantu tremulo* [3] *pota Cupidinem*
Lentum sollicitas. [4] *ille virentis &*
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
[5] *Importunus enim transvolat* [6] *aridas*
Quercus, & refugit, te quia [7] *luridi*
Dentes, te quia rugæ
[8] *Turpant, & capitis* [9] *nives.*
[10] *Nec Coæ referent jam tibi purpuræ.*
Nec clari lapides [11] *tempora, quæ semel*
Notis condita [12] *fastis*
Inclusit volucris dies.

1. Tu ludis ludos amatorios, & vinum bibis impudenter. 2 Vetularum vox senectute intremiscit. 3 Tu potu lentam excitas amoris flammam, in te pene emortuam, vel excitare vis erga te amorem in adolescentibus, quorum amor in vetulas tardus est & piger. 4 Cupido semper vigilat in pulchris genis Chiæ puellæ, ætate florentis & canendi peritæ, cum in te sit sopitus. 5 Non quiescens. *sic importuna pauperies*. Ode 16. lib. 3. 6. Vetul s consumptas & exsangues. 7 Dentes illuvie squallidi. 8 Te deformem reddunt. 9 Canities. 10 Nec elegantia vestium, nec gemmæ pretiosæ reducent tibi tempora præterita, id est, pulchritudinem amissam. In Insula Coo tenuissimæ vestes ex bombyce texebantur, & optima purpura tingebantur. 11 Præterita tempora nunquam redeunt, sed volucris dies (id est, decurrens ætas) ea semper condita & in publicis fastis perscripta, inclusit & sepelivit. 12 In fastis Romani cum res foris gestas, tum acta urbana singulorum annorum, publicæ memoriæ causa, perscribebant.

Quo

Quo fugit [13] *Venus?* ([14] *heu*) *quove color decens?*
Quo [15] *motus?* [16] *quid habes illius, illius,*
[17] *Quæ spirabat amores?*
Quæ me [18] *surpuerat mihi,*
[19] *Fœlix post Cynaram, notaq; & artium*
Gratarum [20] *facies,* [21] *sed Cynaræ breves*
Annos fata dederunt,
Servatura diu parem
Cornicis [22] *vetulæ temporibus Lycen:*
Possent ut juvenes visere [23] *fervidi,*
Multo non sine risu,
[24] *Dilapsam in cineres facem.*

13 Quo fugit venustas? quam olim habebas Lyce. 14 Est Ironia. 15 Agilitas corporis & saltatio. 16 Quod habes illius Lyces, quæ olim fuit puella pulcherrima? nihil omnino. 17 Quæ adeo formosa fuit, ut amores expiraret. 18 Subripuerat. Quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. 19 Tam pulchra, ut soli Cynaræ cedas, vel, post Cynaram mortuam ei secunda es in pulchritudine. 20 Facies artificioso cultu ornata, vel, facies instructa iis rebus, quæ amorem valent allicere, cujusmodi sunt oculorum splendor, frontis lævor, vultus hilaris, labiorum nativus rubor, genarum candor punico colore temperatus, cervicis volubilitas, & similia. 21 Sed fata, quæ servatura sunt Lycen temporibus cornicis parem, dederunt breves annos Cynaræ, tibi autem dederunt annos multos, ut juvenibus fias ludibrio. 22 Cornix dicitur centum annos vivere. hinc annosa cornix. Ode 17. lib. 3. 23 Juvenes tui amore olim incensi. 24 Ut te, tanquam facem consumptam, id est, pulchritudinem tuam olim eximiam, nunc versam in deformitatem juvenes possent visere.

AD AUGUSTUM. *Ode XIV.*

A Senatu populoque Romano honores Augusto tribui non possunt, qui virtutes ejus æquare valeant.

QUæ cura [1] *Patrum, quave* [2] *Quiritium,*
Plenis honorum [3] *muneribus tuas,*
Auguste, virtutes in ævum
4 *Per titulos memoresque fastos*
5 *Æternet?* [6] *ô, qua Sol habitabiles*
Illustrat oras, maxime principum,
7 *Quem legis expertes Latinæ*
Vindelici didicere nuper
Quid marte posses. [8] *milite nam tuo*
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brennosque veloces, & arces
Alpibus impositas [9] *tremendis*
Dejecit acer [10] *plus vice simplici.*
[11] *Major Neronum mox grave prœlium*

1 Senatorum. 2 Populi Romani. 3 Statuis & monumentis. 4 Per titulos statuis inscriptos, & fastos, qui memoriam annorum rerumque gestarum continent. 5 Possit virtutes tuas æternas reddere. 6 Ordo est. O maxime Principum qui terram incolunt, qua parte Sol illustrat oras mundi habitabiles, id est, ô Princeps maxime omnium, qui ubique sunt. 7 Quem Vindelici expertes legis Latinæ, id est, civilitatis & humanitatis nescii, didicere nuper, quid posses Marte, id est, in re militari. De Vindelicis vide supra Ode 4. 8 Militibus & auspiciis tuis acer Drusus plus quam semel dejecit Genaunos & Brennos, Galliæ populos immanissimos & implacabiles. 9 Propter hostium crudelitatem. 10 Non uno congressu, sed iterum atque iterum. 11 Claudius Tiberius Nero submissus est Druso in auxilium ab Augusto, ad bellum conficiendum.

Commisit. [11] *immanesque Rhætos*
[12] *Auspiciis pepulit secundis.*
[13] *Spectandus in certamine Martio,*
Devota morti pectora libera
Quantis fatigaret ruinis:
[14] *Indomitas prope qualis undas*
[15] *Exercet Auster,* [16] *Pleiadum choro*
Scindente nubes, impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum [17] *medios per ignes*
Sic tauriformis volvitur [18] *Aufidus,*
Qui regna [19] *Dauni præfluit Appuli,*
[20] *Quum sævit, horrendamque cultis*
Diluviem [21] *meditatur agris:*
Ut barbarorum [22] *Claudius agmina*
[23] *Ferrata vasto diruit impetu:*
[24] *Primosque & extremos metendo,*
[25] *Stravit humum sine clade victor;*
Te copias, te consilium, & tuos
[26] *Præbente divos. nam tibi,* [27] *quo die*
Portus [28] *Alexandrea supplex*
Et vacuam patefecit [29] *aulam,*
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudemque & optatum peractis
Imperiis decus [30] *arrogavit.*
Te [31] *Cantaber non ante domabilis,*
Medusq; & Indus: te [32] *profugus Scythes*
Miratur o tutela præsens
Italiæ, [33] *dominæque Romæ:*
[34] *Te fontium qui celat origines,*
Nilusque, & [35] *Ister, te rapidus* [36] *Tigris.*

12 Auspiciis tuis. 13 Dignus, qui spectaretur in bello, quantis ruinis & cladibus fatigaret Rhætorum pectora, mortem non timentia propter libertatem. 14 Ordo est, Tiberius tam impiger vexare hostium turmas & mittere frementem equum per medios ignes, qualis propemodum est Auster cum undas exercet, Pleiadum choro scindente nubes. 15 Agitat Auster. 16 Virgiliarum ortus & occasus pluvius est & tempestuosus, nubibus à vento scissis. 17 Per medium pugnæ fervorem. 18 Aufidus Appuliæ fluvius. dicitur Tauriformis, propter ejus impetum & mugitum, vel, quod imbribus auctus, relicto suo alveo, exundabat sæpius. 19 Dauni Appulorum regis. 20 Cum eum auxerit cœlestis imber. 21 Metaph. est. à re animata ad inanimatam. alii legunt minitatur. 22 Tiberius Nero. 23 Agmina ferro & armis munita.
24 Totam aciem cædendo. Sic Virg. *Proxima quæque metit gladio.* 25 Operuit humum victor sine ulla suorum militum jactura. 26 Te suppeditante divos tuos, id est, divos tibi faventes. 27 Eodem, quasi fatali die Alexandria ab Augusto fuit capta, quo Drusus Vindelicos superavit, tertio lustro (id est, quindecim annis) interposito. 28 In Alexandriam Antonius & Cleopatra confugerant. 29 Domum regiam hoste vacuam. Nam devicta erat Cleopatra & Antonius extinctus. 30 Fortuna peperit divinos honores, tuis Imperiis jam finitis attribuendos, ut Horat. in Epist.

Præsenti tibi maturos largimur honores,
Jurandasque tuum per nomen ponimus aras.

31 Te miratur populus Hispaniæ à nullo ante Cæsarem victus. Vide Ode 6. lib. 2. & Ode 8. lib. 3. 32 Scythes campestris huc illuc vagatur, nec ineodem loco manet. vid. Od. 35. l. 1. & Od. 24. l. 3. 33 Romæ principis urbium, vide supra Ode 3. 34 Nilus Ægypti fluvius, qui celat originem suorum fontium (id est, cujus fontes & origines adhuc nemo scivit) audit te, id est, te colit & veneratur. 35 Danubius, fluvius permagnus. 36 Tigris est Armeniæ fluvius, adeo velox ut aliquando saxa ingentia secum rapiat.

Te,

Te, 37 belluosus qui remotis
Obstrepit Oceanus Britannis:
Te, non paventis 38 funera Galliæ,
39 Duræque tellus audit Iberiæ:
Te cæde gaudentes 40 Sicambri
41 Compositis venerantur armis.

37 Te audit Oceanus, qui ingentes belluas in se continens, Britannos circumsonat, à nobis longe sejunctos. 38 Galli mortem non extimescebant, vel propter ingenitam ferocitatem, vel quia sibi persuadebant, quod aliquando renascerentur. 39 Laboriosæ Hispaniæ. 40 Germaniæ populi bellicosi, vide supra Ode 2. 41 Armis in uno loco simul positis & conditis, id est, bello sedato & finito.

AUGUSTI LAUDES. *Ode* XV.

1 PHæbus volentem prælia me loqui,
Victas & urbes, increpuit, Lyra 2
Ne parva Tyrrhenum per æquor
Vela darem. tua Cæsar ætas
Fruges & agris rettulit 3 uberes;
4 Et signa nostro restituit 5 Jovi,
6 Direpta Parthorum superbis
Postibus: & vacuum duellis
7 Ianum Quirini clausit: & ordinem
Rectum, & vaganti fræna licentiæ
8 Injecit: 9 amovitque culpas,
Et veteres revocavit 10 artes,
Per quas Latinum nomen, & Italæ
Crevere vires, famaque, & imperi
11 Porrecta majestas ad ortum
Solis, 12 ab Hesperio cubili,
Custode rerum Cæsare, non 13 furor
Civilis, aut vis eximet otium;
Non ira, quæ 14 procudit enses,
Et miseras 15 inimicat urbes:
Non, 16 qui profundum Danubium bibunt,
17 Edicta rumpent Iulia; non Getæ,
Non Seres, 18 infidive Persæ,
19 Non Tanaim prope flumen orti.
Nosque & 20 profestis lucibus, & sacris,
21 Inter jocosi munera Liberi,

1 Apollo increpuit, id est, objurgavit & admonuit me volentem prælia & victas urbes loqui lyra, id est, lyrico carmine. 2 Ne res grandes tenui Musa canerem. Allegorice significat id æque periculosum esse, ac parvo navigio in mari Tyrrheno navigare. 3 Copiosas fruges. 4 Signa, quæ Crassus amiserat à parthis interfectus. 5 Jovi Capitolino, ubi signa militaria servari solebant. 6 Signa detracta à superbis postibus Parthorum, qui, ne victi viderentur, signa Crassiana sua sponte Romam ad Augustum remiserunt. 7 Et tua ætas clausit Janum Quirini, id est, clausit Jani templum apud Romam, facta pace per universum terrarum orbem. Nam belli tempore templum Jani patebat. 8 Et injecit fræna licentiæ extra ordinem rectum vaganti, id est, bonas leges constituit, quæ peccandi licentiam veluti frænis reprimerent. 9 Gravibus pœnis in improbos constitutis. 10 Pristinas Romanorum virtutes. 11 Majestas est amplificata. 12 Ab occasu Solis. 13 Non bellum civile aut violentia ejiciet pacem. 14 Procudi facit. 15 Inimicas reddit urbes. 16 Thraces, Germani, & aliæ gentes. 17 Leges Julias non violabunt de adulteriis, vel alias leges quascunque. 18 Infideles, quia Crassum simulata pace occiderant. 19 Non Scythæ & Sarmatæ. 20 Diebus sacros dies præcedentibus, qui laboribus & privatis & publicis sunt concessi. 21 Inter vina & lætas epulas.

Cum

22 *Cum prole, matronisque nostris,*
23 *Rite deos prius apprecati,*
Virtute functos, more patrum, duces,
24 *Lydis remisso carmine tibiis,*
Trojamque, & 25 Anchisen, & almæ
Progeniem Veneris canemus.

22 Cum liberis & uxoribus. 23 Nos ritu majorum deos primum invocantes canemus claros duces, qui pro patriæ salute cum gloria sunt mortui. 24 Tibiarum varii erant modi, tres præcipue: Dorius sive Ionicus, Phrygius, & Lydius. 25 Canemus patrem Æneæ, ipsumque Æneam Veneris filium, & totam gentem Juliam, nempe Julium Cæsarem, Augustum, Tiberium, Drusos, &c.

EPODON LIBER.

AD MECOENATEM. *Epod.* I.

Horatius ibit cum Mecœnate proficiscente ad bellum Actiacum contra Antonium.

1 IBis 2 *Liburnis inter alta navium,*
Amice, propugnacula,
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mecœnas, tuo.
3 *Quid nos? quibus te vita sit superstite*
Iucunda: si contra, gravis:
Utrumne 4 *jussi persequemur otium*
Non dulce, ni tecum simul?
An hunc laborem mente 5 *laturi, decet*
Qua ferre non molles viros?
6 *Feremus: & te vel per Alpium juga,*
7 *Inhospitalem & Caucasum,*
8 *Vel Occidentis usque ad ultimum sinum,*
Forti sequemur pectore.
9 *Reges, tuum labore quid juvem meo,*
Imbellis, ac firmus parum?
10 *Comes minore sum futurus in metu,*
11 *Qui major absentes habet:*
Ut assidens implumibus pullis avis,
Serpentium 12 *allapsus timet*

1 Amica Mecœnas, tu paratus subire omne periculum Cæsaris (idque tuo periculo) ibis Liburnis navibus inter alta navium propugnacula. i. inter turritas naves Antonianas. 2 In navibus humilioribus, sic dictis à Liburnorum gente. 3 Quid nos faciemus, qui Romæ restamus? quibus vita est jucunda, te superstite & incolumi; gravis vero, te mortuo. 4 Jussi ab Augusto domi manere, an carmen per otium componemus, quod sine te est injucundum? 5 An laturi sumus hunc laborem militarem, ea mente, qua viros fortes decet? 6 *Sibi ipse dat responsum.* 7 Caucasus est Scythiæ mons, inhospitalis propter glaciem & nives. 8 Usque ad sinum Gaditanum, in Hispania juxta columnas Herculis. 9 Si roges, quid ego non bellicosus possim meo labore te juvare? 10 Si tuus sim comes, minus tibi metuam præsens quam absens. 11 Qui metus, 12 Serpentum incursiones.

13 *Magis relictis*: 14 *non, ut adsit, auxili*
Latura plus præsentibus.
Libenter hoc & omne 15 *militabitur*
Bellum in tuæ spem gratiæ:
16 *Non ut juvencis illigata pluribus*
Aratra nitantur meis:
17 *Pecusve Calabris ante sydus fervidum*
Lucana mutet pascua:
18 *Nec ut superni villa candens Tusculi*
Circæa tangat mœnia.
Satis superque me benignitas tua
Ditavit. haud paravero,
19 *Quod aut, avarus ut Chremes, terra premam,*
20 *Discinctus aut perdam ut nepos.*

13 Magis timet pullis relictis. *Relictis est Dativi casus.* 14 Non est laturo plus auxilii præsentibus, quamvis adsit. 15 Militabitur à me. 16 Est Hypallage, non ut plures Juvenci mei nitantur aratris illigatis. i. non ut plura habeam aratra, vel, ut plura agri jugera possideam. 17 Non ut habeam multa armenta, quæ post ortum Caniculæ, pascua mutent, sc. ex Calabria in Lucaniam. 18 Nec ut villa mei fundi Tusculani, in colle sita & marmore candenti extructa, se extendat ad oppidum Tusculum, à Telegono Circes & Ulyssis filio ædificatum. 19 Quod in terra occultem, ut Chremes ille senex Terentianus. 20 Ut dissolutus nepos prodige expendam. Nepos, præter propriam & vulgatam significationem, luxuriosum & perditum hominem significat.

VITÆ RUSTICÆ LAUDES.

Epod. II.

Beatus ille, qui 1 *procul negotiis,*
(2 *Ut prisca gens mortalium)*
3 *Paterna rura bobus exercet suis,*
4 *Solutus omni fœnore.*
5 *Neque excitatur classico miles truci,*
Neque horret iratum mare:
6 *Forumque vitat,* 7 *& superba civium*
Potentiorum limina.
Ergo aut, 8 *adulta vitium propagine*
Altas maritat populos:
9 *Inutilesque falce ramos amputans,*
Fœliciores inserit:
Aut in 10 *reducta valle mugientium*
11 *Prospectat errantes greges:*
Aut 12 *pressa puris mella condit amphoris:*
Aut tondet infirmas oves.
Vel, quum 13 *decorum mitibus pomis caput*
Autumnus arvis extulit,
14 *Ut gaudet* 15 *insitiva decerpens pyra,*
Certantem & uvam 16 *purpuræ!*
17 *Qua muneretur te Priape, & te pater*

1 Separatus ab urbanæ vitæ molestiis. 2 Ut primi homines in aureo sæculo, qui in agris habitabant. 3 Qui rura à patribus accepta propriis, non conductis bobus colit. 4 Liber ab omni debito. 5 Neque militat, neque navigat. 6 Forum vitat, ubi lites aguntur & dijudicantur. 7 Et divitum domos non frequentat, favoris ineundi causa. 8 Cum adulta vitium propagine conjungit altas populos. 9 Ramos supervacaneos. 10 In valle longa aut flexuosa. 11 Procul spectat. 12 Mella è favis expressa. 13 Caput quasi pomis coronatum. 14 Quam gaudet rusticus! *Est admirantis.* 15 Pyra non ex semine nata, sed pyra proprii laboris. 16 Et decerpens uvam purpuream. *Participium certandi dativo jungitur.* 17 Qua donet te Priape hortorum Deus.

[18] *Sylvane, tutor finium.*
Libet jacere, modo sub [19] *antiqua ilice,*
Modo in [20] *tenaci gramine.*
Labuntur aliis interim ripis aquæ:
[21] *Queruntur in sylvis aves:*
Fontesq; lymphis [22] *obstrepunt manantibus*
Somnos [23] *quod invitet leves.*
At quum tonantis [24] *annus hybernus Jovis*
Imbres nivesque comparat:
Aut trudit acres hinc & hinc [25] *multa ca-*
Apros in [26] *obstantes plagas,* (*ne*
Aut [27] *amite levi rara tendit retia,*
Turdis edacibus [28] *dolos.* (*queo gruem.*
Pavidumq; leporem, & [29] *advenam* [30] *la-*
[31] *Jucunda captat præmia.* (*bet*
Quis non [32] *malarum, quas amor curas ha-*
Hæc inter obliviscitur? (*vans*
Quod si [33] *pudica mulier in partem ju-*
Domum atque dulces liberos:
([34] *Sabina qualis, aut* [35] *perusta solibus*
[36] *Pernicis uxor Appuli*)
[37] *Sacrum vetustis ex. ruat lignis focum,*
Lassi [38] *sub adventum viri:*
Claudensq; [39] *textis cratibus lætum pecus,*
[40] *Distenta siccet ubera:*
Et [41] *horna dulci vina promens dolio,*
Dapes [42] *inemptas apparet;*
[43] *Non me Lucrina juverint conchylia,*
Magisve [44] *rhombus, aut scari,*
[45] *Si quos Eois intonata fluctibus*
Hyems ad hoc vertat mare. (*meum,*
Non [46] *Afra avis descendat in ventrem*
Non [47] *attagen Ionicus*
Iucundior, quam lecta de pinguissimis
Oliva ramis arborum, ([49] *gravi*
Aut herba [48] *lapathi prata amantis, &*
Malva salubres corpori:
Vel agna festis cæsa [50] *Terminalibus,*

18 Sylvarum & agrorum custos. 19 Sub ilice annosa, quæ latiorem umbram præbeat. 20 In gramine, quod terræ firmiter adhæret. 21 Canunt aves. 22 Et fontes strepitum & murmur faciunt. 23 Quæ res. 24 Hyems. *Totum pro parte.* 25 Multis canibus. 26 In opposita retia. 27 Furcula aucupali, qua rete tenditur. 28 Quæ retia sunt doli turdis, avibus voracissimis. 29 Advenam, transmarinam. Grues cum loca calidiora petentes maria transmittunt, trianguli formam efficiunt. M. Tul. 2. de Nat. 30 Gruem pedica captat. 31 Quæ omnia, nempe apri, turdi, lepus, grus, sunt rusticis jucunda laborum præmia. 32 Malarum curarum, quæ propter amorem suscipiuntur. 33 Mulier casta. 34 Quales sunt Sabinæ mulieres aut Appulæ, fœminæ castissimæ. 35 Nigra. 36 Aut nigra uxor Appuli agilis, vel patientis laborum. 37 Est Hypallage. Si extruat ligna super focum laribus sacrum. 38 Paulo ante adventum mariti. 39 Septis. 40 Si plena ubera mulgeat. 41 Hujus anni vina. 42 Escas suo labore paratas & dominatas. 43 Conchylia in lacu Lucrino capta (quæ sunt omnium præstantissima) non magis me delectaverint, aut Rhombus, vel, &c. 44 Rhombus est piscis magni pretii, sic etiam Scarus. 45 Si quos Scaros, hyems, (i. tempestas concitata) vertat ad mare Italicum. 46 Gallina Africa non potest mihi esse cibis jucundior. 47 Attagen est avis Asiatica, inter nobilissimas habita. Ionia est pars Asiæ, in qua fuit urbs Ephesus. 48 Lapathum Latini appellant rumicem, de cujus variis virtutibus consule Dioscoridem. 49 Corpore ægrotanti. 50 Festis in honorem Termini Dei celebratis, in cujus tutela veteres putabant esse agrorum fines.

51 *Vel*

[51] Vel hœdus ereptus lupo.
Has inter epulas, [52] ut juvat pastas oves
Videre properantes domum!
Videre fessos vomerem inversum boves
Collo trahentes languido:
Positosque vernas, ditis [53] examen domus,
Circum [54] renidentes Lares!
[55] Hæc ubi loquutus fœnerator Alphius,
Iamjam futurus rusticus,
Omnem [56] relegit Idibus pecuniam:
Quærit Kalendis ponere.

51 Hœdus è faucibus lupi ereptus suavior est rustico, quam qui desumptus est ex suo hœdili; nam minoris constat. 52 Quantum delectat. 53 Vernæ sunt, quasi examen apium, in divitis domo, 54 Circum Lares splendentes & hilares. vide Ode 18. lib. 2. 55 Fingit Horatius Alphium fœneratorem superiora omnia dixisse, quasi is approbaret vitæ rusticæ jucunditatem, sed ad ingenium suum rediens properat ad pecuniam in fœnere collocandam. 59 Omnem pecuniam congregavit, à debitoribus eam exigens Idibus. (i. circa dimidiatum mensem) studetque iterum in fœnore collocare sequentis mensis Kalendis.

AD MECOENATEM. *Epod.* III.

Alium detestatur, quod apud Mecœnatem ederat, cujus æstu torquebatur.

Parentis [1] olim si quis impia manu
Senile [2] guttur fregerit:
[3] Edat cicutis allium nocentius.
O dura [4] messorum ilia!
Quid nec venenum [5] sævit in præcordiis?
Num viperinus hic [6] cruor
Incoctus herbis me [7] fefellit? an malas
[8] Canidia tractavit dapes?
[9] Ut Argonautas præter omnes candidum
Medea mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum juga,
Perunxit [10] hoc Iasonem:
[11] Hoc delibutis ulta donis pellicem,
Serpente fugit alite,
Nec tantus unquam syderum insedit
[12] vapor
Siticulosæ Apuliæ
[13] Nec munus humeris efficacis Herculis
Inarsit æstuosius.
At, si quid unquam [14] tale concupiveris
Iocose Mecœnas, precor
[15] Manum puella suavio opponat tuo,
Extrema & in sponda cubet.

1 Posthac, 2 Cervicem patris senis. 3 Edat, pro supplicio, alium suo calore nocentius cicutis, quæ frigore venenato necant.
4 Messoribus alium dare solebant. vide Virg. Alex. 5 Venenum æstuat. 6 Sanguis viperæ serpentis. i. venenum, 7 Me latuit. i. me inscio fuit incoctus? 8 An mulier venefica male contrectavit dapes? 3 Postea quam Medea mirata est. i. adamavit Jasonem ducem. præ omnibus Argonautis candidum. i. pulchrum. 10 Hoc unguento sc. allio perunxit Jasonem, illigaturum juga ignota tauris i. qui tauris ignivomis juga insueta injiceret. 11 Medea Creusam Creontis filiam vestibus hoc allio delibutis ultra aufugit per aërem vecta à dracone alato. 12 Nec tantus calor syderum Caniculæ præsertim, aridam invasit Apuliam, 13 Nec tunica ad Herculem à Dejanira missa, Nessi Centauri sanguine intincta ardentius inflammavit humeros Herculis efficacis. i. laboriosi & ad efficiendum apti. 15 Allium. 15 Precor, puella halitum tuum effugiens, opponat manum osculo tuo, & cubet in exteriore lecti parte, ne allii fœtore offendatur. i. precor, ut neque te osculetur, neque se tibi potiendam præbeat.

AD VOLTEIUM MENAM libertum Pompeji Magni. *Epod.* IV.

Lupis & agnis quanta [1] sortito obtigit,
[2] Tecum mihi discordia est,
[3] Ibericis peruste funibus latus,
[4] Et crura dura compede.
Licet superbus ambules pecunia,
[5] Fortuna non mutat genus.
Videsne, [6] sacram metiente te viam
[7] Cum bis ter ulnarum toga.
[8] Ut ora vertat huc & huc euntium
[9] Liberrima indignatio?
[10] Sectus flagellis hic triumviralibus,
Praeconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi jugera,
Et Appiam mannis terit:
[11] Sedilibusque magnus inprimis eques,
Othone contempto, sedet.
[12] Quid attinet [13] tot ora navium gravi
Rostrata duci pondere
Contra latrones atque servilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

1 Naturaliter. 2 Tanta mihi tecum discordia est. 3 Qui latus habes perustum & valde flagellatum funibus Hispanicis. *species pro genere.* 4 Cujus crura perusta sunt & attrita ferreis compedibus. 5 Pecuniæ ex Liberto nobilem non efficiunt. 6 Te incedente per viam sacram, quæ ducit ad Capitolium. 7 Indutus togam sex ulnarum laxam & amplam, more divitum. 8 Vides ne, quomodo liberrima indignatio hominum prætereuntium ora in te convertat? 9 Indignatio aperta, sine fuco aut aliqua dissimulatione. 10 *Est hæc oratio indignantis populi in Menam.* Hic cæsus flagellis triumvirum jussu usque ad satietatem præconis, arat mille jugera fundi optimi in Campania, & perequitat viam Appiam (qua itur ad agrum Falernum) mannis. i. equis gradariis, ad luxum nobilium & fortunatorum hominum accommodatis. Angl. *fit for a foot-cloth.* 11 Menas factus Tribunus militum sedet in primis ordinibus contra legem à Roscio Othone latam, qua sancitum erat, ne quis ex infimo hominum genere fieret eques, aut sederet intra quartum decimum theatri gradum. Menas igitur Othonis legem contempsit, quod aliquando fuerat servus, etsi jam quadraginta millia sestertium habebat. 12 Quid prodest classem ab Augusto armari contra piratas & servos fugitivos (quos Sextus Pompeius armis instruxit) si Menas ipse pirata & servus fit tribunus militum. 13 Naves rostratas, quarum summæ partes ære & ferro sunt munitæ.

IN CANIDIAM VENEFICAM, *Epod.* V.

[1] At ô deorum quicquid in cœlo regit,
Terras & humanum genus,
[2] Quid iste fert tumultus? [3] quid omnium
Vultus in unum me truces?
[4] Per liberos te, si vocata partubus

1 Exclamat puer prætextatus, quem furtim raptum Canidia aliæque veneficæ mento tenus sub terra defoderant, fameque necare constituerant, ut ex ejus jecore & medulla, arte Necromantica, philtrum seu poculum amoris conficerent. Exclamat, inquam, O omnes dii, qui regitis terras hominesque. 2 Quid affert, vel quid sibi vult ista tumultuosa mulierum festinatio? 3 Quid omnium vultus contra me solum volunt? 4 O Canidia, rogo te per liberos tuos, si quos vere peperisti.

[5] *Lucina veris affuit :*
[6] *Per hoc inane purpuræ decus precor,*
[7] *Per improbaturum hæc Iovem.*
Quid ut noverca me intueris, aut uti
[8] *Petita ferro bellua ?*
[9] *Ut hæc trementi questus ore, constitit*
[10] *Insignibus raptis puer,*
[11] *Impube corpus, quale posset impia*
Mollire [12] *Thracum pectora :*
Canidia brevibus implicata viperis
[13] *Crines & incomptum caput,*
[14] *Iubet sepulchris caprificos erutas,*
Iubet cupressus [15] *funebres,*
Et uncta turpis ova [16] *ranæ sanguine,*
Plumamque nocturnæ [17] *strigis,*
Herbasque, quas [18] *Iolcos atque* [19] *Iberia*
Mittit, venenorum ferax,
[20] *Et ossa ab ore rapta jejunæ canis,*
[21] *Flammis aduri Colchicis.*
[22] *At expedita Sagana per totam domum*
Spargens [23] *Avernales aquas;*
[24] *Horret capillis, ut* [25] *marinus, asperis,*
Echinus, aut [26] *currens aper.*
[27] *Abacta nulla Veja conscientia,*
Ligonibus duris humum
[28] *Exhauriebat, ingemens laboribus :*
[29] *Quo posset infossus puer*
Longo die bis terve mutatæ dapis
Inemori [30] *spectaculo :*
[31] *Quum promineret ore, quantum extant aqua*
Suspensa mente corpora :
[32] *Exsucta uti medulla, & aridum jecur,*
Amoris esset poculum :
[33] *Interminato quum semel fixæ cibo*

5 Diana à parturientibus invocabatur, quod nascentibus opem ferre putabatur. 6 Te rogo per hanc prætextam purpuream nobilitatis indicem, quæ tamen nihil proderit ad crudelitatem vestram minuendam. 7 Te rogo per Jovem hæc maleficia vindicaturum. 8 Ut bellua ferro sauciata. 9 Post quam puer, hæc tremula voce questus, finem querendi fecit, &c. 10 Ornamentis ejus raptis, sc. prætexta & bulla, quæ erant Patriciorum insignia. 11 Existens tale impube corpus, quale, &c. 12 Pectora crudelium & barbarorum hominum. 13 Habens crines viperis implicatos Furiarum instar. 14 Jubet adhiberi caprificos infaustas & sepulchris extractas, quasi diis inferis sacrificatura. 15 Cupressus funeri adhibebatur, quia, ut cupressus cæsa nunquam revirescit, sic mortui ad vitam minime redeunt. vide Ode 14. lib. 2. 16 Rubetæ. 17 Strix est avis mali ominis, quæ nocturno tempore volat, & stridorem pro cantu habet. 18 Iolcos est urbs Thessaliæ. 19 Non Hispania, sed civitas montibus Colchicis vicina. 20 Quæ creduntur aviditatem ad amorem transferre, ideoque multum valere ad poculum amoris conficiendum. 21 Flammis eo ritu paratis, quo apud Colchos opera & arte Medeæ erant paratæ ad Creontis domum, ejusque filiam Creusam conflagrandam. 22 Sagana succincta. Est nomen proprium alterius veneficæ. 23 Aquas ex Averno lacu petitas. 24 Horrida apparet capillis asperis in capite erectis. 25 Ut marinus echinus, cui similis est echinus terrestris, & eodem modo spinis est consertus. 26 Ut aper furens, qui durissimas habet setas in dorso insurgentes. 27 Veja, tertia venefica, nullius maleficii conscientia deterrita. 28 Vehementer anhelans scrobem faciebat. 29 In eum finem, ut puer, &c. 30 Adspectu dapis novæ sæpius appositæ, sed semper sublatæ. 31 Cum puer in terra defossus extaret è terra. 32 Ista est causa hujus facinoris. *Alii legunt Exerta, vel Exesta.* 33 Vetito & interdicto cibo, quem tangere puer est prohibitus.

Inta-

Intabuissent [34] *pupulæ.*
[35] *Non defuisse masculæ libidinis*
[36] *Ariminensem Foliam,*
Et [37] *otiosa credidit Neapolis,*
Et omne vicinum oppidum:
[38] *Quæ sidere excantata voce* [39] *Thessala*
Lunamque cœlo deripit.
Hic [40] *irresectum sæva dente livido*
Canidia rodens pollicem, (*meis*
Quid dixit? aut quid tacuit? [41] *O rebus*
Non infideles [42] *arbitræ,*
Nox, & [43] *Diana, quæ silentium regis.*
[44] *Arcana quum fiunt sacra,*
Nunc nunc adeste nunc [45] *in hostiles domos*
Iram atque numen vertite.
[46] *Formidolosæ dum latent sylvis feræ,*
Dulci sopore languidæ,
[47] *Senem (quod omnes rideant) adulterum*
Latrent [48] *Suburanæ canes*
[49] *Nardo perunctum; quale nec perfectius*
Meæ laborarunt manus.
[50] *Quid accidit? cur dira barbaræ minus*
Venena Medeæ valent,
Quibus [51] *superbam fugit ulta pellicem,*
Magni Creontis filiam,
Quum [52] *palla, tabo munus imbutum,*
novam
Incendio [53] *nuptam abstulit;*
Atqui nec herba, nec latens [54] *in asperis*
Radix [55] *fefellit me locis.*
[56] *Indormit unctis omnium cubilibus*
Oblivione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulat venefica
Scientioris [57] *carmine.*
[58] *Non usitatis Vare potionibus*
([59] *O multa fleturum caput!*)

34 Oculorum acies cum intabuissent semel i. cum tabidæ apparuissent uno impetu, non temporis successu. 35 Norunt Neapolitani, huic facinori interfuisse etiam Foliam veneficam, quæ fœminarum amore adeo exarsit, ut tanquam vir in fœminas ageret. 36 Ariminum est urbs in Italia. 37 Neapolis sita est in secessu, vitæ tranquillæ & otiosæ aptissimo. 38 Quæ Folia deripit sidera, &c. 39 Voce magica, vel cantionibus magicis, quibus utentes Thessali Lunam & sidera è cœlo in terram devocant. Virg. *Carmina vel cœlo possunt deducere lunam.* 40 Unguem pollicis non resectum: nam mulieres veneficæ ungues suos nutriunt, non secant, quippe quæ non minus corpore quam animo turpes sunt & deformes. 41 Hæc dicuntur à Canidia, *O rebus meis &c.* 42 Non infideles testes. 43 Luna silentium regere dicitur, quia nox taciturna est. 44 Dum nocturna mulierum sacrificia, seu potius maleficia celebrantur. 45 In Varum senem; qui me aspernatur, vim vestram divinam vertite. 46 Noctu. 47 Ut Varum scortatorem canes allatrent in Subura, dum ibi meretrices sectatur, quem omnes etiam rideant; propter juvenilem in sene amorem. 48 Subura locus est in urbe Roma, qui inter Esquilias & Viminalem jacet, meretricum ferax. 49 Unguento Nardino perunctum. 50 Miratur Canidia, cur venena præstantissima, quæ in Varum adhibuerat, minus valerent, quam ea, quibus usa est Medea in Creusam Creontis filiam. 51 Creusam potentem & superbi regis filiam. 52 Palla accepta, Creusa cum tota Creontis regia subito incendio conflagravit. 53 Creusam Jasoni nuptam. 54 In montibus. 55 Latuit me. 56 Varus indormit cubilibus unctis oblivione suarum omnium pellicum. i. dormit securus mei, & omnium suarum pellicum amore solutus. 57 Veneficæ doctioris cautione, 58 Novis & insolitis veneficiis tu ad me recurres, velis nolis. 59 O caput multum fleturum: i. cui multa impendent mala.

Ad me recurres : [60] nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.
Majus parabo, majus infundam tibi
[61] *Fastidienti poculum.*
Priusque cœlum [62] sidet inferius mari,
[63] *Tellure porrecta super ;*
Quam non amore sic meo flagres, uti
Bitumen [64] atris ignibus.
[65] *Sub hæc puer, jam non, ut ante, mollibus*
[66] *Lenire verbis impias ;*
Sed dubius [67] unde rumperet, silentium,
Misit [68] Thyesteas preces :
[69] *Venena, magnum, fas nefasq; non valent*
Convertere humanam vicem,
[70] *Diris agam vos, dira detestatio*
[71] *Nulla expiatur victima*
Quin, [72] ubi perire jussus expiravero,
Nocturnis occurram furor :
[73] *Petamq; vultus umbra curvis unguibus*
[74] *(Quæ vis deorum est manium)*
Et inquietis [75] assidens præcordiis,
Pavore somnos auferam.
Vos turba [76] vicatim hinc & hinc saxis pe- *(tens*
Contundet obscœnas anus
Post insepulta membra [77] different lupi,
Et [78] Esquilinæ alites.
[79] *Neque hoc parentes, heu mihi superstites,*
Effugerit spectaculum.

60 Nec mens tua facta semel à me insana ad sanitatem revertetur carminibus potentissimis, qualia sciunt Marsi, Apuliæ populi, qui à Circe venefica didicerant. 61 Tibi fastidienti & aspernanti me. 62 Prius cœlum subsidebit mari, quam, &c. Natura mutabitur. *hyperbole est.* 63 Tellure superjecta. 64 Ignes & bitumine nigrescunt. 65 Paulo postquam hæc locuta est Canidia. 66 Lenibat. 67 Dubius, à qua te exordium loquendi sumeret. 68 Emisit diras execrationes, qualibus Thyestes in fratrem Atreum usus est. 69 Mulieres veneficæ fas & nefas confundere, suisque venenis humana & divina pervertere possunt, sed humanæ vitæ sortem nequeunt immutare, neque possunt effugere, quin suorum maleficiorum pœnas dent, & morte pereant miserabili. *Alii aliter hunc locum exponunt : per me libera est sua cuique opinio.* 70 Execrationibus vos persequar. 71 Nullo purgatur sacrificio, 72 Ubi mortuus fuero, vobis per noctem occurram & perterrefaciam, sic Dido: *Omnibus umbra locis adero, dabis, improbe, pœnas.* 73 Et ego umbra involabo in facies vestras. 74 Quæ, umbra, vis est & ultio deorum manium, sic ut per umbras dii manes se vindicent. 75 Et ego inhærens præcordiis nunquam quiescentibus auferam somnum, &c. 76 Et singulis vicis. 77 Discerpent & dissipabunt corpora vestra insepulta, *quo nihil veteribus fuit horribilius.* 78 Vultures aves, in Esquiliis (*colle urbis Romæ*) volitare solent. 79 Parentes mei mihi superstites (ad suum luctum leniendum) videbunt has veneficas insepultas, atque earum membra à canibus & avibus dilacerata.

IN CASSIUM SEVERUM, Poetam maledicum & petulantem. *Epod.* VI.

QUid [1] *immerentes hospites vexas,* [2] *canis,*
[3] *Ignavus adversum lupos !*
[4] *Quin huc inanes, si potes, vertis minas,*

1 Cur hospites vexas nihil mali meritos. 2 Latrator. 3 Imbecillis & nullius animi contra eos qui te mordere possunt. 4 Cur non in me convertis minas inanes, quæ præter verba nihil sunt?

Et me [5] remorsurum petis?
[6] *Nam, qualis aut [7] Molossus, aut fulvus*
[8] *Lacon,*
(*[9] Amica vis pastoribus*)
Agam per altas aure sublata nives;
Quæcunque præcedit fera.
[10] *Tu, quum timenda voce complesti nemus,*
[11] *Projectum odoraris cibum,*
Cave, cave: namque in malos asperrimus
[12] *Parata tollo cornua.*
[13] *Qualis Lycambæ spretus infido gener,*
[14] *Aut acer hostis Bupalo.*
Aut [15] si quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

5 Qui pares tibi referam grates. 6 Ordo est. Nam ego agam, id est, persequar per altas nives alacer & aure sublata omnem feram quæcunque præcedit me, & agam talis, qualis aut, &c. 7 Canis magnus & procerus. 8 Canis Lacedæmonicus, admodum agilis. 9 Defensio pastoribus chara. *quia canes à lupis greges protegunt.* 10 Tu cum convitiis & carmine maledico aliquem es insectatus, pretio tibi oblato, latrare definis. 11 More canis ignavissimi. 12 Tollo cornua tanquam taurus, ad feriendum eos, qui mihi maledicunt. 13 Talis nimirum, qualis fuit poëta Archilochus Jamborum scriptor, qui carminis sui amaritudine Lycamben socerum laqueo vitam finire coëgit. 14 Hipponax poëta acerrimus, quem dicunt ad suspendium adegisse Bupalum pictorem. 15 Si quis lingua virulenta me carpserit, an, ut puer, ad lachrymas confugiam? Nequaquam. Est enim pueri injurias flere, viri vero ulcisci. Sed hoc vetat lex divina: *Nam vindictam mihi, & egi retribuam, inquit Dominus.*

AD POPULUM ROMANUM.

Epod. VII.

Execratio belli civilis gesti hinc Bruto & Cassio, illinc Octaviano. M. Antonio, & M. Lepido ducibus.

Quo, quo [1] scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses [2] conditi?
Parumne [3] campis atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis?
Non, ut superbas [4] invidæ Carthaginis
[5] *Romanus arces ureret:*
[6] *Intactus aut Britannus ut descenderet*
[7] *Sacra catenatus via:*
Sed ut, secundum [8] vota Parthorum, [9] sua
Urbs hæc periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Unquam, [10] nisi in dispar genus.
[11] *Furorne cæcus, an rapit vis acrior?*
An culpa? responsum date.
Tacent; & ora pallor albus inficit,
[12] *Mentesque perculsa stupent.*

Scelesti, id est, impii sunt in patriam, ubi civis à cive interficitur. 2 Cur enses in vaginis inclusi jam distringuntur? 5 Terra marique. 4 Carthago semper fuit imperii Rom. æmula. 5 Romanus miles. 6 Britannus bello nondum domitus. 7 Ut per sacram viam vinctus duceretur ad Capitolium in triumpho. 8 Secundum optata Parthorum inimicorum vestrorum. 9 Sua dextra, id est, bellis civilibus. 10 Nisi in animal alterius generis. vestra igitur crudelitas est plusquam ferina. 11 Insaniane, an major vis. (*i. ipsa fatalis necessitas*) an culpa causa est civilis furoris? 12 Mentes sceleris conscientia obstupuerunt.

13 Sic est, ut dico. dii irati ob sceleus Romuli (qui fratrem Remum dominandi causa interemit) immisere runt in Romanos hæc bella civilia. 14 Postquam

13 *Sic est. acerba fata Romanos agunt,*
Scelusque fraterna necis,
14 *Ut immerentis fluxit in terram Remi*
15 *Sacer nepotibus cruor.*

cruor innocentis Remi effusus est in terram. 15 Cruor nepotibus sacer, id est, exsecrabilis, vel perniciosus posteris, qui pœnas luerent ejusdem sceleris.

AD ANUM LIBIDINOSAM.
Epod. VIII.

1 *Rogare longo putidam te sæculo,*
Vires quid enervet meas?
Quum sit tibi dens ater, 2 *& rugis vetus*
Frontem senectus exaret,
3 *Hietque turpis inter aridas nates*
Pollex, velut cruda bovis.
4 *Sed incitat me pectus, & mammæ putres*
Equina 6 *quales ubera:*
7 *Venterque mollis, & femur* 8 *tumentibus*
Exile suris additum.
9 *Esto beata: funus atque imagines*
10 *Ducant triumphales tuum:*
Nec sit marita, quæ rotundioribus
Onusta 11 *baccis ambulet.*
Quid? quod 12 *libelli Stoici inter sericos*
Jacere pulvillos 13 *amant?*
14 *Illiterati num minus nervi rigent?*
Minusve languet 15 *fascinum?*
Quod ut 16 *superbo provoces ab inguine,*
17 *Ore laborandum est tibi,*

1 Poeta iratus orationem non profert integram, sed præcisam, est igitur subaudiendum, Oportet, decet, & tuum est, aut simile. Non te pudet putidam, id est, marcescentem longa ætate, rogare me, quid vires meas debilitet, & ad Venerem ineptas reddas? 2 Et cum senectus frontem tibi rugosam effecerit. 3 Cumque dehiscat turpis podex, veluti podex bovis, quæ cruditate laborat, unde cibum male concoquit, atque ideo cruda excrementa ejicit. 4 Sed pectus tuum incitat me ad Venerem, &c. Ironia est amarissima. 5 Mammulæ pendulæ, non turgentes, & in puellis. 6 Tales mammæ, qualia sunt equina ubera. 7 Venter rugosus & lividus. 8 Et hydropicis suris gracile femur appositum, *quod sæpe fit in tabidis.* 9 Dives esto & nobilis. 10 Præcedant funus tuum imagines triumphales, id est, imagines majorum tuorum, qui triumpharunt, ad declarandam generis tui antiquitatem. 11 Unionibus, quos rotunditas reddit pretiosos. 12 Philosophiæ studium præ se fert, ut adveniente amatore docta & honesta videretur esse. Absit, ut hac nostra ætate sint hujus farinæ ullæ mulieres, quæ Biblia sacra in manibus ad templum ferentes, atque illa domi inter pulvinaria reponentes, de rebus divinis & arduis non solum inter se & cum suis maritis concertare soleant, sed etiam cum eruditissimis Theologiæ professoribus manus conserere audeant, eo nimirum ut piæ atque religiosæ specie tantum, non re vera, esse videantur. Non est meum judicare, Hoc tantum dico, ut virorum, sic fœminarum aliæ sunt hypocritæ, aliæ religiosæ cum libris, sine libris. 13 Solent. 14 Ineruditorum nervi. (id est, penes vel mentulæ) sine litteris num minus arriguntur? 15 Fascinum est virile membrum. cujus species è collo pueri suspensa fascinationibus erat remedio. 16 Ab inguine fastidioso. 17 Lingua. Adeo obscœna sunt ista, ut salva verecundia explicari non possint.

AD MECOENATEM, *Epod.* IX.

Præſentit voluptatem, quam percipiet ex Auguſti victoria adverſus Antonium & Cleopatram.

QVando [1] repoſtum Cecubum ad feſtas
[2] Victore lætus Cæſare, *(dapes,*
Tecum ſub alta (ſic Iovi [3] gratum) domo,
Beate Mecœnas, bibam,
Sonante miſtum tibiis carmen lyra,
[4] Hac Dorium, illis barbarum?
[5] Ut nuper [6] actus quum freto [7] Neptunius
Dux fugit [8] uſtis navibus,
Minatus urbi [9] vincla, quæ detraxerat
Servis amicus perfidis,
[10] Romanus (eheu poſteri negabitis)
Emancipatus fœminæ, *(bus*
[11] Fert vallum & arma miles, & ſpadoni-
Servire [12] rugoſis poteſt:
Interque ſigna, turpe, militaria
Sol aſpicit [13] conopeum. *(equos*
[14] Ad hunc frementes verterunt bis mille
Galli canentes Cæſarem:
Hoſtiliumque navium portu latent
Puppes [15] ſiniſtrorſum [16] citæ.
[17] Io triumphe. [18] tu moraris aureos
Currus, & [19] intactas boves.
Io triumphe, nec Iugurthino parem
Bello reportaſti [20] ducem,
[21] Neq; Africano, [22] curſu per Carthaginem
Virtus ſepulchrum condidit.
Terra marique victus [23] hoſtis, Punico
Lugubre mutavit ſagum.
Aut ille [24] centum nobilem Cretam urbibus

1 Vinum Cæcubum ſervatum & repoſitum ad feſtas epulas. 2 In prælio navali apud Actium, ubi Antonium & Cleopatram Cæſar ſuperaverat. 3 Gratum, quia Jupiter author eſt victoriæ. 4 Lyra ſonante carmen Dorium, tibiis ſonantibus carmen barbarum, id eſt, Phrygium vel Lydium. 5 Ut nuper tecum bibi. 6 Fugatus freto Siciliæ. 7 Sextus Pompejus. qui ſe Neptuni filium prædicabat. 8 Uſtis navibus ab Auguſto. 9 Minatus compedes civibus Romanis, quas ſervis detraxerat in Sicilia, eos ut armaret contra patriam. vide ſupra Epod. 4. 10 Antonius pro mancipio Cleopatræ fert vallum. Eheu ô poſteri, vos propter infamiam negabitis. 11 Portat palum, quo caſtra muniuntur. 12 Eunuchi, virilitate amiſſa, unde multum de calore naturali amittunt, cito fiunt rugoſi. horum magna erat copia in comitatu Cleopatræ. vide Ode 37. lib. 1. 13 Conopeum eſt tentorii genus ad culices excludendos thalamis, non caſtris aptum. 14 Contra hunc Antonium Galli ad Cæſarem transfugientes converterunt bis mille frementes equos, ſpadonibus Ægypti ſervire dedignantes. Nota, quod Cæſar, & Antonius exercitus habebant in littore & pedeſtres & equeſtres, quo tempore claſſes ad bellum navale erant paratæ. 15 Alexandriam verſus. 16 Puppes ad fugam celeres & paratæ. 17 Vox eſt exprimens gaudium militum, qui Imperatorem triumphantem proſequebantur. 18 Tu in mora es curribus triumphalibus, qui jam parati ſunt. 19 Juvencas à tauro integras, & parata ad ſacrificium pro victoria. 20 Marium, qui de Jugurtha Afrorum duce triumphavit. 21 Neque Africano bello reportaſti ducem (nempe Scipionem) Auguſto parem. 22 Scipioni ſua virtus æternam memoriam peperit propter Carthaginem deletam & everſam, quæ victoria illi ſemper erit loco ſepulchri. 23 Antonius lugubre paludamentum, id eſt, veſtem mœroris induit, purpureo ſago poſito. 24 Creta centum habuit civitates. vide Ode 27. lib. 3.

25 Ventis adversis & contrariis, 26 Syrtes tempestuosas & à Noto vexatas. 27 Nesciens quo fugiat. 28 Affer huc grandiores calices, ut bibamus liberalius. 29 Vina sic dicta à Chio, insula in Ægeo. 30 A Lesbo insula. 31 Vinum Cæcubum ciborum concoctioni est utile: quamobrem cum stomachi cruditatem tollat, fluentem etiam nauseam sedat & coërcet. Alii aliam reddunt rationem, nempe quod vinum Cæcubum austerum est & pungens. 32 Juvat dulci vino relaxare metum propter incertum belli eventum. vide Od. 7. lib. 1. Lyæus est nomen Bacchi, ἀπὸ τοῦ λύειν id est, solvere.

Ventis iturus 25 non suis,
26 *Exercitatas aut petit Syrtes Noto,*
27 *Aut fertur incerto mari.*
28 *Capaciores affer huc puer scyphos,*
Et 29 Chia vina, aut 30 Lesbia;
Vel, quod fluentem nauseam coërceat,
Metire nobis 31 Cæcubum.
Curam metumque Cæsaris rerum juvat
32 *Dulci Lyæo solvere.*

IN MÆVIUM POETAM, cui naufragium precatur. *Epod.* X.

1 Malo auspicio navis de statione exit. 2 Ferens teteri odoris hominem & turpem poëtam, de quo Virgil. *Qui Bavium non odit, amet tua carmina Mævi.* 3 Utrumque latus navis. 4 Funes navales. 5 Mari ventis contrariis agitato. 6 Dissipet & dispersos ferat. 7 Ilices concussas, 8 Tenebrosa nocte sine lunæ lumine. 9 Qua nocte occidit tristis Orion, sydus cœleste, cujus occasus, tempestates excitans, tristes nautas efficit. 10 Quam Græci victoris, quorum complures naufragio perierunt. 11 Ajax Cassandram Minervæ supplicem in ejus templo stupraverat. 12 Apostrophe poëtica ad Mævium. 13 Labor & metus propter tempestatem impendentem. 14 Color croceus ex fulvo pallidoque constans, sic dictus à luteo herba, in cujus vertice flores emicant lutei. 15 Planctus fœmineus præ timore naufragii. *Ejulatio est feminarum, clamor & gemitus virorum, vagitus infantium.* 16 Ad Jovem preces non audientem, vel iratum. 17 Cum Adriaticus sinus humido Austro sæpe murmurans navem fregerit. 18 Metaph est à bobus. 19 Quod si tu facto naufragio in littus eris ejectus, mergis præda pinguis existens. 20 More mortuorum præda extento. 21 Paveris mergos, aves marinas, à facilitate mergendi sic nominatas.

1 *Mala soluta navis exit alite,*
Ferens 2 olentem Mævium,
Ut horridis utrumque verberes 3 latus,
Auster, memento fluctibus,
Niger 4 rudentes Eurus, 5 inverso mari,
Fractosque remos 6 differat.
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit 7 trementes ilices,
Nec sidus 8 atra nocte amicum appareat,
9 *Qua tristis Orion cadit.*
Quietiore nec feratur æquore,
Quam 10 Graja victorum manus,
Quum Pallas usto vertit iram ab Ilio
11 *In impiam Ajacis ratem.*
12 *O quantus instat navitis 13 sudor tuis,*
Tibique pallor 14 luteus,
15 *Et illa non virilis ejulatio,*
Preces & 16 aversum ad Jovem.
17 *Ionius udo quum 18 remugiens sinus*
Noto carinam ruperit!
19 *Opima quod si præda curvo littore*
20 *Porrecta mergos 21 juveris,*

22 *Libidinosus immolabitur caper,*
23 *Et agna tempestatibus:*

22 Non quod caper tempestatibus immolari esset solitus, sed, quia Mævius poëta fuit petulans & libidinosus. 23 Agna nigra. Virg. lib. 3. Æn. *Nigram hyemi pecudem, Zephyris felicibus albam.*

AD PETTIUM CONTUBERNALEM. *Epod.* XI.

Amore Lycisci occupatus non potest operam conferre ad versus faciendos.

P*Etti, 1 nihil me, sicut antea, juvat*
Scribere versiculos,
2 *Amore perculsum gravi:*
3 *Amore, qui me, præter omnes, expetit*
Mollibus in pueris,
Aut in puellis urere.
4 *Hic tertius December, ex quo destiti*
5 *Inachia furere,*
Sylvis honorem decutit.
Heu me, per urbem (nam pudet tanti mali)
6 *Fabula quanta fui!*
Conviviorum & pœnitet:
7 *In queis amantem & languor & silentium*
8 *Arguit,* 9 *& latere*
Petitus imo spiritus.
10 *Contraque lucrum nel valere candidum*
Pauperis 11 *ingenium*
Quærebar, applorans tibi;
12 *Simul calentis* 13 *inverecundus deus*
Fervidiore mero
Arcana promôrat loco.
Quod si meis inæstuat præcordiis
14 *Libera bilis, ut hæc*
Ingrata ventis dividat
16 *Fomenta, vulnus nil malum levantia;*
Desinet imparibus
Certare 17 *summotus pudor.*
18 *Ubi hæc severus te palam laudaveram,*
19 *Jussus abire domum,*
Ferebar 20 *incerto pede*
Ad non amicos (heu) mihi postes, & (heu)
21 *Limina dura: quibus*

1 Nihil me juvat. 2 Amore Lycisci pueri. 3 Est Anadiplosis. Ordo est. hic tertius Decemb. (id est, annus) decutit sylvis honorem, id est, frondes, quæ sunt arborum honos & ornamentum. 5 Inachiam amare. 6 Quam multus sermo de me habitus est propter Inachiæ amorem! 7 In quibus conviviis languor, pallor, silentium, & suspiria, indicia erant amoris mei. 8 Probavit. 9 Suspirium ab imo productum. 10 Contra rivalium munera & largitiones. 11 Querebar candidos mores, ingenii acumen, sapientiam, & hujusmodi, nihil valere apud avaram puellam. 12 Simul ac Bacchus protulerat arcana mea à loco suo. i. è pectore meo, qui calebam (id est, ebrius eram) vino fervidiore. 13 Bacchus facit homines inverecundos. 14 Iracundia non impedita ab amore. 15 Ut hæc ingrata, amoris pabula dissipet, & ex animo meo dimoveat. 16 Suspiria, lacrymas, silentium, querelas, cogitationes anxias, quæ amoris vulneri levamen non afferunt. 17 Impudentia desinet certare imparibus. i. cum rivalibus superioribus & ditioribus. 18 Postquam hæc magnifice dixeram te palam. i. coram te ô Petti.

19 A te Jussus. 20 Incertus quo irem, quidve agerem. ferebar ad postes. i. Inachiæ ædes; mihi inimicas, 21 Ad dura ejus vestibula, super quæ jacebam totas noctes,

22 Ordo est. Nunc amor Lycisci, gloriantis se vincere mollitia quamlibet mulierculam, me tenet. 23 A quo amore me extricare. 24 Consilia vera & ab adulatione libera. 25 Non objurgationes, vel injuriæ ab amica acceptæ. 26 Sed alius amor. Ovid. *Successore novo tollitur omnis amor.* 27 Habentis membra solida & succi plena. 28 Alius amor pueri in nodum colligentis comam. *Quod faciebant pueri impudici.* vide Od. 10. lib. 4.

Lumbos & infregi latus.
[22] Nunc gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitia,
Amor Lycisci me tenet:
[23] Unde expedire non amicorum queant
[24] Libera consilia,
Non [25] contumeliæ graves:
[26] Sed alius ardor aut puellæ candidæ,
Aut [27] teretis pueri,
Longam [28] renodantis comam.

IN ANUM LIBIDINOSAM,

Quæ se ab eo subigi cupiebat.

Epod. XII.

1 Non viris digna sed barris, id est, elephantis Indicis, qui magna habent genitalia. fortasse intelligit valentissimos ac mentulatissimos amatores. 2 Cur mittis epistolas, quibus me ad tuam libidinem explendam sollicitas? 3 Mihi Juveni, in certamine Venereo non valido. 4 Sed naris acutissimæ, cui tua immunditiés

Quid tibi vis mulier nigris dignissima [1] barris?
Munera cur mihi, quidve [2] tabellas
Mittis, [3] nec firmo juveni, [4] neque naris obesæ?
[5] Namque sagacius unus odoror,
Polypus, an gravis hirsutis cubet [6] hircus in alis:
Quam canis acer, ubi lateat sus.
[7] Quis sudor [8] vietis, & quam malus undique membris
Crescit odor, quum [9] pene soluto
[10] Indomitam properat rabiem sedare: [11] neque illi
Iam manet humida creta, colorque
[12] Stercore fucatus crocodili: jamque [13] subando
Tenta cubilia [14] tectaque rumpit.
[15] Vel mea quum sævis agitat fastidia verbis:
Inachia langues minus ac me.
Inachiam ter nocte [16] potes: mihi semper ad unum

placere non potest. 5 Nam ego solus citius odoror utrum mulier polypum id est, narium morbum habeat, an gravem hircum, id est, fœtorem tetrum in alis (citius inquam odoror) quam canis rimatur ubi lateat aper. 6 Fœtidus odor in alarum pilis. 7 *Poëta jam loquitur de hac anu, exclamans in tertia persona.* 8 Sessilibus & flaccidis ejus membris. 9 Pene meo languente, nec ullam vim habente propter tui fastidium. 10 Quum effrænatam libidinem hæc anus properat explere. 11 Nec illi anui jam manet creta sudore humefacta, nec fucus, quo faciem tinxerat. Tanto enim motu in opere venereo seipsam agitaverat, ut fucus, quo faciem pinxerat, præ sudore defluxerit. 12 Ex crocodili terrestris fimo & cerussa (quam poëta hic cretam appellat) fit medicamentum ad cutim nitidam servandam. 13 Clunes agitando. translatio est à suibus. 14 Lecti stragula nimio motu rumpit. 15 Vel cum hæc anus iracundis dictis mea sui fastidia increpat, sic loquitur: ô Horati, tu minus langues Inachiæ complexu, quam meo, id est, validior es in illa, quam in me. 16 Potes subigere.

17 *Mollis opus,* [18] *pereat male, quæ te*
Lesbia, quærenti taurum, monstravit inertem,
Quum mihi Cous adesset [19] *Amyntas;*
Cujus in indomito constantior inguine [20] *nervus,*
Quam nova collibus arbor inhæret.
21 *Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ*
22 *Cui properabantur?* [23] *tibi nempe.*
Ne foret [24] *æquales inter conviva, magis quem*
Diligeret [25] *mulier sua, quam te.*
[26] *O ego non fœlix, quam tu fugis,* [27] *ut pavet acres*
Agna lupos, capreæque leones.

17 Debilis es & mihi semper languidus ad unum opus venereum. 18 Pereat male Lesbia lena, quæ mihi quærenti taurum, i. juvenem in re venerea robustum monstravit te inertem. i ignavum & pigrum. 19 Juvenis robustus ex Coo civitate, cujus mentulæ nimietas est arbori comparanda. 20 Penis. 21 Purpura Tyria vestes bis tinctas, quas Dibaphas nominant. 22 Cui? i. ad cujus usum texebantur à me vellera. i. vestes pretiosæ? 23 Tibi nempe invalido atque ad Venerem inepto. 24 Inter coævos & contubernales. 25 Quem sua amica magis diligeret, quam ego te. 26 Exclamatio poëtica. 27 Quam tu fugis ut agna lupum, &c. ut capreæ horrent leones.

AD AMICOS COMICOS,
Ut hyemem hilariter traducant.
Epod. XIII.

HOrrida tempestas [1] *cœlum contraxit, & imbres*
Nivesque [2] *deducunt Iovem. Nunc mare nunc* [3] *sylvæ*
4 *Threïcio Aquilone sonant,* [5] *rapiamus amici*
Occasionem de die: [6] *dumque virent genua,*
7 *Et decet,* [8] *obducta solvatur fronte senectus.*
9 *Tu vina Torquato move Consule* [10] *pressa meo.*
11 *Cætera mitte loqui* [12] *Deus hæc fortasse benigna*
13 *Reducet in sedem vice. Nunc &* [14] *Achæmeni*
Perfundi nardo juvat, & [15] *fide Cyllenea*
Levare diris pectora sollicitudinibus.
Nobilis ut grandi cecinit [16] *Centaurus alumno,*
Invicte mortalis, dea nate [17] *puer Thetide,*

1 Tempestas coëgit nubes in unum locum. 2 Cum imbribus Jupiter in terram descendit, ut veterum fuit opinio. 3 Est dictio trisyllaba, per Diæresin. 4 Aquilone vento frigidissimo è Thracia flante. 5 Arripiamus ex hoc die convivandi opportunitatem. 6 Dum vires sunt firmæ & stabiles. *Nam in genubus robur & vim corporis reposuisse videtur* 7 Et dum patitur ætas, longe absit à nobis severitas senilis. 8 Solvatur senectus à fronte in rugas contracta. 9 Tu puer promove & profer vina ex apotheca. 10. Vina calcata, quando ego natus eram, Torquato & Cotta Coss. quorum nominibus notabatur vini cadus. vid. Od. 21. lib. 3. 11 Omitte & permitte divis cætera. sic Od. 11. lib. 1. 12 *Poeta* (*ut mihi videtur*) *amicum suum tristem consolatur.* 13 Deus restituet hæc benigna vicissitudine, in pristinum statum. 14 Unguento Nardino Persico, sic dicto ab Achæmene Persarum rege. vide Od. 11. lib. 2. 15 Cythara inventa à Mercurio, qui in Cyllene (monte Arcadiæ) enutritus dicitur. 16 Ut Chiron (præstantissimus doctor & magister) prædixit Achilli forti, quem aluit & erudivit. 17 O invicte Achilles, fili Thetidis deæ marinæ.

18 Te manet Aßaraci tellus: quam frigida parvi
Findunt [19] Scamandri flumina, [20] lubricus & Simois.
[25] Unde tibi reditum certo [22] subtemine Parcæ
Rupere: nec [23] mater domum cærula te revehet.
[24] Illic omne malum vino cantuque levato,
[25] Deformis ægrimoniæ dulcibus alloquiis.

18 Te Troja exspectat, Assaracus fuit avus Anchisæ, & pater Capys. 19 Scamander & Simois, fluvii Trojani, ex Ida monte defluentes. 20 Labens pro natura aquæ. 21 Ubi pro certo tibi est moriendum. 22 Subtemen est filum, quod stamini subtexitur. 23 Thetis dea marina, cui cæruleus color tribuitur. 24 Cum apud Trojam fueris, levato omne malum deformis ægritudinis vino cantuque, nimirum alloquiis, quæ (scil. vinum & cantus) sunt ægritudinis solatia. 25 Deformes efficit animi ægritudo.

AD MECOENATEM.

Epod. XIV.

Phrynes amore detentus Jambos promissos non potest absolvere.

[1] *Mollis inertia cur tantam diffuderit imis*
Oblivionem sensibus,
Pocula Lethæos [2] ut si ducentia somnos
3 Arente fauce traxerim,
Candide Mecœnas, occidis sæpe rogando:
4 Deus deus nam me vetat
Inceptos, olim promißum carmen, Iambos
5 Ad umbilicum adducere.
Non aliter Samio dicunt arsisse [6] Bathillo
7 Anacreonta Teïum:
Qui persæpe [8] cava testudine flevit [9] amorem,
10 Non elaboratum ad pedem.
[11] Vreris ipse miser, [12] quod si non pulchrior ignis
Accendit obsessam [13] Ilion,
Gaude sorte [14] tua: me [15] libertina, neque una
Contenta Phryne macerat.

1 Ordo est. ô candide Mecœnas, tu occidis me, sæpe rogando, cur mollis inertia, i. amor immiserit meis sensibus tantam oblivionem. 2 Veluti si biberim pocula afferentia somnos Lethæos. i. lethargum, quem inexpugnabile fere dormiendi desiderium consequitur. Lethe fluvius est infernalis, cujus latices si quis gustaverit, omnium rerum præteritarum statim obliviscitur. 3 Sitiente fauce. 4 Cupido amoris Deus hoc voluit. 5 Finire. *Translatio est ab umbilico corporis, ad cujus formam solebant veteres librorum suorum tegumenta umbilicis ex ebore, ligno, aut simili materia factis, exornare.* 6 Amore Bathylli. 7 Poëtam lyricum ex civitate Teja. vide Ode 17. lib. 1. 8 Lyra. 9 Flevit Bathylli amorem, qui fuit Anacreontis deliciæ. 10 Cum magna facilitate. 11 Tu quoque Mecœnas amas etiam, miser. 12 Quod si Helena quæ incendii Trojani causa fuit, non fuit tua puella pulchrior. 13 Trojam obsessam. 14 Gaude sorte tua, quæ mea sorte est melior. Nam ego Phrynem amo, fœminam infimæ sortis & meretricem, non uno amatore contentam, [illegible] mihi cum multis communem. 15 Facta libera ex ancilla.

AD NEÆRAM AMICAM, de cujus perjurio conqueritur. Epod. XV.

Nox erat, & cœlo fulgebat Luna sereno
Inter minora sydera,
Quum tu, 1 magnorum numen 2 læsura deorum,
3 In verba jurabas mea,
4 Arctius, atque edera procera astringitur ilex,
5 Lentis adhærens brachiis: (7 Orion
6 Dum pecori lupus, & nautis infestus
Turbaret hybernum mare, [los,
8 Intonsosq; agitaret Apollinis aura capil-
9 Fore hunc amorem mutuum.
10 O dolitura mea multum virtute Neæra!
Nam, si quid in Flacco 11 viri est,
Non 12 feret assiduas 13 potiori te dare no-
Et quæret iratus 14 parem. [ctes,
Nec semel 15 offensæ cedet constantia formæ,
Si certus 16 intrarit dolor. (nunc
17 At tu, quicunque es fælicior, atque meo
Superbus incedis 18 malo,
19 Sis pecore & multa dives tellure licebit,
Tibique 20 Pactolus fluat,
Nec te Pythagoræ fallant arcana 21 renati,
Formaque vincas 22 Nirea;
Eheu translatos 23 alio mœrebis amores:
Ast ego vicissim 24 risero.

1 Dii magni sunt Jupiter, Minerva, Apollo, &c. 2 Numen læsura propter perjurium & fidem postea violatam. 3 Jurabas facere, quod ego tibi proponebam. 4 Arctius, quam ab ederâ astringitur ilex procera. 5 Flexilibus, & tenacibus brachiis mihi adhærens 6 Semper. 7 Orion est astrum, cujus ortus mare ac terras tempestatibus turbat. vide Od. 28. lib. 1. 8 Cur. sol depingatur intonsus, vide Ode 21. lib. 1. 9 Jurabas hunc amorem fore mutuum & parem. 10 O Neæra tu multum dolebis mea virtute i. mentis constantia, si quando iratus te deseram. 11 Si quid virilitatis est in F. Horatio. i. in me. 12 Horatius non patietur 13 Rivali meo, qui tibi potior est, quam ego sum. 14 Quæ mihi in amore respondebit. 15 Quæ semel offenderit. 16 Si certus dolor intrarit in animum meum. 17 Apostrophe ad rivalem suum. 18 Quod spernor à Neæra. 19 Quamvis sis dives, sapiens, & plucher, *qui sunt causæ amoris.* 20 Pactolus est fluvius Lydiæ, auri ramenta secum in decursu trahens. 21 Pythagoræ denuo nati. De animæ transmigratione in alia corpora juxta Pythagoræ opinionem, vide Ode 28. lib. 1. 22 Nirea formosissimum. vide Ode 20. lib. 3. 23 In alium, te relicto, 24 Ridebo te alternatim.

AD POPULUM ROM. Epod. XVI.

Commiseratio est Reipub. propter civilia bella.

1 Altera jam 2 teritur bellis civilibus ætas:
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere 3 Marsi,
4 Minacis aut Etrusca Porsenæ manus,

1 Altera ætas, quæ cædem C. Cæsaris consecuta est. 2 Consumitur bellis civilibus, quibus Augustus Brutum & Cassium (Cæsaris interfectores) persequebatur. 3 Populi Italiæ bellicosi. 4 Porsena dux Etruscorum minabatur se velle Romam demoliri, nisi Tarquinium ejectum Romani in urbem reciperent.

Æmula nec virtus Capuæ, nec [6] *Spartacus acer,*
Novisque rebus infidelis [7] *Allobrox,*
Nec fera cærulea domuit Germania [8] *pube,*
Parentibusque [9] *abominatus Annibal;*
[10] *Impia perdemus devoti sanguinis ætas:*
[11] *Ferisque rursus occupabitur solum.*
Barbarus, heu, cineres [12] *insistet victor, & urbem*
Eques sonante verberabit ungula.
Quaque carent ventis & solibus, ossa [13] *Quirini*
([14] *Nefas videre) dissipabit insolens.*
[15] *Forte, quid expediat, communiter, aut melior pars*
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla sit hac potior sententia: [16] *(Phocæorum*
Velut profugit [17] *execrata civitas*
Agros atque lares proprios, habitandaque fana
Apris reliquit & rapacibus lupis:)
[18] *Ire, pedes quocunq; ferent, quocunque per undas*
Notus vocabit, aut protervus Africus
Sic placet? an melius quis habet suadere? [19] *secunda*
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed juremus [20] *in hæc:* [21] *Simul imis saxa renarint*
Vadis levata, ne redire sit nefas:
[22] *Neu conversa domum pigeat dare* [23] *lintea, quando*
[24] *Padus Matina laverit* [25] *cacumina:*
In mare seu celsus procurrerit [26] *Appenninus:*
[27] *Novaque monstra junxerit libidine*
Mirus amor: juvet ut tigres [28] *subsidere cervis,*
[29] *Adulteretur & columba milvio:*

5 Cur æmula? quia Capua in spem venit eripiendi Romanis imperium, tunc temporis præsertim, cum Annibal vastaret Italiam. 6 Belli civilis author & dux. vide Od. 14. lib. 3. 7 Allobroges sunt populi Galliæ, qui per suos legatos Ciceroni conjurationem Catilinariam patefecerunt, quamvis cum Lentulo prius consenserant, recte igitur dicuntur infideles novis rebus. i. qui novis. rebus studebant. 8 Juventute cærulea, *habent enim omnes fere Germani oculos cæruleos.* 9 Annibal à parentibus est detestatus propter liberos sua crudelitate in præliis cæsos. 10 Nos ætas impia devoti sanguinis. i. quorum sanguis morti destinatus esse videtur, propter majorum scelera, perdemus Romam, quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi, &c. ut supra. 11 A feris solum urbis Romæ iterum possidebitur, sicut ante eam conditam feris erat receptaculum. 12 Stabit super cineres urbis vel civium. 13 Romuli ossa insepulchro condita & sic neque ventis commota, neque solis radiis exusta, insolens victor dissipabit. 14 Contra fas est videre Romuli cineres dissipatos. 15 Fortasse aut vos omnes generatim, aut certe melior pars quæritis, quo modo careatis malis laboribus, qui perferuntur in bellis civilibus. 16 Phocæi à Phocæa Joniæ civitate discedentes venerunt in Galliam, atque illic Massiliam urbem nobilissimam condiderunt. 17 Execrationibus usa. 18 Sit hæc sententia: *nempe*, quo pedes ducunt, ire. 19 Bonis avibus. 20 In hæc verba juremus, sc. ut nefas sit prius in patriam redire, quam saxa è maris fundo enatarint. i. juremus nunquam redire 21 Posteaquam. 22 Neu pigeat navibus tum domum revehi, quando, &c. 23 Naves ad urbem Romam versas. 24 Galliæ fluvius. 25 Verticem montis Matini, qui est in Calabria. 26 Appenninus est mons a Alpibus ortus, procul à mari per mediam Italiam porrectus. 27 Inaudita libidine. 28 Subjacere ad coitum. 29 Et columba coëat cum milvio.

[30] Credula nec flavos timeant armenta leones,
Ametque salsa [31] levis hircus æquora.
[32] Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces,
Eamus omnis exsecrata civitas:
Aut pars indocili melior [33] grege, [34] mollis & ex-
Inominata perprimat cubilia. (spes
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
[35] Etrusca præter & volate littora.
[36] Nos manet Oceanus [37] circumvagus: arva, beata
Petemus arva, divites & insulas:
Reddit ubi [38] Cererem tellus inarata quotannis,
Et [39] imputata floret usque vinea:
Germinat & nunquam fallentis [40] termes olivæ,
[41] Suamque [42] pulla ficus ornat arborem:
Mella cava manant ex ilice: montibus altis
Levis [43] crepante lympha desilit pede.
Illic [44] injussæ veniunt ad mulctra capellæ,
[45] Refertque tenta grex amicus ubera:
Nec vespertinus [46] circumgemit ursus ovile,
[47] Nec intumescit alta viperis humus.
Pluraque fœlices mirabimur: ut neque largis
Aquosus Eurus [48] arva radat imbribus,
[49] Pinguia nec siccis urantur semina glebis:
[50] Utrumque rege temperante cœlitum.
Non huc Argoo contendit remige [51] pinus:
Neque impudica [52] Colchis intulit pedem:
Non huc [53] Sidonii torserunt cornua nautæ,
[54] Laboriosa nec cohors Ulyssei.
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret [55] impotentia.
Jupiter illa piæ secrevit littora [56] genti,
[57] Ut inquinavit ære tempus aureum:

30 Quando armenta adeo fuerint credula, ut non timeant leones. 31 Hircus sine feris. 32 Tali execratione cum tota Roma, vel pars melior, est ustatumeamus, 33 Melior vulgo imperito. 34 At vero quæ pars civitatis mollis erit & sine spe, male ominatos & infœlice, lectulos perpetuo premat. 35 Prætervolare, id est, præterire Tyrrhenum mare. 36 Nos exspectat Oceanus prænavigandus, in quo sunt insulæ fortunatæ, 37 Qui universam terram circumvagatur. 38 Messem copiosam. 39 Vinea non putata, non præcisa, semper floret. 40 Ramus olivæ tam fideli, ut spem domini nunquam fallat. 41 Arborem naturalem, non insitam. Nam in insulis fortunatis omnia sine arte nascuntur. 42 Nigra & matura ficus. 43 Crepante pede, id est, cum leni murmure. 44 Ultro veniunt. 45 Et grex charus domum refert distenta ubera. 46 Versus non insidiatur ovibus, quæ sunt in ovili, 47 Hypallage est. 48 Ut neque Eurus terras minuat imbribus. 49 In illis insulis nulla est siccitas. 50 Hyemem & æstatem Jove modificante. 51 Navis (in qua Jason & heroës Græciæ vecti sunt, vellus aureum petentes) non huc contendit Argo remige, id est, Argois remigibus. 52 Medea, quæ propter libidinem patrem prodidit. 53 Cadmus cum sociis non huc convertit antennarum cornua. 54 Magnum laborem perferens. 55 Nimis vehemens potentia nullius astri, (ut Syrii) torret gregem. 56 Littora hominibus piis habitanda. 57 Postquam Jupiter sæculum aureum æreo permutaverat.

58 Dura fecit, id est, ferrea fæcula indu- | *Ære, dehinc ferro* [58] *duravit ſæcula: quorum*
Piis ſecunda [59] *vate me datur fuga.*

xit, quorum tempore, fuga & proſpera declinatio piis datur. 59 Me ſuaſore.

AD CANIDIAM. *Epod.* XVII.

Petit eam ut ſibi ignoſcat, cujus veneficiis ſuperatum fingit.

JAM jam efficaci [1] *do manus ſcientiæ*
Supplex, & oro regna per [2] *Proſerpinæ,*
Per & Dianæ [3] *non movenda numina,*
Per atque libros carminum [4] *valentium*
Refixa cœlo devocari ſydera,
Canidia parce [5] *vocibus tandem ſacris,*
Citumque retro ſolve, ſolve [6] *turbinem,*
[7] *Movit nepotem Telephus Nereium,*
In quem ſuperbus [8] *ordinarat agmina*
Myſorum, & in quem tela acuta torſerat.
Unxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus, atq; canibus [9] *homicidam Hectorē*
[10] *Poſtquam relictis mœnibus rex procidit*
(Heu) [11] *pervicacis ad pedes Achillei.*
Setoſa duris exuere pellibus
Laborioſi [12] *remiges Ulyſſei,* *(ſonus*
[13] *Volenti Circe, membra: tunc* [14] *mens &*
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi ſatis ſuperque pœnarum tibi,
[15] *Amata nautis multum & inſtitoribus.*
Fugit [16] *juventas,* [17] *& verecundus color*
Reliquit oſſa pelle amicta lurida.
[19] *Tuis capillus albus eſt odoribus.*
Nullum à labore me [19] *reclinat otium.*
[20] *Urget diem nox, & dies noctem:* [21] *neq;*
Levare [22] *tenta ſpiritu præcordia.* *(eſt*
[23] *Ergo negatum, vincor, ut credam miſer,*

1 Agnoſco me victum, & petenti veneficiorum ſciētiæ cedo. 2 Oro te per deas tibi maxime venerandas, nempe Proſerpinam & Dianam. 3 Oro per numina, quæ nolunt moveri, & à ſuis decretis flecti, vel, quæ laceſſita graves ſumunt pœnas à peccantibus. 4 Quæ valent in terras deducere ſydera cœlo detracta. 5 Parce cantionibus, ſua diritate execrandis. 6 Retro ſolve, vel, (ut alii volunt) retro volve. i. converte in contrariam partem Rhombum magicum, quo mentem meam obligaſti, & ad amorem quaſi vertigine quadam coëgiſti. 7 Telephus Myſorum rex ad miſericordiam flexit Achillem, cujus mater Thetis Nerei fuit filia. 8. In quem inſtruxerat exercitum. 9 Hominum interfectorem. i. virum bellicoſum. Intelligit *Hectoris cadaver ab Achille canibus deſtinatum.* 10 Poſtquam relicta Troja Priamus ſeſe ad pedes Achillis abjecit, orans, ut corpus Hectoris ſibi redderet. 11 Obſtinati in ſententia. 12 Socii Ulyſſis exuerunt ſetoſa membra duris pellbus. i. porcorum figuras exuerunt & humanas reſumpſerunt. 13 Concedente Circe, jam ab Ulyſſe placata. 14 Tunc ratio & oratio & facies priſtina reſtituta eſt. 15 O Canidia, quam nautæ & inſtitores, homines ſordidi, multum amant. 16 Fugit flos juventutis meæ. 17 Et rubicundus color, qualis ineſt pueris rubeſcentibus, non carnes, ſed oſſa tantum mihi reliquit ſub nigra pelle veſtita. 18 Tuis unguentis & veneficiis canus eſt capillus meus ante tempus. 19 Me liberat. 20 Nocte dieque animi doloribus exerceor. 21 οὐδ' ἔξεστι, neque licet reſpirare. 22 Præcordia extenta ſpiritu. 23 Ergo miſer vincor, ut nunc credam à me negatum, nempe Sabella, carmina increpare pectus. i. magicas incantationes poſſe per- [illegible] humanas,

Sabella

Sabella pectus increpare carmina,
Caputque Marsa 24 *dissilire nenia.*
Quid amplius vis? ô mare & terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules
25 *Nessi cruore,* 26 *nec Sicana fervida*
Virens in Ætna flamma, tu, 27 *donec cinis*
Injuriosis aridus ventis ferar,
28 *Cales venenis officina Colchicis.*
29 *Quæ finis?* 30 *aut quod me manet stipendium?*
Effare. 31 *jussas* 32 *cum fide pœnas luam:*
Paratus 33 *expiare, seu poposceris*
34 *Centum juvencos, sive* 35 *mendaci lyra*
Voles sonari: tu pudica, tu proba,
36 *Perambulabis astra sydus aureum.*
37 *Infamis Helenæ Castor offensus vice,*
38 *Fraterque magni Castoris, victi prece*
Adempta 39 *vati reddidere lumina.*
40 *Et tu (potes nam) solve me dementia.*
41 *O nec paternis* 42 *obsoleta sordibus,*
Nec in sepulchris pauperum 43 *prudens anus*
44 *Novendiales dissipare pulveres.*
45 *Tibi hospitale pectus, &* 46 *puræ manus.*
Tuusque venter 47 *partum ejus; & tuo*
48 *Cruore rubros obstetrix pannos lavit,*
49 *Utcunque fortis exsilis puerpera.*

24 Dirumpi malefico carmine. Marsi Sabinis sunt vicini, à Circes filio originem trahentes. 25 Cruore Centauri, qui Dejaniræ vim inferre conabatur. vide supra Epod. 5. 26 Nec tantum flamma virens, (id est, flamma valida & perpetua) ardet in Sicana Ætna, quæ est in Sicilia, quantum ego ardeo. 27 Donec aridus cinis factus, fiam ventis ludibrio. 28 Ardes tanquam officina repleta venenis Medeæ. erat enim Medea ex Colcho. 29 Quis terminus erit istis meis malis? 30 Quas pœnas pecuniarias, aut tributum à me exigis? 31 Pœnas à te imperatas luam. 32 Fideliter. 33 Paratus purgare & læsam te placare. 34 Pro sacrificio tibi immolandos. 35 Si voles laudari mendacibus carminibus, quod fiet, si sic dicam: tu pudica, tu proba, &c. 36 Tu sydus aureum inter astra versaberis. 37 Helenam & Stesichorus versibus contumeliosis infamaverat. 38 Pollux. 39 Stesichoro oculos reddiderunt. 40 Et tu ô Canidia, eorum exemplo, solve me dementia, quam patior. 41 Hæc palinodia seu potius contumelia est urbanissima: simulat enim negare, quod de Canidia affirmat. 42 Nec parentum obscuritate vilescens, nec adulteris parentibus nata. 43 Nec docta sepultos pauperum cineres dispergere aut abducere. 44 Nono post eorum mortem die, quo humabantur. 45 Tibi mite pectus est, & humanum. 46 Puræ sunt tibi manus à scelere, quod falsum est, ut reliqua omnia. 47 Venter fœcundus. 48 In puerperio. 49 Quoticscunque tu exsilis, & è lecto surgis fortis puerpera, id est, nunquam.

CANIDIÆ RESPONSIO,

qua ostendit, se nullis precibus exorari posse, quoniam sua veneficia divulgaverat Poeta.

Quid 1 *obseratis auribus fundis preces?*
2 *Non saxa nudis surdiora navitis*
Neptunus alto 3 *tundit hybernus* 4 *salo*

1 Auribus clausis & surdis. 2 Non saxa naufragis nautis sunt surdiora, quam ego sum tibi. 3 Verberat. 4 Fluctu.

5 Inultus ut tu riseris 6 Cotyttia
7 Vulgata, sacrum 8 liberi Cupidini?
9 Et Esquilini Pontifex venefici
10 Impune ut urbem nomine impleris meo?
Quid proderit ditasse 11 Pelignas anus,
Velociusve miscuisse 12 toxicum,
13 Si tardiora fata te votis manent?
Ingrata 14 misero vita ducenda est, in hoc,
15 Novis ut usque suppetas doloribus,
Optat quietem Pelopis 16 infidus pater,
17 Egens benignae Tantalus semper dapis:
Optat Prometheus obligatus 18 aliti,
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Iovis.
19 Voles modo altis desilire turribus,
Modo ense pectus 20 Norico recludere:
21 Frustraque vincla gutturi innectes tuo,
22 Fastidiosa tristis ægrimonia.
Vectabor 23 humeris tunc ego inimicis eques,
Meæque terra cedet insolentiæ.
An, quæ movere 24 cereas imagines,
Ut ipse nostri curiosus, & 25 polo
Deripere Lunam 26 vocibus possum meis:
Possum crematos 27 excitare mortuos,
28 Desiderique temperare poculum;
29 Plorem artis in te nil habentis exitum?

5 Egone patiar, ut tu impune derideris. 6 Cotyttia, id est, sacra nocturna & flagitiosa, *sic dicta à Cotytione dea turpitudinis.* 7 Tuis versibus vulgata. 8 Cupidinis libere per omnem libidinem vagantis, sine ullo pudore. 9 Et quasi Censor ac Judex factus veneficiorum, quæ tracto extra portam Esquilinam, *ubi multa erant sepulchra.* 10 Patiarne, ut sine vindicta me urbis fabulam feceris? 11 Quid proderit pretio conduxisse veneficas anus Pelignas? *Ante Sabinas à Peligno monte sic nominatas.* 12 Præsens venenum miscuisse, ut statim moriaris. 13 Si tardius, quam optas, es moriturus. 14 Tibi misero vita producenda est in hoc, id est, propter hoc. 15 Ut semper sufficias cruciatibus, quos ego quotidie tibi novos parabo. 16 Tantalus deorum arcana vulgavit, qua propter apud inferos in media rerum copia siti torquetur & fame. 17 Egens affluentis dapis. 18 Quietem optat Prometheus vulturi firmissime ligatus. 19 Vide Od. 3, lib. 1. Modo optabis &c. &c. 20 Noricus ensis ponitur pro quovis ense. Vide Od. 16. lib. 1. 21 Frustra, quia non morieris. 22 Existens tristis animi ægritudine, quæ vitam fastidit. 23 Super humeros tuos mihi inimicos ego tunc equitabo. 24 Tanquam vivas imagines. 25 Cælo deducere lunam. 26 Carminibus meis. 27 Excitare ab inferis. 28 Amoris poculum conficere. 29 An plorem exitum artis magicæ contra te nihil agentis, quasi nullius sit efficaciæ?

CARMEN * SÆCULARE,

Pro imperii Romani incolumitate.

PHæbe, sylvarumque 1 potens Diana,
2 Lucidum cœli decus, ô colendi
Semper, & culti, date, quæ precamur
3 Tempore sacro:
Quo 4 Sybillini monuere 5 versus,

* Carmen sæculare fuit à Poëta compositum, ut caneretur ludis sæcularibus, qui censitemo quoque anno fieri solebant.

1 Domina. 2. Sol & Luna sunt cœli ornamenta, quorum alter diurnum, altera lumen nocturnum præbet. 3 Diebus festis & sæcularibus. 4 Versuum Sibyllinorum authoritas multum valuit apud veteres Romanos. 5 Libri,

Virgi-

Virgines [6] lectas, puerosque castos,
Dis, [7] quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.
[8] *Alme Sol, [9] curru nitido diem qui*
[10] *Promis & celas, [11] aliusque & idem*
Nasceris, [12] possis nihil urbe Roma
Visere [14] majus.
Rite maturos aperire partus
Lenis [14] Ilithya, tuere matres:
[15] *Sive tu Lucina probas vocari,*
[16] *Seu genitalis.*
[17] *Diva, producas sobolem, patrumque.*
Prosperes decreta super jugandis
Fœminis, prolisque nova feraci
[18] *Lege marita.*
[19] *Certus ut denos decies per annos*
Orbis & cantus referatque ludos;
[20] *Ter die claro, totiesque grata*
Nocte frequentes.
[21] *Vosque veraces cecinisse Parcæ,*
Quod semel dictum est, stabilisque rerum
Terminus servet, bona jam peractis
Jungite fata
[22] *Fertilis frugum pecorisque tellus*
Spicea donet [23] Cererem corona;
Nutriant fœtus & aquæ salubres,
[24] *Et Iovis auræ.*
[25] *Condito mitis placidusque telo*
Supplices audi pueros Apollo:
Syderum regina [26] bicornis audi
Luna puellas.
[27] *Roma si vestrum est opus, [28] Iliæque*
Littus Etruscum tenuere turmæ,
[29] *Jussa pars mutare lares & urbem*
[30] *Sospite cursu:*

6 Virgines à vero integras. 7 Quibus Roma placuit, septem colles suo ambitu includens. 8 Sol, qui omnia alis. 9 Quadrigis vectus circum terram intra horas 24. 10 Qui diem aperis oriens, condis occidens. 11 Qui alius ab hesterno videris nasci hodie, tamen idem es & semper unus. 12 Utinam possis. 13 Nihil majus videre in hoc inferiore mundo. 14 O Diana quæ lenis es in aperiendis partubus tempestivis. vide Ode 22. lib. 3. 15 Sive eligis vocare Lucina quia opem fers infantibus in lucem prodeuntibus. 16 Seu mavis vocari Luna ad gignendum valens Nam velut Solis calor animat, sic humor Lunæ nutrit & gignit. 17 O diva, te rogamus, ut producas sobolem Romanam, utque prosperes Senatus consulta super fœminis in matrimonio collocandis, & super lege Maritali, quæ sit ferax prolis novæ. 18 Legem tulerunt Papius & Poppæus Cõnsules de maritandis ordinibus, Augusto imperium tenente. 19 Precamur ut certus orbis, (id est, sæculum quod continet 100 annos) cantus referat & ludos sæculares. 20 Ter in ternis diebus, totidemque noctibus. 21 Et vos Parcæ, quæ veraces estis in iis, quæ cecinistis. jungite bona fata faris jam transactis, & stabilis rerum terminus id servet, quod semel à vobis dictum est, nempe ut Rom. imperium permaneat in perpetuum, juxta illud Virg. *Imperium sine fine dedi, &c.* 22 Tellus frugibus abundans & pecore. 23 Agricolæ Cererem corona spicea donabant, propter frugum ubertatem. 24 Aër salubris. 25 Recondito telo & e manibus tuis abjecto 26 Luna, præsertim triduana, bicornis apparet. 27 Idcirco Roma opus Apollinis dicitur, quia Æneas cum suis Apollinis responsa sequutus, sedes in Italia novas collocavit. 28 Trojanæ turmæ littus Tiberinum tenuere. 29 Jussa ab Apolline. 30 Salvo cursu & secundis velis.

31 *Cui*

[31] *Cui per ardentem* [32] *sine fraude Trojam*
Castus Æneas [33] *patriæ superstes*
[34] *Liberum munivit iter, daturus*
Plura [35] *relictis:*
Di probos mores docili [36] *juventæ,*
Di senectuti placidæ quietem,
[37] *Romulæ genti date remque prolemque*
& decus omne.
[38] *Quinque vos bubus veneratur* [39] *albis*
Clarus Anchisæ Venerisque sanguis,
Imperet [40] *bellante prior, jacentem*
[41] *Lenis in hostem.*
Iam mari terraque [42] *manus potentes*
Medus [43] *Albanasque times secures:*
Iam Scythæ [44] *responsa petunt, superbi*
Nuper & Indi.
Iam fides, & pax, & honor, pudorque
Priscus, [45] *& neglecta redire virtus*
Audet: apparetque beata pleno
[46] *Copia cornu.*
[47] *Augur & fulgente* [48] *decorus arcu*
Phœbus, [49] *acceptusque novem Camœnis.*
Qui [50] *salutari levat arte fessos*
[51] *Corporis artus.*
[52] *Si Palatinas videt æquus arces,*
Remque Romanam, latiumque [53] *fœlix,*
[54] *Alterum in lustrum, meliusque semper*
[55] *Proroget ævum.*
Quæque aventinum tenet [56] *Algidumque*
[57] *Quindecim Diana preces virorum*
[58] *Curet, & votis puerorum amicas*
[59] *Applicet aures.*
[60] *Hæc Iovem sentire, deosque cunctos*
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus & Phœbi [61] *chorus & Dianæ*
Dicere laudes.

31 Turmæ Trojanæ. 32 Sine vitæ noxa. 33 Existens incolumis, patria sua incensa. 34 Iter tutum. *Flammam inter & hostes.* Virg. 35 Suis Trojanis (quos secum in Italiam adduxit) daturus plura quam in patria amissa reliquerant. 36 Juvenibus ad discendum aptis. 37 Romanæ genti date divitias & liberos & omnem imperii majestatem. 38 Clarus sanguis, id est, gens Romana, posteritas Anchisæ & Veneris. 39 Quia Apollo & Diana lucidi sunt, albæ victimæ iis conveniunt.
40 Superior hoste bellum inferente. 41 Misericors in hostem devictum. 42 Potentiam Romanam 43 Magistratus Romanos dictos Albanos à monte Albano in Italia. 44 Præcepta Romanorum expectant, vel, ab Augusto amicitiam petunt. 45 Virtus superiori tempore ab hominibus neglecta non dubitat nunc redire. 46 Omnium rerum ubertas. vide Od. 17. lib. 1. 47 Divinus Apollo, *qui a Jove vaticinationem habuit.* 48 Ἀργυρότοξος dictus, ac arcu argenteo. 49 Gratus propter Musicam, 50 Arte Medicinali: Ovid. *Inventum Medicina meum est, opiferque per orbem Dicor.* 51 Corpora morbo defatigata. 52 Si favet arcibus Palatinis. *Pars pro tota Roma.* 53 Propitius. 54 In alteram & semper meliorem ætatem. 55 Producat rem Rom. & Latium, id est, Romanum Imperium & Italiam. 56 Montem, in quo Dianæ sacra celebrabantur. 57 Ad quos ludorum sæcularium procuratio pertinebat. 58 Exaudiat preces. 59 Puerorum precibus annuat. 60 Ordo est. Ego chorus doctus dicere laudes Phœbi & Dianæ, spem bonam & certam domum reporto, Jovem & omnes Deos hæc sentire, id est. hæc velle & approbare. 61 Quamvis chorus ex multis personis consistat, unius tamen personam gerit, atque unius partes agit.

SER-

SERMONUM,
SIVE
SATYRARUM
LIBER I.
SATYRA I.

Invehitur primum in pravam hominum consuetudinem, qua fit, ut nunquam sua sorte sint contenti, nec in suo vitæ instituto sibi placeant sed alienum suo anteferant, & suæ conditionis semper eos pœniteat. Deinde avaritiam, capta ex hoc sermone occasione, insectatur.

[1] *QUi fit Mecænas, ut nemo, quam sibi* [2] *sortem*
Seu [3] *ratio dederit, seu* [4] *fors objecerit,* [5] *illa*
Contentus vivat? laudet [6] *diversa sequentes?*
O fortunati mercatores, [7] *gravis annis*
Miles ait, multo [8] *jam fractus membra labore,*
Contra mercator, navim jactantibus austris.
Militia est potior. [9] *quid enim?* [10] *concurritur: hora*
[11] *Momento cita mors venit, aut victoria læta.*
Agricolam laudat juris legumque peritus,
[12] *Sub Galli cantum* [13] *consultor ubi ostia pulsat.*
[14] *Ille, datis* [15] *vadibus qui rure extractus in urbē est.*
Solos felices viventes clamat in urbe.
[16] *Cætera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem*
Delassare valent [17] *Fabium ne te morer, audi*
Quo rem deducam. si quis deus, En ego, dicat,
Jam faciam quod vultis: eris tu, qui modo miles,
Mercator: [18] *tu, consultus modo, rusticus:* [19] *hinc vos,*
Vos hinc mutatis discedite [20] *partibus, eja,*
[21] *Quid statis?* [22] *nolint. atqui licet esse beatis.*
Quid causæ est, merito quin illis Iuppiter ambas
Iratus [23] *buccas inflet? neque se fore posthac*

1 Quo modo fit 2 Vitæ professionem. 3 Ratio, quæ certo consilio, judicioque dirigitur. 4 Deus aliquis, aut Fortuna. 5 Illa sorte. 6 Dissimilia vivendi studia sequentes. 7 Senex miles. 8 Habens membra militari labore fracta. 9 Quare non? 10 Concurritur à militibus in pugna. 11 In puncto temporis. 12 Ante galli cantum. 13 Consultor est, qui discit & juris consultum consulit. Angl. *a client*: 14 Agricola. 15 Sponsoribus datis Angl. *having put in pledges.* 16 Cæteri sunt tam multi, qui per inconstantiam diversa laudant, ut delassare valeant, &c. 17 Clamosum causidicum, vel, Philosophum quendam, qui libros aliquot conscripserat satis verbosos. 18 Tu modo jurisconsultus, eris rusticus. 19 Abite. 20 Conditionibus vitæ mutatis. 21 Cur non discediti? 22 Non possunt. 23 Quin Jupiter irascatur.

Tam

Tam facilem dicat, [24] votis ut præbeat aurem?
Præterea, ne sic, [25] ut qui jocularia, ridens
Percurram: quanquam [26] ridentem dicere verum
Quid vetat? ut pueris [27] olim dant [28] crustula blandi
Doctores, elementa velint ut discere prima.
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
[29] *Ille gravem duro terram qui vertit aratro,*
[30] *Perfidus hic caupo, miles, nautæque, per omne*
Audaces mare qui currunt, [31] hac mente laborem
Sese ferre, [32] senes ut in otia tuta recedant,
Ajunt, quum sibi sint congesta [33] cibaria: sicut
Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunque potest, atque addit acervo,
Quem struit, haud ignara ac non incauta [34] futuri.
Quæ, [35] simul inversum contristat [36] Aquarius annũ,
Non usquam [37] prorepit, & illis utitur [38] ante
Quæsitis sapiens: quum te neque fervidus æstus
[39] *Dimoveat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrũ,*
Nil obstet tibi, [40] dum ne sit te ditior alter.
Quid juvat immensum te argenti pondus & auri
Furtim [41] defossa [42] timidum deponere terra;
[43] *Quod si comminuas, vilem redigatur [44] ad assem.*
[45] *At, ni id fit, quid habet pulchri constructus acervus*
Millia frumenti tua [46] triverit area centum,
Non tuus [47] hoc capiet venter [48] plus, quam meus?
[49] *Reticulum panis [50] venales inter onusto (ut si*
Forte vehas humero, nihilo plus accipias quam
Qui nil portarit. [51] vel dic, quid referat intra
Naturæ fines viventi, [52] jugera centum, an
Mille aret. [53] at suave est ex magno [54] tollere acervo.
[55] *Dũ ex parvo nobis tantundẽ [56] haurire relinquas,*
Cur tua plus laudes [57] cumeris [58] granaria nostris?
[59] *Ut, tibi si sit opus [60] liquidi non amplius urna,*
Vel cyatho: & dicas, Magno de flumine mallem,

24 Ut eorum vota audiat. 25 Ut qui res joculares & ludicras percurrit. 26 Ridere & verum dicere quid vetat? 27 Interdum. 28 Placentulas. 29 Agricola. 30 Caupo, qui multa perfide perquisivit. 31 In hunc finem. 32 Ut senes otiosam vitam traducant. 33 Alimenta collecta. 34 Non incauta hyemis futuræ. 35 Simul atque hyems advenerit. 36 Aquarius tristem facit annum pluviis & frigore. Sol Aquarium ingreditur. 17 Kalend. Febr. 37 Foras non repit. 38 Utitur æstivo tempore acquisitis. 39 Cessare faciat à lucro. 40 Donec non sit alius te ditior. 41 In terra altius fossa. 42 Timentem uti pecuniis, ne amittas. 43 Responsio avari. 44 Ad nummum unum, fere ad nihilum. 45 Horatii replicatio. Nisi aurum tuum minuatur, &c. 46 Quamvis area tua triverit. (i. per trituram reddiderit) centum frumenti medimnorum millia. 47 Non ex hoc, non ideo. 48 Quamvis non multa possideam. 49 Sacculum ad panem gerendum, retis in modum factum. 50 Inter venalitios servos. 51 Responde ô avare: quid proficiat homini paucis contento? 52 Agri jugera. 53 Avari responsio. 54 Sumere 55 Poëta iterum interrogat avarum. Est quasi dialogus inter duos. 56 Sumere concedas. 57 Vasis fictilibus, aut vimineis, in quibus frumentum reponere solebant. 58 Horrea. 59 Exempli causa. 60 Liquoris vel aquæ urna.

Quam

Quam ex hoc fonticulo tantumdem sumere,[61] *eo fit,*
Plenior ut si quos delectet copia [62] *justo,*
Cum ripa simul [63] *avulsos ferat Aufidus acer.*
At qui tantulo eget,[64] *quanto est opus, is neque limo*
Turbatam haurit aquam neq; vitam amittit in undis
At [65] *bona pars hominum, decepta* [66] *cupidine falso,*
Nil satis est, inquit:[67] *quia tanti quantum habeas, sis.*
Quid facias [68] *illi?* [69] *jubeas miserum esse libenter,*
[70] *Quatenus id facit, ut* [71] *quidam memoratur Athenis*
Sordidus, ac dives, populi contemnere [72] *voces*
Sic solitus: Populus me [73] *sibilat, at mihi plaudo*
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
[74] *Tantalus à labris sitiens fugientia captat*
Flumina. [75] *quid rides? mutato nomine* [76] *de te*
Fabula narratur. congestis undique [77] *saccis*
Indormis [78] *inhians, & tanquam parcere* [79] *sacris*
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere [80] *tabellis.*
Nescis [81] *quo valeat nummus? quem præbeat usum?*
Panis ematur, olus, vini sextarius: adde,
[82] *Queis humana sibi doleat natura negatis.*
[83] *An vigilare metu exanimem, noctesque diesque*
Formidare malos fures, incendia, servos,
[84] *Ne te compilent fugientes:* [85] *hoc juvat? horum*
Semper ego optarim [86] *pauperrimus esse bonorum,*
At si condoluit [87] *tentatum frigore corpus,*
[88] *Aut alius casus lecto te afflixit,* [89] *habes qui*
[90] *Assideat, fomenta paret, medicum roget, ut te*
[91] *Suscitet,* [92] *ac reddat natis, carisque propinquis,*
[93] *Non uxor salvum te vult, non filius: omnes*
Vicini oderunt, noti, pueri atque puella.
[94] *Miraris,* [95] *quum tu argento post omnia ponas,*
Si nemo præstet quem non merearis amorem?

61 Ex eo fit. 62 Quam par sit. 63 Abreptos auferat Aufidus, Apuliæ flumen. 64 Quantum naturæ necessitas postulat. 65 Major pars. 66 Vitiosa cupiditate. 67 Quia tantus tibi defertur honos, quantum habeas. i. pro divitiarum magnitudine. 68 Qui in tali sententia est constitutus. 69 Permitte ut sit miser, animo æquo miseriam suam ferens. 70 Quamdiu id facit. 71 Timon μισάνθρωπος pecunia tamen sua gaudens. 72 Obloquia populi. 73 Homines gratiosos theatrum, ingredientes populus plausu excipiebat, malos vero exsibilabat. 74 Tantalus sitiens captat fluminna labris fugientia.

75 O avare, cur rides? 76 Qui rebus omnibus abundas, nec tamen iis uteris. 77 Sacris pecuniarum plenis. 78 Timens ne per fraudem sacci evacuarentur. 79 Sacris nil adimi vetat religio. 80 Intuendo, non fruendo pecuniis. 81 Nescis ad quid valeat nummus? 82 Quibus natura humana sine dolore carere non possit. 83 Avari hæc omnia patiuntur. Ergo sunt pauperrimi quoad bonorum usum. 84 Ne fugituri tua furentur. 85 Hoccine delectat? nempe timere & semper esse sollicitum? 86 Ego optarem carere his bonis, quorum custodia me excruciat. 87 Corpus male affectum morbo ex frigore contracta. 88 Aut alius morbus ad lectum te dejecit. 89 Ironice hæc sunt intelligenda 90 Qui prope lectum tuum sedeat. 91 E lecto fulciret. 92 Et te sanum reddat. 93 O avare, tu omnibus adeo es odiosus, ut nemo te salvum esse velit. 94 Miraris te omnibus esse invisum? 95 Cum omnia minoris facias, quam pecuniam.

At si cognatos, 69 *nullo natura labore*
Quos tibi dat, retinere velis, servareque amicos,
Infelix operam perdas: ut si quis 97 *asellum*
In campum doceat 98 *parentem currere frænis.*
Denique sit finis 99 *quærendi: cumque habeas* 1 *plus,*
Pauperiem metuas minus: & finire laborem
Incipias, 2 *parto quod avebas: nec facias, quod*
Umidius quidam (non longa est fabula) dives
3 *Ut metiretur nummos; ita sordidus, ut se*
Non unquam servo melius vestiret: ad usque
Supremum 4 *tempus, ne se penuria victus*
Opprimeret, metuebat at hunc 5 *liberta securi*
Divisit 6 *medium,* 7 *fortissima Tyndaridarum.*
8 *Quid mi igitur suades? ut vivam* 9 *Manius? aut sic*
10 *Ut Nomentanus? Pergis pugnantia secum*
Frontibus adversis 11 *componere. non ego, avarum*
Quum veto te fieri, 12 *vappam jubeo ac nebulonem.*
Est inter 13 *Tanaïm quiddam socerumque Viselli.*
14 *Est modus in rebus, sunt certi denique fines,*
15 *Quos ultra, citraque nequit consistere rectum.*
16 *Illuc, unde abii, redeo. nemon' ut avarus*
17 *Se probet, ac potius laudet* 18 *diversa sequentes:*
Quodque aliena capella gerat distentius uber,
19 *Tabescat? neque se majori* 20 *pauperiorum*
Turbæ comparet? hunc atque hunc superare laboret?
21 *Sic festinanti semper locupletior obstat.*
Ut cum carceribus 22 *missos rapit* 23 *ungula currus,*
Instat equis auriga 24 *suos vincentibus, illum*
25 *Præteritum temnens* 26 *extremos inter euntem.*
Inde fit, 27 *ut raro qui se vixisse beatum*
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ

96 Si nullo studio & benemeritis in amicitia retinere velis. 97 Id est, indocilem docere. 98 Obedientem frænis. i. frænatum. 99 Divitiarum cupiditati finem facito. *Utere quæsitis.* 1 Plus quam ante habebas. 2 Quum habeas acquisitum, quod avide cupiebas. 3 Ut metiretur, non ut numeraret, quia innumerabiles erant ejus divitiæ. 4 Ad extremum tempus vitæ suæ. 5 Concubina, fortasse uxor. 6 In duas partes secuit. 7 Ac si fuisset altera Clytemnestra, Tyndari filia, quæ Agamemnonem interfecit. 8 Loquitur avarus. Quid me vis facere? 9 Ut vivam avarus & sordidus? 10 Ut homo luxuriosus. 11 Pergis res contrarias comparare, quæ instar gladiatorum frontibus adversis pugnant. 12 Non jubeo te omnia profundere & vappam fieri, *Vappa est vinum corruptum, quod saporem perdidit & bonitatem.* 13 Inter Mecœnatis libertum, spadonem sc. & socerum Viselli herniosum multum interest. 14 Est mediocritas. 15 Ultra aut citra quos fines. 16 Eo unde digressus sum, revertor, nempe, ut nemo sorte sua contentus vivat. 17 Ut nemo se beatum putet, sibique placeat? 18 Aliena vitæ studia. 19 Et mœrore contabescat, quod aliena, &c. 20 Sed cum divitioribus, quos assidue superare contendit. 21 Ad hunc modum qui dat operam divitiis amplificandis, ei aliquis locupletior est semper impedimento. 22 Currus emissos e carceribus patefactis, ubi stant equi ad currendum parati. 23 Ungula ponitur pro ungulatis equis. 24 Equis suos equos cursu prævertentibus. 25 Quem præteriit. 26 Inter ultimos currentem. 27 Ut raro reperire queamus aliquem, qui &c.

28 *Cedat*

[28] Cedat, uti conviva satur, reperire queamus.
[29] Jam satis est: ne me Crispini scrinia Lippi
[30] Compilasse putes, verbum non amplius addam

28 Et qui migret è vita, quemadmodum solet conviva è mensa decedere exsaturatus. 29 Hæc sufficiant. 30 Ne putes me furatum esse arculas, (i. libros, qui in scriniis reponuntur) Cr. Lippi Philosophi loquacissimi.

SATYRA II.

Exemplis dictum illud confirmat: *Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.* Insanas quorundam circa adulteria libidines insectatur.

[1] AMbubajarum collegia, [2] pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, [3] balatrones: hoc genus omne
Mœstum ac sollicitum est cantoris morte [4] Tigelli.
Quippe [5] benignus erat, contra [6] hic, ne prodigus esse
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem depellere possit.
[7] Hunc si perconteris, avi cur atque parentis
[8] Præclaram ingrata [9] stringat malus ingluvie rem,
Omnia [10] conductis coemens obsonia nummis:
Sordidus, atque animi quod [11] parvi nolit haberi,
Respondet. laudatur [12] ab his, culpatur [13] ab illis.
[14] Fufidius [15] vappæ famam timet ac nebulonis,
Dives agris, dives positis in fœnere nummis:
Quinas hic capiti [16] mercedes exsecat: atque
Quanto [17] perditior quisq; est, [18] tanto acrius urget.
Nomina [19] sectatur, modo [20] sumpta veste virili,
Sub patribus duris [21] tironum: Maxime, quis non,
Jupiter exclamat, simul atque audivit? [22] at in se
Pro quæstu [23] sumptum facit. hic, vix credere possis
[24] Quam sibi non sit amicus. ita ut [25] pater ille Terenti.
[26] Fabula quem miserum nato vixisse [27] fugato
Induxit, non se pejus cruciaverit, [28] atque hic.
[29] Si quis nunc quærat, quo res hæc pertinet; illuc:

1 Collegia tibicinarum impudicarum, ebrietate balbutientium. 2 Olim rerum vilium ostentatores erant, & populo verba dabant. 3 Homines luxuriosi & perditi. sic dicti à Servilio Balatrone. 4 Musici peritissimi & vocis eximiæ. 5 Perliberalis erat. 6 Alius, sc. avarus, metuens ne, &c. 7 Alium, nempe prodigum. 8 Præclarum patrimonium, à majoribus sibi relictum. 9 Cur devoret sine ulla grata satietate. 10 Nummis fœnori acceptis, pro quibus merces solvitur. 11 Non parvi, sed magni animi. 12 Alii laudabunt. 13 Alii vituperabunt. 14 Fœnerator improbissimus. 15 Hominis nequam, & profusi. Vide Sat. 1. 16 Quinas usuras sorti detrahit. Angl. *taketh five from the principal.* 17 Quanto luxuriosior & negligentior est. 18 Tanto graviore usura onerat. 19 Nomina adolescentium investigat in mercatorum libris. 20 Cum à pædagogis sunt liberi, post annum ætatis xvi. 21 Quorum patres sunt duri & præparci. 22 Aliquis fortasse excusabit fœneratorem. 23 Sumptum facit in se quæstui parem. i. ea emit, quæ sibi sint opus ad victum & cultum. 24 Dum res necessarias naturæ denegat. 25 Menedemus. 26 Comœdia. 27 Clinia in Asiam proficiscente. 28 Quam hic fœnerator. 29 Interrogatio.

Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis [30] *demissis ambulat:* [31] *est qui*
Inguen ad obscœnum [32] *subductis usque facetus:*
[33] *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius* [34] *hircum.*
[35] *Nil medium est. sunt, qui nolint tetigisse,* [36] *nisi illas,*
Quarum subsuta talos tegat [37] *instita veste:*
Contra alius, nullam nisi olenti in fornice [38] *stantem.*
Quidam notus homo quum exiret fornice, [39] *Macte*
Virtute esto, [40] *inquit, sententia dia Catonis.*
Nam simul ac [41] *venas inflavit tetra libido,*
[42] *Huc juvenes aquum est descendere, non alienas*
[43] *Permolere uxores. Nolim laudarier, inquit,*
Sic me, [44] *mirator cunni Cupennius albi.*
Audire est operæ pretium, [45] *procedere recte*
Qui mœchis non vultis, [46] *ut omni parte laborent:*
Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
[47] *Atque hæc rara cadat dura inter sæpe pericla,*
[48] *Hic se præcipitem tecto dedit:* [49] *ille flagellis*
Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic [50] *pro corpore nummos:*
Hunc [51] *perminxerunt calones, quin etiam illud*
Accidit, ut cuidam testes [52] *caudamque salacem*
Demeteret ferrum [53] *jure omnes:* [54] *Galba negabat.*
Tutior at quanto merx est in classe [55] *secunda?*
Libertinarum dico. Sallustius [56] *in quas*
Non minus insanit, quam qui [57] *mœchatur.* [58] *at hic si,*
[59] *Qua res, qua ratio suaderet,* [60] *quaque modeste*
Munificum esse licet, vellet bonus atque benignus
Esse: daret quantum [61] *satis esset, nec sibi damno*
Dedecorique foret; verum hoc se amplectitur [62] *uno,*
Hoc amat, hoc laudat: Matronam nullam ego tango.
Ut quondam Marsæus [63] *amator Originis, ille,*

30 Tunicis longis & talaribus. 31 Est alius, qui facetus est & risum movet. 32 Tunicis sursum ductis & tam brevibus, ut vix tegant partes corporis obscœnas. 33 Olet trochiscos, ex quibus suaves odores efflantur. Angl. *pommaers*. 34 Tetrum odorem olet. 35 Nulla est mediocritas. 36 Nisi matronas. 37 Instita ponitur pro stola ad talos demissa, cujus imam partem instita. i. fasciola ambibat. 38 Meretricem in olido lupanari prostantem. 39 Oratio est Catonis adhortantis. 40 Inquit Cato Censorius. 41 Postquam penem inflavit venerea libido. 42 Ad lupanar. 43 Subagitare. 44 Amator matronæ alba stola amictæ. 45 Qui non vultis mœchis sua flagitia ex animi sententia succedere. 46 Quo pacto in omni re periculum illis immineat. 47 Utque hæc voluptas rara eveniat, &c. 48 A tecto se præcipitavit, ut insequentes effugeret. 49 Crispus Sallustius in Faustæ adulterio deprehensus. 50 Ne castraretur. 51 Pudicitiam ei eripuerunt. Raphanismum fortasse intelligit, de quo vide Aristoph. in Nebulis. 52 Ut ferro mentulam abscinderent. 53 Omnes jure factum id esse dicebant. 54 Galba jurisconsultus & idem adulter negabat. 55 Tres erant classes meretricum, 1 matronarum, 2 libertinarum, 3 ancillarum. 56 In quas Libertinas. 57 Quam qui matronas adulterat. 58 At Sallustius si vellet bonus esse. 59 Si quo modo res, quo modo ratio suaderet. 60 Et quatenus licet ei esse munifico non profuse, sed liberaliter. 61 Intra modum. 62 Hoc solo sibi placet. i. amore libertinarum. 63 Amator nobilis meretricis.

Qu

Qui patrium [64] *mimæ donat fundumque, laremque,*
Nil fuerit mi ([65] *inquit*) *cum uxoribus unquã alienis.*
[66] *Verum est cum mimis, est cum meretricibus: unde*
[67] *Fama malum gravius,* [68] *quam res trahit. an tibi abunde*
[69] *Personam satis est, non illud* [70] *quicquid ubique*
Officit evitare? bonam deperdere famam,
Rem patris [71] *oblimare malum est ubicumq; quid inter*
Est, in matrona, ancilla, peccesve [72] *togata?*
Villius in [73] *Fausta Syllæ* [74] *gener* (*hoc miser uno*
[75] *Nomine deceptus*) *pœnas dedit usque, superque*
Quam satis est, pugnis cæsus, ferroque petitus,
Exclusus [76] *fore, quum* [77] *Longarenus foret intus.*
[78] *Huic si* [79] *mutonis verbis* [80] *mala tanta videntis*
Diceret hæc animus: [81] *Quid vis tibi? nunquid ego à*
[82] *Magno prognatum deposco consule cunnum,* (*te*
Velatumque [83] *stola,* [84] *mea quum conferbuit ira?*
[85] *Quid responderet?* [86] *magno patre nata puella est.*
[87] *At quanto meliora monet,* [88] *pugnantiaq; istis,*
Dives opis natura sua? si tu modo [89] *recte*
Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere [90] *tuo vitio, rerumque labores,*
Nil referre putas? quare, ne pœniteat te,
Desine matronas sectarier: [91] *unde laboris*
Plus haurire mali est, quam ex re decerpere fructus
[92] *Nec magis huic inter niveos viridesque lapillos,*
([93] *Sit licet hoc Cherinte* [94] *tuum*) *tenerum est femur, aut crus*
Rectius, [95] *atque etiam melius persæpe togatæ.*
Adde huc, quod [96] *mercem sine fucis* [97] *gestat: aperte*
Quod venale habet, ostendit: nec, si quid [98] *honesti est,*
[1] *Iactat, habetque palam,* [2] *quærit quo turpia celet.*
Regibus hic mos est: ubi equos mercantur, [3] *opertos,*

64 Origini meretrici. 65 Marcæus inquit, suam libidinem extenuans. 66 Respondet Horatius. 67 Tua existimatio. 68 Quam res familiaris. 69 Personam matronæ evitare? 70 Quicquid ex sui natura malum est. Qualis est mima & libertina meretrix. 71 Consumere. 72 In meretrice vulgo exposita, quæ toga utebatur, ut a matronis stolatis distingueretur. 73 In Fausta, Syllæ nobilis viri filia 74 Non gener revera, sed ita appellatus, quod Syllæ filiam stuprasset. 75 Hanc unam ob causam quod nobilis viri filiam & matronam appeteret. 76 Foribus exclusus. 77 Alter adulter Villio fœlicior. 78 Villio. 79 Si ex mentulæ verbis animus loqueretur. 80 Mala quæ Villius sustinuit. 81 Lepida Prosopopœia, qua muto fingitur interrogare Villium. 82 Nobilem matronam. 83 Stola vestis est matronarum. 84 Quum incendor libidine. 85 Quid responderet Villius? 86 Hæc nobilis puella prætereunda est Libertinæ. 87 Natura suis opibus contenta, quanto meliora monet, quam tu ô Villi? 88 Tuæ opinioni contraria. 89 Si tu velis cum ratione vivere. 90 Nil interesse putas vitiosa cupiditate, an rerum penuria labores? 91 A quibus matronis, id est, ex coitu cum matrona. 92 Nec femur magis tenerum est huic matronæ nobili quam togatæ. 93 Apostrophe ad Chærinthum puerum formosum & gemmis ornatum. 94 Licet hoc sit tuum, nempe uniones & smaragdos gestare. 95 Quinetiam sæpe femur plebeiæ ancillæ decentius est. 96 Corpus mercenarium. 97 Togata gestat. 98 Si quid pulchri est. 1 Quod faciunt matronæ. 2 Nec quærit: quo modo sua turpia celet amatores. 3 Equos tectos.

4 Tenera ungula. 5 Decipiat emptorem cupientem, quod accideret, si emeret equum opertum. 6 Recte faciunt. 7 Ne corporis partes venustissimas contempleris. 8 Oculis acutissimis, quales habuit Lynceus. 9 Hypsea vitiosos habuit oculos. 10 Ne spectes illa, &c. 11 Verba sunt laudantis togatam. 12 Verba sunt ejusdem quædam improbantis in togata. 13 Nates habens macras, *vel*, ut alii volunt, magnas. 14 Non cætera membra. 15 Catia, quamvis matrona, vestitu brevissimo utebatur. 16 Ad talos usque. 17 Si petis matronas, quas adulterare leges vetant.

Inspiciunt: ne, si facies (ut sæpe) decora
[4] *Molli fulta pede est, emptorem* [5] *inducat hiantem;*
Quod pulchræ clunes, breve quod caput, ardua cer- (*vix.*)
Hoc illi [6] *recte,* [7] *ne corporis optima* [8] *Lynceis*
Compleres oculis, [9] *Hypsea cæcior illa*
Quæ mala sunt [10] *spectes.* [11] *O crus, ô brachia:* [12] *ve-* (*rum*)
[13] *Depygis, nasuta, brevi latere, ac pede longo est.*
Matronæ, præter faciem, [14] *nil cernere possis,*
Cætera, ni [15] *Catia est,* [16] *demissa veste tegentis.*
Si [17] *interdicta petes,* [18] *vallo circundata (nam te*
[19] *Hoc facit insanum) multæ tibi tum officient res:*
Custodes, [20] *lectica,* [21] *Ciniflones, parasitæ,*
Ad talos [22] *stola demissa, & circundata* [23] *palla:*
[24] *Plurima, quæ invideant pure apparere tibi* [25] *rem.*
[26] *Altera nil obstat: Cois tibi pæne videre* [27] *est*
Ut nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi:
[28] *Metiri possis oculo latus. an tibi mavis*
[29] *Insidias fieri, preciumque* [30] *avellier, ante*
Quam mercem ostendi? [31] *leporem venator ut alta*
In nive sectatur, [32] *positum sic tangere nolit:*
Cantat [33] *& apponit. meus est amor huic similis: nam*
[34] *Transvolat in medio posita,* [35] *& fugientia captat,*
[36] *Hiscene versiculis speras tibi posse dolores,*
Atque [37] *æstus, curasque graves è pectore pelli?*
Nonne cupidinibus statuit natura modum? [38] *quem*
Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
Quærere [39] *plus prodest,* [40] *& inane abscindere soldo?*
Num, tibi quum fauces urit sitis, aurea quæris
Pocula? num esuriens fastidis omnia, præter
Pavonem, Rhombumque. [41] *tument tibi quum ingui-*
na: num si
Ancilla aut verna est præsto puer, impetus in quem

18 Quæ custodiis tanquam vallo muniuntur. 19 Difficultates potiundi. 20 Vehiculum. 21 Cinerarii, qui calamistris calefactis crines crispant. 22 Vestis muliebris. 23 Matronæ indumentum ad pedes usque demissum. 24 Plurima sunt quæ tibi obstent. 25 Matronæ corpus. 26 Togata vel meretrix, cujus vestes Coæ sunt pellucidæ. dictæ Coæ à Coo insula, ubi fiebant. 27 Licet. 28 Judicare possis solo aspectu. 29 Decipi. 33 Pretium solvi. 31 Hæc verba sunt sectatoris matronarum. 32 Leporem sic appositum. i. sine labore venationis sibi appositum. 33 Et leporem sic captum sibi apponi jubet. 34 Amor meus fastidit meretrices, quas facile est habere. 35 Et matronas petit, quas difficile est assequi. 36 Horatius loquitur. 37 Amores matronarum. 38 Quem modum quærere plus prodest. 39 Quam cupiditates habere non necessarias. 40 Et supervacaneas cupiditates à necessariis resecare. 41 Quum inflammantur libidine.

Con-

Continuo fiat, malis [42] *tentigine rumpi?*
[43] *Non ego: namque* [44] *parabilem amo Venerem, facilemque,*
[45] *Illam, post paulo: sed pluris: si exierit vir:*
Gallis hanc, Philodemus ait: [46] *sibi, quæ neque magno*
Stet pretio, neque cunctetur, quum est jussa, venire.
Candida [47] *rectaque sit.* [48] *munda hactenus, ut neque* [49] *longa*
Nec magis [50] *alba velit, quam det natura, videri.*
[51] *Hæc ubi supposuit dextro corpus mihi lævum,*
[52] *Ilia & Egeria est: do nomen quodlibet illi.*
[53] *Nec metuo, ne, dum futuo, vir rure* [54] *recurrat,*
Ianua [55] *frangatur latret canis: undique magno*
Pulsa domus strepitu resonet: [56] *vel pallida lecto*
Desiliat mulier: miseram se [57] *conscia clamet:*
[58] *Cruribus hæc metuat,* [59] *doti deprensa, egomet* [60] *mi.*
[61] *Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo;*
[62] *Ne nummi pereant,* [63] *aut pyga aut denique fama*
[64] *Deprendi miserum est:* [65] *Fabio vel judice vincam.*

42 Distentione membri virilis. 43 Ego certe non ita faciam. 44 Quæ facile parari potest. 45 Illam amo meretricem, quæ mihi gratificatura, dabit has tres responsiones, nempe. 1. post paulo veniam. 2. sed majori pretio, 3. si modo exierit vir: hanc, Philodemus ait, Gallis eviratis Cybeles sacerdotibus, relinquendam, ut qui facilius ejus moram ferre possunt. 46 Sibi optabat eam. 47 Non gibbosa. 43 Ita munda. 49 Neque longa crepidarum altitudine. 50 Nec cerussa malas candefaciens. 51 Hæc mulier, cum in meis est complexibus. 52 Est mihi instar Iliæ matris Romuli, & instar Egeriæ nymphæ Numæ Pompilio familiaris. 53 In libertinæ amore. 54 Aliquid suspicans de uxoris impudicitia. 55 Ne janua frangatur à viro redeunte. 56 Ne matrona misere pallida è lecto desiliat. 57 Ancilla culpæ herilis conscia, Angl. *the maidbawd*. 58 Ne crura compedibus innectantur. 59 Ne dotem amittat uxor à viro suo deprehensa. 60 Egomet mihi in tanto tumultu consulo. 61 Tunica non cincta. 62 Ne sim nummis me redempturus propter adulterium commissum. 63 Ne pereat pygā, id est, ne nates vapulent, *aut ut alii volunt*, ne patiar raphanismum, de quo supra. 64 Deprehendi in adulterio miserum est. 65 Si Fabius jurisconsultus (qui in adulterio olim fuit deprehensus) sit judex in hac re constitutus, ego vincam, id est, obtinebo.

S A T Y R A III.

Eos primum reprehendit, qui quum ad sua ipsorum vitia conniveant, in alienis videndis acumine oculorum valeant. Deinde amatorum & patrum exemplo leviora vitia in amicitia dissimulanda esse docet. Postremo ad reprehensionē Stoici Paradoxi dilabitur, quo paria esse peccata dicunt.

Omnibus hoc vitium est cantoribus, [1] *inter amicos*
Ut nunquam inducant animum cantare rogati:
[2] *Injussi nunquam desistant.* 3 *Sardus habebat*
Ille Tigellius [4] *hoc.* [5] *Cæsar, qui cogere posset,*
Si peteret per amicitiam [6] *patris, atque suam non*

1 Inter amicos sibi familiares 2 Non rogati cantare. 3 Hermogenes Tigellius ex Sardinia. 4 Hoc vitium cantatorum. 5 Augustus. 6 Per amicitiam Julii Cæsaris, patris sui per adoptionem.

Quid

Quidquam proficeret; [7] si collibuisset. [8] ab ovo
Usque [9] ad mala [10] citaret, Io Bacche, modo [11] summa
Voce, modo hac, resonat [12] chordis quæ quattuor ima.
[13] Nil æquale homini fuit illi, [14] sæpe velut qui
Currebat fugiens hostem: persæpe velut qui
[15] Iunonis sacra ferret: habebat sæpe ducentos,
Sæpe decem servos: modo reges atque [16] tetrarchas,
Omnia magna loquens: modo, sit mihi mensa tripes, &
[17] Concha salis puri, & toga, quæ defendere frigus,
Quamvis crassa, queat. [18] Decies centena dedisses
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis, noctes vigilabat ad ipsum
Mane, diem totam stertebat, nil fuit unquam
[19] Sic impar sibi nunc aliquis dicat mihi: quid tu?
Nullane habes vitia? immo alia, haud fortasse minora
Manius absentem Novium quum carperet, Heus tu,
(Quidam ait) [20] ignoras te? an ut ignotum [21] dare nobis
Verba putas? [22] Egomet mi ignosco, Manius inquit.
Stultus & improbus hic amor est, dignusque notari.
Quum tua pervideas oculis mala [23] lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut serpens [24] Epidaurius? at tibi contra
[25] Evenit, inquirant vitia ut tua rursus & illi.
Iracundior est paulo, [26] minus aptus acutis
Naribus [27] horum hominum: rideri possit, eo quod
[28] Rusticius tonso toga defluit, [29] & male laxus
In pede calceus hæret, at est bonus, ut melior vir
Non alius quisquam: [30] at tibi amicus: at ingenium ingens
Inculto latet hoc sub corpore. denique te ipsum
[31] Concute, num qua tibi vitiorum inseverit olim
Natura, aut etiam [32] consuetudo mala. namque
[33] Neglectis urenda filix innascitur agris.
[34] Illuc prævertamur: amatorem quod amicæ
Turpia [35] decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc

7 At, si Tigellio collibuisset. 8 Ab ovo, quod erat cœnæ initium. 9 Usque ad poma, id est, cœnæ finem. 10 Recitaret carmen aliquod in laudem Bacchi, sic incipiens: Io Bacche. 11 Modo voce acutissima, modo gravissima. 12 In quatuor chordis, id est, instrumento musico quatuor chordarum, Græci appellant τετράχορδον. 13 In omnibus se varium ostendit. 14 Qui sæpe currebat, velut fugiens hostē. 15 Sæpe tardus incedebat, velut virgines κανηφόροι. 16 Tetrarcha quartam regni partem possidet. 17 Salinum ex concha. 18 Mille sestertia si dedisses, huic qui paulo ante erat tam parcus. 19 Sic inconstans. 20 Nō novisti tua vitia. 21 Putas nos fallere: 22 Egomet mihi do veniam. 23 Quasi lippus, cujus oculi sunt uncti. 24 Serpens Epidaurius ponitur pro quovis dracone. 25 Ut sint aliqui, qui velint invicem inquirere tua vitia. 26 Ineptus ad congressus hominum dicacium, quorum scommata ferre non potest. 27 Qui hodie vivunt. 28 Quod illi imperitius tonso, toga male est composita. 29 Calceus valde laxus. 30 Ferendus igitur & amandus. 31 Te ipsum diligenter examinato, num qua vitia tibi natura ingeneraverit. 32 Assiduitas peccandi. 33 Sic animus sine philosophiæ cultura scatet vitiis. 34 Nos convertamus, priusquam de amicorum officio, aut vitiis agamus, ut explicemus quod turpia vitia amicæ decipiunt cæcum, &c. 35 Non animadvertuntur ab amatore.

Delectant; veluti Balbinum [36] *polypus Agnæ.*
Vellem in amicitia sic erraremus: & isti
Errori nomen [37] *virtus posuisset honestum.*
[38] *At, pater ut gnati, sic nos debemus amici,*
Si quod sit vitium, non fastidire. [39] *strabonem*
Appellat [40] *pætum pater: & pullum,* [41] *male parvus*
Si cui filius est: ut abortivus fuit olim
[42] *Sisyphus.* [43] *hunc varum, distortis cruribus, illum*
[44] *Balbutit scaurum, pravis fultum male talis.*
Parcius hic vivit, [45] *frugi dicatur, ineptus*
Et jactantior hic paulo est, [46] *concinnus amicis*
Postulat ut videatur. at est truculentior, atque
[47] *Plus æquo liber;* [48] *simplex fortisque habeatur.*
[49] *Caldior est, acres inter numeretur. opinor,*
Hæc res & jungit, junctos & servat amicos.
At nos virtutes ipsas [50] *invertimus, atque*
Sincerum cupimus vas [51] *incrustare.* [52] *probus quis*
Nobiscum vivit; multum est [53] *demissus homo,* [54] *illi*
Tardo cognomen pinguis damus. [55] *hic fugit omnes*
Insidias, nullique malo latus [56] *obdit apertum?*
([57] *Quum genus hoc inter vitæ versetur,* [58] *ubi acris*
Invidia atq; vigent ubi [59] *crimina)* [60] *pro bene sano*
Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
[61] *Simplicior si quis (qualem me sæpe libenter*
Obtulerim tibi Mecœnas) ut forte legentem
[62] *Aut tacitum impellat quovis sermone* [63] *molestus:*
Communi sensu plane caret, inquimus. eheu
Quam temere in nosmet legem sancimus [64] *iniquam!*
Nam vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est,
Qui minimis [65] *urgetur. amicus dulcis, ut æquum est,*
Cum mea compenset vitiis bona: pluribus [66] *hisce*
(Si modo plura mihi bona sunt) inclinet, amari
Si volet, hac lege, [67] *in trutina ponetur eadem.*
Qui, ne tuberibus [68] *propriis offendat amicum,*

36 Morbus. pruritus in naribus Agnæ, Balbini amicæ. 37 Ars imposuisset. 38 Ut pater non fastidit vitium gnati. 39 Strabonis oculi sunt distorti. 40 Pætus habet oculos semiclausos. 41 Filius nimis exiguus. 42 Filius M. Antonii triumviri, staturæ vix bipedalis, sed ingenii acutissimi. 43 Hunc, qui distorta habet crura, varum appellat. 44 Balbutiendo appellat scaurum. i. habentem talos extantes. 45 Homo frugi dicatur, & temperatus. 46 Elegans & politus. 47 Libere veritatem eloquens. 48 Non bilinguis. 49 Ferventior & iracundior est. 50 Amicorum virtutes male interpretamur. 51 Vitioso succo vas inquinare, vel impuro tectorio deformare. Est Allegoria. 52 Si quis probus. 53 Abjectus dicitur à obis. 54 Si quis tardus est, (id est, tardius sentit) cum pinguem appellamus, id est, crassum & rudem. 55 Si quis cautior est adversus hominum fallacias. 56 Latus offert aut ostendit: translatio est à milite cauto vel gladiatore. 57 Quum inter insidiosum hominum genus versetur. 58 Quo tempore. 59 Vigent criminationes. 60 Pro cauto & prudente. 61 Si quis apertior & alienus ab omni dolo. 62 Aut si cogitabundum interpellet. 63 Gravis interturbator. 64 Gravissimam legem nobis imponimus. 65 Gravatur. 66 Hisce meis virtutibus, cum sint vitiis plures, inclinet, id est, faveat. 67 In eadem libra ponderabitur, id est, eandem æquitatem inveniet. 68 Suis peccatis gravioribus. Allegoria est.

Postulat, ignoscat [69] verrucis illius. æquum est,
Peccatis veniam poscentem reddere rursus.
[70] Denique, [71] quatenus excidi penitus vitium iræ,
Cætera item nequeunt stultis hærentia: cur non
[72] Ponderibus modulisque suis ratio utitur? ac res
Ut quæque est, ita suppliciis delicta [73] coërcet?
Si quis eum servum, patinam qui tollere jussus
Semesos pisces tepidumque [74] ligurrierit jus,
In cruce suffigat; [75] Labeone insanior inter
[76] Sanos dicatur: [77] quanto hoc furiosius, atque
Majus peccatum est? paulum deliquit amicus:
Quod nisi [78] concedas, habeare insuavis, acerbus,
Odisti, & fugis, ut [79] Drusonem debitor æris:
Qui nisi, quum tristes [80] misero venêre [81] calendæ,
[82] Mercedem, aut nummos [83] unde unde extricat, amaras
[84] Porrecto jugulo historias captivus ut audit.
Comminxit lectum [85] potus, mensave catillum
Euandri manibus [86] tritum dejecit: [87] ob hanc rem,
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens, [88] minus hoc jucundus amicus
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit? aut si
Prodiderit commissa [89] fide? [90] sponsumq; negarit?
[91] Queis paria esse fere placuit peccata, [92] laborant,
Quum ventum [93] ad verum est: sensus [94] moresque repugnant,
Atque ipsa utilitas, justi [95] prope mater & æqui.
Quum prorepserunt [96] primis animalia terris, (pter
Mutũ & turpe [97] pecus, [98] glandem atq; cubilia pro-
Unguibus & pugnis, dein fustibus, atque ita [1] porro
Pugnabant armis, quæ post fabricaverat [2] usus:
Donec verba, quibus voces sensusque [3] notarent,
Nominaque invenere: dehinc [4] abstistere bello,
Oppida cœperunt munire, & ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam [5] cunnus teterrima belli

69 Levioribus amici vitiis. 70 Disputat contra Stoicorum dogma, qui dicunt, Omnia peccata esse paria. 71 Quoniam. 72 Æquo judicio & conveniente moderatione. 73 Cur non ita cohibet & punit? 74 Leviter exsorbuerit. 75 Labeo jurisperitus erat contumax, qui multa nimis libere dixerat in Augustum. 76 Inter sapientes. 77 Furiosius, quod fecit dominus, quam quod servus admisit. 78 Quod nisi ignoscas. 79 Fœneratorem & malum historiarum scriptorem. 80 Debitori. 81 Kalendis creditam pecuniam reddebant debitores. vide Epod 2. 82 Usuram. 83 Aliunde parat. 84 Quasi jugulari mallet, quam Drusonis historias audire. 85 Amicus benè potus. 86 Catinum antiquissimum, quo usus est Euander Pallantis Arcadiæ regis nepos. 87 Quia catillum dejecit. 88 Minus ob hoc. 89 Commissa fidei. 90 Promissum. 91 Stoicis. 92 Hærent & dubitant Stoici. 93 Ad veri inquisitionem. 94 Judicium hominum repugnant, qui aliter furem, aliter homicidam puniunt. 95 Quasi mater. 96 Prima animalia, id est, homines. Hypallage est. 97 Veluti pecus rationis & orationis expers. 98 Glandes erant hominum primorum cibus. Post temporis intervallum. 2 Indigentia. 3 Significarent. 4 Abstinere à bello. 5 Fuerunt ante Helenam aliæ mulieres, quæ belli causas præbuerunt.

Cau-

Causa sed ignotis [6] *perierunt motibus illi,*
Quos Venerem [7] *incertam rapientes, more ferarum,*
[8] *Viribus editior* [9] *cædebat, ut in grege taurus.*
Iura inventa [10] *metu injusti fateare necesse est,*
Tempora si, [11] *fastosque velis evolvere mundi;*
Nec natura potest justo [12] *secernere iniquum,*
[13] *Divina ut bona diversis, fugienda petendis:*
[14] *Nec vincet ratio hoc,* [15] *tantundē ut peccet, idemq;*
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et [16] *qui nocturnus divum sacra legerit. adsit*
Regula, peccatis quæ pœnas irroget [17] *æquas:*
Ne [18] *scutica dignum, horribili sectere flagello.*
Nam, ut [19] *ferula cædas meritum majora subire*
Verbera, [20] *non vereor: quam dicas esse pares res*
[21] *Furta* [22] *latrociniis, & magnis parva mineris*
[23] *Falce recisurum simili te, si tibi regnum*
Permittant homines. [24] *Si dives, qui sapiens est,*
Et sutor bonus, & solus formosus, & est rex:
[25] *Cur optas quod habes?* [26] *Non nosti, quid pater,*
inquit,
[27] *Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi nunquam*
Nec soleas fecit: [28] *sutor tamen est sapiens.* [29] *quo?*
Ut quamvis tacet Hermogenes. [30] *cantor tamen, atq;*
Optimus est modulator: [31] *ut Alfenus vafer, omni*
Abjecto instrumento artis, clausaque [32] *taberna,*
Sutor erat: [33] *sapiens operis sic optimus omnis*
Est opifex solus, sic rex. [34] *vellunt tibi barbam*
Lascivi pueri: quos tu nisi [35] *fuste coërces,*
Urgeris turba circum te stante miserque,
[36] *Rumperis, & latras, magnorum maxime regum.*
Ne longum faciam, dum te [37] *quadrante lavatum*
[38] *Rex ibis: neque te quisquam* [39] *stipator, ineptum*
Præter [40] *Crispinum, sectabitur: & mihi dulces*

6 Perierunt, quia scriptoribus caruerunt. 7 Mulierem omnibus expositam, non certi mariti. 8 Vir robustior. 9 Occidebat, Vel verberabat. 14 Propter incommodi metum. 11 Annales. i. mundi tempora. 12 Distinguere justum ab injusto. 13 Quo modo potest separare bona à malis. 14 Nec ratio probabit. 15 Ut tam graviter peccet. 16 Qui nocte rem sacram furatus fuerat. 17 Pœnas parvas parvis, magnas magnis peccatis. 18 Loro dignum. 19 Ut minore supplicio afficias. 20 Non vereor, ne id facias. 21 Furta clanculum fiunt. 22 Latrocinia sunt violentæ direptiones. 23 Quum mineris pœna simili te amputaturum parva cum magnis flagitiis. 24 Irridet Stoicorum paradoxon, nempe sapientem esse omnia. 25 Cur optas, ut tibi regnum permittant homines? 26 Stoicus arguit Horatium ignorationis, & inquit, Num nosti? & c. 27 Chrysippus vafertimus Stoicorum somniorum erat interpres. 28 Potestate, non usu. 29 Quo istuc pertinet? 30 Potest tamen canere. 31 Alfenus ex sutore jurisconsultus clarissimus evasit. 32 Clausa sutrina. 33 Ordo est. sic sapiens est optimus opifex omnis operis. 34 Adeo stulte loqueris, ô Stoice, ut te pueri contumeliosi illudant. 35 Nisi abigis baculo tanquam sceptro regio. 36 Rumperis clamore. 37 Mercede balneatori debita, non à rege, sed ab uno de multis. 38 Non revera rex, sed secundum Stoicorum opinionem. 39 Comes. 40 Præter Crispinum Stoicum.

41 Per stultitiam. 42 Et vicissim. 43 Et non rex.

Ignoscent, si quid peccavero[41] *stultus, amici:*
[42] *Inque vicem illorum patiar delicta libenter,*
[43] *Privatusque magis vivam*[44] *te rege beatus.*

44 Qui te regem putas. *Sensus est.* Quemadmodum sapiens non est dicendus rex, qui unicum habet stipatorem: sic peccata non possunt esse paria, si quaedam sint venia digna.

SATYRA IV.

1 Hi principes fuerunt inter poëtas veteris Comoediae. 2 Comoedia prisca erat paulo maledicentior, quam ut aures hominum ferre possent. 3 Dignus notari. 4 Male amae. 5 Ab illis Poëtis. 6 Lucilius Poëta Romanus, qui illorum priscam Comoediam, latinam fecit satyram. 7 Quia Lucilius usus est versibus hexametris, illi iambis. 8 Acri judicio. 9 In hoc. 10 Tanquam rem magni momenti. 11 Nullo labore, & tempore brevissimo. 12 Cum versus profunderet invenustos. 13 Erat aliquid, quod fumeres, idque imitatione dignum. 14 Ut

Lucilium, veteres Comicos Graecos sepuutum; mordacem fuisse ait. Sua tamen scripta non itidem legi ostendit, quam bona pars hominum, sibi vitii alicujus conscia, se ibi perstringi sciant. Se alioqui vitulentia carere, ac tantum jocose, & velut paterna quadam castigatione ad deterrendos a vitiis homines uti profitetur.

[1] *Eupolis, atque Cratinus, Aristophanesque poetae,*
Atq; alii, quorum comoedia[2] *prisea virorum est:*
Si quis erat dignus[3] *describi, quod malus, aut fur,*
Quod moechus foret, aut sicarius, aut alioqui
[4] *Famosus: multa cum libertate notabant.*
[5] *Hic omnis pendet*[6] *Lucilius, hosce sequutus,*
[7] *Mutatis tantum pedibus, numerisque, facetus,*
[8] *Emunctae naris, durus componere versus.*
Nam fuit hoc[9] *vitiosus in hora saepe ducentos,*
[10] *Ut magnum, versus dictabat,*[11] *stans pede in uno.*
[12] *Cum flueret lutulentus,*[13] *erat quod tollere velles.*
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,
[14] *Scribendi recte:*[15] *nam ut multum, nil moror, ecce,*
Crispinus[16] *minimo me provocat:*[17] *accipe, si vis,*
Accipe jam tabulas detur nobis[18] *locus, hora,*
[19] *Custodes: videamus uter plus scribere possit.*
[20] *Dî bene fecerunt, inopis me quodque pusilli*
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
[21] *At tu conclusus*[22] *hircinis follibus auras,*
[23] *usque laborantes, dum ferrum molliat ignis,*
Ut mavis, imitare, beatus[24] *Fannius,*[25] *ultro*

recte scriberet. 15 Si quis multum scribit, nihil aestimo. 16 Minimo digito, quod est alterum contemptim in certamen provocare. 17 Verba sunt Crispini Horatium provocantis. 18 In quo scribendus. 19 Ne aliena opera utamur. 20 Respondet Horatius. 21 O Crispine. 22 Follibus ex corio hircino factis. 23 Auras semper flantes. Horatius metaphorice significat Crispini versus turgidos fuisse & inanes. 24 Fannius poeta loquacissimus. 25 Cui non petenti Senatus detulit capsas, quibus libri ejus in Augusti bibliotheca reponerentur, una cum sua imagine, ad memoriam ejus prodendam.

Dela-

Delatis capsis & imagine : quum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare 25 timentis : ob hanc rem,
Quod sunt, quos 27 genus hoc minime juvat : utpote plures
Culpari dignos, 28 quemvis media erue turba :
Aut ob avaritiam, aut misera ambitione laborat.
29 Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum :
30 Hunc capit argenti splendor, stupet Albius 31 ære :
Hic mutat merces surgente à sole, 32 ad eum quo
Ve[sp]ertina tepet regio : quin 33 per mala praeceps
Fertur, uti pulvis collectus 34 turbine : ne quid
35 Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
36 Omnes hi metuunt 37 versus, odere poëtas.
38 Fœnum habet in cornu, longe fuge. dummodo risum
39 Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico :
Et quodcunque semel 40 chartis illeverit, omnes
41 Gestiet à furno redeuntes scire, 42 lacuque,
Et pueros, & anus. 43 agedum, pauca accipe contra.
Primum ego me illorum, 44 dederim quibus esse poëtas,
Excerpam numero. neque enim 45 concludere versum
Dixeris esse satis : neque, si quis scribat, uti nos,
46 Sermonis propiora, putes hunc esse poëtam.
Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os
Magna sonaturum, 47 des nominis hujus honorem
Idcirco quidam, 48 comœdia, nec ne poema
Esset, 49 quæsivere : quod 50 acer spiritus ac vis
Nec verbis nec rebus inest : nisi quod 51 pede certo
52 Differt sermoni 53 sermo merus. 54 at pater ardens
55 Sævit, quod meretrice 56 nepos insanit amica
Filius, uxorem grandi cum dote recuset :
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulet 57 ante

25 Quum nemo legat scripta mei timentis vulgo ea recitare. *Primitivum in possessivo subintelligitur.* 27 Hoc genus poëmatis, sc. satyræ. 28 De medio populo quemvis in medio producito. 29 Alius est adulter, qui matresfamilias tantum sectatur. 30 Alium vasa argentea delectant. 31 Stupet statuis ex ære Corinthio factis. 32 Ad eum solem, id est, occidentem. 33 Per pericula & vitæ discrimina. 34 Vento. 35 Ne aliquid diminuat de summa, id est, de bonis congestis. 36 Omnes improbi & vitiosi homines. 37 Versus Satyricos. 38 Est sermo vulgi in poëtas, qui acres sunt in homines vitiosos. metaphora ducta à bove cornu petente, cujus cornibus fœnum alligabant Romani, ut sibi ab illo caverent homines in via forte occurentes. 39 Dummodo moveat risum profusum sibi, i. ad suam voluptatem. 40 Quodcunque semel scripserit. 41 Cupiet, ut omnes à pistrino redeuntes sciant. 42 Unde aquam hauriunt. 43 Respondet Horatius ad ea, quæ in Satyrarum scriptores dicta fuerant. 44 Iis, quos agnosco esse poëtas, non dico me esse poëtam. 45 Versum certis pedibus claudere. 46 Similiora sermoni quotidiano & orationi solutæ, quam versibus 47 Ut poëta nominetur. 48 Quæsivere, quia comœdiæ stylus prosæ orationi est similis. 49 Dubitaverunt. 50 Spiritus ardens & vehemens. 51 Ac definito numero. 52 Differt ab oratione soluta. *differt pro differt, cum dativo ponitur.* 53 Solus sermo verbis puris perscriptus. 54 Est antypophora, ad convincendum eorum argumentum, qui dicunt comœdiam merum esse sermonem. 55 Irascitur, ut Demea apud Terentium. 56 Luxuriosus heluo. 57 Claro die.

Noctem [58] *cum facibus. nunquid* [59] Pomponius *istis*
[60] *Audiret leviora,* [61] *pater si viveret? ergo*
Non satis est puris versum perscribere verbis:
[62] *Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem*
Quo [63] *personatus pacto pater.* [64] *his, ego quæ nunc,*
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
[65] *Tempora certa, modosque & quod prius ordine verbum est,*
Posterius facias, præponens ultima primis:
[66] *Non, ut si solvas,* Postquam discordia tetra
Belli ferratos postes portasque refregit:
Invenias etiam [67] *disjecti membra poetæ.*
[68] *Hactenus hæc:* [69] *alias, justum sit necne poëma.*
Nunc illud tantum [70] *quæram meritone tibi sit*
Suspectum genus hoc [71] *scribendi.* [72] *Sulcius acer*
Ambulat, & Caprius, [73] *rauci, male: cumq;* [74] *libellis*
Magnus uterque [75] *timor latronibus: at bene siquis*
[76] *Et puris vivat manibus, contemnat utrumque.*
[77] *Ut sis tu similis Cœli Birrique latronum,*
[78] *Non ego sim Capri, neque Sulci: cur metuas me?*
[79] *Nulla taberna meos habeat, neque* [80] *pila libellos,*
[81] *Queis manus insudet vulgi, Hermogenisq; Tigelli?*
[82] *Non recito cuiquam, nisi amicis, idque* [83] *coactus:*
Non ubivis, coramve quibuslibet. [84] *in medio qui*
Scripta foro recitent, sunt multi: [85] *quiq; lavantes.*
[86] *Suave locus voci resonat conclusus.* [87] *inanes*
Hoc juvat, haud illud quærentes, num [88] *sine sensu*
Tempore num faciant [89] *alieno. lædere gaudes,*
Inquis, & hoc [90] *studio pravus facis unde petitum*
[91] *Hoc in me jacis?* [92] *est autor quis denique eorum,*
Vixi cum quibus? [93] *absentem qui rodit amicum,*
Qui non defendit, alio culpante: [94] *solutos*

58 Cum facibus amatores invisebant amasias suas. 59 Pomponius adolescens libidinosus, quem Horatius vellicat quasi aliud agens. 60 Imo, æque aspere objurgaretur. 61 Pomponii pater. 62 Quem versum. 63 Comicus pater, qui patris personam in comœdia sustinet. 64 Si eripias his carminibus, quæ nunc scribo, &c. 65 Syllabarum quantitatem. 66 Non ita invenies, quemadmodum si solvas hunc versum Ennianum sc. Postquam discordia, &c. 67 Lacerati poëtæ vestigia. 68 Hactenus utrum satyra & comœdia sint poëma: *quod Horatius non dubitat.* 69 Alio tempore quæremus. 70 Quæram à te ô Romane. 71 Satyræ vel comœdiæ genus. 72 Accusator acerrimus, sic & Caprius. 73 Assiduitate agendi valde rauci. 74 Cum libellis accusatoriis, in quibus maleficorum & nomina & crimina erant scripta. 75 Uterque horribilis latronibus. 76 Vivat manibus à scelere puris 77 Quamvis tu sis similis Cæli, &c. 78 Si ego sim accusatoribus dissimilis, cur metuas me? 79 Et cur vis metuere, si nulla tab. &c. 80 Pila est bibliopolarum columna, ad quam prostabant libri venales. 81 Quos vulgus manibus terat & Tigellius unus è vulgo? 82 Præterea non recito, &c. 83 Non libenter. 84 Loquitur aliquis, Horatii consuetudinem improbans: At multi sunt, &c. 85 Lavantes in balneis. 86 Locus camera-tus in balneis suaviter voci resonat. 87 Leves poëtas hoc juvat. 88 Stulte. 89 Tempore incongruo. 90 Data opera 91 Hoc mihi objicis. 92 Denique quis eorum est author, id est, delator, cum quibus vixi? nullus. 93 Horatius ostendit qui sint fugiendi tanquam homines perniciosi. 94 Immoderatos risus.

Qui

Qui captat risus hominum, famamque [95] dicacis:
[96] *Fingere qui non visa potest, [97] commissa tacere*
Qui nequit: [98] hic niger est, hunc tu Romane caveto.
Sæpe tribus [99] lectis videas cœnare [1] quaternos:
E quibus unus avet [2] quavis aspergere cunctos,
[3] *Præter eum, qui præbet [4] aquam; post, [5] hunc quo-*
que potus,
Condita quum [6] verax aperit præcordia [7] Liber.
[8] *Hic tibi comis, & urbanus, liberque videtur,*
[9] *Infesto nigris. ego, si risi, quod ineptus*
[10] *Pastillos Rufillus olet, Gorgonus hircum,*
[11] *Lividus & mordax videor tibi? mentio si qua*
De Capitolini furtis injecta [12] Petilli
Te coram fuerit: defendas ut tuus est mos:
[13] *Me Capitolinus [14] convictore usus amicoque*
A puero est, causaque mea permulta rogatus
Fecit: & incolumis lætor quod vivit in urbe:
Sed tamen admiror, quo pacto [15] judicium illud
Fugerit, [16] hic nigræ succus loliginis, hæc est (is.
[17] *Ærugo mera. [18] quod vitiū procul absore [19]. har-*
Atque animo prius, ut si quid promittere de me
Possum aliud, vere promitto, liberius si
Dixero quid, si forte jocosius, hoc mihi juris
Cum venia dabis. insuevit pater optimus hoc me,
[21] *Ut fugerem exemplis vitiorum quæque notando,*
Quum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo, quod mi ipse parasset:
Nonne vides, Albi [22] ut male vivat filius? utque
Barrus inops? [23] magnū documentū, ne [24] patriam rem
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Quum deterreret, [25] Sectani dissimilis sis.
Ne sequerer [26] mœchas, concessa quum venere uti
Possem, Deprensi non bella est fama [27] Treboni,
Ajebat. [28] sapiens, vitatu quidque petitu

95 Dicax significat jocosum cum mordacitate Angl. *a scolfing jester.* 96 Qui potest fingere se vidisse, quæ non videt. 97 Arcana. 98 Hic est perniciosus & infœlix. 99 Lectis discubitoriis. 1 Duodecim convivas in uno triclinio. 2 Quavis ratione cunctos dicteriis & salibus aspergere. 3 Præter convivii magistrum. 4 Qui præbet aquam, qua lavarent convivæ. 5 Convivatorem etiam maledictis insectatur, cum potus est. 6 Bacchus veritatem dicere cogit. 7 Bacchus pro vino. 8 Hic, quem proxime descripsi. 9 Videtur comis tibi, qui inimicus es malis. 10 Vide hunc versum supra Satyra secunda. 11 Malignus. 12 Petillus cum coronam è Capitolio surripuisset, judicio absolutus est. 13 Defendas his utens verbis, Me Capit, &c. 14 Conviva & familiari. 15 Quod non sit missus in exilium propter furtum. 16 Hujusmodi oratio occulti odii est plenissima ducta est Metaph. ab atramento piscis loliginis, quæ alba est externe, intus autem nigra. 17 Virus & pestis amicitiæ. 18 Vitium maledicentia simulata amicitia tectæ. 19 A scripto & animo meo. 20 Pater meus inserebat hæc bona in me, vel, pater meus insuescendo docuit me hoc. 21 Ut quæque vitiorum fugerem, ea vitia notando exemplis. 22 Quomodo in penuria vivat? 23 Qui magno est documento. 24 Rem familiarem à majoribus relictam. 25 Sectanus erat turpis mœchus. 26 Matronas. 27 Trebonius in adulterio fuit deprehensus. 28 Philosophus (inquit Horatii pater) causas tibi reddet.

29 Rationes. 33 Traditam a veteribus consuetudinem servare. 31 Pædagogi. 32 Posteaquam ætas corroboraverit membra. 33 Alienis præceptis non egebis, Metaph ducta à pueris, qui corticis ope natare discunt. 34 Sic me pater erudiebat. 35 *Sunt verba patris sui.* 36 Unum ex equestri ordine, unde judices eligebantur. 37 Ante oculos ponebat. 38 *Dicebat pater,* An hoc, &c. 39 Quum laboret publica infamia hic atque ille? 40 Adeo intemperantes, ut quosvis cibos sine discrimine vorent. 41 Quemadmodum mors vicini terret

Sit melius, 29 causas reddet tibi: mi satis est, si
30 Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
Dum 31 custodis eges, vitam famamque tueri
Incolumem possim. 32 simul ac duraverit ætas
Membra animumque tuum, 33 nabis sine cortice, sic me
44 Formabat puerum dictis: & sive jubebat
t facerem quid, 35 habes autorem, quo facias hoc,
36 Unum ex judicibus selectis 37 objiciebat:
Sive vetabat. 38 An hoc inhonestum & inutile factu
Nec ne sit, addubites, 39 flagret rumore malo quum
Hic atque ille? 40 Avidos vicinum funus ut ægros
41 Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria sæpe
Absterrent vitiis. 42 ex hoc ego sanus ab illis,
Perniciem quæcunque ferunt, mediocribus, & queis
Ignoscas, vitiis 43 teneor. fortassis & 44 istinc
Largiter abstulerit longa ætas, 45 liber amicus,
46 Consilium proprium. neque enim quum 47 lectulus, aut me
Porticus excepit, 48 desum mihi. 49 Rectius hoc est:
Hoc faciens vivam melius: 50 sic dulcis amicis
Occurram: 51 hoc quidam non belle: nunquid ego illi
52 Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum
53 Compressis agito labris: ubi quid datur oti,
54 Illudo chartis. hoc est mediocribus illis
Ex vitiis unum, cui si 55 concedere nolis,
56 Multa Poëtarum veniat manus, auxilio quæ
Sit mihi. nam 57 multo plures sumus: ac veluti te
58 Judæi cogemus in hanc concedere 59 turbam.

ægros avidos Sic, &c. 42 Ex hoc patre ejusque præceptis. 43 Obnoxius sum fortasse vitiis parvis & quibus ignoscere debes. 44 Ab his vitiis mediocribus. 45 Amicus libere vitia nostra etiam occultissima exagitat. 46 Consilium, quod quisque suapte sponte cepit. 47 Quum in lectulo jaceo, vel in porticu deambulo. 48 Negligo quod mei est officii. 49 *Hæc tacitus mecum loquor.* 50 Sic. i. si illud faciam, &c. 51 Hoc quidam non fecit belle. 52 Faciam insciens? Dii prohibeant. 53 Hæc tacitus mecum agito. 54 Mando literis & ludibundus Satyras scribo. 55 Ignoscere. 56 Innumera Poëtarum multitudo venire debet nobis auxilio. 57 Sumus valde multi. 58 Judæi sub imperio Octaviani, Romæ cogebant multos in suam religionem transire. 59 In hanc Poëtarum multitudinem.

SATYRA V.

Iter suum ab urbe Roma Brundusium usque describit, exemplo Lucilii, qui itidem quoddam iter suum descripserat. Narrat autem quæ risu digna in eo contigerant: inter quæ primum locum obtinet duorum scurrarum Sarmenti & Messii faceta contentio.

EGressum magna me excepit [1] Aricia Roma
Hospitio modico: rhetor [2] comes Heliodorus,
Græcorum longe doctissimus. [3] inde Forum Appi,
[4] Differtum nautis, cauponibus atque [5] malignis,
Hoc iter ignavi [6] divisimus, altius ac nos
[7] Præcinctis [8] unum minus est [9] gravis Appia tardis.
Hic ego, [10] propter aquam, quod erat deterrima, ventri
[11] Indico bellum, cœnantes [12] haud animo æquo
Exspectans comites. [13] jam nox inducere terris
Umbras, & cælo diffundere [14] signa parabat.
[15] Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ
[16] Ingerere, [17] huc appelle. [18] trecentos inseris; ohe
Iam satis est, [19] dum æs exigitur, dum [20] mula ligatur,
Tota abit hora. [21] mali culices, ranæque palustres
[22] Avertunt somnos. absentem cantat amicam
Multa prolutus [23] vappa nauta, atque [24] viator
[25] Certatim tandem fessus dormire viator
Incipit: ac missæ pastum [26] retinacula mulæ
Nauta piger [27] saxo religat, stertitque supinus.
Iamque dies aderat. quum nil procedere lintrem
Sentimus: donec [28] cerebrosus prosilit unus,
Ac mulæ nautæque caput lumbosque saligno
Fuste [29] dolat, quarta vix demum [30] exponimur hora,
Ora manusque tua lavimus [31] Feronia lympha.
Millia tum pransi tria [32] repimus, atque subimus

1 Aricia, parva civitas in via Appia, distans ab urbe Roma stadia 160. 2 *Facundus comes, in via pro vehiculo est.* 3 Inde venimus ad mercatum Appii oppidi. 4 Nautis refertum & plenum. 5 Caupones res, quas vendunt, maligna mensura metiri consueverant. 6 Biduo confecimus. 7 Expeditis viatoribus. 8 Unius diei iter. 9 Est via Appii minus laboriosa tarde ambulantibus, propter diversoriorum frequentiam. 10 Propter aquam palustrem & fœtidam. 11 Non cœno. 12 Gravate. 13 Jam nox appropinquabat. 14 Sydera & stellas spargere. 15 Tum servi.

16 Ingerebant. 17 Huc navem applica. *verba sunt servorum à dominis præmissorum.* 18 Nimis multos in navim imponis. 19 Dum naulum à nautis petitur. 20 Mula quæ navim è ripa contra aquam traheret. 21 Molesti culices, 22 Depellunt somnos. 23 Plenus vino malo, vide supra Sat. 1. 24 Viator qui mulam moderabatur. 25 Contentiose, uter præcelleret in amicæ laudibus decantandis. 26 Funes, quibus mula trahebat navim. 27 Ne navis per paludes vagaretur. 28 Temere irascens & iracundiam celeriter deponens. Angl. *braint sicke.* 29 Verberat. 30 Exponimur è nave. i. transfretamur. 31 Apostrophe est ad Feroniam deam, ex cujus sacro fonte sumpta aqua manus & ora abluebant prandium sumpturi. 32 Lente ambulamus propter loci acclivitatem & stomachi repletionem.

Impe-

Impositam saxis late candentibus [33] *Anxur,*
Huc venturus erat Mecœnas optimus, atque
[34] *Cocceius, missi magnis de rebus uterque*
Legati, [35] *aversos soliti componere amicos.*
Hic oculis ego nigra meis [36] *collyria lippus*
[37] *Illinere. interea Mecœnas advenit, atque*
Cocceius, Capitoque simul Fonteius [38] *ad unguem*
Factus homo, [39] *Antoni, non ut magis alter, amicus.*
[40] *Fundos Aufidio Lusco prætore libenter*
Linquimus, [41] *insani ridentes præmia scribæ,*
[42] *Prætextam, & latum* [43] *clavum, prunæque* [44] *batillum.*
[45] *In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,*
Murena prabente [46] *domum, Capitone* [47] *culinam.*
Postera lux oritur multo gratissima: namque
Plotius & Varius [48] *Sinuessæ, Virgiliusque*
Occurrunt: [49] *animæ, quales neque* [50] *candidiores*
Terra tulit, [51] *neque queis me sit devinctior alter.*
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo [52] *sanus amico.*
[53] *Proxima Campano ponti quæ villula,* [54] *tectum*
Præbuit, & [55] *parochi quæ debent ligna, salemque.*
[56] *Hinc muli Capuæ clitellas* [57] *tempore ponunt.*
[58] *Lusum it Mecœnas, dormitum ego, Virgiliusque.*
Namque pila [59] *lippis inimicum, & ludere* [60] *crudis,*
[61] *Hinc nos* [62] *Cocceji recipit* [63] *plenissima villa,*
Quæ super est Claudi caupona. [64] *nunc mihi paucis*
Sarmenti scurræ pugnam Messique Cicerri
Musa velim memores, [65] *& quo patre natus uterque*
[66] *Contulerit lites.* [67] *Messi clarum genus Osci,*
Sarmenti [68] *domina extat.* [69] *ab his majoribus orti*

33 Anxur Volscorum oppidum, prominens in mare. 34 Jurisconsultus, quem M. Antonius miserat ad Augustum. 35 Amicos dissidentes placat. 36 Oculorum medicamenta. 37 Illinebam. 38 Homo absolutus & perfectus. 39 Ita Antonii amicus, ut non alius magis. 40 Oppidum. In via Appia dextrorsum. 41 Scribæ superbientis ob præturam in qua se gessit insolenter, dignitatis insignibus ornatus in Fundis, parvo municipio, quasi Romæ prætor fuisset. 42 Togam prætoriam. 43 Vestem senatoriam latis clavis ornatam. 44 Foculum, in quo sub adventum hospitum vel convivarum suavis suffitus fiat. 45 In Formiis, ubi natus est Mamurra eques Rom. nobilissimus. 46 Hospitium sive tectum. 47 Cœnam dante Capitone. 48 Sinuessa est civitas ad Liritm fluvium, clara ob vini copiam. 49 Homines tales 50 Innocentiores, integriores. 51 Et quibus non sit alter me devinctior. 52 Quamdiu sana memoria sum, ego nihil conferendum putabo cum dulci amico. 53 Villula quæ proxima est, &c. 54 Tecto nos recepit. 55 Parochi præbuerunt ligna, &c. parochorum erat munus, legatis publice missis res necessarias suppeditare. 56 Ab hac villula. 57 Tempori, tempestive. ita ut Capuæ pernoctarent. 58 Pila palmaria. 59 *Lippus erat Horatius Virgilius κακοστόμαχος.* 60 Vehemens exercitatio cibaria male decoquentibus plurimum nocet. 61 A villula Capuana. 62 Villa, quam Cocceius condidit. 63 Villa copiosissima. quæ est supra cauponas Claudii oppidi ad Appio Claudio conditi. 64 *Facete in re ridicula Horatius invocat Musas.* 65 Quo genere natus. 66 Litigarit. 67 Osci (populi Italiæ turpissimi) erant clarum genus Messii. *satis Ironice dictum.* 68 Ergo Sarmentus servus erat, & adhuc vix liber. 69 Ab obscœnis & obscuris parentibus orti.

Ad

Ad pugnam venere. [70] *prior Sarmentus, Equi te*
Esse [71] *feri similem dico. Ridemus : & ipse*
[72] *Messius, Accipio;* [73] *caput & movet :* [74] *O, tua cornu*
Ni foret [75] *execto frons (inquit) quid faceres, quum*
[76] *Sic mutilus minitaris? At* [77] *illi fœda cicatrix*
[78] *Setosum* [79] *lævi frontem turpaverat oris.*
[80] *Campanum in morbū in faciem permulta jocatus,*
Pastorem saltaret uti [81] *Cyclopa, rogabat :*
Nil illi [82] *larva, aut tragicis opus esse* [83] *cothurnis.*
[84] *Multa Cicerrus ad hæc: donasset jamne* [85] *catenam*
[86] *Ex voto Laribus, quærebat. scriba quod esset,*
[87] *Deterius nihil dominæ jus esse. rogabat*
Denique, cur unquam [88] *fugisset : cur* [89] *satis una*
Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo.
Prorsus jucunde cœnam produximus illam.
Tendimus hinc recta [90] *Beneventum, ubi* [91] *sedulus hospes*
Pæne arsit, macros dum turdos versat in igne.
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
[92] *Vulcano summum properabat* [93] *lambere tectum*
Convivas avidos cœnam servosque timentes
[94] *Tum rapere, atq; omnes restinguere velle* [95] *videres*
Incipit ex illo montes Appulia [96] *notos*
Ostentare mihi, quos torret [97] *Atabulus, & quos*
Nunquam [98] *erepsemus, nisi nos vicina* [99] *Trivici*
Villa recepisset, [1] *lacrymoso non sine fumo,*
[2] *Udos cum foliis ramos urente camino.*
Hic ego [3] *mendacem stultissimus usque puellam*
Ad mediam noctem expecto. [4] *somnus tamen aufert*
[5] *Intentum Veneri : tum immundo somnia* [6] *visu*
[7] *Nocturnam vestem maculant, ventremq; supinum.*

70 Sarmentus loquitur, Dico, &c. 71 Indomiti & grandis equi te similem dico. 72 Messius respondens, accipio (inquit) convitium, quo me proscindis. 73 Caput agitat, quasi minitans Sarmento. 74 Sarmentus Messium acerbius deridet. 75 Cornu exsectum apparebat ex insigni cicatrice, qua frons erat deformata. *Notat fortasse vestigium execta verrucæ.* 76 Quasi bos mutilatus. 77 Cicero. 78 Impolitam & hirsutam frontem. 79 Ex sinistra parte faciei. 80 In magnas verrucas, quæ instar cornuum innascebantur in fronte gentis Campanæ.

81 Ut saltando exprimeret Polyphemum. 82 Propter fœdam cicatricem & faciei hirsutiem. 83 Propter magnam corporis staturam. 84 Multa Cicerrus dixit in Sarmentum. 85 Catenam, qua fuerat ligatus quasi servus & qua, jam manumissus, fuerat liberatus. 86 Rogabat num à foco diis Laribus sacro catenam suspendisset. 87 Nihilo minus servum esse. 88 Quod à domina sua nimis parce aleretur. 89 Ad diurnum victum. 90 Urbem in agro Samnitum. 91 Hospes diligens & officiosus. 92 Igni disperso. 93 Contingere. 94 Rapere è flamma, ut cœnam servarent. 95 Videre licebat. 96 Noti erant illi montes Horatio, quia ipse natus est in Appulia. 97 Ventus Appulia infestus. 98 Nunquam erepsissemus, id est, transivissemus. 99 Trivicum, oppidum est in finibus Campaniæ. 1 Fumo lacrymas excutiente. 2 Ramos humidos vel virides 3 Puellam, quæ promissis non stetit. 4 Somnus me opprimit. 5 Animo & corpore. 6 Visione aliqua & specie animo oblata. 7 Seminis eruptione, quæ fit in somno.

Quat-

Quattuor 8 hinc rapimur viginti & millia rhedis.
Mansuri 9 oppidulo, quod versu dicere 10 non est,
11 Signis per facile est. 12 vanit vilissima rerum
Hic aqua: sed panis longe pulcherrimus, ultro
13 Callidus ut soleat humeris 14 portare viator:
15 Nam Canusi lapidosus: aqua non ditior urna,
16 Qui locus à forti Diomede est conditus olim.
Flentibus hinc Varius 17 discedit mœstus amicis.
Inde 18 Rubos fessi pervenimus, ut pote longum
Carpentes iter, & factum 19 corruptius imbri.
20 Postera tempestas melior: 21 via pejor, ad usque
2 Bari mœnia piscosi. dehinc 23 Gnatia lymphis
24 Iratis extructa dedit risusque jocosque:
Dum 25 flamma sine, thura 26 liquescere limine sacro
Persuadere 27 cupit. 28 credat Iudæus 29 apella,
Non ego. namque deos 30 didici 31 securum agere ævum:
Nec, si quid miri faciat natura, deos id
32 Tristes ex alto cœli 33 demittere tecto,
34 Brundusium longæ finis chartæque viæque.

8 A villa Trivici celeriter vehimur rhedis. 9 Equotutio. 10 Non licet, quia in versu hexametro hæc dictio *Equotutium* stare non potest. 11 Per signa hoc oppidum describere. 12 Aqua venditur. 13 Viator providus. 14 Panem portare. 15 Canusii (oppidi Appuliæ) durus est panis. 16 Non ditior, id est, haud multo magis abundans aqua, quam Equotutium. 17 Discedit ad castra Cæsaris cum Mecœnate & Coccejo. 18 Oppidum Campaniæ 9 Nobis molestius propter pluviam. 20 Postera dies magis est serena. 2 Post pluviam. 22 Barium est oppidum Apuliæ, quod à mari alluitur. 23 Gnatia est oppidum Salentinum. 24 Propter magnam in eo oppido dulcis aquæ penuriam. 25 Sine igne. 26 Incendi & absumi in primo templi aditu. 27 Dum Gnatia cupit, id est, populus Gnatiæ. 28 Credat Judæus sacrificium sine igne absumi. 29 Judæus recutitus & circumcisus. 30 Didici ab Epicuro. 31 Sine cura rerum humanarum. 32 Deos sollicitos aut iratos. 33 Demittere in terras. 34 Brundusium finem fecit longi itineris & hujus sermonis.

SATYRA VI.

Reprehendit vanum populi Rom. de nobilitate judicium, quod eam stemmatum antiquitate, non virtute, metiretur, & nobilitate illa non præditos ad magistratus non libenter admitteret. Sibi non eadem ratione amicitiam Mecœnatis, qua tribunatum, posse quemquam invidere: quum hæc non fortunæ fuerit, sed virtutis commendatione quæsita sit. Tandemque suam conditionem longe meliorem in vita privata ostendit, quam in magistratu esse possit.

NOn, quia, Mecœnas, Lydorum quicquid Etruscos
Incoluit fines, nemo generosior est te:
Nec, quod avus tibi maternus fuit atque paternus,

1 O Mecœnas, non ideo suspendis ignotos naso adunco, quia generosior est te nemo omnium Lydorum, qui Etruriam incoluerunt.

Olim

Olim qui[2] *magnis legionibus imperitarint :*
[3] *Ut plerique solent, + naso suspendis adunco*
[5] *Ignotos : ut me*[6] *libertino patre natum.*
Cum[7] *referre negas, quali sit quisque parente*
Natus, dum[8] *ingenuus persuades hoc tibi vere,*
Ante potestatem[9] *Tulli, atque ignobile regnum,*
Multos sæpe viros[10] *nullis majoribus ortos,*
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contra Lævinum[11] *Valeri genus,*[12] *unde superbus*
Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis
Non unquam pretio pluris[13] *licuisse,*[14] *notante*
Judice, quem nosti, populo :[15] *qui stultus honores*
Sæpe dat indignis, &[16] *famæ servit ineptus :*
Qui stupet in titulis &[17] *imaginibus,*[18] *quid oportet*
Nos facere, à vulgo longe lateque remotos?
[19] *Namque esto, populus*[20] *Lævino mallet honorem*
Quam Decio mandare[21] *novo, censorq;*[22] *moveret*
Appius, ingenuo si non essem patre natus : (*sem.*
[23] *Vel merito, quoniam in propria non*[24] *pelle quies-*
[25] *Sed fulgente trahit constrictos*[26] *gloria curru*
[27] *Non minus ignotos generosis.*[28] *quo tibi Tulli*
[29] *Sumere depositum clavum? fierique*[30] *tribunum?*
Invidia accrevit,[31] *privato quæ minor esset.* (*crus*
Nam[32] *ut quisque*[33] *insanus nigris medium impediit*
[34] *Pellibus, & latum demisit pectore*[35] *clavum,*
[36] *Audit continuo; quis homo hic est? quo patre natus?*
[37] *Ut si quis ægrotet, quo morbo*[38] *Barrus haberi*
Ut cupiat formosus, eat quacunque, puellis
Injiciat curam quærendi singula : quali
Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo :
Sic qui promittit, cives, urbem sibi curæ,

2 Legionibus plenis, quæ decem cohortibus constabant. 3 Ut solent tumidi, claris parentibus orti 4 Vare derides. 5 Ignobiles & infimæ sortis homines. 6 Libertinus est filius liberti, id est, servi manumissi. 7 Interesse negas. 8 Dum bonis moribus est imbutus, & cujus pater servitutem non servivit. 9 Ante potestatem Tulli Sexti regis Rom. ex serva captiva nati, cujus regnum idcirco appellat ignobile, regnavit tamen optime. 10 Obscuris. 11 Valerii Publicolæ filium. 12 A quo, cum Junio Bruto. 13 Æstimatum esse. 14 Populo judicante. 15 Stultus populus nullo consilio ductus. 16 Generis splendori. 17 Majorum statuis, antiquitatis testibus. 18 Qui populo sumus sapientiores? 19 Demus quod populus mallet, &c. 20 Homini nobilissimo. 21 Ignobili familia nato. 22 A petendo magistratu me ut indignum summoveret. 23 Atque id valde merito. 24 In proprio statu. ducta Metaph. ab asino Cumano pellem leonis induente. 25 Aurato curru quasi vinctos. 26 Gloriæ cupiditas. 27 Ignobiles æque ac nobiles, 28 Quo tibi profuit! 29. Accipere senatoriam vestem, id est, dignitatem tibi à Cæsare ademptam. 30 Militum. 31 Nullam dignitatem habenti. 32 Statim ut. 33 Ideo Insanus, quia ignobilis & obscurus homo insignia senatoria sibi Sumat. 34 Calceis senatoriis usque ad medium crus subductis. 35 Tunicam lati clavi, cui lati clavi erant assuti : quod erat insigne majorum magistratuum. 36 A populo. 37 Si quis ægrotet animi morbo, sc. adulterandi studio. 38 Homo nimis comptus & mulierosus.

Impe-

Imperium fore & Italiam, & delubra deorum :
Qua patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
Omnes mortales curare & [39] *quærere cogit.*
[40] *Tunc Syri, Damæ, aut Dionysi* [41] *filius, audes*
[42] *Dejicere è saxo cives ? aut tradere* [43] *Cadmo?*
[44] *At Novius Collega gradu post me sedet uno, (Ius*
Nãq; est [45] *ille, pater quod erat meus.* [46] *hoc tibi Pau-*
Et Messala videris, at hic: si plostra ducenta,
Concurrantque foro tria funera, [47] *magna sonabit,*
Cornua quod vincatq; tubas : [48] *saltem tenet hoc nos :*
Nunc ad me redeo libertino patre natum,
Quem [49] *rodunt omnes libertino patre natum,*
[50] *Nunc quia Mecœnas, tibi sum* [51] *convictor :* [52] *at olim,*
[53] *Quod mihi pareret legio Romana tribuno.*
[54] *Dissimile hoc illi est: quia non ut* [55] *forsit* [56] *honorem*
Iure mihi [57] *invideat quivis, ita te quoque* [58] *amicum:*
Præsertim [59] *cautum dignos assumere, prava*
Ambitione procul. fælicem dicere [60] *non hoc*
Me possum casu, quod te [61] *sortitus amicum.*
Nulla etenim mihi te fors obtulit. optimus olim
Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem.
[62] *Ut veni coram,* [63] *singultim pauca loquutus,*
([64] *Infans namque pudor prohibebat plura profari)*
[65] *Non ego me claro natum patre, non ego circum*
Me [66] *Satureiano vectari rura caballo,*
Sed quod eram, narro. [67] *respondes (ut tuus est mos)*
Pauca. abeo : & revocas nono post mense, jubesque
Esse in amicorum numero, magnum hoc ego duco ;
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
[68] *Non patre præclaro: sed vita & pectore puro.*
Atqui si vitiis [69] *mediocribus, ac mea paucis*
Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
Egregio inspersos reprendas corpore nævos)
Si neque avaritiam, neque sordes, [70] *ac mala lustra,*

38 Cogit curiositas se per contari de se & suis natalibus. 43 Apostrophe populi Rom. in ignobiles ad honores & imperium evectos. 41 E servo quoptam natus. 42 Audes præcipitare è saxo Tarpeio noxum & damnatum? id est, audes tu tribunatu fungi? 43 Tradere carnifici 44 Respondet filius Damæ? dicens collegam suum se esse ignobiliorem. 45 Est ille libertus, cum ego sim libertinus.

46 In hoc quod collega tuo sis superior, videris esse nobilis ut Paulus. *sunt verba Horatii vel alicuius civis Romani.* 47 Vocem edit, quæ omnem strepitum vincat. 48 Quæ vocis magnitudo facit nos sustinere ejus ignobilitatem 49 Omnes clanculum mordent. 50 Nunc me mordent. 51 Si tibi familiaris & conviva. 52 Olim mordebant. 53 Quia tribunus militum fui. 54 Dissimile est tribunum militum olim fuisse, & tibi hodie familiarem esse. 55 Fortasse. 56 Honor nonnunquam mandatur indignis. 57 Invidere possit. 58 Tuo judicio electum, non fortuito. 59 Consideratum. 60 Nec hac sorte possum prædicare me fœlicem. 61 Quod nactus sum te amicum. 62 Postquam. 63 Sermone interrupto. 64 Pudor elinguis. 65 Ego non narro. 66 Equo in Saturejanis, id est, Appulis pascuis nato. 67 Tuô Mecœnas respondes pauca. 68 Non generis splendore, sed vitæ probitate. 69 Vitiis parvis. 70 Lupanaria, fornices.

Obji-

Objiciet vere quisquam mihi : [71] *purus & insons*
(Ut me collaudem) si vivo, & charus amicis :
[72] *Causa fuit pater his :* [73] *qui macro pauper agello*
Noluit in [74] *Flavi ludum me mittere,* [75] *magni*
Quo pueri magnis è centurionibus orti,
Lævo [76] *suspensi loculos* [77] *tabulamque lacerto ,*
Ibant [78] *octonis referentes idibus* [79] *æra. (dum*
[80] *Sed puerum est ausus Romam* [81] *portare , docen-*
Artes, quas doceat quivis eques atque senator
[82] *Semet prognatos,* [83] *vestem servosque sequentes*
In magno ut populo si quis vidisset, [84] *avita*
Ex re præberi sumptus mihi crederes illos.
[85] *Ipse mihi custos incorruptissimus omnes*
Circum doctores aderat. quid multa? [86] *pudicum*
(Quis primus virtutis honos) servavit ab omni
Non solum facto, verum [87] *opprobrio quoque turpi :*
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, [88] *olim*
[89] *Si præco parvas ,aut (ut fuit ipse) coactor*
Mercedes sequerer. [90] *neque ego essem questus. ab hoc*
nunc
Laus illi debetur, & à me gratia major.
Nil me [91] *pœniteat sanum patris hujus :* [92] *eoque*
[93] *Non, ut magna* [94] *dolo factum negat esse suo pars ,*
Quod non ingenuos habeat clarosque parentes,
Sic me defendam. longe mea discrepat istis
Et vox & ratio. nam si natura juberet
A certis annis ævum [95] *remeare peractum ,*
Atque alios [96] *legere ad fastum quosunque parentes*
[97] *Optaret sibi quisque : meis contentus,* [98] *honestos*
Fascibus & sellis nolim mihi sumere : demens
Judicio vulgi, sanus fortasse tuo: quod (lestum.
Nollem [99] *onus (haud unquam solitus) portare mo-*
Nam mihi continuo major quærenda foret [1] *res,*
[2] *Atque salutandi plures : ducendus & unus*
[3] *Et comes alter, uti ne solus rusve peregre-*
ve exirem : plures calones, atque caballi

71 Si vivo animo puro & vita integra. 72 Harum virtutum pater mihi causa fuit. 73 Qui quamvis esset pauper macro agello. 74 In ludum Flavi calculatoris, qui artem Arithmeticam docebat. 75 Magnis patribus nati. 76 Habentes loculos suspensos. 77 In qua tabula numerare discunt. 78 Idibus, quorum octo sunt dies. 79 Mercedem Flavio munerandi magistro datam. 80 Sed me puerum. 81 Propter teneram ætatem. 82 Filios vel pronepotes suos 83 Adeo ut si quis vestitum & comitatum meum in turba vidisset. 84 Ex avito patrimonio. 85 Pater meus. 86 Verecundum. 87 Maledicto. 88 Aliquando. 89 Si me ad hoc instituisset, ut præco fuissem vel coactor, id est, publicanorum minister. 90 Si me fecisset præconem aut coactorem. 91 Nil me pœnitere debet, quamdiu sanus sum. 92 Atque ideo. 93 Non sic me defendam, ut, &c. 94 Suo vitio & culpa. 95 Repuerascere. 96 Eligere ad ostentationem. 97 Ut alios parentes quisque sibi optaret, ego meis contentus; nolim, &c. 98 Parentes, ornatos magistratuum insignibus. 99 Nobilitatis onus. 1 Divitiæ & opes. 2 Suffragiorum, vel ambitionis causa. 3 Honoris gratia.

Passen-

Pascendi : ducenda [4] *petorrita. nunc mihi* [5] *curto*
Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum?
[6] *Mantica cui lumbos onere ulcerct, atque* [7] *eques armos.*
Objiciet nemo [8] *sordes mihi, quas tibi* [9] *Tulli,*
Quum [10] *Tiburte via pratorem quinque sequuntur*
Te pueri, [11] *lasanum portantes,* [12] *œnophorumque.*
[13] *Hoc ego commodius, quam tu, praclare Senator,*
Millibus atque aliis, vivo. quacunque [14] *libido est,*
incedo solus : percontor [15] *quanti olus, ac far :*
[16] *Fallacem circum,* [17] *vespertinumque pererro*
Sape forum : [18] *assisto divinis : inde domum me*
Ad porri & ciceris refero [19] *laganique catinum.*
Cœna ministratur [20] *pueris tribus : &* [21] *lapis albus*
Pocula cum cyatho duo sustinet : [22] *astat echinus*
[23] *Vilis, cum patera* [24] *guttus,* [25] *Campana supellex.*
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quod cras
Surgendum sit mane, [26] *obeundus Marsya, qui se*
Vultum ferre negat Noviorum posse [27] *minoris, (Elo.*
[28] *Ad quartam jaceo? post hanc vagor, aut ego* [29] *le-*
Aut scripto, quod me tacitum juvet. ungor [30] *olivo,*
Non quo fraudatis immundus [31] *Natta lucernis.*
Ast ubi me fessum Sol [32] *acrior ire lavatum*
Admonuit, fugio rabiosi tempora [33] *signi.*
Pransus [34] *non avide, quantum* [35] *interpellet inani*
Ventre diem durare, [36] *domesticus otior. hac est*
Vita solutorum misera ambitione gravique.
[37] *His me consolor, victurus suavius* [38] *ac si*
Quastor avus, pater atque meus, patruusque fuissent.

4 Vehicula Gallica. 5 Mulo, qui caudam habet decurtatam. 6 Pera, in qua res necessariæ ferebantur. 7 Sessor. 8 Avaritiam vel ignobilitatem. 9 De quo supertus. 10 Via, quæ Tybur ducit. 11 Vas in quo alvus exoneratur, Angl. *a cloose stoole*. 12 Vas, in quo vinum ferebatur. 13 In hac re multisq; aliis. 14 Voluntas. 15 Quanti venditur olus. 16 In circo fallaces Astrologi & somniorum interpretes erant frequentes. 17 Vespere. 18 Intersum rebus divinis, vel rerum futurarum divinatoribus, nempe in circo. 19 Oleris catinum. 20 A pueris tribus. 21 Mensa marmorea. 22 Astat mihi cœnanti echinus, id est, vas fictile, sic nominatum à similitudine echini marini. 23 Parvi pretii. 24 Ex gutto vinum guttatim seu minutatim fundebatur. 25 Vasa fictilia, in Campania facta. 26 Obeunda prima pars fori, ubi posita est statua Marsyæ in litigatorum terrorem. 27 Duorum fratrum Noviorum junior erat improbissimus litigator, qui ad hanc statuam summo mane turpissime fœnerabatur. 28 Ad horam quartam. 29 Lectito aut scriptito. 30 Oleo, non ex lucernis detracto. 31 Sordidus quidam Romanus. 32 Sol calidior. 33 Caniculæ. 34 Pransus moderate & parce. 35 Quantum non sinat me integrum diem inani ventre permanere 36 Domi otium ago. 37 Hac vita me consolor. 38 Suavius quam si ex familia essem senatoria.

SATYRA VII.

Rexam Rupilii cognomento Regis cum Græculo quodam Persio describit. Proscriptus enim ab Augusto Rex fugit ad Brutum, ubi Horatio tunc tribuno militum ignobilitatem exprobrasse ferunt, qui nunc eam contumeliam ulcisci velit.

PRoscripti Regis [1] Rupili [2] pus atque venenum,
[3] Hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
Omnibus & [4] lippis notum & [5] tonsoribus esse.
Persius hic permagna negotia dives habebat
[6] Clazomenis, etiam lites cum [7] Rege molestas:
[8] Durus homo, atque [9] odio, qui possit vincere Regem:
[10] Confidens, [11] tumidusque: adeo sermonis amari
[12] Sisennas, Barros: [13] ut equis præcurreret albis.
Ad Regem redeo. postquam nihil inter utrumque
Convenit, ([14] hoc etiam sunt omnes jure molesti,
Quo fortes, quibus adversum bellum incidit inter
Hectora [15] Priamidem, animosum atq; inter Achillem
Ira fuit capitalis, [16] ut ultima divideret mors:
Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
Summa fuit [17] duo si discordia vexet inertes:
Aut si [18] disparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio [19] Glauco: discedat pigrior, ultro
Muneribus missis) Bruto Prætore [20] tenente
Ditem Asiam, Rupili & Persi par [21] pugnat, uti non
[22] Compositus melius [23] cum Bitho Bacchius, in jus
Acres [24] procurrunt, magnum [25] spectaculum uterq;
Persius exponit [26] causam: ridetur ab omni
Conventu: laudat Brutum, laudatque cohortem.
Solem Asiæ Brutum appellat, stellasque salubres,
Appellat [27] comites. [28] excepto Rege: [29] canem, illum
Invisum agricolis sydus, venisse. [30] ruebat
Flumen ut hibernum, [31] fertur quo rara securis,
Tum [32] Prænestinus falso multumque fluenti

1 Inter Rupilium cognomento Regem & Persium quendam natione Græcum molestæ lites exstiterunt. Rupilius ab Augusto in triumviratu proscriptus est & damnatus. 2 Pus venenosum. *i.* pestiferam maledicentiam. 3 Hybrida ex patre Asiatico & matre Rom. natus: Angl. *a mongrell.* 4 Lippi ad se alliciunt loquaces. 5 Apud tonsores multas diei horas conterunt loquaces. 6 Urbe Asiæ. 7 Cum Rege Rupilio. 8 Duræ cervicis homo. 9 Orationis acerbitate. 10 Audax. 11 Superbus. 12 Nobilissimos conviciatores. 13 Ut longe superaret. *Equi albi dicuntur omnium celerrimi.* 14 Omnes molesti eo sunt jure, quo fortes. i. eandem sibi libertatem vendicant. 15 Priami filium. 16 ut sola mors litem dirimeret. 17 Duos ignavos. 18 Forti & ignavo. 19 Glaucus ignavior, ultro Diomedi, ut ab armis discederet, munera misit aurea pro æreis. 20 Bruto Asiam occupante. 21 Verbis acerbe contendit. 22 In certamen congressurus. 23 Bithus & Bacchius erant pár Gladiatorum. 24 Currunt in publicum. 25 Spectaculum theatri & judicii. 26 Causam suam. 27 Comites Bruti. 28 Præter Rupilium Regem. 29 Caniculam pestiferam, sydus horribile. 30 Inconsulte dicebat. 31 Quo frondator raro pertingit, ut ligna cædat. 32 Rupilius Rex, Præneste natus.

33 Ex-

[33] Expressa arbusto [34] regerit convitia, [35] durum
Vindemiator, & invictus, cui sæpe [36] viator
Cessisset, magna compellans voce [37] cucullum.
At Græcus, postquam est Italo perfusus [38] aceto,
Persius exclamat, Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui [39] reges consueris tollere, cur non
Hunc Regem jugulas? operum [40] hoc (mihi crede) tuorum est.

33 Convitia deprompta ex pectore mordaci & copioso. 34 Retorquet. 35 Ut durus vinitor. 36 Viator prius de via vindemiatori convitiatus coactus est cedere. 37 Deridens vinitorem, & eum appellans avem pigram ac nidi sui obliviscentem. 38 Aspersus mordacitate Italica. 39 Julium Cæsarem. 40 Hunc Rupilium Regem jugulare, ad te pertinet.

SATYRA VIII.

Priapum Deum, custodem hortorum, inducit querentem de Canidia & Sagana veneficis, &, quæ ab illis in occulto fierent, describentem.

[1] Olim truncus eram [2] ficulnus, [3] inutile lignum:
Quum faber [4] incertus scamnum faceretne Priapum,
Maluit esse deum, deus inde ego, furum aviumque
Maxima [5] formido. nam fures [6] dextra coërcet,
Obscœnoque ruber porrectus ab inguine [7] palus:
Ast importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque [8] novis considere in hortis.
[9] Huc prius angustis ejecta [10] cadavera cellis
Conservus vili portanda locabat [11] in arca:
Hic miseræ plebi [12] stabat commune sepulchrum,
[13] Pantolabo scurræ, Nomentanoque [14] nepoti.
Mille pedes [15] in fronte, trecentos [16] cippus [17] in agrum
[18] Hic dabat: [19] hæredes monimentum ne sequeretur,
Nunc licet [20] Esquiliis habitare [21] salubribus, atque
[22] Aggere in aprico spatiari: [23] quo modo tristes
Albis [24] informem spectabant ossibus agrum.
Quum mihi [25] non tantum furesque feræque, suëta

1 Ego Priapus olim truncus eram. 2 Truncus fici arboris. 3 Lignum nullam ad rem utile. 4 Dubius. 5 sum formido. 6 Dextra, quæ falcem tenet. 7 Penis ex palo factus. 8 In hortis nuper satis, vel, nuper à Mecœnate institutis. 9 Ad hunc locum, *ubi Priapus stabat*. 10 Cadavera inopum & plebejorum hominum. 11 Non in ornato feretro.

12 Constitutum est sepulchrum. 13 Pantolabus universum patrimonium abligurierat. 14 Luxurioso, qui rem suam familiarem turpiter consumpserat. 15 In latitudinem. 16 Cippus est lapis in agro erectus, in quo incisa erat formula verborum, quibus testatores declarabant, se certum loci spatium è suis agris excipere, quod vel Reip. vel alicui familiæ relinquerent. 17 In longitudinem. 18 In Esquiliis datos significabat. 19 Hæc verba Cippo inscripta demonstrabant hoc loci spatium hæredibus esse ademptum. 20 In quo colle, olim sepulchreto, Mecœnas domum pulchram jam extruxerat, hortosque amœnos adjunxerat. 21 Sepulchris remotis. 22 In colle aperto deambulare. 23 In quo nuper tristes homines. 24 Deformem. 25 Non tam fures, &c. quam.

Hunc

Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori:
Quantum, carminibus quæ [26] *versant atque venenis*
Humanos animos. [27] *has nullo perdere possum*
Nec prohibere modo, [28] *simulac vaga luna decorum*
Protulit os, quin ossa [29] *legant herbasque nocentes.*
Vidi egomet nigra [30] *succinctam vadere palla*
Canidiam, pedibus nudis, passoque capillo,
Cum Sagana [31] *majore ululantem (pallor utrasque*
Fecerat horrendas aspectu) [32] *scalpere terram*
Unguibus, [32] *& pullam divellere mordicus agnam*
Cœperunt. [34] *cruor in fossam confusus, ut inde*
[35] *Manes elicerent, animas responsa daturas.*
[36] *Lanea & effigies erat, altera cerea:* [37] *major*
Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat, [38] *servilibus, utque*
Iam peritura, modis. [39] *Hecaten vocat altera, sævam*
Altera [40] *Tisiphonen. serpentes atque videres*
[41] *Infernas errare canes; Lunamque* [42] *rubentem,*
Ne foret [43] *his testis, post magna* [44] *latere sepulcra.*
Mentior at si quid, merdis caput [45] *inquiner albis*
Corvorum, atque in me veniant mictum atque cacatum
Iulius, & [46] *fragilis Pedatia, furque Voranus.*
Singula quid memorem? quo pacto [47] *alterna loquentes*
Umbræ cum Sagana resonarent triste & [48] *acutum?*
Utque lupi barbam [49] *variæ cum dente colubræ*
Abdiderint furtim terris? & [50] *imagine cerea*
Largior arserit ignis? & ut non testis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta [51] *duarum.*
Nam, [52] *displosa sonat quantum vesica, pepedi*
Diffissa nate [53] *ficus.* [54] *at illæ currere in urbem.*
Canidiæ [55] *dentes, altum Saganæ* [56] *caliendrum*
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
[57] *Vincula cum magno risuque jocoque* [58] *videres.*

26 Immutant. 27 Veneficas. 28 Postquam. 29 Colligant. 30 Expeditam. 31 Hinc apparet duas fuisse Saganas, majorem & minorem 32 Fodere. 33 Et nigram agnam dentibus discerpere. 34 Cruor agnæ discerptæ in fossam terram mittitur. 35 Mortuorum animas excitarent. 36 Duæ erant imagines, altera lanea, altera cerea. 37 Major effigies erat lanea, quæ inferiorem, id est, ceream, verberaret. 38 Ut miserabiliter peritura. 39 Proserpinam umbrarum dominam. 40 Unam ex tribus furiis, quæ cædes ulciscitur. 41 Stygias canes, Proserpinæ comites. 42 Lunam erubescentem. 43 His veneficiis. 44 Latebat. 45 Utinam caput meum habeam merdis inquinatum. 46 Mollis Pedatius, qui cum patrimonio pudicitiam amisit. 47 Alternatim 48 Cum voce tenui & acuta. 49 Cum dente colubræ maculosæ. 50 Ob imaginem ceream, quæ igne liquescebat, in perniciem ejus, quem execrabantur. 51 Canidiæ & Saganæ, quæ tanquam furiæ erant. 52 Quantum sonat vesica rupta & discissa. 53 Ego Priapus è ficu factus. 54 Illæ currebant. 55 Non suos dentes, sed alienos arte insitos. 56 Saganæ comam appositam. i. crinem hypocriticum Angl. *a periwick.* 57 Liciis ex diversis coloribus. 58 Videre liceret.

SATYRA. IX.

Deſcribit cujuſdam, in quem forte inciderat, importunam & pertinacem garrulitatem, qua jactabunde quædam, nonnulla impudenter, omnia ſtulte deblaterans, diu invitum detinuerit, & propemodum enecarit.

IBam forte via[1] ſacra (ſicut meus eſt mos)
Neſcio quid meditans nugarum, totus[2] in illis :
Accurrit quidam notus mihi nomine tantum ,
Arreptaque manu , [3] Quid agis, dulciſſime rerum ?
[4] *Suaviter , ut nunc eſt , inquam : & cupio [5] omnia*
quæ vis.
Quum aſſectaretur , Num quid vis ? [6] *occupo. at ille,*
[7] *Noris nos (inquit) docti ſumus. Hic ego , Pluris*
[8] *Hoc, inquam, mihi eris.*[9] *Miſere diſcedere quærens,*
[10] *Ire modo ocyus , interdum* [11] *conſiſtere : in aurem*
[12] *Dicere neſcio quid puero , quum ſudor ad imos*
[13] *Manaret talos. O te* [14] *Bollane cerebri*
Fœlicem , ajebam tacitus. quum quidlibet ille
Garriret ; vicos , urbem laudaret : [15] *ut illi*
Nil reſpondebam. [16] *Miſere cupis (inquit) abire :*
Iamdudum video. [17] *ſed nil agis :* [18] *uſque tenebo.*
Perſequar.[19] *hinc quo nũc iter eſt tibi?*[20] *nil opus eſt te*
[21] *Circumagi : quendam volo viſere, non tibi notum:*
Trans Tiberim longe cubat is , prope Cæſaris hortos.
[22] *Nil habeo quod agã, & non ſum piger: uſq; ſequar te*
[23] *Demitto auriculas , ut iniquæ mentis aſellus ,*
Quum gravius dorſo [24] *ſubiit onus.* [25] *incipit ille :*
Si bene me novi , non [26] *Viſcum pluris amicum,*
Non Varium facies. nam quis me ſcribere plures
Aut citius poſſit verſus ? quis membra [27] *movere*
[28] *Mollius? invideat quod &* [29] *Hermogenes, ego canto.*
[30] *Interpellandi locus hic erat. Eſt tibi mater ?*
Cognati,[31] *queis te ſalvo eſt opus?*[32] *Haud mihi quiſ-*
Omnes[33] *compoſui.*[34] *Fælices. nunc ego reſto. (quam.*

1 In via ſacra fœdus ictum fuit inter Romulum & Tatium. 2 In illis nugis. 3 Quomodo vales Horati ? *inquit ille.* 4 Recte valeo ſecundum temporum conditionem. 5 Cupio uti tibi proveniant omnia ex animi ſententia. 6 Prævenio illum his verbis , Nunquid aliud vis ? 7 Hoc volo , ut nos nôris. 8 Idcirco, quia doctus es, plurimi à me fies. 9 Vehementer , uſque ad miſerium. 10 Ibam aliquando celerius. 11 Aliquando conſiſtebam. 12 Dicebam puero. 13 Quum ſudor deflueret præ animi angore. 14 Bollanus nullo ſtrepitu conturbatur, ergo fœlicis erat cerebri. 15 Poſteaquam. 16 Valde cupis abire. 17 Fruſtra cupis effugere. 18 Semper tenebo. 19 Ab hoc loco, quo es iturus ? 20 Verba ſunt Horatii , qui multas fingit cauſas ſeſe ab hoc garrulo eripiendi. 21 Huc illud circumduci. 22 Reſpondet garrulus aſſectator. 23 Tranſlatio eſt à jumentis , quorum aures demiſſæ corporis defatigationem ſignificant. 24 Portat onus. 25 Garrulus loquitur. 29 Viſcus & Varius Poëtæ diſerti , amici fuere Horatii & Virgilii. 27 Saltare. 28 Facilius quam ego. 29 Cantor optimus. 30 Loquitur Horatius. 31 Quibus tua ſalus eſt neceſſaria. 32 Reſpondet garrulus. 3 Omnes ſepelivi. 34 Sunt verba Horatii , qui mortuos appellat fœlices hujus loquacitate defunctos.

35 Con-

[35] *Confice, namq; instat fatum mihi triste,* [36] *Sabella*
Quod [37] *puero cecinit,* [38] *divina mota anus urna.*
[39] *Hunc neq; dira venena, nec* [40] *hosticus auferet ensis,*
[41] *Nec laterum dolor, aut tussis, nec* [42] *tarda podagra:*
Garrulus hunc [43] *quando consumet cunque, loquaces,*
Si sapiat, vitet, simul atque adoleverit ætas.
Ventum erat [44] *ad Vestæ, quarta jam parte diei*
Præterita, & casu tunc respondere [45] *vadato*
Debebat, quod ni fecisset, [46] *perdere litem.*
Si me amas, [47] *inquit, paulũ hic ades.* [48] *Inteream si*
Aut valeo [49] *stare, aut novi civilia jura:*
Et propero [50] *quo scis. Dubius sum quid faciam, inquit:*
Tene relinquam, [51] *an rem.* [52] *Me, sodes. Non faciam,* [53] *ille*
Et præcedere cœpit. Ego (ut contendere durum est
[54] *Cum victore) sequor. Mecœnas quomodo tecum?*
[55] *Hinc repetit.* [56] *Paucorũ hominũ,* [57] *& mentis bene*
Nemo [58] *dexterius fortuna est usus.* [59] *Haberes (sane*
Magnum adjutorem, posset qui ferre [60] *secundas.*
[61] *Hunc hominem velles si* [62] *tradere. dispeream ni*
[63] *Summôsses omnes.* [64] *non isto vivimus* [65] *illic*
Quo tu rere modo. domus hac nec purior ulla est,
Nec magis his aliena [66] *malis, nil mî officit unquam,*
Ditior hic, aut est quia doctior, est locus uni-
Cuiq; suus. [67] *Magnũ narras, vix credibile.* [68] *Atqui*
Sic habet. [69] *Accendis quare* [70] *cupiam magis illi*
Proximus esse. [71] *Velis tantũmodo,* [72] *quæ tua virtus,*
Expugnabit. & est [73] *qui vinci possit; eoque*
Difficiles aditus primos habet. [74] *Hdud mihi deero:*
Muneribus servos corrumpam: non, hodie si
Exclusus fuero, desistam. [75] *tempora quæram:*
Occurram in triviis: [76] *deducam. Nil sine magno*

35 Eneca me. 36 Anus sortilega, fortasse Horatii nutrix. 37 Quod cecinit mihi puero. 38 Commota urna divina, in quam sortes erant ad divinandum futura conjectæ. 39 Puerum Horatium. *Sunt hæc verba anus vaticinantis de morte Horatii per sortes una eductas.* 40 Ensis hostilis. 41 Pleuritis. 42 Podagra, quæ tardos facit. 43 Cumque aliquando garr. &c. 44 Ad Vestæ templum. 45 Ei, qui illum in jus vocaverat. 46 Debebat perdere litem. 47 Inquit garrulus. 48 Utinam inteream, *inquit Horatius.* 49 Stare in judicio, seu in jure. 50 Ad Cæsaris hortos. 51 An causam vel litem.

52 Me relinque, inquit Horatius. 53 Non faciam, inquit garrulus. 54 Cum pertinaci. 55 Ab hoc principio garrulus sermonem intermissum sic repetit. Quomodo Mecœnas tecum agit. 56 Mecœnas (inquit Horatius) est homo paucis familiaribus contentus. 57 Et sapiens est. 58 Dexterius quam tu, inquit garrulus. 59 Haberes me. 60 Secundas partes. i. qui tibi secundus esse posset. 61 Seipsum suo tangit digito & demonstrat. 62 Mecœnati commendare. 63 Nisi summovere posses omnes, qui te antecedunt gratia apud Mecœnatem. 64 Respondet Horatius. 65 In familia Mecœnatis. 66 Invidia, æmulatione, criminationibus, &c. 67 Rem incredibilem narras, *inquit garrulus.* 68 Loquitur Horatius. 69 Incendis me (*inquit garrulus*) cupiditate talis familiaritatis. 70 Quare cupere debeo. 71 Tantum velle debes, inquit Horatius. 72 Ea est tua virtus, ut facile sis expugnaturus Mecœnatem. 73 Si sæpe instabis. 74 Diligentiam adhibebo, inquit garrulus. 75 Tempora idonea captabo. 76 Deducam domum.

Vita labore dedit mortalibus. 77 *Hæc dum agit, ecce*
78 *Fuscus Aristius occurrit, mihi charus, & illum*
Qui pulchre nosset: consistimus. Unde venis? &
Quo tendis? 79 *rogat, &* 80 *respondet. vellere cœpi,*
Et 81 *pressare manu lentissima brachia, nutans,*
82 *Distorquens oculos, ut me eriperet.* 83 *male salsus*
Ridens 84 *dissimulare: meum jecur* 85 *urere bilis.*
86 *Certe nescio quid secreto velle loqui te*
Ajebas mecum. 87 *Memini bene: sed meliori*
Tempore dicam: hodie 88 *tricesima sabbata vin' tu*
89 *Curtis Judæi:* 90 *oppedere?* 91 *Nulla mihi (inquam)*
Religio est. 92 *At mi sum paulo* 93 *infirmior,* *unus*
94 *Multorum ignosces: alias loquar.* 95 *Hunc cine solem* (*me*
96 *Tam nigrum surrexe mihi?* 97 *fugit improbus, ac*
98 *Sub cultro linquit. casu venit obvius illi*
99 *Adversarius: &,* 1 *Quo tu turpissime? magna*
Exclamat voce: &, 2 *Licet antestari? Ego vero*
3 *Oppono auriculam.* 4 *rapit in jus. clamor utrinque,*
Undique concursus sic me servavit 5 *Apollo.*

77 Hæc dum loquitur garrulus. 78 Grammaticus illo tempore nobilis. 79 Fuscus me rogat 80 Respondet à me rogatus 81 Arctius comprimere brachia. 82 Huc illuc movens oculos. 83 Nimium prudens in damnum meum. 84 Ridens dissimulabat. 85 Bilis meum jecur urebat i. vehementer irascebar. 86 Sunt verba Horatii ad Fuscum. 87 Respondet Fuscus. 88 Sabbata tricesimo quoque die mensis redeunt. Alii Neomenias intelligunt, alii magnum Judæorum Sabbatum quo die agnum comedebant. 89 Judæis recutitis, qui glandem penis habent circumcisam. 90 Contradicere, & eorum religionem irridere. 91 Sunt verba Horatii. 92 At mihi aliqua est religio, inquit Fuscus. 93 Sum aliquanto superstitiosior. 94 Unus è multis. 95 Exclamat Horatius. 96 Tam infœlicem diem mihi surrexisse oportuit? 97 Fugit Fuscus male salsus. 98 Linquit in summo periculo, ut victimam jamjam mactandam. 99 Garruli adversarius. 1 Quo pergis improbissime? 2 O Horati, licetne te testem facere in hunc garrulum? 3 Ego auriculam porrigo vellendam, ut me testem sumat. 4 Trahit garrulum renitentem ad tribunal, ubi Prætor jus dicit. 5 Augusti forum, in quo erat eburnea Apollinis statua.

SATYRA X.

Hac Satyra respondet iis, quos offenderat supra, Satyra quarta, quum Lucilii versus reprehenderet: ac suæ reprehensionis rationem reddit, qua eam fuisse justam ostendit.

NEmpe 1 *incomposito dixi pede currere versus*
Lucili. quis tam Lucili fautor 2 *inepte est,*
Ut non hoc fateatur? 3 *at idem, quod sale multo*
4 *Urbem defricuit,* 5 *charta laudatur eadem.*
Nec tamen hoc tribuens, 6 *dederim quoque cætera, nam sic*

1 Dixi Lucilium asperum esse & duriusculum in componendis versibus. 2 Stulte. 3 Lucilius. 4 Quod cives Romanos acrius notarit. 5 In eodem Poëmate laudatur, *sed Ironice.* 6 Dare debeo.

[7] Et Luberi mimos, ut pulchra poëmata, mirer.
Ergo non satis est [8] risu diducere rictum
Auditoris: est quadam tamen [9] hic quoque virtus.
Est brevitate opus, [10] ut currat sententia, neu se
Impediat verbis lassas onerantibus aures:
Et sermone opus est modo tristi, sæpe jocoso:
[11] Defendente vicem modo rhetoris, atque poetæ,
Interdum [12] urbani parcentis viribus, atque
Extenuantis eas [13] consulto. [14] ridiculum acri
Fortius & melius magnas plerumque [15] secat res.
[16] Illi, scripta [17] quibus Comœdia prisca viris est,
[18] Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neq; [19] pulcher
Hermogenes unquam legit, neque [20] simius iste,
[21] Nil præter Calvum & doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quod verbu Græca Latinis
Miscuit. [22] ô seri studiorum! [23] quive putetis
Difficile & mirum, Rhodio quod [24] Pitholeonti
Contigit. at sermo lingua concinnus utraque
Suavior, [25] ut Chio nota si commista Falerni est.
Quum versus facias, te ipsum percontor, [26] an, &
Dura tibi peragenda [27] rei sit causa Petilli, (quum
Scilicet oblitus patriæque patrisque Latini,
Quum Pedius causas [28] exsudet Poplicola, atque
[29] Corvinus, [30] patriis intermiscere petita
Verba [31] foris malis, [32] Canusini more Bilinguis.
Atq; ego quum Græcos facerem, [33] natus mare citra,
Versiculos; vetuit me tali voce [34] Quirinus
Post medinm noctem visus, quum somnia [35] vera;
[36] In sylvam non ligna feras insanius, ac si
Magnas [37] Græcorum malis implere catervas
[38] Turgidus Alpinus [39] jugulat dum Memnona,
dumque

[7] Scenicos versus Laberii, scriptoris dicacissimi. 8 Non satis est auditori risum movere. 9 Est quædam virtus risum movere. 10 Ne sententia claudicet. 11 Opus est sermone tuente munus nunc Rhetoris, nunc, &c. 12 Hominis vafri & callidi. 13 Data opera. 14 Jocus interdum plus valet quam acrimonia. 15 Melius mordet, vel, melius decidit & finit, *ut vult Lambinus.* 16 Poëtæ veteris Comœdiæ. 17 A quibus. 18 Propter has quas posui virtutes, placebant. 19 *Ironice homo bellus.* 20 Neque Demetrius, poëta deformis & brevis staturæ. 21 Qui nihil cantare didicit præter Calvum & Catullum Poëtas elegos. 22 ὀψιμαθεῖς qui sero studiis operam dedistis. 23 Qui puteris: *Nam particula ne, abundat in sententia, vel, Conjunctio est confirmans* 24 Pitholeon Poëta ineptus in suis Epigrammatis Græca Latinis immiscuit. 25 Quemadmodum si vino Chio Falernum sit commixtum. 26 An tu patriæ oblitus, &c. Græca patriis immiscere malis? 27 Accusati Petillii. *qui auream coronam Jovis furatus est.* 28 Quum Pedius causas agat cum sudore. 29 Corvinus Orator clarissimus, Petillii accusator, sic etiam Pedius. 30 Latinis, 31 Aliunde, 32 Apud Canusium oppidum in Apulia, partim Græce partim Latine loquebantur. 33 Natus in Appuliæ finibus. 34 Romulus linguæ Latinæ author. 35 Quum somnia sunt vera. 36 Hæc sunt verba Quirini ad Horatium. 37 Græcorum versuum. 38 Alpinus stylo utitur inflato. 39 Dum malis carminibus historiam Memnonis ab Achille jugulati narrat.

40 *Dis-*

40 Dum ineleganter describit. 41 Quasi luteum esset Rheni caput vel origo. 42 Hæc ego ludibundus scribo. 43 In æde Apollinis & Musarum. 44 Ad certaminis provocationem venientia. 45 Ludimagistro. 46 Quæ sæpius spectata vilescant. 47 Meretrice calida. 48 Tu Fundani unus ex iis qui hodie vivunt, potes argutam Comœdiam scribere comis, id est, comiter & facere. 49 Tragœdiographus. 50 Trimetris versibus. 51 Acer Varius ducit forte epos, id est, carmen heroicum, ut nemo melius. 52 Virgilius illo tempore Bucolica scripserat, non Æneida. 53 Hoc erat, quod ego melius possem scribere Satyras, quam Varro. 54 Sic dicto ab Atace Narbonensis Galliæ fluvio. 55 Lucilio Satyræ inventore. 56 Lucilium. 57 Sæpe proferentem. 58 Plura sumenda, laudanda, & imitatione digna, quam quæ relinquantur & rejiciantur. 59 Ironica interrogatio. 60 Qui dormiat interdum. 61 Nil emenda? 62 Accius apud Latinos primus scripsit Tragœdiam. 63 Versus minus graves quam oportet. 64 Nonne ridet, quasi major sit his quos reprehendit? 65 Num illius culpa? 66 Rerum quas tractavit. 67 Versus magis elaboratos. 68 Molliores & lenius fluentes. 69 Ac si aliquis. 70 Hexametris versibus ut aliquid claudat & finiat. 71 Hoc uno contentus. 72 Cassii Parmensis. Parma est Insubrium civitas. 73 Qui tam multa scripsit, ut mortuus suis libris fuerit combustus, nulla alia materia adhibita. 74 Demus quod Lucilius fuerit comis. &c. 75 Auctor carminis Satyrici, quod Græci non attigerunt. 76 Si hac nostra ætate natus.

[40] Diffingit Rheni [41] luteum caput? hæc ego [42] ludo
Quæ nec in [43] æde sonent [44] certantia judice [45] Tarpa,
Nec redeant iterum atq; iterum [46] spectanda theatris.
[47] Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta
Eludente senem, [48] comis garrire libellos,
Unus virorum, Fundani. [49] Pollio regum
Facta canit, [50] pede ter percusso; [51] forte epos acer,
Ut nemo, Varius ducit: molle atque facetum
[52] Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.
[53] Hoc erat, experto frustra Varrone [54] Atacino,
Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
[55] Inventore minor: neque ego illi detrahere ausim
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere [56] hunc lutulentum, sæpe [57] ferentem
Plura quidem [58] tollenda relinquendis. age, quæso,
[59] Tu nihil in magno doctus reprendis [60] Homero?
Nil comis tragici [61] mutat Lucilius [62] Acci?
Non ridet versus Enni [63] gravitate minores,
Quum de se loquitur, [64] non ut majore reprensis?
Quid vetat, & nosmet Lucili scripta legentes,
Quærere [65], num illius, num [66] rerum dura negarit
Versiculos natura [67] magis factos, & euntes
[58] Mollius? ac si [69] quis pedibus quid claudere [70] senis
[71] Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum versus, totidem cœnatus: [72] Etrusci
Quale fuit Cassi rapido ferventius amni
Ingenium: [73] capsis quem fama est esse librisque
Ambustum propriis. [74] fuerit Lucilius, inquam,
Comis & Urbanus, fuerit limatior idem,
Quam rudis, & [75] Græcis intacti carminis auctor,
Quamque Poëtarum seniorum turba: sed ille,
[76] Si foret hoc nostrum fato dilatus in ævum,

77 De-

77 Detereret sibi multa, 78 recidere omne, quod ultra
Perfectum traheretur, & in versu faciendo
79 Sæpe caput scaberet, 80 vivos & roderet ungues.
81 Sæpe stylum vertas, iterum, quæ digna legi sint,
Scripturus: neque te ut miretur turba, labores,
Contentus 82 paucis lectoribus. an tua demens
83 Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego: nam satis est 84 equitem mihi plaudere: ut audax
Contemptis aliis explosa 85 Arbuscula dixit.
Men' moveat 86 cimex Pantilius? aut crucier, quod
87 Vellicet absentem Demetrius? aut quod ineptus
88 Fannius Hermogenis lædat conviva Tigelli?
Plotius, & Varius, Mecænas, Virgiliusque
Valgius, & probet hæc Octavius optimus, atque
Fuscus: & hæc utinam 89 Viscorum laudet uterque,
Ambitione 90 relegata te dicere possum
Pollio, te Messala, tuo cum fratre: simulque
Vos Bibuli & Servi; 91 simul his te candide Furni,
Complures alios, doctos ego quos & amicos
92 Prudens prætereo, quibus hæc, sint qualiacunque
93 Arridere velim, doliturus, si placeant spe
94 Deterius nostra. 95 Demetri, teque Tigelli
96 Discipularum inter jubeo plorare cathedras.
I puer, atque meo 97 citus hæc subscribe libello.

77 Detraheret. 78 Amputaret omne supervacaneum. 79 Hi sunt gestus hominis altius aliquid cogitantis. 80 Ad vivum roderet. 81 Mutare debes quod scripseris. *Præceptum est de cura in scriptis prius habenda quam evulgentur.* 82 Doctis lectoribus. 83 In conspectu turbæ imperitæ? 84 Equitem Rom. ut Mecœnatem vel alium quempiam doctissimum. 85 Mima & meretrix à vulgo explosa. 86 Poëta putidus, ut cimex? 87 Quod Demetrius laceret me? 88 De quo supra Sat 4. 89 Visci optimi erant Poëtæ. 90 Ambitione sublata. 91 Cum his. 92 Sciens prætereo. 93 Placere velim. 94 Si placeant minus quam speramus. 95 Ego vos modulatores (qui fœminis non viris placere studetis) jubeo plorare, id est, vobis malum precor, & vos tanquam turbam imperitorum hominum pro nihilo habeo. 96 Mimarum. 97 Subscribe cito.

SERMONUM LIBER II.

SATYRA I.

Sibi datum à Trebatio consilium de scribendis rebus gestis Augusti, potius quam Satyris (utpote in quibus alii aliud desiderent) exponit: & cur ei parere non possit ostendit.

SUnt, quibus in Satyra videar [1] nimis acer [2] & ultra
Legem tendere opus: [3] sine nervis [4] altera, quicquid
Composui, pars esse putat: similesque meorum
Mille die versus [5] deduci posse. Trebati, *(quis*
Quid faciam, [6] præscribe. [7] quiescas. [8] ne faciam, in-
Omnino versus? [9] ajo. [10] peream male, si non
Optimum erat. verum nequeo dormire. [11] ter uncti
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto:
[12] Irriguumque mero [13] sub noctem corpus habento.
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris invicti res dicere, multa laborum
Præmia [14] laturus. [15] cupidum, pater optime, vires
Deficiunt. Neque enim quivis [16] horrentia pilis
Agmina, nec [17] fracta pereuntes cuspide Gallos,
Aut [18] labentis equo [19] describat vulnera Parthi.
[20] Attamen & justum poteras, & [21] scribere fortem
[22] Scipiadam, ut sapiens Lucilius. [23] haud mihi deero,
Cum res ipsa feret. [24] nisi dextro tempore, [25] Flacci
Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem:
Cui male, si [26] palpere, [27] recalcitrat undique tutus.
[28] Quanto rectius hoc, quam tristi lædere versu
[29] Pantolabum scurram, Nomentanumque [30] nepotem:
Cum sibi quisque [31] timet, quanquam est [32] intactus, & odit?

1 Nimium asper. 2 Ultra legem Satyræ id est, ultra modum in vitiis insectandis opus intendere. 3 Sine rebus & sententiis, 4 Altera pars, id est, alii homines, 5 Tanquam lanam deduci, id est: scribi posse. 6 Constitue quasi ex lege *Nam tu es clarus Jurisconsultus.* 7 Respondet Trebatius, Quiescas, id est, desistas à scribendo. 8 Hæc sunt verba Horatii. 9 Trebatius affirmat. 10 Horatius loquitur. 11 Trebatii consilium. Nataturi ungebantur, ut olei calore adversus aquæ frigus munirentur. 12 Madidum vino. 13 Paulo ante noctem. 14 Accepturus. 15 Respondet Horatius se esse cupidum, sed deesse sibi facultatem. 16 Agmina quæ horrorem hostibus incutiunt pilis, id est Romanorum hastis. 17 Cuspide quam saucius hostis è corpore non potuit evellere nisi fractam. 18 Parthi ex equo dejecti. 19 Possit describere. 20 Trebatius loquitur. 21 Augusti justitiam & fortitudinem describere. 22 Scipionis virtutes. 23 Faciam quod in me erit (inquit Horatius) cum dabitur occasio. 24 Nisi tempore opportuno. 25 Horatii verba. 26 Si adulere. 27 Munitus virtute adulationem rejicit ex omni parte. 28 Rectius est (inquit Trebatius) Cæsaris laudes quam Satyram scribere. 29 Hominem vilem. 30 Luxuriosum. 31 Scelerum conscientia. 32 Quanquam carmine non notatus.

[33] Quid faciam? saltat [34] Milonius, [35] ut semel [36] icto
Accessit fervor capiti, [37] numerusque lucernis.
Castor gaudet equis: ovo [38] prognatus eodem
[39] Pugnis, [40] quot capitum vivunt, totidem studiorũ
Millia me pedibus delectat claudere verba
[41] Lucili ritu, [42] nostrûm melioris utroque.
[43] Ille velut fidis arcana sodalibus, olim
[44] Credebat libris: neque, [45] si male cesserat, unquam
[46] Decurrens alio, neque si bene. quo fit, ut omnis
[47] Votiva pateat veluti descripta tabella,
[48] Vita senis, sequor hunc, Lucanus, an Appulus,
[49] anceps.
Nam Venusinus arat finem sub [50] utrumque colonus.
[51] Missus ad hoc, pulsis (vetus est ut fama) Sabellis:
[52] Quo ne per vacuum Romano incurreret hostis,
Sive quod Appula gens, seu quod Lucania bellum
Incuteret violenta. Sed hic stylus haud petet [53] ultro
[54] Quemquam animantẽ: & me veluti custodiet ensis
Vagina tectus: quem cur destringere coner
Tutus ab infestis [55] latronibus? ô pater, & rex
Iupiter, [56] ut pereat positum rubigine telum:
Nec quicquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
Qui me [57] commôrit (melius non tangere, clamo:)
[58] Flebit, & insignis tota [59] cantabitur urbe.
[60] Servius iratus. [61] leges minitatur & [62] urnam,
[63] Canidia Albucî, quibus est inimica, [64] venenum,
Grande malum [65] Turius, si quis se judice certet.
Ut, [66] quo quisq; valet, [67] suspectos terreat, [68] utque
Imperet hoc natura [69] potens, [70] sic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit. unde, [71] nisi intus
Monstratum? Scævæ [72] vivacem crede nepoti
Matrem. [73] nil faciet sceleri. [74] via dextera, mirum

33 Respondet Horatius. 34 Homo temulentus. 35 Posteaquam. 36 Capiti percusso à vini vaporibus. 37 Ebrius, rem unam cernens, plures videtur aspicere. 38 Pollux. 39 Cæstibus & pugillatu delectatur. 49 Quot homines, tot sententiæ. *Trahit sua quemque voluptas.* 41 More Satyrico. 42 Qui fuit & te & me melior. 43 Lucilius. 44 Committebat libris. 45 Si quid ei malè evenerat. 46 Neque ad aliud vitæ genus confugiens, quam ad libros suos. 47 Veluti in tabula quæ ex voto suspendebatur in templo à naufragis. 48 Vita Lucilii.

49 Sum dubius. 50 Inter Lucaniam & Appuliam. *Est enim Horatius in oppido Venusio natus.* 51 A Roma missus. 52 Ne per vacantem locum Sabellis expulsis, pervium iter esset Lucanis ad Romanos. 53 Nisi sim lacessitus. 54 Quemquam virum. 55 A maledicis. 56 Utinam pereat telum, (hic scribendi stylus, ut non sit causa cur illo utar. 57 Qui me lacessierit. 58 Plorabit. 59 Cantabitur ad infamiam sui nominis sempiternam. 60 Quæsitor vel accusator. 61 Minitatur conditionem ex legibus latis. 62 Et minitatur sortitionem in rebus dubiis, post factum ab accusatore & reo judicum rejectionem. 63 Albucii filia venefica. 64 Minitatur. 65 Judex nummarius & venalis. 66 Quo modo quisque plurimum potest. 67 Ut terreat quos metuit. 68 Et quemadmodum natura hoc imperet. 69 Potenter. 70 Sic ratiocinare mecum. 71 Nisi a natura. 72 Scævæ longævam matrem committe, quam nimium vivere moleste fert. 73 Non gladio eam perimet sed veneno. 74 Quæpia videtur, nec tamen est.

Ut neque ralce lupus quenquam, neque dente petit hos.
Sed mala 75 tollet anum 76 vitatio melle cicuta.
77 Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus
Expectat, 78 seu mors atris circumvolat alis:
Dives, inops, Romæ, 79 seu fors ita jusserit, exul,
Quisquis erit vitæ, scribam, 80 color. 81 O puer, ut sis
Vitalis metuo, 82 & majorum ne quis amicus
83 Frigore te feriat, 84 Quid, cum est Lucilius ausus
Primus in hunc operis componere carmina 85 morem?
86 Detrabere & pellem, nitidus qua quisque per ora
87 Cederet, introrsum turpis? num Lælius, 88 aut qui
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
89 Ingenio offensi? aut læso doluere 90 Metello?
Famosisque Lupo cooperto versibus? atqui
Primores populi 91 arripuit, 92 populumque tributim:
Scilicet uni 93 æquus virtuti, atque 94 ejus amicis.
95 Quin ubi se à vulgo, 96 & scena, in secreta remorant
97 Virtus Scipiada, & mitis sapientia Læli,
98 Nugari cum illo, 99 & discincti ludere, donec
1 Decoqueretur olus, 2 soliti. quicquid sum ego, quamvis
3 Infra Lucili censum ingeniumque, tamen me
4 Cum magnis vixisse 5 invita fatebitur usque
Invidia, & 6 fragili quærens illidere dentem,
7 Offendet solido, nisi quod tu, docte Trebati,
Dissentis. 8 equidem nihil hic diffindere possum.
Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negoti
Incutiat tibi quid 9 sanctarum inscitia legum:
Si 10 mala condiderit in quem quis carmina, 11 jus est,
12 Judiciumque. 13 esto, si quis mala: sed bona si quis
Judice condiderit laudatur Cæsare. si quis

75 Occidet matrem. 76 Melle corrupto. 77 Ne sim longior. 78 Sive mors celer & violentia mihi imminet. 79 Seu fortuna ita afferit. 80 Quodque erit vitæ genus. 81 O Horati (inquit Trebatius) ne non sis vivax metuo, si Satyras scribes. 82 Et ne quis gratiosus apud majores viros, &c. 83 Mortem tibi inferat. 84 Rogat Horatius, quid passus est Lucilius cum magnos viros carpserit? 85 In morem Satyricum. 86 Uniuscujusque vitia detegere. 87 Incederet & obambularet nitidus. i. ut civis bonus. 88 Et Scipio Africanus. 89 Lucilii ingenio sunt offensi? 90 Ob Metellum & Lupum, homines improbos maledicis versibus conscissos? 91 Culpavit. 92 Plebem infimam & tunicatum populum. 93 Propitius. 95 Virtutis amicis. 95 Insuper. 99 A populi conspectu. 97 Scipio & Lælius. 98 Jocari cum ipso Lucilio. 99 Et à rebus seriis laxati. 1 Donec cœna pararetur. 2 Soliti sunt. 3 Infra annuum reditum Lucilii, qui erat ordinis equestris. 4 Cum Augusto, Mecœnate, &c. 5 Nolens fatebitur. 6 Rem fragilem dentibus permolere 7 In rem solidam incurret. 8 Ergo (inquit Trebatius) non possum differre, quin pro te pronuntiem. 9 Ignorantia legum, quæ aliquid jubent aut vetant pœna sancita, *à verbo sancio*. 10 Carmina maledica. 11 Lex XII. tabularum lata est. 12 Actio ex lege. 13 Concedamus ita esse (inquit Horatius) si quis carmina scripserit mala. i. indocta.

Opprobriis dignum 14 *latraverit*, 15 *integer ipse*,
16 *Solventur risu tabulæ*, 17 *tu missus abibis.*

14 Si lacer averit. 15 Cum sit ipse purus & innocens. 16 Dissolventur cum Judicum risu tabularum leges. 17 Tu dimissus absolveris.

SATYRA II.

Sub Ofelli persona luxui deditos insectatur. De eo loquens qui gulæ servit, eum dicit non certo judicio, sed opinione quadam stulte concepta, delicias in nonnullis cibis consectari. Atque ut incommoda recenset quæ comitantur hunc, qui circa victum & luxum, sic commoda, quæ tenui & frugali insunt, enumerat.

QUæ virtus, & quanta, 1 *boni, sit vivere parvo,*
(Nec meus hic sermo est : sed quem 2 *præcepit Ofellus*
Rusticus, 3 *abnormis sapiens*, 4 *crassaque Minerva)*
Discite non inter 5 *lances, mensasque* 6 *nitentes*,
Cum stupet insanis 7 *acies fulgoribus, & cum*
8 *Acclinis falsis animus* 9 *meliora recusat ;*
Verum hic 10 *impransi mecum disquirite.* 11 *cur hoc?*
Dicam si potero. MALE verum examinat omnis
12 *Corruptus judex.* 13 *leporem sectatus, equove*
Lassus ab indomito : vel, si Romana fatigat
Militia 14 *assuetum græcari*, 15 *seu pila velox*,
Molliter austerum 16 *studio fallente laborem ;*
Seu te 17 *discus agit :* 18 *pete cedentem aëra disco.*
Cum labor 19 *extuderit fastidia :* 20 *siccus, inanis*
21 *Sperne cibum vilem ; nisi* 22 *Hymettia mella Falerno*
Ne biberis diluta. 23 *foris est promus, & atrum*
Defendens pisces 24 *hyemat mare. Cum sale panis*
25 *Latrantem stomachum bene leniet.* 26 *Unde putas, aut*
27 *Qui partum ?* 28 *non in caro nidore voluptas*
Summa, sed in teipso est : 29 *tu pulmentaria quære*

1 Ordo est. o boni, discite quæ virtus, &c. 2 Præmonstravit & docuit. 3 Sapiens, sed non secundum normam sapientiæ Stoicæ. 4 Doctrina non exculta. 5 Vasa pretiosa pro epulis. 6 Mensas opiparas. 7 Cum oculorum & mentis acies (i. cum judicium rationis) auri & argenti fulgoribus obtunditur. 8 Incumbens & propensus ad assentiendum falsis. *quod multo cibo repletis accidit.* 9 Veram virtutem repudiat. 10 Jejuni.

11 Cur velim ut impransi verum discatis? 12 Sic animus cibo potuque confertus, verum à falso distinguere nescit. 13 Leporem venatus. 14 Te assuetum genitaliter vivere, vel Græco more ludere. 15 Seu pila te agit. i. delectat. 16 Pilæ ludo oblivionem laboris afferente mollitur. i. cum quadam voluptate. 17 Ludus in Græcia usitatus. 18 Jacta discum in aërem, qui cedit corporibus gravioribus. 19 Cum labor fugaverit satietatem quæ nauseam parit. 20 Sitibundus & famelicus. 21 Ironica est concessio. Quasi dicat, non sperne. 22 A monte Hymetto in Attica. est Hypallage. 23 Cellarius domi non est. 24 Mare in tempestatem insurgit. 25 Stomachum inanem. 26 Unde putas hanc voluptatem nasci in tam tenui victu? 27 Quo modo paratum? 28 Non in carorum obsoniorum odore. 29 Tu epulas pulmento suaviores quære exercitio laborioso.

Sudando. [30] *pinguem vitiis, albumque, nec ostrea ,*
Nec scarus, aut poterit [31] *peregrina juvare* [32] *lagois.*
Vix tamen [33] *excipiam, posito pavone, vilis quin*
[34] *Hoc potius, quam gallina* [35] *tergere palatum,*
Corruptus [36] *vanis rerum : quia veneat* [37] *auro*
Rara avis : & picta pandat spectacula cunda. (*ista*
[38] *Tanquam ad rem attineat que. quam, num vesceris*
Quam laudas pluma? [39] *cocto venum adest honor idē?*
Carne tamen quamvis distat nihil [40] *hac magis illā,*
[41] *Imparibus formis deceptum te patet.* [42] *esto.*
[43] *Unde datum sentis,* [44] *lupus hic, Tiberinus in alto*
Captus [45] *hiet?* [46] *pontesne inter jactatus, an amnes*
[47] *Ostia sub Tusci? laudas insane trilibram* (*est.*
Mullum: [48] *in singula quem minuas pulmenta necesse*
[49] *Ducit te species, video.* [50] *quo pertinet ergo*
Proceros odisse lupos? quia scilicet [51] *illis*
Majorem natura [52] *modum dedit,* [53] *his breve pondus.*
IEIUNUS raro stomachus [54] *vulgaria temnit.*
Porrectum magno [55] *magnum spectare catino*
Vellum, ait Harpyiis [56] *gula digna rapacibus. at vos*
[57] *Præsentes Austri* [58] *coquite horum obsonia: quanquam*
[59] *Putet aper, rhombusq; recens, mala copia* [60] *quando*
[61] *Ægrū sollicitat stomachum: cum rapula* [62] *plenus,*
Atq; [63] *acidas mavult inulas. nec dum omnis abacta*
[64] *Pauperies epulis* [65] *regum: nam* [66] *vilibus ovis,*
[67] *Nigrisque est oleis hodie locus. Haud ita pridem*
[68] *Galloni præconis erat acipensere mensa*
Infamis, quid? tum [69] *rhombos minus æquor alebat?*
[70] *Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido :*

30 Nam pinguem vitiis. i. crapula turgidum & pallidum, neque ostrea nec scarus poterit juvare. 3 Peregre advecta. 32 Piscis Romæ carus & rarus. 33 Vix persuadebo. 34 Pavone. 35 Fricare, vel delectare palatum. 36 Corruptus vanitatibus rerum, ut deliciis luxuriosis. 37 Majori pretio. 38 Quasi ad gustum alarum pulchritudo pertineat. 39 Num cocto pavoni maneant illæ plumæ. 40 Forma pavonis magis quam illa. i. forma gallinæ. 41 Formis pulchritudine dissimilibus. 42 Concedo. 43 Quo modo scis? 44 An piscis iste sit in fluvio Tiberi captus, an alio. i. mari? 45 Pisces omnes capti statim hiant & os in latum diducunt. 46 An inter pontes, *ubi lupus est potior, propter aquam concitatiorem* 47 Circa ostia Tiberis. 48 Quam dividas necesse est in frusta. 49 Seducit, vel delectat te mulli magnitudo. 50 Cur igitur magnitudinem laudas in mullo, & reprehendis in lupo. 51 Lupis. 52 Dedit proceritatem. 53 Mullis. 54 Vulgares cibos. 55 Magnum mullum. 56 Obsoniorum helluo, cujus dapes dignæ sunt Harpyiarum contactu inquinari. 57 Austri precibus meis faventes. 58 Humido vestro calore putrefacite. 59 Quanquam aper nauseam movet, & contemnitur. 60 Quia. 61 Copia fastidientem gravat stomachum. 62 Helluo exsaturatus. 63 Inulæ sunt utiles ad appetitum excitandum, quia viscosam pituitam incidunt. 64 Victus tenuis. 65 Majorum virorum epulis. 66 Parvi pretii. 67 Oleis maturis & amaris. 68 Gallonius præco fuit & obsoniorum gurges, qui primus convivio posuit acipenserem, piscium omnium habitum nobilissimum. 69 Rhombus piscis summo erat in honore apud Romanos. 70 Rhombus adhuc fere Romanis erat incognitus.

Donec

Donec vos author docuit [71] *prætorius, ergo*
Si quis nunc mergos suaveis [72] *edixerit assos;*
Parebit [73] *pravi docilis Romana juventus.*
[74] *Sordidus à tenui victu distabit,* [75] *Ofello*
Iudice. nam frustra vitium vitaveris [76] *illud,*
Si te [77] *alio pravum detorseris. Avidienus,*
Cui Canis [78] *ex vero dictum cognomen adhæret,*
[79] *Quinquenneis oleas* [80] *est, & sylvestria corna,*
Ac, [81] *nisi mutatum parcit defundere vinum, &*
[82] *Cuius odorem olei nequeas perferre (* [83] *licebit*
Ille [84] *repotia, nataleis, aliosve dierum*
Festos [85] *albatus celebret) cornu ipse* [86] *bilibri*
Caulibus instillat, [87] *veteris non parcus aceti.*
Quali igitur victu sapiens utetur? & horum
[88] *Virum imitabitur? hac urget* [89] *lupus, hac* [90] *canis* [91] *angit.*
[92] *Mundus erit, qui non offendat* [93] *sordibus, atque*
[94] *In neutram partem cultus miser.* [95] *hic neq; servis,*
[96] *Albuci senis exemplo, dum munia* [97] *didit,*
Sævus erit: neq; sic ut [98] *simplex Nævius,* [99] *unctam*
Convivis præbebit aquam. vitium hoc quoq; magnum,
Accipe nunc, victus tenuis [1] *quæ quantaque secum*
Afferat. [2] *Imprimis valeas bene. nam; variæ res*
Ut noceant homini, [3] *credas, memor illius escæ,*
Quæ simplex olim tibi [4] *sederit. at simul assis*
[5] *Miscueris elixa simul Conchylia turdis,*
Dulcia se [6] *in bilem vertent, stomachoq;* [7] *tumultum*
Lenta feret [8] *pituita, vides, ut* [9] *pallidus omnis*
Cœna desurgat [10] *dubia? quin corpus onustum*
[11] *Hesternis vitiis animum quoq;* [12] *prægravat una,*
[13] *Atque affigit humo divinæ particulam auræ.*
[14] *Alter, ubi dicto citius* [15] *curata sopori*

71 Sempronius Rufus gulosus præturam expetens tulit repulsam. 72 Pro imperio dixerit. 73 Juventus, quæ cito prava discit. 74 Inter victum sordidum & luxuriosum victus medius est interjectus. qui etiam ladabilis est. 75 Philosopho inculto, de quo supra. 76 Luxuriam. 77 In aliud vitium contrarium. 78 Ex morum veritate. i. ex immunditia & sordibus. 79 Oleas vetustate corruptas. 80 Comedit. 81 Nisi acidum, ut acetum. 82 Et instillat caulibus oleum, cujus odorem, &c. 83 Quamvis. 84 Convivia facta die secundo à nuptiis, vel comessationes, quæ liberis natis inter vicinos celebrantur Angl. *childe-feasts*. 85 Alba veste indutus. 86 E vasculo corneo, quod duas olei libras continet. 87 Aceti morientis & languidi. 88 Gallienum luxuriosum, an Avidienum sordidum? 89 Edacitas vel ingluvies. 90 Immunditia vel sordes. 91 Ut est in proverbio. 92 Ille tenet medium. 93 Indecora parsimonia. 94 Et in neutram partem cultus, sive sordidi, sive luxuriosi, erit miser. 95 Hic, quem mundum dicimus. 96 Albutius servos prius castigabat, quam aliquis eorum peccasset. 97 Dum officia distribuit. 98 Ut Nævius parum prudens. 99 Aquam unguentis dilutam, quod est luxuriæ non ferendæ. 1 Quæ commoda. 2 Una. 3 Credere debes. 4 Aliquando tibi placuerit. 5 Si in stomachum ingesseris. 6 In choleram amaram. 7 Dolorem. 8. Phlegma. 9 Decolor & ægrotus. 10 Cœna est dubia, ubi convivæ dubitant quid de multis sumant. 11 Hesterna crapula. 12 Animum hebetem reddit 13 Atque ad humum dejicit animam, divini spiritus partem. 14 Alter, cujus victus parcus est frugalis. 15 Membra mediocri cibo recreata.

Membra dedit, [16] *vegetus præſcripta ad munia ſurgit.*
[17] *Hic tamen ad melius poterit tranſcurrere quondam,*
Sive diem feſtum rediens adduxerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus: [18] *ubique*
Accedent anni, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad iſtam,
Quam puer, & validus [19] *præſumis, molliciem, ſeu*
Dura valetudo inciderit, ſeu tarda ſenectus?
[20] *Rancidum aprum antiqui laudabant; non, quia naſus*
Illis nullus erat: ſed, credo, [22] *hac mente, quod hoſpes*
Tardius adveniens, [23] *vitiatum commodius, quam*
Integrum edax dominus conſumeret. hos utinam inter
Heroas datum tellus me [24] *prima tuliſſet!*
Das aliquid famæ, [25] *quæ carmine gratior aurem*
Occupat humanam? grandes rhombi, patinæque
Grande [26] *ferunt una cum damno dedecus.* [27] *adde*
Iratum [28] *patruum, vicinos,* [29] *te tibi iniquum,*
Et fruſtra mortis cupidum, cum deerit egenti
[30] *Æs, laquei pretium. jure inquis,* [31] *Thraſius iſtis*
Jurgatur verbis. ego vectigalia magna,
Divitiaſque habeo [32] *tribus amplas regibus:* [33] *ergo*
[34] *Quod ſuperat, non eſt,* [35] *melius quo inſumere poſſis?*
Cur eget [36] *indignus quiſquam te divite? quare*
Templa ruunt antiqua deûm: cur improbe charæ
Non aliquid patriæ [37] *tanto emetiris acervo?*
Uni nimirum tibi [38] *rectæ ſemper erunt res?*
O magnus [39] *poſthac inimicis riſus. uterne*
[40] *Ad caſus dubios fidet ſibi certius; hic, qui*
[41] *Pluribus aſſuerit mentem, corpuſque* [42] *ſuperbum:*
An qui contentus parvo, metuenſque futuri,
In pace, ut ſapiens, [43] *aptarit idonea bello?*
Quo magis hic credas: puer hunc ego parvus Ofellum
[44] *Integris opibus novi* [45] *non latius uſum,*
[46] *Quam nunc acciſis.* [47] *Videas* [48] *metato in agello*

16 Alacer ad neceſſarias functiones. 17 Qui parce vivit, ad meliorem victum poteſt tranſcurrere aliquando. 18 Et ubi ſenectus advenerit. 19 Ante tempus ſumis. 20 Aprum leviter putentem. 21 Judicium. 22 Hac intentione. 23 Putidum potius ederet. 24 Tellus in prima ſua ætate. 25 Fama quæ humanæ auri ſit gratior quam quodvis carmen. 26 Afferunt. 27 Adde hæc etiam incommoda. 28 Cujus ſub imperio es. 29 Te tibi inimicum, qui omnia tua das aliis. 30 Pecunia, qua laqueum tibi emas ad ſuſpendium. 31 Homo profuſus idemque pauper. 32 Quæ ſufficiant tribus regibus. 33 Huic luxurioſo reſpondet Horatius. 34. Quod tibi ſupereſt. 35 Non melius quam epulas luxurioſas. 36 Inopia indignus qui non meretur nec debet egenus eſſe. 37 E tanto acervo. 38 Non ſemper, quia fortuna eſt inſtabilis. 39 Commutata fortuna. 40 Ad mutationem fortunæ conſtantior erit hic, &c. 41 Qui rerum omnium copiæ animum & corpus aſſuefecerit? 42 Corpus delitiis elatum. 43 Præparaverit, quæ in rebus adverſis uſui eſſe poſſint. 44 Omni re ſua familiari incolumi. 45 Non largius. 46 Quam nunc proſcriptione imminutis. 47 Quilibet videre potuit Ofellum narrantem hæc, Non ego, &c. 48 In agello demenſo, & ab Umbreno, Auguſti milite, conducto.

Cum

Cum pecore & gnatis [49] *fortem* [50] *mercede colonum,*
[51] *Non ego, narrantem, temere edi luce* [52] *profesta*
Quicquam, præter olus fumosæ cum pede pernæ.
Ac, mihi seu [53] *longum post tempus venerat hospes,*
[54] *Sive operum vacuo gratus conviva* [55] *per imbrem*
Vicinus; [56] *bene erat,* [57] *non piscibus urbe petitis,*
Sed pullo, atque hædo: *tum* [58] *pensilis uva secundas,*
Et nux ornabat mensas, [59] *cum duplice ficu.*
[60] *Post hæc ludus erat* [61] *cuppa potare magistra:*
[62] *Ac venerata Ceres, uti culmo surgeret alto,*
[63] *Explicuit vino contractæ* [64] *seria frontis.*
[65] *Sæviat, atque novos moveat fortuna* [66] *tumultus,*
Quantum [67] *hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos*
O pueri [68] *nituistis.* [69] *ut huc novus incola venit?*
[70] *Nam propriæ telluris herum natura neque illum,*
Nec me, nec quenquam statuit. nos expulit [71] *ille,*
Illum aut [72] *nequities,* [73] *aut vafri inscitia juris,*
Postremo expellet certe [74] *vivacior hæres,*
Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli [75] *proprius: sed cedet in usum*
Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite [76] *fortes:*
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

49 Temporum injuriam fortiter ferentem.
50 Pretio dato pro agro suo ad Umbrenum translato.
51 Potus, usque ad finem Satyræ, sermo est Ofelli.
52 Die non festa. Angl. *a working day.*
53 Hospes raro veniens lautius & libentius est accipiendus.
54 Sive cum vacarem ab opere. 55 Propter imbrem, quando pluebat. 56 Abunde erat nobis ad hilaritatem. 57 Mensa non piscibus instructa.
58 Uva, quæ pendens servabatur, 59 Cum geminis ficubus, quas *mariscas* appellant. 60 Postquam nos cibo & potu explevissemus. 61 Nullo alio bibendi Magistro ad potandum adhibito quam ipsa cuppa, id est, ut suo quisque arbitratu biberet, & quantum vellet. 62 Ac rogata Ceres, ut culmum faceret exurgere altum. 63 Discussit. 64 Res serias, curas & molestias, quibus frons contrahitur. 65 Sit mihi fortuna iniqua (inquit Ofellus) quantum volet. 66 Terrores & alios motus excitet. 67 De eo, quod in usu habeo. 68 Minus splendide vixistis? 69 Postquam huc venit Umbrenus. 70 Sunt autem privata nulla natura; Cic. Off. 1. 71 Umbrenus per Augustum. 72 Luxuria & sumptus profusus. 73 Aut vafri juris ignorantia. Sed cur Poeta jus *vafrum* appellat; An quod hujuscemodi vafrities est in jurisconsultis, ut in utramque partem jus exponant & interpretentur? Non audeo affirmare. 74 Mors possessoris, cui hæres diutius vivens succedit. 75 Nulli perpetuus. 76 Vivite forti animo adversus fortunæ incommoda.

SATYRA III.

Damasippum inducit ipsum accusantem quod nihil scriberet : deinde sub personna Damasippi Stoicum paradoxon tractat, nimirum, Stultos omnes insanire.

[1] SIc raro scribis, ut toto non quater anno
[2] Membranam poscas, [3] scriptorum quaque retexens.
Iratus tibi, quod vini somnique [4] benignus
Nil dignum [5] sermone canas. quid fiet? ab ipsis
[6] Saturnalibus huc fugisti. sobrius ergo
Dic aliquid dignum promissis : incipe. nil est.
Culpantur frustra [7] calami. [8] immeritusque laborat
Iratis natus [9] paries dis atque poëtis.
Atque vultus erat multa & praclara [10] minantis,
Si [11] vacuum [12] tepido cepisset villula tecto,
Quorsum pertinuit [13] stipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
[14] Invidiam placare paras [15] virtute relicta?
Contemnére miser. vitanda est improba Siren
[16] Desidia : aut quicquid [17] vita meliore parasti,
[18] Ponendum aequo animo [19] Dite, Damasippe, deaeq;
[20] Verum ob consilium donent [21] tonsore. sed unde
Tam bene me nosti? [22] Postquam omnis res mea [23] Ianum
Ad medium [24] fracta est, aliena negotia curo,
[25] Excussus propriis. [26] olim nam [27] quaerere amabam
[28] Quo vafer ille pedes lavisset [29] Sisyphus aere,
Quid sculptum [30] infabre, [31] quid fusum durius esset.
[32] Callidus huic signo ponebam [33] millia centum :
Hortos egregiasque domos mercarier unus
Cum lucro nôram : unde frequentia [34] Mercuriale

1 O Horati. 2 Chartam, in qua scribas. 3 Commutans omnia, quae in tabulis aliquando scripseras. 4 Vini largus. i. nimium bibens, & dormiens. 5 Nil dictu dignum, quod Satyris mandetur. 6 Post dies Saturno sacros (in quibus magna erat potandi copia) huc. i. ad villam fugisti, ut scriberes. 7 Culpantur calami ad scribendum minus apti. 8 Immerito abs te vexatur paries aedificatus, diis & poëtis male propitiis. 9 In pariete cerato solebant poëtae, si quid noctu in mentem veniret, inscribere. 10 Multa promittentis. 11 Te otiosum. 12 Horatius domo tepida delectabatur, nam frigoris erat impatiens. 13 Quasi stipatores tecum educere in villulam rusticam? 14 Invidiam virtutis tuae comitem. 15 Ita ut mavis otiari & nihil scribere? 16 Desidia Sireni similis animos hominum corrumpit. 17 Virtutem exercendo 18 Deponendum est & abjiciendum patienter. 19 Horatius satis ridicule gratias agit Damasippo. 20 Ob rectum consilium. 21 Qui longam & philosophicam tuam barbam radat. 22 Respondet Damasippus. 23 Janum Deum bifrontem in foro positum, ubi mercatores & foeneratores conveniebant 24 Quasi ad scopulos illisa est. i. diminuta & consumpta. 25 Ejectus à propriis negotiis. 26 Narrat Damasippus se studiosum fuisse vasorum antiquorum prius quam sit factus Stoicus. 27 Cognoscere amabam. 28 In quo vase aereo. 29 Sisyphus Aeoli filius Corinthi rex. 30 Minus artificiose. 31 Quid minus eleganter esset conflatum. 32 In eo callidus eram, quod sciebam signatis operibus justum pretium imponere. 33 Sestertium nummum 100000. 34 Mercurius praeest mercatúris.

Impe-

Imposuere mihi cognomen [35] *compita.* [36] *Novi,*
[37] *Et morbi miror purgatum te illius.* [38] *Atqui*
Emovit veterem mire [39] *novus, ut solet,* [40] *in cor*
Trajecto [41] *lateris miseri capitisque dolore:*
Ut [42] *lethargicus hic, quum fit* [43] *pugil, & medicum*
[44] *urget.* *(te*
[45] *Dum ne quid simile huic, esto ut libet* [46] *o bone, ne*
[48] *Frustrere: insanis & tu,* [48] *stultiq; prope omnes:*
[49] *Si quid Stertinius veri crepat:* [50] *unde ego mira*
Descripsi docilis præcepta hæc, [51] *tempore quo me*
Solatus jussit [52] *sapientem pascere barbam,*
Atque à Fabricis non tristem [53] *ponte reverti.*
Nam [54] *male re gesta quum vellem mittere* [53] *operto*
Me capite in flumen, [56] *dexter stetit, & cave faxis*
Te quicquam indignum. pudor (inquit) te [57] *malus*
Insanos qui inter vereare insanus haberi. *(urget.*
Primum nã inquiram, quid sit furere, hoc si erit in te
Solo, [58] *nil verbi, pereas quin* [59] *fortiter, addam,*
[60] *Quem mala stultitia, & quæcunque inscitia veri*
Cæcum agit, insanum Chrysippi [61] *porticus & grex*
[62] *Autumat. hæc populos, hæc magnos* [63] *formula re-*
Excepto Sapiente, tenet. nunc accipe quare *(ges.*
[64] *Desipiant omnes, æque ac tu, qui tibi nomen*
Insano [65] *posuere.* [66] *velut sylvis, ubi passim*
[67] *Palantes error* [68] *certo de tramite pellit,*
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit: unus utrique
[69] *Error,* [70] *sed variis illudit partibus, hoc te*
Crede modo insanum: nihilo ut sapientior ille,
Qui te deridet, [71] *caudam trahat. est genus unum*
Stultitia, [72] *nihilum metuenda timentis: ut ignes,*
Ut rupes, fluviosque [73] *in campo obstare queratur:*
Alterum & huic [74] *varium, & nihilo sapientius, i-*
Per medios, fluviosque ruentis, clamet amica, *(gnes*
Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, uxor:

35 Omnes populariter, qui in compitis auctionabantur, me appellabant Mercurialem. 36 Novi, inquit Horatius. 36 Illius negotii. 38 Respondet Damasippus. 39 Novus morbus veterem depulit. 40 In os ventriculi καρδιαλγίαν Galenus appellat. 41 Pleuritidis. 42 Ut veternosus. 43 Quum fit phreneticus. 44 Et medicum verberet. 45 Dummodo ne quid facias huic phrenetico simile (inquit Horatius) esto insanus si voles. 46 Loquitur Damasippus. 47 Ne decipias te. 48 Secundum Stoicorum dogma. 49 Si quid veri loquitur Stert. philosophus Stoicus. 50 A quo. 51 Ex eo tempore. 52 Philosophicam barbam nutrire, ad umbilicum usque, aut ad pubem demissam. 53 Unde Damasippus se præcipitare voluit damni dolore commotus. 54 Re familiari mea consumpta. 55 Pudoris causa. 55 Astitit mihi Stert. fortunatus. 57 Vitiosus pudor 58 Nihil præterea loquar. 59 Forti animo. 60 Definitio insaniæ. 61 Schola Stoica. 62 Insanum putat. 63 Hæc definitio. 64 Quare stulti sint. 65 Imposuere. 66 Quemadmodum in sylvis. 67 Vagantes. 68 A via recta obducit. 69 Unus est error utrique, 70 Sed error ille quasi ludibundus in variis versatur partibus, utpura dextra & sinistra. 71 Sit stolidus & stultus, cujus tergo cauda animantis per derisionem appendatur. 72 In quibus nihil est periculi. 73 In planitie. 74 Huic contrarium.

Hic fossa est ingens, hic rupes maxima: [75] *serva:*
Non magis audierit, quam [76] *Fusius ebrius olim,*
Quum Ilionam edormit, [77] *Catienis mille ducentis,*
Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
Errori similem cunctum [78] *insanire docebo.*
Insanit veteres statuat Damasippus emendo,
Integer est mentis Damasippi [79] *creditor? esto.*
Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Tune insanus eris, si acceperis? an magis [80] *excors*
[81] *Rejecta præda, quam præsens Mercurius fert?*
[82] *Scribe decem à Nerio: non est satis: adde* [83] *Cicutæ*
Nodosi tabulas centum: mille adde [84] *catenas:*
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula [85] *Proteus.*
Quum rapies in jura, malis ridentem alienis.
Fiet aper, modo avis, modo saxum, &, quum volet, arbor.
Si male rem gerere insani est; [86] *contra bene, sani;*
[87] *Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Petillî,*
[88] *Dictantis quod tu nunquam* [89] *rescribere possis.*
[90] *Audire, atq; togam* [91] *jubeo componere, quisquis*
Ambitione mala, aut argenti pallet amore:
Quisquis luxuria, [92] *tristive superstitione,*
Aut alio mentis morbo [93] *calet. huc propius me,*
Dum doceo insanire omnee, vos ordine adire.
Danda est [94] *ellebori multo pars maxima avaris:*
Nescio an [95] *Anticyram ratio illis destinet omnem.*
Hæredes [96] *Staberi summam incidere sepulcro:*
Ni sic fecissent, gladiatorum [97] *dare centum*
[98] *Damnati populo paria, atq; epulũ, arbitrio* [99] *Arrî,*
[1] *Frumenti quantum metit* [2] *Africa.* [3] *Sive ego prave,*
Seu recte hoc volui, ne sis [4] *patruus mihi.* [5] *Credo*
Hoc Staberi [6] *prudentem animum vidisse. Quid ergo*

75 Serva te tibi cave. 76 F. Actor Tragicus Hecubam agens (quæ hic ab Horatio Iliona nominatur) cum somnum simulare deberet, serio dormivit vino obrutus. 77 Catiens histrio, qui Polydori partes agens hæc verba magno clamore loquebatur: Mater te appello. 78 E mendo, vendendo, credendo. 79 Qui Damasippi fidei credit? 80 Insanus. 81 Lucro repudiato, quod æquus Mercurius offert. 82 O debitor scribe, te mutuo accepisse a Nerio fœneratore decem millia librarum. 83 Fœneratoris, qui debitores suos cautionibus tanquam nodis obstringebat. 84 Formulas & juris laqueos. 85 Tergiversator, qui ne solvat debitum varios dolos machinabatur, similis Proteo in varias figuras se transformanti. 86 Bene rem gerere. 87 Multo insanior est Petilius. 88 Mutuo dantis, vel jubentis argentarium in codice suo scribere nomine creditoris & debitoris. 89 Rependere atque per argentarii scripturam reddere. 90 Sunt verba Stertini sub persona Damasippi. 91 Se ad audiendum parare. 92 Tristes efficit superstitio. 93 Æstuat. 94 Elleborus melancholiam purgans, remedium est insaniæ. 95 Quicquid ellebori in Anticyra nascitur. 96 Hominis avarissimi, qui jussit hæredes quantam quisque summam ex testamento accepisset in ejus sepulchro incidere. 97 Exhibere. 98 Damnati sunt ejus testamento. 99 Hominis sumtuosi. 1 Maximam vim frumenti. 2 Frumenti feracissima. 3 Scaberium sic loquentem inducit: Hæc est ultima mea voluntas, sive sit prava sive recta. 4 Noli me objurgare, ut solent patrui suos nepotes. 5 Respondet Damasippus, sive quis alius. 6 Ironice.

Sensit, quum summam patrimoni insculpere saxo
Hæredes voluit? [7] quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, & cavit nihil [8] acrius: ut si
Forte [9] minus locuples uno quadrante periret,
Ipse videretur sibi [10] nequior. [11] omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina, humanaque pulchris
Divitiis parent; quas qui construxerit, ille
[12] *Clarus erit, fortis, justus, sapiens etiam, & rex,*
Et quicquid volet. [13] hoc, veluti virtute paratum,
Speravit [14] magnæ laudi fore. quid simile isti
[15] *Græcus Aristippus? qui servos projicere aurum*
In media jussit Libya: quia tardius irent
Propter onus segnes. [16] uter est insanior horum?
Nil agit exemplum [17] litem quod lite resolvit.
Si quis emit citharas, emptas comportet in unum,
Nec studio citharæ, nec Musæ deditus ulli;
Si [18] scalpra & [19] formas [20] non sutor, nautica vela
[21] *Adversis mercaturis: delirus & amens*
Undique dicatur merito. quid discrepat [22] istis
Qui nummos aurumque recondit, nescius uti
[23] *Compositis, metuensque velut contingere [24] sacrũ?*
Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
[25] *Porrectus vigilet cum longo fuste; neque [26] illinc*
Audeat [27] esuriens dominus contingere granum,
Ac potius foliis parcus vescatur [28] amaris:
Si positus intus Chii veterisque Falerni
Mille cadis ([29] nihil est, tercentum millibus;) acre
Potet acetum: age, si & [30] stramentis incubet, [31] unde-
-octoginta annos natus, cui stragula vesti,
[32] *Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arca:*
Nimirum insanus paucis videatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius aut etiam libertus [33] ut ebibat hæres,
[34] *Dis inimice senex custodis, [35] ne tibi desit?*
Quantulum enim [36] summæ curtabit quisque dierum
[37] *Ungere si caules oleo meliore, caputque*

7 Quamdiu vixit. 8 Nihil cavit vehementius quam paupertatem. 9 Si uno quadrante pauperior esset mortuus. 10 Luxuriosior. 11 Hæc dicuntur ex persona Staberii. 12 Ex avari judicio. 13 Has divitias accumulatas. 14 Ad nominis sui immortalitatem. 15 Aristippus Socratis auditor, non Græcus natione, sed ideo Græcus dicitur, quia Græcis literis philosophatus est. 16 Staberius an Aristippus? 17 Quod ex lite dissoluta novam litem ex se gignit. 18 Sutoria instrumenta, quibus corium raditur. 19 Pedes ligneos, quibus utuntur sutores ad calceos componendos. Angl. *Lastes*. 20 Si ille qui sutor non est, emat scalpra. 21 Alienus à mercatura. 22 Abjectis. 23 Bonis quæsitis. 24 Vide Sat. 1. lib. 1. 25 Jacens. 26 Illius cumuli, 27 Quamvis sit dominus & esuriat, 28 Foliis agrestibus. 29 Parum est quod dico, mille vini cados domi repositos habere. 30 Vilibus stratis, quæ dormientibus substernuntur. 31 Natus annos uno minus octoginta, id est, 79. 32 Epulæ vermium, qui vestes corrodunt, veluti tineæ. 33 Ut consumat. 34 Diis invise. 35 Custodisne tua, ne tibi quidquam desit? 36 Quantulum de summa pecuniaria amputabit unusquisque dies? 37 Si victu paulo mundiore utaris.

Cæperis impexa fœdum [38] porrigine? quare,
[39] Si quidvis satis est, perjuras, surripis, [40] aufert
Undique? tun' sanus? populum si cædere saxis
Incipias, servosque tuos, quos ære [41] pararis;
Insanum te omnes pueri clamentque puellæ.
Unum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
[42] Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis [43] Argis,
Nec ferro, ut demens genitricem occidet Orestes.
An tu reris eum [44] occisa insanisse parente?
Ac non ante malis dementem [45] actum furiis, quam
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin [46] ex quo est habitus male tutæ mentis Orestes,
Nil sane fecit quod tu reprendere possis;
Non [47] Pyladen ferro violare aususve sororem
Electram: tantum maledicit utrique, vocando
Hanc, furiam, hunc [48] aliud jussit quod [49] splendida bilis.
[50] Pauper Opimius argenti positi intus & auri,
Qui [51] Vejentanum festis potare diebus
[52] Campana solitus trulla, [53] vappamque profestis;
Quondam [54] lethargo grandi est oppressus, ut hæres
Jam circum loculos & [55] claves lætus ovansque
Curreret. [56] hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: mensam poni jubet, atque
Effundi saccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum. hominem sic erigit; addit & illud:
Ni tua custodis, avidus jam hæc auferet hæres.
[57] Men' vivo? Ut vivas igitur, vigila: [58] hoc age. [59] Quid vis;
[60] Deficient inopem [61] venæ te, ni cibus atque
Ingens accedat stomacho [62] fultura ruenti.
Quid cessas? agedum, sume hoc [63] ptisanarium orizæ.
[64] Quanti emptæ? parvo, quāti ergo? octo assibus. Eheu
Quid refert, [65] morbo, an furtis, pereamne rapinis?
[66] Quisnā igitur sanus? Qui nō stultus. Quid avarus?
Stultus & insanus. Quid? si quis non sit avarus,
Continuo sanus? Minime. Cur Stoice? Dicam.

38 Porrigo est morbus, capitis, ubi inter pilos surgunt quædā squammulæ. 39 Si exiguum tibi sufficit, quam ob rem pejeras &c. 40 Quare aufers per vim? 41 Quos emisti pecuniis. 42 Sanusne es & sensibus integris? 43 Apud Argos. 40 An putas eum non insanum fuisse antequam facinus admitteret? 45 Impulsum furiis. 46 Postquam habitus est furiosus. 47 Pyladen socium suum. 48 Alio nomine. 49 Quod furor proveniens ex atra bile jusserat. Bilis est splendida, & mordax instar aceti. 50 Opimius avarus, pauper argenti domi reconditi. 51 Vinum rubellum pessimum & saporis ingrati. *Vejentana, civitas est Campaniæ.* 52 Vase potorio fictili. 53 Vinum insipidum. 54 Veterno. 55 Quibus cuncta recluderet. 56 Hunc Opimium lethargicum. 57 Verba sunt Opimii. Mene vivo hæc auferet hæres? 58 Huic rei da operam, ut convalescas 59 Quid vis faciam? inquit Opimius. est dialogismus. 60 Loquitur medicus 61 Arteriæ, vires. 62 Robur. 63 Prisanam ex oriza confectam. 64 Quærit Opimius, quanti empta sit oriza? in genitivo confectam. 65 Lethargo. 66 Horatius Damasippum & Stertinium Stoicum inducit loquentes.

67 *Non*

[67] Non est cardiacus ([68] Craterum dixisse putato)
Hic æger. [69] Recte est igitur ? surgetq;?[70] Negabit.
Quod latus aut renes morbo tententur acuto.
Non est perjurus , neque sordidus. [71] Immolet æquis
Hic porcum Laribus. Verum ambitiosus & audax
[72] Naviget Anticyram. quid enim differt , [73] Barathrone
Dones quicquid habes, an nunquam utare [74] paratis ?
Servius Oppidius [75] Canusi duo prædia , dives ,
Antiquo censu , natis [76] divisse duobus
Fertur , & hæc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum : Postquam te [77] talos Aule nucesque
[78] Ferre sinu laxo , [79] donare , & ludere vidi ;
Te Tiberi [80] numerare, cavis abscondere [81] tristem ;
Extimui , ne vos ageret vesania discors :
[82] Tu Nomentanum, [83] tu ne sequerere [84] Cicutam.
Quare per divos oratus uterque Penates ,
Tu cave ne minuas , tu ne majus facias , id ,
Quod satis esse putat pater, & [85] natura coërcet.
Præterea ne vos [86] titillet gloria , jure-
-jurando obstringam [87] ambo : uter ædilis fuerit, vel
Vestrum prætor , is [88] intestabilis [89] & sacer esto.
[90] In cicere , atque faba, bona tu perdasque lupinis ,
[91] Latus ut in circo spatiere, [92] aut æneus ut stes,
Nudus agris , nudus nummis insane paternis ?
Scilicet [93] ut plausus, quos fert [94] Agrippa feras tu.
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem ?
[95] Ne quis humasse velit Ajacem [96] Atrida vetas cur?
[97] Rex sum. [98] Nil ultra quæro plebejus. [99] Et æquam
Rem imperito : ac si cui videor non justus , [1] inulto
Dicere , quæ sentit , permitto. [2] Maxime regum
Dî tibi dent captam classem reddudere Troja :
Ergo [3] consulere , & mox respondere [4] licebit ?

67 Hic æger non laborat cardialgia. 68 Craterum medicum. 69 Estne igitur corpore sano. & è lectulo surget? 70 Medicus Craterus negabit. 71 Ut se gratum ostendat Laribus , qui eum à perjurio & avaritia liberarunt. 72 Purgetur Helleboro , quia insanus est. 73 Ventri omnivoro. *Athenienses in Barathrum, locum profundiorem, maleficos demittebant.* 74 Quæsitis. 75 Canusium , est oppidum in Appulia 76 Divisisse. 77 Tesseras. 78 Id dicimur laxo sinu ferre , cujus nullam curam gerimus. 79 Donare nuces & ludere talis. 80 Numerare nuces, & locis occultis abscondere. 81 Sollicitum. 82 Timui ne tu Aule Nomentanum prodigum sequerere. 83 Ne tu ô Tiberi. 84 Avarum fœneratorem. 85 *Natura paucis contenta est.* 86 Ne vos gloria alliciat. 87 Ambos. 88 Is esto , cui jus testandi est ademptum , *vel* , cui nemo jure cogitur testimonium perhibere. 89 Execrandus esto. 90 Ædiles talia munera apud priscos in ludis Floralibus populo dabant 91 Ut in lato circo superbus ambules. 92 Ut ænea statua tibi erigatur. 93 Ut populi applausus feras. 94 Gener Augusti , qui virtute fuit leo , cum tu sis vulpes in bellis. 95 Dialogus est inter plebejum quendam & Regem Agamemnonem. 96 Agamemnon. 97 Respondet Agamemnon. 98 Verba sunt plebeji. 99 Agamemnon orationem suam continuat. 1 Impune. 2 Verbo plebeji captanti benevolentiam à rege. 3 Interrogare. 4 Licebit mihi?

5 Con-

5 Interroga, inquit *Agamemnon*. 6 Loquitur plebejus. 7 Uno Achille inferior. 8 Jacet insepultus. 9 Tot Trojani. 10 Mille oves (inquit rex) occidit. 11 Verba sunt plebeij. 12 Iphigeniam. 13 Mola ex farre molito & sale facta. 14 Rectum animum servas? i. sanus es? 15 Quorsum hæc? inquit Agamemnon 16 Verba plebeji. 17 Agamemnoni & Menelao. 18 Respondet Agamemnon. 19 Prudenter. 20 Tuo sanguine (inquit plebejus) quapropter furiosus fuisti. 21 Meo sanguine ventos placavi (inquit Agamemnon) sed non ideo furiosus fui. 22 Loquitur plebejus. 23 Differentes à veris. 24 Et cum scelere conjunctas. 25 Furiosus habendus est.

[5] Consule. [6] Cur Ajax heros ab Achille [7] secundus
[8] Putrescit, toties servatis clarus Achivis,
Gaudeat ut populus Priami, Priamusq; inhumato,
Per quem [9] tot juvenes patrio caruere sepulchro?
[10] Mille ovium insanus morti dedit, inclytũ Ulyssem,
Et Menelaum una mecum se occidere clamans.
[11] Tu quum pro vitula statuis dulcem Aulide [12] natã
Ante aras, spargisque [13] mola caput improbe salsa,
[14] Rectum animi servas? [15] Quorsum? [16] Insanus quid enim Ajax
Fecit, cum stravit ferro pecus? abstinuit vim
Uxore, & gnato, male multa precatus [17] Atridis:
Non ille aut Teucrum, aut ipsum violavit Ulyssem.
[18] Verum ego, ut hærentes adverso littore naves
Eriperem, [19] prudens placavi sanguine divos.
[20] Nempe tuo, furiose. [21] Meo, sed non furiosus.
[22] Qui species [23] alias veris, scelerisque tumultu
[24] Permistas capiet, [25] commotus habebitur: atque
Stultitiane erret, [26] nihilum distabit, an ira.
Ajax immeritos dum occidit, desipit, agnos?
Quum prudens scelus ob titulos [27] admittis inanes,
[28] Stas animo? [29] & purum est vitio tibi [30] quum tumidum est cor?
Si quis lectica [31] nitidam gestare amet agnam,
Huic vestem ut gnatæ paret, ancillas paret, aurum,
Pusam aut pusillam appellet, fortiq; marito ([34] jus
[32] Destinet uxorem: interdicto [33] huic omne adimat
Prætor, & ad sanos [35] abeat tutela propinquos.
Quid? si quis gnatam pro muta [36] devovet agna,
Integer est animi? ne dixeris, ergo ubi prava
Stultitia, hic summa est insania: qui sceleratus,
Et furiosus erit. quem cepit [37] vitrea fama,
[38] Hunc circumtonuit gaudens [39] Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam, & [40] Nomentanum arripe mecũ.
Vincet enim stultos [41] ratio insanire [42] nepotes.
[43] Hic simul accepit patrimonĩ mille talenta,
[44] Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,

26 Nihil interest. 27 Filiam occidis. 28 Sanæ mentis es? 29 Expers vitii. 30 Quum cor ira est inflatum. 31 Agnam abluto vellere candidam. 32 Spondeat uxorem. 33 Tanquam furioso. 34 Jus bona sua administrandi. 35 Transferatur procuratio. 36 Destinet aræ. 37 Fama fragilis & inconstans. 38 Bellona hunc attonitum reddidit. 39 Belli dea. 40 Luxuriosum & asotum. 41 Rerum eventus probabit. 42 Luxuriosos insanire. 43 Nomentanus. 44 Publice proclamat.

Unguen-

Unguentarius, [45] *ac Tusci turba impia vici*,
Cum scurris fartor, [46] *cum Velabro omne* [47] *macellum*
Mane domum veniant, quid tum? Venère frequentes,
Verba facit leno: quicquid mihi, quicquid & horum
Cuiq; domi est, id crede tuum: & vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contra juvenis responderit [48] *æquus*:
In nive Lucana [49] *dormis ocreatus, ut aprum*
Cœnem ego: [50] *tu pisces hyberuo ex æquore* [51] *verris*:
[52] *Segnis ego, indignus qui tantum possideam. aufer*:
[53] *Sume tibi decies*, [54] *tibi tantundem*, [55] *tibi triplex*,
[56] *Unde uxor media currat de nocte* [57] *vocata.*
[58] *Filius Æsopi detractam ex aure* [59] *Metella*,
(*Scilicet* [60] *ut decies, solidum ex sorberet*) *aceto*
[61] *Diluit insignem baccam. qui sanior ac si*
[62] *Illud idem in rapidum flumen jaceretve cloacam?*
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum, (*lum*,
[63] *Nequitia & nugis, pravorum & amore* [64] *gemel-*
Luscinias soliti [65] *impenso prandere coëmptas.*
[66] *Quorsum abeant sani? creta an carbone notandi?*
[67] *Ædificare casas, plostello adjungere* [68] *mures*,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet [69] *barbatum*, [70] *amentia verset.*
Si puerilius [71] *his, ratio esse evincet, amare*; (*mus*
Nec quicquam differre, utrumne in pulvere, [72] *tri-*
Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
[73] *Sollicitus plores: quæro, faciasne, quod olim*
[74] *Mutatus Polemon? ponas* [75] *insignia morbi*,
[76] *Fasciolas*, [77] *cubital*, [78] *focalia.* [79] *potus ut ille*
Dicitur ex collo furtim carpsisse [80] *coronas*,
Postquam est impransi correptus voce [81] *magistri.*
Porrigis irato puero quum poma, recusat.
Sume Catelle: negat. si non des, optat amator
[82] *Exclusus qui distat? agit ubi secum, eat, annon*,

45 Lenones, cupediarii, & id genus homines perditi, voluptatũ ministri, qui in vico Tusco habitabant. 46 Velabrum locus erat Romæ in quo habitabant unguentarii. 47 Locus publicus obsoniis vendendis accommodatus. 48 Nomentanus æquo animo orationem lenonis audiens. 49 Tu ô venator. 50 Tu ô piscator. 51 Hyeme piscaris. 52 Segnis ego sum. 53 O venator sume tibi decies centena sestertium nummûm millia. 54 O piscator. 55 O leno, sume tibi triplum. 56 A quo. 57 Accersita 58 Clodius Æsopi tragœdi filius. 59 Quæ Clodium Æsopum adamavit. 60 Ut decies centum millia sestertium nummûm devoraret. 61 Liquefacit margaritam. 62 Eandem margaritam. 63 Luxuria & ingenii levitate, 64 Simile & æquale. 65 Magno precio. 66 Quibus sunt adnumerandi? sanis ân insanis? 67 Ut solent pueri. 68 Veluti jumenta. 69 Virum gravem. 70 Amentia eum agitet, id est, pro insano habeatur. 71 Ædificare casas & similia. 72 Utrum tale nunc opus ludas, quale prius ludebas, quum esses trium annorum infans. 73 Captus. 74 Mutatus oratione Xenocratis, qui postea in schola successit. 75 Ornamenta armatoria. 76 Periscelides. 77 Ornamentum cubiti, vel brachiorum tegumentum 78 Quibus homines molles utebantur. 79 Ut Polemon ebrius, 80 Flores, rosas, lilia, &c. è quibus fiunt coronæ. 81 Oratione Xenocratis sobrii & modesti, qui fuit Aristotelis auditor. 82 A Thaide exclusus. Totus hic locus desumitur ex Eunucho Terentii.

Quo rediturus erat non accersitus, & hæret
[83] *Invisis foribus. Nec nunc, quum me vocet ultro,*
Accedam? an potius mediter finire [84] *dolores?*
Exclusit, revocat: redeam? non, si obsecret. ecce
[85] *Servus, non paulo sapientior,* [86] *O here, quæ res*
Nec modum habet, neque consilium, ratione modoque
Tractari non vult. in amore hæc sunt mala: bellum,
Pax rursum. hæc si quis tempestatis prope ritu
Mobilia, [87] *& cæca fluitantia sorte laboret*
Reddere certa sibi, [88] *nihilo plus explicet, ac si*
Insanire paret certa ratione, modoque.
Quid? quum Picenis excerpens [89] *semina pomis,*
[90] *Gaudes, si* [91] *cameram percusti forte,* [92] *penes te es?*
Quid? [93] *quum balba* [94] *feris annoso verba palato,*
[95] *Ædificante casas qui sanior? adde cruorem*
[96] *Stultitiæ, atque* [97] *ignem gladio scrutare. modo* *(inquam)*
[98] *Hellade percussa Marius quum præcipitat se,*
[99] *Cerritus fuit? an commota carmine mentis*
[1] *Absolves hominem, & sceleris damnabis eundem,*
Ex more imponens cognata vocabula [2] *rebus?*
[3] *Libertinus erat, qui* [4] *circum compita* [5] *siccus*
[6] *Lautis mane senex manibus currebat, & unum,*
(Quiddam magnũ addens) [7] *unum me surpite morti,*
Dis etenim facile est, orabat: sanus utrisque
[8] *Auribus atque oculis, mentem, nisi litigiosus (gus*
Exciperet [9] *dominus, quum venderet.* [10] *hoc quoq; vul-*
Chrysippus ponit [11] *fœcunda ingente* [12] *Meneni.*
[13] *Jupiter, ingentes qui das adimisque dolores,*
Mater ait pueri menses jam quinque [14] *cubantis,*
[15] *Frigida si puerum* [16] *quartana reliquerit;* [17] *illo*
Mane, die [18] *quo tu indicis jejunia,* [19] *nudus*

83 Foribus sibi odiosis, unde erat exclusus. 84 Quos amando patior. 85 Parmeno. 86 O Phædria. 87 Incerto casu contingentia. 88 Nihilo plus agat. 89 Pomorum grana. 90 Gaudes tanquam fœlicis amoris omine. 91 Tectum in curvitatem formatum. 92 Esne mentis compos? 93 Cum blandiusculè verba pronuntias, more pueri balbutientis, ad gratiam puellæ captandam. 94 Quum verberas, *est Hypallage.* 95 Quomodò sanior es puero nugas agente? 96 Amatoris stultitiæ *adde* scelus & crudelitatem. 97 Amoris calori adjunge cædem 98 Hellade interfecta à Mario, quum ab eo sperneretur. 99 Cereris furore vexatus. i. fuitne furiosus? 1 An absolvis insanum & eundem condemnabis sceleratum? 2 Vocabula criminibus apta, sed diversa. 3 Pro liberto, Horatius sub persona Stertinii superstitiosos taxans, omnem ridet religionem. 4 In compitis deos penates constitui & coli jusserat Augustus. 5 Jejunus. 6 Manibus ablutis, ut eas puras ad deos tenderet. 7 Me unum immortalitate donate, quo quid majus à diis potuit peti? 8 Sanus toto corpore, sed mente non sanus, quia superstitiosus. 9 Dominus in vendendo mancipio, vitia ejus tacere non debuit, nisi lites amaret. 10 Hos superstitiosos. 11 In multiplici familia Meneni. i. in stultorum numero, qui numerus est infinitus. 12 Menenus vixit ætate Horatii, homo superstitiosus & mente captus. 13 Alterum exemplum superstitionis. 14 Ægrotantis. 15 Votum matris per hypothesin. 16 Quartana, quæ ab atra bile proficiscitur, corpus in principio paroxysmi ingenti horrore excruciat. 17 Tuo die, die Jovis. 18 Quo magistratus vel sacerdotes tuo nomine jejunia imperant. 19 Ut vivo flumine ablutus ad tua sacra purus accedat.

In

In Tiberi stabit. [20] *casus medicusve levarit*
Ægrum [21] *ex præcipiti,* [22] *mater delira necabit*
In gelida fixum ripa, [23] *febrimque reducet.*
Quone malo mentem [24] *concussa?* [25] *timore deorum.*
Hæc mihi Stertinius [26] *sapientum octavus amico*
[27] *Arma dedit, posthac ne* [28] *compellarer inultus.*
Dixerit insanum qui me, totidem audiet, atque
Respicere ignoto discet [29] *pendentia tergo.*
[30] *Stoice, post damnum* [31] *sic vendas omnia pluris:*
Qua me stultitia (quoniam non est genus unum)
Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
[32] *Quid? caput abscissum demens quum portat* [33] *Agave*
[34] *Gnati infelicis, sibi tum furiosa* [35] *videtur?*
[36] *Stultum me fateor (licet concedere veris)*
Atque etiam insanum: tantum hoc [37] *edissere, quo me*
Ægrotare putas animi vitio. [38] *Accipe: primum*
[39] *Ædificas, hoc est,* [40] *longos imitaris, ab imo*
Ad summum totus [41] *moduli bipedalis, & idem*
Corpore majorem rides [42] *Turbonis in armis*
[43] *Spiritum & incessum: qui* [44] *ridiculus minus illo?*
An quodcunque facit Mecænas, te quoque [45] *verum est,*
[46] *Tanto dissimilem,* [47] *& tanto certare minorem?*
[48] *Absentis ranæ pullis vituli pede pressis.*
Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Bellua [49] *cognatos eliserit.* [50] *illa rogare,*
[51] *Quantane? num tandem (se inflans) sic magna fuisset:*
[52] *Major dimidio.* [53] *Num tanto? Quum magis atque*
Se magis inflaret, Non, si te ruperis ([54] *inquit*)
Par eris. [55] *Hæc à te non multum* [56] *abludit imago.*
[57] *Adde poëmata nunc: (hoc est,* [58] *oleum adde camino)*
Quæ si quis sanus fecit, sanus facis & tu,

20 Si casus hunc liberarit. *qui in Quartana sæpe plus valet, quam medicus. Est enim quartana medicorum opprobrium.* 21 Ex morbo periculoso, in sene præsertim. 22 Existimans se voti religione obstrictam. 23 Febrem renovabit per aquæ frigiditatem. 24 Mentem habens perculsam. 25 Responsio est. 26 Stertinius septem sapientibus Græcis adnumerandus. *Ironice.* 27 Hanc defensionem dedit. 28 Ne insanus dicerer. 29 Dicet sua peccata quæ pendent in mantica à tergo sibi ignoto. *Nemo enim suum tergum novit.* 30 Dialogus est inter Horatium & Damasippum usque ad Satyræ finem. 31 O Damasippe, sic post merces amissus quæstuosam me: caturam facias. *Sic particula est bene precantis.* 32 Respondet Damasippus. 33 Filia Cadmi. 34 Penthei. 35 Furiosa videtur? minime. 36 Loquitur Horatius. 37 Hoc expone. 38 Audi, inquit Damasippus. 39 Magnifice ædificas. 40 Incedendo te effers, ut longus videare, id est, opulentos & potentes viros imitaris. 41 Brevis & staturæ, id est, res tua familiaris est tenuis & augusta 42 Gladiatoris homunculi. 43 Animum & gestum tumidum 44 In qua te es tu minus illo ridiculus? 45 Æquum est te idem facere? 46 Tanto viro dissimilem. 47 Et cum tanto? 48 Æsopi fabula. 49 Ut simul natos oppresserit. 50 Illa rogabat. 51 Quantus fuit ille vitulus? 52 Respondet pullus. 53 Num tanto major est, inquit mater? 54 Inquit pullus. 55 Damasippus Horatium alloquitur. 56 Discrepat. 57 Adjunge ad insaniam tuam in ædificando, aliam qua furis in poëmatis scribendis. 58 Ut major fiat tua insania, proverbium est.

[59] *Non dico horrendam rabiem* ([60] *jam desine*) *cultum*
Majorem censu, [61] (*teneas Damasippe tuis te.*)
[62] *Mille puellarum, puerorum mille furores.*
[63] *O major tandem parcas insane minori.*

59 Missam facio tuam iracundiam cum rabie comparandam, & intermitto vestitum tuum sumptuosiorem quam census tuus ferat. 60 Loquitur Horatius sua vitia à Damasippo enumerari invite audiens. 61 Tuis te vitiis contineto: mea ne tango. 62 Prætermitto (inquit Damasippus) furores tuos, id est, insanos amores. 63 Respondet & exclamat Horatius, O Damasippe qui me stultior es & insanior) parcas mihi minori, id est, minus insano.

SATYRA IV.

Sub persona cujusdam Catii philosophi Epicurei irridet Epicureorum præcepta ad artem culinariam spectantia.

[1] *Unde, & quo Catius?* [2] *Non est mihi tempus* [3] *aventi*
[4] *Ponere signa novis præceptis: qualia* [5] *vincant*
Pythagoram, [6] *Anytique reum, doctumque Platona,*
[7] *Peccatum fateor, quum te sic tempore* [8] *lævo*
Interpellarim: sed des veniam bonus, oro. (*mox?*
Quod si [9] *interciderit tibi nunc aliquid,* [10] *repetes*
Sive est naturæ hoc, sive artis: [11] *mirus utroque,*
[12] *Quin id erat curæ, quo pacto cuncta* [13] *tenerem,*
Utpote res [14] *tenues, tenui sermone* [15] *peractas.*
[16] *Ede hominis nomen: simul, an Romanus, an hospes.*
[17] *Ipsa memor præcepta canam: celabitur autor.*
Longa quibus [18] *facies ovis erit, illa memento,*
[19] *Ut succi melioris, & ut magis alba rotundis*
[20] *Ponere,* [21] *namque marem cohibent callosa vitellū.*
Caule suburbano, [22] *qui siccis crevit in agris,*
Dulcior. [23] *irriguo nihil est elutius horto.*
[24] *Si vespertinus subito te oppresserit hospes,*
Ne gallina malum [25] *responset dura palato,*
[26] *Doctus eris vivam* [27] *misto mersare Falerno;*
[28] *Hoc teneram faciet. pratensibus optima fungis*
Natura est. [29] *aliis male creditur. ille salubres*

1 Unde venit Catius & quo vadet? 2 Non mihi vacat (inquit Catius) tibi respondere. 3 Cupienti. 4 Præceptis nunquam à quoquam traditis nomina imponere & vocabula, quæ sunt rerum σημεῖα. i. signa. 5 Qualia vincere possunt. 6 Socratem ab Anyto accusatum. 7 Verba Horatii. 8 Tempore inopportuno. 9 Si aliquid memoria effluxerit. 10 Facile in memoriam revocabis, sive memoria constat natura, sive arte. 11 Tu in utroque es admirandus. Ironica est commendatio, ut eum impellat ad dicendum. 12 Profecto (inquit Catius) hoc agebam. 13 Ut tenerem memoria. 14 Res subtiles. 15 Disputatas. 16 Dic nomen magistri cui, *inquit Horatius.* 17 Verba Catii. 18 Forma vel figura. 19 Ut gratioris saporis. 20 Mensæ apponere. 21 Nam ova dura veluti callo obducta marem vitellum. i. semen masculi continent. 22 Dulcior caule agresti, qui, &c. 23 Nihil est insipidius caule hortensi multis aquis irrigato. 24 Si vesperi hospes advenerit: 25 Ne gallina male adversetur palato & in faucibus reluctetur. 26 Nosse debes. 27 Falerno cum aqua diluto. 28 Hæc res molliculam efficiet carnem. 29 Aliis fungis periculosum est vesci.

Æsta-

Æstates peraget, qui nigris prandia moris
30 Finiet, 31 ante gravem quæ legerit arbore solem.
Aufidius 32 forti miscebat mella Falerno.
Mendose: quoniam vacuis committere venis
Nil nisi lene decet, leni præcordia 33 mulso
Prolueris melius, 34 si dura morabitur alvus,
35 Mitulus 36 & viles pellent 37 obstantia conchæ;
38 Et lapathi brevis herba, sed albo non sine 39 Coo.
40 Lubrica nascentes implent Conchylia 41 lunæ.
Sed non omne mare est 42 generosæ fertile testæ.
Murice Bajano melior 43 Lucrina Peloris;
44 Ostrea Circæis, 45 Miseno oriuntur Echini:
46 Pectinibus patulis jactat se 47 molle Tarentum.
Nec sibi cœnarum quivis temere arroget artem,
48 Ni prius exacta tenui ratione saporum.
Nec satis est cara pisces avertere 49 mensa,
Ignarum 50 quibus est jus aptius, & quibus assis
51 Languidus in cubitum jam se conviva reponet.
52 Umber, & iligna nutritus glande rotundas
53 Curvet aper lances carnem vitantis 54 inertem.
Nam 55 Laurens malus est, ulvis & arundine pinguis.
Vinea 56 summittit capreas non semper 57 edules.
Fœcundi leporis 58 sapiens sectabitur armos.
Piscibus, atque avibus quæ natura, & foret ætas,
Ante meum 59 nulli patuit quæsita 60 palatum.
Sunt, quorum ingenium nova tantum 61 crustula promit.
62 Nequaquam satis in re una consumere curam.
Ut si quis solum 63 hoc, mala ne sint vina, laboret:
Quali perfundas pisces 64 securus olivo.
65 Massica si cœlo supponas vina sereno,
Nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura,

30 Terminabit. 31 Quæ mane ex arbore decerpserit. 32 Austero Falerno. 33 Meliorato. 34 Si venter sese non exoneret. 35 Musculus. Angl. *a muscles.* 36 Conchæ parvi pretii. 37 Ut venter non sit laxus. 38 Et rumex, herba, quæ brevia & acuta habet folia, ventrem etiam evacuat. 39 Non sine vino, sic dicto ab insula Coo. 40 Conchylia generosa lubricam reddunt alvum. 41 Luna accrescente conchylia implentur. 42 Generosorum testaceorum. 43 Peloris in sinu Lucrino capta. 44 Ostrea Lucrina sunt meliora ostreis Circæis, ubi Circe filia Solis habitavit. 45 In Miseno Bajarum portu, ubi Misenus Æneæ nauclerus undis submersus periit. 46 Piscibus os aperientibus, qui conchas habent serratas ad similitudinem pectinis. Angl. *cockles* 47 Tarentum mollitie & luxu diffluens. 48 Nisi prius explorata saporum ratione, quæ tenuis est difficulter percipitur. 49 Pisces è macello piscatorio caro pretio emere & auferre. 50 Quibus piscibus jus conveniat. 51 Crapula satiatus insurget iterum ad edendum, quasi ad novas delicias excitatus. 52 Ex Umbria aper. 53 Oneret. 54 Carnem pinguiorem, sed inertia & otio comparatam. 55 Malus est aper nutritus in agro Laurenti; *quod est Latii oppidum.* 56 Suppeditat & nutrit. 57 Capreas non aptas esui. 58 Cui palatum sapit. 59 Nulli cognita fuit. 60 Sapor in lingua & palato consistit. 61 Placentas adinvenit. 62 Non satis est. 63 Si hoc curet solum 64 Non curans. 65 Vina optima in monte Massico nata. vide Od. 1. lib. 1.

Et decedet odor nervis inimicus; [66] *at illa*
Integrum perdunt lino [67] *vitiata saporem.*
Surrentina vafer qui miscet fæce Falerna
Vina, columbino [68] *limum bene colligit ovo:*
[69] *Quatenus ima petit* [70] *volvens aliena vitellus.*
Tostis [71] *marcentem squillis recreabis, & Afra*
Potorem cochlea: nam [72] *lactuca innatat acri*
Post vinum stomacho. perna magis, ac magis [73] *hillis*
[74] *Flagitat in morsus refici: quin omnia malit,*
Quæcunque immundis fervent allata [75] *popinis.*
Est operæ pretium duplicis pernoscere juris
Naturam. [76] *simplex è dulci constat olivo.*
Quod pingui miscere mero, muriaque decebit,
[77] *Non alia quam qua Bizantia putruit* [78] *orca.*
[79] *Hoc ubi confusum* [80] *sectis inferbuit herbis,*
[81] *Corycioque croco sparsum* [82] *stetit,* [83] *insuper addes*
Pressa Venafranæ quod bacca remisit olivæ.
Picenis cedunt pomis [84] *Tiburtia succo:*
Nam [85] *facie præstant.* [86] *Vennucula convenit ollis.*
Rectius [87] *Albanam fumo duraveris uvam.*
[88] *Hanc ego cum malis, ego* [89] *fæcem primus, & halec*
Primus & invenior piper album, cum sale nigro
[90] *Incretum, puris circumposuisse catillis.*
Immane est vitium, [91] *dare millia terna macello,*
[92] *Angustoque vagos pisces urgere catino.*
[93] *Magna movent stomacho fastidia, seu puer* [94] *unctis*
Tractavit calicem manibus, [95] *dum furta ligurit:*
Sive gravis [96] *veteri crateræ limus adhæsit.*
[97] *Vilibus in scopis,* [98] *in mappis,* [99] *in scobe* [1] *quantus*
Consistit sumptus? [2] *neglectis, flagitium ingens.*
[3] *Ten' lapides varios lutulenta radere palma,*

66 Vina Massica. 67 Lineo sacculo percolata. 68 Fæcem. 69 Quoniam in fundum decidit vitellus. 70 Deducens aliena à natura vini. i. fæces. 71 Potorem languentem squillis revocabis ad edendum & bibendum. 72 Lactucam post epulas & vinum largius sumptum, esitare solebant. 73 Tenuissimis intestini ex carnibus suillis & arvina factis. 74 Conviva nauseans vult refici, &c. 75 E popinis, quæ solent esse immundæ. 76 Simplex jus. 77 Non quavis muria sed ea, qua, &c. 78 Orca est vas fictile Constantinopolitanum, ventricosum, & ore angusto. 79 Vinum pingue cum muria. 80 Herbis minutim concisis, & incoctis. 81 Cilicio croco, si dicto à monte Coryco in Cilicia. 82 Propemodum concrevit. 83 Superinfundes oleum Venafranum. 84 Poma Tibure nata. 85 Pulchritudine præstant. 86 Uva Venucula melius in ollis conditur. 87 Uvam Albanam. 88 Hanc uvam Albanam ego primus invenior circumposuisse in mundis & nitidis catillis. 89 Halecem fæcatam, per Hendiaden. 90 Permixtum, vel in cerniculo purgatum. 91 Tria millia sestertium insumere piscibus in macello venalibus. 92 Et in angustis patinis grandes pisces continere. 93 Magnam nauseam movent hæc, sive, &c. 94 Sordidatis manibus. 95 Dum è patinis ablata vocat. 96 Cratera veteris artificii. 67 In scopis parvo pretio habendi. 98 Quibus convivæ manus unctas tergant. 99 Quo vasa defricata splendeant. 1 Quam parvus sumptus? 2 Quo sumptus est minor, eo culpa est major. 3 Tene decet (ô Horati) pavimenta marmorea versicoloria, scopa ex palma mundare?

[4] *Et Tyrias dare circum illota toralia vestes?*
Oblitum, quanto curam, sumptumque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi justius [5] *illis,*
Quæ nisi divitibus nequeunt contingere mensis?
[6] *Docte Cati, per amicitiam, divosque* [7] *rogatus.*
Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
Nam quamvis referas [8] *memori mihi pectore cuncta;*
Non tamen [9] *interpres tantundem juveris. adde*
[10] *Vultum habitumq; hominis: quem tu vidisse beatus*
Non magni pendis, [11] *quia contigit: at mihi cura*
Non mediocris inest, [12] *fontes ut adire remotos,*
[13] *Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.*

4 Et purpureas vestes substernere toralibus ignotis. 5 Lectis nitidis & sumptuosis. 6 Jocatur Horatius, suburbane illum Epicureum deridens, à quo Catius fuit institutus. 7 Rogatus à te. 8 Memoriter. 9 Quum tu sis tantum interpres, non potes mihi tantum prodesse renuntiando, quantum magister ipse loquendo, à quo hæc habes. 10 Gestum & pronuntiationem magistri tui. 11 Quia tibi contigit audire & videre eum docentem. 12 Ut audiam ipsos auctores & inventores hujus disciplinæ. 13 Tota hæc allegoria est irrisione plena.

SATYRA V.

Sub persona Ulyssis Tiresiæ umbram apud inferos consulentis, Poëta insidiatores & captatores testamentorum describit.

HOc quoque [1] *Tiresia,* [2] *præter narrata, petenti*
Responde: quibus amissas reparare queam [3] *res*
Artibus atque modis. quid rides? Iamne [5] *doloso*
Non satis Ithacam revehi, patriosque Penates
Aspicere: [6] *O nulli quicquam mentite. vides, ut*
Nudus inopsque domum redeam [7] *te vate: neque illic*
Aut [8] *apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui*
Et genus, & virtus, [9] *nisi cum re, vilior* [10] *alga est.*
[11] *Quando pauperiem missis* [12] *ambagibus horres?*
Accipe qua ratione queas ditescere. [13] *turdus,*
Sive aliud [14] *privum dabitur ibi,* [15] *devolet illuc,*
Res ubi magna [16] *nitet domino sene: dulcia poma,*
Et quoscunque feret cultus tibi fundus [17] *honores,*
[3] *Ante Larem gustet venerabilior Lare dives.*
Qui quamvis perjurus erit, [19] *sine gente,* [20] *cruentus*
Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi

1 Tiresias fuit vates Thebanus, cujus judicio Juno offensa eum oculis orbavit. 2 Præter alia, quæ mihi narrasti. 3 Jacturas præteritas resarcire. 4 Jure vel injuria. 5 Nonne satis est tibi astuto & fallaci, 6 Ulysses, &c. *Sunt verba Tiresiæ.* 5 O vates veridice, *inquit Ulysses.* 7 Te vaticinante. 8 Penum, vel repositorium. 9 Nisi cum divitiis. 10 Herba nullius usus. vide Ode 17. lib. 3. 11 Quoniam, &c. *inquit Tiresias.* 12 Longo verborum circuitu omisso. 13 Sive turdus. 14 Sive aliud privatum. 15 Deferatur illuc. 16 Nitor domus argumentum est divitiarum. 17 Optimos fructus honoribus deorum debitos. 18 Antequam fructuum primitias Laribus tuis offeras. 19 Ignobilis, ut libertus vel libertinus. 20 Fratricida.

Tu comes [21] *exterior, si postulet, ire recuses.*
[22] *Ut ne tegam spurco* [23] *Damæ latus? haud ita Trojæ*
Me gessi, certans semper [24] *melioribus.* [25] *Ergo*
Pauper eris, Fortem [26] *hoc animum tolerare jubebo,*
Et quondam majora tuli. tu protinus, unde
Divitias ærisque [27] *ruam, dic augur, acervos,*
[28] *Dixi equidem, & dico: captes astutus ubique*
Testamenta senum: neu si vafer unus & alter
[29] *Insidiatorum* [30] *præroso fugerit hamo,*
Aut spem [31] *deponas,* [32] *aut artem illusus omittas.*
Magna, minorve foro si res [33] *certabitur olim,*
Vivet uter locuples sine gnatis, [34] *improbus ultro*
Qui meliorem audax vocet in jus, illius esto
Defensor: fama civem causaque [35] *priorem*
Sperne, domi si gratus erit, fœcundave conjux.
[36] *Quinte puta, aut Publi (gaudent* [37] *prænomine molles*
Auriculæ) tibi me [38] *virtus tua fecit amicum.*
[39] *Ius anceps novi, causas defendere possum.*
Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te
Contemptum [40] *cassa nuce pauperet. hæc mea cura est.*
Ne quid tu perdas, [41] *neu sis jocus* [42] *ire domum atq;*
[43] *Pelliculam curare jube:* [44] *fis cognitor ipse,*
Persta atque obdura, seu [45] *rubra canicula findet*
[46] *Infantes statuas, seu pingui* [47] *tentus omaso*
[48] *Furius hybernas cana nive conspuet Alpes.*
Nonne vides, (aliquis cubito stantem prope tangens
[49] *Inquiet)* [50] *ut patiens? ut amicis aptus? ut acer?*
[51] *Plures annabunt thynni,* [52] *& cetaria crescent.*
Si cui præterea [53] *validus male filius in re*
[54] *Præclara sublatus aletur, ne manifestum*

21 Comes inferior à parte sinistra incedens. 22 Verba sunt Ulyssis. 23 Homini abjecto & servili genere nato? 24 Cum melioribus de virtute & gloria contendens 25 *Tiresiæ conclusio.* 26 Ut præter meam consuetudinem, hominem infimæ sortis colam ditescendi causa, inquit Ulysses. 27 Unde eruam. 28 *Loquitur Tiresias.* 29 Si quis vafer te fugerit insidiatorem, qui, captandæ hæreditatis causa, munera quasi ex insidiis offers. 30 Hamo prægustato. Metaph. à piscibus. 31 Aut spem abjicies. 32 Dolum. 33 Si res litigabitur post hac. 34 Esto ultro, id est, est non rogatus illius improbus defensor. & indefessus patronus, qui audax, &c. 35 Sperne civem meliorem. 36 Tiresias captatorem docet formulam senis aucupandi. 37 Veteres Romani tribus appellationibus erant nominati, prænomine, nomine, cognomine, ut *M. Tul. Cicero.* 38 Non pecunia. 39 Quod in utramque partem trahi potest. 40 Quam te inani nuce fraudet. 41 Ne sis cuiquam ludibrio. 42 Tiresiæ sunt præcepta ad Ulyssem, 43 Delicate vivere. 44 Esto patronus. 45 Canicula ardens & ignita, id est; sive æstas fuerit, sive bruma. 46 Statuas mutas, intelligit fortasse in facundos auctores, vel judices ineptos. 47 Distentus pinguibus intestinis. 48 Poëta bibaculus, qui cum brumam describeret, utebatur hoc versu: *Jupiter hybernas cana.* 49 Dicet de te. 50 Quam patiens est Ulysses? 51 Plures senes sine liberis accedent, qui tuæ fidei causam suam committunt. Thynni sunt pisces admodum celeres, quorum multi capiuntur in Hispania, ad columnas Herculis. 52 Vivaria & piscinæ, ubi pisces prægrandes aluntur. 53 Filius valetudinarius & parum firmus. 54 In censu amplo ab infantia ad adultam ætatem producetur.

55 *Cæli-*

[55] Cœlibis obsequium [56] nudet te, [57] leniter in spem
Arrepe officiosus, ut & scribare secundus
[58] Hæres, &, si quis casus puerum [59] egerit Orco,
[60] In vacuum venias. [61] perraro hæc alea fallis.
[62] Qui testamentum tradet tibi cunque legendum,
[63] Abnuere, [64] & tabulas à te removere memento:
Sic tamen, [65] ut limis rapias, [66] quid prima secundo
Cera velit versu: solus, multisne cohæres,
Veloci percurre oculo. plerunque [67] recoctus
Scribe ex quinque-viro corvum [68] deludet hiantem,
Captatorque [69] dabit risus Nasica Corano.
[70] Num furis? an prudens [71] ludis me obscura canendo?
[72] O Laertiade, quicquid dicam, aut erit, aut non.
Divinare etenim magnus mihi donat Appollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.
Tempore quo [73] juvenis Parthis horrendus, ab alto
Demissum genus Ænea, tellure, marique
Magnus erit; [74] forti nubet procera Corano
Filia Nasicæ, [75] metuentis reddere soldum.
Tum [76] gener hoc faciet: tabulas [77] socero dabit, atque
Ut legat orabit. multum Nasica [78] negatas
Accipiet tandem, & tacitus leget, invenietque
Nil sibi legatum, [79] præter plorare, [80] suisque.
[81] Illud ad hæc jubeo: mulier si forte dolosa
Libertusve senem delirum [82] temperet, [83] illis
Accedas socius. [84] laudes, lauderis ut absens.
[85] Adjuvat hoc quoq; sed vincit longe prius, [86] ipsum
Expugnare caput. [87] scribet mala carmina, [88] vecors?
Laudato. scortator erit? cave te roget: [89] ultro
Penelopen facilis potiori trude. [90] putasne,
[91] Perduci poterit, tam frugi, tamque pudica,
Quam nequiere proci [92] recto depellere cursu?
[93] Venit enim magnum donandi [94] parca juventus.

55 Obsequium hominis sine liberis 56 Ne fallaciam tuam prodat. 57 Sensim & paulatim tuis officiis demerere. 58 Filio languenti substitutus. 59 Si quis casus ad mortem puerum perduxerit. 60 In locum hærede vacuum.
61 Perraro hic eventus frustratur. 62 Quicunque testator. Est Tmesis. 63 Recusare. 64 Tabulas testamenti.
65 Ut obliquis oculis inspicias. 66 Quid prima tabula cerata (i. primus versus in quo scribebatur nomen testatoris) velit in secundo versu i. quem hæredem constituerit testator. 67 Sæpe scriba ætate grandis, & in multis negotiis versatus ex quinque-viro iterum in scribam rediit. 68 Hæreditati insidiantem decipiet, ut vulpes olim Æsopi corvum. 69 Præbebit ridendi occasionem. 70 Loquitur Ulysses. 71 Ludificas me? 72 O Ulysse fili Laërtis. 73 Augustus. 74 Diviti. 75 Fugientis, vel nolentis reddere universum debitum. *Dotem cum filia fortasse intelligit.* 76 Coranus. 77 Nasicæ dabit testamenti tabulas. 78 Quas inspicere negavit. 79 Præter ploratum & fletum. 80 Suæ filiæ. 81 *Aliud Tiresiæ præceptum ad capiandum senem.* 82 Si regat. 83 Liberto, uxori, vel concubinæ. 84 Laudare debes libertum vel mulierem. 85 Hoc quoque conducit. 86 Ipsum senem capere. 87 Si scribet. 88 Stultis vel insanus. 89 Non rogatus uxorem ei tuam suppone tanquam potiori. 90 *Verba sunt Ulysis ad Tiresiam.* 91 Persuaderi. 92 Ad adulterium impellere. 93 *Respondet Tiresias.* 94 Venit juventus illiberalis. & restricta in magnum donando.

Nec tantum [95] *Veneris, quantum studiosa* [96] *culinæ.*
Sic tibi Penelope [97] *frugi est: quæ si semel uno*
[98] *De sene gustarit, tecum partita* [99] *lucellum,*
Ut canis, [1] *à corio nunquam absterrebitur uncto.*
Me sene, quod dicam factum est. anus improba Thebis
[2] *Ex testamento sic est* [3] *elata: cadaver*
Unctum oleo largo nudis humeris tulit [4] *hæres.*
Scilicet elabi si posset mortua; credo,
[5] *Quod nimium institerat viventi. cautus adito:*
Neu desis [6] *operæ, neve immoderatus abundes.*
Difficilem & morosum offendet garrulus. [7] *ultro*
[8] *Non etiam sileas.* [9] *Davus sis comicus, atque*
Stes capite [10] *obstipo, multum similis metuenti.*
[11] *Obsequio grassare: mone,* [12] *si increbuit aura,*
[13] *Cautus uti velet charum caput: extrahe turba*
[14] *Oppositis humeris:* [15] *aurem substringe loquaci.*
[16] *Importunus amat laudari? donec* [17] *ohe, jam*
Ad cœlum manibus [18] *sublatis dixerit, urge, &c.*
Crescentem tumidis infla sermonibus [19] *utrem,*
Quum te servitio longo curaque [20] *levarit,*
[21] *Et certum vigilans, quartæ sit partis Ulysses,*
Audieris, hæres: [22] *ergo nunc Dama sodalis*
[23] *Nusquam est? unde mihi tam fortem, tamque* [24] *fidelem?*
[25] *Sparge subinde: &, si paulum potes, illacrymare.* [26] *est*
[27] *Gaudia prodentem vultum* [28] *celare, sepulchrum*
Commissum [29] *arbitrio* [30] *sine sordibus extrue.* [31] *funus*
Egregie factum laudet vicinia. si quis
Forte cohæredum senior [32] *male tussiet,* [33] *huic tu*
Dic, [34] *ex parte tua, seu fundi sive domus sit*

95 Rei venereæ. 96 Veneris. 97 Casta est. 98 Si senis munera sit semel experta. 99 Lucrum à sene acceptum. 1 Quod rodere didicit. 2 Ipsius voluntate. 3 Elata è domo ad rogum. 4 Ea lege institutus est hæres, si corpus testatricis oleo copioso inunctum nudis humeris portaret. 5 Quia nimio officio eam vivam prosecutus fuerat. 6 Officio tuo. 7 Qui non provocatus garrit, offendet, &c. 8 Ne sis etiam nimium taciturnus. 9 Indue personam Davi, timide cum domino suo loquentis. 10 Capite in alterum humerum inclinato, qui gestus est hominis ad palpandum parati. 11 Quovis genere obsequii divitem capta, eique insidiare. 12 Si ventus factus est acrior. 13 Sibi cavens. 14 Objectis humeris tuis, ne in turba jactetur. 15 Aurem tuam substringe loquaci seni, id est, auribus tuis substrictis & arrectis, finge te attente auditurum longas senis narrationes. 16 Importune. 17 Donec dixerit, Ohe jam satis est. 18 Præ gaudio. 19 Infla hominem vanum & philautum, qui falsis laudibus & adulationibus velut uter intumescit. 20 Morte sua. 21 Et quum tu certo vigilans, non somnians, audieris hæc verba: *Quartæ partis hæres sit Ulysses.* 22 Post obitum senis, sic dices voce queribunda. *Ergo nunc, &c.* 23 Mortuus est. 24 Unde tam fidelem parabis amicum? 25 Divulga hæc verba, *Unde mihi, &c.* 26 Licet, *vel,* utile est. 27 Propter senis mortem. 28 Vultum hilarem dissimulatione & fictis lachrymis celare. 29 Arbitrio tuo si est commissum. 30 Extrue magnifice. 31 Pompam funeralem à te factam. 32 Gravius & periculose. 33 Huic cohæredi. 34 Ex parte, quæ tibi ex testamento obvenit.

Emptor,

Emptor, [35] gaudentem nummo te addicere. [36] Sed me [37] Imperiosa trahit Proserpina. vive, valeque.

35 Dic, te ma-lentem num-mum, quam fundum, addicere ei fundum pecunia. 36 Tiresiæ umbra apud inferos hæc omnia loquitur. 37 Proserpina, quæ imperium habet in mortuos.

SATYRA X.

Se contentum iis, quæ habet, vivere, ac plura non optare dicit. Deinde otii sui, quo ruri fruitur, commoda cum incommodis negotiorum & molestiarum, quæ vitam urbanam comitantur, comparat.

[1] Hoc erat in votis: [2] modus agri non ita magnus,
Hortus ubi, & tecto vicinus [3] jugis aquæ fons,
Et paulum sylvæ [4] super his foret. [5] auctius, atque
Dî melius fecere. bene est; nihil amplius oro,
[6] Maja nate, nisi ut [7] propria hæc mihi munera faxis.
Si neque majorem feci [8] ratione mala rem,
Nec sum facturus [9] vitio culpave minorem:
[10] Si veneror stultus nihil horum; [11] O si angulus ille
Proximus accedat, qui nunc [12] denormat agellum:
O si urnam argenti [13] fors qua mihi monstret, ut illi,
Thesauro invento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus aravit, [14] dives amico
Hercule! [15] si quod adest, gratū juvat: hac prece te oro,
Pingue pecus [16] domino facias, & cætera, præter
[17] Ingenium: utq; soles, [18] custos mihi maximus adsis.
Ergo ubi me in montes, & [19] in arcem ex urbe removi,
Quid prius illustrem [20] Satyris, Musaque pedestri?
[21] Nec mala me ambitio perdit, nec [22] plumbeus auster
Autumnusque gravis, [23] Libitinæ quæstus acerbæ
[24] Matutine pater, seu Iane libentius [25] audis,
[26] Unde homines operum primos vitaque labores
Instituunt (si dis placitum) tu carminis esto
Principium. [27] Romæ sponsorem me rapis: eja,
[28] Ne prior officio quisquam respondeat, urge:

1 Hoc optabam. 2 Modicus ager. 3 Fons aquæ perennis. 4 Ultra hæc. 5 Amplius quam optabam. 6 O Mercuri. 7 Nisi ut hæc munera facis mihi perpetua, & firma. 8 Injuria, vel fraude. 9 Nequitia, luxuriave. 10 Si nihil horum à diis precor, quæ proxime dicam. 11 Utinam angulus ille, &c. 12 Qui facit agellum inæqualem. 13 Fortuna alicubi. 14 Dives factus favente Hercule, *qui thesauris recludendis præesse creditur.* 15 Si eo quod possideo, delector. 16 Mihi domino. 17 Præter pingue. i. hebes ingenium. 18. *Sub Mercurii tutela sunt Poëtæ.* Vide Ode 17. lib. 2. 19 In villam Tusculanam, in monte positam. 20 Satyrico carmine & versibus qui stant pedibus solutæ orationi similibus. 21 Quando in agro sum, nulla perturbatione afficior. 22 Insalubris auster, cujus intemperie corpora ingravescunt. 23 Quum multi in Autumno intereunt, quæstum faciunt ii, qui in funeribus procurandis sunt occupati, dicti libitinarii, à Libitina funerum dea. 24 A Matuta. i. aurora. 25. Libentius appellaris. 26 A quo. 27 Quum Romæ sum, ô Jane, tu cogis me esse fidejussorem. i. pro altero spondere, 28 Urge, ne quia me officiosior existat

Sive Aquilo [29] radit terras, seu bruma nivalem
[30] *Interiore diem gyro trahit.* [31] *ire necesse est.*
[32] *Postmodo, quod mî obsit, clare, certumque loquuto,*
Luctandum in turba; facienda injuria [33] *tardis.*
[34] *Quid vis insane? & quas res agis? Improbus urget*
[35] *Iratis precibus.* [36] *tu pulses omne quod obstat,*
Ad Mecœnatem [37] *memori si mente recurras.*
[38] *Hoc juvat, & melli est, non mentiar. at simul atras*
Ventum est [39] *Esquilias, aliena negotia centum*
Per caput, [40] *& circa saliunt latus. Ante secundam*
Roscius orabat [41] *sibi adesses ad puteal cras:*
[42] *De re communi scribæ magna atque nova te*
Orabant hodie meminisses Quincte reverti.
[43] *Imprimat his cura Mecœnas signa tabellis.*
[44] *Dixerit, Experiar: Si vis, potes addit: & instat.*
[45] *Septimus octavo propior jam fugerit annus,*
Ex quo Mecœnas me cœpit habere suorum
In numero: duntaxat ad hoc, [46] *quem tollere rheda*
Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas (Syro par?
[47] *Hoc genus:* [48] *hora quota est?* [49] *Thrax est Gallina*
Matutina [50] *parum cautos jam frigore mordent,*
[51] *Et, quæ rimosa bene deponuntur in aure.*
[52] *Per totum hoc tempus subjectior in diem & horam*
Invidiæ. [53] *noster ludos spectaverat una,*
Luserat in campo, Fortunæ filius, omnes.
[54] *Frigidus à rostris manat per compita rumor?*
Quicunq; obvius est, [55] *me consulit:* [56] *ô bone (nam te*
Scire, [57] *deos quoniam propius contingis, oportet.)*
Num quid [58] *de Dacis audisti?* [59] *Nil equidem* [60] *ut tu*
Semper eris derisor! at omnes Dî [61] *exagitent me,*

29 Sive Aquilo flat, & devastat terras. 30 Sive Bruma breviore ambitu diem contrahit. 31 Ad spondendum pro altero. 32 Postea laborandum est mihi in turba, id clare & aperte locuto, quod mihi damnum afferat. *spondendo nimirum.* 33 Tardius euntibus, scil. dum propero 34 Verba sunt ejus, qui ab Horatio properante in turba impellitur. 35 Diris precationibus. 36 O Horati, tibi licet pulsare quicquid obstat eunti. 37 Si recurras mente memoriam beneficiorum acceptorum. 38 Respondet Horatius, hoc (nempe in turba jactari & male audire) esse sibi voluptati instar mellis. 39 In Esquiliis habitabat Mecœnas, quas atras appellat, vel quod olim erat plebis sepulcretum, vel quod eo veniens atris curis obruebatur. 40 Omni ex parte insiliunt. 41 Ut tu Horati sibi esses advocatus ad puteal. i. ad locum ubi prætor jus dicebat. 42 De re, quæ ad rem publicam pertineat. 43 Da operam, ut Mecœnas subscribat. 44 Si dixeris, tentabo, an velit subscribere. 45 Septimus annus elapsus est, aut fere Octavus; ex quo, &c. 46 Facturus iter communicat mecum, quem vellet recipere in rhedam. 47 Nugas hujus generis. 48 Mecœnas me interrogat. 49 Thrax (quem ignaviæ causa gallinam nominat) & Syrus duo erant gladiatores. 50 Sunt parum cauti, qui sub finem Autumni utuntur adhuc veste æstiva. 51 Quæ garrulis sine periculo possunt committi. 52 Per totum hoc septennium fui magis ac magis invidiæ expositus. 53 Noster Horatius (dicunt omnes invidi) Fortunæ filius, homo felicissimus, una cum Mecœnate versatus est in theatro, & in campo Martio. 54 Si quis rumor vanus vagatur. 55 Me rogat. 56 Horati. 57 Augustum & Mecœnatem. 58 Cum Dacis tunc bellum gerebant Romani. 59 De Dacis nihil audio, inquit Horatius. 60 Sunt verba percunctatoris. 61 Dii male me vexent.

62 Si

[62] *Si quicquam,*[63] *Quid? militibus promissa,*[64] *Triquetra*
Prædia Cæsar, an est Itala tellure daturus?
Jurantem me scire nihil mirantur, ut unum
Scilicet egregii mortalem, altique silenti.
[65] *Perditur hæc inter*[66] *misero lux, non sine votis:*
O rus, quando ego te aspiciam? quandoque licebit,
Nunc veterum libris nunc somno,[67] *& inertibus horis*
[68] *Ducere sollicitæ jucunda oblivia vitæ?*
O quando[69] *faba Pythagoræ cognata, simulque*
Uncta satis pingui[70] *ponentur oluscula lardo?*
[71] *O noctes cœnæque deûm: quibus ipse, meique*
[72] *Ante Larem proprium vescor,*[73] *vernasq; procaces*
Pasco[74] *libatis dapibus. prout cuique libido est,*
[75] *Siccat inæquales calices conviva, solutus*
Legibus[76] *insanis: seu quis capit*[77] *acria fortis*
Pocula,[78] *seu modicis humescit lætius. ergo*
[79] *Sermo oritur, non de villis domibusve alienis,*
Nec male, nec ne[80] *Lepos saltet, sed quod magis ad nos*
Pertinet, & nescire malum est, agitamus: Utrumne
Divitiis homines, an sint virtute beati:
Quidve ad amicitias,[81] *usus, rectumve trahat nos,*
Et quæ sit natura boni,[82] *summumque quid ejus.*
Cervius, hæc inter vicino[83] *garrit aniles*
[84] *Ex re fabellas. nam si quis laudat*[85] *Arelli*
Sollicitas[86] *ignarus opes,*[87] *sic incipit;*[88] *Olim*
Rusticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepisse[89] *cavo, veterem vetus hospes amicum;*
[90] *Asper, & attentus quæsitis.*[91] *ut tamen arctum*
Solverit hospitiis animum. quid multa? neque illi
[92] *Sepositi ciceris, nec longæ invidit avenæ:*
[93] *Aridum & ore ferens acinum, semesaque lardi*

61 Audivi. 63 Quid? (inquit percunctator) utrum prædia militibus promissa daturus est Cæsar ex Sicilia, an ex Italia? 64 Sicilia dicta est Triquetra à tribus promontoriis. 65 Consumitur dies inter hæc nugatoria. 66 Mihi in miseriis, sed non sine optatis. 67 Quæ dantur joco & otio. 68 Hujus vitæ urbanæ sollicitudines oblivisci. 69 A faba Pythagoras abstinuit, quasi sibi cum ea cognatio aliqua esset, veritus ne in fabam aliquam animus paternus immigrasset 70 Apponentur. 71 O nocturnæ cœnæ suaves & jucundæ, quales erant deorum cœnæ. 72 Ante Deum domesticum & familiarem. 73 Audaculos servos domi nostræ natos. 74 Dapibus à me prius degustatis & leviter tactis. 75 Ebibet calices inæqualiter plenos pro suo quisque arbitratu. 76 Per leges præfinitum erat convivis, à bibendi Magistro, quantum quisque biberet. 77 Grandia pocula. 78 Seu modico potu delectatur, 79 Sermo convivalis in cœna rustica. 80 Lepos insignis saltator, Augusti scurra. 81 Utilitas, an honestas. 82 Et quid sit Summum bonum. 83 Cervius jucunde narrat vulgares fabulas. 84 Ex usu. 85 Cujusdam avari nomen est Arellius. 86 Non expertus, quantas secum curas trahant amplæ divitiæ. 87. Cervius sic incipit. 88 Quondam. 89 Augusto cubili. 90 Laboriosus, non delicatus. 91 Ita tamen ut animum parcum laxarat hospitiis, id est, hospitibus accipiendis. 92 Hellenismus. *Invideo cum genitivo casu, pro quo Latini dicerent*, Neque invidit illi sepositum cicer, neque longam avenam, sed liberaliter ei apposuit. 93 Acinum desiccatum.

94 Cupiens varietate eduliorum depellere urbani fastidia muris, dente superbo singula gustantis. 95 Cum mus rusticus stratus in palea hujus anni. 96 Ederet ador, farris genus. 97 Relinquens dapes meliores. 98 Nemoris alti. 99 Desertis regionibus. 1 Comitare me in urbem. 2 Quandoquidem terrestria animalia mortales habent animas. Horatius vel ex Atheorum sententia, vel in persona muris urbani & cæterarum animantium (homine excepto) ista loquitur. 3 Nobili aut ignobili. 4 Quocirca bene. 5 Postquam hæc verba muris urbani, murem rusticum impulerunt vitæ genus commutare.

Frusta dedit: 94 cupiens variâ fastidia cænæ
Vincere tangentis mala singula dente superbo:
95 Quum pater ipse domus palea porrectus in horna
96 Esset ador, loliumq; 97 dapis meliora relinquens.
Tandē urbanus ad hunc. Quid te juvat, (inquit) amice,
98 Prærupti nemoris patientem vivere dorso?
Vis tu homines urbemque 99 feris præponere sylvis?
Carpe viam, (mihi crede) 1 comes: 2 terrestria quando
Mortales animas vivunt sortita, neque ulla est
3 Aut magno, aut parvo lethi fuga. 4 quo, bone, circa,
Dum licet in rebus jucundis vive beatus:
Vive memor, quam sis vitæ brevis. 5 Hæc ubi dicta
Agrestem pepulere, domo levis exilit: inde
Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
Mœnia 6 nocturni subrepere. jamque tenebat
Nox medium cœli spatium, quum ponit uterque
In locuplete domo vestigia: rubro ubi 7 cocco
Tincta super lectos 8 canderet vestis eburnos,
Multaque de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul 9 extractis inerant hesterna canistris.
Ergo ubi purpurea 10 porrectum in veste locavit
Agrestem, 11 veluti succinctus cursitat 12 hospes,
13 Continuatque dapes: nec non 14 vernaliter ipsis
Fungitur officiis, 15 prælambens omne, quod affert.
16 Ille cubans gaudet mutata sorte, 17 bonisque
Rebus agit lætum convivam: quum subito ingens
Valvarum strepitus 18 lectis excussit utrumque,
19 Currere per totum pavidi conclave, magisque
20 Exanimes trepidare 21 simul domus alta 22 Molossis
Personuit canibus. 23 tum rusticus: Haud mihi vita
Est opus hac (ait) 24 & valeas: me sylva 25 cavusque
Tutus ab insidiis tenui solabitur 26 ervo.

6 Noctu. 7 Purpura. 8 Splenderet stragula vestis. 9 In canistris ordine dispositis & exornatis. 10 Murem rusticum extentum, vel accumbentem. 11 Instar servi administrandum expediti. 12 Mus urbanus. 13 Dapes dapibus accumulat. 14 Officiose in morem vernarum 15 Prægustans. 16 Mus rusticus porrectus in stragula purpurea gaudet sorte mutata. 17 Ob res jucundas præbet se lætum convivam. 18 Lectis discubitoriis. 19 Currebat. 20 Metu perturbati magis trepidabant. 21 Simulatque. 22 Canibus Epiroticis à Molossa, civitate Epiri, ubi canes robusti gignuntur. 23 Mus rusticus. 24 Valeat hæc vita urbana turbul nta & timoris plena. 25 Caverna, *ubi ante habitabat*. 26 Ervum, est species leguminis.

SATYRA VII.

Horatius inducit servum vehementer dominum suum increpantem, quod aliter vivat quam promiserat, aut præ se ferat.

IAmdudum[1] ausculto: & cupiens tibi dicere[2] servus
Pauca, reformido. 3 Davusne? 4 ita, Davus amicum
Mancipium domino, [5] & frugi, quod sit satis: hoc est,
Ut vitale putes. [6] Age, libertate Decembri,
(Quando ita majores voluerunt) utere: narra.
7 Pars hominum vitiis gaudet [8] constanter, [9] & urget
Propositum; pars multa [10] natat, modo [11] recta capessens,
Interdum [12] pravis obnoxia. sæpe notatus
[13] Cum tribus annellis, [14] modo læva Priscus inani,
Vixit [15] inæqualis, [16] clavum ut mutaret in horas:
[17] Ædibus ex magnis subito se conderet, unde
[18] Mundior exiret vix libertinus [19] honeste.
Iam mœchus Romæ, jam mallet [20] doctus Athenis
Vivere, [21] Vertumnis, [22] quotquot sunt, natus iniquis
Scurra Volanerius, postquam illi [23] justa chiragra
[24] Contulit articulos qui pro se [25] tolleret, atque
Mitteret in [26] pyrgum talos, mercede diurna
Conductum pavit. quanto constantior idem
In vitiis, [27] tanto levius miser, ac prior [28] illo,
[29] Qui jam contento, jam laxo fune laborat.
[30] Non dices hodie, quorsũ hæc tã [31] putida tendunt,
Furcifer? [32] Ad te, inquam. [33] quo pacto, pessime? [34] laudas

1 Audio te loquentem. 2 Existens in servitute. 3 Num Davus audet hæc loqui? *inquit Dominus suus.* 4 Ita est, ego Davus servus tibi utilis, cupio te paucis convenire. 5 Servus, *inquam*, tanta frugalitate præditus, ut me meo merito judicare possis vitalem. i. meliore vita dignum, nempe libertate. 6 Hoc mense Decembri, cum Saturnalia celebrentur (*inquit Dominus*) servis loqui licet, quicquid libet. 7 Verba servi. 8 Pertinaciter. 9 Perseverat in consilio suscepto. 10 Instabilis est, huc illuc fluctuans:

11 Virtutes sequens. 12 Vitiis obnoxia. 13 Annulos plures gestasse, turpe fuit. 14 Vixit aliquando sine ullo annulo, quem in sinistra manu gestare mos erat, quia manus sinistra otiosior est, & propterea minus in illa annuli teruntur, quam in dextra. 15 Sibi non constans. 16 Clavum aut latum aut augustum. vide Sat. 6. lib. 1. 17 Ex domo plena dignitatis subito migraret in domum abjectam. 18 Unde. i. ex qua exiret paulo elegantior. 19 Decenter. 20 Priscus, Orator fuisse dicitur. 21 Vertumnus deus est annum vertens, ad omnes figuras & formas opportunus, unde multiformis & mutabilis apparet. Quamobrem inconstantes sunt & mobili ingenio, dicuntur nati iratis Vertumnis. 22 Quotquot sunt Vertumni. Non quod multi essent Vertumni, sed quia Vertumnus varie depinguebatur, modo arator, seminator, messor, modo plantator, fossor, &c. 23 Chiragra gravis, & suis numeris absoluta. 24 Comminuit articulos. 25 Ex alveo sumeret. 26 In vasculum, ex quo ad evitandum dolum tali ab aleatoribus in alveum conjiciebantur, ne si manu jacerentur, lusores fraudem committerent. 27 Tanto minus miser. 28 Illo Prisco. 29 Qui modo ita contendit funem, ut periculum sit ne rumpatur, modo nimis laxat. i. in omni vitiorum genere volutatur. 30 *Verba sunt heri.* 31 Verba rancida & auditu injucunda. 32 *Respondet servus.* 33 *Loquitur herus.* 34 Sunt Verba Davi ad herum.

Fortunam & mores [35] antiquæ plebis, & [36] idem,
Si quis ad illa deus [37] subito te agat, [38] usque recuses
Aut quia non sentis, [39] quod clamas, rectius esse,
Aut quia [40] non firmus rectum defendis, [41] & hæres
Nequicquam cœno cupiens [42] evellere plantam.
[43] Romæ rus optas, absentem [44] rusticus urbem
Tollis ad astra [45] levis. si nusquam es forte vocatus
Ad cœnam, [46] laudas securum olus, ac, [47] velut usquam
Vinctus eas. ita te felicem dicis, [48] amasque,
Quod nusquam tibi sit [49] potandum: [50] jusserit ad se
Mecœnas [51] serum sub lumina prima venire
Convivam. [52] Nemon' oleum feret ocyus; ecquis
Audit? Cum magno [53] blateras clamore, [54] fugisque.
Milvius [55] & scurræ tibi non [56] referenda precati
Discedunt, [57] etenim fateor, me dixerit [58] ille
[59] Duci ventre levem: [60] nasum nidore supinor:
Imbecillus, iners, si quid vis, adde [61] popino.
[62] Tu, quum sis [63] quod ego, & fortassis nequior, ultro
[64] Insectere, velut melior; [65] verbisque decoris
Obvolvas vitium? quid, si me stultior ipso
Quingentis empto drachmas deprenderis? [66] aufer
Me vultu terrere, manum [67] stomachumque teneto.
Dum, quæ [68] Crispini docuit me janitor, edo,
[69] Te conjux aliena capit, meretricula Davum.
Peccat uter nostrum cruce dignius? acris ubi me
[70] Natura incendit, [71] sub clara nuda lacerna
Quæcunque excepit turgentis verbera [72] caudæ,
[73] Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum:
[74] Dimittit neque famosum, neque sollicitum, ne
Ditior, aut forma melioris [75] mejet eodem.
[76] Tu, quum [77] projectis insignibus, annulo equestri,
[78] Romanoque habitu, [79] prodis ex judice Dama

35 Mores antiquorum hominum. 36 Et tu idem. 37 Si sine tuis votis ad illa te compellat. 38 Valde recuses. 39 Quod asseris. 40 Non stabilis. 41 In luto hæsitas. 42 Cupiens ex vitiorum gurgite emergere. 43 Quando Romæ es. 44 Quando es ruri. 45 Inconstans. 46 Victum domesticum laudas. 47 Quasi quo vocaris, eo coactus & invitus eas. 48 Estque tibi jucundum. 49 Epulandum. 50 Si jusserit. 51 Sero, paulo ante vesperum. 52 Verba sunt heri ad Mecœnatem properantis. *Cœnaturi oleo ungebantur.* 53 Inepte clamas. 54 Ad cœnam festinas. 55 Parasiti, qui erant apud te cœnaturi. 56 Multa mala. 57 Davi sunt verba, non Horatii. 58 Aliquis dixerit. 59 Me ventri indulgere. 60 Nasum habeo supinum ad suavem odorem obsonii percipiendum. 61 Popinarum amator. 62 Here. 63 Servus nimirum. 64 Debesne me insectari? 65 Vocabulis virtutis vitium tuum tegas? 66 Noli me vultu terrere. 67 Iram comprime. 68 Philosophi. vide Sat. 3. lib. 1. 69 Te, qui herus meus es. 70 Naturalis & vehemens libido. 71 Sub linea veste tam tenui, ut meretrix quasi nuda videretur. 72 Menulæ tumentis. 73 Aut superincubando me clunibus agitavit, veluti equo insidens. 74 Me missum facit illæsa fama. 75 Cum eadem coëat. 76 Tu here. 77 Ornamentis equestribus depositis. 78 In toga. 79 Quum tu vestitum servilem sumis (ne ab aliis agnoscaris) & ex judice factus es Dama, servus infamis, Non es, &c.

Turpis,

Turpis, [80] *odoratum caput obscurante* [81] *lacerna,*
Non es, quod simulas? metuens [82] *induceris, atque*
[83] *Altercante libidinibus* [84] *tremis ossa pavore.*
[85] *Quod refert, uri virgis, ferroque necari,*
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
[86] *Quo te demisit peccati* [87] *conscia herilis*
[88] *Contractum genibus tangas caput? est ne marito*
Matronæ peccantis [89] *in ambos justa potestas;*
[90] *In corruptorum vel justior? illa tamen se*
[91] *Non habitu,* [92] *mutatve loco,* [93] *peccatve superne,*
Quum te formidet mulier, neque credat [94] *amanti.*
[95] *Ibis sub furcam* [96] *prudens,* [97] *dominoque furenti*
Committes rem omnem, & vitam, & cum corpore famam.
[98] *Evasti? credo.* [99] *metues,* [1] *doctusque cavebis.*
[2] *Quæres, quando iterum paveas, iterumque perire*
Possis. [3] *ô toties servus! quæ bellua ruptis*
Quum semel effugit, reddit se prava catenis?
Non sum mœchus, ais. neque ego hercule fur, ubi vasa
Prætereo [4] *sapiens argentea.* [5] *tolle periclum,*
Iam [6] *vaga prosiliet frænis natura remotis.*
[7] *Tune mihi dominus,* [8] *rerum imperiis, hominumque*
Tot, tantisque [9] *minor? quem ter* [10] *vindicta quaterq;*
[11] *Imposita haud unquam misera formidine* [12] *privet?*
Adde supra dictis, [13] *quod non levius valeat. nam*
[14] *Sive vicarius est, qui servo paret (uti mos*
Vester ait) seu conservus; tibi quod sum ego? nempe
Tu, mihi imperitas, aliis servis miser, atque
[15] *Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.*
[16] *Quisnam igitur liber? sapiens,* [17] *sibiq; imperiosus:*

80 Caput odoribus delibutum. 81 Pallio obsoleto. 82 Induceris in ædes mulieris. 83 Pugnante metu cum libidine. 84 Habes ossa trementia. 85 Quid interest, utrum eas gladiator auctoratus, (i. obligatus pretio) virgis uri (i. verberandus & gladio necandus) an mœchus sis clausus in arca turpi. Quasi diceret: quid interest inter gladiatorem & adulterum. 86 In quam arcam. 87 Ancilla. 88 Demisit te contractum, propter arcæ angustias. 89 In adulterum & adulteram. 90 In adulterum. 91 Illa non mutat matronæ habitum. 92 Nec se mutat, ut ad dominum tuum veniat. 93 Non vult incubare tibi subjacenti, vel, non palam peccabit, ut vult Erasm. 94 Neque credat tibi, dicenti te eam amare. 95 Feres furcam in collo, ut servus. *Unde dictus est furcifer, qui talem furcam circumtulit.* 96 Sciens. 97 Libidini furiosæ, quæ tibi imperat, concredes te tuaque omnia. 98 Evasisti periculum? 99 Ironice. i. non metues. 1 Doctus periculo tuo cavebis. 2 Imo cogitabis, quo tempora illa te iterum admittat, ut paveas & pereas. 3 Quoties in adulterio deprehenderis. 4 Cautus, vel mihi sapiens. 5 Tolle metum pœnæ. 6 Proclivis ad vitium. 7 Tune te mihi dominum esse dicis, qui me nequior es, & duriorem servis servitutem? 8 Pecuniæ, libidinis, gloriæ, metus, &c. 9 Inferior. 10 Virga, qua Prætor servum liberabat. 11 Capiti sæpius imposita. 12 Possit liberare. 13 Quod superioribus par est. 14 Soletis vos disputare, utrum servus servi sit dicendus vicarius, an conservus? cum tu igitur mihi imperites, & aliis servias, (i. vitiis & furiosæ libidini) quid? conservus ne sum ego tuus, an vicarius? 15 Traheris alia potestate, velut imagunculæ, quæ ex ligno factæ certis nervis sua sponte moventur. 16 Concludit ex Stoicorum sententia. 17 Qui sibi suisque affectibus imperat.

Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent:
[18] *Responsare cupidinibus, contemnere honores*
Fortis, & in seipso totus [19] *teres, atque rotundus,*
[20] *Externi ne quid valeat* [21] *per leve morari.*
In quem [22] *manca ruit semper fortuna. potesne*
[23] *Ex his,* [24] *ut proprius, quid noscere? quinq; talenta*
Poscit te mulier, vexat, foribusque repulsum
[25] *Perfundit gelida. rursus vocat. eripe turpi*
Colla jugo, liber sum, dic age. [26] *non quis.*
Urget enim [27] *dominus mentem non lenis, & acres*
Subjectat [28] *lasso stimulos, versatque* [29] *negantem.*
[30] *Vel quum Pausiaca torpes insane tabella,* (*bæque*
Qui peccas minus [31] *atq; ego?* [32] *quum Fulvi Rutu-*
Aut Placidejani [33] *contento poplite miror*
Prælia [34] *rubrica picta aut carbone: velut si*
Revera pugnent, feriant, vitentque moventes
Arma viri. [35] *nequam & cessator Davus: at ipse*
Subtilis veterum judex & callidus [36] *audis.*
[37] *Nil ego, si ducor libo fumante:* [38] *tibi ingens*
Virtus atque animus cœnis responsat opimis.
[39] *Obsequium ventris mihi* [40] *perniciosius est: cur?*
[41] *Tergo plector enim. qui tu impunitior, illa*
[42] *Quæ parvo sumi nequeunt, cum obsonia captas?*
Nempe [43] *inamarescunt epulæ* [44] *sine fine petita,*
[45] *Illusique pedes* [46] *vitiosum ferre recusant*
Corpus. an hic peccat, [47] *sub noctem qui puer uvam*
Furtivam mutat strigili! qui prælia vendit,
Nil servile gulæ [48] *parens habet? adde, quod idem*
[49] *Non horum tecum esse potes, non otia* [50] *recte*
Ponere: [51] *teque ipsum vitas fugitivus,* [52] *ut erro*

18 Fortis ad respondendum, i. ad obsistendum cupidinibus. 19 Totus æquabilis & perfectus, ut rotunda figura. 20 Nequid externum eum commoveat. 21 Ne quid possit, quasi per læve lignum sive marmor hærere, est Metaph. 22 Debilis fortuna. 23 Ex his quæ dixi. 24 Quid possis vere fateri tuum esse? 25 Perfusum aqua gelida repellit à foribus. 25 Non potes dicere te esse liberum, qui servis libidini. 27 Libido, dominus crudelis. 28 Tibi lasso. *Est Allegoria ab equis ducta.* 29 Libido vexat te negantem servire. 30 Quum admiraris tabulam à Pausa pictam. 31 Quomodo peccas minus quam ego? 32 Quam gladiatorum prælia contemplor picta in pariete. 33 Gladiatores pugnant altero poplite contento, altero leviter inflexo, 34 Rubrica est terra rubei coloris, & minio proxima. 35 Dicor à te servus nequam & piger. 36 Callidus diceris. 37 Si libi vel placentæ vapore delector, hominem nihili (i. nullius pretii) me dicis esse. 38 Tu sapiens & magnanimus haberis, si cœnas opiparas contemnas. *Est Ironia. Nam herus suus tam imbecillius & nullius virtutis fuit, ut cœnas opimas contemnere non potuerit.* 39 Luxuria. 40 Mihi quam tibi pernitiosius, 41 Vapulo. 42 Quæ magno constant. 43 Epulæ non sapiunt, vel, ructum acidum generant. 44 Quæ immoderate appetuntur. 45 Pedes fraudati bono alimento, propter incontinentiam in victu, recusant, &c. 46 Corpus morbosum, 47 Peccatne puer, qui sub noctem data strigili furtivam uvam accipit? 48 Gulæ serviens. 49 Adeo es inconstans, & in varia distractus. 50 In re seria & honesta. 51 Tu te ipsum fugis, tecum pugnas, es præsens absens. 52 Ut servus vagabundus, aliquando ad dominum revertens.

Jam

Iam vino quærens, jam somno [53] *fallere curam.*
Frustra. nam [54] *comes atra premit, sequiturque fugacem.*
[55] *Unde mihi lapidem?* [56] *quorsum est opus?* [57] *Unde sagittas?*
[58] *Aut insanit homo,* [59] *aut versus facit.* [60] *Ocyus hinc te*
Ni rapis, [61] *accedes* [62] *opera agro nona Sabino.*

53 Lenire curam. 54 Ipsa cura. 55 Unde mihi sumam lapidem? *inquit herus irascens propter servi orationem minis liberam.* 56 Sunt Verba servi. 57 Herus ira incensus sagittas etiam petit. 58 Verba sunt servi. 59 Aut Poëtarum more furit. 60 Herus minatur servo se illum missurum in Sabino, sic, ut ex servo urbano efficiatur servus rusticus & abjectus. 61 Accedes nonus ad octo servos operarios. quos misi in agrum Sabinum. 62 Opera in hoc loco, ut sæpe apud Ciceronem, hominem significat sordidum & vilis conditionis.

SATYRA. IX.

Horatius Fundanum amicum suum interrogat, qualis Nasidieni fuerit cœna, cui ipse interfuerat.

UT Nasidieni juvit te cœna beati?
Nam mihi quærenti convivam, [2] *dictus heri illic*
De medio potare die. [3] *Sic ut mihi nunquam*
In vita fuerit melius. [4] *Da, (si grave non est)*
Quæ prima [5] *iratum ventrem placaverit esca.*
Inprimis Lucanus aper [6] *leni fuit Austro*
Captus, ut ajebat [7] *cœnæ Pater.* [8] *acria circum*
Rapula, lactucæ, radices: qualia lassum
[9] *Pervellunt stomachum:* [10] *siser, alec,* [11] *fæcula Coa.*
His ubi sublatis, [12] *puer alte cinctus* [13] *acernam*
[14] *Gausape purpureo mensam pertersit, & alter*
[15] *Sublegit quodcunque jaceret* [16] *inutile, quodque*
Posset cœnantes offendere: [17] *ut Attica virgo*
Cum sacris Cereris, procedit fuscus [18] *Hydaspes,*
[19] *Cæcuba vina ferens:* [20] *Alcon, Chiũ maris expers.*
[21] *Hic herus, Albanum, Mecœnas, sive Falernum*
Te magis [22] *appositis delectat, habemus utrumque.*
[23] *Divitias miseras.* [24] *Sed queis cœnantibus una,*
Fundani, [25] *pulchre fuerit tibi, nosse laboro.*

1 Quomodo te cœna divitis Nasidieni delectavit? 2 Dictus es mihi heri illic apud Nasidienum à meridie potare. 3 Sic me juvit, (inquit Fundanus) ut nunquam libentius cœnarim. 4 Dic ô Fundane. 5 Famelicum ventrem. 6 Lucanus aper captus fuit Austro leniter flante, ex quo carnes putrescunt & teneriores redduntur. 7 Præfectus & rex convivii, Nasidienus. 8 Rapula aceto condita.

9 Provocant stomachum languentem. 10 Genus pastinacæ. Angl. *Skirwort.* 11 Facula est genus condimenti, quod purum, profluit ex crassiori sedimento vini Coi. 12 Servus ad ministrandum bene expeditus. 13 Tersit mensam, ex acere arbore factam. 14 Panno villoso. 15 Collegit. 16 Sordidum. 17 Velut canistri fera virgo. 18 Puer formosus. 19 Vina generosa. 20 Alter servus vinum ferens Chium, non ex Chio insula advectum, sed in Italia factum, *simulatum igitur.* 21 Nasidienus ait, ô Mecœnas, si vinum Albanum, &c. 22 Si vinum Albanum, vel Falernum te magis delectat, quam vina quæ sunt apposita. 23 O miseras divitias, inquit Horatius. 24 Sed quibus aliis convivis. 25 Quam jucunde cœnari.

26 Sunt-

[26] Summus ego, & prope me Viſcus Thurinus, & infra.
(Si memini) Varius: cum Servilio Balatrone
Vibidius: quos Mecœnas adduxerat [27] umbras.
Nomentanus erat [28] ſuper ipſum, Porcius infra,
[29] Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas.
[30] Nomentanus ad hoc, qui, ſi quid forte [31] lateret,
Indice monſtraret digito. nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia, piſces,
Longe diſſimilem noto [32] celantia ſuccum:
Ut vel continuo patuit, quum [33] paſſeris atque
Inguſtata mihi [34] porrexerit ilia rhombi.
Poſt hoc me docuit [35] melimela rubere, minorem
[36] Ad lunam delecta. [37] quid hoc interſit, [38] ab ipſo
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
[39] Nos, niſi [40] damnoſe bibimus, moriemur inulti.
Et calices poſcunt majores, [41] vertere pallor
Tum [42] parochi faciem, nil ſic metuentis: [43] ut acres
Potores: vel quod maledicunt liberius, vel
Fervida quod ſubtile [44] exurdant vina palatum.
[45] Invertunt Aliphanis vinaria tota
Vibidius Balatroque, ſequutis omnibus: [46] imi
[47] Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis
Affertur ſquillas inter murana [48] natantes
In patina porrecta. [49] ſub hoc herus, Hæc gravida, in- (quit,
Capta eſt, deterior [50] poſt partum carne futura.
[51] His miſtum in jus eſt oleo, [52] quod prima Venafri
Preſſit cella, [53] garo de ſuccis piſcis Iberi.
Vino quinquenni, verum citra mare [54] nato,
Dum coquitur: ([55] cocto Chium ſic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud) pipere albo, non ſine aceto,
[56] Quod Methymnæam vitio mutaverat uvam.

26 Summus ego fui in primo lecto, inquit Fundanus. 27 *Umbras* appellat convivas, à convivatore non invitatos. 28 Supra Naſidienum. 29 Porcius ideo fuit ridiculus, quod uno hauſtu totas abſorberet placentas. 30 Nomentanus inſignis belluo ad hoc fuit à Mecœnate ductus ut, &c. 31 Si quid aliis erat incognitum. 32 Intra ſe continentia ſuccum longe meliorem ſucco noto. i. ſucco uſitato. 33 Piſcis plani. 34 Quum Naſidienus porrexit, &c. 35 Mala meliei ſaporis. 36 Creſcente luna. 37 Quæ ſit differentia inter melimela collecta creſcente luna. 38 Ab ipſo Naſidieno, qui me docuit. 39 Nos obſoniorum fœtore propemodum enecati moriemur inulti. 40 Niſi large bibimus cum damno convivatoris. 41 Pallor vertebat. 42 Naſidieni convivatoris faciem. 43 Strenuos potores. 44 Hebetant palatum, unde palatum ad bibendum redditur impotentius. 45 Vibidius & Balatro evacuant totos vini cados poculis Aliphanis. i. poculis majoribus, factis in Aliphe, oppido Samnii. 46 Convivæ, qui accumbebant in imis lectorum partibus. 47 Convivæ electi & honoratiores. i. Mecœnas, Varius, &c. à temperantia non recedebant. 48 In juſculo. 49 Hoc ipſo tempore Naſidienus convivii dominus inquit, &c. 50 Deterior futura, ſi capta eſſet poſtquam pepeeriſſet. 51 Ex his jus eſt temperatum, nempe oleo, garo, vino quinquenni, pipere albo, & aceto. 52 Quod ex olivis Venafranis primum eſt expreſſum. 53 Garum eſt genus muriæ ex ſcombris confectum. 54 Dum coquitur juſculum vino Italico. 55 Juri cocto vinum Chium eſt aptiſſimum. 56 Quod ſuo acore corruperat vinum factum in Methymna, Lesbi oppido.

Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monstravi [57] *incoquere, illutos* [58] *Curtillus echinos,*
[59] *Ut melius muria, quam* [60] *testa marina remittat.*
Interea suspensa graves aulaea ruinas
In patinam fecere, trahentia [61] *pulveris atri*
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
[62] *Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli*
Sensimus, [63] *erigimur.* [64] *Rufus, posito capite, ut si*
Filius immaturus obisset, flere quis esset
Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum
[65] *Tolleret? Heu Fortuna, quis est crudelior in nos*
Te Deus? [66] *ut semper gaudes illudere rebus*
Humanis! Varius mappa compescere risum
Vix poterat. Balatro [67] *suspendens omnia naso,*
[68] *Haec est conditio vivendi, ajebat:* [69] *eoque*
Responsura tuo nunquam est par fama [70] *labori.*
[71] *Tene, at ego accipiar laute, torquerier omni*
Sollicitudine districtum? [72] *ne panis adustus,*
Ne male conditum jus apponatur? ut omnes
Praecincti recte pueri, comtique ministrent;
Adde hos praeterea casus: aulaea ruant si,
Ut modo: si patinam pede lapsus frangat [73] *agaso.*
Sed convivatoris ([74] *uti ducis) ingenium res*
Adversae nudare solent, celare secundae.
Nasidienus ad haec: Tibi di [75] *quaecunque preceris,*
Commoda dent: ita vir bonus es, convivaque comis.
[76] *Et soleas poscit.* [77] *tum in lecto quoque videres*
Stridere secreta divisos aure susurros.
Nullos [78] *his mallem ludos spectasse, sed illa*
[79] *Redde, age, quae deinceps risisti. Vibidius dum*
Quaerit de pueris, num sit quoque [80] *fracta lagena,*
Quod sibi poscenti non dentur pocula, dumque
Ridetur [81] *fictis rerum, Balatrone* [82] *secundo*
Nasidiene redis [83] *mutatae frontis ut arte*
Emendaturus [84] *fortunam, deinde sequuti*
[85] *Mazonomo pueri magno discerpta ferentes*
Membra gruis, sparsi sale multo, non sine farre,

57 Monstravi incoquere herbas in illo jure, quod descripsi. 58 Curtillus, unus ex hoc genere Epicureorum, docuit incoquere echinos non maceratos, id est, non muriam ex eis factam, sed echinos integros. 59 Tanquam sapidius cum ea muria. 60 Quam quod testa Graeca ad nos remittat. 61 Tantum pulveris. 62 Nos domus ruinam veriti. 63 Liberamur à metu. 64 Nasidienus capite demisse flebat. 65 Moerorem solaretur. 66 Quam gaudes. 67 Omnia deridens. 68 Ut mala sint vicina bonis. 69 Ideoque. 70 In coenae apparatu. 71 Tene aequum est cruciari? 72 *Ridicula est totius apparatus enumeratio.* 73 Qui jumenta curat, quales erant Nasidieni ministri.

74 Quemadmodum Imperatoris. 75 Quaecunque optes. 76 Soleas veterum more deposuerat, antequam accumbebat. 77 Tum in singulis lectis videre licebat convivas consusurrantes. 78 Quam hos, inquit Horatius. 79 Declara. 80 Aulaeorum casu. 81 Ob res confictas. 82 Balatrone applaudente. 83 Redis hilarior. 84 Fortuitum aulaeorum casum. 85 In lance praegrandi.

Pin-

Pinguibus & ficis [86] *pastum jecur anseris albi,*
Et leporum avulsos, [87] *ut multo suavius, armos*
Quam si cum lumbis quis edit. tum pectore adusto
Vidimus & merulas [88] *poni, & sine clune palumbes.*
[89] *Suaves res, si non* [90] *causas narraret earum, &*
Naturas dominus quem nos sic fugimus ulti,
Ut nihil omnino gustaremus: velut [91] *illis*
[92] *Canidia afflasset, pejor* [93] *serpentibus Afris.*

86 Saginatum. 87 Tanquam multo delicatius. 88 Apponi. 89 Existentes res suaves. 90 Si nobis non recitasset causas naturales, ob quas aliæ aliis partibus sunt præferendæ. 91 Illis cibis. 92 Mulier venefica. 93 Pejor serpentibus, quorum afflatu cibi salutares redduntur venenati & mortiferi.

EPISTOLARUM

LIBER I.

AD MECOENATEM. *Epist.* I.

Se ludicra sua studia missa facere dicit, & ea, quæ ad virtutem ducunt, amplecti: sic tamen ut in nullius Magistri verba juret. Hujusmodi autem esse hæc studia, ut nemo sit, qui non illis excoli possit, si modo patientem aurem commodet. Tandem pravum hominum judicium; virtutem opibus & honoribus postponentium, & quæ corporis sunt, non quæ sunt animi, curantium, reprehendit.

[1] *Prima dicte mihi,* [2] *summa dicende camœna,*
[3] *Spectatum satis, & donatũ jam rude, quæris,*
Mecœnas, iterum antiquo me includere [5] *ludo.*
[6] *Non eadem est ætas, non mens.* [7] *Vejanius, armis*
[8] *Herculis ad postem fixis,* [9] *latet abditus agro,*
[10] *Ne populum extrema toties exoret* [11] *arena.*
[12] *Est mihi purgatam crebro qui* [13] *personet aurem,*
[14] *Solve senescentem* [15] *mature sanus equum, ne*
Peccet [16] *ad extremum ridendus,* [17] *& ilia ducat.*

1 O Mecœnas mihi in principio carminis lyrici celebrate. 2 In ultimis meis scriptis. 3 Satis à populo cognitum. 4 Quem ætas à scribendi munere liberavit. Rudis virga est, qua gladiatores donati à gladiatura cessabant. 5 Ut versus lyricos, atque amatorios iterum faciam. 6 Non eadem est ætas, sed alia, quæ alios mores postulat. 7 Vejanius gladiator. 8 Armis Herculi dedicatis, & in ejus templo posti affixis. 9 Delitescit in agro. 10 Ne à pari suo victus, & jamjam enecandus, à populo in theatro sedente supplex salutem petat. 11 Ab extrema parte arenæ, in qua decertabant. 12 Est mihi monitor, ratio nimirum, vel, conscientiæ stimulus. 13 Qui sonet per aurem docilem, & attentam. 14 Sejunge equum à curru. 15 Opportune. 16 Ridendus sub finem curulis certaminis. 17 Et spiritus difficultate ne laboret.

Nunc itaque & [18] versus & [19] cætera ludicra pono:
Quid verum atque decens, curo, & rogo, [20] & omnis
in hoc sum:
[21] Condo, & compono, quæ mox [22] depromere possim.
Ac ne forte roges, [23] quo me duce, quo lare tuter:
[24] Nullius addictus jurare in verba magistri,
[25] Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.
[26] Nunc agilis fio, [27] & mersor civilibus undis,
[28] Virtutis veræ custos, [29] rigidusque satelles:
Nunc in [30] Aristippi furtim præcepta relabor,
Et mihi res, non me rebus, submittere [31] conor.
Ut nox longa, [32] quibus mentitur amica, diesque
Longa videtur [33] opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia [34] matrum;
Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quæ spem
[35] Consiliumque morantur agendi gnaviter id, quod
Æqu pauperibus prodest, locupletibus æque,
Æque neglectum pueris, senibusque nocebit.
Restat, ut his ego me ipse regam, solerq; [36] elementis.
[37] Non possis oculo quantum contendere [38] Lynceus.
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes invicti membra [39] Glyconis,
Nodosa corpus [40] nolis prohibere chiragra.
[41] Est quodam prodire tenus, si non datur ultra.
[42] Fervet avaritia, miseroque cupidine pectus?
[43] Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem
Possis, & magnam morbi deponere partem.
[44] Laudis amore tumes? sunt certa [45] piacula, quæ te
Ter [46] pure lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator;
Nemo adeo [47] ferus est, ut non [48] mitescere possit,

18 Versus amatorios. 19 Depono joco, nugas, convivia. & id genus alia, quæ me ludicrum faciunt & ridiculum. 20 Totus in hoc sum. 21 In animo recondo, & in ordinem digero. 22 Quæ suo tempore depromam ad usum meum, tam dicto quam facto. 23 Quo philosopho auctore, & qua familia philosophica me tutum præstem. 24 Ego obligatus nullius Magistri dictatis assentiri, deferor, &c. 25 Pro ventorum arbitratu, i. pro ratione temporum. 26 Practicus aliquando fio, ut Peripateticus. 27 In reipub. administratione exerceor. 28 Aliquando fio Stoicus, summum bonum in virtute ponens. 29 Æqualiter omnia peccata puniens, rigidus ergo. i. durus & inexorabilis. 30 A Cyreneo Aristippo (qui omne bonum in voluptate posuit) Cyrenaica manavit disciplina. 31 Academicus ergo. 32 Quibus promissa conservat. 33 Operariis conductis. 34 Custodia novercarum. 35 Quæ propositum meum conscribendi, vulgandique præcepta ad bonos mores conducentia retardant. 36 Philosophiæ primordiis. 37 Si non possis in rebus ipsis perspiciendis tanta vi oculorum niti, quanta Lynceus. 38 Lynceus acutissima oculorum perspicuitate præditus, ea, quæ apud inferos agerentur, dicitur, vidisse. 39 Pugilis robusti. 40 Nec nolis, id est, velle debes. 41 Licet ad aliquantulum doctrinæ progredi, si non licet transgredi. 42 Æstuat. 43 Sunt Sermones philosophici. 44 Ambitione laboras. 45 Sunt sacrificia, vel medicamenta purgantia, id est, philosophica præcepta. 46 Animo puro. 47 Nemo tam est immanis, & ab humanitate alienus. 48 Mansuefieri.

Si

Si modo 49 culturæ patientem commodet aurem.
50 Virtus est, vitium fugere: & sapientia prima,
51 Stultitia caruisse. vides, quæ maxima credis
Esse mala, exiguum 52 censum, 53 turpemq; repulsam,
Quanto devites animi 54 capitisque labore.
55 Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, 56 per ignes:
57 Ne cures ea, quæ stulte miraris 58 & optas,
Discere & audire, & 59 meliori credere non vis?
60 Quis circum pagos & circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat 61 Olympia, cui spes,
Cui sit conditio dulcis 62 sine pulvere palma?
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quærenda pecunia primum est,
63 Virtus post nummos 64 hæc Ianus summus ab imo
Perdocet hæc recinunt juveni 65 dictata senesque,
Lævo 66 suspensi loculos 67 tabulamque lacerto,
68 Si quadringentis sex 69 septem millia desunt,
Est animus tibi, sunt mores, & lingua, fidesque;
70 Plebs eris, ac pueri ludentes, rex eris, ajunt,
Si recte facies. 71 Hic Murus *aheneus esto,*
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
72 Roscia (dic sodes) melior lex, an puerorum
73 Nænia, quæ recte regnum facientibus offert,
74 Et maribus Curiis, & decantata Camillis?
75 Isne tibi melius suadet, 76 qui ut rem, facias, rem,
Si possis, recte: si non, 77 quocunque modo rem:
78 Ut propius spectes lachrymosa poemata 79 Puppi:
An qui fortunæ te 80 responsare superbæ
81 Liberum, 82 & erectum præsens hortatur, & optas?
Quod si me populus Romanus forte roget, cur
Non, 83 ut porticibus, 84 sic judiciis fruor isdem.
Nec sequar, aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit:

49 Philosophiæ. 50 Principium virtutis, est vitiorum fuga. 51 Vitiis carere, quæ à stultitia proveniunt. 52 Census significat totam rei familiaris æstimationem. 53 Repulsam, in magistratu petendo, & non obtinendo. 54 Corporis labore, per synec. 55 Impigre navigas ad Indos longe remotos 56 Per ardentes circulos, vel, per gravissima pericula. 57 Ut ne cures. i. ut contemnas ea, quæ, &c. 58 Sc. divitias, honores, &c. 59 Prudentiori. 60 Quis homo fortis & pugnax in vilioribus certaminibus pugnabit & contemnat, &c. 61 Coronari Olympiorum nomine. 62 Sine labore. 63 Sed stulte id facitis. 64 Omnes fœneratores (qui habitabant in foro Romano, ubi templum est Jani) hæc publice docent. 6. Hæc præcepta sæpius inculcata. 66 Habentes loculos suspensos ad fœnus reponendum. 67 Et habentes tabulam ad scribenda debitorum nomina. 68 Quadringentis millibus sestertium. 69 Si sex aut septem millia desunt ad censum equestrem. 70 Eris plebejus. 71 Sit hæc arx tua, Nullius sceleris tibi esse conscium. 72 Lex à Roscio Othone lata. vide Epod. 4. 73 Cantilena puerilis. 74 Decantata à fortissimis illis Romanis, & mascula virtute præditis. 75 Rosciæ legis auctor. 76 Qui suadet, ut lucrum facias. 77 Jure, vel injuria. 78 Ut inter equites Romanos sedeas in theatro. 79 Tragici poetæ. 80 Obsistere. 81 Purgatum à vitiis. 82 Erectum ad virtutes. 83 In quibus cum populo sedeo. 84 Sic suam sententiam cur non sequar.

Olim quod vulpes ægroto 85 *cauta leoni*
Respondit,[86] *referam*:[87] *Quia me vestigia terrent*,
Omnia te adversum spectantia, nullà retrorsum.
88 *Bellua multorum es capitum, nam quid sequar? aut quem?*
Pars hominum gestit conducere [89]*publica: sunt qui*
90 *Frustis & pomis viduas venentur* [91] *avaras*,
92 *Excipiantque senes*, 93 *quos in vivaria mittant.*
Multis occulto crescit res fœnore. verum
94 *Esto, aliis alios rebus studiisque teneri*:
Iidem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus 95 *Bajis prælucet amœnis*,
Si dixit dives, 96 *lacus & mare sentit amorem*
97 *Festinantis heri, cui si vitiosa libido*
98 *Fecerit auspicium, cras ferramenta* 99 *Theanum*
1 *Tolletis fabri.* 2 *lectus genialis in aula est?*
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita:
3 *Si non est, jurat bene solis esse maritis.*
4 *Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?*
5 *Quid pauper?* [6] *ride: mutat cœnacula, lectos*,
Balnea, tonsores: 7 *conducto navigio*, *æque*
8 *Nauseat ac locuples, quem ducit* 9 *priva triremis.*
10 *Si curtatus inæquali tonsore capillos*
Occurri, rides: si forte subucula [11] *pexæ*
Trita subest tunicæ, vel [12] *si toga desidet impar*;
Rides: quid, mea quum pugnat sententia secum;
Quod petiit, spernit: repetit, quod nuper omisit?
13 *Æstuat, & vita disconvenit ordine toto?*
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas [14] *solennia me, neque rides*,
15 *Nec medici credis, nec curatoris egere*
A [16] *prætore dati, rerum tutela mearum*
17 *Quum sis, & prave sectum* [18] *stomacheris ob unguẽ*

85 Vulpes astuta. 86 Respondebo. 87 Non dabitur mihi à vitiis reditus si ad illa semel ingressus fuero. 88 Est populi descriptio. 89 Vectigalia populi conducere, unde publicani appellabantur. 90 Donis nullius pretii. 91 Viduas munerum cupidas. 92 Insidiose capiant senes. 93 Quos tandem devorent, veluti pisces aut feras, in vivariis detentos. 94 Concedo quod diversi homines diversa sectantur. At iidem persæpe mutantur. 95 Urbs Campaniæ. 96 Lacus marinus, Lucrinus in Bajano. 97 Heri eo festinantis ad ædificandum. 98 Si vitiosa libido, tanquam avis cantu aut volatu, auspicium fecerit ratum, id est, impulerit divitem, ut ædificet, statim animum mutat & jubet fabros ferramenta Theanum transportare. 99 Campaniæ oppidum. 1 Transportabitis. 2 Uxorem habet? *Lectus genialis est, qui sternitur nuptiis in honorem Genii in aula. i. domo.* 3 Si non est ei lectus genialis. i. uxor. Quo modo teneam Protea in quamvis formam se transmutantem? 5 Quid agit pauper. 6 Ride (inquit Horatius) ejus etiam inconstantiam. 7 Non habens proprium navigium. 8 Æque fastidio afficitur ac dives. 9 Sua & propria. 10 Si occurrit capillos curtatos habens à tonsore, qui inæqualiter tondet, rides. 1 Tunicæ lanosæ, & à sordibus mundatæ. 12 Si toga non sedet æqualis in humeris. 13 Commovetur. 14 Solenniter, more omnium hominum. 15 Qui me sanet. 16 Qui solet à prætore insanis dari si deessent agnati. 17 Quum sis tutor mearum rerum, ô Mecœnas. 18 Quum irascaris ob unguem amici, &c. i. *ob levia amicorum incommoda.*

De

19 Uno Jove inferior. 20 Solus sanus & animo & corpore. 21 Stoicos irridet, qui dicunt sapientem esse sanum, etiamsi ægrotet.

De te pendentis, te respicientis amici.
Ad summam, sapiens uno [19] minor est Jove, dives,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum:
[20] Præcipue sanus, [21] nisi quum pituita molesta est.

AD LOLLIUM Epist. II.

Homerum in suis poëmatis plenius ac melius, quam quosdam philosophos, quid honestum sit, docere dicit: amborum afferens argumenta: in Iliade quidē, quales sint in stultis regibus & populis animi motus, describi: in Odyssea autem, Ulyssis exemplo, quid virtus & sapientia possint, ostendit. Deinde ad studium sapientiæ hortatur, utpote, quos recenset animi morbos, sanaturæ. Sed à teneris assuescendum hujusmodi præceptis esse docet.

1 Homerum. 2 Dum tu de virtute, tanquam Orator, exercitii causa disputas. 3 Præneste est nomen urbis in Latio. 4 Honestum. 5 Quid non sit utile. 6 Copiosius, & perfectius. 7 Chrysippus erat Stoicus, & Crantor Academicus. 8 Nisi aliud te detinet. 9 Phrygiæ. 10 Contrita bello decennali. 11 Continet Agamemnonis & Achillis perturbationes. 12 Id est, Helenam Græcis reddere. 13 Quid facit Paris? 14 Ad reddendam Helenam. 15 Inter Achillem Pelei filium, & Agamemnonem filium Atrei. 16 Agamemnonem Briseidis amor incendit. 17 Agamemnonem & Achillem. 18 peccant. 19 Plebeji luunt pœnas. 20 Exemplar ad imitandum. 21 Ubi Trojam domuit. 22 Prudens.

Trojani belli [1] scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu [2] declamas Romæ, [3] Præneste relegi:
Qui, quid sit [4] pulchrum, quid turpe, quid utile, [5] quid non,
Plenius ac [6] melius [7] Chrysippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim, ([8] nisi quid te detinet) audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Græcia [9] Barbariæ lenta [10] collisa duello,
[11] Stultorum regum, & populorum continet æstus.
Antenor censet belli [12] præcidere causam.
[13] Quid Paris? ut salvus regnet, vivatque beatus,
[14] Cogi posse negat. Nestor componere lites
[15] Inter Peleiden festinat & inter Atreiden:
[16] Hunc amor, ira quidem communiter [17] utrumque
Quicquid [18] delirant reges, plectuntur [19] Achivi.
Seditione, dolis, scelere, atque libidine, & ira
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rursus, quid virtus, & quid sapientia possit,
Utile proposuit nobis [20] exemplar Ulyssem:
[21] Qui domitor Trojæ, multorum [22] providus urbes
Et mores hominum inspexit: latumque per æquor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa

Pertulit, adversis rerum [23] *immersabilis undis,*
[24] *Sirenum voces* [25] *& Circes pocula nosti:*
[26] *Quæ si cum socijs stultus, cupidusque bibisset,*
Sub domina meretrice fuisset [26] *turpis* [28] *& excors:*
Vixisset canis immundus, [29] *vel amica luto sus.*
[30] *Nos numerus sumus, &* [31] *fruges consumere nati,*
[32] *Sponsi Penelopes, nebulones,* [33] *Alcinoique,*
In cute curanda plus æquo [34] *operata juventus:*
Cui pulchrum fuit [35] *in medios dormire dies, &*
Ad strepitum citharæ [36] *cessatum ducere curam.*
Ut jugulent homines, surgunt [37] *de nocte latrones:*
Ut teipsum serves, non expergisceris? atqui
Si noles [38] *sanus,* [39] *curres hydropicus; & ni*
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum [40] *studiis, & rebus honestis;*
Invidia, vel amore [41] *vigil torquebere. nam cur*
Quæ lædunt oculos, festinas demere; si quid
[42] *Est animum, differs curandi tempus in annum?*
[43] *Dimidium facti, qui cœpit, habet. sapere aude:*
Incipe. qui recte vivendo prorogat horam,
[44] *Rusticus expectat dum* [45] *defluat amnis: at ille*
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.
Quæritur argentum, puerisque [46] *beata creandis*
Uxor, & incultæ [47] *pacantur vomere sylvæ.*
Quod satis est, cui contigit, hic nihil amplius [48] *optet.*
Non domus, & fundus [49] *non æris acervus, & auri*
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. [50] *valeat possessor oportet,*
Si [51] *comportatis rebus bene cogitat uti.*
Qui cupit, aut metuit, juvat illum sic domus, [52] *aut res,*
Ut lippum pictæ tabulæ, [53] *fomenta podagram,*
Auriculas citharæ collecta sorde dolentes.
[54] *Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis, acescit.*
Sperne voluptates: nocet empta [55] *dolore voluptas.*
Semper avarus eget: [56] *certum voto pete finem.*

23 Fortunæ tempestatibus non immersus. 24 Voluptatum illecebras. 25 Circe suis veneficijs homines in feras mutabat. 26 Quæ pocula venefica. 27 In formam belluæ versus fuisset. 28 Amens. 29 Ut sus luto gaudens. 30 Nos turba sumus sine virtute, numerum duntaxat explentes. 31 Viventes ut edamus. 32 Proci luxuriosi. 33 Nos sumus juventus Alcinoi Phæacum regis. i. molles sumus & voluptatibus dediti. 34 Occupata. 35 In meridiem 37 Cessare facere. i. abjicere curas. 37 Per noctem. 38 Si nolis dum sanus es. 39 Curres ad medicum, cum factus eris hydropicus. 40 Philosophiæ præceptis. 41 Sciens ac prudens,

42 Si quis consumit & corrumpit animum. 43 Quia principium est dimidium totius. Hesiod. 44 Rustice, vel tanquam rusticus (volens flumen transire) expectat, &c. 45 Donec, tota aqua elapsa, alveus arescat. 46 Uxor pecuniosa, vel fœlix in pariendo. 47 Excoluntur. 48 Optare debet. 49 Non ingens pecunia. 50 Oportet ut sit animo & corpore sanus. 51 Rebus hæreditariis vel acquisitis. 52 Res familiaris, vel pecunia. 53 Fomenta podagræ dolorem ad tempus minuunt, sed causam morbi funditus non exstirpant. 54 Nisi sit animus purus. *est Allegoria.* 55 Dolore subsequente. 56 Definitam pecuniæ summam expete.

57 Rebus secundis & fortunatis. 58 Phalaris & Dionysius. 59 Qui frænum non injiciet iræ. 60 Mens dolore affecta i. mens irata. 61 Odio provectus. 62 Appetitum rege. 63 Tanquam equum indomitum. 64 Format. 65 Equorum domitor. 66 Catulus venaticus.

Invidus alterius macrescit rebus 57 opimis.
Invidia 58 Siculi non invenere Tyranni
Majus tormentum. qui non 59 moderabitur iræ,
Infectum volet esse, dolor quod suaserit, 60 & mens,
Dum pœnas 61 odio per vim festinat inulto.
Ira furor brevis est. 62 animum rege: qui nisi paret,
Imperat: 63 hunc frænis, hunc tu compesce catena.
64 Fingit equum tenera docilem cervice 65 magister
Ire viam, quam monstret eques: 66 venaticus, ex quo
Tempore 67 cervinam pellem latravit in aula,
68 Militat in sylvis catulus. 69 nunc adhibe puro
Pectore verba 70 puer, nunc te 71 melioribus offer.
QUO semel est imbuta 72 recens servabit odorem
Testa diu. 73 quod si cessas, aut strenuus anteis,
74 Nec tardum operior, nec præcedentibus insto.

67 Quæ cervi similitudinem gerit. 68 Feras sectatur. 69 Percipe Philosophiæ præcepta. 70 Dum puer es. 71 Philosophiæ magistris, vel honestis & salutaribus disciplinis. 72 Recens testa, in quam nihil adhuc fuit infusum. 73 Si in Philosophiæ studio sis ignavior, aut si promovearis alacrius. 74 Nec te expecto, qui me persequi non potes, nec conor eos antevertere, qui me præcedunt.

AD JULIUM FLORUM. *Epist.* III.

Juliũ Florum de Claudio Nerone, ubi militet, & de quorundam amicorum scriptis interrogat. Deinde ipsum Florum ad sapientiæ studiũ, & ad redeundum in gratiam cum fratre hortatur.

1 In quibus regionibus. *Ora significant extremas partes terrarum.* 2 Tiberius Nero, Augusti privignus ex Livia Drusilla. 3 Thraciane 4 Glacie vinctus. 5 An Hellespontus, inter Sestum & Abidum currens? 6 Detinent? 7 Quid faciat literata Drusi cohors?

JUli Flore, 1 quibus terrarum militet oris
2 Claudius Augusti privignus, scire laboro.
3 Thracane vos, Hebrusque 4 nivali compede vinctus
5 An freta vicinas inter currentia turres,
An pingues Asiæ campi collesque 6 morantur?
7 Quid studiosa cohors operum struit? hac quoq; curo,
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis & paces 8 longum diffundit in ævum?
Quid 9 Titius, Romana brevi venturus in ora?
10 Pindarici fontis qui non expalluit 11 haustus,
Fastidire 12 lacus & rivos ausus apertos:
Ut valet? ut meminit nostri? 13 fidibusne Latinis

8 Scriptis mandat, ad memoriam sempiternam. 9 Titius poëta, qui brevi ob sua scripta celebrabitur à populo Romano. 10 Qui non dubitavit fluidam Pindari eloquentiam Latinis versibus imitari. 11 Liquores. 12 Scripta vulgaria & inventu facilia. 13 Num studet Latinis versibus lyricis Pindaricos versus modulari.

Thebanos

Thebanos optare modos studet, 14 auspice Musa?
An tragica 15 desævit, 16 & ampullatur in arte,
Quid mihi 17 Celsus agit? monitus, multumque monendus,
18 Privatas ut quærat opes, & tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcunque recepit 19 Apollo:
Ne si forte suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula risum
Furtivis nudata coloribus. 20 ipse quid audes?
21 Quæ circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum est, 22 nec turpiter hirtum.
23 Seu linguam causis acuis, seu civica jura
Respondere paras, seu condis amabile carmen:
Prima 24 feres ederæ 25 victricis præmia. quod si
Frigida curarum 26 fomenta relinquere posses,
Quo te cœlestis sapientia duceret, ires,
27 Hoc opus, hoc studium 28 parvi properemus & ampli
Si patriæ volumus, si nobis vivere cari.
Debes hoc etiam rescribere, 29 si tibi curæ,
Quantæ conveniat, Munatius. 30 an male sarta
Gratia 31 nequicquam coit, & rescinditur? at vos
32 Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat
33 Indomita cervice feros: ubicunque locorum
Vivitis, 34 indigni fraternum rumpere fœdus:
Pascitur in vestrum reditum 35 votiva juvenca,

14 Musarum auspicio? 25 An valde sævit, crudeles & sævos Principum mores exprimendo. 26 Ampullis verborum utitur? 17 Celsus poëta, qui alienos versus pro suis recitaret. 18 Ut suam inventionem, non alienam quærat. 19 Apollinis templo adjunctam bibliothecam Augustus extruxerat in monte Palatino. 20 Tu, Juli Flore, quos sequeris Auctores? 21 Circum quæ volitas thyma velut apis, ex variis doctorum virorum scriptis varia decerpens? 22 Nec rude & impolitum. 23 Sive Oratorem, Jurisconsultum, vel Poëtam agis. 24 Auferes præmia. 25 Ederæ victoriam tuam indicantis. 26 Curarum nutrimenta, nempe divitias, ambitionem & similia, quæ, ut frigus, gravant & tardant festinantem. 27 Properemus sapientiæ studiis incumbere. 28 Cujuscunque fortunæ sumus. 29 An Munatius frater tuus sit tibi tantæ curæ, quantæ conveniat, necne? 30 Gratia male conjuncta & perfide instaurata. 31 Non durat. 32 Sanguis calidus in juvenibus iram excitat. 33 Cervice dura, & rerum experientia nundum emollita. 34 Indigni qui rumpatis fraternam amicitiam. 35 Juvenca, quam immolabo vobis reducibus.

AD ALBIUM TIBULLUM. *Epist.* IV.

AlbiumTibullum compellat, cui studium Philosophiæ laudare videtur, atque id facere, ut ejus amore illum accendat. Recenset quibus dotibus illum dii ornaverint: deinde ita vivendum illi esse dicit, ut unumquemque diem extremum sibi fore putet.

Albi, nostrorum Sermonum 1 candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione 2 Pedana:

1 Sincere judex, Satyrarum nostrarum. 2 Sic dicta à Pedo, Italiæ oppido.

3 Scribere quod 4 Cassi Parmensis opuscula vincat?
An tacitum sylvas inter 5 reptare salubres,
Curantem quicquid dignum sapiente bonoque est?
Non tu 6 corpus eras sine pectore. di tibi 7 formam,
Di tibi divitias dederant, 8 artemque fruendi.
9 Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
Quam sapere, 10 & fari possit quæ sentiat, & cui
11 Gratia, fama, valetudo contingat abunde,
12 Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter spem, curamque, timores inter & iras,
13 Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
14 Grata superveniet, quæ non sperabitur, hora.
Me pinguem, 15 & nitidum bene curata cute vises,
Quum ridere voles 16 Epicuri de grege porcum.

3 An dicam te scribere. 4 Qui multas tragœdias scripsit, dictus Parmensis ab urbe Parma. 5 Lentius ambulare. 6 Sine Mente, excors. 7 Formam humanam. 8 Oeconomiam. 9 Quid possit nutricula optare majus alumno? 10 Et eloqui sua sensa. 11 Benevolentia apud principes viros, fama ex benefactis. 12 Victus non sordidus neque nimis exquisitus. 13 Omnem diem putato esse postremum. 14 Ita fiet ut grata, &c. 15 Poetam elegantem, & succi plenum. 16 Summum bonum in voluptate posuit Epicurus.

AD TORQUATUM. *Epist.* v.

Torquatum ad cœnam invitat, quam frugalem fore dicit, Hortatur ut curis & cupiditati divitiarum valedicens, hilaritati se tradat, & laudes ebrietatis addit. Tria esse dicit, quorum studiosus sit in apparatu convivii: primam autem ponit munditiem.

Si potes 1 archaïcis conviva 2 recumbere lectis,
Nec modica cœnare 3 times olus omne patella:
4 Supremo te sole domi Torquate 5 manebo.
Vina bibes iterum Tauro 6 diffusa, palustres
7 Inter Minturnas, Sinuessanumque Petrinum.
Sin melius quid habes, 8 arcesse, vel imperium fer.
Iamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
9 Mitte leves spes, 10 & certamina divitiarum,
Et 11 Moschi causam. 12 cras nato Cæsare festus
Dat veniam 13 somnumque dies: impune licebit
Æstivam sermone 14 benigno tendere noctem.
15 Quò mihi fortunas, si non conceditur uti?

1 Lectis ligneis & parum elegantibus, antiquò more fabricatis. Angl. *Beds of the old fashion.* 2 Accumbere. 3 Nec abhorres, sed gaudes. 4 Sub vesperam. 5 Te exspectabo. 7 Bibes vina è torculari in cados fusa, Statilio Tauro iterum consule. vini ætas notabatur Consulum nominibus. vide Od. 3. l. 2. 7 Minturnæ oppido erat Sinuessæ oppido propinquum. 8 Jube tecum afferri ad me, vel, sine me regem esse convivii, & tibi imperare, ut illo vino utare, quod tibi apponam. Alii exponunt, Morem mihi gere. 9 Omitte spes rerum levium, id est, divitiarum. 10 Omitte lites & dissidia in divitiis comparandis. 11 Clientis tui. 12 Idibus Julii. 13 Ut non sit necesse mane surgere. 14 Faceto sermone & largo noctem extendere. 15 Quorsum divitias expetam?

Parcus 16 ob hæredis curam, nimiumque 17 severus.
18 Assidet insano : potare 19 & spargere flores
Incipiam, patiarque vel 20 inconsultus haberi.
Quid non ebrietas 21 designat ? operta 22 recludit,
Spes jubet esse 23 ratas 24 in prælia trudit inermem,
Sollicitis animis 25 onus eximit : 26 addocet artes.
27 Fœcundi calices quem non fecere disertum ?
28 Contracta quem non in paupertate 29 solutum ?
Hæc ego procurare 30 & idoneus imperor, & non
Invitus : 31 ne turpe toral, ne sordida 32 mappa
33 Corruget nares : ne non & cantharus & lanx
34 Ostendat tibi te : ne fidos inter amicos
Sit qui dicta foras 35 eliminet : 36 ut coëat par
Iungaturque pari. 37 Brutum tibi, Septimiumque,
Et nisi cœna prior, patiorque puella Sabinum
Detinet, assumam, locus est & pluribus 38 umbris.
Sed 39 nimis arcta premunt olidæ convivia 40 capræ.
Tu, 41 quotus esse velis, rescribe : & 42 rebus omissis,
Atria servantem 43 postico falle 44 clientem.

15 Ut hæres ditescat. 17 Nimium tristis vel asper. 18 Sedet proximus insano, eique est similis. 19 In apparatu splendido secundæ mensæ floribus inspergi solebant.. 20 Stultus haberi. 21 Quid non ebrietas efficit, perpetrat? 22 Aperit 23 Spes firmat, 24 Quia spiritibus vini calore accensis, pellitur timor. 25 Eximit curarum onus.

26 Ebrii jactitant se multarum artium esse peritos. 27 Calices pleni & copiosi. 28 In angusta paupertate. 29 Solutum à curis. 30 A ratione jubeor tanquam idoneus ad hanc procurationem. 31 Illorum toral. 32 Inter edendum manus mappa absterguntur. 33 Sic offendat, ut inde conviva nares contrahat. 34 Ita splendeant, ut in illis tuam imaginem contempleris, velut in speculo. 35 Divulget. 36 Ut convivæ pares congregentur. 37 Assumam tibi sodales Brutum, Septimium, Sabinum; nisi Sabinum, &c. 38 Convivis non invitatis. 39 Ubi multitudo est convivarum arcte sedentium, ibi alarum odor gravis existit. 40 Fœtor sub axillis. 41 Quot sodales velis vocari. 42 Causis & negotiis tuis relictis. 43 Per posticum egredere, & clientem tuum late, qui in domus tuæ atrio expectat & observat. 44 Falle Moschum (*de quo supra*) vel quemvis alium.

AD NUMICIUM *Epist.* VI.

Nihil admirari, rem esse dicit, quæ propemodum sola ad vitæ beatitudinem conferat, quum homines non ea tantum quæ cupiunt, sed etiam quæ timent illis contraria, eodem fere modo mirentur; verum ex iis, quibus admiratio cupiditatem incitat, alios aliud expetere : omnes autem frustra in eo felicitatem, quæ à sola virtute pendet, collocare.

1 NIl admirari, prope res est 2 una, Numici,
Solaque, quæ possit facere & servare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis, 3 sunt qui formidine nulla

1 Nullis animi perturbationibus affici. 2 Res est præcipua & sola. 3 Quanto minus admirabuntur terrena, quæ cœlestibus sunt inferiora?

Imbuti spectent. quid censes munera [4] *terræ?*
Quid [5] *maris extremos Arabas ditantis, & Indos?*
[6] *Ludicra, quid, plausus,* [7] *& amici dono* [8] *Quiritis,*
Quo spectanda modo, [9] *quo sensu credis, & ore?*
Qui timet [10] *his adversa, fere miratur eodem,*
Quo cupiens pacto. pavor est [11] *utrobique molestus:*
[12] *Improvisa simul species exterret* [13] *utrumque.*
Gaudeat, an doleat, cupiat, metuatve: [14] *quid ad rem,*
Si, [15] *quicquid videt melius, pejusve sua spe,*
Defixis oculis, animoque & corpore [16] *torpet?*
Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Ultra, quam satis est, [17] *virtutem si petat ipsam.*
[18] *I nunc: argentum & marmor vetus,* [19] *æraque & artes*
[20] *Suspice, cum gemmis* [21] *Tyrios mirare colores:*
Gaude, quod spectant oculi te mille loquentem:
[22] *Gnavus mane forum, & vespertinus pete tectum:*
Ne plus frumenti [23] *dotalibus emetat agris*
Mucius: [24] *indignum, quod sit pejoribus ortus:*
[25] *Hic tibi sit potius, quam tu mirabilis illi.*
[26] *Quicquid sub terra est,* [27] *in apricū proferet ætas.*
Defodiet, [28] *condetque nitentia.* [29] *quum bene notum*
Porticus Agrippæ, & via te conspexerit Appi,
[30] *Ire tamen restat,* [31] *Numa quo devenit & Ancus.*
[32] *Si latus,* [33] *aut renes morbo tententur acuto,*
Quære fugam morbi. vis recte vivere? quis non?
Si virtus [34] *hoc una potest dare,* [35] *fortis omissis*
Hoc age deliciis. virtutem [36] *verba putas, ut*
[37] *Lucum ligna?* [38] *cave ne portus occupet alter,*
[39] *Ne Cibyratica,* [40] *ne Bithyna negotia perdas.*

4 Aurum, argentum, marmor, & quæ ex se terra profert. 5 Munera maris uniones, margaritas, & hujusmodi. 6 Ludos inanes, & plausus in theatris. 7 Dona populi Rom. te amantis, id est, honores populi suffragio ad te delatos. 8 Quiritium, id est, Romanorum. 9 Quo judicio. & quo vultu? certe non alio, quam nulla cupiditate, nulla formidine. 10 Pauperiem, contemptum, sibilos, ignominiam, quæ his bonis expetitis adversantur. 11 Pauper est in cupiendo, & metuendo. 12 Insperata & non præmeditata mali, & boni species. 13 Exterret tam cupidum, quam tumidum. 14 Quid facit ad hanc rem, quam nos agimus, sc. ad beatitudinem? 15 Quicquid defixis oculis vidit, id est, attentissime. 16 Si habet, stupescit, deficit. 17 Virtus posita est in mediocritate, cujus, revera, nimium esse non potest. 18 *Ironica concessio.* 19 Æneas artes, id est, statuas æreas, vel vasa ærea multo artificio fabricata. 20 Cum admiratione adspice. 21 Colores purpureos. 22 Tu gnavus & industrius prima luce confere in forum, & vesperi domum redito, ne Mucius, &c. 23 Ne metat, & recipiat ex agris, quos ab uxore in dotem accepit, plus frumenti, quam tu. 24 Indignum existens. 25 Mucius. 25 Virtus sola est immortalis, cætera pereunt. 27 In lucem. 28 Abscondet. 29 Quum porticus ab Agrippa constructa (ubi causas agas) & quum via Appia ab Appio constructa conspexerit te bene notum, id est, fama celebrem: ire tamen, &c. 30 Ad mortem. 31 Numa, & Ancus Romanorum reges. 32 Pleuritide. 33 Nephritide. 34 *Nempe* recte vivere. 35 Fortiter huic uni rei stude. 36 Num putas virtutem in verbis, non in actione consistere? 37 Lucus non ex solis arboribus constat, ut sylva, sed alicui numini sacer est. 33 Si in ea es sententia, cave Mercator ne alter, &c. 39 Negotia Cibyratica dicuntur à Cibyris, urbe Ciliciæ, populosa & ingenti. 40 Bithynia est in Ponto.

Mille talenta [41] *rotundentur,* [42]*totidem altera:porro*
[43] *Tertia succedant,& quæ pars* [44] *quadret acervum.*
Scilicet uxorem cum dote , fidemque , & amicos ,
[45] *Et genus & formam* [46] *regina pecunia donat :*
Ac bene nummatum decorat [47] *Suadela , Venusque.*
Mancipiis locuples , eget æris Cappadocum rex,
[48] *Ne fueris hic tu chlamydes Lucullus (ut ajunt)*
Si posset centum scena [49] *præbere* [50] *rogatus ,*
[51] *Qui possum tot? ait:tamen& quærã,& quot habebo*
Mittam. post paulo scribit , sibi millia quinque
Esse domi chlamydum:partem, vel [52] *tolleret omnes.*
[53] *Exilis domus est , ubi non & multa supersunt ,*
[54] *Et dominum fallunt , & prosunt furibus. Ergo*
[55] *Si res sola potest facere & servare beatum ;*
[56] *Hoc primus repetas opus , hoc postremus omittas.*
Si fortunatum [57] *species , & gratia præstat ,*
Mercemur [58] *servum,qui dictet nomina,* [59] *lævum*
Qui fodiat latus,[60]*& cogat trans pondera dextram*
[61] *Porrigere.* [26] *Hic multum* [63] *in Fabia valet, ille*
Velina :
[64] *Culibet hic fasces dabit ,* [65] *eripietque curule*
Cui volet importunus ebur: frater , pater , adde ;
Ut cuique est ætas , ita quemque [66] *facetus adopta.*
Si bene , qui cœnat , [67] *bene vivit ;* [68] *lucet , eamus*
Quod ducit gula : piscemur , venemur : ut olim,
Gargilius , qui mane [69] *plagas, venabula , servos*
[70] *Differtum, transire forum , populumque jubebat ,*
[61] *Unus ut è multis populo spectante referret*
[72] *Emptum mulus aprũ: crudi,* [73]*tumidiq; lavemur,*

41 Coacerventur , cumulentur. Angl. *Laide round to a heape.* 42 Alia mille talenta. 43 Mille. 44 Etiam quæ pars perficiat , vel , acervum in quadrum redigat , id est , quarta mille , quæ quatuor millia efficiant.. 45 Nobilitatem. 46 Pecunia in rebus humanis regnum obtinens. 47 Eloquentia, & venustas. 48 Nolo ego ut tu sis talis , qualis fuit rex Cappadociæ , qui una re abundans cæteris egebat. sed philosophiam sequere. cui nihil deesse potest , & talis esto , qualis fuit Lucullus. 49 Commodato dare; 50 Rogatus à prætore ad spectaculum celebrandum. 51 Non credo me tot habere , inquit Lucullus , 52 Sumeret. 53 Domus est inanis , & bonis non referta , ubi , &c. 54 Ignorantur à domino. 55 Si pecunia. 56 Ut divitas congreges. 57 Decus externum , honores , & magistratus. 58 Mercemur servum nomenclatorem *A nomenclâtore ille qui magistratum peteret , monebatur , quo nomime quisque civis , qui in suffragiis aliquid valeret , appellaretur : & suo quemque nomine compellare , bene volentiam conciliat.* 59 Qui domino astans , lævo ipsius latere extrema manu impulso admoneat , ut illum & illum salutet. 60 Et cogat herum trans saxa , aut trabes magni ponderis dextram porrigere , vel benevolentiæ ineundæ , vel auxilii causa. 61 Gratioso apud aliquam tribum civi. 62 Verba sunt nomenclatoris. 63 Hic in tribu Velina valet. 64 Hic , cui suffragatus fuerit , consulatum dabit , tot secum trahit suffragatores. 65 Eripiet curule ebur , id est , curulem eburneam cui volet importunus (id est, inquietus) dum voti compos fiat. 66 Blandissime saluta unumquemque , & facete tibi adjunge. 67 Si sit fœlix. 68 Dies est , surgamus , conquiramus obsonia palato gratissima. 69 Retia. 70 Forum hominibus plenum. 71 Ut insignis mulus & prealtus. 72 Aprum emtum , non à se venante captum. 73 Saturitate inflati descendamus in balnea.

74 Fabula Ceritum digni, id est, fine lege viventes. *Ceritibus enim à populo Romano devictis negatum fuit suffragiorum ferendorum jus*

Quid deceat, quid non, obliti: 74 Cerite cera
Digni, 75 remigium vitosum Ithacensis Ulyssei.
76 Cui potior patria fuit 77 interdicta voluptas.
Si (78 Mimnermus uti censet) sine amore jocisque
Nil est jucundum; 79 vivas in amore jocisque.
Vive, vale, si quid novisti rectius 80 istis,
81 Candidus imperti: 82 si non, his utere mecum.

75 Quum simus quasi remiges & socii Ulyssis, vitiis & libidinibus addicti. 76 Quibus remigibus. 77 Ab Ulysse interdicta. 78 Poëta venereus. 79 Licet vivas. 80 Quæ dixi de summo bono. 81 Benignus imperti. 82 Si non rectius nosti, utere jam à me dictis.

AD MECOENATEM. *Epist.* VII.

Mecœnati se excusat, quod promissis non steterit, ejus in se liberalitatem commemorat & laudat. sed libertatem, & animi tranquillitatem omnibus amicorum donis, & quibuslibet divitiis anteponendam esse, atque ideo eum, qui paucis contentus vivere didicit, incommoda, quæ vitam ambitiosam comitantur, non posse ferre innuit.

1 In Sabina regione. *Ubi villam habuit Horatius amœnissimam.* 2 Totum mensem Augustum absum. 3 Dabis illam veniam, quam mihi dares ægro. 4 Donec fervet Canicula, quo tempore ficus primum maturescunt. 5 Designator est, qui constituendæ funebri pompæ præest. 6 Ministri libitinariis pullatis.

Quinque dies tibi pollicitus me 1 rure futurum,
2 Sextilem totum mendax desideror, atqui
Si me vivere vis sanum, recteque valentem,
3 Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti
Mecœnas veniam: 4 dum ficus prima calorque
5 Designatorem decorat 6 lictoribus atris:
7 Dum pueris omnis pater, & matercula pallet:
8 Officiosaque sedulitas, & 9 opella forensis
Adducit febres, & 10 testamenta resignat.
Quod si bruma nives Albanis 11 illinet agris,
12 Ad mare descendet 13 vates tuus, & sibi parcet,
14 Contractusque leget, te dulcis amice reviset
Cum Zephyris (si concedes) 15 & hirundine prima.
Non, quo more pyris vesci Calaber jubet hospes,
Tu me fecisti locupletem. 16 Vescere sodes: (gne,
17 Jam satis est. 18 At tu quantumvis tolle. 19 Beni
20 Non invisa feres pueris munuscula parvis.

7 Dum mater liberis suis metuit. 8 Nimia diligentia in officio præstando suis clientibus. 9 Opera in foro. 10 Testamenta aperit post mortem testatoris. 11 Asperget. 12 Ad civitatem maritimam. 13 Horatius. 14 Parcus erit in legendo. *Metaph. ducta à navigantibus qui vela contrahunt, ut effugiant naufragium.* 15 Vere ineunte, cujus est hirundo nuntia. 16 Verba Calabri ad hospitem viatorem. 17 Verba sunt viatoris. 18 Inquit Calaber. 19 Liberaliter mecum agis, ait viator. 20 Grata feres munuscula, inquit Calaber.

[21] Tam teneor dono, quam si demittar [22] onustus
[23] Ut libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus, & stultus donat, quæ spernit, & odit.
[24] Hæc seges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
Vir bonus, & sapiens [25] dignis ait esse paratum,
Nec tamen ignorat, [26] quid distent æra lupinis.
[27] Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.
Quod si me noles usquam [28] discedere, [29] reddes
Forte latus, [30] nigros angusta fronte capillos:
Reddes dulce loqui: reddes ridere decorum, &
[31] Inter vina fugam Cynaræ [32] mœrere protervæ.
Forte per angustam [33] tenuis vulpecula rimam
[34] Repserat in cumeram frumenti, [35] pastaq; rursus
Ire foras pleno [36] tendebat corpore frustra.
Cui mustela procul, Si vis (ait) effugere istinc,
Macra [37] cavum repetes arctum [38] quem macra subisti
[39] Hac ego si compellar imagine, [40] cuncta resigno:
[41] Nec somnum plebis laudo satur [42] altilium, nec
Otia divitiis [43] Arabum liberrima muto.
Sæpe [44] verecundum laudasti: rexque paterque
[45] Audisti coram, nec verbo parcius absens.
[46] Inspice, si possum [47] donata reponere lætus.
Haud male [48] Telemachus, proles patientis Ulyssei,
[49] Non est aptus equis Ithacæ locus: ut neque planis
[50] Porrectus spatiis [51] neque multæ prodigus herbæ.
[52] Atreide, magis apta tibi tua dona relinquam.
Parvum parva decent mihi jam non [53] regia Roma,
[54] Sed vacuum Tibur placet, [55] aut imbelle Tarentũ,
Strenuus & fortis, causisque [56] Philippus agendis
Clarus, [57] ab afficiis octavam circiter [58] horam

21 Verba viatoris. 22 Pyris tuis oneratus. 23 Facito ut libet, inquit Calaber. 24 Hæc inconsiderata rerum vilium, & superfluorum donatio semper parit ingratos. 25 Dicit se viris bonis esse paratum. 26 Non ignorat, quæ sit differentia inter bonos, & malos nummos. i. inter bonos, & malos homines. 27 Ego (inquit Horatius) me gratum præstabo, & dignum laude promerentis. i. laude ejus, qui beneficia est promeritus. 28 A re discedere. 29 Reddes meliores annos, quos tecum consumpsi. 30 Capillos nunc canos in fronte lata, propter calvitiem. 31 Reddes ætatem ad levitates amatorias aptam. 32 Iniquo animo ferre, quod juvenem, non senem decet. 33 Inani ventre. 34 Introierat in vas vimineum frumentarium. 35 Bene saginata. 36 Conabatur. 37 Locum excavatum. 38 Quem gracilis intrasti. 39 Hac similitudine. 40 Omnia mihi dedisti, restituo. 41 Nec quietem plebejorum hominum laudo, eo quod sumptuosis epulis sim plenus, aliter sensurus si egerem. 42 Satur avium domi saginatarum. 43 Vide Od. 29 lib. I 44 Me paucis contentum. 45 Appellatus es à me rex, propter munificentiam, pater vero propter tuum erga me amorem, sive præsens tecum sum, sive absens. 46 Tecum considerat. 47 Reddere, quæ mihi donasti. 48 Menelao respondet. 49 Verba Telemachi ad Menelaum. 50 Non extensus in longum. 51 Nec herbæ ferax. 52 O Menelae, Atrei fili. 53 Roma magnifica. 54 Sed Tibur non placet. 55 Tarentum voluptuarium. 56 Orator, in altercando nobilis. 57 A forensibus. 58 Horam diei.

Dum redit, atque foro nimium distare [59] *Carinas*
Iam grandis natu queritur; conspexit (ut ajunt)
Adrasum quendam vacua tonsoris [60] *in umbra,*
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
[61] *Demetri (puer hic* [62] *non laeve jussa Philippi*
Accipiebat) abi, quaere, [63] *& refer,* [64] *unde domo, quis,*
[65] *Cujus fortunæ, quo sit patre,* [66] *quove patrono.*
[67] *It, redit, & narrat, Vultejum nomine Menam,*
Praconem, [68] *tenui censu, sine crimine notum,*
[69] *Et properare loco,* [70] *& cessare,* [71] *quærere, & uti*
Gaudentem [72] *parvisque sodalibus, & lare certo,*
Et ludis, & post [73] *decisa negotia,* [74] *campo.*
[75] *Scitari libet ex ipso, quæcunque refers. dic*
Ad cœnam veniat. non sane [76] *credere Mena:*
[77] *Mirari secum tacitus. quid multa?* [78] *benigne,*
Respondet. [79] *Negat ille mihi?* [80] *Negat improbus, & te*
[81] *Negligit, aut horret. Vultejum mane Philippus*
Vilia vendentem tunicato [82] *scruta* [83] *popello*
[84] *Occupat, & salvere jubet prior. ille Philippo*
[85] *Excusare laborem, &* [86] *mercenaria vincla,*
Quod non mane domum venisset: denique, quod non
[87] *Providisset eum.* [88] *Sic ignovisse putato.*
Me tibi, si cœnas hodie mecum. [89] *Ut libet..* [90] *Ergo*
Post nonam venies. nunc i, [91] *rem strenuus auge.*
[92] *Ut ventum ad cœnam est,* [83] *dicenda, tacenda,*
loquutus,
[94] *Tandem dormitum dimittitur. hic ubi sæpe*
Occultum [95] *visus decurrere piscis ad hamum*
[96] *Mane cliens, & jam* [97] *certus conviva, jubetur*
Rura suburbana [98] *indictis comes ire Latinis,*
Impositus [99] *mannis, arvum* [1] *cœlumque Sabinum*
[2] *Non cessat laudare. videt, ridetque Philippus:*
Et sibi dum requiem, dum risus undique [3] *quærit,*
Dum septem donat sestertia, mutua septem

59 Viam Romæ, sic dictam ab ædificiis factis in similitudinem carinarum? in qua via domus erat Philippi. 60 In tonstrina. 61 Philippus servum suum Demetrium alloquitur. 62 Non stulte. 63 Mihi renuntia. 64 Ex qua familia. 65 Pauper, an dives. 66 In cujus sit clientela. 67 It puer. 68 Pauperem esse. 69 Et viatorem, vel mercatorem agere, lucri causa. 70 Interdum otiari. 71 Divitias acquirere, iisque uti, *quod non facit avarus.* 72 Gaudentem uxore, & liberis, & domicilio stabili, non vita vaga. 73 Post negotia confecta. 74 Campo Martio, ubi valetudinis causa corpus exercebat. 75 *Verba Philippi.* 76 Credebat. 77 Mirabatur. 78 Gratias egit tibi ingentes. 79 *Verba sunt Philippi.* 80 Negat improbus (inquit Demetrius.) 81 Te non curat aut formidat. 82 Merces viles. 83 Plebeculæ, tunicis, non togis utenti. 84 Anrevertit. 85 Excusabat. 86 Occupationes mercenarias. 87 Ante vidisset. 88 *Verba sunt Philippi.* 89 Sit ita, inquit Mena. 90 Post horam nonam (inquit Philippus) venies, id est, tribus horis ante solis occasum. *Quando Romani è balneis egressi cibum capiebant.* 91 Rem familiarem auge. 92 Postquam. 93 Libere quidvis locutus. 94 Jubetur ire domum. 95 Visus est. 96 Postridie. 97 Quotidianus conviva. 98 Feriis Latinis à Consule imperatis, *in quibus non licebat aliquid agi in Urbe.* 99 Equis pusillis. 1 Aërem Sabinum. 2 Vultejus. 3 Philippus.

Præ-

Promittit, persuadet uti mercetur agellum.
4 *Mercatur: ne te longis ambagibus ultra*
Quam satis est, morer, 5 *ex nitido fit rusticus, atque*
Sulcos, 6 *& vineta crepat mera: præparat ulmos:*
Immoritur studiis, & amore senescit habendi.
Verum ubi oves furto, morbo periere capellæ,
8 *Spem mentita seges, bos est enectus arando:*
Offensus damnis, 9 *media de nocte caballum*
Arripit, iratusque Philippi tendit ad ædes.
Quem simul aspexit 10 *scabrum intonsumq; Philippus;*
11 *Durus, (ait) Vultei nimis* 12 *attentusque videris*
Esse mihi. 13 *Pol, me miserum patrone vocares,*
Si velles (inquit) verum mihi 14 *ponere nomen,*
15 *Quod te per genium, dextramq;, deosque penates,*
Obsecro & obtestor, vitæ me redde priori.
16 *Qui simul aspexit, quantum dimissa petitis*
Præstent, mature redeat, repetatque relicta.
METIRI se quemque 17 *suo modulo, ac pede,*
18 *verum est.*

4 Vultejus agellum mercatur. 5 Ex urbano fit incultus & obsoletus. 6 Loca vitibus consita solum habet in ore. 7 Lucri studio tabescit. 8 Postquam ager fatus minus reddidit, quam speraverat agricola. 9 Paulo post mediam noctem. 10 Squalidum, & impexum. 11 Homo ferreus & laboriosus. 12 Attentus ad rem, id est, avarus 13 *Verba sunt Vulteji.* 14 Nomen imponere. 15 Propter quod te obsecro, *vel*. quam rem te obsecro. 16 Qui Philippus, postea quam consideravit, quantum dimissa; id est, relicta distent à petitis, dixit hæc verba: Redeat Vultejus in urbem, quamprimum, & vitam urbanam, quam reliquit, repetat. 17 Sua formula, & mensura. 18 Æquum est.

AD CELSUM ALBINOVANUM. *Epist.* VIII.

Ad Celsum scribens, se minus animo, quam corpore valere dicit, in se ipso cum alia quædam vitia, tum inconstantiam reprehendens: sed ita ut illum in persona sua taxare videri possit. A Musa autem, de non ferenda immoderate & insolenter fortuna, eum vult admoneri.

1 *CElso gaudere, & bene rem gerere, Albinovano;*
Musa rogata refer, 2 *comiti,* 3 *scribæque Neronis.*
Si quæret quid agam: dic, multa & pulchra 4 *minantem,*
Vivere nec recte, nec suaviter, haud quia grando
5 *Contuderit vites, oleamque* 6 *momorderit æstus;*
Nec quia longinquis armentum ægrotet in arvis;
7 *Sed quia mente minus validus, quam corpore toto,*
Nil audire velim, nil discere. 8 *quod levet ægrum,*
9 *Fidis offendar medicis, irascar amicis;*

1 Ordo est, ô Musa à me rogata, refer, id est, renuntia Celso Albinovano, χαίρειν & εὐπράττειν, ut gaudeat, & bene rem gerat. 2 Qui tanquam inferior amicus Neronem comitatur. 3 Notario, Angl. *A Secretary.* 4 Superbe promittentem. 5 Fregerit. 6 Siccitate affecerit & læserit. 7 Quia animo ægrotus magis, quam corpore velim nil, &c. 8 Quod relevet ægrum. 9 Quia fidis offendar.

10 Propterea quod. 11 Lethargo, qui inexpugnabil s est. dormiendi necessitas. Metaphorice hic ponitur pro arrogantia, levitate, & inconstantia.

[10] *Cur me funesto properent arcere* [11] *veterno:*
Quæ nocuere [12] *sequor, fugiam quæ profore credam?*
[13] *Romæ Tibur amem ventosus,* [14] *Tibure Romam.*
[15] *Post hæc, ut valeat, quo pacto rem gerat,* [16] *& se:*
Ut placeat [17] *juveni, percontare,* [18] *utque cohorti.*
Si dicat, recte: [19] *primum gaudere, subinde*
Præceptum [20] *auriculis hoc instillare memento,*
[21] *Ut tu fortunam, sic nos te Celse feremus.*

12 Quia sequar, quæ, &c. 13 Quia ubi sum Romæ, amem Tibur, ventosus id est, inconstans, & vento popularis auræ plenus. 14 Quia existens Tibur Romam amem. 15 Post hæc omnia, rogato. 16 Quomodo se gerat. 17 Neroni. 18 Et quomodo cohorti placeat. 19 Primum dicito me gaudere, deinde, &c. 20 Ejus auriculis. sc. Celsi. 21 Quemadmodum tu secundam fortunam feres, ita ut non superbias, sic nos tuam amicitiam feremus, & servabimus continuo.

AD CLAUDIUM NERONEM.

Epist. IX.

Claudio Neroni Septimium commēdat, & rogat ut in amicitiam suam eum recipiat. Sed hoc verecunde facit, & ita, ut ab ipso Nerone id tanquam pro suo jure petere videri non possit.

2 De quo Od. 6. lib. 2. 2 O. Nero Augusti privigne. 3 Qua æstimatione sim apud te. 4 Et rogando cogit. 5 Commendare. 6 Dignum amicitia, & contubernio Neronis legentis. i. eligentis, res honestas & honestos viros. 7 Officio interioris amici.

[1] *SEptimius,* [2] *Claudi, nimirum intelligit unus,*
[3] *Quanti me facias, nā quū rogat,* [4] *& prece cogit*
Scilicet, ut tibi se [5] *laudare, & tradere coner,*
[6] *Dignum mente, domoq; legentis honesta Neronis,*
[7] *Munere quum fungi propioris censet amici;*
[8] *Quid possim videt, ac novit me valdius ipso.*
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
Sed timui, [9] *mea ne finxisse minora putarer,*
Dissimulator [10] *opis propriæ,* [11] *mihi commodus uni.*
Sic ego, majoris fugiens opprobria [12] *culpæ,*
[13] *Frontis ad urbanæ descendi præmia. quod si*
[14] *Depositum laudas* [15] *ob amici jussa pudorem;*
Scribe [16] *tui gregis hunc, & fortem crede* [17] *bonumq;*

8 Quid apud te possim, intelligit, ac magis novit quam ego ipse. 9 Meam apud te gratiam minorem esse, quam sit. 10 Facultatis meæ. 11 Mihi soli studens. 12 Dissimulationis. 13 Descendi ad impudentiam seu inverecundiam, quæ frontis perfrictæ est præmium. Urbani enim perfrictioris oris esse solent, quam rustici. 14 Depositus pudor, est impudentia. 15 Ob Septimii rogatum. 16 De tuo grege esse, & amicorum numero. 17 Ei virum esse bonum.

AD FUSCUM ARISTIUM. *Epist.* x.

Fusco Aristio, urbis amatori, vitam rusticam, qua ipse delectabatur, laudat, & varia ejus commoda recenset. Simul autem ab ambitione (quæ vitam urbanam, non rusticam comitatur) eum deterret.

Urbis amatorem [1] *Fuscum salvere jubemus*
[2] *Ruris amatores: hac in re scilicet una*
Multum dissimiles, ad cætera pene [3] *gemelli.*
[4] *Fraternis animis, quicquid negat alter, & alter.*
Annuimus pariter vetuli, [5] *notique columbi.*
[6] *Tu nidum servas: ego laudo ruris amœni*
Rivos, & musco [7] *circumlita saxa, nemusque.*
[8] *Quid quæris?* [9] *vivo, & regno, simul ista reliqui,*
Quæ vos ad cœlum effertis [10] *rumore secundo.*
[11] *Utque sacerdotis fugitivus, liba recuso:*
Pane egeo, jam mellitis potiore [12] *placentis.*
Vivere naturæ [13] *si convenienter oportet,*
[14] *Ponendæque domo quærenda est area primum?*
Novistine locum potiorem rure [15] *beato?*
[16] *Est ubi plus tepeant hyemes? ubi gratior aura*
Leniat & rabiem [17] *Canis, &* [18] *momenta Leonis.*
Quum semel accepit solem [19] *furibundus acutum?*
[20] *Est ubi divellat somnos minus* [21] *invida cura?*
[22] *Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?*
Purior in vicis aqua [23] *tendit rumpere plumbum,*
Quam, quæ per pronum [24] *trepidat cum murmure rivum?*
[25] *Nempe inter varias nutritur sylva* [26] *columnas,*
Laudaturque domus, longos quæ prospicit agros.
[27] *Naturam expellas furca, tamen* [28] *usque recurret,*
[29] *Et mala perrumpet furtim* [30] *fastidia victrix.*

1 Grammaticum, in urbe commorantem. 2 Nos. 3 Simillimi. 4 Tanquam fratres, idem nolumus, idem volumus. 5 Quorum magnus & mutuus amor notus est. 6 Tu Romæ manes. 7 Saxa musco obducta. 8 Quid multis? 9 Tam beate vivo, ut me regnare putem, simul ac, &c. 10 Vulgo approbante. 11 Ut improbus sacerdotis servus, qui liba edere consuevit, tandem desiderat panem: sic ego urbem fastidiens rure delector. 12 Libis sacrificiorum. 13 Quoniam vivere oportet secundum naturam. i. virtute adhibita donis frui à natura datis. 14 Et quoniam area. i. solum primum quærendum est ad domum exstruendam. 15 Rure opulento. 16 Estne locus ullus ubi, &c. 17 Syderis cœlestis immoderatum æstum. 18 Tempora leonis circiter Idus Quintiles. 19 Cum leo vesanus ingreditur solem vehementem. 20 Estne locus ullus ubi, &c. 21 Cura, quæ hominibus animi tranquillitatem videtur invidere. 22 Nunquid herba deterius aut olet, aut nitet, quam lapilli. i. marmora ex Numidia advecta, ex quibus Romæ fiunt pavimenta? 23 Vi magna contendit, quasi tubulos plumbeos ruptura. 24 Labitur per declivem rivum. 25 Apparet enim vitam rusticam suaviorem esse, quam urbanam, quia divites, quasi natura duce, in suis ædificiis urbem ruri similem reddere student. Nam arbores in hortis spaciosis conserunt, &c. 26 Inter columnas ex marmore versicolori factas. 27 Cum naturam vi ignominiosa ejicies. 28 Semper. 29 Et natura vincens, per contraria sibi studia furtim erumpet. 30 Istam fastidiosam divitum luxuriem.

31 Non, qui 32 Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellare fucum,
Certius accipiet damnum, 33 propiusve medullis,
Quam, qui non poterit 34 vero distinguere falsum.
Quem res plus nimio delectavere secundæ,
Mutatæ 35 quatient. 36 si quid mirabere, 37 pones
Invitus. fuge magna. licet sub paupere tecto
Reges, & regum vita 38 præcurrere amicos.
Cervus equum pugna 39 melior communibus herbis
Pellebat, donec 40 minor in certamine longo
Imploravit opes hominis. 41 frænumque recepit:
Nec postquam 42 victor violens discessit 43 ab hoste;
Non equitem dorso, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore 44 metallis
Libertate caret, 45 dominum vehet improbus, atque
Serviet æternum, quia parvo nesciat uti.
46 Cui non conveniet sua res, ut calceus olim,
Si pede major erit, 47 subvertet, si minor, 48 uret:
Lætus sorte tua vives sapienter Aristi:
49 Nec me dimittes incastigatum, ubi plura
50 Cogere, quam satis est, ac non cessare videbor.
Imperat aut servit collecta pecunia cuique,
51 Tortum digna sequi potius, quam ducere funem,
Hæc tibi 52 dictabam 53 post fanum putre Vacunæ,
Excepto, quod non simul esses, 54 cætera lætus.

31 Is non accipiet certius damnum, qui nescit discernere purpuras, quam qui, &c. 32 Cum purpura Sidonia comparare lanas succo Aquinati tinctas. 33 Quod propius attingat. 34 A vero. 35 Commovebunt. 36 Si quid magni facias. 37 Depones: 38 Anteire. 39 Superior in pugna, è cōpascuis pellebat equum. 40 Inferior. 41 Homini parere incepit. 42 Æquus. 43 Acervo. 44 Auro, & argento. 45 Pecuniæ cupiditatem, cui serviet perpetuo 46 Sed sua res amplior, vel angustior erit, quam satis est. 47 Subvertet pedem, 48 Pedem lædet. 49 Sed me acerbe reprehendes. 50 Coacervare. 51 Quæ debet potius trahi, quam trahere. i. servire potius, quam imperare. est Allegoria, ducta ab iis, qui restim ductant. 52 Hæc dictabam puero meo scribenti, ut ad te mitterem. 53 Pone cariosam ædem Vacunæ, *quæ Dea est vacationis.* 54 Cæteris rebus lætus, eo tantum excepto. quod mihi non adesses.

AD BULLATIUM REVERSUM EX ASIA. *Epist.* XI.

Ad vitæ beatitudinem nihil interesse dicit, quo quisque loco habitet, quum hæc ab animi tranquillitate pendat. Docet etiam, de quopiam loco aut aliquo vitæ genere non debere à nobis judicium fieri ex commodis aut incommodis, quæ in eis senserimus.

1 QUid tibi visa Chios Bullati, 2 notaque Lesbos?
Quid concinna 3 Samos? quid Crœsi regia 4 Sardis?

1 Quid tibi visa est Chios, insula in mari Ionio? 2 Insula in mari Ægæo nota. i. nobilis propter Alcæum, & Sappho poëtas celebratissimos. 3 Samos non longe distat à Chio, concinna & amœna, propter pulchra ædificia, 4 Urbs Lydiæ, in qua rex Crœsus considebat.

5 Smyrna

[5] Smyrna quid, & [6] Colophon? majora, minorane fama?
[8] Cunctane præ campo, & Tiberino flumine sordent?
[9] An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
[10] An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
Scis, Lebedus quam sit [11] Gabiis desertior, atque
Fidenis vicis: tamen illic vivere [12] vellem;
Oblitusque [13] meorum, obliviscendus & illis,
[14] Neptunum procul ò terra [15] spectare furentem,
Sed neque, qui Capua Romam petit, imbre lutoque
Aspersus, volet in caupona [16] vivere: nec qui
[17] Frigus collegit, [18] furnos & balnea laudat,
[19] Ut fortunatam plene præstantia vitam.
Nec si te validus jactaverit Auster [20] in alto,
Idcirco navem trans Ægæum mare [21] vendas,
[22] Incolumi Rhodos, & Mitylene [23] pulchra facit, quod
[24] Penula solstitio, [25] campestre nivalibus [26] auris,
[27] Per brumam Tiberis, [28] Sextili mense caminus
Dum licet, & vultum servat fortuna benignum,
[29] Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens
Tu, quamcunque deus tibi fortunaverit horam,
Grata sume manu: [30] nec dulcia differ in annum:
Ut quocunque loco fueris, [31] vixisse libenter
Te dicas, nam si ratio, & prudentia curas,
[32] Non locus effusi late maris arbiter, aufert;
[33] Cœlum non animũ mutant, qui trans mare currunt
[34] Strenua nos exercet inertia: [35] navibus atque
[36] Quadrigis petimus bene vivere, [37] quod petis, hic est,
[38] Est Ulubris: animus si te non deficit [39] æquus.

5 Civitas Joniæ. 6 Sardis est urbs in Jonia, non longe à Sardibus. 7 Numquid majora, vel minora sunt, quam fama divulgavit? 8 An cuncta illa videntur vilia, comparatione facta cum campo Martio, & Roma? 9 An tibi optabilis est una ex urbibus, quæ sub Attalo Pergami rege fuerunt? 10 Lebedus est Joniæ oppidum desertum juxta mare, unde nullus incola audet mare transire. 11 Gabii, & Fidenæ sunt civitates Sabinorum. 12 Vivere non recusarem. 13 Oblitus propinquorum, & patriæ. 14 Mare. 15 Ut prospiciam. 16 Vivere perpetuo. 17 Frigus contraxit. 18 Focum, vel casum furnariam. 19 Veluti ea, quæ omnino præstant vitam beatam. 20 In mari disjecerit. 21 Vendere debeas. 22 Homini sanæ mentis. 23 Rhodos est insula, sic etiam Mitylene, rebus omnibus pulchre instructa. 24 Vestis densa solstitio æstivo, i. æstate inutilis. 25 Vestis tenuis, qua juvenes, in campo Martio se exercentes, utebantur. 26 Ventis hybernis. 27 Quod facit natatio in Tiberi per hyemem. Quis enim tunc nataret? 28 Quod facit ignis mense Augusto. 29 A te Romæ habitante laudetur Samos absens, &c. sed in illas insulas ne proficiscitor. 30 Statim utere. 31 Quia ubique licet bene vivere. 32 Non urbs, neque tota terra (quæ suo situ, & arbitrio maris undas arcet) sed sola animi tranquillitas beatum efficit. 33 Clima cœli, non mores mutant, qui, &c. 34 Vehemens stultitia. 35 Terra marique. 36 Equis. 37 Bene beateque vivere domi est in patria. 38 Est quovis in loco, etiam obscuro, ut Ulubris vico deserto in Campania. 39 Animus tranquillus sine perturbatione.

AD ICCIUM. *Epist.* XII.

Iccio eas esse facultates dicit, quibus si recte fruatur, ne ab ipso quidem Jove ditiorem effici posse: innuens nimirum, tantum esse divitem unum quemque, quantum rebus utitur. Ejus exemplo mirum non debere videri, quod de Democrito narratur. Suadet illi, u Grosphum in familiaritatem suam recipiat. Quo in statu sint res Romanæ certiorem facit.

[1] *F*RUCTIBUS *Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci,*
Si recte frueris, [2] *non est ut copia major*
Ab Jove donari possit tibi: [3] *tolle querelas.*
Pauper enim non est, [4] *cui rerum suppetit usus.*
[5] *Si ventri bene, si lateri est, pedibusque tuis, nil*
Divitiæ poterunt regales addere majus.
Si forte in medio [6] *positorum abstemius herbis*
Vivis, & urtica, sic vives [7] *protinus, ut te*
Confestim liquidus Fortunæ rivus [8] *inauret:*
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas una virtute [9] *minora.*
[10] *Miramur si Democriti pecus edit agellos,*
[11] *Cultaque,* [12] *dum peregre est animus sine corpore*
[13] *velox:*
Quum tu [14] *inter scabiem tantam & contagia lucri,*
Nil parvum sapias, & adhuc [15] *sublimia cures:*
Quæ [16] *mare compescant causæ;* [17] *quid temperet annum;*
Stellæ sponte sua, [18] *jussæne vagentur & errent:*
[19] *Quid premat obscurum Lunæ, quid proferat orbem:*
Quid velit, & possit rerum [20] *concordia discors:*
[21] *Empedocles, an Stertinii deliret acumen?*
[22] *Verum seu* [23] *pisces,* [24] *seu porrum, & cæpe trucidas,*
Utere [25] *Pompeio Grospho, &, si quid petet,* [26] *ultro*
Defer, nil Grosphus, [27] *nisi verum orabit, & æquum.*
[28] *Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.*

1 Quos, ut coactor ab Agrippa constitutus, ex agris fructuariis in Sicilia colligis. 2 Fieri nullo modo potest ut, &c. 3 Omitte querelas paupertatis. 4 Cui nihil ad vitam deest. 5 Si cibum & potum habeas, si non desint stramina dormienti, si bene sit pedibus, ut neque calceamenta desint, nec equus quo veharis. 6 Si tu in medio appositorum eduliorum abstinens & sobrius vivas herbis & urtica. i. tenui & parco victu. 7 Deinceps. 8 Ut te divitem faciat. Alludit fortasse ad Midæ fabulam. 9 Inferiora. 10 Nunquid miramur? 11 Rura illius. 12 In rerum magnarum contemplatione occupatus. 13 *Nihil est cogitatione velocius.* 14 Inter pecuniæ studium, cujus contactus non minus quam scabies mordet ac serpit. 15 Res arduas. 16 Ne effundatur latius & terras obruat. 17 Quæ res annum gubernet, ut per quatuor temporum commutationes certo fluat. 18 Alicujus jussu. 19 Quæ causa Lunam condat, vel cla am faciat & plenam. 20 Mundus inferior, qui constat ex quatuor, elementis inter se pugnantibus. 21 Quum tu scire cures, utrum Empedocles, an Stertinius deliret. 22 Sive sumptuose, sive tenuiter vivis. 23 Obsonium carissimum. 24 Seu nihil aliud occidis in cœnam nisi porrum & cæpe. Impropria est, vel ironica locutio. 25 Qui fuit Horatii amicus. 26 Non rogatus offer. 27 Nisi justum. 28 Parvo constant amici, cum viris bonis aliquid deest.

Ne

Ne tamen ignores, 29 quo sit Romana loco res ;
33 Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit : 31 jus imperiumque Phraates
Cæsaris accepit 32 genibus minor. 33 aurea fruges
Italiæ pleno 34 diffudit copia cornu.

29 In quo statu. 30 Gens Hispaniæ, Agrippæ virtute cecidit. i. devicta est. 31 Phraates rex Persarum se parere velle dixit populi Romani legibus & imperio. 32 Supplex, & ad genua Cæsaris devolutus. 33 Benigna copia, ubertatis dea. 34 Fruges fudit de cornu pleno. vide Ode 17. lib. 1.

AD VINNIUM ASELLAM.
Epist. XIII.

A Vinnio petit, ut in offerendis Augusto suis libris & temporis & decoris rationem habeat.

1 *UT proficiscentem docui te sæpe, diuque*
2 Augusto reddes signata volumina Vinni,
Si validus, si lætus erit, si denique poscet :
3 Ne studio nostri pecces, odiumque libellis
4 Sedulus importes opera vehemente 5 minister.
Si te forte meæ gravis urat sarcina 6 chartæ,
Abjicito potius, quam quo proferre juberis
7 Clitellis ferus impingas, 8 Asinaque paternum
Cognomen vertas in risum, 9 & fabula fias.
10 Viribus uteris 11 per clivos, flumina, 12 lamas.
13 Victor propositi simul ac perveneris 14 illuc,
15 Sic positum servabis onus, 16 ne forte sub ala
Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum,
Ut rixosa glomos furtivæ Pyrrhia lanæ :
Ut cum pileolo soleas conviva 17 tribulis.
Ne vulgo narres te sudavisse ferendo
Carmina, quæ possunt oculos aureisque 18 morari
Cæsaris, oratus multa prece, 19 nitere porro,
Vade, vale, cave 20 ne titubes, mandataque frangas,

9 Quemadmodum. 2 Ita reddes Augusto mea volumina obsignata & sigillo impressa. 3 Ne nimio in nos studio pecces. 4 Nimiam diligentiam adhibens. 5 Quasi minister. 6 Librorum sarcina. 7 Ne tanquam stupidus sub onere meorum librorum corruas, clitellas asini more in terram impingendo, idque in Augusti oculis, cum ei libros trades. 8 Cognomen patris erat Asina. 9 In ora hominum pro ludibrio venias. 10 Ut, quo vis, pervenias. 11 Per Romam clivosam. i. septicollem. 12 Lacunas majores continentes aquam pluviam, *vel* fluviorum fossas. 13 Compos voti. 14 Ad ædeis Augusti. 15 Hoc modo. i. decoro gestu libellos meos in manibus tuis tenebis. 16 Ut non sub brachio in oculis omnium libros meos portes, sicut rusticus sub ala portat agnum, *vel* ut Phyrrhia temulenta portat glomos. i. sphærulas ex filo lanæ, *vel* ut conviva domum rediens bene potus, pileum & calceos gestat sub brachio. 17 Vicinus ex eadem tribu. 18 Delectare. 19 Da omnem operam. 20 Cave ne offendas, & in dictis sis inconstans.

AD VILLICUM SUUM. *Epist.* XIV.

Villici sui desiderium reprehendit, cupientis ob lupanaria & popinas in urbe vivere, & inconstanter fastidientis rura, quæ antea tacita prece petiisset. Cur autem vitam rusticam urbanæ præferat, exponit. Sed illum more hominum facere dicit, ut alienam sortem suæ præferat.

[1] *Villice sylvarum, & mihi me [2] reddentis agelli,*
[3] Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, &
Quinque bonos solitum [4] Bariam dimittere [5] patres,
[6] Certemus, [7] spinas animone ego fortius, an tu
Evellas agro, & melior sit Horatius, [8] an res.
Me quamvis [9] Lamiæ pietas, & cura [10] moratur
Fratrem mœrentis, [11] rapto de fratre dolentis
[12] Insolabiliter, tamen [13] istuc mens animusque
[14] Fert, [15] & amet spatiis obstantia rumpere [16] claustra.
Rure ego viventem, tu dicis in urbe, beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.
Stultus uterq; locum immeritum [17] causatur inique.
In culpa est animus, [18] qui se non effugit unquam.
[19] Tu mediastinus tacita prece rura petebas,
Nunc urbem, & ludos, & balnea villicus optas.
[20] Me constare mihi scis, & [21] discedere tristem,
Quandocunque trahunt invisa negotia Romam.
[22] Non eadem miramur. [23] eo disconvenit inter
Meque & te. nam quæ deserta & inhospita [25] tesqua
Credis, amœna vocat, [25] mecum qui sentit: & odit,
Quæ tu pulchra vocas. [26] fornix tibi, & [27] uncta popina
[28] Incutiunt urbis desiderium. (video) [29] & quod
[30] Angulus iste feret piper, & thus [31] ocyus uva:
Nec vicina subest vinum [32] præbere taberna
Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina, cujus

1 Villicus is dicitur, cui reliqui servi in agris colendis obsequuntur. Angl. *a Hinc or Bailiffe of husbandry.* 2 Animum meum reficientis. 3 Quem agellum quinque familiis distinctis habitatum. 4 Sabinorum oppidum. 5 Romanos Senatores, vel homines grandes natu ad lites in Baria discernendas. 6 Ego & tu. 7 Curas, quæ mentem pungunt. 8 An agellus. 9 Ælii Lamiæ, de quo Odê 17. lib. 3. 10 Romæ detinet. 11 Ob fratrem immatura morte sublatum. 12 Ut nullum admittat solatium. 13 In agrum. 14 Ducit me. 15 Et cupit rumpere spatiosa claestra, id est, omnes moras, & impedimenta præcidere. 16 Repagula vel carceres. 17 Criminatur locum, qui non meretur odium. 18 Qui loci commutatione in curam non depellit, sed eam secum fert perpetuo. 19 Tu servus laboriosissimus, & ad omnia fere ministeria paratus, quasi stans in medio, petebas, &c. 20 Semper eundem esse. 21 Rure discedere. 22 Non delectamur iisdem. 23 Ideo non convenit. 24 Loca aspera, inculta, & senticosa. 25 Qui solitudinem amat sicut ego. 26 Ganeum, lupanar. 27 Popina omnibus obsoniis plena. 28 Injiciunt. 29 *Hæc verba sunt accipienda, quasi à villico propter agri sterilitatem pronunciata.* 30 Iste ager Sabinus. 31 Ocyus quam vinum, id est, nunquam feret vinum iste ager. 32 Vinum suppeditare.

33 Ad strepitum salias terræ gravis: 34 & tamen 35 urges
Iampridem 36 non tacta ligonibus arva, bovemque
37 Disjunctum curas, & strictis frondibus 38 exples,
39 Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
40 Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc, age, 41 quid nostrum concentum dividat, audi.
42 Quem tenues decuere togæ, 43 nitidique capilli:
Quem scis 44 immunem Cynaræ placuisse 45 rapaci:
46 Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
47 Cœna brevis juvat, & prope rivum somnus in herba,
48 Nec lusisse pudet, 49 sed non incidere ludum.
Non 50 istic obliquo oculo mea commoda quisquam
51 Limat, non odio obscuro, 52 morsuque venenat.
53 Rident vicini glebas, & saxa moventem.
54 Cum servis urbana 55 diaria rodere mavis.
56 Horum in numerum 57 voto ruis. invidet usum
Lignorum & pecoris tibi, 58 calo argutus, & horti.
Optat 59 ephippia bos piger, optat arare caballus.
Quam scit uterque libens, 60 censebo, exerceat artem.

33 Ad cujus strepitum in cythara, vel tibia, tu salies inscienter, quasi terræ inutile pondus. 34 *Ironica est enumeratio operum villici, talia opera non facientis.* 35 Arva colis. 36 Non culta. 37 Bovem ab altero separatum, & otiosum pascis. 38 Collectis frondibus futuras. 39 Rivus negotium tibi pigro exhibet. 40 Multis molibus, scil. laxis, fossis, aggeribus avertendus, ut prato parcat, id est, ut prato non noceat. 41 Quid nostram concordiam dissolvat. 42 Me, quem tenues togæ in juventute ornaverunt, &c. 43 Capilli unguento delibuti. 44 Sine muneribus. 45 Avaræ amicæ, quales sunt meretrices. 46 Me, quem scis fuisse bibacem Falerni, &c. 47 Nunc me cœna brevis juvat. 48 Non pudet genio indulsisse, Venerique operam dedisse. 49 Sed pudet non abrumpere vitam intemperatam & libidinosam. 50 Non rure. 51 Maligno oculo atterit. 52 Obtrectatione, vel maledicentia. 53 Vicini gaudent, & rident me, &c. 54 At tu contra rusticus, mavis cum servis urbanis. 55 Rodere diaria, id est, tenuiter vivere. 56 Scil. servorum. 57 Exoptas inter servos urbanos referri. 58 Servus versipellis (qui ex urbe it lignatum foras) invidet tuæ felicitati in usu lignorum, in usu etiam pecoris & horti, quibus omnibus abundas. 59 Equorum ornamenta vel sellas equis ad insidendum impositas. Proverbium convenit in eos qui sui muneris functionem fastidientes, alienam, ad quam sunt inepti, exoptant. 60 Judicabo ut uterque libens exerceat, quam norit, ut tu ruri colas agros, ut ille calo, tibi invidens, maneat in urbe.

AD VALAM. *Epist.* XV

Quod Veliam & Salernum proficisci cogitet, quæ ibi sit hyems, & quale cœlum percontatur: sed se non ita salubritatis rationem habere innuit, ut non etiam aliquam voluptatis habere velit.

1 *Quæ sit hyems Veliæ, quod cælum, Vala, 2 Salerni,*
3 Quorum hominum regio, & qualis via (nam mihi Bajas

1 Hic longum est Hyperbaton usque ad versum 25. ut sit Ordo. Par est te scribere nobis ac nos tibi credere, quæ hyems sit Veliæ, id est, quæ aëris qualitas in hyeme, &c. 2 Velia, & Salernum sunt oppida in Lucania. 3 Quibus moribus ibi sunt homines.

4 Musa supervacuas Antonius, & tamen 5 illis
6 Me facit invisum, gelida quum perluor unda
Per medium frigus. sane 7 myrteta relinqui.
8 Dictaque cessantem nervis elidere morbum
9 Sulfura contemni, 10 vicus gemit, 11 invidus ægris
Qui caput, & stomachum supponere fontibus audent
12 Clusinis, 13 Gabiosque petunt, & frigida rura.
14 Mutandus locus est, & diversoria 15 nota
Prateragendus equus. 16 quo tendis? non mihi Cumas
Est iter, aut Bajas: læva 17 stomachosus habena
Dicet eques: 18 sed equi frænato est auris in ore.)
19 Major utrum 20 populum frumenti copia pascat,
21 Collectosne bibant imbres, 22 puteosne perennes
Dulcis aquæ. 23 nam vina nihil moror illius oræ.
24 Rure meo possum 25 quidvis perferre patique:
26 Ad mare quum veni, 27 generosum & lene requiro:
Quod curas abigat, quod cum spe divite 28 manet
In venas, 29 animumq; meum: quod verba ministret:
Quod me Lucanæ juvenem 30 commendet amicæ.
31 Tractus uter plures lepores, uter educet apros,
Utra magis pisces, & 32 echinos æquora celent:
Pinguis ut inde domum possim, 33 Phæaxque reverti:
Scribere te nobis, tibi nos accedere par est.
Menius, 34 ut rebus maternis atque paternis
35 Fortiter absumptis, 36 urbanus cœpit haberi.
37 Scurra vagus, non qui certum 38 præsepe teneret,
39 Impransus non qui civem dignosceret 40 hoste:
Qualibet in quemvis opprobria fingere 41 sævus:

4 Antonius Musa (Augusti medicus clarissimus) dicit aquas calidas Bajanas ad valetudinem meam non esse utiles. 5 Bajis. 6 Me odiosum reddit. Num Bajæ mihi quodammodo sunt iratæ, quod illarum aquis à me relictis, frigidis aquis jam utar per frigus brumale. 7 Loca myrtis consita apud Bajas aquis sultureis abundantia. 8 Quæ dicuntur è nervis depellere morbum articularem. 9 Aquas sulfuratas. 10 Vicus Bajanus moleste fert. 11 Ægris odiosus. 12 Aquis frigidis in Etruria, sic nominatis à Clusio Etruriæ oppido. 13 Volscorum urbem. 14 Ut medici consilio assentiar, alium locum quam Bajanum me petere oportet. 15 Nota vel mihi, vel equo. 16 Verba sunt Horatii aut cujusvis alius ad equum suum. 17 Iracundus. 18 Quid stomacharis? Equus non aure, sed ore in quo inest frænum, sentit quo sit eundum. 19 Repete versum xxv. *Par est te scribere utrum, &c.* 20 In Velia, vel Salerno. 21 Collectos in cisternis. 22 Aquas fontanas jugiter promanantes. 23 Vina aquosa, quæ in Velia, & Salerno nascuntur, non desidero. 24 Quum rure sum. 25 Quemvis cibum ac potionem. 26 Quum veni in Campaniam, aut Lucaniam prope mare. 27 Nobile vinum. Dimanet. 29 *Vinum spiritus concalefaciens, animi motus excitat.* 30 Quod mihi vires præstat ad Venerem. 31 Repete versum xxv. *Par est te scribere, uter tractus*, id est, utra regio, Velina an Salernina educet, id est, nutriat plures lepores, &c. 32 Echinos marinos. 33 Nitidus, splendidusque, quales erant Phæaces, Populi luxuriosi, & voluptarii. 34 Postquam. 35 Profuse. 36 Facetus, ad divitum mensas risum movens. 37 Qui per totam urbem vagaretur, modo hujus, modo illius divitis mensam consectans. 38 Domum statam aut mensam. 39 Qui existens famelicus, in omnes erat æque maledicus. 40 A perduelle peregrino. 41 In confingendis in quemvis criminibus. Alii legunt, certus, id est, promptus vel paratus fingere.

Perni-

Pernicies, & tempestas [42] barathrumque macelli,
[43] Quicquid quæsierat, ventri donabat [44] avaro.
[45] Hic, ubi nequitiæ fautoribus, & timidis nil,
Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat [46] omasi
Vilis, & [47] agninæ, tribus ursis quod satis esset.
[48] Scilicet ut ventres [49] lamna candente [50] nepotum
Diceret urendos, correctus. Menius idem
Quicquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
[51] Verterat in fumum, & cinerem, Non hercule miror
(Ajebat) [52] si qui comedunt bona. quum sit obeso
Nil melius turdo, [53] nil vulva pulchrius ampla.
[54] Nimirum hic ego sum. nam tuta & parvula laudo,
Quum res deficiunt [55] satis inter vilia fortis?
Verum, ubi quid melius contingit, & [56] unctius, [57] idē
[58] Vos sapere, & solos ajo [59] bene vivere, quorum
Conspicitur [60] nitidis fundata pecunia villis.

42 Devorator. Est enim barathrum profunda vorago. 43 Quicquid lucri fecerat. 44 Ventri multa cupienti. 45 Menius quum à nequitiæ fautoribus, (id est, luxuriosis) parum, & à timidis (i. avaris) nihil auferret. 46 Cibi plebeji & vilissimi. 47 Supple carnis. 48 Ita ut inopia & egestate correctus diceret, &c. 49 Lamina. i. ferro candefacto, genere cruciatus. 59 Luxuriosorum. 51 Postquam omnia consumpserat. 52 Si qui bona sua prodige consumunt. 53 Nil delicatius vulva ejectitia suis primiparæ. 54 Talis ego sum, inquit Horatius, cum multa non suppetunt, contentus sum paucis, etiam non optimis. 55 Satis fortiter vilibus cibis famem explens. 56 Sumptuosius. 57 Idem ego ajo, 58 Vos esse vere sapienter. 59 Beate vivere, 60 In fructuosis villis, agris, pascuis, non in rebus, quarum quæstus est incertus.

AD QUINTUM. *Epist.* XVI.

Postquam agri sui formam, & situm Quintio descripsit, in eoque jucunde se vivere dixit, in ejus vitam inquirit, monetque ne ex rumore vulgi pendeat, sed vir bonus esse quam videri malit. Deinde, quis demum viri boni nomine dignus sit, ostendit.

[1] *NE percuncteris, fundus meus, optime Quinti,*
[2] Arvo pascat herum, an baccis [3] opulentet
olivæ,
Pomisne, & pratis; [4] an amicta vitibus ulmo;
Scribetur tibi [5] forma loquaciter, & situs agri,
[6] Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle: [7] sed ut veniens dextrum latus aspiciat sol,
Lævum discedens curru fugiente vaporet.
[8] Temperiem laudes. quid, si rubicunda [9] benigne
Corna vepres, & pruna ferant? si quercus, & ilex

1 ne forte inquiras. 2 arvo sativo. id est, segete & frumento. 3 Me divitem faciat. 4 An sit vini ferax *Ulmus dicitur vitibus maritari.* 5 Forma, & situs agri mei scribetur loquaciter. i. ample. 6 Ager meus sunt montes conjuncti, nisi quod separentur valle interjecta. 7 Ita tamen opaca est vallis, ut Sol exoriens aspiciat latus dextrum vallis, occidens vero lævum tepefaciat. 8 Cœli & agri temperiem merito laudaveris. 9 Copiose.

10 Multa fruge pecus; multa dominum juvet umbra?
11 Dicas adductum propius frondere Tarentum.
12 Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior 13 Thracam, nec purior ambiat 14 Hebrus;
Infirmo capiti fluit 15 utilis, utilis alvo.
16 Hæ latebræ dulces, etiam) si credis) amœnæ.
Incolumem tibi me præstant 17 septembribus horis.
Tu recte vivis, si curas esse, 18 quod audis.
19 Jactamus jam pridem omnis te Romabeatum,
Sed vereor, 20 ne cui de te plus, quam 21 tibi credas,
Neve putes 22 alium sapiente, bonoque beatum,
Neu, si te populus sanum, recteque valentem
Dictitet, occultam febrem 23 sub tempus edendi
Dissimules, 24 donec manibus tremor incidat 25 unctis
STULTORUM *incurata pudor 26 malus ulcera celat.*
Si quis bella 27 tibi terra pugnata marique
28 Dicat, & his verbis 29 vacuas permulceat aures:
30 Tene magis salvum populus velit. an populum tu,
31 Servet in ambiguo, qui consulit et tibi, & urbi,
Jupiter: 32 Augusti laudes agnoscere possis?
Quum peteris 33 sapiens, emendatusque vocari,
34 Respondes no tuo, dic sodes, nomine? 35 nempe
Vir bonus, & prudens dici delector ego, ac tu.
36 Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: ut si
Detulerit 37 fasces indigno, 38 detrahet idem.
39 Pone, meum est, inquit. pono, tristisque recedo.
40 Idem si clamet furem, negat esse pudicum,
41 Contendat laqueo collum pressisse paternum:
42 Mordeor opprobriis falsis? 43 mutemque colores?
Falsus honor juvat, & mendax infamia terret
Quem? nisi mendosum, & 44 mendacem? 45 vir
bonus est quis?

10 Multa glande. Per *Acyrologiam*. 11 Dicere potes agrum meum tam esse amœnum, quam est Tarentum. 12 Est etiam in agro meo fons tam uber, ut dignus sit appellari fluvius. 13 Thraciam. 14 Hebrus est magnus fluvius in Thracia. 15 Salubris. 16 Agri mei. 17 Autumno, quod tempus anni maxime est insalubre. 18 Quod audis de te. i. quod diceris esse, nempe si talis sis, qualem te fama testatur. 19 Omnis Roma. i. omnes nos Romani. jactamus te esse beatum. 20 Ne plus credas alicui multa de fœlicitate tua prædicanti. 21 Quam conscientiæ tuæ. 22 Alium à sapiente. i. insipientem. 23 Circiter tempus edondi. 24 Donec febris tremore manum se ipsam prodat. 25 Cibo unctis. 26 Vitiosus pudor, qui vetat facienda. 27 Bella abs te gesta. 28 Enarret. 29 Aures assentationi patentes. 30 *Verba sunt alicujus Augusto assentantis.* 31 Utinam Jupiter servet in ambiguo, ut sit semper incertum, utrum populus te (ô Auguste) velit magis salvum esse, an tu populum. 32 Ad Augustum, non ad te pertinere? 33 Cum pateris te sapientem, emendatumque vocari. 44 Itane respondes, quasi nominatim sis appellatus? 35 Concedo (inquit Horatins) nos omnes sapientis, & boni viri appellatione delectari. 36 Sed populus inconstans, qui, &c. 37 Honorem. 38 Idem populus adimet. 39 Depone honorem, inquit populus. 40 Si idem populus me furem, impudicum, parricidam esse criminetur. 41 Si pertinaciter dicat. 42 Commovearne his falsis criminationibus? 43 Et expallescam? minime vero. 44 *Alii legunt medicandum, i. medicamentis egentem, scil, præceptis Philosophicis imbuendum.* 45 Ex opinione multitudinis.

16 *Qui*

46 Qui consulta patrum, qui leges juraque servat:
Quo multa, magnaque 47 secantur judice lites:
48 Quo responsore, & quo causa teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus, & vicinia tota
Introrsum turpem, 49 speciosum pelle decora.
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Servus: habes pretium, loris non 50 ureris, ajo.
51 Non hominem occidi: 52 Non pasces in cruce corvos
53 Sum bonus, & frugi. Renuis, negat atq; 54 Sabellus
Cautus enim 55 metuit foveam lupus, accipiterque
Suspectos laqueos, & 56 opertum milvius hamum,
Oderunt peccare boni virtutis amore.
57 Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ,
58 Sit spes fallendi, 59 miscebis sacra profanis.
Nam de mille fabæ modiis quum surripis unum,
60 Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.
61 Vir bonus, omne forū quem spectat, & omne tribu-
Quandocunq; deos vel porco, vel bove placat; (nal,
62 Jane pater, clare, clare cum dixit, Apollo,
63 Labra movet, metuens audiri: pulchra 64 Laverna
65 Da mihi fallere, da justum sanctumque videri:
66 Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.
67 Qui melior servo, qui liberior sit avarus,
In triviis fixum quum se 68 dimittit ob assem,
Non video, nam qui cupiet, metuit quoque. porro,
Qui metuens vivit, liber mihi non erit unquam.
69 Perdidit arma, 70 locum virtutis deseruit, qui
Semper in augenda festinat, & obruitur 71 re.
Vendere quum possis captivum, 72 occidere noli:
Serviet utiliter. 73 sine pascat durus, aretque:
Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis:
74 Annonæ prosit: portet frumenta, 75 penusque.

46 Qui Senatus-consulta servat. Responsio est per Ironiam. 47 Finiuntur. 48 Quo Jurisconsulto consilium dante, & quo teste causæ obtinentur. 49 Extrinsecus bonum, virtutis simulatione. 50 Non cæderis. 51 *Servus dicat, Non, &c.* 52 Respondet Horatius. 53 Servus loquitur. 54 Horatius in agro suo Sabino existens negat te esse bonum, quod pœnæ metu non virtutis amore abstinueris à maleficio. 55 Devitat foveam. 56 Occultum hamum: non desinunt tamen hæ feræ rapaces esse. Sic tu, &c. 57 Tu autem à peccato re abstinebis. 58 Si speres fore, ut lateat maleficium, 59 Bonorum. & malorum discrimen tolles. 60 Isto pacto damnum est mihi levius, non facinus admissum. *juxta Stoicos, qui dicunt omnia peccata esse æqualia.* 16 Non vere, sed opinione valet. 62 Postquam hæc clara voce pronuntiavit, O Jane, &c. 63 Summissa voce loquitur, nolens ea audiri ab assistentibus quæ secum precatur, sic, O pulchra Laverna, &c, 64 Dea furum. 65 Concede, ut mea injusta facta alios lateant. 66 Noctem nubilosam. i. tenebras & ignorantiam offunde peccatis meis, ne deprehendantur. 67 Qua ratione ille vir bonus sit servo melior, &c. 68 Ad humum se inclinat ob assem in viis à pueris fixum, quo prætereuntes illudantur. 96 Quod militi est ignominiosum. 70 Locum non tenuit, quod in re militari est flagitiosissimum. 71 Pecunia. 72 Sed vende. 71 Sine ut pascat gregem, *durus*, id est, laboris perferens. 74 Annonam faciat viliorem, frumenta aliunde importando. 75 Hoc *penus penoris*, significat omne esculentum & potulentum, quo vescuntur homines.

76 *Vir*

[76] *Vir bonus, & sapiens audebit dicere.* [77] *Pentheu*
Rector Thebarum, quid me perferre patique
Indignum coges? [78] *Adimam bona.* [79] *Nempe pecus, rem,*
Lectos, argentum, tollas licet. [80] *In manicis &*
Compedibus sævo te sub custode tenebo.
[81] *Ipse deus, simul atque volam, me solvet.* [82] *Opinor,*
Hoc sentit, moriar. Mors ultima [83] *linea rerum est.*

76 Vir revera bonus, & sapiens audebit cum Baccho sic alloqui Penthea. 77 O Pentheu rector Thebarum quid me pati cogis? 78 Est comminatio Penthei. 79 Respondet sapiens hoc modo: At sunt bona fortunæ, quæ mihi adimere minaris, nempe pecus, &c. 80 In duris vinculis (inquit Pentheus) te tenebo. 81 Pater meus Jupiter (inquit Bacchus) statim ubi voluero me liberabit à vinculis, atque immortalem faciet. 82 Existimo (inquit Poëta) virum bonum hoc sentire, ut citius moriatur, quam turpiter serviat. Nam mors finis omnium malorum. 83 Finis seu extremum. Metaphora, ducta vel à Geometria, vel Pictoribus.

AD SCÆVAM. *Epist.* XVII.

Scævam monet, ne potentiorum amicitias spernat, atque ut in suo vitæ genere Aristippum potius, quam Diogenem imitetur. Ad Principum amicitas pervenire, & illorum favorem ac liberalitatem emereri non cujusvis esse: & quanta sit arte opus hac in re docet.

Quamvis Scæva satis [1] *per te tibi consulis, & scis*
Quo tandem pacto deceat [2] *majoribus uti;*
Disce, docendus adhuc, quæ censet [3] *amiculus:* [4] *ut si*
Cæcus iter monstrare velit, tamen aspice si quid
Et nos, [5] *quod cures proprium fecisse, loquamur.*
Si te grata quies, [6] *& primam somnus in horam*
Delectat, si te pulvis strepitusque rotarum,
Si lædit caupona. [7] *Ferentinum ire jubebo.*
Nam neque divitibus contingunt gaudia [8] *solis:*
Nec vixit male, qui natus moriensque [9] *fefellit.*
Si prodesse tuis, [10] *pauloque benignius ipsum*
Te tractare voles; [11] *accedes siccus ad unctum.*
[12] *Si pranderet olus patienter; regibus uti*
Nollet Aristippus: [13] *Si sciret regibus uti,*
Fastidiret olus, [14] *qui me notat. Utrius horum*
[15] *Verba probes, & facta, doce: vel, junior, audi*
Cur sit Aristippi potior sententia. namque
[16] *Mordacem Cynicum sic eludebat (ut ajunt)*

1 Quamvis sine alterius consilio tibi sapis. 2 Cum majoribus vivere & versari. 3 Ego Horatius, tuus amicus. 4 Etiam si cæcus, &c. 5 Quod ejusmodi sit, ut velis in rem tuam vertere. 6 Somnus usque ad solis ortum. i. si te vita tranquilla delectet. 7 Oppidum Hernicorum incelebre. 8 Habent enim pauperes suas etiam voluptates. 9 Qui adeo obscure vixit, ut ab hominibus ignoraretur. 10 Paulo liberalius. 12 Tu pauper & sobrius accedas ad divitem unguento delibutum, cujus guttur etiam condimentis est inunctum. 12 Hoc est dictum Diogenis in Aristippum. 13 Est hoc Aristippi responsum ad Diogenem. 14 Nempe Diogenes. 15 Utrius dicta laudes. 16 Diogenem his verbis irridebat.

17 Scur-

17 *Scurror ego ipse mihi,* 18 *populo tu. rectius hoc, &*
19 *Splendidius multo est, equus ut me portet,* 20 *alat*
21 *Officium facio; tu poscis* 22 *vilia: verum es (rex.*
23 *Dante minor:* 24 *quamvis fers te nullius egentē.*
25 *Omnis Aristippum decuit color, & status, & res,*
26 *Tentantem majora, fere præsentibus* 27 *æquum.*
Contra, 28 *quem duplici panno patientia velat,*
29 *Mirabor,* 30 *vitæ via si conversa decebit,*
31 *Alter purpureum non expectabit amictum,*
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamque feret 32 *non inconcinnus utramque:*
33 *Alter Mileti textam* 34 *cane pejus & angue*
Vitabit chlamydem; morietur frigore, si non
Rettuleris pannum 35 *refer, & sine vivat ineptus.*
36 *Res gerere, & captos ostendere civibus hostes,*
37 *Attingit solium Iovis, & cœlestia tentat.*
38 *Principibus placuisse viris non ultima laus est.*
39 *Non cuivis homini contingit adire Corinthum.*
40 *Sedit, qui timuit ne non succederet. esto.*
Quid? 41 *qui pervenit, fecitne viriliter? atqui*
42 *Hic est, aut nusquam, quod quærimus.* 43 *hic onus horret,*
Ut parvis animis, & parvo corpore majus:
44 *Hic subit, & perfert.* 45 *aut virtus nomen inane est,*
46 *Aut decus, & pretium recte petit experiens vir.*
47 *Coram rege suo de paupertate* 48 *tacentes,*
49 *Plus poscente ferent.* 50 *distat, sumasne pudenter,*
An rapias. 51 *atqui rerum caput hoc erat, hic fons.*
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, 52 *nec pascere firmus.*

17 Ego (inquit Aristippus) scurram ago & regibus risum moveo, sed mihi, id est, in meam utilitatem. 18 Tu scurraris ad populi plausum. 19 Sibi scurrari. 20 Ut rex alat. 21 Officiosum me præbeo. 22 Tu Cynice res viles poscis. 23 Tu pauperior es & inferior eo, qui tibi dat. 24 Quamvis dicis. 25 Omnis vitæ conditio, vel vestitus. 26 Quærentem majora. 27 Præsentibus contentum. 28 Diogenem Cynicum. 29 Mirum mihi erit. 30 Si novum vitæ genus eum decebit. 31 Aristippus. 32 Non indecore utetur utroque vestitu, nunc sordido, nunc ornatiore. 33 Diogenes vestem pretiosam rejiciet ex optima lana factam in Mileto Asiæ insula. 34 Acerrime. *Proverbialiter dictum.* 35 Redde Aristippe suum Diogeni pallium, quod tu indueras, purpuream tuam chlamydem ei relinquens. & permitte ut vivat ineptus ad omnem fortunæ habitum. 36 Res magnas & laudabiles, sive domi, sive belli, *Tota oratio ponitur pro casu nominativo.* 37 Proxime accedit ad divinitatem. 38 Ob beneficia in Rempublicam collata. 39 Videte Chiliades Erasmi. 40 Quievit, neque tentare voluit. 41 Qui, quod voluit, consecutus est. 42 In hoc. i. in agendo fortiter, id est, de quo quæritur. 43 Alius, ad principum amicitiam aspirare non audens, veretur, ne non succedat conatus. 44 Alius, nempe fortis, subit. 45 Secundum Epicureos. 46 Aut honorem & præmium merito petit vir prudens & rerum expertus. 47 Coram amico suo potentiore. 48 Non conquerentes. 49 Plus accipient à potentiore amico quam is qui poscit. 50 Multum interest utrum cum pudore sumas, an impudenter petendo extorqueas. 51 Summa totius rei, de qua agimus, est, ut cum ditioribus amicis decenter versemur. 52 Nec firmus me pascere propter frugum proventum incertum.

53 Qui dicit: clamat, victum date. 54 succinit alter
Et mihi dividuo 55 findetur munere quadra.
Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet
Plus dapis, 56 & rixæ multo minus invidiæque.
57 Brundusium 58 comes, aut 59 Surrentum ductus amœnum,
Qui queritur 60 salebras, & acerbũ frigus, & imbres
Aut cistam effractam, & 61 subducta viatica plorat:
62 Nota refert meretricis acumina, sæpe 63 catellam
Sæpe 64 periscelidem raptam sibi 65 flentis: uti mox
Nulla fides damnis, verisque doloribus 66 adsit.
Nec semel irrisus, triviis 67 attollere curat
Fracto crure 68 planum: licet illi plurima 69 manet
Lachryma: 70 per sanctum juratus dicat Osirim,
Credite: 71 non ludo: crudeles 72 tollite claudum.
73 Quære peregrinum: vicinia rauca reclamat,

53 Qui sic queritur, videtur clamare. Date alimentum. 54 Alter cliens succlamat. 55 Communicetur inter nos quadra, id est, quarta pars panis, munere diviso, i. quod divisionem admittit. 56 Cum cæteris avibus. 57 Oppidum in Calabria. 58 Comes in itinere. 59 Oppidum in Campana. 60 Viæ asperitatem. 61 Viatica furtim ablata. 62 Imitatur astutias meretricis. 63 Monile muliebre. Est diminutivum à catena. 64 Cruris vinculum. 65 Ereptum sibi conquerentis. 66 Adhibeatur. 67 Erigere in pedes. 68 Impostorem, qui in trivio sibi crus factum esse mentiebatur. 69 Emanet. i. quamvis ille planus affatum lachrymetur. 70 Quamvis per Osirim Ægyptiorum deum juret. 71 Non jocor. 72 O crudeles erigite me claudum. 73 Vicini multo clamore rauci reclamant illi plano. Quære peregrinum aliquem, qui fraudes tuas non norit, nam nos fallacias tuas habemus cognitas.

AD LOLLIUM. *Epist.* XVIII.

Quæ ad amicitiam conservandam facienda sint, quæ item vitanda, ac præsertim quo modo quis erga potentiorum amicum gerere se debeat, Lollium docet. Initium autem sumit ab iis, qui dum tenere modum non norunt, vel scurrarum potius quã amicorum fungi officio videntur, vel asperitate agresti (quam libertatem meram & virtutem veram haberi volunt) utuntur. Postremo eum, ad quærenda illa ex quibus tranquillitatem vitæ consequi possit, hortatur.

SI bene te novi, 1 metues, liberrime Lolli,
2 Scurrantis speciem præbere, 3 professus amicũ.
Ut matrona meretrici dispar erit, atque
4 Discolor, 5 infido scurra distabit amicus.
Est huic diversum vitio vitium prope majus,
6 Asperitas agrestis, & 7 inconcinna gravisque,

1 Cavebis. 2 Hominis pabuli causa, turpiter adulantis. 3 Quum decreveris esse amicus. 4 Dissimilis vultu, vestitu, & gestu. 5 Sic amicus distabit à scurra infideli. 6 Fera quædam duritia. 7 Insuavis.

Quæ

Quæ se commendat [8] *tonsa cute, dentibus atris:*
[9] *Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.*
VIRTUS est medium vitiorum, & [10] *utrinque reductum.*
[11] *Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi*
[12] *Derisor lecti, sic nutum divitis* [13] *horret,*
[14] *Sic iterat voces, & verba* [15] *cadentia tollit,*
Ut puerum sævo credas dictata magistro
[16] *Reddere,* [17] *vel partes mimum tractare secundas;*
[18] *Alter rixatur de lana sæpe caprina,*
[19] *Propugnat nugis armatus: Scilicet,* [20] *ut non*
Sit mihi prima fides, & vere quod placet, [21] *ut non*
Acriter elatrem; [22] *pretium ætas altera sordet.*
[23] *Ambigitur quid enim?* [24] *Castor sciat, an Docilis plus:*
[25] *Brundusium Numici melius via ducat, an Appi.*
[26] *Quem damnosa Venus, quem præceps alea* [27] *nudat.*
Gloria quem [28] *supra vires & vestit, &* [29] *ungit,*
Quem tenet argenti sitis importuna famesque.
[30] *Quem paupertatis pudor, & fuga: dives amicus,*
Sæpe [31] *decem vitiis instructior, odit, & horret:*
Aut, si non odit. [32] *regit; ac, veluti pia mater,*
Plus, quam se sapere & virtutibus esse [33] *priorem*
Vult, & ait [34] *prope vera: Mea (contendere noli)*
Stultitiam patiuntur [35] *opes: tibi parvula res est.*
[36] *Arcta decet sanum comitem toga. desine mecum*
Certare. [36] *Eutrapelus, cuicunque nocere volebat,*

8 Hirsuto corporis squallore. Nam quæ tondentur, pilosa sunt & hirsuta, *vel*, tonsa cute. i. radendo amicum usque ad cutem, sc. eum nimis duriter castigando, idque atris dentibus. i. agresti mordacitate. 9 Dum illa asperitas vult nominari libertas. 10 Ab utroque extremo. i. excessu & defectu remotum. 11 Blandiens scurra. 12 Qui se deridet, & ejusdem ordinis homines in infima parte lecti accumbentes. Nam scurræ sua omnia extenuant; atque seipsos deridere solent. 13 Horrere se fingit. 14 Sic repetit voces divitis, quasi admirans. 15 Verba ex ore divitis inconsiderate excidentia, pro mirandis, quasi de terra tollit. 16 Singulatim. 17. Ut credas histrionem secundas partes Comœdiæ agere cum voce submissiore, vultuque humiliore, quam qui agit primas. 18 Agrestis reprehensor. 19 Pugnant pro nugis, id est, defendit nugas, tanquam homo armatus. 20 Ut non mihi indubitata fides habeatur, inquit agrestis. 21 Ut non libere dicam, & acriter defendam. 22 Si pretii loco altera vita vel ætas longior mihi detur, certe contemnam. 23 Qua de re controvertitur? sc. de nugis. 24 Utrum Castor gladiator, Docilis sit scientior. 25 Contentio est, utrum via Numicia an Appia melius ducat Brundusium. 26 Ordo est Dives amicus multo vitiosior, quam amicus minor, odit eum, quem damnosa libido, &c. 27 Depauperat. 28 Supra quam facultates ferant. 29 Unguento sumptuosiore. 30 Qui omne officium præstat diviti pudore paupertatis, ut eam fugiat. 31 Multis vitiis. 32 Moderatur, reprehendit, & vult emendare, quum sit ipse pejor. 33 Meliorem esse, quam se. 34 Veris propingua. 35 Opes, quibus stultitiam meam compenso; quando stulte ago. 36 Non ampla toga decet comitem ita facientem, est enim molesta: si multæ opes viro bono sunt impedimento. 37 Homo facetus & adeo callidus, ut sciret stultorum animos cum habitu mutare.

Vestimenta dabat pretiosa. [38] *beatus enim jam*
Cum pulchris tunicis sumet nova consilia, [39] *& spes:*
Dormiet in lucem; scorto postponet honestum
Officium: [40] *nummos alienos poscet:* [41] *ad imum*
[42] *Thrax erit, aut olitoris* [43] *aget mercede caballum.*
[44] *Arcanum neque tu scrutaberis ullius unquam,*
[45] *Commissumque teges,* [46] *& vino tortus, & ira.*
Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes:
Nec, quum venari volet [47] *ille, poëmata panges.*
[48] *Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque*
Zethi dissiluit: [49] *donec suspecta severo*
Conticuit lyra. [50] *fraternis cessisse putatur*
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperiis: quotiesque educet in agros
[51] *Ætolis onerata plagis jumenta canesque,*
Surge, [52] *& inhumanæ senium depone Camœnæ,*
Cœnes ut pariter pulmenta laboribus empta:
[53] *Romanis solenne viris opus,* [54] *utile famæ,*
[55] *Vitæque & membris: præsertim quum valeas &*
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis. adde, virilia quod [56] *speciosius arma*
Non est qui tractet. scis [57] *quo clamore coronæ*
[58] *Prælia sustineas campestria: denique sævam*
Militiam [59] *puer & Cantabrica bella tulisti,*
[60] *Sub duce, qui templis Parthorum* [61] *signa refixit,*
Et Nunc, si quid abest, Italis [62] *adjudicat armis.*
Ac, [63] *ne te retrahas & inexcusabilis absis:*
Quamvis nil [64] *extra numerum fecisse modumque*
Curas, [65] *interdum nugaris rure paterno.*
[66] *Partitur lintres exercitus:* [67] *Actia pugna*
Te duce per pueros hostili more [68] *refertur,*
[69] *Adversarius est frater,* [70] *lacus, Adria: donec*

38 Dives factus fortuna sua jam mutata. 39 Et meliora sperabit. 40 Nummos fœnore augebit. 41 Postremo. 42 Efficitur gladiator, urgente rerum inopia. 43 Circumducet. 44 Horatius dat Lollio præcepta, quibus in amicitia, & vita communi est opus. 45 Tuæ fidei creditum. 46 Et potus, & iratus. 47 Ille superior amicus. 48 Sic amicitia duorum fratrum est dissoluta propter studiorum diversitatem. 49 Donec lyra Amphionis, Zetho odiosa, desiit sonare. 50 Moribus rusticis. 51 Retibus optimis, qualia habuerunt in venatione apri Calydoniæ, quæ urbs est in Ætolia. 52 Et depone senilem tuæ Camœnæ insuavitatem, quæ venatoribus videtur esse aspera & inhumana. 53 Venari opus est usitatum Romanis. 54 Famæ utile, quia inde apparent signa fortitudinis. 55 Utile vitæ, quia exercitatio conservat corporis valetudinem. 56 Decentius, quam tu ô Lolli. 57 Quo applausu populi circumstantis. 58 Ludicra certamina perferas in campo Martio. 59 In tenera ætate. 60 Sub Augusto, vide Od. 15. lib. 4. 61 Signa quæ Crassus amiserat. 62 Adjungit populo Romano. 63 Noli te nimis longe retrahere aut abesse, sine justa excusatione. 64 Inepte, Metaphora ducta à saltatoribus. 65 Tamen interdum ludis & nugas agis in villa patris tui. 66 Exercitus dividit naviculas inter se. 67 Pugna commissa apud Actium, promontorium Epiri, inter Augustum & Antonium. 68 Repræsentatur, ut ejus memoria gratum faceret Augusto. 69 Est in loco adversarii ducis 70 Lacus in fundo patris tui simulat mare Adriaticum; in quo navale prælium gestum est inter Augustum & Antonium.

[71] Alterutrum velox victoria [72] fronde coronet.
Consentire suis studiis [73] qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit [74] pollice ludum.
[75] Protinus ut moneam (siquid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro & cui dicas, sæpe videto.
[76] Percunctatorem fugito, [77] nam garrulus idem est,
Nec retinent patulæ commissa fideliter [78] aures:
Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
[79] Non ancilla tuum jecur ulceret ulla, puerve.
[80] Intra marmoreum venerandi limen amici:
Ne dominus pueri pulchri charæve puellæ
[81] Munere te parvo beet, [82] aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atq; etiam aspice: ne mox
Incutiant aliena tibi peccata [83] pudorem.
Fallimur, [84] & quondam non dignum tradimus, ergo
Quem sua culpa premet, [85] deceptus omitte tueri:
Ut penitus notum, [86] si tentent crimina, serves,
Tuterisque tuo fidentem præsidio; qui
[87] Dente Theonino quum circumroditur, ecquid
Ad te post paulo ventura pericula sentis?
[88] Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet:
Et neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis [89] cultura potentis amici;
[90] Expertus metuit. tu, dum tua navis in alto est,
[91] Hoc age, ne mutata retrorsum se ferat aura.
[92] Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosi:
[93] Sedatum celeres, [94] agilem gnavumque remissi.
Potores bibuli media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula: quamvis
Nocturnos jures te formidare [95] vapores.
[96] Deme supercilio nubem, plerumque modestus
[97] Occupat obscuri speciem; taciturnus [98] acerbi.
Inter cuncta [99] leges & percunctabere doctos,
Qua ratione queas traducere [1] leniter ævum:
Ne te semper [2] inops agitet vexetque cupido,

71 Te aut fratrem. 72 Laurea. 73 Augustus. 74 Utraque manu, id ...mmopere comprobabit. 75 Deinceps. 76 Percunctatorem tuorum secretorum. 77 Quia secreta eadem libidine prodit, qua audit. 78 Aures percunctatoris. 79 Vide ne ames puerum puellamve divitis. 80 In domo magnifica. 81 Dans tibi quod amas. 82 Deneget s tibi puerum vel puellam à te amatam. 83 Verecundiam. 84 Et aliquando indignum alteri commendamus. 85 Tua spe falsus, noli eum tueri quem commendasti, quemadmodum defenderes penitus tibi notum. 86 Si malevoli falso eum culpent, serves, id est, servare debes eumque tutari. 87 Invidis detrectatoribus. *Fuit Theon poëta maledicentissimus.* 83 Res tua in periculo versatur. 89 Cultus & observantia. 90 Periculum fecit, metuit. 91 In hac re studium tuum pone, ne ob levem offensionem, potentis amici amicitiam amittas, nam divites, ut aura, sunt mutabiles. 32 Morum similitudo necessaria est in amicitia. 93 Tardum. 94 Hominem ad agendum promptum & strenuum oderunt ignavi. 95 Vapores vini. 96 Aufer à vultu tristitiam. 97 Obtinet speciem hominis recti. 89 Hominis inhumani. 99 Leges philosophorum libros. 1 Sine molestia. 2 Cupiditas semper egens.

Ne pavor, & [3] rerum mediocriter utilium spes.
[4] Virtutem doctrina paret, naturane donet:
Quid minuat curas, [5] quid te tibi reddat amicum:
[6] Quid pure tranquillet, honos, an dulce lucellum,
[7] An secretum iter, & [8] fallentis semita vitæ.
Me quoties [9] reficit gelidus [10] Digentia rivus,
Quem [11] Mandela bibit, rugosus frigore pagus?
Quid sentire putas? quid credis amice [12] precari?
[13] Sit mihi, quod nunc est etiam minus? [14] ut mihi vivam
Quod superest ævi, siquid superesse volunt dî:
[15] Sit bona librorum & provisæ frugis in annum
Copia: [16] ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ.
Sed satis est orare Jovem, qui donat & aufert:
[17] Det vitam, det opes. [18] æquum mi animum ipse parabo:

3. Quales sunt non necessariæ divitiæ. 4 Percunctabere doctos, utrum virtus doctrina constet an natura. 5 Quid faciat te jucunde vivere. 6 Quid vere animum tranquillum reddat. 7 An obscurum vitæ genus. 8 Vitæ latentis. 9 Animum relaxat. 10 Digentia rivus est per agrum Horatii fluens. 11 Mandela est pagus in Sabinis, cujus incolæ frigore contacti aquam Digentiæ bibunt. 12 Optare. 13 Ut servem, quod nunc habeo. 14 Ut vivam meo, non potentiorum arbitratu. 15 Ut iir. 16 Ut ne semper incertus sim, pendens à rebus sperandis. 17 Ut vitam largiatur & bona externa. 18 Animum æquabilem & præsentibus contentum ipse mihi parabo.

AD MECOENATEM. *Epist.* XIX.

Pravum quorundam in imitandis poëtarum vitiis potius, quam virtutibus studium reprehendit. Imitatores vocans servum pecus, se contra vestigiis aliorum insistere voluisse negat. Deinde rationem reddit, cur ii, qui librorum ejus lectione domi delectarentur, eosque laudarent, foris eos vituperarent.

[1] PRisco si credis, Mecœnas docte, Cratino,
Nulla placere diu, [2] nec vivere carmina possunt,
Quæ scribuntur [3] aquæ potoribus; [4] ut male sanos
Adscripsit Liber Satyris Faunisque poëtas.
[5] Vina fere dulces oluerunt mane Camœnæ.
[6] Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.
Ennius ipse [7] pater nunquam nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda. [8] forum, putealque Libonis
[9] Mandabo siccis, [10] adimam cantare severis.
[11] Hoc simul edixit, non cessavêre poetæ

1 Cratinus priscus poëta priscam comœdiam scripsit. 2 Nec annosa fieri. 3 A vinum non bibentibus. 4 Quandoquidem Liber retulit in numerum Satyrorum & Faunorum vinosorum poëtas parum sanos, divino furore correptos, & extra se positos. 5 Ipsæ Musæ, etiam mane sobriæ non fuerunt. 6 Homerus convincitur esse vinosus, eo quod crebro vinum laudet. 7 Ennius primus poëta latinus. 8 Res forenses & sedem Prætoris à Libone in foro collocatam. 9 Committam sobriis. 10 Adimam cantica & carmina hominibus qui studia colunt seria. 11 . ostquam Ennius hæc clare dixerat.

12 Noctur-

12 *Nocturno certare mero*, 13 *putere diurno.*
Quid 14 *si quis vultu torvo ferus, &* 15 *pede nudo,*
Exiguaeque togae simulet 16 *textore Catonem,*
Virtutemne repraesentet moresque Catonis?
17 *Rupit Hyarbitam Timagenis aemula lingua,*
Dum 18 *studet urbanus, tenditque disertus haberi.*
Decipit exemplar vitiis 19 *imitabile, quod si*
20 *Pallerem casu, biberent exangue cuminum.*
21 *O imitatores, servum pecus,* 22 *ut mihi saepe*
23 *Bilem, saepe jocum vestri movere tumultus.*
25 *Libera per vacuum posui vestigia* 26 *princeps,*
Non aliena meo pressi pede. qui sibi fidit
27 *Dux regit examen.* 28 *Parios ego primus Iambos*
Ostendi Latio, 29 *numeros animosque secutus*
Archilochi, non res & 30 *agentia verba Lycamben.*
Ac, ne me foliis ideo 31 *brevioribus ornes,*
Quod timui mutare modos & carminis artem:
32 *Temperat Archilochi Musam pede* 33 *mascula Sappho,*
Temperat Alcaeus: 34 *sed rebus & ordine dispar:*
Nec socerum quaerit, 35 *quem versibus oblinat atris,*
Nec 36 *sponsae laqueum famoso carmine nectit.*
37 *Hunc ego* 38 *non alio dictum prius ore, Latinis*
39 *Vulgavi fidicen.* 40 *juvat immemorata ferentem*
41 *Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.*
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet, ametq; domi, 42 *premat extra limen iniquus*
43 *Non ego* 44 *ventosae plebis suffragia venor,*
Impensis coenarum & tritae munere vestis.

12 Certatim potare totam noctem. 13 Foetere vino diurno. 14 Si quis vestem vultumque Catonis imitetur, nunquid ille statim virtutibus erit Cato. 15 Cato in publicum saepe sine calceis prodibat. 16 Cum textore exiguae togae. 17 Hyarbitam lingua Timagenis Rhetoris aemula rupit, id est dirupit eum nimium clamando. 18 Et dum contendit. 19 Bonum exemplar, in quo aliqua insunt vitia, stolidus imitaturi vitiis, virtutibus omissis. 20 Si ego (inquit Horatius) praeter solitum pallorem, mei imitatores biberent cuminum. quod eos redderet exangues, id est, pallidos. 21 O potulentos poëtas, vitiorum potius quam virtutis poëticae imitatores, ventri servientes tanquam bestiae serviles. 22 Quam saepe. 23 Iracundiam. 24 Vestrae conturbationes. 25 Ego nullius poësin latinam imitatus sum. sed vestigia in vacuo posui, id est, praecedentem non sum sequutus. 26 Primus. 27 Non dubitabit se aliorum ducem profiteri. Metaphora ducta ab apibus. 28 Jambos inventos ab Archiloche, qui fuit ex Paro insula. 29. Sequutus metrum & spiritus Archilochi. 30 Verba ad laqueum adigentia. vide Epod. 6. 31 Ne minora corona, (id est laude) me corones ô Mecoenas. 32 Metrum Archilochi (quod nos imitamur) versibus Alcaei & Sapphus temperamus. 33 Sappho fuit animo forti & virili. 34 Sed sententiis & dispositione dissimilis non quaeret Lycamben. 35 Quem versibus maledicis dedecoret. 36 Neobulae Lycambes, filiae, *quae se quoque post patrem suspendit.* 37 Hunc Archilochum. 38 Non ab alio ore latino. 39 Ego imitatus sum existens fidicen, id est, poëta lyricus. 40 Juvet me proferentem dicta à nullo ex latinis ante me. 41 Hominum ingenuorum oculis legi. 42 Cur foris vituperet? 43 Ut solent indocti poëtae. 44 Plebis mobilis & inconstantis.

45 Judex & castigator, vel, qui ulciscor eos, mea carmina vicissim recitando.
46 Grammaticorum multitudinem prensare, ut libros meos suis discipulis ediscendos proponant. 47 Unde recitentur à

Non ego, nobilium scriptorum auditor & 45 ultor
46 Grammaticas ambire tribus & 47 pulpita dignor.
48 Hinc illæ lacrymæ. 49 spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare, 50 & nugis addere pondus:.
Si dixi, 51 rides, ait: & 52 Jovis auribus ista
Servas. 53 fidis enim manare poëtica mella.
Te solum, 54 tibi pulcher. 55 Ad hæc ego naribus uti
Formido, & 56 luctantis acuto ne secer ungui,
57 Displicet iste locus, clamo, & 58 diludia posco.
59 Ludus enim genuit trepidum certamen & iram:
Ira truces inimicitias, & 60 funebre bellum.

Grammaticis mea carmina. 48 Ex hac causa indignatio apud Grammaticos exoritur. 49 Ordo est. Si dixi, pudet me recitare scripta indigna spissis, id est, frequentibus theatris, & addere pondus magis meis: rides Horati, ait *aliquis invidus.* 50 Et nugas venditare. 51 Simulatione uteris. 52 Auribus Augusti, Jovis nostri. 53 Confidis te solum edere dulcia carmina. 54 Tuo judicio bonus Poëta. Nam suum cuique pulchrum. 55 Ad ea, quæ mihi ab illo dicta sunt, vereor subsannare, id est, vereor irridere quæ dixit. 56 Mecum contendentis. 57 Iste locus, (id est, theatrum) in quo carmina mea palam recitentur, mihi displicet. 58 Spatium emendandi carmina exposco. Metaph. ducta à ludorum dilatione, gladiatoribus concessa. 59 Ludus certamen, certamen iram, ira inimicitias, inimicitiæ bellum sæpe genuerunt. *Climax est seu gradatio.* 60 Lugubre bellum.

AD LIBRUM SUUM. *Epist.* XX.

Librum suum compellat in lucem prodire cupientem à quo eum, propositis quæ impendent periculis, deterrere conatur. De suo genere, vita & moribus, nec non de corporis statura & ætate quædam refert, quæ ab eo narrari velit.

1 Vertumnus & Janus dii sunt, qui præsunt rebus vendentium & ementium, ante quorum templa vel statuas, erant loca in quibus cum cæteris rebus libri etiam venales

1 VErtumnum Janumque liber spectare videris:
Scilicet 2 ut prostes Sociorum pumice mundus.
3 Odisti claves, & grata sigilla pudico:
Paucis ostendi 4 gemis, & communia laudas.
5 Non ita nutritus. fuge quo discedere gestis.
Non erit 6 emisso reditus tibi. Quid miser egi?
Quid volui? dices: ubi quis te læserit. & scis
7 In brevi te cogi, 8 quum plenus languet amator.
9 Quod si non odio peccantis desipit augur,

erant librariorum columnis affixi. 2 Ut palam te venalem offeras librariorum pumice expolitum. 3 Non vis domi contineri, & sub sigillo esse, quod pudicis gratum esse consuevit, 4 Lamentaris. 5 Non in eum finem à me conscriptus, ut egredi periculose, quam tuto mălis apud me manere. 6 Postquam fueris emissus. 7 Complicari, & in manibus involvi. 8 Quum lector tui videndi antea cupidus fit, languidus & legendo defessus. 9 Si ego (qui tibi peccanti ut augur futura prænuntio) non desipio odio tui, mihi bene monenti non parcentis, &c.

Charus eris Romæ, 10 donec te deserat 11 ætas.
Contristatus ubi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut 12 tineas pasces 13 taciturnus inertes,
Aut 14 fugies Uticam, aut 15 unctus mitteris 16 Ilerdam.
Ridebit 17 monitor non exauditus: ut ille,
Qui 18 male parentem in rupes protrusit asellum
Iratus quis enim invitum servare laboret?
19 Hoc quoq; te manet, ut pueros 20 elementa docentē
Occupet extremis in vicis balba senectus.
21 Quum tibi sol tepidus plures admoverit 22 aures,
Me libertino natum patre, & 23 in tenui re
24 Majores pennas nido extendisse loqueris:
Ut quantum 25 generi demas, virtutibus addas.
Me 26 primis urbis belli placuisse domique:
Corporis exigui, 27 præcanum, 28 solibus aptum:
29 Irasci celerem, tamen ut placabilis essem.
Forte meum si quis te percunctabitur 30 ævum,
Me 31 quater undenos sciat implevisse Decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius 32 anno.

10 Tantisper dum novus eris. 11 Juventa. 12 Tineas quæ te corrodent. 13 Qui non lugeris. 14 Exulabis. Est Utica urbs in Africa. 15 Fient ex te literarum integumenta. Solebant veteres alia charta suas epistolas operire. 16 Hispaniæ civitatem. 17 Ego, qui te præmonui, ridebo. 18 Sibi non obtemperantem. 19 Hoc tibi eventurum est. 20 Literas.

21 Hora diei tertia aut quarta, quo tempore ludimagistri dictata pueris præbere consueverunt. 22 Auditores. 23 In parva hæreditate, vel angusta re familiari. 24 Humilitatem generis mei illustrasse. Allegoria ducta ab avium pullis. 25 Natalibus. 26 Romæ primatibus, Augusto, Mecœnati, Pollioni, &c. 27 Canum ante tempus. 28 Sole gaudentem. 29 Iracundum, ita tamen ut sim facile placandus. 30 Ætatem meam. 31 Annos quatuor & quadraginta. 32 Eo anno, quo Lollius consul sortitus est Lepidum collegam suum in consulatu.

EPISTOLARUM
LIBER II.
AD AUGUSTUM *Epist.* I.

Queritur de pravo Romanorum suæ ætatis judicio, poëmata è vetustate æstimantium, & nova, non ob aliud quam quod nova essent, fastidientium: quum tamen multa sint in veteribus poëtis reprehensione digna. Poëticæ studium non multis ante sæculis Romæ coli cœptum esse dicit: & fatetur quidem, non minus indoctos, quam doctos poëmata scribere: sed aliqua commoda hunc illorum errorem consequi, atque adeo, qualescunque sint, illo suo poëticæ studio ipsi reipublicæ utiles esse ostendit. Poësin initio rudem, non nisi sero ex Græcorum lectione expoliri cœpisse ait, quum Græcia capta cæteras etiam artes agresti Latio intulit. Vulgi de Comœdia, tanquam opere minime laborioso, judicium reprehendit: & quæ a scribendis fabulis multos deterreant, exponit. Postremo de poëtis illis agit, qui non spectatoribus scribunt, sed lectoribus: & Augustum, ad calcar illis addendum, hortatur, ejus de Virgilio & Vario judicium laudans.

QUum tot sustineas & tanta negotia 1 *solus;*
2 *Res Italas armis tuteris,* 3 *moribus ornes,*
4 *Legibus emendes:* 5 *in publica commoda peccem,*
Si longo sermone 6 *morer tua tempora Cæsar.*
Romulus, & 7 *Liber pater, & cum Castore Pollux,*
8 *Post ingentia facta deorum in templa recepti,*
9 *Dum terras hominumque colunt genus, aspera bella*
10 *Componunt,* 11 *agros assignant, oppida condunt;*
12 *Ploravere suis* 13 *non respondere favorem*
Speratum meritis. diram 14 *qui contudit hydram,*
Notaque fatali portenta labore subegit.
15 *Comperit invidiam* 16 *supremo fine domari.*
17 *Urit enim fulgore suo, qui prægravat artes*
Infra se positas: 18 *extinctus amabitur idem.*

1 Optimus princeps (cujus subsequitur elegans descriptio) solus sustinet negotia, sed non solus consultat. 2 Imperium & dignitatem Romanam. 3 Recta disciplina, quæ bonos mores inducit. 4 Metu pœnæ, quæ ex legibus infertur. 5 In Reipublicæ utilitatem delinquam. 6 Si tardem. 7 Bacchus, *qui animum curis liberat.* 8 Post res fortissime gestas (i. post finem vitæ) in cœlos recepti. 9 Dum vivunt. 10 Dum bella finiunt. 11 Dum suum cuique assignant. 12 Questi sunt. 13 Favorem non esse meritis suis parem. 14 Hercules. 15 Cognovit. 16 Ipsa morte. 17 Ille homines sua virtute accendit ad invidiam, qui artifices se inferiores sua excellentia quodammodo opprimit. 18 Mortuus idem amabitur.

19 Præsenti tibi 20 maturos largimur honores,
21 Iurandasque tuum per nomen ponimus aras,
22 Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus, sapiens & 23 justus in uno,
Te nostris ducibus, 24 te Grajis anteferendo,
25 Cætera nequaquam simili ratione modoque
Æstimat: & 26 nisi quæ terris semota, 27 suisque
Temporibus defuncta videt, 28 fastidit & odit.
29 Sic fautor veterũ, ut 33 tabulas peccare vetantes,
31 Quas bis quinq; viri sanxerunt, 32 fœdera regum
Vel Gabiis vel cum rigidis æquata Sabinis,
33 Pontificum libros, 34 annosa volumina vatum,
Dictitet Albano 35 Musas in monte loquutas.
36 Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque
Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina, non est 37 quod multa loquamur?
Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
38 Venimus ad summum fortunæ: pingimus, atque
39 Psallimus, & luctamur Achivis doctius 40 unctis
Si meliora 41 dies, ut vina, poemata reddit;
Scire velim. 42 pretium chartis quotus arroget annus
Scriptor abhinc annos centum 43 qui decidit, inter
Perfectos veteresque referri debet? an inter
44 Viles atque novos? 45 excludat jurgia finis.
46 Est vetus atque probus, centum qui perficit annos.
Quid? 47 qui deperiit minor uno mense, vel anno,
Inter quos referendus erit? veteresne poetas?
48 An quos & præsens & postera respuet ætas?
49 Iste quidem veteres inter ponetur honeste,
Qui vel mense brevi, vel toto est junior anno.
50 Utor permisso, caudaque pilos ut equinæ

19 Tibi vero viventi.
20 Tempestivos deorum honores, ante tuam mortem.
21 ponimus aras, ad quas per nomen tuum juraturi sumus. 22 Nullum talem, qualis es tu.
23 Justus est in hac una re æstimator. 24 Te Græcis præponendo.
25 De cæteris rebus non recte judicat. nam veteres poetas ob solam vetustatem novis anteponit.
26 Nisi à terris abstracta. i. poetas mortuos. 27 Quæ præterierunt.
28 Aspernatur.
29 Ita favens veterum scriptis, ut dictitet Albano. &c
30 Leges XII tabularum.
31 Quas Decem-viri confirmarunt.
32 Fœdera regum Romanorum cum Gabiis aut severis Sabinis icta, & ex æquo composita. 33 Jus pontificale de sacrificiis. 34 Antiqua vatum prædicta. 35 A Musarum ore fluxisse. 36 Ordo est. Si quia scripta Græcorum sunt antiquissima, sunt etiam optima, idcirco Romani scriptores, quo antiquiores erunt, eo meliores habebuntur; certe nihil restat nisi ut denegemus ea quæ sunt naturalia, sc. quod olea non habeat intra se lapillum, neque nux extra se corticem. 37 Cur multa loquamur. 38 Nos Romani venimus ad summum fortunæ, id est, perfecti sumus poëtæ. 39 Cithara canimus. 40 Doctius Græcis palæstritis, qui ungi solebant. 41 Temporis processus. 42 Quot anni authoritatem acquirant carminibus. 43 Qui mortuus est. 44 inter contemptos. 45 Responsio est: Pone finem annorum & nulla erit contentio. 46 Est vetus atque laudabilis poëta (ut dicis) qui &c. 47 Qui defunctus est minor, id est, junior uno mense. 48 An inter novos, &c. 49 Responsio ad secundam quæstionem. 50 Utor eo (inquit Horatius) quod mihi permittis.

Paulatim vello, demo unum, demo etiam unum:
Dum cadat 51 elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit 52 ad fastos & 53 virtutem æstimat annis
54 Miraturque nihil nisi quod Libitina sacravit.
Ennius & sapiens & fortis, & alter 55 Homerus,
Ut 56 critici dicunt, leviter curare videtur,
57 Quo promissa cadant & somnia Pythagorea.
58 Nævius in manibus non est, & mentibus hæret
59 Pene recens. adeo sanctum est vetus omne poema.
Ambigitur quoties 60 uter utro sit prior, aufert
61 Pacuvius docti famam senis, Accius 62 alti:
Dicitur Afrani 63 toga convenisse Menandro:
Plautus ad exemplar Siculi 64 properare Epicharmi,
65 Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.
66 Hos ediscit, & hos arcto stipata theatro
Spectat Roma potens: habet hos numeratque poëtas,
Ad nostrum tempus 67 Livi scriptoris ab ævo.
Interdum vulgus 8 rectum videt, 62 est ubi peccat.
Si veteres ita miratur, laudatque poetas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet, errat.
Si quædam 70 nimis antique, si pleraque dure
Dicere credit eos, 71 ignave multa, fatetur:
Et sapit, & 72 mecum facit, & Iove judicat 73 æquo.
74 Non equidem insector, delendaque carmina Livi
Esse reor, memini quæ plagosum mihi parvo
75 Orbilium dictare: sed 76 emendata videri,
Pulchraque, & 77 exactis minimum distantia, miror.
78 Inter quæ verbum emicuit si forte decorum, &
Si versus paulo 79 concinnior unus & alter,
Injuste totum 80 ducit 81 venditque poëma.
82 Indignor quicquã reprehendi, non quia 83 crasse
Compositum, 84 illepideve putetur, sed quia nuper:
85 Nec veniam antiquit, sed honorem & præmia posci.

51 Deceptus acervali argumentatione, i. Sorite. 52 Ad Libros annaleis, in quibus Consulum nomina perscribebantur, quorum appellatione anni notabantur. 53 Virtutem carminis. 54 Nihil laudat nisi quod mortuum est. i. mortuos poëtas. de *Libitina*. vide Od. 30 lib. 3. 55 Ennius animam Homeri in se immigrasse dicebat. 56 Grammatici, scriptorum censores 57 Ita negligenter scripsit, ut videatur parvi facere, quid de se promiserit vel somulatit. 58 Nævius, poëta campanus, Ennio senior, non teritur manibus. 59 Quasi recens sit. 60 Uter utri præstet. 61 Pacuvius octogenarius existimatur ab omnibus doctus. 62 Elati poetæ. 63 Togata comœdia Afranii Menandro similis dicitur. 64 Dicitur appropinquare laudi Epicharini poetæ Siciliensis. 65 Dicitur alios Comicos vincere. 66 Hos Roma ediscit in scholis. 67 Ab ævo Livii Andronici poetæ antiquissimi. 68 Recte judicat. 69 Alicubi peccat. 70 Obsolete. 71 Si fatetur eosdem multa oscitanter dicere. 72 Mecum sentit & vere judicat. 73 Jove approbante. 74 Non velut invidus detraho. 75 Orbilium magistrum meum, plaga suis discipulis infligere gaudentem. 75 Non delendi. 77 Perfectis & summo artificio elaboratis. 78 Inter quæ carmina. 79 Elegantior. 89 Producit, ostentat. 81 Laudat quasi venderet. 82 Indigne fero. 83 Rustice, crassa Minerva. 84 Sine lepore. 85 Et indignor non veniam erratorum suorum antiquis dari, sed, &c.

86 Recte

86 Recte nec ne crocum floresque perambulet Attæ
Fabula, si dubitem, clamant periisse pudorem
Cuncti pæne patres, ea quum reprehendere coner,
Quæ gravis 87 Æsopus, quæ doctus Roscius 88 egit?
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, 89 ducunt:
Vel quia turpe putant 90 parere minoribus, & quæ
91 Imberbes didicere, 92 senes perdenda fateri.
93 Iam saliare Numæ carmen qui laudat, & illud,
94 Quod mecum ignorat, solus vult scire videri:
Ingeniis non ille favet plauditque 95 sepultis
96 Nostra sed impugnat, nos nostraque 97 lividus odit.
Quod si tam Græcis novitas invisa fuisset,
Quam nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet,
Quod legeret 98 tereretque viritim publicus usus?
Ut primum positis 99 nugari Græcia bellis
Cœpit, & in vitium fortuna labier 1 æqua,
Nunc athletarum 2 studiis, nunc arsit equorum:
Marmoris, aut eboris 3 fabros, aut æris amavit:
4 Suspendit picta vultum mentemque tabella:
5 Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragœdis:
6 Sub nutrice puella velut si luderet infans,
Quod cupide petiit, 7 mature plena reliquit.
Quid placet 8 aut odio est, 9 quod non mutabile credas.
10 Hoc paces habuere bonæ ventique secundi.
Romæ dulce diu fuit & 11 solenne. 12 reclusa
Mane domo vigilare, clienti 13 promere jura:
14 Cautos nominibus certis 15 expendere nummos,
16 Majores audire, minori dicere, per quæ
17 Crescere res posset, minui 18 damnosa libido.
19 Mutavit mentem populus levis, 20 & calet uno
Scribendi studio. pueri patresque severi
21 Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,

86 Si dubitarem, utrum recte & merito fabula Attæ, Poëtæ antiqui, reciterur in scena croco & floribus conspersa. 87 Æsopus tragœdiarum actor. 88 Recitavit in scena. 89 Existimant. 90 Concedere nobis, quos se inferiores esse putant. 91 Adolescentes vel pueri. 92 In senectute ea esse abjicienda pudet fateri. 93 Quod Salii Martis sacerdotes à Numa Pompilio instituti saliendo canebant. 94 Quod nescit æque ac ego. 95 Mortuis. 96 Scripta novorum poëtarum. 97 Nobis invidus. 98 Quod dum singuli viri legunt, assiduo usu tereretur. 99 Levibus artibus operam dare. 1 Fortuna secunda. 2 Studiis gymnasticis. 3 Artifices 4 Atentissime fixit vultum & cogitationem in picturæ artificio. 5 Tibia canentibus. i. Comœdiis. 6 Veluti (inquit) si puella infans sub nutrice luderet. 7 Celeriter satiata. 8 Aut displicet. 9 Nam jucundum nihil est, nisi quod reficit varietas. 10 Ex pace igitur & rebus secundis nata est hæc in Græcia artium varietas. 11 Usitatum. 12 Aperta. 13 Respondere jus. 14 Nummos per syngrapham viris bonis & fidis creditos. 15 Exponere, locare. 16 Majorum consilia sequi, & minori consilium dare. 17 Augeri possit res familiaris. 18 Execrabilis avaritia, *qua nihil in republica damnosius.* 19 Mutavit priorem illam vitæ consuetudinem. 20 Exflagrat poëticæ studio. 21 Hedera vinctas comas habentes, per Synecd.

22 Cum Parthi pugnabant maxime, quum fugam simulatent maxime. vide Od. 19. lib 1.	*Invenior 22 Parthis mendacior, & prius orto*
23 Ante solem ortum.	*23 Sole, vigil calamum & chartas & scrinia posco.*
24 Navim gubernare.	*24 Navē agere ignarus navis timet: 25 abrotonū ægro*
25 Herbam valde amaram.	*Non audet, 26 nisi qui didicit, dare. quod medicorum est,*
26 Nisi qui didicit artem medicandi.	*Promittunt medici: tractant 27 fabrilia fabri.*
27 Fabrilia opera. 28 Alias artes nemo exercet, nisi qui eas habet cognitas, at nos scribimus, &c.	*28 Scribimus indocti doctique poëmata passim.*
29 Hoc immoderatum scribendorum versuum studium.	*29 Hic error tamen & levis hæc insania quantas*
30 Quantas utilitates. 31 Sic ratiocinare.	*30 Virtutes habeat, 31 sic collige: vatis avarus (num:*
32 Non cito.	*32 Non temere est animus: versus amat, hoc studet u-*
33 Incendia parvi facit.	*Detrimenta, fugas servorum, incendia 33 ridet:*
34 Machinatur.	*Non fraudem socio, puerove 34 incogitat ullam*
35 Vivit parce legumina c- - dendo & panem secundarium. Angl. *houshold- bread.*	*Pupillo: 35 vivit siliquis & pane secundo;*
36 Imbellis & meticulosus.	*Militiæ quanquam piger & 36 malus, utilis urbi.*
37 Si concedis hoc.	*37 Si das hoc, 38 parvis quoque rebus magna juvari;*
38 A Poëtica vel Grammatica professione Rempu-	*Os tenerum pueri balbumque Poeta 39 figurat:*
	40 Torquet ab obscœnis jam nunc sermonibus aurem:
	Mox etiam pectus 41 præceptis format amicis,
	42 Asperitatis & invidiæ corrector & iræ:
	43 Recte facta refert: 44 orientia tempora 45 notis
	Instruit exemplis: inopem solatur & ægrum.
	Castis cum pueris 46 ignara puella mariti
	Disceret unde 47 preces, 48 vatem ni Musa dedisset?
	Poscit opem 49 chorus, & 50 præsentia numina sentit
	51 Cœlestes implorat aquas docta prece 52 blandus:
	Avertit morbos, metuenda pericula pellit:
	Impetrat & pacem & 53 locupletem frugibus annum
	Carmine di superi placantur, carmine 54 manes.
	Agricolæ prisci, 55 fortes, parvoque beati,
	56 Condita post frumenta, 57 levantes tempore festo
	Corpus, & ipsum animum 58 spe finis dura ferentem
	Cum sociis operum, & pueris, & conjuge fida,
	Tellurem 59 porco, 60 Sylvanum lacte piabant,
	Floribus & vino 61 Genium, memorem brevis ævi.

blicam adjuvari. 39 Poëta conformat vocem & pronuntiationem pueri. 40 Detorquet. 41 Documentis utilibus, honestis & jucundis. 42 Sævitiæ. 43 Recte facta majorum commemorat. 44 Homines qui hodie vivunt, & qui post nascentur. 45 Exemplis præteritis. 46 Innupta. 47 Unde disceret carmina sæcularia? quæ apud antiquos ludis sæcularibus virgines & pueri diis immortalibus canebant. 48 Poëtam. 49 Chorus puerorum & virginum. 50 Sentit auxiliantes & faventes deos. 51 Pluvias. 52 Blande supplicans. 53 Annum frugibus abundantem. 54 Ne noceant. 55 Agricolæ robusti & paucis contenti. 56 Post messem. 57 Corpus relevantes. 58 Spe finis ipsius laboris. 59 Sue, quæ telluri immolabatur propter ejus fœcunditatem. 60 Pastorum deum lacte placabant. 61 Genium, naturæ deum, qui facit homines vitæ brevitatis esse memores.

61 Fescennina per hunc inventa licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica fudit,
63 Libertasque recurrentes accepta per annos
64 Lusit amabiliter; donec jam sævus apertam
65 In rabiem verti cœpit jocus, & per honestas
66 Ire domos impune minax. 67 doluere cruento
Dente lacessiti. fuit 68 intactis quoque cura
Conditione 69 super communi. quinetiam lex
70 Pœnaque lata, 71 malo quæ nollet carmine quenquam
Describi. 72 vertêre modum, formidine fustis
73 Adbene dicendum delectandumque redacti.
74 Græcia capta ferum victorem cepit, & artes
Intulit 75 agresti Latio; 76 sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, 77 & grave virus
78 Munditiæ pepulêre. 79 sed in longum tamen ævum
Manserunt, hodieque manent vestigia 80 ruris,
81 Serus enim Græcis admovit 82 acumina chartis,
Et post Punica bella 83 quietus, quærere cœpit,
84 Quid Sophocles & Thespis & Æschylus utile ferrent.
Tentavit quoque, rem 85 si digne vertere posset:
Et placuit sibi, natura 86 sublimis & acer:
Nam 87 spirat tragicum satis, 88 & feliciter audet:
89 Sed turpem putat in scriptis, metuitque lituram.
90 Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
91 Sudoris minimum, sed habet comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus. aspice, Plautus
92 Quo pacto partes tutetur amantis 93 ephebi,
Ut patris 94 attenti, lenonis ut insidiosi:
95 Quantus sit Porsennus edacibus in parasitis:

62 Per hunc morem & consuetudinem veterum agricolarum, Fescennini versus, (in quibus jocosa convitia cum magna licentia exprimebantur) habebant locum in quoslibet. *Ab oppido Fescennino nomen sumpserunt.* 63 Anniversaria libertas. 64 Jocata est facere sine verborum contumelia. 65 In apertam maledicentiam. 66 Probos viros publice & nominatim carpens: 67 Qui conviciis lacerabantur, ægre tulerunt illam maledicendi licentiam. 68 Ii quos maledicentia non attigerat, communi periculo prospiciebant. 69 De conditione communi. 70 Et pœna constituta est. 71 Maledico carmine. 72 Mutaverunt rationem scribendi metu fustuarii. 73 Non ad maledicendum. 74 Græcia à Romanis bello subacta cepit vicissim, (i. delectavit suis artibus) ipsos victores Romanos nondum humanioribus literis expolitos. 75 Italiæ inculte. 76 Hoc modo paularim evanuit numerus ille poëticus impolitus, qui Saturno regnante floruerat. 77 Barbaram orationem, quæ tanquam virus aures doctas enecat. 78 Nitor & elegantia Græcarum aurium expulerunt, &c. 79 Ad bellum usque Punicum fere tertium. 80 Rusticitatis in Romanis Poëtis. 81 Romanus sero studium contulit ad scripta Græcorum. 82 Ingenii sui vim. 83 Pace potiens. 84 Græci Poetæ Tragici. 85 An apte transferre posset Græca in Latinum sermonem. 86 Magno animo præditus. 27 Spiritus habet tragicos. 28 Quod incipit perficit. 89 Sed erubescit sua scripta emendare. 90 Comœdia creditur non esse laboriasa, quia arcessit. i. sumit materiam è medio. i. ex vita communi. 91 Minimum laboris. 92 Quam accurate. 93 Juvenis amatoris. 94 Patris avari. 95 Quantum studium Porsennus (Poëta comicus) in describendis parasitis posuerit.

96 Quam non adstricto percurrat pulpita 97 socco.
98 Gestit enim nummum in loculos demittere , 99 post hoc
1 Securus , cadat , an recto stet fabula 2 talo
3 Quem tulit 4 ad scenam ventoso gloria 5 curru ,
5 Exanimat lentus spectator, 7 sedulus inflat.
Sic leve sic parvum est,animum quod laudis 8 avarũ
9 Subruit aut reficit. 10 valeat res ludicra, si me
11 Palma negata 12 macrum,donata reducit 13 opimũ
Sæpe etiam audacem fugat, hoc 14 terretque poëtam,
Quod numero plures, virtute & honore 15 minores ,
Indocti stolidique , & 16 depugnare parati,
17 Si discordet eques, 18 media inter carmina poscunt
Aut ursum, ut pugiles : his nam plebecula gaudet.
19 Verũ equitis quoq; jam migravit ab aure voluptas
Omnis 22 ad incertos oculos & gaudia vana.
Quatuor,aut plures 21 aulæa 22 premuntur in horas.
23 Dum fugiunt equitum turmæ,peditumq; catervæ,
24 Mox trahitur manibus regum fortuna 25 retortis,
26 Esseda festinant, 27 pilenta, 28 petorrita ; naves :
Captivum portatur 29 ebur, 30 captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret 31 Democritus, 32 seu
Diversum confusa genus panthera camelo ,
Sive elephas albus vulgi converteret ora :
Spectaret populum ludis attentius istis ,
Ut sibi præbentem 33 mimo spectacula plura.
34 Scriptores autem narrare putaret 35 asello
Fabellam surdo. nam 36 quæ pervincere voces
Exaluere sonum, referant quem nostra theatra ?
37 Garganum mugire putes nemus , aut 38 mare
Tuscum ;

96 Quam incurius & negligens in aliis personis exhibendis. 97 Quam laxo socco fabulam peragat. *Soccus convenit Comœdiæ, ut Tragœdiæ cothurnus.* 97 Gaudet lucrum facere. 99 Post primam actionem. 1 Parum sollicitus utrum fabula intercidat & explodatur, an iterum exhibita placeat & probetur. 2 Pede. 3 Poëta laudis studio addictus , quem gloria tulit, &c. 4 Ad scribendas fabulas: 5 In curru vano. 6 Contristat spectator languidus. somno animum despondens. 7 Quem spectator diligens gaudio inflat , id est, superbire facit. 8 Laudis cupidum. 9 Subvertit aut erigit. 10 Pereat res scenica & nihil mihi cum ea sit 11 Victoria. 12 Tristem. 13 Lætum. 14 A scribendi studio deterret. 15 Nempe plebeii. 16 Armis certare. 17 Si equites aliud quam plebei velint. 18 In mediis fabulis. 19 Non solum vulgus , verumetiam , &c. 20 Ad incertas & varias res oculis perceptas. 21 Aulæis integebantur theatra ad arcendum solem. 22 Complicantur. 23 Dum fuga hostium simulatur. 24 Mox in triumpho ducuntur reges olim fortunati & potentes. 25 Manibus à tergo revinctis. 26 Vehicula Gallica. 27 Matronarum vehicula 28 Vehicula famularum captivarum, quæ omnia ad spectaculum adducebantur in theatrum. 29 Imagines eburneæ 30 Simulachrum urbis Corinthi , quam L. Memmius cepit ac demolitus est. 31 Philosophus Abderites , qui omnium hominum studia tanquam vana ridebat. 32 Sive camelopardalus, ex camelo & panthera concretus, &c 33 Plura quam histrio. 34 Poëtas. 35 Stolidæ multitudini. 36 Quis histrio tam vocalis populi clamorem superare possit , propter reflexam Echo ? 37 Montem Apuliæ. 38 Mare Tyrrhenum.

Tanto cum strepitu ludi spectantur, 39 & artes,
Divitiaeque peregrinae, quibus 40 oblitus actor
Quum stetit in scena, 41 concurrit dextera laeva.
Dixit adhuc aliquid? Nil sane. 42 Quid placet ergo?
43 Lana Tarentino violas imitata 44 veneno.
Ac ne forte putes me, 45 quae facere ipse recusem
Quum recte tractent alii, laudare 46 maligne:
Ille 47 per extentum funem mihi posse videtur
Ire poeta, 48 meum qui pectus inaniter angit,
49 Irritat, 50 mulcet, falsis terroribus implet, (nis.
Ut 51 magus; 52 & modo me Thebis, modo ponit Athe-
Verum age, & 53 his, qui se lectori credere malunt,
54 Quam spectatoris fastidia ferre superbi,
55 Curam redde brevem, 56 si munus Apolline dignũ
Vis complere libris, 57 & vatibus addere calcar,
Ut studio majore petant 58 Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala saepe poetae,
(59 Ut vineta egomet caedam mea) quum tibi librum
60 Sollicito damus, aut fesso: 61 quum laedimur, unũ
Si quis amicorum est ausus reprehendere versum:
Quum loca jam recitata revolvimus 62 irrevocati:
63 Quum lamentamur, non apparere labores
Nostros 64 & tenui deducta poëmata filo:
Quum speramus eo rem venturam, 65 ut simul atque
Carmina rescieris nos fingere, 66 commodus ultro
67 Accersas, & egere vetes, & scribere cogas.
Sed tamen est operae pretium cognoscere, quales
68 Aedituos habeat belli spectata domique
69 Virtus, indigno non committenda poetae.
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
70 Chaerilus, 71 incultis qui versibus & 72 male natis

39 Habitus actoris artificiosus & exoticus. 40 Quibus actor indutus, seu potius commaculatus, &c. 41 Plausus à populo datur propter elegantem actoris vestitum, non propter orationem ejus, qui nihil adhuc dixerat. 42 Quid placet spectatoribus? 43 Vestis violacei coloris. 44 Colore. Tarenti autem optima purpura tincta fuit. 45 Comoedias scribere. 46 Parce laudare. 47 Videtur rem difficilem aggredi, ut funambulus. 48 Qui animum meum sine causa perturbat. 49 Ad iram impellit. 50 Delectat. 51 Praestigiator, qui arte magica portenta facit.

52 Usque adeo apte res gestas describit, ut, qui audiunt, interesse videantur in iis locis ubi gestae sunt. 53 Vatibus egregiis. 54 Quam audiri & spectari. 55 Redde aliquantum curae, ut sint magis solliciti, non adeo negligentes. 56 Si bibliothecam Apollini à te consecratam & aedificatam, &c. 57 Et poetas excitare. 58 Montem Boeotiae Apollini & Musis sacrum. 59 Ut mei ipsum omnium primum reprehendam. 60 De rebus bene agendis. 61 Quum offendimur. 62 Non revocati ab eo qui audit. 63 Quum querimur non intelligi quantum laboraverimus. 64 Subtili artificio elaborata. 65 Statim ut audieris nos versus scribere. 66 Liberalis. 67 Nos. 68 Quales poetas. Metaph. ducta ab Aedituis sacrarum aedium custodibus. 69 Virtus tua ô Auguste. 70 Poeta ineptissimus. 71 Ordo est. Qui Philippos (regale numisma) retulit acceptos versibus incultis & male natis, id est, qui gloriatus est se ab Alexandro Philippos beneficio suorum versuum abstulisse. 72 Versibus male compositis, invita Minerva.

Recta-

Rettulit acceptos, regale numiſma, 73 Philippos.
Sed veluti 74 tractata notam labemque 76 remittunt
Atramenta; 76 fere ſcriptores carmine fœdo
Splendida facta 77 linunt. 78 idem rex ille poëma
Qui tam ridiculum 79 tam care prodigus emit,
Edicto vetuit, ne quis ſe, præter Apellem,
Pingeret, 80 aut alius Lyſippo 81 duceret æra
Fortis Alexandri vultum 82 ſimulantia. quod ſi
83 Judicium ſubtile 84 videndis artibus illud
85 Ad libros & ad hæc Muſarum dona vocares,
Bœotum in craſſo jurares aere 86 natum.
87 At neque dedecorant tua de ſe judicia, atque
Munera, quæ multa dantis cum laude 88 tulerunt
89 Dilecti tibi Virgilius, Variuſque Poeta.
Nec magis expreſſi vultus per ahenea ſigna,
Quam per vatis opus mores, animique virorum
Clarorum apparent: 90 nec ſermones ego mallem
91 Repentes per humũ, quam res componere 92 geſtas,
Terrarumque ſitus, & flumina dicere, & arces
93 Montibus impoſitas, & barbara regna, tuiſque
Auſpiciis totum 94 confecta duella per orbem,
95 Clauſtraque cuſtodem pacis cohibentia Ianum,
Et formidatam 96 Parthis te principe Romam:
97 Si quantum cuperem poſſem quoq; ſed neq; parvũ
Carmen majeſtas recipit tua, nec meus audet
98 Rem tentare pudor, quum vires ferre 99 recuſent
1 Sedulitas autem, ſtulte quem diligit, 2 urget;
3 Præcipue quum ſe numeris commendat & arte.
Diſcit enim citius, meminitque libentius illud,
Quod quis deridet, quam quod probat & veneratur.
4 Nil moror officium, 5 quod me gravat 6 ac neq; ficto
In pejus vultu 7 proponi cereus uſquam,
Nec prave factis decorari verſibus opto:
Ne rubeam pingui donatus munere, & una

73 Nummos imagine Philippi regis ſignatos. 74 Atramenta manibus contrectata. 75 Reddunt. 76 Sic fere ſcriptores, &c. 77 Deturpant. 78 Alexander. 79 Tam caro pretio. 80 Aut alius quam Lyſippus inſignis ſtatuarius. 81 Formaret. 82 Exprimentia vultum. 83 Illud judicium Alexandri. 84 In pictura & ſculptura perſpicienda. 85 Ad verſus & poëticam transferres. 86 Jurares Alexandrum pinguem eſſe & hebetem, quales ſunt in Bœotia noti. 87 Ordo eſt. At dilecti tibi Virgilius Variuſque Poëtæ non dedecorant tua de ſe judicia &c. 88 Acceperunt. 89 Dilecti abs te. 90 Nec ſatyras. 91 Orationi ſolutæ ſimiles. 92 Tua virtute geſtas. 93 Arces in montibus extructas. 94 Bella finita 95 Portas Jani clauſas, quod pacis tempore tantum fiebat. 96 Vide Od. 15. lib. 4. 97 Si voluntati facultas reſponderet. 98 Rem experiri. 99 Non poſſint. 1 Ordo eſt, Sedulitas eum urget, quem ſtulte diligit, id eſt, qui ſtulta ſedulitate officium ſuum alicui obtrudit, moleſtus eſt ei potius quam gratus. 2 Moleſtia afficit. 3 Quum Poëta laudabilis ſe numeris artificioſis (id eſt, verſibus) commendat. 4 Nihil facio. 5 Quod mihi fit oneri potius quam honori. 6 Quemadmodum nolim imaginem mei ex cera fingi, ut deformior ſit imago quam vera figura; ſic neque ab indocto Poëta laudari velim. 7 Proponi in publico. 8 Ne pudore afficiar craſſo deſcriptus carmine.

9 *Cum*

9 Cum scriptore meo capsa 10 porrectus aperta
Deferar 12 in vicum vendentem thus & odores,
Et piper, & quicquid chartis 12 amicitur ineptis.

9 In eodem enim libro est scriptoris nomen & ejus qui describitur, ut in Virgilio Æneas, in Homero Ulysses. 10 Extentus, quasi cadaver in cista. 11 In vicum, ubi ex chartis inutilibus fiunt aromatum involucra. 12 Involvitur.

AD JULIUM FLORUM: *Epist.* II.

Excusat se Julio Floro, querenti, quod nec epistolam ullam, nec ea, quæ promiserat, carmina misisset. Ac primum se pigrum fatetur esse, atque id illi prædixisse: ideoque se vitioso servo comparat, cujus emptor sit Florus, à venditore de vitio præmonitus. Deinde se, quod de Luculli milite narrat, imitari velle dicit. Ac quum paupertate ad versus faciendos impulsus fuerit, nunc eas facultates consequutum, quæ satis esse possint, malle somno id temporis dare, quod alioqui scribendis versibus daturus esset. Affert & alias rationes, cur non scribat: quarum una convenit cum his Nasonis verbis: *Carmina secessum scribentis & otia quærunt.* Denique quamvis Poëtæ vulgo mutuis laudibus se ornent, multa componi ab illis, quæ merito risu excipiantur. Contra vero, ad scribendum legitimum poëma, plurima requiri: rem magni laboris esse, & quæ animum etiam torqueat: at sibi non tanti esse, sapientem scriptorem haberi. Sibi igitur, quum jam provectæ ætatis sit, ad alios numeros animum esse appellendum: nimirum ad numeros artem vitæ bene instituendæ. Atque, adeo se jam in eo totum esse, ut fruendo modicis opibus, quæ adsunt, discat majores non concupiscere. Verum ad bene beateque vivendum (quod vocat recte vivere) non satis esse carere avaritia, sed cætera etiam omnia vitia extirpari debere.

FLore, bono claroque fidelis amice 1 Neroni,
Si quis forte velit 2 puerum tibi vendere 3 natum
Tibure, vel Gabiis; 4 & tecum sic agat: 5 Hic &
Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos;
Fiat, eritque tuus 6 nummorum millibus octo:
7 Verna ministeriis ad nutus aptus heriles,
8 Literulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: 9 argilla quidvis imitaberis uda,
Quinetiam canet 10 indoctum, sed dulce 11 bibenti.

1 Tiberio Claudio Neroni, *qui successit Augusto.* 2 Servum. 3 Externum, tibi incognitum. 4 Et tecum sic loquatur. 5 Hic servus candidus est, inquit *venditor, cujus sunt omnia verba usque ad versum* 17. *hujus Epistolæ.* 6 Solito pretio. 7 Servus ex ancilla mea natus. 8 Eruditione imbutus. Nam vernæ liberaliter instituebantur, ut dominis essent utiliores. 9 In molli ingenio hujus pueri quidvis exprimes, sicuti ex argilla quidlibet fingules. 10 Quiddam indoctum, sine artificio, quale rustici canere solent. 11 Dulce convivanti.

Multa

Multa fidem promissa 12 *levant, ubi plenius æquo*
Laudat venales, 13 *qui vult extrudere, merces.*
24 *Res urget me nulla:* 15 *meo sum pauper in ære.*
16 *Nemo hoc mangonum faceret tibi.* 17 *non temere à me*
Quivis ferret idem. semel hic 18 *cessavit: & (ut fit)*
19 *In scalis latuit metuens pendentis habenæ.*
20 *Des nummos,* 21 *excepta nihil te si fuga lædat.*
22 *Ille ferat pretium,* 23 *pœnæ securus, opinor.*
24 *Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est lex.*
26 *Insequeris tamen hunc,* 27 *& lite moraris iniqua.*
Dixi me 28 *pigrum proficiscenti tibi, dixi*
29 *Talibus officiis prope mancum: ne mea* 30 *sævus*
Jurgares ad te quod epistola nulla veniret.
31 *Quid tum profeci,* 32 *mecum facientia jura*
Si tamen attentas? quereris 33 *super hoc etiam, quod*
Expectata tibi non mittam carmina 34 *mendax.*
35 *Luculli miles* 36 *collecta viatica multis*
Ærumnis, lassus dum noctu stertit, 37 *ad assem*
Perdiderat: post hoc 38 *vehemens lupus, & sibi &* 39 *hosti*
Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
40 *Præsidium regale* 41 *loco dejecit (ut ajunt)*
Summe munito, & multarum divite rerum.
Clarus ob id factum donis ornatur 42 *honestis,*
Accipit & bis dena 43 *super sestertia nummûm.*
Forte 44 *sub hoc tempus castellum evertere* 45 *Prætor*
Nescio quod cupiens, hortari cœpit 46 *eundem*
Verbis, quæ timido quoq; possent addere 47 *mentem:*
48 *I bone, quo virtus tua te vocat; I* 49 *pede fausto,*
Grandia 50 *laturus meritorum præmia. quid stas?*

12 Minuunt fidem, Nam proba merx facile emptorem reperit 13 Qui vult quamprimum merces vendere. 14 Nulla necessitas me premit. 15 Nihil cuiquam debeo. 16 Nemo ex iis qui servos vendunt, tibi vitia eorum patefaceret, ut ego tibi. 17 Non facile quivis à me idem obtineret 18 Semel fuit ad mandata facienda tardior. 19 Ordo est. Hic puer latuit, metuens habenæ pendentis in scalis. i. metuens verberari, loris vinciendus, quæ pendebant in scalis. 29 Eme & pretium solve. 21 Si fuga servi, quam ego excepi & expressi, te nihil offendat. 22 Ille mango (inquit Horatius) accipere potest ab emptore nummos. 23 Non metuens de pœna emptori præstanda per legem redhibitoriam. 24 Sciens, ô Flore, quasi mancipium emisti me vitiosum, ita tamen ut vitium meum tibi prædixerim. 25 Conditio venditionis. 26 Me, quasi venditorem persequeris. 97 Inique litigas mecum quasi cum mangone. 28 Cessatorem esse. 29 Ad scribendum esse ineptum, ut is qui manibus caret. 30 Iratus. 31 Vitium meum prædicendo. 42 Si jura me adjuvantia labefactare coneris. 33 Quereris de hoc præterea. 34 In eo mendax. 35 Qui bellum gessit cum Mithridate, rege Ponti. 36 Viatica paulatim parta. *Viaticum dicitur, quidquid iter agendi causa necessarium est, sive cibus sit, sive pecunia ad victum expendenda.* 37 Ita ut vix ei quisquam restiterit. 37 Acer inimicus. 39 Hosti Mithridatico. 40 Præsidium Mithridatis. 41 Loco valde munito multisque rebus referto depulit. 42 Donis honorificis. 43 Præter hæc dona accepit xx. millia sestertium nummûm. 44 Paulo post. 45 Imperator Lucullus. 46 Eundem Luculli militem. 47 Animos 48 *Verba sunt Imperatoris militem hortantis.* 49 Bono auspicio. 50 Accepturus præmia.

Post

Post hæc ille [51] *catus, quantumvis rusticus, Ibit,*
Ibit eo quo vis, [52] *qui zonam perdidit: inquit.*
Romæ nutriri mihi contigit, atque doceri,
[53] *Iratus Grajis quantum nocuisset Achilles.*
Adjecere bonæ paulo plus artis Athenæ:
Scilicet ut possem curvo dignoscere [54] *rectum,*
[55] *Atque inter sylvas Academi quærere verum,*
[56] *Dura sed amovêre loco me tempora grato,*
Civilisque rudem belli [57] *tulit æstus in arma,*
Cæsaris Augusti non responsura [58] *lacertis.*
Unde [59] *simul primum me dimisere* [60] *Philippi,*
[61] *Decisis humilem pennis,* [62] *inopemque paterni*
[63] *Et laris & fundi; paupertas impulit* [64] *audax*
Ut versus facerem; sed, [65] *quod non desit, habentem,*
[66] *Quæ poterant unquam satis expurgare* [67] *cicutæ,*
Ni melius dormire putem quam scribere versus?
[68] *Singula de nobis anni* [69] *prædantur euntes:*
Eripuere jocos, Venerem, convivia, ludum:
[70] *Tendunt extorquere poëmata. quid faciam vis?*
[71] *Denique non omnes eadem mirantur, amantque:*
[72] *Carmine tu gaudes, hic delectatur Iambis:*
Ille [73] *Bioneis sermonibus, &* [74] *sale nigro.*
Tres mihi convivæ prope dissentire videntur,
Poscentes vario multum diversa [75] *palato.*
Quid dem? quid non dem? [76] *renuis tu, quod jubet alter;*
Quod petis, id sane est invisum acidumque duobus.
[77] *Præter cætera, me Romana poëmata censes*
Scribere posse, inter tot curas, totque labores?
Hic [78] *sponsum vocat, hic* [78] *auditum scripta relictis*
Omnibus officiis. [80] *cubat hic in colle Quirini,*

51 Prudens. 52 Qui perdidit viaticum, quod in zona milites portare solebant. 53 Id est, Iliadem Homeri didici. 54 Bonum à pravo. 55 Inter obscuros Philosophos Academicos, sic dictos ab Academo Atheniensi, qui Athenis construxerat porticum, quæ postea Academia nominata est. 56 Bella civilia inter Brutum & Octavium me Athenis expulerunt. 57 Motus civilis me abstulit ad partes Brutinas, quæ fortitudini militum Augusti non erant pares. 58 Viribus. 59 Quam primum, statim ut. 60 Philippi, urbs in Thracia à Philippo condita. 61 Dignitate amissa & opibus. 62 Inopem per proscriptionem, quod sequutus essem partes Bruti. 63 Totius patrimonii 64 Paupertas, laboris magistra, quid non audet experiri? 65 Habentem quod sufficiat. 66 Insanus merito dicar, si non autem dormire melius esse quam versus scribere. 67 Medicinæ vehementissimæ, *ut helleborus, quem hic à Poeta intelligi adducor ut credam* quoniam cicuta ab Avicenna hellebori nigri nomine appellatur. 68 Singula quæ ad voluptatem pertinent. Secunda est excusatio cur non scribat. 69 Rapiunt. 74 Contendunt & conatur extorquere fugendi carminis propensionem. 71 Tertia excusatio cur non scribat. 72 Carmine heroico. 73 Lividis jocis. i. e. Satyra. Bion Sophistes cognominatus, adeo mordax fuit in Poëtas, ut ne Homero quidem parceret. 74 Salibus amaris, quales sunt veteres Comœdiæ. 75 Gustu. 76 Horatius tanquam ad ipsos convivas loquitur. 77 Insuper, Alia causa cur non scribat. 78 Ad respondendum pro se, 79 Fuit Horatius è criticis unus. 80 Ægrotet.

Hic [81] *extremo in Aventino : visendus uterque,*
Inter valla vides [82] *humanè commoda. verum*
[83] *Puræ sunt plateæ , nihil ut meditantibus obstet.*
[84] *Festinat calidus* [85] *mulis gerulisque* [86] *redemptor;*
[87] *Torquet nunc lapidem , nunc ingens machina* [88] *tignum :*
Tristia robustis [89] *luctantur funera plaustris :*
Hac rabiosa fugit canis , hac lutulenta ruit sus.
[90] *I nunc, & versus tecum meditare canoros.*
Scriptorũ chorus omnis amat [91] *nemus, & fugit urbes*
Rite cliens [92] *Bacchi,* [93] *somno gaudentis , & umbra.*
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
[94] *Vis canere, &* [95] *contracta sequi vestigia vatum ?*
[96] *Ingenium, sibi quod vacuas desumpsit Athenas,*
Et studiis annos septem dedit , [97] *insenuitque*
Libris & curis , [98] *statua taciturnius exit*
Plerumque, & risu populum quatit. hic ego rerum
Fluctibus in mediis , & tempestatibus urbis ,
Verba lyræ motura sonum connectere [99] *digner ?*
[1] *Frater erat Romæ* [2] *consulti rhetor , ut alter*
Alterius sermone meros audiret honores :
[3] *Gracchus ut hic illi foret, huic ut* [4] *Mutius ille,*
[5] *Qui minus argutos vexat furor iste poetas ?*
[6] *Carmina compono , hic elegos : mirabile visu ,*
[7] *Cælatumque novem Musis opus.* [8] *aspice primum ,*
[8] *Quanto cum fastu , quanto molimine circum-*
-spectemus vacuam Romanis vatibus [10] *ædem,*
Mox etiã ([11] *si forte vacas) sequere, &* [12] *procul audi,*
Quid ferat , & [13] *quare sibi nectat uterque coronam ,*
Cædimur , & totidem plagis consumimus hostem :

81 In extrema parte montis Aventini. 82 Humano more commoda.i.incommoda. *Ut sunt humana omnia , in quibus plus est fellis quam mellis.* 83 Est objectio. Aliquis enim dixerit , quod Romæ plateæ sint puræ , in quibus nihil est quod impediat versus meditantem. 84 Respondet non ita esse. Nam calidus redemptor , &c. 85 Sarcinariis , & gerulis , id est , bajulis vel portatoribus. 86 Operum conductor. 87 Torquendo attollit lapidem. 88 Trabem. 89 Funera cum plaustris onerariis concurrentia contendunt , quando hac funus procedit , illac plaustra. 90 Est Ironia. 91 Solitudinem. 92 in Bacchi tutela omnes poetæ sunt constituti. 93 Quiete & solitudine. 49 Vis Lyrica scribere ? 95 Vestigia angusta , quæ difficile est persequi. 96 Ille qui sibi elegit Athenas vacuas, id est , urbem quietissimam. 97 Et senium contraxit ex librorum lectione. 98 Studium immoderatum homines efficit aliquando hebetes & ridiculos , præsertim ubi ad vitam politicam accedunt. 92 Dignum arbitror connectere verba sonum lyræ motura ? id est , carmina lyrica ? 1 Duo erant fratres Romæ suarum inter se laudum præcones , Jurisconsultus alter , alter Orator. 2 Jurisconsulti frater. 3 Tantus Orator , quantus fuit Gracchus Corneliæ filius. 4 Q. Mutius Scævola optimus Jurisconsultus. 5 Quomodo sunt Poëtæ minus insani , dum se invicem laudant ? Carmina lyrica. 7 Poema artificiosissimum , à novem Musis elaboratum. 8 Primum hoc vide. 9 Quanto cum apparatu nos Poetæ circumspectemus. *Tmesis est.* 10 Templum Apollinis, cui Bibliotheca fuit adjuncta ab Augusto extructa. 11 Si nihil habes , quod agas. 12 Audi è loco longinquo. 13 Quare hi duo Poetæ se dignos judicent corona poeticâ , id est , laude.

Len-

Lento [14] Samnites ad lumina prima duello.
[15] Discedo, Alcæus puncto illius ille meo quis?
Quis, [16] nisi Callimachus? si plus adposcere visus,
[17] Fit Mimnermus, & [18] optivo cognomine [19] crescit.
[20] Multa fero, ut placem genus [21] irritabile vatum,
Quum scribo, & supplex populi [22] suffragia capto.
[23] Idem, finitis studiis, [24] & mente recepta,
[25] Obturem patulas impune [26] legentibus aures.
Ridentur, mala qui componunt carmina: verum
Gaudent scribentes, & [27] se venerantur, & ultro
(Si taceas) laudant quicquid scripsere, [28] beati.
[29] At qui legitimum cupiet fecisse poema,
[38] Cum tabulis animum censoris sumet honesti:
[31] Audebit quæcunque parum splendoris habebunt,
[32] Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,
Verba [33] movere loco: quamvis [34] invita recedant,
[35] Et versentur adhuc intra penetralia [36] Vestæ.
[37] Obscurata diu populo bonus [38] eruet, atque
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum;
Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
[39] Nunc situs informis premit & deserta vetustas.
[40] Adsciscit nova, quæ genitor produxerit usus.
[41] Vehemens & liquidus, puroque simillimus amni,
Fundet opes, Latiumque [42] beabit divite lingua.
[42] Luxuriantia compescet, nimis aspera sano
[44] Lævabit cultu, virtute carentia [45] tollet:
[46] Ludentis speciem dabit, & [47] torquebitur: ut qui
Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa [48] movetur.
[49] Prætulerim scriptor delirus inersque videri,
Dum [50] mea delectent mala me, [51] vel denique fallant:
[52] Quam sapere, & ringi. Fuit haud ignobilis Argis,

14 Tanquam Samnites, qui adversus Romanos pugnaverunt usque ad nocturnas lucernas, id est, vesperam. 15 Ego, inquit Horatius, illius suffragio discedo par Alcæo, quia Lyricus sum. 19 Voco illum Callimachum, qui in Elegiis floruit. 17 Appellatur à me Mimnermus. 18 Nomine quod ipse optaverit. 19 Fit major, ornatior. 20 Multas Poëtarum ineptias devoro. 21 Genus iracundum. 22 Populi laudes. 23 Ego idem. 24 Quum ex insania poeticæ professionis ad me redierim. 25 Obturare mihi liceat aures impune. i. sine periculo. 26 Carmina sua recitantibus. 27 Sese invicem admirantur tanquam divinos Poëtas. 28 Sibi placentes. 29 At bonus Poëta, qui, &c. 30 Ipse sua scripta notabit tanquam Censor. 32 Non dubitabit. 32 Levia erunt. 33 Verba mutare. 34 Ipso scribente invito. 35 Et quamvis adhuc sint domi abdita. 36 In Vestæ templo servatus fuit ignis æternus Romæ. Vesta hic ponitur pro Lare. 37 Verba obsoleta & inusitata. 38 Et tenebris extrahet. 39 Nunc turpe senium premit. 40 Cudet & finget nova, quæ usus genuerit. 41 Vehemens ad verborum inventionem. *Anapæstus pro Spondæo.* 42 Amplificabit. 43 Quæ redundant coercebit. 44 Poliet & leniet sano artificio. *Metaph. à corpore animato ad carmen.* 45 Extollet. 46 Parum laboriose scribentis. 47 Fatigabitur, ut Mimus, qui, &c. 48 Qui saltat nunc Satyrum, nunc tardum Cyclopa. 49 Malim (inquit Horatius) esse Poëta ineptus. 50 Mea scripta. 53 Vel ignota sint. 52 Quam sapiendo irasci & intimis sensibus angi.

Qui se credebat miros audire tragœdos,
53 In vacuo lætus sessor plausorque theatro:
54 Cætera qui vitæ servaret munia recto
More, bonus sane vicinus, amabilis hospes,
Comis in uxorem, posset qui 55 ignoscere servis,
56 Et signo læso 57 non insanire lagenæ:
Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic ubi cognatorum opibus curisque 58 refectus,
Expulit elleboro morbum, 59 bilemque meraco,
60 Et redit ad sese; Pol me occidistis amici,
Non servastis: (ait) cui sic extorta voluptas,
Et demptus 61 per vim mentis gratissimus error.
62 Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
Et 63 tempestivum pueris concedere ludum,
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed 64 veræ numerosque modosque 65 ediscere vitæ.
Quocirca mecum loquar hæc: tacitusque recordor:
Si tibi nulla sitim finiret copia 66 lymphæ,
67 Narrares medicis: quod quanto plura parasti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi, monstrata radice vel herba,
Non fieret 68 levius; 69 fugeres radice vel herba,
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
70 Rem dî donarent, illi decedere pravam
Stultitiam; & quum sis nihilo sapientior, ex quo
71 Plenior es, tamen uteris 72 monitoribus isdem?
At si divitiæ prudentem reddere possent,
Si cupidum timidumq; minus te: nempe 73 ruberes,
Viveret in terris te si quis avarior uno.
74 Si proprium est, quod quis 75 libra mercatus & ære est,
76 Quædam (si credis consultis) 77 mancipat usus:
Qui te pascit ager, tuus est: & villicus 78 Orbi
Quum segetes 79 occat, tibi mox frumenta daturus,
80 Te dominum sentit, das nummos: accipis uvam,
Pullos, ova, cadum 81 temeti. nempe modo isto
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis

53 In vacuo, ubi nulli spectatores erant. 54 In aliis rebus non demens. 55 Non sævus esse servis. 56 Ideo domini lagenas obsignabant, ne vinum à servis furtim exhauriretur. 57 Non furenter irasci. 58 Recuratus. 59 Bilem atram. 60 Factus est sanus. 61 Per vim purgativam. 62 Ordo est. Nimirum abjectis nugis utile est sapere i. operam dare, & concedere pueris ludum tempestivum. i. artem poeticam. 63 Ludum opportunum, congruum. 64 Vitæ beatæ. 65 Cognoscere & memoriæ mandare. 66 Aquæ. 67 Remedium petiturus. 68 Sanius. 69 Fugere velles. 70 Divitias. 71 Locupletiores. 72 Opulentiæ laudatoribus. 73 Erubescere, & turpe tibi esse putares, si quis, &c. 74 Ostendit nihil omnino vel emptione, vel usucapione cuiquam esse proprium, nec mancipatione vel usucapione opus esse, ut jucunde vivas. 75 Libra pretium appendebatur, non numerabatur. 76 Ordo est. Usus quædam mancipat, si credis jurisconsultis. 77 Efficit usus quædam propria. 78 Orbus est nomen proprium. 79 Occare est semen sparsum terra operire fractis glebis. 80 Dominum fundi, cujus fruges emis. 81 Cadum vini.

(*Aut*

Aut etiam supra) nummorum millibus emptum.
[81] *Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?*
Emptor Aricini quondam Vejentis & arvi,
Emptum cœnat olus,[83] *quamvis aliter putat: emptis*
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat [84] *usq; suum,* [85] *qua populus adsita certis*
Limitibus vicina refugit jurgia, tanquam
Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc [86] *prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema*
Permutet dominos, & [87] *cedat in altera jura.*
Sic quia perpetuus nulli datur usus, & hæres
[88] *Hæredem alterius, velut unda supervenit undam;*
Quid vici prosunt, aut horrea? quidve Calabris
[89] *Saltibus adjecti Lucani?* [90] *si metit Orcus*
[91] *Grandia cum parvis, non exorabilis auro?*
Gemmas, marmor, ebur,[92] *Tyrrhena sigilla,*[93] *tabellas,*
Argentum, vestes [94] *Gætulo murice tinctas,*
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum [95] *cessare, & ludere, &* [95] *ungi*
[97] *Præferat Herodis palmetis pinguibus,* [98] *alter*
Dives & importunus, [88] *ad umbram lucis ab ortu*
[1] *Sylvestrem flammis & ferro mitiget agrum;*
Scit [2] *Genius, natale comes qui temperat astrum,*
Naturæ deus humanæ, [4] *mortalis in unum-*
Quodque caput: vultu [5] *mutabilis,* [6] *albus, & ater.*
[7] *Utar, & ex modico, quantum res poscet, acervo*
[8] *Tollam:* [9] *nec metuam quid de me judicet hæres,*
Quod non plura [10] *datis invenerit, & tamen* [11] *idem*
Scire volam, [12] *quantum simplex hilarisque* [13] *nepoti*
Discrepet, & quantum discordet parcus avaro.

82 Quid interest, utrum vivas ex pretio per partes numerato, an olim, id est, ex pretio simul numerato?
83 Quamvis putat se proprium, non emptum cœnare olus. 84 Eo usque suum. 85 Qua populus arbor adplantata certis limitibus, jurgia cum vicino vitate facit. 89 Donatione, emptione, vi à potentioribus illata, legitima successione & ultima voluntate testatoris. *Sunt hæc quatuor alinationum genera.* 87 In alterius potestatem. 88 Hæres hæredem excipit & subsequitur. 89 Campis spaciosis Calabriæ, *quæ pecorum & mollis lanæ ferax est. in Lucania.*

90 Si mors avide aufert. Metaph. ducta à segete. 91 Nobiles & ignobiles. 92 Parva signa ex Etruria. 93 Picturas. 94 Purpura. 95 Nihil agere & feriari. 96 Unguentis nitere. 97 Scit Genius, quamobrem alter ex duobus fratribus malit esse otiosus quam possidere omnia Syriæ palmeta. i. loca palmis consita. Herodes Judæorum rex fuit. 98 Cur alter illius cessatoris frater, &c. 99 Ad noctem usque. 1 Sterilem agrum igne & vomere edomet. & fertilem reddat. 2 Genius Naturæ Deus, qui simul cum homine nascitur & moritur, ἡ τύχη ἑκάστου fortuna cujusque. 3 Qui comes nobis adjunctus influxum provenientem ab astro, quod nos nascentes aspexit, regit & moderatur. 4 Qui uno quoque nostrum mortuo, moritur. 5 Alius atque alius. Nam suus cuique Census aliis est dissimilis. 6 Bonus & malus, prosper & adversus. 7 Horatius è sua persona commendat Floro bonorum partorum usum moderatum. 8 Sumam. 9 Nec mihi erit curæ. 10 Relictis à me. 11 Tamen ego idem. 12 Quid intersit inter liberalem & prodigum, inter parcum & avarum. 13 Luxurioso.

[14] Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptum
Invitus facias, neque plura patrare labores,
Ac potius, [15] puer ut festis Quinquatribus, [16] olim
Exiguo, gratoque fruaris tempore [17] raptim.
[18] Pauperies, immunda domum procul absit. ego, [19] utrum
Nave ferar magna an parva, [20] ferar unus & idem.
Non agimur [21] tumidis velis Aquilone secundo:
[22] Non tamen adversis ætatem ducimus Austris.
[23] Viribus, ingenio, [24] specie, virtute, [25] loco, re,
[26] Extremi primorem, extremis usque priores.
Non es avarus: abi, quid? [27] cætera jam simul isto
[28] Cum vitio fugêre? caret tibi [29] pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine, & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, [30] sagas,
[31] Nocturnos lemures, [32] portentaque Thessala rides?
[33] Natales grate numeras? [34] ignoscis amicis?
Lenior & melior sis accedente senecta?
[35] Quid te exempta juvat spinis de pluribus una?
Vivere si recte nescis, [36] discede peritis.
[37] Lusisti satis; edisti satis, atque bibisti:
Tempus abire tibi est: [38] ne potum largius æquo
Rideat, & pulset [39] lasciva decentius ætas.

14 Multum hæc inter se discrepant, sc. Tua luxuriose profundere, sumptum libenter facere, & avare semper plura quærere. 15 Quemadmodum pueri Quinquatribus. i. quinque diebus festis Minervæ dicatis, raptim fruuntur eo tempore quod eis datur, ita &tu, &c. 16 Interdum. 17 Celeriter. 18 Pauperras, domus sordida, & inelegans. 19 Est Allegoria. Utrum ex magnis reditibus vivam, an parvis. 20 Ad omnem eventum imperturbatus ero. 21 Nimia felicitate, id est, non sumus admodum divites. 22 Non tamen egeni sumus & valde pauperes. 23 Valetudine corporis. 24 Decore externo. 25 Gradu & pecunia. 26 Medii sumus inter summos & infimos. 27 Cætera vitia. 28 Cum avaritia. 29 Animus. 30 Mulieres veneficas. 31 Falsas umbras nocte vaganres. 32 Miracula rerum, quæ Thessalia tulit, contemnis? 33 Commemoras libenter ætatem tuam & annos, qui propinquitatem mortis denunciant? 34 Amicis indulges? 35 Quid prodest uno te vitio carere, & tam multis aliis inquinari? 36 Da locum melioribus & doctioribus. 37 Rebus Venereis satis usus es. 38 Ne te nimis potum. 39 Juvenilis ætas, quam lascivire magis deceat, quam te, quia jam factus es effœtus senex.

DE

DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

1 *Humano capiti cervicem pictor equinam*
Iungere ſi velit, & 2 varias inducere plumas,
3 *Undique collatis membris, ut turpiter 4 atrum*
Deſinat in piſcem mulier formoſa 5 ſuperne;
6 *Spectatum admiſſi riſum teneatis amici?*
Credite Piſones, 7 iſte tabulæ fore librum
Perſimilem, cujus, 8 velut ægri ſomnia, vanæ
Fingentur ſpecies: 9 ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formæ. 10 Pictoribus atque poëtis
Quidlibet audendi ſemper fuit 11 æqua poteſtas.
12 *Scimus, & hanc veniã petimuſq; damuſq; viciſſim:*
13 *Sed non ut placidis coëant immitia, non ut*
Serpentes avibus 14 geminentur, tigribus agni.
15 *Inceptis gravibus plerumq; 16 & magna profeſſis*
17 *Purpureus, late qui ſplendeat, unus & alter*
Aſſuitur pannus, 18 quum lucus, & 19 ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos 20 ambitus agros,
Aut flumen Rhenũ, 21 aut pluvius deſcribitur arcus.
Sed nunc non erat 22 his locus: & fortaſſe cupreſſum
Scis 23 ſimulare. 24 quid hoc? 25 ſi fractis enatat 26
ex ſpes
Navibus, ære dato qui pingitur? 27 amphora cœpit

1 Huic monſtro, cujus partes differunt ſpecie, forma & natura, ſimile eſt poëma? quod non conſtat ex partibus aptis & inter ſe convenientibus. 2 Plumas ex variis avibus collectas. 3 Membris ex omnibus animalibus & ex quovis elemẽto corrogatis, ad hoc monſtrum conſtituendum 4 In piſcem deformem. 5 A parte ſuperiore. 6 Ad ſpectandum adhibiti ô Piſones, riſum tenere poſſitis quamvis illi pictori ſitis amici? 7 Iſt monſtro depicto. 8 Velut ſomnia febricitantis, quæ vana ſunt & ſibi non conſtant. 9 Ut neque finis neque principium uni formæ reſpondeat proportione. 10 Objiciet aliquis, idem licere poëtis, quod pictoribus. 11 Æqualis poteſtas. 12 Scimus hoc ita eſſe, inquit Horatius. 13 Non ut natura pugnantia inter ſe conjungantur, ut, &c. 14 Socientur. 15 Principiis gravibus. 16 Et inceptis, quæ profitentur res magnas. 17 Splendida orationis particula, vel inepta deſcriptio ornandi cauſa adhibetur rerum levium, quas cum rebus heroicis poëta contexere non debet. 18 *Subintelligitur Quæſtio*, quando hoc fit? *Reſpondetur*, quum ſacer lucus & ara, &c. id eſt. quum res leves deſcribuntur ab iis, quorum incepta erant gravia. Quæ deſcriptiones fluviorum, Sylvarum, aliorumque locorum tam alienæ ſunt à poëmate incœpto, quam cupreſſus à naufrago, quem pictor aliquis depingendum ſuſcepit. 19 Et templum vel ſtatua Dianæ. 20 Amnis. 21 Iris, quæ pluviam concitat. 22 His pannis purpureis; id eſt, eloquentiæ intempeſtivæ. 23 Penicillo exprimere. 24 Quid hoc (ſc. cupreſſum pingere) ad naufragium pertinet? 25 Si is, à quo mercedem accepiſti ut abs te pingeretur, naufragus ſit? quid cupreſſui cum naufrago? 26 Sine ſpe. 27 Vas vinarium grande, id eſt, poëma amplum & grande cœpit inſtitui.

Instituì, 28 currente rota, cur 29 urceus exit ?
Deniq; sit, 30 quod vis, simplex duntaxat & 31 unū.
32 Maxima pars vatum (pater, & juvenes patre digni)
Decipimur 33 specie recti. brevis esse laboro,
34 Obscurus fio. 35 sectantem levia, 36 nervi
Deficiunt animique; 37 professus grandia, 38 turget:
39 Serpit humi tutus nimium, timidusque procellæ.
Qui 40 variare cupit rem 41 prodigialiter unam,
42 Delphinum sylvis appingit, fluctibus aprum.
43 IN VITIUM ducit culpæ fuga, si caret arte.
44 Æmilium circa ludum faber 45 imus & ungues
46 Exprimet, & molles imitabitur ære capillos:
Infœlix operis 47 summa, quia 48 ponere totum
Nesciet. 49 hunc ego me, si quid 50 componere curem
Non magis esse velim, quam 51 pravo vivere naso,
Spectandum 52 nigris oculis, nigroque capillo.
Sumite materiam vestris, qui scribitis, 53 æquam
Viribus, & 54 versate diu, 55 quid ferre recusent,
Quid valeant humeri, 56 cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec 57 lucidus ordo.
58 Ordinis hæc virtus erit, & 59 Venus (aut ego fallor)
60 Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici
Pleraq; differat, 61 & præsens in tempus omittat.
62 Hoc amet, hoc spernat 63 promissi carminis auctor
In verbis etiam 64 tenuis cautusque serendis,
65 Dixeris egregie, 66 notum si callida verbum

28 Progrediente operis scriptione. Metaph. ducta à rota figulari. 29 Vas exiguum. id est, cur ultima primis sunt minutiora ? 30 Quod poëma. 31 Unum corpus, id est, una materia, non ex partibus dissimilium formarum composita. 32 O Pater & juvenes patre digni (Pisones nimirum) nos (magna pars vatum) decipimur, &c. 33 Falsa virtutis imagine. Nam vitia in scribendo pro virtutibus sequimur. 34 Brevitas orationis obscuritatem parit. 35 Eum qui politum orationis genus sectatur. 36 Nervi animosi. i. vires orationis deserunt & sublimis sententiarum majestas. 37 Grandiloquus. 38 Inflatus evadit & modum excedit. 39 Nimis humilis est, eique similis, qui dum maris procellam timet, ripæ nimium propinquat. 40 Fabulis incredibilibus opus ornare. 42 Monstrose & supra omnium hominem fidem. 42 Ab ipsa natura prorsus abhorret. 43 Culpæ fuga ducit eum in vitium, qui non cognoscit medium vitiorum. id est, virtutem. 44 Circa Æmilium ludum, id est, locum gladiatorium a L. Æmilio sic nominarum. 45 Faber statuarius, cujus taberna est omnium infima. 46 Quasdam corporis particulas satis scite in ære exprimet. 47 In summa & perfectione operis infœlix. 48 Totum facere vel fabricari. 49 Talem me esse scriptorem, nempe in parte tantum probari, in reliquis partibus reprehendi. 50 Conscribere. 51 Distorto & deformi naso. 52 Nigri oculi olim formam commendabant. 53 Materiam viribus parem. 54 Cogitare diu. 55 Quid sustinere non possint. 56 Cui scribendi materia erit delecta potenter, id est, secundum facultatem ingenii sui. κατὰ δύναμιν 57 Perspicuus ordo. 58 Ordinis artificialis hæc est præstantia. 59 Venustas, εὐμορφία. 60 Ut ea dicat, quæ nunc dici debent. 61 Ut in futurum tempus differat. 62 Pro rerum delectu aliud probare, aliud improbare debet, qui poëtam professus est. 63 Carminis magni, prolixi vel editi. 64 Parcus in verbis novandis. 65 Cum laude dixeris. 66 Si artificiosa verborum connexio verbum alioqui novum, reddiderit notum & perspicuum,

Rede-

Reddiderit junctura novum, si forte necesse est
[67] *Indiciis monstrare recentibus* [68] *abdita rerum,*
Fingere [69] *cincturis non exaudita* [70] *Cethegis*
[71] *Continget, dabiturque licentia sumpta* [72] *pudenter*
Et nova fictaque nuper [73] *habebunt verba fidem,* [74] *si*
Græco fonte cadant, [75] *parce detorta.* [76] *quid autem*
Cæcilio, Plautoque dabit Romanus, ademptum
Virgilio, Varioque? ego, cur [77] *acquirere pauca,*
Si possum, [78] *invideor? quum lingua* [79] *Catonis &*
[80] *Enni*
[81] *Sermonem patrium ditaverit, & nova rerum*
Nomina protulerit? licuit, semperque licebit,
[82] *Signatum præsente nota producere nomen.*
Ut sylvæ foliis [83] *pronos mutantur in annos,*
[84] *Prima cadunt:* [85] *ita verborum vetus interit ætas,*
Et juvenum ritu florent modo nata vigentque.
[86] *Debemur morti nos, nostraque.* [87] *sive receptus*
Terra [88] *Neptunus,* [89] *classes aquilonibus arcet,*
[90] *Regis opus,* [91] *sterilisque diu palus aptaque remis,*
Vicinas urbes [92] *alit, &* [93] *grave sentit aratrum:*
Seu cursum mutavit [94] *iniquum frugibus* [95] *amnis,*
Doctus iter melius, mortalia facta peribunt:
[96] *Nedum sermonum stet honos, & gratia* [97] *vivax.*
[98] *Multa renascentur, quæ jam cecidere, cadentque*
Quæ nunc sunt in honore, vocabula, si volet [99] *usus:*
[1] *Quem penes arbitrium est, & jus & norma loquendi.*
Res gestæ regumque ducumque, & tristia bella,
[2] *Quo scribi posset numero, monstravit Homerus.*
[3] *Versibus impariter junctis* [4] *querimonia primum,*

67 Vocabulis novis. 68 Res abditas. 69 Cincturis, pro cinctis & armatis viris, per Epenthesin. 70 Vocabula incognita veteribus, qualis erat M. Cornelius Cethegus, quem M. Tullius in Bruto posuit inter priscos oratores 71 Licebit verbis uti recentibus, si fuerit necesse. 72 Verecunde, cum pudore. 73 Verba nova probabuntur & authoritatem obtinebunt. 74 Si à Græca lingua derivata, desinant & exeant in casum seu finem Latinum. 75 Paululum deflexa. 76 Si licuerit veteribus Poëtis Cæcilio & Plauto nova verba fingere, cur non liceat etiam recentioribus Virgilio & Vario? 77 Nova verba facere. 78 Cur vetor? cur patior invidiam? 79 Quum lingua utriusque antiqui authoris rudis & impoliti, &c. 80 De quo Ovidius: *Ennius ingenio maximus, arte rudis.* 81 Linguam Latinam amplificaverit. 82 Licuit in medium proferre novam vocem, quam præsens usus comprobavit. Metaph. ducta à pecunia, quæ notam seu formam impressam continet. 83 Per annos celerrime labentes. 84 Folia prima cadunt. 85 Ita prisca verba respuuntur. 86 Nos peribimus & omnia nostra peribunt. 87 Lacum Lucrinum intelligit, quem magnis molibus Jul. Cæsar incluserat. 88 Mare. 89 A classibus arcet aquilones, *per Hypallagen.* 90 Opus quale nemo nisi rex facere possit. 91 Sive Pomptina palus per Cethegum exsiccata factaque arabilis, &c. 92 Suis frugibus alit. 93 Et aratur. 94 Nocentem. 95 Tiberis ante per Velabrum fluens, Augusti jussu in alveum est deductus. 96 Quanto minus verba sint sempiterna? 97 Perpetua verborum venustas. 98 Multa vocabula reviviscent & in pristinum statum redibunt. 99 Loquendi consuetudo. 1 In cujus potestate est judicium & potestas & norma loquendi. 2 Quibus pedibus, quo carminis genere, scil. heroico. 3 Carminibus Elegiacis, quorum alterum est hexametrum, alterum pentametrum. 4 Res tristes.

Post etiam inclusa est 5 voti sententia compos.
Quis tamen 6 exiguos elegos emiserit autor,
Grammatici certant, & adhuc 7 sub judice lis est.
Archilochum 8 proprio rabies 9 armavit Iambo.
10 Hunc socci cepere pedem grandesque cothurni,
11 Alternis aptum sermonibus, 12 & populares
Vincentem strepitus, & 13 natum rebus agendis.
Musa dedit 14 fidibus divos, 15 puerosque deorum,
16 Et pugilem victorem, 17 & equum certamine primum,
Et juvenum 18 curas, 19 & libera vina referre.
20 Descriptas servare vices 21 operumque colores
22 Cur ego si nequeo ignoroque, poeta salutor?
23 Cur nescire, pudens prave, quam discere malo?
Versibus exponi tragicis res comica 24 non vult:
Indignatur item 25 privatis ac 29 prope socco
Dignis carminibus narrari 27 cœna Thyestæ.
28 Singula quæque locum teneant 29 sortita decenter
Interdum tamen & vocem comœdia 30 tollit,
31 Iratusque Chremes 32 tumido delitigat ore;
Et tragicus plerunque dolet sermone 33 pedestri.
34 Telephus & 35 Peleus, cum pauper & exul uterq;
36 Projicit ampullas, & 37 sesquipedalia verba,
38 Si curat cor spectantis 39 tetigisse querela.
Non satis est 40 pulchra esse poëmata: 41 dulcia sunto
Et quocunque volent, animum auditoris 42 agunto
Ut ridentibus arrident, ita flentibus 43 adsunt

5. Res lætæ, quæ nobis ex animi sētentia eveniunt. 6 Elegos tenues, qui tam subli. mi stylo non conficiuntur. 7 Lis nondum finita. 8 Iambo à se invento. 9 Armavit in Lycamben socerum & ejus filiam. 10 Hunc versum jambicum admiserunt Comœdiæ & Tragœdiæ. Soccis Comœdi, cothurnis Tragœdi usi sunt 11 Sermonibus mutuis. 12 Altius sonantem in scena quam clamorem populi versibus jambicis delectari. 13 Habentem aptitudinem naturalē ad fabulas agendas. 14 Versibus lyricis. 15 Deorum filios, id est, heroas. 16 Pugnis & manibus acrem. 17 Equum qui cursu vicit. 18 Juvenum amores. 19 Symposia, in quibus ebrii operta recludunt libere. 20 Suas cujusque poëmatis partes servare. 21 Multiplices poematum varietates, quæ ut res pictæ, coloribus distinguuntur. 22 Cur poëtæ nomen mihi adscisco? 23 Cur prave pudens, id est, turpiter verecundus, malo nescire quam discere? 24 Non debet. 25 Humilibus, quales solent esse homines privati qui magistratum non gerunt. 25 Stylo comico. 27 Tragœdia de Thyeste scripta ponitur hic pro omni tragœdia. 28 Unaquæque materia sive comica sive tragica suo carmine decenti & proprio tractetur. 29 Ut sors tulerit. 30 Comœdia vocem tollit, quum aliquid indignum describitur & infandum. 31 Apud Terentium. 32 Tragicis verbis acriter litigat. 33 Humili dictione. 34 Telephus Mysorum rex in egestate versatus tragicum argumentum præbuit, ampullas tamen (id est, verba turgida & venti plena) omittit. Metaph. est, ducta à vasis vitreis quæ artifices suo spiritu vehementer inflant. 35 Peleus Pater Achillis, ejectus à patre Æaco ob Phocum fratrem interfectum, exulavit. 36 Longe à se rejicit. 37 Verba longa & nimium producta. 38 Si dolorem spectatoribus velit inurere. 39 Commovisse querimonia. 40 Poëmata diserta & magnificis verbis redundantia. 41 Dulci ratione auditorum animos alliciant. 42 Impellant. 43 Præsto sunt, quia similiter semper afficitur is qui audit, atque is qui affectus commovet dicendo.

Huma-

Humani vultus. si vis me flere, dolendum est (dent,
Primum ipsi tibi : 44 tunc 45 tua me infortunia læ-
Telephe, vel Peleu. 46 male si mandata loqueris,
Aut dormitabo, aut ridebo. tristia mæstum
Vultum verba decent : iratum, 47 plena minarum :
Ludentem, lasciva : severum, seria dictu,
Format enim natura prius nos 48 intus ad omnem
49 Fortunarum habitum : 50 juvat, 51 aut impellit ad iram,
52 Aut ad humum mærore gravi deducit, & angit.
53 Post effert animi motus interprete 54 lingua.
Si dicentis erunt 55 fortunis absona dicta,
56 Romani tollent equites peditesque cachinnum.
Intererit multum 57 Davusne loquatur, an Eros :
58 Maturusne senex, an adhuc florente juventa
59 Fervidus: an 60 matrona potens an 61 sedula nu-
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli : (trix
62 Colchus, an Assyrius : Thebis nutritus, an Argis.
63 Aut famam sequere, 64 aut sibi convenientia finge
Scriptor, 65 honoratum si forte reponis Achillem :
66 Impiger, iracundus, inexoribilis, acer :
67 Jura negat sibi nata, 68 nihil non arroget armis.
69 Sit Medea ferox, invictaque : 70 flebilis Ino,
71 Perfidus Ixion, 72 Io vaga, 73 tristis Orestes.
Si quid 74 inexpertum scenæ committis, & audes
75 Personam formare novam, servetur 76 ad imum
Qualis 77 ab incepto processerit, & 78 sibi constet.

44 Quum ipse primus doles, o Telephe vel Peleu, id est, tu histrio, qui in scena hos repræsentas. 45 Tuæ calamitates me dolore afficient. 46 Si indecenter rem tibi mandatam exprimes, verbis utens a persona vel fortuna tua alienis, aut dormiam, &c. 47 Verba minarum plena decent iratum. 48 In animo. 49 Ad omnem fortunæ varietatem vultu & animo exprimendam. 50 Si fortuna sit secunda, natura gaudemus & lætamur. 51 Si fortuna sit adversa. 52 Aut valde affligit. 53 Natura deinde per orationem curas & perturbationes animi perspicue eloquitur. 54 Est munus linguæ, animum interpretari. 55 A statu & conditione loquentis aliena. 56 Universus populus Romanus effuse ridebit. 57 Multum intererit servusne subdolus & fallax loquatur, an Eros, id est, servus bene moratus & fidelis. versiculus hic varie legitur, de quo Commentatores consule. 58 Ætate grandis. 59 Juvenis. 60 Fæmina clarissima. 61 Nutrix officiosa. 62 Quia multum differt natio a natione, locus a loco. 63 Si certam historiam scribas, sequere famam prout ab aliis accepisti. 64 Sin historiam fingis, habeat artem figmentum tuum, ita ut extrema cum primis, utraque cum mediis conveniant, & sua cuique personæ convenientia tribuas. 65 Magnum & illustrem Achillem si ad Homeri imitationem describas. 66 Velox sit & strenuus. 67 Sic legum contemptor. 68 Omnia putet se armis consequi posse. 69 Sit Medea animosa & vehemens, quæ Jasonis perfidiam ulta filios ei comedendos apposuit, fratremque Absyrtem obtruncavit. 70 Ino Athamantem maritum furiosum fugiens, se cum filio in mare præcipitavit. 71 Ixion socerum suum ad epulas sumptuosas invitans, in fossam jam inflammatam eum fecit incidere, atque ita flammis consumptus est. 72 Io in vaccam versa, Oestroque a Junone agitata, usque eo vagata est, donec in Ægyptum pervenit. 73 Tristis propter conscientiam occisæ matris. 74 Ab aliis poetis non tractatum. 75 De qua nullus alius poeta dixerit. 76 Ad finem usque. 77 Ab initio. 78 Sit semper idem, a suis moribus non recedens.

79 Difficile est proprie communia dicere: tuque
Rectius 80 Iliacum carmen deducis 81 in actus,
Quam si proferres ignota 82 indictaque primus.
83 Publica materies privati juris erit, 84 si
Nec circa 85 vilem patulumque moraberis orbem:
86 Nec verbum verbo curabis reddere, fidus
Interpres: 87 nec desilies imitator in arctum,
Unde pedem 88 referre pudor vetet, aut operis 89 lex:
Nec sic incipies, 90 ut scriptor Cyclicus olim:
91 FORTUNAM PRIAMI CANTABO, ET NOBILE BELLUM.
Quid dignum 92 tanto feret hic promissor hiatu?
93 Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.
Quanto rectius 94 hic, qui nil molitur inepte:
95 Dic mihi Musa 96 virum, captæ post tempora Trojæ,
Qui mores hominum multorum vidit & urbes.
97 Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat, 98 ut speciosa dehinc miracula promat,
99 Antiphatē, 1 Scyllamq; 2 & cū Cyclope Charybdim.
3 Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec 4 gemino bellum Trojanum orditur ab ovo.
Semper 5 ad eventum festinat, 6 & in medias res,

79 Difficile est communia (i. argumenta fabularum à nullo ante tractata) ita proprie dicere (i. ita præclare scribere) ut proprie tua jure dici possint. 80 Argumentum tragœdiæ ex Homeri Iliade rectius in scenam producis quam, &c. 81 Actus in comœdia vel tragœdia, pars est pleno perfectoque sensu, qua finita proscenium vacuum relinquitur. 82 Non dicta ab aliis. 83 Argumentum ab alio publicatum vel tractatum tuum putabitur, si argumenti tantum speciem referas; non etiam singula minutatim prosequaris. 84 Si non hærebis in circulo omnibus patente & contempto. i. si tuum authorem, quem imitaris, non sequeris ita religiose, ut nihil addas de tuo, nihil invenias, nihil immutes. 85 Vilem appellat, quia non magni est ingenii, totam alterius inventionem sequi. 86 Si non studebis ut fidus interpres auctorem tuum, quem imitandum tibi proposuisti, verbatim exprimere. 87 Et si tu, qui imitator es, non conjicies te in locum tam augustum, unde te explicare honeste non possis sine pudore & reprehensione. 88 Discedere ab iis quæ temere es aggressus. 89 Lex, quæ jubet, aut penitus non incipere, aut incœpta perficere. 90 Ut poeta circumforaneus, qui in conventiculis hominibus suos versus obtrudit in orbem coactis. 91 Infœlicitatem. 92 Tam pleno ore, id est, tanta verborum granditate. 93 Usurpatur hoc proverbum in eos qui aureos montes pollicentur, sed minima præstant. 94 Scilicet Homerus, qui conatur nihil imperite scribere. 95 Duobus hisce versibus Horatius utcunque expressit principium Odysseæ tribus versibus constans. 95 Ulyssem. 97 Fumus fulgorem subsequi proverbialiter dici potest, quando ex magnificis promissis tenuia & mediocria prodeunt. Lux autem dicitur fumum sequi, quando ex humilibus splendidiora existunt, quam sunt promissa. 98 Ut in processu monstra hominum vel ferarum dicat speciosa, i. immania. Nam corpora vasta plus habent speciei quam exigua. 99 Læstrigonum regem, hominum voratorem. 1 Hecatæ filiam, cujus latera canibus latrantibus succincta fuisse dicuntur. 2 Cum Polyphemo voraginem marinam in freto Siculo. 3 Nec reditum Diomedis à bello Trojano, aut aliam narrationem nimis longe repetit. i. non sumit principium poematis à prima origine, præcepit enim poëta longo procemio non esse utendum. 4 Ex ovorum uno exclusi sunt Pollux & Helena, ex altero Castor & Clytemnæstra. 5 Festinat ad propositum scopum. 6 Omissis rerum principiis, perinde ac si notæ essent, rapit auditorem in res medias.

Nam

Non secus ac notas, auditorem rapit: & quæ
Desperat tractata [7] *nitescere posse relinquit.*
[8] *Atque ita mentitur, sic veris falsa* [9] *remiscet,*
[10] *Primo ne medium, medio ne discrepet imum.*
[11] *Tu, quid ego, & populus mecum desideret, audi.*
[12] *Si plausoris eges aulæa manentis, & usque*
Sessuri, [13] *donec cantor, Vos plaudite, dicat:*
Ætatis cujusque notandi sunt tibi mores,
[14] *Mobilibusque decor naturis dandus,* [15] *& annis.*
[16] *Reddere qui voces jam scit puer,* [17] *& pede certo*
Signat humum, gestit [18] *paribus colludere.* [19] *& irã*
Colligit ac ponit temere, & mutatur in horas.
Imberbis juvenis tandem [20] *custode remoto,*
Gaudet equis [21] *canibusq;* [22] *& aprici gramine campi*
[23] *Cereus in vitium flecti,* [24] *monitoribus asper,*
[25] *Utilium tardus provisor, prodigus* [26] *æris,*
[27] *Sublimis,* [28] *cupidusque & amata relinquere* [29] *pernix.*
[30] *Conversis studiis, ætas, animusque virilis*
Quærit opes, & amicitias, [31] *inservit honori:*
Commisisse cavet, quod mox mutare [32] *laboret.*
Multa senem [33] *circumveniunt incommoda: vel quod*
[34] *Quærit, & inventis miser abstinet, ac timet uti:*
Vel quod res omnes [35] *timide gelideque ministrat,*
[36] *Dilator,* [37] *spe longus,* [38] *iners, avidusq; futuri:*
[40] *Difficilis, querulus, laudator temporis acti*
[41] *Se puero,* [42] *censor castigatorque minorum.*
Multa ferunt [43] *anni venientes commoda secum,*
Multa [44] *recedentes adimunt. ne forte seniles*

7 Oratione splendescere, seu verbis polite explicari. 8 Atque sic mentitur & falsa dicit, ut omnia inter se maxime cohæreant. 9 Commiscet. 10 A principio. 11 Tu, ô poëta, qui scribis aliquid, audi. 12 Si spectatorem plausu faventem cupis tibi contingere, qui tantisper maneat in theatro, donec aulæa removeantur. *Aulæis enim parietes scenæ fuerunt ornati.* 13 Donec histrio, peracta fabula, dicat, Vos plaudite. 14 Crescentibus aut decrescentibus naturis suum cuique decorum est tribuendum. 15 Et suæ cuique ætati proprietas est habenda. 16 Puer, qui scit singula articulate eloqui, & ad interrogata respondere, gestit, &c. 17 Et pede confirmato ita incedit, ut signet humum, vestigium imprimens. 18 Cum æqualibus, qui sunt ejusdem fere ætatis. 19 Repente irascitur ac facile placatur. 20 Pædagoga remoto. 21 Venationes. 22 Aprico campo, non opaco. *Licet hoc de campo Martio intelligere, in quo adolescentes se varie exercebant.* 23 Flexilis ad vitium. 24 Inimicus iis, qui eum peramanter monent. 25 Quæ sibi prosint. 26 Pecuniæ. 27 Superbus, elatus. 28 Vehementer omnia concupiscens. 29 Velox ad relinquendum quod concupiverat. 30 Cum ætate convertuntur studia. 31 In bonorum studio occupatus. 32 Conetur. 33 Premunt, gravant. 34 Senex divitias quærit, quæsitis verò abstinet, *vere igitur miser est & infelix.* 35 Nimium caute & segniter administrat. 36 Rem semper procrastinans. 37 Longinqua sperans, quum sit morti proximus. 38 Segnis & ad agendum ineptus. 39 φιλόζωος vitæ cupiens. Nam senex quia abest à vita longa, illam desiderat. 40 Morosus. 41 In pueritia sua. 42 Quasi Censor castigans juniorum mores. 43 Anni ab incunabilis ad mediam ætatem. 44 Post mediam ætatem.

Mandentur juveni [45] *partes, pueroque viriles;*
Semper [46] *in adjunctis ævoque morabimur aptis.*
Aut agitur res in scenis, [47] *aut acta refertur.*
Segnius irritant animos [48] *demissa per aurem,*
[49] *Quam quæ sunt oculis subjecta* [50] *fidelibus, & quæ*
Ipse sibi tradit spectator, non tamen intus
Digna geri promes [51] *in scenam, multaque tolles*
Ex oculis, quæ mox narret [52] *facundia præsens.*
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palam coquat exta nefarius [53] *Atreus*
Aut in avem [54] *Progne vertatur, Cadmus in anguem.*
Quodcunque ostendis mihi sic, [55] *incredulus odi.*
Neve minor, non sit quinto productior actu
[56] *Fabula, quæ* [57] *posci vult, & spectata* [58] *reponi.*
[59] *Nec deus intersit, nisi dignus vindice* [60] *nodus*
Inciderit: [61] *nec quarta loqui persona laboret.*
[62] *Actoris partes chorus officiumque* [63] *virile*
Defendat: [64] *non quid medios intercinat actus,*
Quod non proposito conducat [65] *& hæreat apte.*
[66] *Ille bonis faveatque, &* [67] *consilietur amicis:*
[68] *Et regat iratos, & amet peccare* [69] *timentes,*
[70] *Ille dapes laudet mensæ brevis, ille* [71] *salubrem*
Iustitiam, legesque, & apertis otia [72] *portis.*
Ille tegat [73] *commissa, deosque precetur & oret*
Ut redeat miseris, abeat [74] *fortuna superbis.*
[75] *Tibia non, ut nunc, orichalco vincta, tubæque*
Æmula, sed tenuis simplexque, foramine [76] *pauco*
[77] *Aspirare, & adesse choris erat utilis, atque*

45 Partes pro officio. 46 In iis moribus, qui sunt appositi & unicuique ætati apti. 47 Quia res est visu fœda, vel nimis atrox & incredibilis. 48 Audita. 49 Quam quæ cernuntur. 50 Ad fidem faciendam magis valent oculi quam aures. 51 In conspectum. 52 Oratio diserta coram spectatoribus. 53 De quo vide Ode 16. lib. i. 54 Progne Ityn filium Tereo marito comedendum apposuit, vide Ode 12. lib. 4. 55 Non credens, contemno & odio habeo. 56 Tragœdia, vel Comœdia, neque paucioribus neque pluribus quam quinque Actibus constare debet. 57 A populo, ut iterum agatur. 58 Iterum doceri. 59 Nec deus in scenam inducatur. 60 Res ardua & difficilis. 61 Nec plures personæ uno & eodem tempore in scenam prodeant locuturæ, quam tres. 62 Chorus ex quocunque sexu aut numero constet, unius actoris loco habeatur, suumque sermonem accommodet actioni proxime peractæ. 63 Officium virile; quamvis sit mulierum cœtus, nam masculinum genus complecti solet fœmininum. 64 Neu quid canat inter medios actus, id est, in mediis actibus, quod sit alterius argumenti & à re proposita alienum. 65 Quod non sit ad rem præsentem aptum. 66 Ille chorus, *cujus officium breviter docet Horatius.* 67 Det consilium amicis. 68 Studeat iratos placare. 69 Innocentes. 70 Laudet parsimoniam & continentiam in victu. 71 Utilem. Nam ut salubritas corpus, sic Justitia Rempublicam conservat. 72 Portæ clausæ bellum, apertæ pacem indicant. 73 Arcana fidei commissa ne prodat. 74 Fortuna secunda. 75 Tibia veterum tenuis fuit & simplex i. veteres simplici Musica in scenis usi sunt, at nunc Imperio Romano florente, tibia non solum ornatur orichalco, sed tot habet foramina, ut sonet tanquam tuba. 76 Quatuor foraminibus. 77 Aspirando seu canendo juvare choros.

78 *Non-*

78 Nondum spissa nimis complere 79 sedilia flatu.
80 Quo sane populus 81 numerabilis, utpote parvus,
Et frugi, castusque, verecundusque 82 coïbat.
Postquam cœpit 83 agros extendere victor & urbem
Latior amplecti murus: 84 vinoque diurno
Placari Genius festis 85 impune diebus;
Accessit 86 numerisque modisque licentia major.
87 Indoctus quid enim saperet, 88 liberque laborum
Rusticus, urbano 89 confusus, turpis honesto,
Sic priscæ 90 motumque & 91 luxuriam addidit arti
Tibicen, 92 traxitque vagus per pulpita vestem.
Sic etiam 93 fidibus voces crevere 94 severis,
95 Et tulit eloquium insolitum facundia 96 præceps:
97 Utiliumque sagax rerum 98 & divina futuri
99 Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob 1 hircum,
Mox etiam agrestes Satyros 2 nudavit, 3 & asper
4 Incolumi gravitate jocum tentavit: eo quod
Illecebris erat & grata novitate 5 morandus
Spectator, 6 functusque sacris & potus & exlex.
Verum ita 7 risores, ita 8 commendare dicaces
Conveniet Satyros, 9 ita vertere seria ludo:
Ne, quicunque deus, quicunq; 10 adhibebitur heros,
Regali conspectus in auro 11 nuper & ostro,
12 Migret in obscuras humili sermone tabernas;
Aut, 13 dum vitat humum, urbes & inania captet.

78 Sedilia nondum nimis referta. 79 In quibus sedebant spectatores 80 In quem locum. 81 Populus adeo paucus ut facile posset numerari. 82 Congregabatur. 83 Imperium propagare. 84 De die convivari & potare. 85 Sine metu Censorum. 86 Et rhythmis & cantui. 87 Homines rustici & indocti, laboribus soluti, cum populo urbano & honesto in scena commisti nihil sapuerunt: unde in arte Comica tanta crevit licentia ab antiquorum severitate longe discrepans, postea vero plebs à senatu & equitibus discreta fuit subselliis. 88 Defuncti laboribus. 89 Commixtus. 90 Gestum corporis & saltationem. 91 Foraminum actionem, vel scenici ornatum sumptuosum. 92 Usus est veste ad talos demissa, huc & illuc se per scenam circumferens. 93 Citharis accesserunt & multiplicati sunt modi & soni. i. chordæ. 94 Ob res severas, quas numero & harmonia citharœdus imitatur. 95 Et prætulit. 96 Celeriter fluens, 97 Et sententia, id est, prudens oratio personatum (ex quibus chorus constitit) parum ab Appollinis oraculo distitit. 98 Divinans futurum. 99 Unde sortes, id est, oracula petuntur. 1 Hircus præmii loco tragœdiarum scriptoribus datus est. 2 Satyros nudos introduxit verbis & moribus obscœnis risum moventes. 3 Primo asper in tragœdia, mox asperitatem facetiis condivit. 4 Salva gravitate Tragoediæ. 5 Delectandus novitate, quæ solet esse omnibus gratissima. 6 Post sacra & epulas ebrius & sine lege vivens. 7 Satyri dicuntur risores, vel quod risum moveant, vel quod res rideant humanas. 8 Auditorum auribus. 9 Poema seriem jocis satyricis ita commiscere. 10 In tragoedia introducetur. 11 Paulo ante. 12 Ne utatur sermone humili & abjecto, qualis est tabernariorum & opificum oratio. 13 Dum comicam humilitatem reformidat, ne intumescat, captans magna supra vires, quasi inter nubes & cælum versans.

[14] Effutire leves indigna tragœdia versus,
Ut festis matrona [15] moveri jussa diebus,
Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.
Non ego [16] inornata & [17] dominantia nomina solum,
Verbaque, Pisones, [18] Satyrarum scriptor amabo:
Nec sic enitar [19] tragico differre colori,
Ut nihil intersit, [20] Davusne loquatur, & audax
Pythias, [21] emuncto lucrata Simone talentum;
[22] An custos famulusque dei Silenus alumni.
[23] Et noto fictum carmen sequar: ut sibi quivis
Speret idem: [24] sudet multum, frustraque laboret
[25] Ausus idem. [26] tantum series juncturaque pollet,
Tantum de medio [27] sumptis accedit honoris.
[28] Sylvis deducti caveant (me judice) [29] Fauni,
[30] Ne, velut innati triviis, ac pene forenses,
Aut nimium teneris. [31] juventur versibus unquam,
[32] Aut immunda crepent, [33] ignominiosaque dicta.
Offenduntur enim, [34] quibus est equus, & pater, & res:
Nec, si quid [35] fricti ciceris probat, & nucis emptor,
[36] Æquis accipiunt animis, [37] donantve corona.
[38] Syllaba longa brevi subjecta, vocatur Iambus,
[39] Pes citus, [40] unde etiã trimetris [41] accrescere jussit
Nomen Iambëis: [42] quum senos redderet ictus,
[43] Primus ad extremum similis sibi. [44] non ita pridem,
Tardior ut paulo [45] graviorque veniret ad aures,

24 Inepte loqui. Ordo & sententia verborum hæc est. Tragœdia quæ indigna est, in qua versus leves emittantur, intererit iis versabitur inter satyras velut pudica fœmina, quæ non nisi coacta festis diebus modice saltat. 15 Saltare. 16 Nomina simplicia & incondita. 17 Nomina propria, quæ in suo sensu dominantur, non expulsa de sede sua à translatis, qualia sunt verba ad Venerem spectantia, ut Mentula, Cunnus, & similia. 18 Si ego Satyras in tragœdia scriberem. 19 A tragica magniloquentia. 20 Utrum Davus, Pythias, Simo, personæ Comicæ loquantur, an Silenus persona satyrica. 21 Defuso. Metaph. à quadrupedibus, quibus lac subtractum est. 22 An tragica & gravior persona loquatur, qualis fuit Silenus, custos & minister Bacchi nutricius. 23 Ex re nota, non abstrusa fictum sequar, id est, carmen satyricum fingam, atque ejusmodi erit carmen, ut quivis speret se tale posse fingere. 24 Multum laboris sumat. 25 Conatus idem. 26 Tantum valent rerum dispositio & verborum structura, ut difficile sit imitari. 27 Rebus vulgaribus. 28 E sylvis, id est, è proscenio nemoroso producti in scenam civilem. 29 Quorum princeps est Pan. A Græcis Satyri dicuntur. 30 Ne velut nati in triviis, id est, locis celeberrimis, ac pene in medio foro. 31 Ne versibus nimium excultis juveniliter lasciviant. 32 Aut verba nimis obscœna loquantur. 33 Quæ alicujus existimationem lædant. 34 Equites, patricii, & locupletes. 35 Fricti ciceris emptor, est homo pauper, & plebejus, qui cicere, interea dum agebantur fabulæ, & quovis alio tempore, famem levaret. 36 Patienter audiunt. 37 Remunerant. Nam bonos poëtas hedera coronabant. 38 Jambus ex duabus syllabis conficitur, priore brevi, posteriore longa. 39 Pes celeriter currens, qui cito promitur, præsertim si comparetur cum spondæo tardo. 40 Ex quo, quod Jambus sit ita citus, jussit jambeos versus senarios, trimetros quoque nominari. 41 Trimetris addi. 42 Quum haberet sex pedes. 43 A principio ad finem, olim ex Jambis duntaxat constans. 44 Non diu est, quod inseri cœperunt spondæi & alii pedes inter jambos. 45 Vox tardior ad movendos animos aptior sua mora, tametsi percipiatur segnius.

Spondæos stabiles in jura paterna [46] *recepit*
[47] *Commodus, & patiens: non ut de sede secunda*
Cederet, aut quarta [48] *socialiter.* [49] *hic & in* [50] *Acci*
Nobilibus trimetris apparet rarus, & Enni.
In scenam missos [51] *magno cum pondere versus,*
Aut opera celeris nimium, curaque carentis,
Aut ignoratæ [52] *premit artis crimine turpi,*
Non quivis videt [53] *immodulata poëmata judex:*
Et data Romanis venia est [54] *indigna poëtis.*
[55] *Idcircone vager, scribamque licenter? an omnes*
Visuros [56] *peccata putem mea, tutus, &* [57] *intra*
Spem veniæ cautus? vitavi denique culpam,
[58] *Non laudem merui.* [59] *Vos exemplaria* [60] *Græca*
[61] *Nocturna versate manu, versate diurna.*
At nostri proavi Plautinos, & [62] *numeros, &*
Laudavere [63] *sales: nimium patienter* [64] *utrumq;*
(Ni dicam [65] *stulte) mirati; si modo ego* [66] *& vos*
Scimus [67] *inurbanum lepido seponere dicto,*
Legitimumque sonum [68] *digitis callemus, & aure.*
Ignotum Tragicæ genus invenisse Camœnæ
Dicitur, & plaustris vexisse poëmata [69] *Thespis.*
Quæ [70] *canerent agerentque* [71] *peruncti facibus ora.*
Post hunc [72] *personæ pallæque repertor* [73] *honestæ*
Æschylus, & modicis instravit [74] *pulpita tignis,*
Et docuit [75] *magnumque loqui,* [76] *nitique cothurno.*
Successit vetus [77] *his comœdia, non sine multa*
Laude: sed [78] *in vitium libertas excidit,* [79] *& vim*

46 Jambus recepit Spondæos stabiles (i. graves & tardos) in sua jura, sed ita, ut è secunda aut quarta sede non depelleretur. 47 Sese accommodans & libenter locum dans spondæis. 48 Mutuo, pariter. 49 Hic Jambus. 50 Accius & Ennius, in Tragœdiis quas scripserunt, raros Jambos adhibuerunt. 51 Versus crebris Spondæis tardatos. 52 Jambus raro adhibitus premit, id est, indicat versus præpropere & negligenter scribi; vel sine arte & minus accurate. 53 Poemata methodo & modulo Poetico non recte effícta. 54 Indigne, immerito. 55 Idcircone sine arte scribere debeam, quia errata in scriptis meis nemo est animadversurus? 56 Vitia mei carminis. 57 Ut nihil scribam venia dignum, sed per se laudem merebitur. 58 Is solus laudem meretur, qui recte facit, non qui culpam vitavit. 59 O Pisones. 60 Græci optime & caute scripserunt. 61 Nam studiosis non est dormiendum nimis. 62 Numeros poeticos. 63 Facetias. 64 Numeros & sales. 95 Stulte sentiebant, quia verum ignorabant. Stultitia autem oritur ex ignorantia. 66 Et vos ô Pisones. 67 Inurbane dictum ab eleganti joco distinguere. 63 Digitis digerendo versus in pedes, aure audiendo, an versus sit numerosus. 69 Thespis Atheniensis primus poeta tragicus, tragœdias docuit, atque egit in plaustris, quibus poetæ circa vicos fuerunt circum acti antequam scena esset inventa. 70 Ipsi poetæ. 71 Habentes ora fæcibus vini peruncta. Nondum enim usus erat personarum. 72 Repertor larvæ, qua vera histrionum facies fuit tecta, ne agnosceretur. 73 Pallæ decoræ, quæ ad imos usque pedes esset demissa. 74 Scenam modice instituit. 75 Perfectiorem eloquentiam. 76 Gestare cothurnum, quo nituntur incedentes. 77 Tragœdiis vetus comœdia fuit posterior. 78 Postquam cœperunt honestos maledictis & turpibus conviciis nominatim insectari. 79 Maledicentiam.

Dignam lege regi. 80 *lex est accepta, chorusque*
81 *Turpiter obticuit,* 82 *sublato jure nocendi.*
83 *Nil intentatum nostri liquere poetæ,*
Nec minimum meruere decus, 84 *vestigia Græca*
Ausi deserere, & celebrare domestica facta:
Vel qui 85 *Prætextas, vel qui docuere* 86 *Togatas.*
Nec 87 *virtute foret clarisve potentius armis,*
Quam 88 *lingua, Latium:* 89 *si non offenderet unum-*
Quemq; poetarum 90 *limæ labor,* 91 *& mora. Vos ô*
92 *Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod non*
Multa dies, & 93 *multa litura coërcuit, atque*
94 *Perfectum decies non castigavit ad unguem.*
95 *Ingenium misera quia fortunatius arte*
Credit, & 96 *excludit sanos Helicone poëtas*
Democritus; 97 *bona pars non ungues ponere curat,*
Non barbam: secreta petit loca, 98 *balnea vitat.*
Nanciscetur enim 99 *pretium, nomenque poetæ,*
1 *Si tribus Anticyris caput* 2 *insanabile,* 3 *nunquam*
Tonsori 4 *Licino commiserit, ô ego* 5 *lævus,*
Qui purgo bilem 6 *sub verni temporis horam.*
Non alius faceret 7 *meliora poemata. verum*
8 *Nil tanti est.* 9 *ergo fungar vice cotis, acutum*
Reddere quæ ferrum valet, 10 *exsors ipsa secandi;*
11 *Munus & officium, nil scribens ipse, docebo:*
Unde parentur 12 *opes:* 13 *quid alat,* 14 *formetque*
poetam:

79. De cohibenda maledicentia veteris comœdiæ. 81 Obticuit, legis pœna perterritus. *Vel junge, turpiter, cum gerundio nocendi.* 82 Adempta licentia maledicendi. 83 Poetæ Latini. 84 Quum recederent à Græcis exempluribus & facta Romana scriberent, nihil in scribendo prætermiserunt. 85 Latinas fabulas in quibus prætextati (i. personæ nobiles,) fuerunt inducti. 86 Fabulas tabernarias, in quibus plebejæ & privatæ personæ fuerunt inductæ.

87 Virtute militari. 88 Eloquentia & re literaria. 89 Si unusquisque Poëtarum sua scripta emendaret accuratius, &c. 90 Emendandi cura. Metaph. ab artificibus mechanicis, qui lima opus suum perpoliunt. 91 Poëmatum editio in aliud tempus differenda. 92 A Numa Pompilio originem ducentes, vos ô Pisones reprehendite; &c. 93 Frequens emendatio retinet, invitum. 94 Non perfectissime polivit. Metaph ducta à marmorariis artificibus, qui unguibus juncturas probant & opus perpoliunt. 95 Democritus Philosophus Abderitanus putavit ingenium fortunatius. i. multo melius esse ad scribenda poëmata, quam artem, quæ sine ingenio misera est. 96 Negat eos esse bonos Poëtas, qui non insaniunt. Est Helicon mons Bœotiæ Musis sacer. 97 Magna pars Poëtarum non curat ungues præsecare eorumque sordes demere. 98 In balneis non lavatur. 99 Authoritatem & dignitatem poëtæ. 1 Sc. insani speciem præ se ferat. In insula Anticyra multum nascitur hellebori, quo sumpto dementes sanantur. 2 Caput quod helleboro sanari non possit. 3 Si caput nunquam tondendum curaverit. 4 Tonsori opulentissimo, qui postea factu est senator à Cæsare, quod odisset Pompejum. 5 Ego stultus. 6 In vere, *quod tempus purgationibus Hippocrates decernit.* 7 Meliora quam ego, nisi me purgarem. 8 Nil tanti æstimo, ut adduci possim ad imitandum hosce Democriticos 9 Ergo cotis munus obibo. 10 Sine sorte & facultate secandi. 11 Docebo munus Poëtarum. 12 Opes poëticæ. i. res & facultas poetica. 13 Invenio scilicet. 14 Quod informet & erudiat, *nempe Eloquutio & eliquæ partes.*

Quid deceat, quid non: quo virtus, quo ferat [15] *error,*
Scribendi recte, [16] *sapere est & principium & fons.*
[17] *Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere* [18] *chartæ,*
[19] *Verbaque provisam rem non invita sequentur.*
Qui didicit [20] *patriæ quid debeat, & quid amicis:*
Quo sit amore parens; quo frater amandus, & hospes:
Quod sit [21] *Conscripti, quod Iudicis officium, quæ*
Partes in bellum missi ducis: ille profecto
Reddere personæ scit [22] *convenientia cuique.*
Respicere [23] *exemplar vitæ morumque jubebo*
[24] *Doctum imitatorem,* [25] *& veras hinc ducere voces.*
Interdum speciosa [26] *locis,* [27] *morataque recte*
Fabula, [28] *nullius Veneris,* [29] *sine pondere, & arte,*
[30] *Valdius oblectat populum,* [31] *meliusque moratur,*
Quam versus [32] *inopes rerum,* [33] *nugæque canoræ.*
[34] *Grajis ingenium, Grajis dedit* [35] *ore rotundo*
Musa loqui, præter laudem [36] *nullius avaris.*
[37] *Romani pueri* [38] *longis rationibus assem*
Discunt [39] *in partes centum diducere. dicat*
Julius [40] *Albani, si de* [41] *quicunce remota est*
Uncia, quid superat; poteras dixisse, [42] *triens* [43] *eu,*
Rem poteris servare tuam. [44] *redit uncia: quid fit?*
[45] *Semis. ad hæc, animos* [46] *ærugo, &* [47] *cura peculi*
Quum semel imbuerit, speramus carmina [48] *fingi*
Posse [49] *linenda cedro, & levi servanda* [50] *cupresso?*
Aut prodesse [51] *volunt aut delectare poetæ,*
Aut simul & jucunda & idonea dicere vitæ.
Quicquid præcipies, esto brevis: [52] *ut cito dicta*

15 Artis & virtutis ignoratio. 16 Philosophum esse, non insanum. 17 Materiam, argumentum. 18 Philosophorum scripta, vel libri à Socratis discipulis scripti. 19 Elocutio præparatam inventionem ultro sequitur; rerum enim copia verborum copiam gignit. Cic. lib. de Orat. 20 Qui scit in tribuendis officiis delectum habere personarum, cognoscit ille quid deceat, estque optimus poeta. 21 Senatoris. 22 τὰ πρέποντα, decora. 23 Ideam seu perfectam speciem vitæ humanæ. 24 Eruditum & prudentem poetam. 25 Et hinc. i. ex vita quotidiana & moribus hominum veras voces elicere. 26 Locis communibus ornata, velut alii legunt, locis referta. 27 In qua mores personarum scite exprimuntur. 28 Nullius elegantiæ. 29 Sine verborum gravitate. 30 Validius. 31 Magis delectat. 32 Sententiarum expertes. 33 Versus leves, qui nihil aliud sunt, quam inanis perstrepentium vocum congeries. 34 Græci eloquentiam cum sapientia conjunxerunt. 35 Rotunde & eleganter. 36 Nullius rei cupidis. 37 Romani pueri statim à pueritia discunt artes ad rem augendam; Græci non item. 38 Addendo, dividendo, diminuendo, multiplicando, subtrahendo, quæ partes sunt Arithmeticæ. 39 In partes plurimas & minutissimas dividere. 40 Feneratoris cujusdam. 41 De quinque unciis. 42 Quatuor unciæ, 43 Bene, *Verba sunt patris vel populi responsum pueri probantis.* 44 Quincunci additur uncia. 45 Dimidia pars libræ. i. sex unciæ. 46 Avaritia, qua præclara ingenia corrumpuntur. Metaph. ducta à metallis. 47 Cupiditas opum. 48 Scribi posse. 49 Quæ perpetuo vivant, *ea etenim quæ cedri succo linuntur non putrescunt.* 50 In capsa ex cupresso, arbore bene olente, 51 Debent. 52 Ut animi dociles cito percipiant tua dicta.

Perci-

53 *Quod est ingenii.* 54 *Quod est memoriæ.* 55 Quæ supervacua sunt, effluant è memoria necesse est. 56 *Pectus pro memoria ponitur.* 57 Veri similia esse debent. 58 Postulet sibi credi. i: audeat spectatorum oculis atque auribus subjicere.
59 Neve fingat poëta Lamiam devorasse infantem, atque eundem puerum alvo vivum fuisse exemptum. hoc enim abhorret à fide & natura. 60 Senes Romani asper nantur poemata inutilia. *Alludit ad Centurias, in quas singulæ tribus erant divisæ.*

Percipiant animi 53 dociles, teneantque 54 fideles.
55 Omne super vacuum pleno de 56 pectore manat.
Ficta voluptatis causa, 57 sint proxima veris.
Nec quodcunque volet, 58 poscat sibi fabula credi:
59 Nec pransæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvo.
60 Centuriæ seniorum agitant expertia frugis,
61 Celsi prætereunt austera poemata 62 Rhamnes.
63 Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando, pariterque monendo.
64 Hic meret æra liber 65 Sosiis: hic & mare 66 trãsit
Et longum noto scriptori 67 prorogat ævum.
68 Sunt delicta tamen, quibus ignovisse 69 velimus,
Nam neque 70 chorda sonum reddit 71 quem vult manus & mens,
72 Poscentique gravem persæpe 73 remittit acutum:
Nec semper 74 feriet quodcunque 75 minabitur arcus.
Verum ubi 76 plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar 77 maculis: quas non 78 incuria fudit,
79 Aut humana parum cavit natura. 80 quid ergo?
Ut scriptor si peccat, idem librarius 81 usque,
82 Quamvis est monitus, venia caret: & citharœdus
Ridetur, chorda qui semper 83 oberrat eadem:
Sic mihi, qui multum cessat, fit 84 Chœrilus, ille
85 Quem bis terq; bonum, cum risu miror, 86 & idẽ
Indignor, 87 quandoque bonus 88 dormitat Homerus.
Verum opere in longo fas est 89 obrepere somnum.
90 Ut pictura, poësis 91 erit, quæ, si propius stes,

61 Juvenes excelso animo contemnunt poemata multa voluptate condita. 62 Equites Romani à Romulo sic appellati. 63 Omnibus & senum & juvenum suffragiis præstantissimus Poeta judicatur, qui dulcis est in poemate & utilis. 64 Ejusmodi poema pretium meretur & multos reperit emptores. 65 Bibliopolis seu scriptoribus librariis. 66 Ad exteras nationes. 67 Nam præstantes poetæ etiam mortui vivunt. 68 Sunt quædam poetarum errata. 69 Ignovisse oportet. 70 Ut Musici aliquando errant, sic etiam poetæ. 71 Sonum quem manus & voluntas expetit. 72 Citharœdo. 73 Reddit sonum acutum. 74 Sagittarius. 75 Quodcunque arcus minabitur ferire. 76 Plura ornamenta. 77 Erratis. 78 Quas negligentia non induxit. 79 Aut quas natura humana non potuit cavere. 80 Quid ergo dicendum? 81 Semper. 82 Etiamsi fuerit monitus. 83 Semper unam eandemque chordam tangendo. 84 Est similis Chœrili mali poetæ. 85 Quem mirari soleo, si duobus vel tribus locis laudabiliter scribit. 86 Et ego idem indigne fero, cum Homerum vel alium excellentem poetam lapsum esse animadverto. 87 Quandocunque. 88 Errat. 89 In errorem incidere. 90 Poema ita se habet ut pictura. Nam pictura est poesis loquens, poesis autem tacita pictura. 91 Alia pictura reperitur omnibus numeris absoluta, quæ in luce quo magis spectatur, eo magis placeat: alia vero rudibus lineamentis tantum constans laudari potest, sed procul spectata: si poësis perfecta; quo diligentius excutitur, eo videtur excellentior, at si sit deterior, leviter tantum & obiter est legenda.

92 *Te*

[31] *Te capiet magis, & quædam, si longius abstes.*
[93] *Hæc amat obscurum,* [94] *volet hæc sub luce videri,*
Judicis [95] *argutum quæ non formidat acumen.*
[96] *Hæc placuit semel, hæc decies repetita placebit.*
[97] *O major juvenum, quamvis &* [98] *voce paterna*
[99] *Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictum*
[1] *Tolle memor:* [2] *certis medium & tolerabile rebus*
Recte concedi. consultus juris, & actor
Causarum mediocris, abest [3] *virtute diserti*
Messalæ, [4] *nec scit quantum Cassellius Aulus:*
Sed tamen [5] *in pretio est.* [6] *Mediocribus esse Poetis*
Non homines, non dî, non concessere [7] *columnæ.*
Ut gratas inter mensas [8] *symphonia discors.*
[9] *Et crassum unguentum &* [10] *Sardo cum melle papaver*
Offendunt; poterat [11] *duci quia cœna sine istis:*
Sic animis natum inventumque poema juvandis,
[12] *Si paulum à summa discessit,* [13] *vergit ad imum.*
[14] *Ludere qui nescit,* [15] *campestribus abstinet armis:*
Indoctusque pilæ, [16] *discive,* [17] *trochive quiescit,*
[18] *Ne spissæ risum tollant* [19] *impune coronæ.*
[20] *Qui nescit, versus tamen audet fingere.* [21] *quidni?*
Liber & ingenuus, præsertim [22] *census equestrem*
Summam nummorum, [23] *vitioque remotus ab omni;*
[24] *Tu nihil* [25] *invita dices facies ve Minerva.*
Id tibi judicium est, [26] *ea mens: si quid tamen* [27] *olim*
Scripseris, [28] *in Metii descendat judicis aures,*
[29] *Et patris, & nostras,* [30] *nonumque prematur in annum.*

92 Te magis delectabit. 93 Pictura deterior. 94 Pictura melior. 95 Limatum & politum vel subtile ingenium judici, i. lectoris. 96 Poesis mala semel, at bona decies repetita, placebit. 97 O Piso qui ex duobus fratribus ætate es provectior. 98 Paternis præceptis. 99 Confirmaris ad rectam poetices imitationem. 1 Sume tibi quod dicturus sum, & memoria tene. 2 Quibusdam artibus & disciplinis mediocritatem & tolerabilitatem (i. non excellentem cognitionem) concedi, at poetice mediocris tolerabilis non est. 3 Ab eloquentia Messalæ Corvini abest. i. Messala diserto multo est inferior. 4 Non est tam doctus in jure civili, quam Aulus Cassellius. 5 Quamvis sit mediocris. 6 Verum, ut poëtæ sint mediocres, non homines, non, &c. 7 Columnæ, quæ in theatris fuerunt erectæ, vel ad quas libri prostiterunt venales. 8 Musica nullum concentum reddens. 9 Unguentum obtusi odoris, quo veteres in cœna caput sibi unxerunt. 10 Quod deterrimum est propter herbas amaras, ex quibus apes mel ibi conficiunt. 11 Produci, extrahi. 12 Si paulum ab excellentia recesserit. 13 Extremi ordinis fit, displicet, & vix ullo est numero. 14 Luctari, hastam jacere, currere, salire & similia. 15 Abstinet armis, quæ in campo Martio tractabantur. 16 Vide Od. 8. lib. 1. 17 Trochus ludum puerilem est excogitatus: 18 Ne frequentes spectatores cachinnentur, qui in campum Martium spectatum venerunt, & in corona constiterunt. 29 Merito. 20 Qui caret arte. 21 Verba sunt Poetæ indocti; Cur, inquit, versus non faciam, quum sim liber & ingenuus, &c. 22 Repertus habere in bonis quadringenta millia æris. 23 Nullis vitiis coopertus. 24 Tu, ô Piso. 25 Repugnante natura. i. tuo ingenio vel naturali propensione reluctante. 26 Ea est tibi prudentia. 27 In posterum. 28 Sp. Metii Tarpæ, critici, de quo Sat. 10. lib. 1. 29 Patris sui. 30 In multos annos supprimatur, ut acriore lima corrigatur.

31 *Mem-*

31 Si libros domi contineas, ne foras exeant. 32 Vox ore emissa. 33 Homines feros & immanes. 34 Vates divinus 35 Mutuis cædibus & victu ferino. 36 Calliopes & Apollinis filius. 37 Amphion Jovis & Antiopæ filius, Musicus præstantissimus. 38. Citharæ cantu. 39 Prece, quam cum sono sociabat ut Musici faciunt. 40 Aliquando fuit hæc sapientia in Poetis, ut docerent publica a privatis separare, &c. 41 Concubitu meretricio. 42 Tam viris quam fæminis dare leges. quibus cogantur matrimonii castitatem inviolatum servare.

[31] Membranis intus positis, delere licebit
Quod non edideris: nescit vox [32] missa reverti.
[33] Sylvestres homines [34] sacer interpresque deorum
[35] Cædibus & victu fœdo deterruit [36] Orpheus:
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidosque leones;
Dictus & [37] Amphion Thebanæ conditor arcis
Saxa movere [38] sono testudinis, & [39] prece blanda
Ducere quo vellet. [40] fuit hæc sapientia quondam,
Publica privatis secernere, sacra profanis,
Concubitu prohibere [41] vago, [42] dare jura maritis,
[43] Oppida moliri, leges incidere [44] ligno.
Sic honor & nomen divinis vatibus, atque
Carminibus venit. Post hos insignis Homerus,
Tyrtæusque [45] mares animos in Maria bella
Versibus [46] exacuit. dicta per carmina [47] sortes,
Et vitæ monstrata via est: & [48] gratia regum
[49] Pieriis tentata modis, [50] ludusque repertus,
[51] Et longorum operum finis. [52] ne forte pudori
Sit tibi Musa lyræ [53] solers, & cantor [54] Appollo.
Natura fieret laudabile carmen, an arte,
[55] Quæsitum est. ego nec [56] studium sine divite vena,
Nec [57] rude quid prosit video ingenium: [58] alterius
sic
Altera poscit opem res, & [59] conjurat amice.
Qui studet optatam [60] cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque [61] puer, [62] sudavit & alsit,
Abstinuit Venere & [63] vino. qui Pythica cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum.
[65] Nunc satis est dixisse, Ego mira poëmata [66] pango.

43 Urbes ædificare. 44 In ligneis tabulis leges describere, cunctisque legendas proponere. 45 Animos fortes & strenuos. 46 Excitavit & tanquam ad cotem acuit. 47 Oracula ab Apolline data. 48 Amicitia regum carminibus comparata est. 49 Carminibus Musarum, quæ Pierides appellantur. 50 Oblectatio animorum, scil. Comoediæ & Tragoediæ. 51 Requies animi post longos labores. *Animos enim fessos versus & lyra relaxant.* 52 Hæc dixi, ô Piso, ne te pudeat poëtam esse. 53 Perita. 54 Apollo inventor citharæ, qui Musis præest. 55 In controversiam vocatur, utrum Poëta nascatur an fiat? 56 Ars sine fæcundo ingenio. 57 Ingenium arte non expolitum. 58 Sic natura & doctrina mutuis se opibus juvant. 59 Consenti- 63 Labore & opere ad finem pervenire sibi propositum. 61 παῖς ὤν, cum esset puer. 62 Calorem sensit & frigora pertulit. 63 Romæ pueri vino abstinebant. 64 Tibicen, adhibitus ad canendas laudes Apollinis in Pythiis (id est, in ludis celebratis in honorem Apollinis, qui Pythonem serpentem occiderat) hic Tibicem dicit, &c. 65 His miseris temporibus. 66 Compono, id est; ego possum mira poemata componere, *inquit malus poeta.*

67 Occu-

67 Occupet extremum scabies: mihi turpe 68 relinqui est,
69 Et, quod non didici, sane nescire fateri.
Ut præco ad merces turbam qui 70 cogit emendas,
71 Assentatores jubet ad lucrum ire poëta,
Dives agris, dives positis in fœnore nummis.
72 Si vero est, unctum qui recte ponere possit,
73 Et spondere levi pro paupere, & eripere 74 atris
Litibus implicitum; mirabor si sciet 75 inter-
Noscere mendacem verumque 76 beatus amicum.
77 Tu seu donaris, seu quid donare velis 78 cui,
Nolito ad versus 79 tibi factos 80 ducere plenum
Lætitiæ. clamabit enim, Pulchre, bene, recte.
Pallescit 82 super his: etiam 83 stillabit amicis
Ex oculis rorem; saliet, 84 tundet pede terram,
Ut, qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus 85 ex animo: sic
86 Derisor vero plus laudatore 87 movetur.
Reges dicuntur multis urgere 88 culullis,
Et 89 torquere mero, quem perspexisse laborent,
An sit amicitia dignus. si carmina condes,
Nunquam te fallant 90 animi sub vulpe latentes.
91 Quintilio si quid recitares, corrige sodes,
Hoc, (ajebat) & hoc. 92 melius te posse negares,
Bis terque expertum frustra: 93 delere jubebat,
94 Et male tornatos incudi reddere versus.
Si defendere delictum, quam 95 vertere, malles,
96 Nullum ultra verbum, aut operam sumebat inanē
Quin 97 sine rivali teque & tua solus amares.

67 Metaph. ducta à lusu puerorum se mutuo ad currendum cohortantium, qui scabiem imprecantur ei, qui ultimus ad calcem pervenerit. Sic indoctus & gloriosus poëta non vult in extremo ordine versari, sed suam regit ignorantiam jactatione & audacia. 68 Incursu relinqui. 69 Et sane turpe est mibi (inquit malus poëta) fateri, quod non didici. 70 Qui congregat 71 Sic poeta locuples assentatores ad poëmata sua vel indoctissima laudanda beneficiis provocat. 72 Si sit poeta, qui unctum, id est, convivium lautùm dare possit, 73 Et se vadem constituere pro paupere levi, qui quovis impellitur emolumenti spe. 74 Tristibus. 75 Distinguere. 76 Beatus, ut ipse se censet esse. 77 Docet Horatius, quomodo adulatores possint cognosci. 78 Alicui. 79 Ad versus abs te scriptos. 80 Tecum adducere adulatorem lætitia affectum ob spem utilitatis. 81 Verba sunt assentatoris poemata tua ficte approbantis 82 Adhæc pallescet, quasi novo genere poematis obstupefactus. 83 Effundet lacrymas (quæ sunt ros oculorum) simulans se gaudere. 84 Præ gaudio saltabit. 85 τῆς καρδίας. vere, sine fuco. 86 Assentator. 87 Movetur ficte, non ex animo. 88 Poculis explorare. 89 Vinum ingeniorum leve est tormentum. 90 Animi dolosi, vafri, insidiosi. 91 Quintilio Varo poetæ Cremonensi. Hic fuit alienorum scriptorum sincerus & incorruptus judex, de hoc Quintilio vid. Od. 18. & Od. 24 lib. 1. 92 Si negares te melius posse id præstare, postquam bis vel ter, id est, sæpius tentasses. 93 Quintilius jubebat adhuc corrigere vel certe discindere, ne carmina legerentur. 94 Et versus non satis rotundos, id est, male perpolitos, emendare. *Duæ sunt Metaph. à fabris lignariis & fabris ferrariis ductæ.* 95 Corrigere. 96 Nullum amplius verbum dicebat. 97 Sine æmulo.

Vir bonus & prudens versus reprehendet [98] *inertes:*
Culpabit [99] *duros: incomptis* [1] *allinet atrum*
Transverso calamo signum: [2] *ambitiosa recidet*
Ornamenta: [3] *parum claris lucem dare coget:*
[4] *Arguet ambiguè dictum: mutanda* [5] *notabit:*
Fiet [6] *Aristarchus:* [7] *nec dicet, Cur ego amicum*
Offendam [8] *in nugis?* [9] *hæ nugæ seria ducent*
In mala, derisum semel, [10] *exceptumque sinistre.*
[11] *Ut, mala quem scabies, aut* [12] *morbus regius urget,*
Aut [13] *fanaticus error, & iracunda* [14] *Diana,*
[15] *Vesanum tetigisse timent, fugiuntque poëtam.*
Qui sapiunt: [16] *agitant pueri,* [17] *incautique sequuntur.*
[18] *Hic, dum sublimes versus* [19] *ructatur,* [20] *& errat,*
[21] *Si veluti merulis intentus decidit auceps*
In puteum foveamve: [22] *licet, succurrite, longum*
Clamet, Io cives, non sit qui [23] *tollere curet.*
Si quis curet opem ferre & [24] *dimittere funem,*
Qui scis, an [25] *prudens huc se dejecerit: anque*
[26] *Servari nolit? dicam* [27] *Siculique Poëtæ*
Narrabo interitum deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem [28] *frigidus Ætnam*
Insiluit. sit jus, liceatque perire [29] *Poëtis.*
Invitum qui servat, [30] *idem facit occidenti.*
Nec semel hoc fecit; nec, [31] *si retractus erit, jam*
[32] *Fiet homo,* [33] *& ponet famosæ mortis amorem.*
[34] *Nec satis apparet, cur versus factitet: utrum*

98 Versus arte carentes. 99 Male sonantes. 1 Transverso calamo notabit & lituram inducet. 2 Crebriora epitheta & ornamenta nimis florida amputabit. 3 Parum apertis. 4 Amphibologias vituperabit. 5 Signo calami. 6 Fiet castigator severus, qualis Aristarchus Grammaticus clarissimus, qui in Homeri versibus seligendis germanis, & in nothis rejiciendis judex fuit acerrimus. 7 Sicut multi adulatores dicunt. 8 In re levi. 9 Hæc vitia (inquit Horatius) quæ nugas esse ducis, poëtam semel ab assentatore deceptum, in malæ seria deducent, ita ut optimum se poetam esse sibi persuaserit. 10 Male delusum ab amico adulatore. 11 Qui sapiunt non secus timent fugiuntque malum poetam, quam illum quem scabies, &c. 12 Icteritia, qua facies tota hominum fit crocea. 13 Morbus fanaticus, *quo laborant furiis correpti.* 14 Diana lymphatos efficit. 15 Poëtam furore quodam, non studio & doctrina cum ingenio conjuncta excitatum. 16 Persequuntur. 17 Parum cauti. 18 Hic plurimum sibi tribuens. 19 Dum putidos versus quasi ructus edit. 20 Et errat animo & corpore. 21 Si, ut anceps, qui merulis avibus insidias struit, in foveam (i. perspicuos errores) incidet. 22 Quamvis longum i. diu clamet, Io cives succurrite, succurrite. 23 Attollere. 24 Demittere funem in foveam. 25 An sciens & de industria. 26 Servari non vult, ne emendetur. 27 Empedoclis Agrigentini. 28 Frigidus præsentis mortis horrore, vel, frigidus. i. atra bile affectus. *Est enim melancholia frigidissima.* 29 Poetis, qui se nolunt corrigi. 30 Idem facit, ac si occideret. *Idem pro simile.* 31 ab Ætnæ incendio 32 Fiet rationis particeps & sanus. *Insanus enim homo non est.* 33 Nec deponet amorem. i. curam non abjiciet famosæ mortis i. mortis infamis. *Nam seipsum occidere (quod fecit Empedocles) infame est.* Non satis perspicuum est, utrius sceleris pœnam luat malus poeta dum versus factitat, sepulchrine violati, an sublati bidentalis.

Min-

Minxerit[35] *in patrios cineres, an triste*[36] *bidental*
Moverit[37] *incestus: certe furit, ac velut ursus,*
Objectos caveæ[38] *valuit si frangere*[39] *clathros,*
Indoctum doctumque[49] *fugat recitator acerbus.*
[41] *Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo,*
[42] *Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.*

35 In patrium sepulchrum. 36 Locum in quem fulmen decidit, ita appellatum, quod hostiis bidentibus & ara extructa à sacerdote expiaretur. 37 Pollutus flagitio in sororem, sacerdotem vel affinem commisso. 38 Si forte potuit frangere. 39 Sepimenta vel cancellos, quibus feræ tanquam portis, è cavea ne exeant, coërcentur. 40 Poëta in recitandis carminibus suis molestus. 41 Quem auditorem nactus fuerit. 42 Tanquam sanguisuga, quæ tamdiu hæret corpori affixa, donec sanguine completa exciderit.

FINIS.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI VITA, PER SUETONIUM TRANQ. CONSCRIPTA.

Quintus Horatius Flaccus Venusinus, patre, ut ipse tradit, libertino, & exactionum coactore: ut vero creditum est, salsamentario, quum illi quidam in altercatione exprobrasset: Quoties ego vidi patrem tuum cubito se emungentem? Bello Philippensi excitus à Marco Bruto Imperatore tribunus militum meruit, victisque partibus, venia impetrata, scriptum quæstorium comparavit. Ac primo Mecœnati, deinde Augusto insinuatus, non mediocrem locum in amborum amicitia tenuit. Mecœnas quantopere eum dilexit, satis monstratur illo Epigrammate, ubi inquit.

Ni te visceribus meis Horati
Plus jam diligo, tu tuum sodalem
Mimo me videas strigosiorem.

Sed multo magis extremis judiciis, tali ad Augustum elogio: *Horatii Flacci, ut mei, memor esto.* Augustus ei Epistolarum quoque officium obtulit, ut hoc ad Mecœnatem scripto significat: *Ante ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum; nunc occupatissimus, & infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in epistolis scribendis adjuvabit.* Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiam suam suggerere destitit. Extant epistolæ, è quibus argumenti gratia pauca subjeci: *Sume tibi aliquid juris apud me, tanquam si convictor mihi fueris. Recte enim, & non temere feceris: quoniam id usus mihi tecum esse voluit, si per valetudinem tuam fieri possit.* Et rursus: *Tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire. Nam incidit, ut coram illo fieret à me tui mentio. Neque enim si tu superbus amicitiam nostram sprevisti, ideo nos quoque ἀνθυπερφρονοῦμεν.* Præterea, sæpe eum, inter alios jocos, purissimum penem, & homunctionem lepidissimum appellat, unaq; & altera liberalitate locupletavit. Scripta quidem ejus usq; adeo probavit, mansuraque perpetuo credidit, ut non modo sæculare carmen componendum injunxerit, sed & Vindelicam victoriam Tiberii Drusique privignorum suorum: cumque coëgerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo intervallo quartum addere; post sermones vero lectos nullam sui mentionem factam ita sit questus: *Iratum me tibi scito, quod non in plerisq; ejusmodi scriptis mecum potissimum loquaris. An vereris, ne apud posteros tibi infame sit, quod videaris familiaris nobis esse?*

Ex-

Expressitque Eclogam cujus initium est:

Quum tot sustineas, & tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora Cæsar.

Habitu corporis brevis fuit, atque obesus, qualis à seipso & in Satyris describitur, & ab Augusto, hac Epistola: *Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego, ne accusem brevitatem, quantuluscunq; est, boni consulo. Vereri autem mihi videris, ne majores tui libelli sint, quam ipse es. sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaq; licebit in sextariolo scribas, quum circuitus voluminis tui sit ὀγκωδέστατος, sicut est ventriculi tui.* Ad res venereas intemperantior traditur. Nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, ut quocunq, respexisset, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini, domusq; ostenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas & Elegi sub ejus titulo, & Epistola prosa oratione, quasi commendans se Mecœnati. Sed utraque falsa puto. Nam Elegi vulgares, Epistola autem obscura, quo vitio minime tenebatur. Natus est VI. Id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato Consulibus. Decessit V. Kalend. Decemb. C. Mario Censorino & C. Asinio Gallo Consulibus, post nonum & quinquagesimum annum, hærede Augusto palam nuncupato, quum urgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Exquiliis, juxta Mecœnatis tumulum.

Ejusdem Horatii vita, è vetusto codice Bland. descripta.

Quintus Horatius Flaccus libertino patre natus in Apulia, cum parente in Sabinos commigravit. quem cum pater puerum Romam misisset in ludum litterarium, parcissimis eruditus impensis, angustias patris vicit ingenio, coluitque adolescens Brutum, sub quo Tribunus militum civili bello militavit; captusque à Cæsare post multum tempus, beneficio Mecœnatis non solum servatus, sed etiam in amicitiam receptus est: quapropter Mecœnati, & Augusto in omnibus scriptis suis venerabiliter assurgit. Scripsit autem Carminum lib. IV. Epodon I. Carmen Sæculare, Sermonum lib. II. Epistolarum IV. De arte poetica. I. Commentati sunt in illum Porphyrion, Modestus, Helenius, Acron. Omnium autem optime Acron.

TESTI-

M. FAB. QUINTILIANUS,

De Lyricis Horatii.

AT Lyricorum idem Horatius fere solus legi dignus. Nam & insurgit aliquando, & plenus est jucunditatis, & gratiæ; variis figuris & verbis felicissime audax.

De iisdem, Petronius.

PRætererea curandum est, ne sententiæ emineant extra corpus orationis expressæ, sed intexto vestibus colore niteant, Homerus testis, & Lyrici, Romanusque Virgilius, & Horatii curiosa felicitas.

De Satyris.

QUINTILIANUS.

SAtyra quidem tota nostra est: in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius: qui quosdam ita deditos sibi adhuc habet amatores, ut eum non ejusdem modo operis autoribus, sed omnibus Poëtis præferre non dubitent. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio dissentio, qui Lucilium fluere lutulentum, & esse aliquid quod tollere possis, putat. Multo est tersior ac purus magis Horatius, & ad notandos hominum mores præcipuus.

De iisdem, autor libri De causis corruptæ eloquentiæ.

SEd vobis utique versantur ante oculos, qui Lucilium pro Horatio, & Lucretium pro Virgilio legunt.

Idem, De Oratore.

EXigitur enim jam ab Oratore etiam poëticus decor; non Accii aut Paccuvii veterno inquinatus, sed ex Horatii, & Virgilii & Lucani sacrario prolatus.

FINIS.